

ترتیب جدید

جلد اول

(از)

تاریخ حیات

تاریخ جودت اختلاس وقت اولندقیه تحریر ایله طبع و نشر اولوب
حالبوکه برجلده درجی انساب اولان بعضی وقوعات بشقه جلده کچمش
و مقدمه یه درج اولنه جق نیجه تفصیلات صکره کی جلدلره قلمش اولدیغنه
مبئی تاریخک اتمامندن صکره هیئت مجموعه سی کوزدن کچوریلرک بوجه
آتی یکیدن ترتیب ایدلمش و بوترتیب جدیده کوره جلد اول مقدمه دن
عبارت قلمش در

معارف نظارت جلیله سنک رخصتنامه سیله

(ایکنجی طبعی)

در سعادت

مطبعه عثمانیه

۱۳۰۹

جلد اول

(از)

تاریخ مختصر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمد و ثنای بیشمار و شکر و سپاس ممتنع الاحصار اول خالق زمین و زمان تعالی
شانه عن الشبه والنقصان حضرت تالریک درگاه صمدیتنه شایاندر که نسخه جامعہ
انسانیه نك دیباجہ فضائل امتیازیه سنی و تیره (انی جاعل فی الارض خلیفہ)
و سریره (و علم آدم الاسماء کلہا ثم عرضہم علی الملائکة) ایلہ معلم و مطرز و اختیار
اخبار ماضیه و اخبار اخیار منقضیه بصیرت اولی الابصاره سبب ابتداء
و اعتبار ایدوب ماضیدن حاله استدلال ایلہ و وقوعاتک اسباب صحیحہ سنہ انتقال
ملکہ سنی استحصال ایدلری محترم و معزز ایلمشدر . و تحف صلوات و اقیه و طرف
تسلیمات بی نہایہ فخر اولین و سند الاخرین تاجدار مسند (کنت نیا و آدم
بین الماء و الطین) اولان نبی امینک روضہ مطهره و تربہ منوره سنہ اولسونکہ
خبر صحیح و صادق و یقینی ایلہ عامہ عالمینی مسلك مستقیم شریعتہ دعوت و جنود
مجددہ ارواح نبی آدمہ عهد مقدس ازلیده سزا کوریلان (الست برکم) خطاب
مستطابنی تذکیر و حکایت برله خواص مقربینی سر منزل و مقام معرفتہ ہدایت
ایتمشدر . و تفاریق ترضیه و دعا آنک آل و اصحاب و عترت و احبابنہ اهدا قلنورکہ
اطوار حسنہ لری اخلاف امته تعلیمات غفلتزا و سیر مستحسنہ لری حصہ جویان

قصص و روایتہ مأخذ انتباه و اہتدادر (بعد ذا) قلم پریشان رقم (احمد جودت)
 بوجہلہ صحیفہ نگار افادہ و روایت اولورکہ اسلافک اخلافہ جریدہ علمدہ پایدار
 و وسیلہ تخطر و تذکار اولہ جق ال کوزل بر کذاری و ایام سالفہ و امم مختلفہ نک
 یکدیگرہ نسبتہ رجحان و مزینتک میزان و معیاری فن جلیل تاریخ اولدیغندن
 تاریخ نویسان کتابہ اعصار و دیباجہ طرازان و دیعہ آثار اولان اصحاب فضل
 و معرفت بولندقلری عصر لرتک و قوعاتی ضبط ایله قرناً بعد قرن بوفن بیعدیلہ
 خدمت و ہر دولت کندی و قوعاتی ضبط ایترمکہ نثار نقدینہ ہمت ایدہ کلسیلہ
 وقایع دولت علیہ دخی سطوت نمای ساحہ ظہور اولدینی زمان سعادت نشاندن
 بیگ یوز سکسان سکر سنہ سنہ کانجہ متصل و مسلسل ضبط و تحریر ایله طبع و نشر
 اولنہ کشیکن اقتضای وقت و حال و اعتراض انواع مواع حیرت مال ایله
 بوداعیلر مودوع پیشختہ ترک و امہال و آرمدہ ثبت صحیفہ املا و قید جریدہ انشا
 قلمش اولان تسویدات و تحریرات وقعہ نویسان دخی زر مہرہ زدہ تصحیح
 و شیرازہ بستہ تنقیح اولدن پسماندہ کوشہ نسیان و اہمال اولوب قالمشیدی حالبوکہ
 اصل صحایف تواریخہ قید اولنہ جق و ہر فقرہ سندن پک چوق حصہ انتباہ و عبرت
 آنہ جق مسائل تاریخیہ بویام خالیہ و قوعاتی ایدی . فلہ الحمد نسخہ نفیسہ عدل
 و مرحمت و مجموعہ جمیلہ خلافت و سلطنت سلطان سریر سروری شایان القاب
 اسکندری آبروی دودمان عثمانی افتخار اریکہ صاحبقرانی سلطان معارف پرور
 خاقان معالی کستر پادشاہ جم حشم ظل اللہ فی العالم السلطان ابن السلطان ابن
 السلطان ﴿ السلطان الغازی عبدالمجید خان ﴾ خدا اللہ سلطنتہ الی آخر الزمان
 افدمنر حضرت تارینک جلوس میامن مانوس ہمایونی کہ بو عصرک ال مسعود و متمین
 کونیدر . اول روز سعادت بروز دنبرو نشر معارف حقندہ بیدریغ بیوردقلری
 ہمت جہانقیمت جہانبانیازی آثار جلیہ و جلیہ سندن اولمق اوزرہ کالای
 کرانیہای علم و معرفت رواج و قیمت صحیحہ سن واسکیدن انداختہ زاویہ ہجران
 و متواری بیوت عنکبوت نسیان اولان بونجہ محاسن آثار یکیدن دست دلال
 روزکاردرہ رغبت صریحہ سن بولوب و نیجہ آثار عتیقہ مر بوط شیرازہ تجدید
 و تجلید و نیجہ تصانیف جدیدہ مضبوط سررشتہ جمع و تسوید اولہرق عصر
 محاسنحصر حضرت خلاقیناہیلری حقا کہ مغبوط اعصار پیشین و مجمع آثار بہین
 اولوب سلسلہ وقایع دولت علیہ دخی تاریخ مذکوردن بو عصر لردہ دکن یوریدلمسی
 مجلس معارف عمومیہدہ بالدفعات تذکر ایله خاکبای حاجتروای حضرت پادشاہیدن
 لدی الاستیدان تاریخ مذکوردن بیگ ایکوز قرق برسنہ سندہ نکاشتہ جریدہ
 وقوع اولوب دولت علیہ جہ بتون بتون تجدید اصول و فروع ایتمش اولان وقعہ

خیریه به قدر اسلافك نامنی احیا ایدہ جك و اخلافك ادعیۃ خیریه لرینی جلب و دعوت ایلہ جك بر اثر وجودہ كتورمكہ بوعبد عاجز بیواہنك مأموریتسہ رخصت سنیۃ ملوكانہ ارزان بیورلمغله اگر چه بوكا لیاقت كترانہم كافل و کافی دكل ایسہدہ بو مأموریت مخصوصہ دن بشقہ سایۃ فیضوایۃ حضرت ملوكانہدہ من غیر استیہال مجلس مذکور اعضاسندن بولندیغم نعمتك و عواطف عالمشمول حضرت پادشاهیدن بلااستحقاق نائل اولدیغم انواع الطاف و عنایتك بیکدہ برینك ادای شکرندن کمال عجز عیدانہ ملہ برابر هیچ اولمز ایسہ باری یولندہ بولنمق یعنی بو بابدہ صرف مساعی نمکنہ اولنمق فریضہ دن بولندیغنه و دركاه معارف دستكاه دولته اكتساب انتساب ایلہ حصہ یاب نصاب مفخرت اولدیغم مرکز دائرۃ وزارت و معدل مدار امن و عدالت خیایا شناس مبہمات امور مهام وزوایا طراز مشکلات مصالح انام وزیر آصف نظیر و ارسطو تدبیر صدر اسبق وذات سعادت سمائی مقام نظارت خارجیه باعث و مورث پیرایہ و رونق اولان رشید پاشا یسرہ اللہ مایشاء حضرتلرینك امر اہم معارفہ میل و رغبتی دخی تازیانۃ شوق و غیرت اولدیغنه منی ہمان عون و عنایتکاری باری یہ استنادا بر منوال مشروح بیک یوز سکسان سکر سنہ سندن بیک ایکوز قرق برسہ سنہ دك بر تاریخ یازمغہ اشبو بیک ایکوز یتیم سنہ سی اوائلندہ بدأ و مباشرت اولمشدر . جناب حق عمر و شوکت شاہانہ بی روز افزون و حضور معارف نشور ہایونلرینہ نیجہ آثار جدیدہ و جلیلہ نك تقدیمہ موفقیتلہ اصحاب علم و فضیلتی مفتخر و ممنون بیورسون (و ہذا دعاء لایردلانہ . دعاء علی کل البریۃ شامل) .

* تاریخ جودتك ماخذلری *

بیک تاریخلرینہ قدر شہنامہ جی و بعدہ وقعہ نویس عنوانیلہ ہر عصر دہ اصحاب معارفدن بری ضبط و قایعہ مأمور بیوریلہ کلمش اولمسیلہ و قایع دولتعلیہ بوعصر لرہدك مسلسل و متصل اولہرق مضبوط صحایف ایام و محفوظ اذہان انام اولوب قالمشدر . وقعہ نویس لر روز مرہ و قایعی جریدہ لرینہ قید و ضبط ایلہ آرہ صرہ تبیض و تقدیم ایتمك دأب دیرین دولتعلیہ اولوب تبیض ایدہ مدکاری ضبطنامہ لر دخی خلقلرینہ دور اولنہرق انلرك طرفندن تبیض اولنہ کاشدر .

بر مورخ کندو عصرینك تاریخی غرضدن عاری اولہرق حقیقتی اوزرہ یازمق مشکدر . وقعہ نویس لرک قلمہ الدقلری تاریخلر ایسہ طمطراق الفاظ ایلہ وادی

عرض خلوصده يازيله كلش اولديني جهتله بونلري بر صحيح تاريخ شكلنه قويمق خيلي تنقيحات وتعديلاته توقف ايدر .

(تحفة الكبار) كاتب چلينك آثار مشهوره سندن اولوب تعريفدن مستفيدر .
(قوچي بك رساله سي) كوريجهلي قوچي بك نام ذات معارف سهاك سلطان مراد رابعه تقديم ايلمش اولديني لايحه لري جامع بر رساله در .

شاني زاده عسكريك پريشانلني اسبابي بيان سيقده دير كه كوريجهلي قوچي بك جتتمكان سلطان مراد خان رابع حضر تلرينه بومزايابي بر پيرانه ادا ايله بي محبابا انها ايتمشدر كه الحق ابوالنجيب رساله سنه فائق دينكه لايقدر . انتهى .

(حديقه الوزرا) و (دوحه المشايخ) و (سفينة الرؤسا) و ذيللري معروف اولغله تفصيله حاجت يوقدر .

(مقدمه قوانين تشریفات) نائلي عبدالله پاشا تشریفاتجي ايكن باراده سنیه قوانين تشریفات دولتعلیه بي جمع ايله ياديني مجموعه يه شرح اولمق اوزره تالیف ایلديكي رساله در كه انده بوقوانينك اسبابي بيان ومقدمه قوانين تشریفات ديوتسمیه ايتمشدر .

(فائق افندی مجموعه سي) ذیل سفینه الرؤسا مؤلفی سلیمان فائق افندیك غرائب وقوعات ونوادير معلوماتی حاوی مجموعه سیدر . كندوسنك خط دستيله اولان نسخه سي منظور فقير اولمشدر .

(مونت قوقولينك فن حربيه دائر اولان كتابي) آوستريا دولتنده سردار وباش وكيل اولوب بيك التيوز سكسان برسنه عيسويه سنده فوت اولان مشهور مونته قوقولينك فن حربيه دائر تالیف ايلمش اولديني بر كوزل اتردر كه اوچ بجه منقسم وبحت اولی حربك انواع واصول وفروعنه وبحت ثانسی نهمجه عساكرينك ديار انكرو سده مدت مديده عساكر عثمانیه ايله وقوع بولان محارباتنه دائر اوله رق شكل مراره بحت اولی صغری وبحت ثان یی كبری مقامنده اعتبار ايدوب بحت ثالثه قوه قاهره عثمانیه ايله جدال ومصادمه يه تصدی ایدن دولتر بصيرت اوزره حزم واحتياط ايدرك نصل طاور اتمق لازم اولديغن وغلبه وغلظر نه صورتله ملحوظ ومتصور وامر خطير حربك تحتنده نه مرتبه مهالك ومخاطرات مستر ومضمر ايدوكن بيان ايله ماهوالمراهه نتیجه ويرمشدر . مقدا بو كتاب تركجه يه ترجمه اولمش ايسه ده طبع اولنماشدر .

(قترينه تاريخی) روسيه ايمپراطور يچه سي قترينه نك تفصيل احوالی ميين قسترا نام مؤلفك قلمه المش اولديني مشهور تاريخچه در كه فرانسز جه دن تركجه يه ترجمه وطبع اولنمشدر .

(آيينه ظرفا) وقعه نويسارك تراجم احوالی جامع بر رساله در .

(کلبن خانان) قریم خانلرینک ترجمه حاللرینه دائر حلیمکرایک تألیف
ایتدیکی تاریخدر .

(عبرتنامی دولت) قریم خانلرینک اجمال احوالیله بیک یوز سکسان ایکی سفیرینک
احوال کلیه سنی مین وسائر وقوعات سفریه بی متضمن کتبه افلامدن کسبی نام
ذاتک ایکوز اون اوچ تاریخنده یازمش اولدینی مجموعه ققلو بر تاریخچه در .

(مرأة الدولة) سکسان ایکی سفیرینک سبب ظهوری وخلقک لباسجه حدلرین
تجاوز ایلدکری وخدمه دولتک کترتی ورعایانک ضعف وتلاشی خصوصاریله
بوابده نه کونه تدبیر اولنق لازم ایدوکی بیاننده نهالی افدینک لایحه ققلو قلمه
المش اولدینی رساله در .

(خلاصة الاعتبار) مذکور روسیه سفرنده وقوع بولان نقائص وخطیاته دائر
رسمی احمد افدینک قلمه المش اولدینی رساله مشهوره در .

(درج الوقایع) بیک یوز طقسان طقوز سنه سندن ایکوز ایکی سنه سنه قدر
بعض وقوعاتی جامع مجموعه ققلو بر تاریخچه در .

(شهری افندی تاریخچه سی) اواخر عهد عبدالحمید خانی ایله اوائل عصر سلیم
خانی به دائرشهری اسماعیل افدینک قلمه الدینی تاریخچه در .

(تاریخ شمعدانی زاده) وقعه نویس تاریخچی اولیوب شمعدانی زاده نک سر بست
لسان ایله یازمش اولدینی دولتعلیه تاریخدر . انک اواخری تاریخمزرک جلد اول
وثانیسنه مأخذ اولمشدر .

(تاریخ انوری) اوچ جلددر برنجی جلدی بیک یوز سکسان ایکی سنه سندن یوز
سکسان سکر سنه سنده قینارجه مصالحه سنک عقدندن صکره اردوی هایونک
شمیندن حرکیتیه در سعادت و وصوله دک اولان وقایع دولتعلیه بی حاویدر . واصف
افندی بونی تبدیل وتغیر ایله کندو تاریخنک جلد ثانیسی اعتبار ایشدر . تاریخ
انورینک ایکنجی جلدی ایکوز سکسان سکر سنه سی وقایعنک بقیه سندن یعنی
اولکی جلدک بوجه بالانهایت بولدینی محلدن بدأ ایله یوز طقسان یدی سنه سی
اواخرینه دک اولان وقایعی شاملدر . اصل تاریخمزرک برنجی مأخذی بودر .
اوچنجی جلدی بیک ایکوز ایکی سنه سندن الی سنه سنه قدر اردوی هایون
وقایعی حاویدر .

(تاریخ ادیب) در سعادت وقایعی شاملدر . چونکه ایکوز لیلیک سنه سنده انوری
افندی بالاصاله وقعه نویس اوله رق اردوی هایون ایله کیدوب ایکوز الی سنه سنه قدر
اردوی هایون وقایعی یازمش اولدینی کبی ادیب افندی دخی اوزمان رکاب
هایونده تشریقاتی وقعه نویس وکیلی اوله رق وقایع سائر می ضبط ایلمشدر .

(اردو ژورنال) بيك ايكوز ايكي سنه سنده اردوي هايونك داود پاشا سحر اسندن
حرکتی کونندن بدأ ايله مهاديه وشيش محاربه لرینی حاوی اولان ژورنال اولوب
بودخی تاریخچمرك معتا مأخذلرنددر .

(روابط العقود) زشتوی ویاش مکلمه لرنده وقایع کاتبی بولسان غالب افندیك
جمع ایلدیکی مکلمه مضبطه لری مجموعه سیدر .

(تاریخ نوری بك) بيك ايكوز طقوز سنه سی ابتدا سندن ايكوز اون اوج
سنه سی او اخیرینه ك اولان وقایع دولت علیه یی حاوی بر تاریخچدرکه وقعه نویس
خلیل نوری بك اثر خامه سیدر . نوری بك بونده طقوز سنه سندن بدأ ایلمش
ایسه ده ها اول یاپلمش اولان قوانین و نظاماتی دخی استر ادا درج ایلد کدنبشقه
سلطان سلیم ثالث حضر تریك عصر سلطنتلرنده وضع و تاسیس اولان بالجه
قوانین و نظاماتی جمع ايله بر مجموعه دخی ترتیب ایلمشدر .

(تاریخ واصف) بيك یوز التمش التی سنه سندن بدأ ايله یوز سکسان سکر سنه سنده
اردوی هايونك در سعاده عودت و مواصلته قدر اولان وقایع دولت علیه یی
شامل اولوب ایکی جلد اولق اوزره طبع ونشر اولمشدر . واصف افندیك
طقسان التی سنه سی او اخیرندن بدأ ایدر بر قطعه ذیلی اولوب ایکی نسخه سی
واردر . بری مابین هایونه تقدیم ایلدیکی نسخه درکه ايكوز بر سنه سی او اسطنه
قدر کلور . دیگر ی سکسان سکر سنه سی او اسطنه قریم تصدیق نامه سی مبادله
اولندی بی آوانده منتهی اولوب دیباچه سی خلیل حمید پاشا نامه در . بوا یکی نسخه
بیتمده اجمال و تفصیل و جرح و تعدیل جهتلر یله بعض مرتبه فرق واردر .
ایجابنه کوره زیرده توفیق و محاکمه سنه مبادرت اولنه جقدر . و ايكوز اوج
سنه سنده وقوع بولان جلوس سلیم خانیدن بدأ ايله ايكوز سکر سنه سی او اخیرینه
قدر واصف افندیك دیگر بر قطعه ذیلی دخی واردر . و اگر چه واصف افندی
اشبو تاریخ مطبوعك اخیرنده یوز التمش التی تاریخچدن ايكوز اون یدی تاریخچه
قدر نسق واحد اوزره وقایع دولت علیه یی یازمش اولدیغنی بیان ایلمش ایسه ده
یا لکر مذکور ایکی قطعه ذیلی میدانه چیقمشدر . آینه ظرفا مؤلفی اولکی ذیله
دخی دسترس اوله مدینی جهته یا لکر ایکنجی ذیلی یعنی ايكوز اوچدن طقوزه
قدر التی سنه ك وقایعی شامل مؤلف خطیله بر قطعه ذیل تاریخچی کوروب ماعداسی
نرده قالمش اولدیغك بیله مدیکنی تصریح ایلمشدر . حالبوکه جاوید بك
منتخبانده سالف الذکر ذیل اولدن بحث اولمشدر . و بوجه آتی بيك ايكوز
سکر سنه سی وقایعی صره سنده بیان اولنه جنی وجهله واصف افندیك جلوس

سليم خانيدن بدأ ايله ايكوز بئش سنه سنه قدر تآليف ايلديكي برقطعه تاريخي مذکور
سکر سنه سي اوآننده حضور هايونه عرض ايله لاجل الاتمام کندوسنه اعاده
اولنديني محققد ر . عبد فقير بوبانده خيلي تحريات ايله مشغول اولمشيکن مذکور
ايکي قطعه بيلدن ماعداسنه دسترس اوله مامشيدم . مؤخرآ واصفک بيک ايكوز
اون يدي سنه سي ابتداسندن اون طقوز سنه سي غايته دک اوچ سنه ک وقايي
حاوي اولوب اوزرنده خط دستيله تصحيحاتي بولنان نسخه سنه و ايكوز طقوز
سنه سيه اون ايکي سنه سندن اون يدي سنه قدر کندوسنک خط دستيله اولان
مسوده لرندن اکثرينه دسترس اولدم . واصف افندي بوسنه لرك وقايي طاقم
طاقم ترتيب و تقديم ايدوب بونلرك عرض و تقديمه دائريازمش اولديني تقريرلردن
اوچ قطعه سنک مسوده لري دخي ذکر اولنان مسوده لر ايچنده بولمغله صورتلري
زيرده (۱) اشارتيله ايراد اولنور .

(حسن افندي جريده سي) ايكوز برسنه سنه واصف افنديک اسپانيايه عزيمتدن
ايكوز ايکي سنه سنه اردوي هايونک حرکتته قدر اولان وقايي شاملدر .
چونکه واصف افندي وقعه نويس بولنديني حالده اسپانيا سفارته مأمور اولدوقده
وقعه نويسلک مأمورتي عهدسنده ابقا اولنه رق عودته قدر بالوکاله اداره ايتديرلمکه
قرار و يرلمش و اجرائي امر و کالته تشریقاتي حسن افندي مأمور ايدلمش اولديغنه
مبني واصف افنديک ايكوز برسنه سي واسطنده اسپانيايه عزيمتدن صکره حسن
افندي ضبط وقاييه مبادرت ايلمشدر . لکن متعاقب روسيه سفري ظهور
ايدوب حالبوکه وقعه نويسلرك بالذات اردوي هايونده بولمسي دأب ديرين دولت
عليه دن اولديغندن انوري افندي بالاصاله وقعه نويس اوله رق اردوي هايون
ايله کيدوب اردوي هايون وقايي قلمه آلمش و رکاب هايون تشریفاتچيسي اولان
اديب افندي دخي وقعه نويس رکاب هايون اوله رق درسعادتده وقايي سائرهنک
ضبطيله مشغول اولمشدر .

(منتخبات جاويدک) مجموعه قلقلو برتاريخدر که جاويد احمدک آني دولت عليه
ايله روسيه دولتي بيئنده ظهوره کلان جنک و صلاح حالتلرينه دائر اولان تواريخ
مشهوره دن انتخاب ايدرک ايکي جلد اولمق اوزره جمع و ترتيب ايدوب جلد اولنده
بيک اوتوز اتني تاريخندن بيک يوز سکسان يدي ذی القعدة سنه قدر اولان وقايي
تحریر و جلد تانيسنده تاريخ مذکور دن بدأ ايله بيک يوز طقسان اتني سنه سنه قدر
انوري تاريخي و آندن بيک ايكوز برسنه سنه قدر واصفک سالف الذکر ذيل
تاريخي و آندن اردوي هايونک خروجه دک ذيل واصف اولان سالف الذکر

حسن افندی جریده سنی وبعده ادیب افندی تاریخک اوآلندن برمقداری
وانوری تاریخنی وایکوز التی سنه سنه قدر کندو مضبوطاتی وواصف ذیلنک
برمقداری خلاصه وجهله درج و تسطیر ایلمشدر .

(هاشم افندی مجموعه سی) اناپه قلعه سنک بانسی اولان فرح علی پاشانک کاتبی
هاشم افدینک مجموعه سیدرکه هاشم افندی پاشای مشارایه ایله برلکده چرکستانه
کیدوب خیلی مدت اوراده مستخدم اوله رق اوراق مهمه نک صورتلرینی قید
ونجه مواد غریبه پی ضبط ایله یامیش اولدینی مجموعه در . بروجه آتی چرکستان
وقایعی حقیقه صحیح وموثوق برماخذدر .

(دوحة الوزرا) کلشن خلفانک ذیلی اولوب بغداد والیرینک ترجمه حاللرینی
وعراقک وقایع مهمه سنی جامع بر تاریخ مشهور در .

(تاریخ عبدالشکور) مکة مکرمه امیرلرینک ترجمه حاللرینی متضمن مکة مکرمه
علماسندن عبدالشکور افندی نام ذاتک تألیف ایلدیکی عربی العبارة بر تاریخدر .

(تاریخ جزار) جزار احمد پاشانک ترجمه حالنه دائر جبل لبنان مورخلرندن
میر حیدر شمالان شهابی یه منسوب اولان عربی العبارة بر تاریخچه در .

(تاریخ جبرتی) مصرک احوال سابقه ولاحقه سنی حاوی علماء مصر یه دن عبدالرحمن
جبرتی نام مورخک دیرت جلد اوله رق تألیف ایلدیکی عربی العبارة بر تاریخدر . آنک
اواخری تاریخمزمک ماخذلرنددر .

(مظهر التقدیس بخروج طائفة الفرنسیس) فرانسزلرک مصره دخوللرندن
خروجلرینه دک یومیسه ظهوره کلان وقایع مصریه حقیقه سالف الذکر جبرتی
افدینک قلمه الدینی بر تاریخچه در . وقعه نویس عاصم افندی انی عربجه دن ترکیه یه
نقل و ترجمه ایلمشدر .

(تاریخ نیقولا) فرانسزلرک مصری استیلالری اثناسنده جبل دروز حاکمی
میر بشیر طرفندن مصره کوندلرش اولان (معلم نیقولا الترك) نام کیمسه نک قلمه
الدینی عربی العبارة بر تاریخچه در که نیقولا فرانسزلرله برابر مصرده بوتانه رق
جبل لبنانه عودتنده بر تاریخچه پی قلمه المشدر . و بیک سکنر یوز او توظوقوز سنه
میلادیه سننده فرانسزجه ترجمه سیله برابر پارسده طبع وتمثیل اولمشدر .

یوسف عورایه منسوب عربی العبارة دیگر برقطعه تاریخچه دخی منظور فقیر
اولدی . لکن بو عینیه معلم نیقولانک تاریخچه سی اولوب پک آز محللرده عبارة
وتعبیراتجه جزئی فرق وار ایسه ده ماده ومعنی ایکسی برشیدر . و نیقولا ایله
یوسف عورا خرسیتان اولوق ملبسه سیله فرانسزلرک مداحلری اولوب پوناپارته نک
مدح وثناسی حقیقه ایکسینک دخی عربی العبارة منظومه لری وار در ۱

(تذکره پوناپارته) پوناپارته نك (سنت الهه) جزیره سنده منفی ایکن کندو ترجمه
حاله دائر یازمش اولدینی رساله در ترجمه مطبوع ترجمه سی وارد ر .
(ضبطنامه لر) بیك ایکیوز اون سکر سنه سندن یکر می اوچ سنه سی غایتنه قدر
اندرون هایونده یازمش برطاق ضبط وقایع ورقه لری اولوب بونلر دخی بالمطالعه
تاریخچه مآخذ اتخاذ اولمشدر .

(رائف افندی ضبطنامه سی) مکتوبی صدر عالی خلفاسندن بلوکات اربعه کاتبی
علی رائف افدینک اردوی هایون وقایعنه دائر اولان ضبطنامه سیدرکه بیك ایکیوز
یکرمی سنه سی خلاندن واصف افندی رئیس الکتاب اولدقده یرینه آمدی
دیوان هایون خلفاسندن پرتو افندی وقعه نویس اولمش ایسه ده یکر می ایکی سنه سی
خلاندن فوت اولمغله یرینه عامر بک وقعه نویس اولوب او دخی چندماه صکره
استغفا ایلمش اولدیغندن مدرسیندن عینتابی عاصم افندی وقعه نویس اولمشدر .
انجق بروجه آتی یکر می ایکی سنه سی وقایعی صره سنده بیان اولنه جنفی وجهله
عاصم افندی اردوی هایونه کیتیموب درسعادتده ضبط وقایع ایله مشغول اولدیغندن
اردوی هایون وقعه نویسندن خالی قالمغله مومی ایله علی رائف افندی کندولکندن
اوله رق اردوی هایون وقایعی ضبط ایلیوب درسعادتده عودتنده ضبطنامه سی
نجیب افندی به ویرمش واو دخی بو ضبطنامه نك مندرجاتی تاریخچه سنه علاوه
ایلمشدر . پرتو افندی ایله عامر بکک یازدقلمی مسوده لر دخی اردوی هایوندن
درسعادتده ارسال ایله عاصم افندی به تسایم اولمشدر .

(نجیب افندی تاریخچه سی) وقعه سلیمیه به دائر باب عالی رجاندن نجیب افدینک
قلمه الیدینی بر تاریخچه در که رائف افدینک بروجه بالا ضبط ایلمش اولدینی
اردوی هایون وقایعی دخی شاملدر .

(تاریخ سعید افندی) کتخدا سعید افندی دیو معروف اولان ذات معارف سماتک
وقعه سلیمیه به دائر قلمه المش اولدینی بر تاریخچه در . فقط اولنه روسیه چاری
بیوک پترو زمانندن بدأ ایله مفصل ومشروح بر مقدمه یازمشدر .

(تاریخ عاصم) وقعه نویس عینتابی عاصم افدینک تاریخی اولوب بیك ایکیوز
یکرمی سنه سی آخرنده محب افدینک پارس سفارت سنه سنه مأموریتندن بدأ ایله
سلطان محمود خان ثانی حضر تلینک جلوسنه قدر اولان وقایعی شاملدر . فقط
نسخه لری پک مختلفدر . زیرا عاصم افندی تاریخی تبیض وتقدیم ایتدکن صکره
دار عقبایه ارتحال ایدن عظامدن حیاتنده ایکن مغبر اولدینی بعض ذواتک قدح
و ذمنی التزام ایله نزننده کی نسخه به برچوق ققره لر علاوه ایلمشدر . مؤخرأ

بعض ذوات دخی بوققره لرك چوغنی طی ایله بشقهجه برنسخه میدانه کتورمشدر .
 و برده کتخدا سعید افندی تاریخچه سی بوکا مزج اولنغله ایکی جلد اولمق اوزره
 برنسخه میدانه چیقمشدر که سعید افندی تاریخچه سنک مقدمه سی تامامیه و بک
 آزشی علاوه سیله بوکا مقدمه اولمق اوزره درج ایله جلد اولی سلطان سلیمک
 انتهای سلطنته قدر اولوب جلد ثانسی دخی وقعه خلع سلیمدن بدأ ایله دور
 محمود خانی اوائلنه قدر کلور . اندن صکره اون ایکی سنه ضبط وقایع ایلمش
 ایسه ده ترتیب و تبیض ایده مدیکندن ضبطنامه لری خلقی شانی زاده یه دور اولمشدر .
 (تفکیجی باشی تاریخی) تفکیجی باشی دیو معروف اولان عارف افندینک وقعه
 سلیمیه یه دائر قلمه الدینی تاریخچه در .

(فذلکة قوشمانی) قوشمانی ابن دهقانی نام ذاتک فذلکة قوشمانی عنوانیه ایکی
 رساله سی واردر . بریسی انکلز دو نمانسنک در سعادت و ورودندن سلحان
 سلیمک خلغه قدر اولان وقایعی متضمن و دیگری مشار الیه حضرتلرینک
 شهادتی میندر .

(یایلا امامی رساله سی) یایلا امامی دیو معروف اولان ذاتک ایکوز بر سنه سی
 اوخرندن یکر می بش سنه قدر اولان استانبول وقایعی حاوی تاریخچه سیدر .
 (تاریخچه عطا) جنتمکان سلطان سلیمک خلغه و شهادتیه دائر انک دورنده باش
 لالا بولنان طیار افندینک مخدومی عصریمز رجالندن احمد عطا بک افندینک پدرندن
 و سائر اصحاب و قوفندن مسموعات و تحقیقاتی حاوی قلمه الدینی برکوزل تاریخچه در .
 (لایحه ترجمان دیوان) ضیا پاشانک ایکنجی صدارتیه دیوان هایون ترجمانی
 طرفندن رساله ققلو تقدیم قلمش بر مفصل لایحه اولوب مشار الیهک دفعه اولی
 صدارتندن دفعه ثانیه صدارتیه کلنجه دول اوروپانک احوال پولتیه لری و بو ائنده
 ظهوره کلان وقایع مهمه دولت علیه یی اجمالاً بیان ایدر .

(سفارتنامه محب افندی) بیک ایکوز یکر می سنه سنده سفارتله پارسه کیدن محب
 افندینک ایکی سفارتنامه سی اولوب بریسی فرانسه یه کیفیت عزیمت و عودتی ایله
 التی سنه مدت پارسه اقامتی اثناسنده مأموریتیه تعلق ایدن بالجمله مضابط و مکاتیب
 و تذاکر و تقاریری حاوی مفصل و مشروح بر سفارتنامه در . و دیگری اجمالاً
 فرانسه یه عزیمت و عودتی ایله پارسک احوال و آثار و رسومی مین رساله ققلو
 بر مختصر سفارتنامه در .

(سفارتنامه وحید افندی) بیک ایکوز یکر می بر سنه سنده مرخص مخصوص
 اوله رق ناپلیون نزدیکه کوندریلان وحید افندینک برکوزل سفارتنامه سیدر .

(ژورنالر) ناپليون پوناپارته نك دول متفقہ ایلہ محارباتہ دائر اولان ژورنالر
دخی مطالعه كذارمز اولمشدر .

(لایحه سبستیانی) فرانسز ایلیجیسی مشهور سبستیانیك درسعادتن پارسه
عودتندہ ناپليونہ تقدیم ایلمش اولدیغی لایحه سنده دخی اول عصرک احوالہ دائر
بعض مسائل تاریخیه واردر .

(تاریخ بلاد سودان) طقوز یوز تاریخدن صکرہ ظهورہ کلان بعض وقایع سودانی
متضمن ومصر والیسی محمد علی پاشا طرفدن سودانک کیفیت استیلاسی مین
عربی العبارة بر تاریخدر .

مؤلفی سودان اھالیسندن وایکیوز قرق تاریخیدہ مصر باشبوغنک تشکیل ایتدیکی
دیوانک اعضاسندن بر ذاتدر .

(تاریخ شانی زاده) اوچ جلددر . جلد اولی بیك ایکیوز یکرمی اوچ سنہ
هجریہ سنده وقوعبولان جلوس محمود خانیدن ایکیوز یکرمی بش سنہ سی غایتہ قدر
وجلد ثانیسی یکرمی التی سنہ سی ابتداسندن اوتوز اوچ سنہ سی غایتہ وجلد ثالثی
اوتوز درت سنہ سی ابتداسندن اوتوز التی سنہ سی غایتہ قدر اولان وقایعی
مشمئدر . و اوتوز یدی سنہ سی ابتداسندن قرق برسہ سی صفریتہ قدر اگرچه
وقعہ نویسلك مأموریتندہ بولنمش ایسہ دە بروجہ بالا سلفندن مدور اولان اون
ایکی سنہ لك وقایعی ترتیب ایلہ مشغول اولدیغندن شومدت ظرفندہ اولان وقایعی
جمع وترتیب ایدہ مدیکنہ مبنی ضبط نامہ لری خلفی اسعد افندیہ دور اولنمشدر .

(تاریخ میر یوسف) سلحشوران خاصہ دن احمد پاشازادہ یوسف بکک قلمہ الیدی
تاریخچہ در کہ روم فترتنک ظهورندہ مسقط رأسی اولان انابولیدہ بولنوب یکرمی
ایکی آی انابولی قلعه سنده محصور قالدقندن صکرہ قلعه نك اشقیایہ تسلیمندہ برانکلین
کمیسنہ را کبا از میرہ واورادن درسعادتہ کدیکندہ بوتاریخچہ بی یازمشدر .

(تاریخ ملك) بیك ایکیوز اوتوز التی سنہ سنده ظهورہ کلان یونان اختلالہ دائر
مورہ لی ملك بکک اثر خامہ سی اولان تاریخچہ در . ملك بک روم فترتی نتیج
اولان اتریانک برنجی مرتبی اقسانتونک تأسیس اختلالہ دائر اولان رسالہ سنی
وتواریخ یونانیہ نك مندرجات مہمہ سنی ترجمہ وکندو تحقیقات ومطالعاتی علاوہ
ایلہ بویلہ برکوزل اثر وجودہ کتورمشدر .

(تاریخ فترت) ذکر اولنان یونان فترتہ دائر عصریمز مؤلفرندن محمد افدینک
قلمہ المش اولدیغی تاریخچہ در کہ یالکز جزؤ اولی طبع اولنغله الت طرفی هنوز
مطالعہ كذاریمز اولمامشدر .

خیلی مدت استانبولده اوستریا ایلیجیسی بولنان مشهور بارون پروکشک دخی روم
فترته دائر بر تاریخی وار ایسه ده هنوز ترکیهیه ترجمه اولنمیشدر .

(تاریخ وقعه جزیره ساقز) ساقز وقعه سنه دائر بر تاریخچه در .

و بو ترکیک حروف منقوطة سی وقعهیه تاریخدر . یعنی مورده و بعض جزائر بحر
سفیدک اختلال و عصیانی انساننده اشقیانک تجاوزی ایله بیک ایکوز اوتوزیدی
سنه هجریه سنده وحید پاشا محافظ ایکن ساقز آطه سنده ظهور ایدن اختلاله دائر
اوزمان ساقزده قلمه الفتح اولان تاریخچه در .

(تاریخ اسعد) وقعه نویس اسعد افندینک بیک ایکوز اوتوزیدی سنه هجریه سی
ابتداسندن قرق برسنه سنه قدر اولان تاریخیدر که سلفنک زمانی اولمغله اسعد
افندی بونی جلد اول اعتبار ایشدر .

بوندن بشقه اسعد افندی قرق برسنه سنده ظهوره کلان وقعه خیریهیه دائر مستقل
بر تاریخ یازوب اس ظفر تسمیه ایلمیشدر .

بعده اسعد افندی تاریخنک جلد ناینسنه قرق برسنه سی اولندن بدأ ایله سنه مز بوره
غایتیه قدر برسنه لک اولمق اوزره برنجی قطعه سی ترتیب و تیض ایلمش ایسه ده
اندن صکر دسی جمع و ترتیبه موفق اوله مامیشدر .

اسبق داخلیه کاتبی مرحوم باهر افندی مورده نک اختلالی انساننده مورده سرعسکری
صدر اسبق سید علی پاشانک کتابت خدمتیه مورده اردوسنده بولمغله مشهودات
و مسموعاتنی ضبط و تحریر و اسعد افندی تاریخنک سالف الذکر جلد اولنک
مباحثی میانیه ذیل و علاوه ایلیکی کبی جلد ناینسنک اشبو برنجی قطعه سنه دخی
حاشیه لر و آخرینه برده ذیل یازمیشدر .

(تواریخ فارسیه) عراق و ایران حوادثنک تحقیقی ضمنده لسان فارسی اوزره
یازلمش اولان تاریخدر دخی مأخذ اتخاذ اولمیشدر .

اوروپا حوادثنک تصحیحی ضمنده اوروپا تاریخرینه مراجعت اولنه کلوب
حالبوکه پونا پارتیه نک ظهورندن صکره دولت علیه نک دول اوروپا ایله مناسبات
و معاملاتنی تکرر ایتکله نیجه وقایع دولت علیه نک استکناهی اوروپا حوادثنک
بیلنسنه موقوف اولدیغنه مبنی اوروپاده یازلمش اولان تاریخ و رساله لر ده زیاده
مراجعته مجبوریت الیرمیشدر .

ذکر اولنان مؤلفانندن فضله در دست اولنه بیلان مجالس مکالمه و مشورت
مضبطلری و سائر اوراق رسمیه ایله قیود دفاتر اقلامه دخی مراجعت اولنه رق
تاریخه قید اولمغه شایان قدر مواد بولندیسه جمع و تحریرینه و وقوعاتنک تصحیحنه
قدر الامکان بذل تاب و توان ایلمیشدر .

مُخَطَّرَةٌ

علم تاریخدن غرض اصلی وقوعاتك صدق و کذبته و اسباب حقیقه سنه و قوف ایله موجب تیقظ و انتباه اوله جق معلومات اکتسابندن عبارت اولغین مورخك وظیفه ذمتی فائده خبر ویره جك و مدار عبرت اوله بیله جك و قایعك اسباب صحیحه سنی تتبع ایدوبده هر کسك اکلایه بیله جکی و جهله سلیس و منقح اوله رق افاده ایتکدر . یوقسه تکلفات منشیانه ایله ابراز فضل و هنر ایلمك و یاخود ژورنال یوللو روزمره وقوعاتی سویلمك دکلدرد . اما بعض اسلافك بلیغانه و منشیانه یازدقلمری آثار مرغوبه نك علت غائیسه سی فائده تاریخیه اولیوب بلکه فن انشایه بر خدمتدر . و تاریخلرده تکلفات منشیانه مطلوب و مرغوب اولمدیغی مثللو منشیانه یازیلان و قایعده دخی واقعه نك واقعه مطابقتی ملتزم دکلدرد . بناء علی ذلك وقایع ماضیه یه دائر اولان کتابلرک یازلمسند و اوقونمسند ابتدا غرض نیدوکی بیلنمك لازم کلور . عرب مورخلری بو ایکی یولده دخی سائره فائق اولوب بوغرضلری بر برینه قارشیدرمدیلر . لکن متأخریندن بعضیلر مقصد نیدوکنی تمیز و تعیین ایتیه رك وقتنی قسه خدمت ایلدکلرینی بیلیمه رك تکثیر سواد ایتلمرله یازدقلمری تاریخلردن بر فائده صحیحه مستفاد اولماز .

ایشته تحریر و تألیفه مبادرت ایلدیکمز کتابدن غرض فائده تاریخیه اولغله تکلفات منشیانه دن صرف نظر اولنه رق فائده خبر ویره جك و قایعك تصحیح و تنقیحنه غیرت اولنوب دیدنه قدیمه دولت علیه دن اولان وقوعات عادیه تحریر یله تکثیر سواد دن مجانبت اولنور .

شوبله که هر سنه موسمی حلولنده شتایه دن صیفیه یه و صیفیه دن شتایه یه نقل هایون وقوعی و دونمای هایونك بهار کلد کده آقد کزه خروجی و کوز کلد کده ترسانه عامرله یه دخولی و عساکرک اوچ آیده بر قسط مواجی ویرلمك و هر سنه وقوع بولان عادی توجیهاث دفتری و طریق علمیه سلسله سی و هر سنه رمضان شریفك اوائلنده حضور هایونده درس تقریری و اون بشنده خرقة شریف زیارتی و نزول سفینه دعاسی کبی اصول جاریه دن اولان وقایع عادیه طی اولنه رق اکر بونلره دائر فن تاریخچه فائده ویره جك بر کیفیت وار ایسه تاریخه درج و تحریر قلنور .

ایشته اول منوال اوزره اشبو تاریخك تحریرینه مبادرت و انصاف و بیطرفی اصوله

رعايت ايله بر شخصی یا بر طرفی التزامدن بجانب اولنه رق و قوعاتک تصحیحجه
واسباب صحیحجه سنک تجرینه علی قدر الاستطاعه بذل جهد و اهتمام قانمشدر .



مقدمه

تاریخ جودتک مبدئی اولان بیک ایکوز سکسان سنک سنه هجریه سی دولت علیهجه
برحد فاصل کبی اولوب اندن صکره و قوعاتک رنکی تغیر ایتمشدر .
بر عصرک و قوعاتی ایسه اعصار سابقه نک اعداد و تهیئه ایتدیکی علل و اسباب
متسلسله نک نتایج و مسیباتی ایدو کندن یازیله جق و قایع تاریخیه نه مقوله اسبابک
آثاری ایدوکی بیلمک لازم کلور .

بناءً علی ذلك مقصوده شروعدن مقدم دول سالفه نک و علی الخصوص دولت
علیه نک و قایع کلیه و احوال عمومیه ماضیه سی و مصر و قریم کبی قطعات مهمه سنک
وقایع مشهوره سی ايله تاریخ مطالعه ایدنره لازم اولان بعض معلومات مهمه
بروجه آتی اجمالاً فصل فصل بیان اولنق مناسب کورلمشدر .



فصل اول

❦ علم تاریخک لزوم و فائده سی بیاننده در ❦

علم تاریخ افراد ناسی و قایع و مآثر ماضیه و وکلا و خواصی خفایا و سرأر مقتضیه
مطلع ایدوب نفی عامه عالمه عائد و راجع اولدیغدن عامه اشخاص مطالعه سنه مجبول
و بین الخواص مقبول و مرغوب برفن کثیر المنافعدر . زیرا انسان مدنی الطبع
اولوب یعنی بهایم کبی منفرداً یا شایه میوب محل بمحل عقده جمعیت ایدرک
یکدیگره معاونت ایتمه محتاج اولورلر . و بوجعیت بشریه نک درجات متفاوته سی
اولوب ادنی درجه سی خیمه نشین اولان قبائلک جمعیتدر که حوایج ضروریه
بشریه بی تدارک ايله شجره حیاتک ثمره سی اولان تناسل مقصدینه وصول
بولورلر لکن شکل و هیئت مدنیته نتیجه سی اولان معارف و علوم صنایع و سائر
خصائص کمالیه انسانیهدن محروم اولورلر و اهل قری مدائن معظمه اهالیسنه
نسبتله آثار و نتایج صحیحه مدنیتهدن مهجور عد اولدقلری کبی بونلر دخی قرا
اهالیسنه نسبتله مدنیتهدن دور قالورلر .

جمعیت مذکورہ نك اعلیٰ درجہ سی دخی مدنیت یعنی دولت و سلطنت مرتبہ سیدر کہ بر دولتک سایہ حفظ و حراستندہ یکدیگرہ غدر و تعدیدن و اعدا و اغیار اندیشہ سندن آزاده اولوب بر طرفدن احتیاجات بشریہ لرینی تحصیلہ و بر طرفدن دخی کالات انسانیه لرینی تکمیلہ مشغول و آمادہ اولور لر شویله کہ دفع مضرت و جلب منفعت داعیہ سی انسانده بر امر جبلی اولوب بعضاً بر مقصدہ بر نیجه کیمسه لک امل و آرزو لری متحد و مزاحم اولدقده باشلو باشارینه قالسه لر یکدیگرہ غدر ایتک ایستدیکندن و بعضاً دخی بر مصلحت عمومیہ ده بر جمعیت ایله دیگر جمعیتک بیتندہ بالطبع منازعات و محاربات واقع اوله کادیکندن هر کس حقوق ذاتیہ و عمومیہ سنی جانب حکومتہ تودیع ایله انک حکم و ہمتہ راضی اوله رق لوازم کالات انسانیه تحصیلہ میدان فراغت بولور لر . و اول ملت صنف صنف آیر بلوب کیمیسی زراعت و تجارت و کیمیسی امور ملکیه و عسکریہ ده خدمت ایدر . و علوم و صنایع قوتیلہ یوز کشینک حوائج ضروریہ سنی اون کشتی حاصل ایتک و مدت میدیدہ ظرفندہ حاصل اوله بیله جک مواد آز وقت ظرفندہ حصوله کلکک باشلوب اول ملتک اوقاتی حوائج ضروریہ تحصیلدن فضلہ قاهره و واشبو فضلہ و قنار دخی خصائص کالیہ انسانیه تکمیلہ مصروف اوله رق لوازم حضرت و مدنیت کوندن کونہ بونسبت اوزره مترقی اولوب کیدر . انجق اول ملتده ارتق سادہ لک و سبکبارلق قلیوب تجملات و تکلفات آرتہ رق احتیاجات چوغالور . و اکا کورہ منافع ذاتیہ و اغراض شخصیہ دخی تزايد و ترقی بولور . و کتدیجه اول ملتک اداره سنہ صعوبت کلہرک حسن اداره نك حصول بولمسیلہ دولتک ایلر و لمسی و ملتک سعادت حال کسب ایدہ بیلمسی مهارت و وقوف اصحابنک صرف اہتمام و دقتنہ موقوف اولور . بویله امور سیاسیه ده مهارت ایسہ انجق تجربہ ایله حاصل اوله بیلوب هر صورتی تجربہ یه دخی بر آدمک عمری وافی و بر عصرک تجربہ سی کافی اولدیغندن و عارف اولنلر (السعید من اعظ بغیرہ) حدیث شریفی مؤداسنجہ هر شی نفسندہ تجربہ یه قالمشیمہ رق سائرندن عبرت و نصیحت الہ کلدکارندن و کلا و خواص علم تاریخندن سائر اشخاص کبی احوال ذاتیہ لر نیجه منتفع اولدقلرندن بشقہ مصالح دولیہ جہ دخی مستفید و متمتع اولور لر . بناءً علیہ وطن و مملکتی سون و دولت و ملتک بقاسنی استیان اسلاف معارف انصاف کندی عصر لرینک وقایع و اخبارینی ضبط ایله اخلافه یادکار براغہ رق کندولری دخی مظهر ادعیہ خیریہ اخلاف اوله ککشلردر . قالدیکہ ماضی و مستقبل احوالنه واقف و بلکہ ازل و ابد اسرارینی عارف اولمغه انسانده بر میل

طبیعی اولدیغندن علی العموم نوع بشرک بوقه احتیاج معنویسی درکاردر .
 (لاتشبع العین من نظر ولا السمع من خبر ولا الارض من مطر)
 وحفظ نظامات دولیه علم تاریخ ایله اولوب اصول سالفه نك وقت وحاله تطبیقنده
 ایسه فواید کثیره متحقق اولدیغندن بعض علما علم تاریخک تعلیم وتعلیمی درجه
 وجوبده در دیدیلر .

نقل اولنورکه خلفای عباسیه دن قائم بامر الله زماننده اهل خیردن برقاچ نفر
 متعینان یهود دارالخلافه بغداده کلوب جزیه دن معافیتلرینی مشعر سند صورتنده
 برورقپاره ابراز ایله زعملرنجه حضرت علینک خطی اولمق اوزره طرف
 رسالتپناهیدن کندولرینه ویرلمش واصحاب کرامدن برقاچ ذاتک شهادتلی دخی
 تحریر اولمش اولغله سندلری نزد خلیفه ده قبول قلنهرق جزیه دن معافیتلری
 بابنده اصدار منشور اولمق اوزره ایکن رئیس الرؤسا بولسان ابو القاسم
 بن مسلمیه شک عارض اولهرق سند مذکور ساخته برشی اولمسون هله
 برکره مورخ عهد اولان خطیب بغدادی یه کوسترلمسی مناسب اولور دیو
 خلیفه یه اخطار ایتمکله خطیب مومی الیه عرض اولندقده فن تاریخچه سندک
 موضوع وساخته اولدیغنی اثبات ایتمشدر . شویله که سند مرقومده محرر اولان
 شهوددن حضرت معاویه هجرتک طقوزنجی سنه سی یوم فتح مکه ده شرف
 اسلام ایله مشرف اولدی . خیرک فتحی ایسه هجرتک یدنجی سالنده وقوعبولمش
 ایدی . کذلک شهود محرره دن بریمی دخی سعد بن معاذ حضرتلری اولوب
 مشار الیه ایسه هجرتک بشنجی سنه سی یوم خندقده جسر فاندن کدار ایتمکله
 خیرفتحنده بولمندی . دیمکله موضوعیتی ثبوت بوله رق شق اولندی . بوجهته
 مورخ مومی الیه بیت المال مسلمینک انتفاعنه سبب اولمشدر .

فصل ثانی

حکومتلرک اطوار واقسامی بیاننده در

بوعالم دنیایه نظر اولنسه تجدیدات یومیسه دن عبارت برهنکامه عبرت اولدیغنی
 رونما اولور وبومعنا ی تجدید جمیع اعیان واعراضه بولنور . بوقیلدن اولمق
 اوزره شخص واحد کرک وجودجه وکرک حالجه برزمان ترقیده و برزمان
 تنزلده اولدیغنی مثلوه مردولت دخی بوموال اوزره کاه قوت بولور وکاه ضعف

وقتور حالته کلور . وهر دولت بذایت ظهورنده ساده وسبکبار اولوب اگر چه کوندن کونه قوتلنور ایسه ده انسان یاشلاندقجه ما کل و مشاربده و مسکن وملابسده احتیاجی آرتدینی کبی دولت دخی اسکیدکجه تکلفاتی آرتیره کلدیکندن اولکی ساده لکی قالیوب مشاغل ومصارفی زیاده لشور وفوق العاده بر وقعه حادث اولدوقده ومصارف معتاده سندن زیاده بر مصرف آچلدوقده مضایقه یه دوچار وامر ادارهده بعض کونه قصور دخی صادر اولور ایسه سر پنجه ضعف وقتوره کرفقار اولور . سنة الله فی العالمین .

والحاصل قننی دولت اولور ایسه اولسون برطوردن طور آخره نقل ایده کلدیکی جهتله هر دورده برطور مخصوصده بولنور . وهر طورده بر درلو طاور اتمق وهر دورک مزاجنه کوره چاره وعلاج ارا تمق لازم کلور . شویله که هر شخصده سن نما وسن وقوف وسن انحطاط اولدینی کبی هر دولتنده دخی بومراتب ثلثه بولنوب هر کس حفظ صحت خصوصنده سننه کوره طاوران دینی مثللو هیئت دولت دخی بر جسم انسانی مثابه سنده اولدیغندن هر طور ومرتبه سنده حرکت مناسبه یه دقت اولتمق لازم کلور . وطور انحطاط بعضاً حس اولنیمه جق صورتده خفی اولور . وبعضاً دخی جلی وآشکار اولوب علاجی مشکل ودشوار اولور .

وبعضاً بر دولتنده زیاده سیله انحطاط وقتور اماره لری ظهور ایتمشیکن تدابیر حکیمانه ایله تجدد ایدوب تازه لندیکی واردر . فقط اول حالده دولتک تهلکه سی زیاده اولوب فوق العاده بعض علل خارجیه دخی ظهور ایدر ایسه تجدد ایدوبده خلاص بولسی پک دشواردر . ووقوعی وار ایسه ده وقوعات جسیمه واتقلابات عظیمه ایله حاصل اوله بیلمشدر . ونیجه دولتدر دخی سن وقوفنی اکمال ایتدن کندی قصور یله یاخود بر قضا ظهور یله محو ومنقرض اولمشدر .

معلوم اوله که دول نصارانک احکام سیاسیهر لری اجتماع آرای عقلا ایله ترتیب اولتمش اولان قوانین حکمیه دن عبارت اولدینی حالده حکومتلری ایکی قسمه منقسمدر . بری حکومت روحانیه یعنی دینیه دیکری حکومت جسمانیه یعنی مادیه در .

حکومت روحانیه قنولک مذهبنده پاپانک حکومتیدر که بالجمله قنولک راهبیرینک امری وکلیسارینک رئیس ی اولوب انی حضرت عیسانک وکیلی اولمق اوزره اعتقاد ایدر لر . وبالجمله قنولک دولتیرینک ممالکننده انک حکومت روحانیه سی جاریدر . وقتیه اوروپا ایچنده بو حکومت روحانیه نک پک زیاده تأثیر ونفوذی وار ایدی . لکن حکمدار لر پاپارک الندن چوق جور وجفا چکد کلرندن رفته رفته پاپارک نفوذ لری کسر وتقلیل ایتدیلر . روم یعنی اورتودقس مذهبنده بولنان

دولت ایدر لر
دینییه دولت
دولت ایدر لر

بالجمله خرسیانلر پاپایی طانیوب حکومت روحانیه ده استانبول پطریقنه تابعدرلر .
ارمنیلرک رئیس روحانیلرینه قاتوغیکوس دنیلورکه اوچدر . بریسی کر جستانده
واقع آچیازین ودیکری قوزانده واقع سیس و اوچنجیمی وان طرفنده کائن
اخطمار کلیسالیکنک رئیس روحانیلریدر . اما پروتستانلرک بویله بر رئیس
عمومیلری یوقدر .

حکومت ماده دخی اوچ قسمدر . حکومت مطلقه حکومت مشروطه حکومت
جمهوریه در . حکومت مطلقه عنان حکومتی بتون بتون انه المش اولان بر حکمدارک
حکومتیدر . روسیه دولتی کبی .

حکومت مشروطه ملت مجلسنک رأینه اتباع ایدن حکمدارک حکومتی اولوب
بودخی ایکی قسمدر .

قسم اول مشروطه عمومیه اولوب عامه اهالی مساوات اوزره بولنور . المانیا
وایتالیایا دولتلرندن بعضیلری کبی که وکلای دولتنن بشقه ملتجه انتخاب اولنان
اعضادن مرکب بر ملت مجلسلری واردر .

قسم ثانی مشروطه حسیبه درکه زادکان ملت بیانی اهلیدن وجوه ایله متماز و متحیز
اولورلر انکلتره دولتی کبی که عامه اهالیسی زادکانک نائل اولدقلری رتب و امتیازاته
نائل اوله میوب فقط هر فسادن انتخاب ایله پایتخته کوندر دکاری اعضادن مرکب
مبعوثان ملت مجلسی نامیله بر مجلسلری واردر که بر مصلحت انده تدکر اولندقدن صکره
زادکان ملت مجلسنده قرار گیر اولور . بو مجلسلر دایما آچیق اولیوب بلکه سنه ده
اوچ درت آی قدر کشاد اولنوب پارلامنت تسمیه اولنور . دولتک وکلای
قرال طرفندن نصب اولنمش مأمورلر اولوب امور دولتی بالتدکر قرال لرینه
امضا ایتدیردکن صکره اجرا ایدرلر لکن هر خصوصده پارلامنت طرفندن
مسؤل اولورلر .

حکومت جمهوریه بر حکمدار مخصوصی اولیوب بلکه اکثریت آرا ایله بری انتخاب
اولنورق قرال مقامنده اولوق اوزره موقتاً ملت رئیس نصب اولنور . امریقا
جمهوری کبی .

فرانسه دولتی مقدملری حکومت مطلقه ایکن ملت ایچنه اختلال دوشه رک
مؤخرًا جمهور اولمشلر ایدی . اولوقت جهانکیر لکله خروج ایدن ناپلیون
پوناپارته ایمپراطورلق رتبه سنی حائز اولمغله ینه حکومت مطلقه یه منقلب اولمش ایدی .
واقعا شکل دولت حکومت مشروطه اوزره مؤسس ایدی لکن پوناپارته
هر ایستدیکنی اجرایه مقتدر اولدینی جهته حقیقت حالده بر حکومت مطلقه
ایدی . پوناپارته دن صکره حکومت مشروطه عمومیه اولوب لویی فلیسک ایام

قرالیتده بو حال اوزره کیتدی بیک ایکوز التمش بش سنه سی خالانده وقوعبولان فرانسه اختلالنده ینه جمهور اولوب لویی ناپلیونی درت سنهک اولق اوزره رئیس جمهور نصب ایتدیلر . لکن اهالی بیننده اتفاق اولمیوب کیمیمی قراللق طرفداری و کیمیمی تشکیل اولمش اولان عادی جمهوریت طرفداری اولدیلر برطاقمی دخی بویله عادی جمهوریت قناعت ایتمیوب آیتدیلر . و بتون بتون حد معروفاک اوته طرفه کیتدیلر . شویله که حقوق ملکیت و زوجیتی انکار ایدوب و هرکس کافه خصوصانده مساوات اوزره اولمیدر دیوب برچوق ادانی دخی بونی مزاجلرینه موافق کورملریله فرانسه جمهوریتی بورنکه بویامغه تشبث ایتدیلر . فرانسه کبار و عقلاسنک بوندن کوزی اورکمکله جمهوریتدن و بلکه حکومت مشروطه سر بستلکندن یوز چو یروب ناپلیونک هنوز درت سنه مدت ریاستی ختام بولمزدن اول ایمراتور لغنی بالتصدیق حکومت مطلقه یه سرفرو برده انقید اولدیلر . اشبو فرانسه اختلالاتی اراسنده نیچه خلقی دخی سر بستلک سوداسنه دوشه رک و پک چوق قانلر دوکهرک حکومتلریخی حکومت مشروطه یه قلب ایتک ایتدیلر ایسه ده حکومت ایمراطوریه غالب کلهرک ینه حکومت مطلقه تحتیده قالدیلر . بونلرک هر برنده برر کونه فسالق ملحوظ و مشهود اولوب هله جمهوریتک ذکر اولنسان فرقه متجاوزه سی بتون بتون عقلمدن و نوامیس طبعیه دن بعید بر فکر باطلدر .

اما حکومت اسلامیة خلافت و سلطتی جامع اولوب امام المسلمین اولان پادشاه اسلام حئی شریعت و محیی سلطنت اولغله لله الحمد بو کونه تفرق و تشتتدن بریدر . و اگر چه زیرده بیان اولنه جنی و جهله دولت عباسیه نیک او اخر نده ممالک اسلامیة ده ظهوره کلان اختلالات عظیمه حسیله خلافت و سلطنت آیریله رق خلافت بر ریاست دینی و سلطنت ریاست مادیه درجه سنه واردی ایسه ده مؤخرأ دولت علیة عثمانیه نیک ظهوریه ملت اسلامیة تجدد ایدرک ینه حالت اصلیه سی بولدی .

فصل ناک

دول اسلامیة نیک احوال سابقه سی و دولت علیه نیک مبدأ ظهوری حقنده در

عرب و ترک ملتلی مقتضای موقعلری اولق اوزره اراق اراق جوش و خروشه کلهرک وسیل کی اطراف و اکنافه جریان ایدرک بالدفعات عالمی استیلا ایتمش ایکی

ملت عظيمه اولوب عربك اڭ قوتلى واڭ صكره كى هجوى اعلاى كلمه الله ايجون
 سطوت اسلاميه ايله خروچيدر كه زمان سعادتده قبائل عرب كنه ايمانده يكرتبان
 ويكدل اولوب روح پرفتوح نبوى اعلاى عليه واصل اولدقده نيجه قبائل كرىوه
 ارتداده مائل اولمشيكن زينت افزاى مقام امامت كبرى اولان حضرت ابوبكر
 رضى الله تعالى عنه هر طرفه سوق عساكر ظفر مأثر ايدرك مرتدنى تاديب و تربيه
 ايدوب طائفة عربى ينه كنه واحده اوزرينه جمع ايله قازانمش اولدينى سرمايه اتحاد
 و اتفاق اندنصكره مهابت بخشاى منبر خلافت اولان عمر الفاروق رضى الله تعالى
 عنه حضرتلى محلنه صرف ايتمشدر . شوبله كه احباب كرامى غزايه تشويق
 و ترغيب و طرف طرف اردولر تربيت ايتكله عامه احباب كرام امر جهاده
 قيام ايله درت طرفه آقن ايدوب كيتديلر و كيدنلر ك اكثرى بردها كرو دونيوب
 و قاتلرينه دك بويولده بدل نقدينه حيات ايتديلر . حتى غزايه كيدن احباب كزينك
 خانه لرنده صو طاشيه جق كيمسه لرى قالمديغندن حضرت عمر امير المؤمنين و خليفه
 روى زمين اولدينى حالده قربه صرتنده غزات مسلمينك خانه لرينه صو طاشوردى .

عربك بو هجوى لوجه الله بر حركت عادلانه اولوب انقياد ايدنلر هر خطر دن امين
 و يالكز سر كشلك و اديسنه كيدنلر پامال خيول غزات مسلمين اولدقنلر دن آز وقت
 ظرفنده حد قياس و تخميندن خارج بلاد و ممالك فتحى ميسر اولدى اندن صكره
 رونق افزاى ديوان خلافت و امامه سبحة امامت اولان عثمان و على رضى الله تعالى
 عنهما حضرتلرينك ايام خلافتلر نده دنخى حال بومنونال اوزره جارى اوله رق
 ممالك اسلاميه وسعت بولدى . و اركان اربعة دين ميين اولان اشبو خلفاء راشدين
 حضرتلرينك ايام خلافتلى زمان سعادت كى كمال عدالتله مرور ايتدى . حتى
 حضرت عمر ك خلافتنده اولاد رسولدن برى كلوبده عرض حاجت ايتدكده
 بيت المالدن بيك التون و يرلسنى امر ايتمش و در عقب كندى اوغلى عبدالله كلدكده
 بر درهم و يرمله اوغلى اولكى سخاوتنه نسبتله بر درهمى بك جزئى كوروب
 اعتراض ايدنجه يا عبدالله اولاد رسولك حق طلبى بيت المالدن اولوب خزينه
 بيت المسال ايسه الحمد لله غنى و معموردر اما سنك حقا يالكز پدر كده اولوب
 پدريكك نهسى و ار كه شىء كثير مأمول ايدرسين ديمش اولدينى و حضرت عليك
 بر ذمى ايله حضور شرعه مرافعه يه طور ديني مرويدر .

قط حضرت عثمان و على رضى الله تعالى عنهما نك ايام خلافتلر نده اهل اسلام ايجنده
 بعض مرتبه اتفاق سزلق حادث اوله رق حضرت عليدن صكره خلافت بتون بتون
 مبدل ملك و سلطنت اولوب دولت امويه ظهور ايتدى . دولت امويه دورنده

حضرت عمر الفاروق

حضرت عمر الفاروق

دخی اهل اسلام داعیه غزادن فراغت ایتمهرك نیجه مملکتلر فتح اولنمشدی . حتی دولت مذکورہ طرفندن افریقا سرعسکری بولنان موسی بن نصیر اقصای غربی فتح ایله ساحل بحر محیطه ایندکده بجره آت سوروب آتی کوکسنه قدر صویه طالهرق ایلرویه حرکت ایدهمینجه نیزهسن رکز ایله ایشته یاربی اوتوسی یوق یوخسه سنک اسم پاکتی دهها ایلرویه کوتورردم کلام مباهات انجامله ابقای نام ایتمشدر .

وموسی بن نصیرک زیر ادارهسننده کی عساکرک برفرقهسی امیری اولان طارق بن زیاد طقسان ایکی سنه هجریهسننده بیک یدیوز عسکرله اندلس یعنی اسپانیا قطعسنه کچوب حالا کندی اسمنه نسبتله جبل الطارق دینلان طانغه تحصن ایندکده درحال ساحلده کی سفاینی یاقوب معیتنده اولان عسکره ایشته ارقکز دکز در اگر صبر وثبات ایدوبده بحر مواج حرب ووغاده شناورلک ایدرسه کز بومالکه مظفر اولورسکز واکر صبر وثبات ایتمزه کز بالجمله دریاه غرق اولورسکز دیو عساکر اسلامی محاربهیه تشویق ایلیهرك وکندینک اضعاغ مضاعفی اولان اعدا ایله بالدفعات طرح قرعه کروفر ایدرک نهایت غالب ومظفر اولوب برچوق یرلر قجی میسر اولدوقده بوضیتی موسی بن نصیر چکه میوب صکره اون التی بیک عسکر ایله اولدخی ارقهسنندن دیار اندلسه کچهرک فتح ممالک وتوسیع مسالک ایدرک اوروپا ایچنه طوغری کیتمشدر .

لکن خلفاء امویهنک بعضیلری کیتدکجه حدود شرعیهینی تجاوز وتعدی وانواع معاصی ومظالمه اطاله ایادی ایتدکرندن وخصوصیه ولید ثانی غایت سفیه اولوب شاعر شرع مینی تحقیر ومسلمینی تنفیر ایلدیکندن غیرت الهیه ظهوره کله رک دولت وحکومتلری چوق سورمیوب مضمحل وخلافت اسلامیه یوز اوتوز ایکی سنه هجریهسنده خلفاء عباسیه منتقل اولدی .

شوبله که اول ائناده ابومسلم خراسانی نام صاحب خروج ظهور ایدرک ایران طرفنده اولان امرای بنی امیهیه غلبه ایدوب عم الرسول اولان حضرت عباسک احفادنن امام سفاحه بیعت ایتمکله مدت قلیله طرفنده امویهنک نجم اقبالی غروب ایدرک کوکب کوکبه عباسیه طلوع ایلدی . مؤخرأ امویهنک برشبهسی مغرب واندرس طرفرانده تسلطن ایتمش ایسهده حکومتلری اورالره منحصر اولوب سائر ممالک اسلامیه وخلافت شرعیه خلفاء عباسیه النده ایدی .

صکره لری خلفاء عباسیه دخی فرط حضور وتعماته وانواع اسرافاته دوشوب اداره امور دولیهیه چندان تقید ایتمدکرندن سطوت وسلطنتلرینه ضعف وفتور کهرک وامر اداره ونفوذ اترا کدن ظهور ایدن بعض متغلبه الهه کچهرک برچوق

وقتلر خلفبانك يالكنز بر نامی قالوب امر خلافت هان بر قوه روحانيه حكمنه
كيرمش وبعض متعبله خطبه ده دخی نامنی خلفايه تشريك ايتديرمش ایدی .

شوييله كه ملت اسلاميه مدنيتدن خوشلانهرق ذوق و صفايه طالبو مجرد حسن
اداره مملكت و ترويج معارف و صنايع و تجارت خصوصاً صيرت حصر نظر ايله
اولكي فتوحات افكارى قلامش اولديغندن امور عسكريه ده اختيار تكامل
و تسامح اولنوب يالكنز استانبول قيصر لغيله حدود اوزرنده بعض مجادلات
وقوعه كلوردی .

هارون رشيدك اوغلی مأمون خليفه نك اسباب مدنیتی تسهيل و ترقی علوم و معارفی
ترويج يولنده واقع اولان سعی و غیرتی شایان مدح و ثنا اولدیغی حالده تدبیر
مملکتجه بر بیوک خطا ایتشدركه برادری امینی قتل ایدن طاهر نام شخصه
مکافاة نیشابور شهری پایتختی اولق اوزره خراسان ولایتی وراثت شرطیله
توجیه ایلدیکندن سائر و ایلسر بونی امثال اتخا ايله بغداد ده کی حکومت
مرکزیه دن احتراز ایتیب متوالیاً استقلاله قالمشملردر .

بعده معتصم خلیفه دخی عساکر خاصه سی اولق اوزره بر طاقم کنج اتراکی
خدمتته الوب انار ایسه کیتدکجه کسب قوت ایدرک عینیه اسکی رومه ایمپراطور لیرینک
عساکری کی خلیفه نك اطاعتدن خروج ايله انواع اختلافاته سبب اولمشلردر .

بو وجهله خلیفه لرك نفوذ و قوتی قیریلوب اوروپاده کی (قنودالیه) مالکانه اصوله
بعض جهات ايله مشابه بر طور و اصول اوزره طرف طرف بر طاقم ملوک
طوائف پیدا اولوب خلیفه لرك حکومتی بر امر اعتباری حکمنده قالمشیدی .

از جمله میلادك سکنر یوزیمش و هجرتك (۲۵۷) سنه سنده صفار خاندانی
چیقوب سالف الذکر طاهر خاندانك متصرف اولدیغی خراسان و طبرستان
ولایتلیله دیگر بر طاقم ایالتلری ضبط ایدرک نیشابور و مرو شهرلری پایتخت
اولق اوزره برجسم دولت تشکیل ایتمکله بغدادك خوارزم و ماوراء النهر یولی
مسدود حکمنده قالدیغندن متعاقباً اول طرفه دخی سامان خاندانی بر دولت
مستقله تشکیل ایلمشدر .

کذلک خلیفه نك ازادلوسی و ترکی الاصل اولان احمد بن طولون دخی بو ائنه ده
مصر و برالشام و لایتلیرینک و ایلسی اولدیغی حالده استقلال داعیه سنه قیام ایدوب
برقاج سنه صکره و فاتنده اوغلی شام شریفده بر مستقل حکمدار اولمشدر .

اشبو صفار و طولون خاندانلری چوق وقت باقی قالمیوب آل سامان ایسه خلیفه لر دن زیاده کسب قوت ایدرک صفار خاندانک خیلی ممالکنی ضبط ایلمشدر .

واو چیوز یکریمی تاریخ هجر یسنده آل حمدان موصلده بر حکومت مستقله تشکیل ایتدیکی کبی ترکی الاصل اولوب مصر ایله بر الشام والیسی بولنان اخشید دخی داعیه استقلاله دوشمکله بو ایکی خاندان بینده خیلی محاربه لر وقوعه کیش اولدیغی حالده خلیفه بغداد دن سیرجی اولوب بو محارباته مداخله بیله ایده مزدی .

ینسه بو آوانده بحر خزر سواختندن (آل بویه) ظهور ایله کرمان و عراق عجم کبی نیجه ایالاتی ضبط ایدرک بر بیوک حکومت تشکیل ایتمشدر .

بونک کبی سائر طرفلرده و حتی بغداد حوالیسندده دخی ملوک طوائف طورنده مستقل امارت لر ظهوره کلمکله خلیفه لرک تصرفده یالکز بغداد شهری قلوب اوراده دخی نفوذلری اولماغله امور دولت هپ عساکر اتراک ضابطرینک ال لرنده ایدی .

خلیفه راضی بالله بو حال دن خلاص بولمق نیتله بغداده امیر الامرا عنوانیله بر مأمور تعیین ایتشیدی که سر عسکرک عهده سنده بولندیغی حالده امور ملکیه ومالیه دخی انک زیر اداره سنده ایدی . واکرچه اول عصرده اندلسده کی امویه دولتنده دخی حاجب نامیله بویله بر وکیل مطلق وار ایدی . انجق بغدادده کی امیر الامرا فوق العاده نفوذلی اوله رق اسمی دخی خطبه لرده خلیفه نک اسمیله برابر ذکر اولنوردی و خلیفه ده هیچ بر امر واراده قالمیوب سرایک مصارقه بیله امیر الامرا بقاردی . الحاصل بغدادک حکمدار حقیقیسی امیر الامرا ایدی . و بو امیر الامرا مق منصبی ایچون بعض ذوات ارالرنده ظهور ایدن مجادله دن بغداد اهالیسی مسلوب الراحه اوله رق (آل بویه) دن استمداد ایتلریله (۳۳۴) سنه هجریه سنده (آل بویه) دن معزالدوله بغداده کلهرک بومنصبی ضبط ایتمشدر . و (آل بویه) ک خارج بغدادده خیلی قوتلری اولدیغندن یوز سنه قدر بومنصبه تصرف ایله حکومت مطلقه انلرک یدنده قالمشدر .

عجایب احوال جهان دن بر کیفیتدر که دولت عباسیه نک بویله اغتشاش و اختلالی هنکامنده علوم وفنونک رواجنه هیچ سکتکلیوب آل بویه دخی معارفک ترویجنه کلی سعی و همت ایلردی .

الحاصل خلفای عباسیه نک بر برده فرمانی جاری اولمیوب مع مافیه اندلس خلفای امویه سنه تابع اولان یرلر دن بشقه هر طرفده کی اهل اسلام عندنده ملک الملوک عد اولنورلردی . فقط افریقا ده ظهور ایله تونس ایالتنده واقع قیروان ومهدیه

شهر لرینی پایتخت اتخاذ ایدن خلفای فاطمیه (۳۵۸) سنه هجریه سنده مصری وبعده برالشام طرف لرینی ضبط ایله برشیعه دولتی تشکیل ایتدکرندن خلفای عباسیه نك نفوذ روحانیلری دخی تناقص ایلمشدر .

بناءً علی ذلك بو عصرده ملت اسلامیه اوج خلایقه یعنی عباسیه و امویه و فاطمیه خلایق لرینه منقسم اولوب انجق سیاسته باشلوجه درت دولت جسمانیه یه یعنی امویه و فاطمیه و آل بویه و سامانیه دولت لرینه منقسم و منشعب ایدی . و در دنده دخی علوم و صنایع رواجده اولوب انجق فتوحات ایچون ینلرنده اتفاق اولدیغندن آقدکز جهتدن ماعدایر لرده اهل اسلام طرفندن اورویا یه تعرض وقوعه کزدی . و بالعکس استانبول قیصری اوچیوز الی سنه هجریه سندن صکره ممالک اسلامییه تعرضه جسارت و بالذفات فرات نهرینی تجاوز ایله الجزیره و لایتنی غارت ایدرک اوراده نیجه قلعه لری و برالشام جهتده انطاکیه شهری کبی بعض ممالکی ضبط ایتشدی . و (۳۸۷) سنه هجریه سنده افغانستان طرفندن مشهور محمود غزنوی بن سبکتکین ظهور ایتشدرکه شاهنامه طوسی انک نامنه نظم اولمشدر . اشبو آل سبکتکین (آل بویه) یه غلبه ایدرک بر جسم دولت تشکیل ایتش اولدیغی حالده چوق کچمکسزین یعنی هجرت نبویه نك در تیوز او توز نارینخندن صکره ماوراء الزهردن کلان آل سلچوق انلره غلبه ایله ایرانده بر دولت جسمیه تشکیل ایتشدر .

اسپانیا طرفنده کی خلفای امویه دخی اکیوز الی سنه پک کوزل حکومت ایدوب علی الخصوص اوچنجی عبدالرحمن وایکنجی حکم ایله هشامک حاجبی اولان محمد بن ابو عمر المتصورک همتلریله اندلس ایدرک ثروت و مدنیت و معارفی ال اعلی درجه یه واصل اولمشیکن بو حاجبک و فاتندن صکره دولت امویه نك حالی فالشوب وهر یرده شقاق و نفاق پیدا اولوب وایلیر استقلاله قیام ایله شوراده بوراده اورویا اصلزادکانی کبی مستقل حکمدارلر میدانه چیقوب محاربات داخلیه ایله اشتغال اولنهرق وبتون اسپانیا قطعه سی الت اوست اولهرق بوندن نصاری حکمدارانی خیلی میدان المغه باشلامشدر ایدی . در تیوز سنه هجریه سندن صکره جه خلفای امویه نك نسلی منقرض اولغله بعض ذوات خلیفه عنوانی المششر ایسه ده ینلرنده کی شقاق و نفاقدن ناشی در تیوز الی سنه هجریه سندن صکره بو عنوان دخی بتون بتون متروک اولمشدر . بو جهتله عنوان خلایقه دولت عباسیه یه رقیب اولان یالکتر مصرده کی دولت فاطمیه قالمشدر .

حالبوکه بغداد ده پک زیاده نظامسزلق پیدا وایالاتده اختلالر هویدا اولدقدن بشقه مصرده تخت نشین اولان خلیفه فاطمی ایله برالشام امراسی نك طور مدقلرندن ناشی

عباسیه و امویه و فاطمیه

اسپانیا
Memorandum

خلفای عباسیه دن قائم بامر الله امیر سلجوقیدن استمداد ایله بتون ممالک اسلامیہ نك
حکومت مادیہ سنی (۴۴۹) سنہ ہجریہ سندہ اکا توجیہ ایلمش اولمسیلہ آل سلجوق
دخی جیحون نہرینک اوتہ سندہ و بروسندہ پراکنده طولاشمقده اولان
طوائف اتراکی جمع ایدوب عربلر و متعربلر علوم و فنون ایله مشغول اولدقلری
کبی کندولری دخی محارباتہ نصب نفس اہتمام ایدرک کوندن کونہ دولت سلجوقیہ نك
قوتی تزايد ایلمشدر . و اناطولی اوزرینہ حرکت ایدرک استانبول قیصرلغہ
غالب کلوب حتی قیصر اسارته بیله دوچار اولمشیدی . و مکہ مکرمہ دہ خلفای
فاطمیہ نك نامی خطبہ لردہ ذکر اولنہ کلورکن خلیفہ عباس ایله سلطان سلجوقینک
یعنی الپ ارسلانک اسملری ذکر اولنغہ باشلامشیدی .

(۴۶۵) تاریخ ہجریسندہ الپ ارسلان وفات ایدوب یرینہ جالس تخت حکمداری
اولان اوغلی جلال الدین ملکشاہ پدرندن دہا لیاقتلو و ہر درلو اوصاف مقبولہ
ایله متصف اولنغہ و کندوسنک نظام الملک نامندہ غایت عاقل و مدبر بر وزیر
اولوب ایکسی دخی دولتی حسن ادارہ یہ اقدام و توسیع ادارہ دولتہ اہتمام
ایتلریلہ ملکشاہک اسمی مکہ و مدینہ دہ و قدس شریف و بغداد و بخارا و سمرقند
و کاشغردہ زیور السنہ خطبا اولدینی کبی اقرباسندن سلیمان نام ذاتک ہمتیہ
اناطولی ولایتی تا استانبول بوغازینہ قدر تسخیر ایتدیرمشیدی . و پایتختی
اصفہان اولدینی خالدہ دولتی ہندستان و سمرقنددن استانبول بوغازینہ قدر
تمتد اولہرق ہر طرفہ ولولہ انداز شہرت و سطوت اولمشیدی . و بغداد دہ
تخت نشین اولان خلیفہ عباسینک مادی و جسمانی برامر و فرمانی جاری اولیوب
خلافتی معنوی و اعتباری بر کیفیت اولنغہ ملک شاہ اول عصرک اک بیوک حکمداری
ایدی . و بوضورتلہ ملت اسلامیہ نك قوت و شوکتی تازہ نمش اولدی .

ملت اسلامیہ نك بویلہ ترکلر واسطہ سیلہ تجدید سطوت و قوت ایلمسی بالجملہ
نصارا حکمدارلرینہ بادی اندیشہ اولدینی خالدہ اندلس طرفندہ کی قوہ اسلامیہ دہ
دخی اوزمان بو تجدید علامتتری رونما اولمشیدی . شویلہ کہ افریقادہ شہرت بولان
مرابطین قبیلہ سی امیری اولان یوسف نام حکمدار کسب قوت و سطوت ایدرک
اندلس طرفہ کچوب ملوک نصارایہ غلبہ ایتمکلہ (۴۹۷) سنہ ہجریہ سندہ اسپانیا
طرفندہ کی ممالک اسلامیہ نك اکثری قبضہ تصرفہ کچمش اولدینی خالدہ خلیفہ
عباسی یہ بیعت ایتمکلہ اہل اسلامک بتون بتون براتفاق و اتحاد حالنہ کیرمک
اوزرہ بولنسی حکمداران اورویاہ پک زیادہ تاثیر ایلدیکندن وزیردہ بیان
اولنہ جنی و جہلہ بو احوالہ دیگر بعض اسباب دخی منضم اولدینندن اورویادہ

بر هیجان عمومی حادث اوله رق پیدا اولان اهل صلیب جمعیتلری بلائ اسلامیه به هجوم واقتحام ایتشلردر .

اول ائاده یعنی (۴۸۵) سنه هجریه سنده بحکمة الله تعالی ملکشاہ فوت اولوب خلفلری ایسه او یله بر جسیم هیئتک اداره سنه مقتدر اوله مدقارندن سلچوقیلر بیننده ظهوره کلان نفاق و رقابتدن ناشی بر قاچ دولته منقسم وانلرک یوزندن تازه لئمش اولان قوه اسلامیه ینه متفرق و متشتت اولوب بوقارغشه لقدمه مصرده تحت نشین اولان خایفه فاطمی دخی قدس شریفی ضبط ایدیورمشدر .

ایشته بومصره ده اهل صلیب زیرده تفصیل اولنه جنی وجهله اوروپادن اناطولی به کذار ایله نیجه ممالک اسلامیه پیامال خسار ایدرک قدس شریفی استیلا ایتشلردر .

بوجهتله اهل اسلام دوچار خوف وهراس اولمشیدی . فقط الجزیره ده انابکان دولتی ظهور ایدوب کلستان صاحبی شیخ سعدینک ممدوحی اولان اتابک عمادالدین زنکی اهل صلیب ایله عظیم جنککر ایدرک مظهر ظفر وغلبه اولدقدن بشقه حلبی ضبط ایدرک سیل کبی آقوب کلان اهل صلیبه برسد متین اولمشدر . اندن صکره اوغلی نورالدین دمشقی دخی ضبط ایدرک دولت اتابکیه بر مرتبه دها قوت بولمشدر .

دولت فاطمیہ نک احوالی مختل اولدینی حالده اهل صلیب دخی مصره هجوم ایتکله خلیفه فاطمی عاضد نور الدیندن استمداد ایدوب او دخی اکبر امراسی اولان شیرکوه اسدالدینی بر مکمل اردو ایله مصره کوندردی . اسدالدین طائفه اکرادن اولوب برادر زاده سی یوسف صلاح الدین بن ایوب دخی انک معینته مأمور اولان امرادن بری ایدی .

بواردو سایه سنده دیار مصریه افرنج لندن قورتلدی . واسدالدین مصرده استقلال تام ایله سرعسکر اولدی متعاقباً وفات ایتدکده یرینه صلاح الدین کچوب اداره دولتی تمامیه انه الدی و کندوسی سنی المذهب اولمغله شعائر اهل سنتی اظهاره باشلادی . اول باول شیعی المذهب اولان قضاتی عزل ایله یرلرینه شافعی قاضیلر نصب ایلدی . و (۵۶۷) سنه هجریه سنده نورالدین طرفندن وارد اولان امر قطعی موجبجه خطبه لردن خلیفه عاضدک نامنی قالدیروب یرینه بغدادده اریکه پیرای خلافت اولان خلیفه عباسی مستضی بامر اللهک نامنی او قوتدردی . عاضد ایسه او زمان آغیر خسته اولوب نامنک خطبه لردن انقطاعی طویمدن فوت اولدقدنه سلطنت مصریه صلاح الدین انه کچدی .

مصرده خطبه لرک خلیفه عباسی نامنه او قوندینی خبری بغدادده اصل اولیجق فوق العاده

موجب مومنت اولدی و نیجه کونلر شتک ایدلدی . و خلیفه مستضی طرفدن نورالدینه و صلاح الدینه و خطبایه خلعتلر و شعار خلافت عباسیه اولان سیاه سنجاقلر کوندرلدی . بو صورتله مصرده کی حکومت شیعیه مضمحل اوله رق مذهب اهل سنت رواج بولدی و صلاح الدین سلطان مصر اولدی . لکن نورالدین انک استقلالنی طانیوب اتی کندو سر عسکرلری صره سنده طوتاردی . وبالذات کیدوبده انک لندن مصری المق ایستردی . حالبوکه اراسی چوق کچمیوب فوت اولغله انک مملکتلری صلاح الدین انه کچدی . و اتابکان دولتی منقرض اولوب صلاح الدین دولت ایوبیه نامیله بر جسم دولت تشکیل ایتدی . و اهل صلیبه غلبه ایدوب حتی قدس شریفی دخی انلردن استرداد ایلدی .

و بو صورتله اسلامک قوتی تزیاید و ترقی ایدرک اهل صلیدن برالشام طرفنه منتشر اولان فرنکلرک قوت و غلبه سی ضعف و زواله یوز طوتدی . و اکرچه (۶۴۸) سنه سنده دولت ایوبیه منقرض و مضمحل و سلطنت مصریه انلرک ملوکلرندن اولان ترکانلره و بعده چرا کسه یه منتقل اولمش ایسه ده بونلرک استخدام ایتدکلری ملوکلر یعنی کوله منلر اولوقته کوره خلیجه ایشه یارار عسکر اولدیغندن فرنکلری برالشامدن سوروب چقار مشلردر . لکن اول عصرده ممالک اسلامیه دها بیوک برمصیته دوچار اولمشیدی . شویله که او زمانلر مغول و تاتارلرک هنکامه جوش و خروشلری هنکامی اوله رق جنکیز خان خروج ایله توران و ایران مملکتلرینی تخریب ایتمشیدی .

ایشته بو عریبده لره سنده یعنی (۶۲۱) سنه هجریه سنده ملوک ترکستاندن جد اعلائی عثمانیان اولان سلیمان شاه دخی کندوسنه تابع اولان الی بیک خانه قدر ترکان عشیرتلییه دیار رومه هجرت ایلمشیدی .

آل جنکیزدن هلاکوخان (۶۵۶) سنه سنده خطه عراقی استیلا و خلیفه مستعصمی اعدام و خلافت عباسیه بی احما ایتدکن صکره حلب و حما طرفلرینی دخی یغما ایتدیرمشدر . مصر کوله منلری بروجه بالا اهل صلیبه غلبه ایتدکلری کبی جنکیزلره دخی قویاً مدافعه ایتمشلردر .

الحاصل شرق و غربده عرب دولتلری منقرض اوله رق هر طرفده ملوک طوائف ظهور ایله ممالک اسلامیه اختلاله واردی و اقطار شرقیه تاتارلرک دست استیلاسنه کیردی . غرب طرفده دخی کچوک کچوک حکومتلر بر طرفدن ظهور ایتمکده و دیگر طرفدن منقرض اولوب کیتمکده ایدی مؤخرأ اندلس قطعه سی بتون بتون اهل اسلام لندن چیقمشدر .

جنکیز خان مسلمان اولدیغندن شرقده بولتان اهل اسلام خیلی مدت دوچار ذل اسارت اولوب مؤخرآ سلاطین جنکیزیهدن بعضیلری اسلام ایله مشرف اولدیلر ایسهده برمدت صکره انلر دخی منقرض اولهرق اقطار شرقیه تاتیور خانک خروجنه دک ملوک طوائف النده قالمشدر . واکرچه خلفای عباسیه نسلندن اولوبده هلاکو الندن فرار ایله مصره وصول بولان مستصره (۶۵۹) سنهسنده بیعت اولتمشیدی . اندن صکره دخی خلفا عن سلف عباسیلردن برینه بیعت اولنه کلمشدر .

لکن نفوذ و سلطنت جسمانیه سلاطین مصریه الرنده اولوب خلفانک الرنده حکومت و مملکت یوق اییدی . و خلافت بر امر اعتباری اولوب انجق مشایخ طرق علیه کبی کندولریله تبرک اولنور . واسملری خطبهلرده سلطان مصرک نامیله برابر اوقونور اییدی .

والحاصل قوه اسلامیه نک جهت وحدتی مفقود و اهل اسلامک مرکز اتحاد و نقطه استنادی نابود اولدیغندن ممالک اسلامیه سراپا اختلالده و اهل اسلام تأسف اولنه جق برحالده اییدی .

اول عصرلرده حکومت اسلامیه نک قوتلیجه سی قونیهده تحت نشین سلطنت اولان سلاطین سلجوقیه اولدقلمری حالده انلر دخی بر طرفدن سلاطین مصریه ایله مشغول کارزار و بر طرفدن پیدرپی جانب شرقدن هجوم ایدک تاتارلرک الرنندن یزار اولوب برارلق تاتارلره سالیانه ویره رک برمدت دخی بویله حالت ضعف و فتورده یاشامشدر ایسهده نهایت شیرازه انتظاملری مختل اولهرق (۶۹۹) سنه هجریهسنده اشبو سلطنت سلجوقیه دخی سونوب بتمشدر .

ایشته اوزمان لله الحمد والمئه بو مقدمات مظلمه نک نتیجه خیریه سی و بونجه قورقولو رؤیالرک تعیر دلاراسی اولان افتاب دولت عثمانیه مشرق شان وشو کتدن ظهور ایله اقطار اسلامیه یی پر نور ایتمشدر .

اشبو دولت علیه بدایت حالده اکرچه بر کچوک حکومت شکلنده اییدی . لکن ترکلکه مخصوص اولان صفت ثابته ممدوحه ایله شجاعت و دیانت عربیه یی جمع ایتمش بر جمعیت جمیله اولدیغندن کندوسنده ملت اسلامیه یه نقطه اتحاد و جهت وحدت استناد اولق استعداد و قابلیت و ار اییدی .

ودول سائره کبی بر جمعیت متمیزه ایچنده ظاهر اولوبده حاضر ملک و مدینت بولمش بر دولت اولیوب بلکه مجدداً فتح بلاد و ممالک و توسیع مدار و مسالک ایدرک کندوسنه تعیین مقام و مقر ایتمش بر سلطنت سنیه در . ترکیب و تشکیل ایتدیکی عثمانلو جمعیتی دخی لسانلری السنه عیدده دن مرکب

و طور و شعار لری ملل متنوعه نك احسن اداب و اطوارندن منتخب بر هیئت جدیده جلیله در ایسته بودولت علیه نك ظهور یله ملت اسلامیه نك قوت و سطوتی تازه نهرك بر مدت زبرو اهل اسلامه طاری اولان ضعف و قوتور مبدل حول و حضور اولمشدر .

کیفیت ظهوری بو وجهله در که بالاده اشعار اولندی اوزره فتنه جنکیزیه سببیه ترکستاندن دیار رومه هجرت ایلیان سلیمان شاه اذربایجان و البستان طریقیه حلبه کلدکن صکره عودت ایله نهر فراتی کچرکن غریقاً فوت اولغله جعبر قلعه سی جوارنده دفن اولمشدر . حالا اورایه ترک مزارى دینلور . بونک اوزرینه ایکی اوغلی ایله برلکده عشیرتک اکثری وطن قدیم لری جانبیه عودت ایلمش ایسه ده دیگر اوغلی ارطغرل کچوک برادری دندار و کندوسنه تابع اولان عشیرت خاقیه برابر اناطولی جانبیه عزیمت ایدوب کلورکن قونیه ده تحت نشین سلطنت اولان علاءالدین سلجوقینک عسکریه تاتارلرک محاربه لرینه تصادف ایتدکه علاءالدین طرفه اعانه ایله تاتارلرک مغلوبیتنه بادی اولدیغندن علاءالدین اکا اگرام و احترام ایدوب توطن ایتمک اوزره سکوت ناحیه سنی تخصیص ایدوب بوراسی ایسه اوزمان سرحد روم اولدیغندن طغرل بک سرحد بکلرندن معدود و دائماً جهاد و غزایله مشغول اولدیغی حالده (۶۸۰) سنه سنده عازم دار بقا اولدقده عثمانلیق دیو معروف اولان اوغلی عثمان بک اکا جانشین اولدی .

عثمان بک روملرایله واقع اولان محاربه لرده مظفر و نیجه قوتوحات جلیله یه مظهر اولدیغنه مبنی قونیه ده تحت نشین اولان پادشاه سلجوقی طرفندن کندوسنه نشانه ولایت و امارت اولمق اوزره آق سنجاق و طبلخانه ایله برقطعه منشور کوندرلش بو منشورده عثمان غازی حضر تلری مرزبان عالیجاه عثمان شاه دیو توصیف ایدلمشدی .

— ❦ —

اِسْتِطْرَادْ

(توغ و سنجاقلرک شرف و اعتبارینه دائر تاریخ و اصفده بر مقاله استطرادیه مندرج)
(اولدیغندن بالمناصبه بومقامده خلاصه و جهله آنی ایراد ایدلم)

توغ و سنجاق و لوانک احداث و وضعنده سر و حکمت بودرکه بر مصلحته متوجه اولان نفوس کثیره بریراغک الله جمع اولدقده میانه لرنده اتحاد حاصل ایدرلر یعنی اول پیراق انلرک متحد القلب و متحد الکلمه اوللرینه آلت و علامت اوله رق انک

تختتده اجتماع ايله كندولرینی بوجود حکمنده تصور ایدرلر واقرباوتعلقاتدن زیاده
 یكدیكریله، مؤلف اولورلر وائشای محاربهده مادامکه برکروهک بیراخی قائمدر ضرب
 ودفعه منتهی و مستعدلردیمک اولهرق ظفردن مایوس اولمازلر ویراخی اخذیااتلاف
 اولنان کروهه وهم وخشیت طاری اولهرق منهزم یامتزلزل اولور بیراقلرک طول
 قامتی وزیب وزینتی دخی جمعیت خاطره بادی وموجب خوف وخشیت اعادیدر .
 زیرا موزیقه صداسی طریق سامعهدن روحه شوق وشجاعت ویردیکی کبی بیراقلرک
 نمایشی دخی طریق باصره دن اصحابنه غیرت وطرف اعدادیه قنور ودهشت کتورر .
 ام ماضیه ودول منقضیه متنوع موزیقه آلاقی استعمال ایتدکری کبی بیراق
 وسنجاقلرک دخی متعدد نوعلرینی اعمال واستعمال ایتشلردر .

عصر سعادتده چالنی یوغیدی لکن بیراق واریدی . هجرتک برنجی سنه سی شامدن
 کلان قافله قریش که رئیس ابوجهل اولوب اوچیوز نفردن عبارت ایدی بونلرک
 نیتته اوتوز نفر مهاجرین تعیین بیوریهرق رسول اکرم صلی الله وسلم حضرتلری
 مبارک اللریله برمزراغه بیاض بزدن برلوا عقد ایدوب ابو مرثد رضی الله عنه
 یدینه ویرمش وحزه بن عبدالمطلب رضی الله عنه حضرتلرینی بوسریه یه سردار
 تعیین ايله ارسال بیورمش ایدی . اسلامده ابتدا عقد اولنان لوا بولوا بیضادر
 وابتدا نیت غنائم ايله کوندریلان سریه بودر . بناء علیه مرثد بیراقدارلرک پیریدر
 دیرلر خیر غزاسنه کلنجه سرایا وغزواته بولوای مبارک کوندرلمشدر . درتیوز
 نفره دک سریه اطلاق اولنور و سلطان الانبیا علیه افضل التحایا حضرتلرینک
 برلکده بولندقلری سفره غزوه و بیله اولدقلری سفره سریه دینلور ولوا اول
 علمدرکه صاحب جیشک محله علامت اولق ایچون کوتوریلور .

خیر غزاسنده برسیاه لوای کبیر دخی عقد اولنوب رایت دیوتسمیه اولندی علمای
 لغت بیننده لوا ورایت برمعنایه در فقط عصرمزنک اصطلاحنه نظر اولوایر اقی ورایت
 سنجاق دیو ترجمه اولنور .

بعده عصر خلفاده بیراق وسنجاقلرک انواعی چوغالیدی خلفای عباسیه شهدای
 کربلا ایچون حزن وماتم علاقی اولق اوزره سیاه بیراق چکدیلر و سیاه البسه
 کیدیلر بناء علیه مسوده تسمیه اولندیلر صکره علویلر عباسیلر اوزرینه خروج
 ایتدکننده انره مخالفت ایچون بیاض بیراق طاشیوب میضه دیو مشهور اولدیلر بعده
 مأمون خلیفه سیاهی قالدیروب یشل بیراق ویشل کسوه استعمالنی عادت ایتدی .

بیراق وسنجاقلرک عدد ومقداری بعض دولترده چوق وبعضیلرنده آزدرا ندلسده

بنی احمر دولتی ایلیزنده یوزدن زیاده مذهب و ملون و اشکال غربیه ایله منقوش
سنجاقلر بولندیر لر ایدی .

ممالک شرقیه ده و دشت و ترکستانده کی قدیم ترک دولتلرنده و دول هند و چینده
بربیوک سنجاقل اوزرینه بویلی و اورلمش ات قوروغی قیللرندن پریشان کیسویه
بکزر برعلامت وضع ایله عسکرک اوکنجه کوتوریلور و حالیش دینلور ایدی .
جنکیز و هلاکو اردولرنده دخی اول حالیش استعمال اولنوردی . دولت ایویه
و ملوک سلجوقیه دخی بونی قوللانیدیلر فقط بالاسنه مطلقه وضع و قیللرک
اطرافنی کیسوکبی دسته دسته بوکوب تزیین ایتدیلر . ایشته دولت علیه ده توغ
دیدکاری بودر .

و سالف الذکر دول شرقیه ده پادشاهلرک باشی اوزرنده کوتوریلور برعظیم رایب
دخی استعمال اولنوردی که نامنه عصابه و شطفه و سنجاقل دینوردی بونی پادشاهدن
بشقه سی استعمال ایتزدی و خلفا دولتلرنده لوا و سنجاقلرک باشنه شکل هلالیده
نحاس مطلادن علم و یاخود شکل نیرده طرفینی مدور مشقوق الوسط برحیفه
پیکانی وضع اولنوردی مؤخرآ بعض امرا و سلاطین خلفایه تغلب و تحکم
ایتدکرنده خلفا الویه سنی استعمالدن استکفاف ایله کندو لوا و سنجاقلرینه
مطلا طویلردن مدور و مستطیل فلکه لر وضع ایتدیلر و بیوک سنجاقلرینه زرین
یا مطلا صحیفه لردن موزون کتابه لر یاپدیروب سواد و میناکاری نقوش ایله تزیین
ایلدیلر خلفایه مخصوص اولان طرز قدیم بیراقلر و هلالی علملو سیاه ویشل
سنجاقلر کیدرک طرق صوفیه مشایخه قلوب جوامع و تکیه لرده بولنه رق اکابر
جنازه لری اوکنجه کوتوریلور و عاشورا و سائر ایام مشهوره ده آچیلور اولدی .
دنیانک ایشی بویله در قنی طائفه نک قوت و شوکتی زائل اولورسه انک وسائل
شهرتی اولان رسوم و آثار دخی متروک و بی اعتبار قالور .

ابتدا عقد اولنان لواء بیضا رینه دولت علیه ده وزرانک یوروک بیراغی استعمال
و عصابه و شطفه رینه کبیر سنجاقل اتخاذا اولنمشدر . و توغ خصوصه زیاده
اعتنا اولنوب امرایه بر و بکزر بکیلره ایکی و وزیرایه اوچ و پادشاه عالمنه حضرتلرینه
طقوز توغ تخصیص قلممشدر الی هذا الان بووجه معلوم ایله استعمال
اولنور . انتهى .

یقین وقتلره دک توغ و علم خصوصه اصول دولت برمنوال مشروح و اصف
افدینک بیان ایتدیکی وجه اوزره اولوب مؤخرآ نظام جدیدک تأسسنده

اصول مذکوره کلیاً تبدل ایتمشدر . شویله که پاشاره توغ اعطاسی بتون بتون
قالقوب بیراق و سنجاق خصوصده جاری اولان اصول ایسه جمله نك معلومی
اولدینی جهته تفصیله احتیاج کورلمز بزینه صده کله م .

غازی عثمان شاه حضرتلری سیاق و سباق احواله نظراً متبوعی اولان دولت
سلجوقیه نك قریب العهدده زوال و انقراضی تیقن و اولوقت روملر بیننده
مذهب منازعه لری ظهور ایله ایچلرنده اداره دولت مطالعه لری متروک و مهجور
اولدیغنه نظراً استانبول ایمراطورلغنك دخی تقرب اضمحلالاتی تظن ایدرک
میدانی کندوسنه مساعد و بو ایکی دولت محتله اره سنده برهیت صحیحه تشکیله
علمی مستعد کورمش و بر طرفدن شجاعت ذاتیه سنی اظهار و بر طرفدن دخی
اجرای تدابیر حکیمانه به ابتدار ایدرک بو ایکی مقدمه صحیحه مسلمه ایله بر نتیجه
ساله استحصالی یعنی بر حکومت مستقله تأسیسی قورمش و اسباب لازمه سنی
تدارکه توسل بیورمش ایدی .

بر وجه بالا (۶۹۹) سنه هجریه سنده دولت سلجوقیه منقرض اولوبده هر ایالت
و سنجاق والی و بکلری داعیه استقلاله دوشدکده عثمان غازی حضرتلرینك
نام نامی اثارینه دخی بروسه یکیشهرنده خطبه حکمرانی او قومتمشدر .

فصل رابع

دولت علیه نك اطوار مختلفه سی بیاننده در

اصل اصیل شجره عثمانیه اولان عثمان خان غازی حضرتلری یکرمی بر سنه
تمت اولان مدت حکومتده کاه بالذات غزایه کیدرک و کاه اوغلی غازی اورخان
بکی سرعسکر لکله ارسال ایدرک ایمراطورلرک اناطولی جانبنده کی مملکتلرندن
چوق یرلری فتح ایتدی و بو ممالک جدیدده دولت سلجوقیه نك انقاضیله
بنیان ابدی الدوام دولت علیه یی تأسیس ایدوب کیتدی .

اورخان غازی حضرتلری (۷۲۶) تاریخ هجریسنده بروسه یی فتح ایتدیکی ائنده
پدری عازم دار جنان اولمغله انک یرینه جالس تحت عثمانی اولوب بروسه یی
پایتخت اتخاذا ایدی . و برادری علاء الدین پاشایی وزیر ایدوب کندوسی فتح
ممالک ایله اوغراشمقده اولدینی حالده اودخی نظامات عسکریه و سارهدینی تأسیس

ایله مشغول اولدی . اورخان غازی حضرت تتری اناطولی جانندن نجه مملکتتری فتح ایله ممالک عثمانیه یه الحاق ایتدکن بشقه بیوک اوغلی سلیمان پاشایی روم ایلی جانبنه امرار ایله کلیولی طر فلرینی فتح واوروپا یولنی کشاد ایتدیرمشیدی .

سلیمان پاشا روم ایلی جانبنده جهاد و غزایله مشغول ایکن وفاتی وقوع بولدی . متعاقباً اورخان غازی حضرت تتری دخی عزم دار بقا ایتمکله کچوک اوغلی خداوندکار یعنی مراد اول حضرت تتری جالس تخت عثمانی اولدی . و اناطولینک چوق یرلرینی و روم ایلیده ادرنه و قلمه و سلستره کبی نجه قلاع و بقاعی ضمیمه ممالک عثمانیه قیلدی .

(۷۹۲) سنه سنده غازی خداوندکار حضرت تتری عازم دار القرار اولوب اوغلی یلیرم بازید خان جلوس ایله پک چوق فتوحاته مظهر اولدی و اب وجدلرینه امیر دینلور ایکن مصرده بولنان خلیفه عباسی طرفندن کندوسنه سلطان اقلیم روم عنوانی ویرلدی و زماننده دولت علیه پک زیاده وسعت و قوت بولدی .

ایشته دولت علیه نک برنجی دوری بودرکه برسناجق بکلکی شکلنده ایکن یوز سنه ظرفنده تجسم ایدرک بردولت قویه و جسیمه اولدی . چونکه امامه سبحة امارت اولان عثمان غازی حضرت تتری دم واپسینده اوغلی اورخان غازی حضرت تترینه اوچ وصیت ایتمش . شویله که اولاهر خصوصده شرع شریفه انقیاد و مطاوعت و مهمام امورده اهل و اربابی ایله مشورت ایده سین . ثانیاً عوام و خواصه مقام ورتبه لرینه کوره اکرام و انعام و خصوصیه دعائم دین اسلام اولان علمای اعلامه زیاده احترام ایدرک (خیر الناس من ینفع الناس) سرینه مظهر اوله سین . ثالثاً چونکه بندن صکره مقام امارته کچه جکسین بو مقامک ارکان ولوازمندن اولان (التعلیم لامر الله و الشفقه علی خلق الله) مقدمه لرینی درپیش و اعلاء کلمه الله نتیجه خیریه سنی طلب و بحری ایدرک فی سبیل الله جهاد و غزایه بذل مساعی ایلیه سین دیمش اولدیغنه منی اخلاقی دخی بو شاهراه مستحسن و مستقیمه سالک اوله رق مقدا ممالک اسلامیه ده تحذ ایلمش اولان اصول ظلمیه ورسوم تعصیبی رفیع ایله دیانت صحیحه و عدالت تامه اوزره حرکتی التزام و تمام امارت جلیله شرعییه شایان اوله حق وجهه و جیه اوزره اجرا آته دوام و اقدام ایلدکلرندن آز وقت ظرفنده بویله قوی البنیان و مشید الارکان بردولت علیه وجوده کلشدر .

و او زمان بر یرده موظف و معلم عسکر یوق ایکن دولت علیه ده منتظم و اول عصره کوره معلم عسکر ایجاد اولنمشیدی . شویله که یکی فتح اولنان یرلرک اکثر اراضیسی تیمار اعتباریله غزاته تقسیم اولنوب ماعداسی خاص اعتبار اولنه رق بوندن امرایه حصه

افراز اولندقدنصرکه بقیه سی خاص هایون نامیله خزیننه دولته براغیلوردی .
 بوجهتله تمالک عثمانیه توسع ایتدجکه تیمارلوسواری دخی تزاید ایلمکده ایدی بونلر
 سلحشورلق وجندیلک فننده ماهر وبر برینه باقرق اسب واسلحه نك اعلاسی
 تدارک واستعماله حریرص آدملر اوله رق اولوقته کوره کرکی کبی مضبوط وایشه
 یارار سواری اولوب سنجاچ بکلری معیتله سفره اشردی .

اورخان غازی زماننده اولاد اترا کدن موظف یایا عسکری دخی ترتیب
 اولمشیدی بعده خرستیان چوجقلرندن دیوشرمه یکیکچری تنظیم اولندی که
 بونلر کچوک ایکن النوب تربیه اولندقدن صکره یکیکچری اورته لرینه ادخال
 اولنورلر موظف وداثما قشله نشین جسور وجنگاور ومنقاد ومطیع وکریده
 پیاده عسکری ایدیلر .

ومسلم نامیله بر نوع عسکر دها ترتیب اولندی که لدالایجاب برسنجاچ بکنک
 معیتله سفره اشمک اوزره تکالیفدن معاف اولورلردی .

تیمارلوسواری تیمارلرینک بولندیغی سنجاچ داخنده متوطن اولمق شرط اولندیغندن
 یکیکچریلر کبی موظف وداثما آماده بر نوع سواری اولمق اوزره خداوندکار
 غازی حضر تارینک زماننده سپاه بلوکی ایجاد و بعده سلحدار بلوکی دخی کشاد
 اولندی . قپو قولی دینلان علوفه لو عسکرک پیاده سی یکیکچری اولدیغی کبی
 سوار یسی دخی ایشته بو بلوکلردر . واشبو سواری بلوکلری دخی یکیکچریلر
 کبی دیوشرمه نفراتک کریده لرندن ومحاربه لرده النوب سرای هایونده وامرا
 ووزرا دائره لرنده تربیه اولنان اسرا چوجقلرندن ترتیب اولنوردی . یلدریم
 بایزید زماننده اصول تعلیم عسکری ایجاد اولته رق کرک پیاده کرک سواری
 عسکرک تعلیمه اهتمام اولمشدر .

عثمان غازی حضر تارینک زمانندبرو استانبولک قنچی عثمانیانک مطمح نظری
 اولوب یلدریم بایزید خان اتی قوه قریبه یه کتوردی لکن اواخر ایام سلطنتده
 عیش وعشرت واحشام وسفاهت کبی مانع ترقی اوله جق حالتلر بلوردی . ایشته
 اوصره ده تیمورلنک یدی یوز بیک عسکرله دولت علیه اوزرینه هجوم ایدوب
 یلدریم بایزید خان دخی قارشو چیققدقه بحکمه الله تعالی اسیر دوشوب کدرندن
 نامزاج اوله رق (۸۰۵) سنه هجریه سنده واصل رحمت رحمان اولمشدر .

عثمانلورک آز وقت ظرقنده فوق العاده کسب قوت وشوکت ایلمسی دول
 اورویاه بادی اندیشه اولدیغی حالد یلدریم بایزیدک بو وجهه قضاذه اولمسی

اندرجه بالطبع موجب محظوظیت اولوب حتی فرانسہ قرالی تیمورک مظفریتنی تبریک ایتمکله اودخی اکا فارسی عبارہ برقطعه جوابنامہ یازمشیدی که صورتی ترجمه سیله برابر زیرده (۲) رقیله ایراد اولنور .

یلدیرم بایزید دن صکر اوغلاری یکدیگریله اوغراشه رق سلطنت سنیده اون برسنه قییت وفاصله وقوع بولدی . او یله برضربه الیه اوزرینه بشقه دولت اولسه چوقدن محو اولوردی . لکن دولت علیه نك اساسی پک متین اولدیغدن پایدار قالدی . وچلی سلطان محمد خان حضرتلری برادرلرینه غلبه وکسب استقلال ویکیدن دولتک اسباب مکننتی استکمال ایتمکله دولت علیه آز وقت ظرفده اولکی راده سنه واصل اولدی . (۱۸۲۴) سنه هجریه سنده عازم داربقا اولوب اوغلی سلطان مراد خان ثانی جالس تخت عالی بخت عثمانی اولدی . انک زماننده دولت علیه بر مرتبه ده و سعت وقوت بولدی . (۱۸۵۵) تاریخنده عازم دار النعم اولدقه اوغلی ابو الفتح سلطان محمد خان ثانی حضرتلری تخت سلطنته جلوس ایلدی .

اوزمان روملر بیننده منازعات مذهبییه ظهور ایله استانبول ایمپراطورلغنه ضعف وقوتور کیش ودولت ایمپراطوریه بر قوری دارات ایله صوری مراسم وعاداتدن عبارت قالمش ایدی . حتی سلطان محمد خان ثانی حضرتلری بوغازکسن قلعه سنی بنا ایله استانبول بوغازینی طوتدقه روملر اندیشه عاقبتله دوچارحیرت اولدقلری ائنده ایاصوفیه ده عقد ایلدکلری بر جمعیت عظیمه ده رسماً تقدم وتاخر دعواسیله غوغا ایدرک بر برینک باشلرینه صندالیه اوردقلری مرویدر . شو حاله نظراً استانبولک ده اول قتی ممکن ایکن بعض عوارض زمانیه دن ناشی بورشته امل دوچار عقده تأخر اوله رق نهایت مشارالیه ابو الفتح محمد خان ثانی حضرتلرینک ناخن همت بلند منقبتلری ایله انحلال پذیر اولمشدر .

شویله که مشار الیه حضرتلری (۱۸۵۷) سنه هجریه سنده بر بیوک اردو وجسیم طویلر ایله ادرنه دن کلوب استانبولی فتح ایلمشدر .

ایشته دولت علیه شمدی مرکز صحیحنی بولدی وقایح حضرتلری جهت سلطنتی اکمال ایله صحیحا ملک الملوک اولدی .

برملتک سعادت حالی اتحاد واتفاق ایله حسن اخلاق قضیه لرینک نتیجه خجسته قالی اولدینی بومسئله ایله دخی مثبت اولورکه عثمانولر اناطولینک برکوشه سنده برشردنه قیله اولوب روملر کرک قوه مالیه جه وکرک معلومات دولیه جه انلره

فائق ایدی . حتی استانبولک فتحندن صکره اوروپایه منتشر اولان روملر اورالرده
نشر معلومات ایلمش لردر . لکن ایچلرینه غرض و نفاق و فساد اخلاق کیرمش
اولدیغندن قوهٔ مالیه و علمیه لری کندولری خلاص ایدم یوب عثمانلورک مغلوب
و محکومی اولدیلر .

استانبولک موقع جغرافیسی حسیه کره ارضک بر نقطهٔ متجه سی اوله رق آنده
بولنان دولتک سائره تفوق و غلبه سی امر طبعیدر . ناپلیون پوناپارته دن منقولدرکه
اگر کره ارض بر حکومت اولسه پایتختی استانبول اولوق لازم کور دیر ایمش .
بناءً علیه استانبول فتح اولندقدن دولت علیه مرکز صحیحده تمکن واستقرار ایله
سطوت و سلطنتی درجه کماله ایصال و آز وقت ظرفنده دول سائره غلبه اسبابی
اکمال ایتمشدر . اگر استانبول فتح اولنمیدی دولت علیه در حال بوقوت و قدرتی
کسب ایدمزدی . سلاطین عثمانیه نک بو دقیقه وقوف و اطلاع لری جای
دقت و (لفتحن القسطنطیة فلنم الامیر امیرها ولنم الجیش ذلک الجیش)
حدیث شریفی بو نکته ایشارتدر . استانبولک فتحندن صکره دولت علیه
آز وقت ظرفنده بر مکمل دونماید مالک اولدی . و فاتح حضرت لری
قریمی تسخیر ایتدکن بشقه اوروپا و آسیا قطع لرنده دهانجه قلاع و بقاعی
ضمیمهٔ ممالک عثمانیه قیلدی . وار باب علم و معارفه پک زیاده رعایت و احترام
ایدر اولدیغندن هر طرفدن علما و فضلا آقین ایدوب استانبوله توارد ایلدکلری
جهته استانبول او عصرک دار الفنونی اولدی .

فاتح حضرت لری (۱۸۲۶) سنه هجریه سنده عازم دار القرار اولوب اوغلی سلطان
بایزید خان ثانی حضرت لری جالس تخت سلطنت اولدی . وانک زماننده دخی بعض
قلاع و بقاع فتح ایلدی .

چلبی سلطان محمدک زمانندن بووقلره دک تقریباً یوزسنه ظرفنده دولت علیه نک
سطوت و شوکتی فوق العاده متزاید اولدی . قبوقولی دینلان معلم و منتظم عساکرک
پیاده سی اولان یکچیریلره مجدداً احداث اولنان طویجی و خمبره جی و عربه جی
ولغمجی و جبه جی بلوکلری الحاق اولندیغنی کبی سوارسی اولان سپاه و سلحدار
بلوکلرینه دخی علوخیان یمین و یسار و غربای یمین و یسار نامیه درت بلوک علاوه
ایلدی . تیمارلو ایالات عسکری ایسه خیلیدن خیلی کثرت و انتظام بولدی .
بونردن بشقه دولتک روم ایلیده اقینجی نامیه برنوع خفیف سوارسی وار
ایدی که اردوی هایونک حدوده و صولندن مقدم دشمن ممالکنه کوروب یغما
و غارت ایله دشمنی شایرردی .

الحاصل دولتعلیه‌نک تمام دور اقبال و ترقیسی ایدی . لکن یوزسنه انسانه براوزون عمر اولدینی کبی دولتله ایچون بر دور اولوب اختیارلق وقتنده انسانک اعصابنه ضعف کلدیکی کبی مرور زمان ایله حکومتلره دخی یورغناق کلک امور طبعیه دندر . و دور اولک آخرنده دردنجی پادشاه اولان بلدرم بایزید خان زماننده دولته کوشکلک کلش اولدینی کبی اشبو دور ناینک آخرنده دردنجی پادشاه اولان بایزید خان ثانی زماننده دخی دولتعلیه‌یه فتوحاتجه براز طورغونلق کشیدی .

(۹۱۸) سنه هجریه سنده سلطان بایزید خان ثانی حضرتلری سلطنتدن فراغت ایله اوغلی سلطان سلیم خان حضرتلری مهابتمای سریر قهرمانی اوله‌رق افکار فتوحاتی تازله‌دی . و شان و شوکت اسلامییه‌ی درجه‌ علیه‌یه ایصال ایلدی .

شویله که امیر تیموردن صکره جانب ایرانده برمدت انک اولادی وقاره قیونلیلر واق قیونلیلر واوز بککر حکومت ایدوب بوآئنده سلسله‌ صفویه مشایخی شیخانگی شاهلغه دکشمک نیتیه مشیخت وارشاد یولنده کوندن کونه مریدان واتباعی تکثر ایدرک نهایت شاه اسماعیل صفوی برشیخزاده ایکن ایران شاهی اولوب مذهب شیعه‌ی اعلان داعیه‌سیله جمعیتی تکثیر و دیار شرقی ضبط و تسخیر ایتدکن صکره تیمور طورینی طوته‌رق زعمنجه اسکنداره قدر کلوبده بتون اناطولی قطعه سنک ضبطی قورمش . حالوکه مدار دولت علیه مرکز صحیحنی بولوب قراراشمش اولدینی ویاوز سلطان سلیم کبی برصاحبقرانک زمان مهابت نشاننده بولندینی درک و تفضن ایده‌مامشیدی . انک کلسنه وقت اولیوب یاوز سلطان سلیم خان حضرتلری اردوی هایون ایله واروب شاه اسماعیلک اردوسی منهزم وپریشان و دیار ایرانی و بالجمله کرجستان و کردستانی پامال و تالان ایتمشدر . شاه اسماعیل دخی بویله بر دولت ابدی الدوامک یانی باشنده دیگر بر حکومت اسلامی‌نک یاشایمیه جغنی درک و تفضن ایتمکین اختلاف مذهب ایله دوام حکومته چاره جو اولوب دیار ایرانده مذهب شیعه‌ی ترویج ایدرک بواساس اوزره دولت صفویه‌ی تأسیس و تشکیل ایله ملت اسلامی‌ه اره‌سنه بر تفرقه عظمی براغوب کیتمشدر .

وقعه مذکوره‌ده دولت چراکسه بیانی شاه اسماعیلک طرفداری بولندیفندن مصر اوزرینه حرکت هایون مقرر اولدینی صرده سلطان مصر اولان غوری دخی شاه اسماعیل کبی دیار رومی استیلا افکارینه دوشوب انجق انک کبی اسکنداره قناعت ایتمه‌رک ده‌ا ایلروسنه وارمق خیال محالی ایله استانبولک حصر

وتضيقه لازم اولان مهمات و خزينه تدارك ايتمشكن صاحب قران ظفر باركاه
ياوز سلطان سليم شاه حضرتلری اردوی هاپون ایله حلب حوالیسندنه
چراکسه اردوسنی قارشولیوب محاربات شدیدیه وقوعندن صکره سلطان غوری
مقتول و عساکر مصریه پامال خیول اولدقده پادشاه ظفر پناه حضرتلری کوله منلری
تعقیب ایدرک دیار شامی و متعاقباً (فاتح ممالک العرب) تاریخنده اقطار مصریه
و حجازیه بی فتح ایله خادم الحرمین الشریفین عنوانی و خلافت اسلامیة القابنی
علاوة القاب عالیة دولت عثمانیه قیلدی . و شعار خلافت اولان تبرکات سنیه
نبویه بی مرکز سلطنت اسلامیة اولان استانبوله کتوردی . و سلطنت و خلافتی
جمع ایتکله دولت علیه مستعد اولدینی درجه علیایه واصل اولدی . و ملت
اسلامیه نازلهرک پنه جهت وحدتی بولدی .

بر دولتک وسعت و مکنتی عناصر اصلیه سنک جسامت و قوتنه کوره اولمق امر
طبیعیدر .

دولت علیه نك خمیرمایه اصلیه ابتدای تشککنده اگرچه برقیله دن عبارت ایسه ده
دولت سلجوقیه نك انقراضی سببیه انطولی جانبنده بولنان ترکر اتحاد قومیت
حسبیه هپ بومایه یه منقلب اوله رق کافه سی عثمانلو خورینه قاتلمش اولدیغندن
عناصر دولت علیه خیلیدن خیلی قوت المش و دولت عثمانیه بر دولت جسیمه ترکیه
اولش ایدی . حالبوکه اکا مهتدی لردن او قدر افراد قاتلمشیدی که حقیقت حالده
ترک و روم واقوام سائرهن دن مرکب بر دولت عظیمه اولمشیدی .

بعده یاوز سلطان سلیم خان حضرتلری بروجیه بالا سلطنت و خلافتی جمع ایتدکده
بالجمله موحدین بودولت اسلامیة نك اجزای عنصریه سنندن معدود اولمق لازم
کلدی . فقط شاه اسماعیل فته سی ظهور ایله ملت اسلامیة اره سنه تفرقه دوشهرک
اهالی ایران بو عناصرک خارجنده قالدقندن بشقه بلاد روم ایله دیار ماوراء النهر
بیننده برحد فاصل اولدقندن اول طرفده بولنان سنیلر بو عناصره قارشمق
شرقندن محروم قالدیلر . شو حالده دولت علیه یه کوره ایجاب مصلحت شرق
وغربده و هندو سننده جهت وحدت خلافت حسبیه عناصر اصلیه سنندن اوله بیله جک
قوتلری جمع ایله کندو قوه کلیه سی تحتنده بولندیرمق صورتندن عبارت ایدی .
ایشته یاوز سلطان سلیم خان حضرتلرینک افکاری بو ایدی . حتی ایرانده هنوز
تأسس ایتکده اولان مذهب شیعه بی و مروجی اولان دولت صفویه بی احما ایتک
اوزره بو کره ده ایرانه هجوم ایلماک استردی . لکن عمری قصیر اولوب سکز سنه قدر
مهابت نمای سریر سلطنت و خلافت اولدینی زمان سعد اقترانده شرق و جنوبی پایمال

ایدرك نوبت هنوز غرب و شماله كلكشيكين (٩٢٦) سنه سنده (ارجی) امرینه امتثال ایدوب كیتمش و اوغلی قانونی سلطان سلیمان خان حضرتلری تحت سلطنت و خلافته جلوس ایتمش در .

سلطان سلیمان خان حضرتلری دخی شرق و غربه اردولر سوق ایدرك و بالنفس كیدرك اوچیز التمش عدد حصن حصینك فتحنه موفق اولمش و علوم و معارفی ترویج و طریق علمیه بی تنظیم و امور مالیه و سائره ایچون مكمل قانونلر ترتیب و كرك قیو قولی دینلان طوائف عسكریه بی و كرك تیمارلو ایالات عسكری نی تكثیر ایله برابر قانون و نظاملری توثیق و تكمیل ایدوب بوجهتله قانونی دیو شهرت بولمشدر .

اوزمان اوروپانك پیاده سی صنعت حریدن غافل برطاقم دیرندی عسكری و سواریمی حکمداران ایله ادعای مساوات ایدن امرا اتباعندن عبارت و انتظامسز برلشكر اولدینی حالده دولتعلیه بویه منتظم و اولوقته كوره معلم پیاده و سواری عساكر كلیه یه مالك اولمغه شوكت و سطوتی بتون اقطار عالمه ولوله انداز دهشت و مهابت اولمشیدی .

پادشاه غازی حضرتلری (٩٣٦) تاریخده اوستریانك پایتختی اولان (بج) یعنی ویانه شهرینی محاصره ایدوب محاربات شدیدیه و قوعندن صكره موسم شتاك تقریبی سبیلله محاصره نی ترك ایله عودت بیورمشدر . دولت علیه نك قوه بحریه سی دخی اول دورده مرتبه کاله كلكشیدی که فصل مخصوصنده بیان اوله جفی وجهه دولتعلیه دونمسی اوزمان بتون دول اوروپا دونمالرینه فائق و اولوقت قبودان دریا اولان مشهور خیرالدین پاشا سراپا سواحل اوروپایه دهشت و یرمش برذات خجسته صفات اوله رق حقا که سلسله نامه امارت بحریه نك تکمله سی دینکله لایق ایدی . بووجهله دولت علیه دونمسی آفدکرده غالب مطلق اولدینی حالده بحر احمرده و عمان صولرنده بشقه جه دونمالری طولاشوب یمن و هند سواحنده دخی نفوذی جاری ایدی .

ایشته اول دورده المانیا ایمراطوری هر طرفدن فرانسه بی احاطه و تضییق ایتکده اولدیفندن فرانسه قرالی فرانسوه انکله لدی الحاربه مغلوب و اسیر اولدقده درگاه سلیمانیدن استمداد ایچون طرفندن (٩٣١) سنه سنده فرستاده مخصوص یعنی اورته ایلچی عنوانیه جوانی فرانیجیانی در سعادته كلوب جوابا یازیلان نامه هایون ایله عودت ایلمشیدی . بونامه هایونك صورتی زیرده (٣) رقمیه ایراد اولنور . (٩٣٣) سنه سنده سلطان سلیمان حضرتلری اردوی هایون ایله مجارستانه کیرمش

واوچ سنه صكره ويانه اوزرينه حركت ايتمش ايسهده اول ائناده فرانسوه ايمپراطور ايله عقد مصالحه ايتمشیدی .

اندن صكره دخی فرانسوه ارسال رسل ورسائل ايله استمداد واستعانهدن خالی قالمش وزيرده بيان اولنهجنى وجهه خيرالدين پاشا طقوز يوز الى تاريخنده دونماي هايون ايله فرانسه امدادينه كوندرلمشیدی . مؤخرآينه فرانسه دولتی طرفندن سفیر مخصوص ارساليله استمداد اولتوب سلطان سليمان حضرتلری ايسه اول ائناده شرق سفرنده بولمغله استانبول قائممقامی اولان وزير ثانی ابراهيم پاشا طرفندن ديوان هايونده سفیر مومی اليهه ايراد اولتان نطق رسمی سلطنت سنیهنك اوزمان اقطار غریبهده جاری اولان نفوذ وسطوتنك درجهسنی مین اولمغله صورتی زیرده (٤) رقیله ايراد اولنور .

وكيفيت دركاه سليمانیه عرض اولندقده اردوی هايون ايله ترجان محراسنده بولمغله اورادن قپودان دریا بولتان پياله بکه دونماي هايون ايله فرانسه امدادينه كيتمك اوزره برقطعه فرمان عالی اصدار وارسال بيورلمشدرکه صورتی زیرده (٥) رقیله ايراد اولنور .

الحاصل سلطان سليمان خان حضرتلری پدريتنك تصورات وتصمياتندن چوغنی فعله كتوروب زمان محاسن نشانی دولت عليهنك اك پارلاق وشانلو زمانی اولهرق اول دورده جلوه كر مجلای ظهور اولان وقوعات جسیمه واجرات مهمه كنتجایش پذیر سخائف وسطور اوله ماز .

قطر روجه بالا ياوز سلطان سليمك مسلکی اول امرده اطرافنده بولتان طوائف اسلامیهی برنقطهده جمع ايله قوت وشوكت اسلامیهی جسامتندردكدن صكره غرب وشماله توجه نیتسده ايكن اندن صكره بودقیقهیه لایقی وجهله رعایت ایديله میهرك خیلی مدت مجارستان طرفيله اوغراشلدی . واقعا دولت عليهجه داخلی وخارجی بك چوق شانلو ایشلر كوردلی . نیجه ممالك جدیده فتح اولنهرق حدود دولت عليه توسیع ایدلدی . لکن عناصر اصلیهنك بوممالك جدیدهی احاطه ومحافظهیه تحمیلی اولدینی جهته صكره آز وقت ظرفنده جملهسی الدن كیدرك دولت عليه دائره اصلیهسنه یعنی ياوز سلطان سليمك عصرنده كسب ایلمش اولدینی قوت وجسامتی دائرهسنه رجعت ایلمشدر . اما ياوز سلطان سليمك مسلكننده دوام ایدلمش اولسیدی دولت عليهنك قوت وجسامتی بك بشقه حالده اولق لازم كلوردی ظن اولنور .

مع ذلك بدایت دولت عليهدن بووقته كانجه اریکه پیرای امارت وسلطنت

و خلافت اولان ملوک عثمانیه نك هر بری فرید عصر و یكائنه دهر اولوب حقاكه هیچ بردولنده بویله اون بیوک ذات متوالیا جالس دیهیم حکمرانی اولمشدرد . فقط یلدریم بایزید خان حضر تتری برمنوال سابق بر قضایه اوغرایوب سفینه دولت براز مدت لئکر انداز وقوف واقامت و بایزید خان ثانی حضر تترینک عصر معدلت حصری دخی ایکی حرکت عظیمه اراسنده بر زمان سکون و سکینت اولمشیدی .

و برده کنج ایله مار و لطافت کلزار ایله خار برابر اولوق قاعده طبعیه سنه مبنی عصر سلیمانیده حاصل اولان ثروتک مستتبع اولدینی تنم و سفاهت داعیه سی دها اوزمان اوج کوسترمکه باشلا یوب مزاج دولنده فنا استعدادلر پیدا اولمش و چوق کچمیوب بو استعدادات ردیه نك آثار سیئهی کورلمشدر .

(۹۷۴) سنه هجریه سنده قانونی سلطان سلیمان خان حضر تتری عازم دارالنعم و اوغلی سلطان سلیم ثانی جالس دیهیم شوکت و سیم اولدی . سلطان سلیمانک وفاقی دولت و ملتجه ضایعات عظیمه دن اولوب فقط مقام صدارتده بوئنان صوقولی محمد پاشا غایت عاقل و مدبر و خیرخواه بر وزیر ممدوح المأثر اولمغله سلطان سلیمانک وفاقی بیلدر میه جک صورتده دولتی حسن اداره ایدرک اکئی بلو ایتمدی . بو جهته سلطان سلیم ثانی زمانی ضرر سزجه کچدی .

(۹۸۲) تاریخنده سلطان سلیم ثانی دخی عازم دار آخرت و اوغلی سلطان مراد ثالث جالس تحت سلطنت اولدی . عیش و عشرت و ذوق و سفاهت داعیه لری چوغالیدی . ندما و قرنا یوز بولدی . بو جهته واقع اولان ازعاجاتدن ناشی صوقولی خلی صیقلدی . لکن اصلا فتور کتور میوب طیبندی طوردی هر درلو فناقلره سد ممانعت اولدی . الحاصل اوج پادشاهک زمان سلطنتنده اون بش سنه ممتد اولان مدت صدارتنده دولته مضر بر ایشده بولمندی . (۹۸۷) سنه سنده مجذوب شکلنده بر خونریزانی دیوان یرنده شهید ایتمدی . او دخی اعدام اولندی . لکن بوجنایتی کندولکندنمی اجرا ایتمدی یوخسه بوکا اجتراسی بر طرفک تشویق و اغفالندن ناشیمی ایدی بوراسی بیلنمندی . اندنصرکه امور دیوانیه نك اهمیتی زائل اولوب قوانین و نظاماته رعایت اولماز . و آز چوق نفوذ بولان ندما و قرنا هر ایشه قاریشور اولدی . مصالح دولت نااهلر النده قالدی . دولتک وضعی بوزلدی طرف طرف اختلالر ظهور ایتمکه باشلادی . بیهوده یره برده نمچه سفری آچلدی . الحاصل دولت علیه نك اوچنچی دوری بویله مشوش برحاله نهایت بولدی .

اِسْتِطْرَادَ

(دیوانلرک وضع و ترتیبده حکمت نه اولدیغنه دائرتاریخ و اصفده برقره مفصله)
(مندرج اولغله بو مقامده خلاصه وجهله بروجه آتی ایراد اولنور)

عهد سابقده نبوت و سلطنت بینتی جمع ایدن انبای ماضیه و عظامای ملوک سالفه استماع دعاوی و اجرای احکام و حل و عقد امور و فصل منازعات جمهور ایچون بر مخصوص مکان اتخاذ ایدوب اول امورہ بالذات تقید ایدرلردی . حضرت یوسف علیه السلام مصرده واقع سرای مخصوصنده تخت اوزرنده قعود ایدوب اجرای احکام ایدری . حضرت داود علیه السلام قدس شریفده قبه معهوده التندہ اوتوروب امور عباد اللہی رؤیت و حضرت سلیمان علیه السلام دخی اوقبه التندہ مرتفع تخت اوزرنده قعود و فصل احکام ایلردی . حضرت موسی علیه السلام طوردن کلدکده بنی اسرائیلہ امر ایلدی . برقاچ بیک ذراع قماش تدارک ایدوب کتوردیلر . بیت النبوة نام ایکی قات وسیع اوتاق دیکلردی . خارجیه و داخلیه مثللو ایکی طبقه یایدیروب داخلیه سی مزین ایدی . انده حضرت موسی علیه السلام قرنداشی هرون و اولاد هرون دن اولان کبار قوم ایله اوتوروب اجرای احکام ایدرلردی . خارج طبقه ده سائر کبار بنی اسرائیل اوتوروب اول خیمه دیوانخانه مقامنده اوله رق جمله امور انده کوریلور ایدی . تاکه و عدالہی اوزره قدس شریفه مالک اولنجیهدک بینلرنده حال بومنوال اوزره ایدی . مورخین و ارباب قصص تحریری اوزره ابتدا مسند نشین سلطنت اولان کیومرث خارج بلده ده برقصاده واقع مدور الشكل و مرتفع صفا شکلنده برصخره اوزرینه کونده برکره چیقوب طلوع شمس وقتنده اوتورر . و خلقک دعوالرین انده استماع و صحف ابو البشرده مسطور احکام الہیه موجبی اوزره نشر عدل و داد ایلر ایدی . و باشنه ارسلان پوستدن تاج شکلنده سرپوش کیوب والتہ قبلان پوستدن سجاده سروب التندہ دخی عمود واری چوبن طوته رق اولهجه مسند نشین حکومت اولوردی . خدای دخی قبلان پوستدن لباسلر کیوب و دسته چوبلری ایله اجرای سیاست ایچون مقام خدمتده ال باغلیوب طورلردی . صکره هوشنک شاه اول قیایرینه تخت اتخاذ ایدوب بالاسنه سایبان مثللو چتر و کونا کون زینتله احداث ایلدی . بعده ملوک اکا سره وقتنده جایگاه سلطان اولان تختکلهک انواع تحف و نوادر جواهر ایله ترین اولندیغی تواریخ

مفصله ده مسطوردر . تا که سید المرسلین صلی الله علیه وسلم حضرتلری بعث
 اولندی . جمله اصحاب کرام ایله مسجد شریفقرنده قعود بیوروب امور امتی
 رؤیت ایدرلردی . حضرت عمر و حضرت عثمان رضی الله عنهما خانه مخصوصه
 ترتیب دیوان مثللو مجلس عقد ایتمشلردر . معاویه مخصوص دیوانخانه و تحت
 شکلنده کرسی اتخاذایدوب بالنفس قعود واجرای احکام ایدر ایدی . دولت
 امویهنک خنامه دک حال بویله ایدی . دولت عباسیه ده اول قانونه مع زیاده
 رعایت اولتوب اواسط دولترنده احتشام و احتجاب افزون اولغله دیوانخانلری
 فرش ملوکیه ایله دشنوب وزرا و قاضی القضاة و سائر اصحاب مراتب ایچون
 مخصوص کرسیلر و صندلیلر وضع اولتوب مکان خلیفه خلی قالیور ایدی . امور
 دیوانیهیی وزیر رؤیت ایدر . و خلیفه بر منظره عالیه دن دیوانه نظارت ایله
 وجودی کورنمز ایدی . لکن عیدلرده اشکارا اوتوروب و اعیان و ارکان
 واروب کیمی مصاحفه و کیمی دستبوس ایدرلردی . معتصم خلیفه که دارات
 و حشمتده جمله خلفایه غالب ایدی . احتشام و تکلفاتی ارتوروب دیوان یرینه
 دار العدل تسمیه ایلدیلر . و سفرلرده اوتاغی اوکنه نردبان ایله چیقیلور نقله
 قابل بر کوشک یایدیروب اسمنه قصر عدل دیدیلر . و دیوانخانه ده کندو ناظر
 اوله جق منظرهیه کعبه مکرمه کسوه سندن مصنوع سیاه وزر دوز قاشدن پرده
 آصوب اطرافنه پروازمیخلاتمش ایدی . دیوان کونی موکللر پردهیی قالدیرلردی .
 اما پنجرهنک زرین پارمقلرندن خلیفه نک وجودی خارجدن کورلمزدی .
 و عیدلرده و سائر ملاقات و قتلرنده کوزلر قماشورزینت ایله مرصع تحت اوزرینه
 قعود ایدوب یاننده نصفنه دک نیامندن چیقمش سیف و بر طرفنده کانه کچمش
 تیرآهینن پیکان طورر ایدی . وارقه سنده اولان خلعت سیاه زردوزک آستینه
 ملاصق یدی ذراع قدر برطویل آستین زمینه طوغری دوشنوب ملاقاته کلن
 اول آستین مفروشک اوجنی بوس ایدردی . ثروت کسرویه ده معتصم قدر
 افراط ایتمش یوقدر . بو دیوان پادشاه و قته مخصوص اولان سرای عالیده قاعده
 قدیمه دندر . اگرچه وزرا و وکلا کندولره مفوض اولان اموری کوروب
 جناب سلطنتدن دفع ائقال و تخفیف اشغال ایچون سرایلرنده دیوان ایدرلر .
 لکن بو دیوانلردن ماعدا اوقات مخصوصه ده سرای پادشاهیده وزرای دولت
 و وکلا سلطنت حضورنده دیوان مخصوص اولمقده اسرار لاتیحصی واردر .
 سائر دیوانلر فروع و بو دیوان اصل حکمنده اولمش اولور . اعیان سلطنت
 و اصناف عسکر کسوه و قیافت متعارفه لريله بر نهج قانون مقلرنده قائم اولوب

عرض واعلام اولنان امور عباد الله جمله نك مواجهه سنده كور يلوب احقاق حق وازهاق باطل قانمغله كويا اول كون يوم موعود كبي متعين ومشهود اوله رق ذاتا وزمانا استحقاق ايله هر كس مقام معلومنده قائم و جناب سلطنته خدمت ولزومنه كوره قرب و بعد جهتيه كندو حيزنده ثابت اولديغنده نيجه حكم خفيه واسرار جليله مراد اولنمشدر .

وبورسوم وقوانينك كيمي اصلي وطبيعي اولمغله قديمدر . وكيمي علما وفضلاي حكما رأييله بحسب الاقتضا وضع اولنمشدر .

دولتعليه ده بوترييه رعايت اولنه رق قريب الزمانه كلنجه هفته ده ايكي كون ديوان اولوب پادشاه عالمناه قفس عالیده ناظر و وکیل مطلق اجرای حکومت و احقاق حق امورينه رعايت ايتديكندن غيري كندو سراي مخصوصنده دخي هر كون ديوان ايدوب امور عبادي رؤيتله مشغول اولور لر ايدی . كيدرك سراي هايونده اولان ديوان مواجب واعياد و ايلچيلر ملاقاتنه منحصر قاهره رق اجرای احكام پاشاقوسنه محصور اولوب هر شخصك دعواسی حق وعدل اوزره تمشيت ومظلومك حقي ظلمدن اخذ اولنه رق الى الان اجرای عدالت اولنمقده در .

ديوان سلطاني فوائدينه متعلق حكمايادن بري بودر كه نور الدين شهيد مرحومك اوائل دولتنده اكبر امرا اولان اسدالدين شيركويه وكلا وامرادن وسائر اعيان مملكتدن بعض املاك وعقار غصب ايدوب اول سبب ايله امرای سائر دخي خلقدن غصبا وظلما شی المغه باشلادق لرنده نورالدينك سمعنه القا اولنديغی كبی بردار العدل بناسنی فرمان ایلدی . شول رسم اوزره كه موضع سلطان وموضع امرا بشقه بشقه اولوب مذاهب اربعة قضات ومقتسليرى ايچون مخصوص موضع تعيينی ايله اجرای احكام شرعيه اولنه بو وجهله دار العدل بناسنه شروع اولنديغی اسدالدين استماع ايتدكده بحر تفكره طالوب نورالدينك عدل وسياسی شرق وغرب اهله معلوم وامرا وعسكر انك خوفدن موم اولمشلر ايكن دار العدل بناسنه احتياج يوغیدی غالبا بو دار العدل بنم ايچون بنا اولنه بور ديوب تحت يدنده اولان امرا وعمالی احضار ايدوب نورالدين دار العدل بنا ايدییور . غالبا بزم ايچون اولق كر كدر . اكر بندن ياسزدن شخص واحد شكایت ايتك احتمالی اولور ايسه سزلیرى بلا تردد قتل ايدرم ديو تنيه ا كيد ایلدی . انلر دخي آزرده خاطر ايتدكری كسنه لری برر طريق ايله ارضا واسكات ايدوب صلح اولديلر . دار العدل تمام اولوب نورالدين وزرا وعلما ايله ديوانی

دارالعدل

تشریف ایلدکده بر کیمسه کلوب شاکی ووکلا واتباعدن داد خواه اولماغله نورالدینک وفاتنه دك اول دار العدل خالی وبطال قالدی . بوضورتله اجرای عدله مختص دیوان ملوکانه متعین اولمق عمالک خوف و خشیته وخلقک اطمینان قلب وراحتنه باعثدر .

دول ماضیه پادشاهلرینک سنه ده برنجیه معین کونلری وار ایدی انده اشکارا اوتوروب قوی وضعیف وشریف کیم اولورسه اذن ویریلوب بالذات پادشاه ایله ملاقات واحوالنی عرض ایدرایدی اکا برعام دیرلردی کیدرک بعض موانع ظهوریله بوعادت ترك اولنوب هر دولت استماع دعایوی وفضل خصوم ایچون برر طور ایله تعیین اوقات ایلدکری معلوم . انتهى . بزینه صده کلهلم .

(۱۰۰۳) سنه هجریه سنه سلطان مراد ثالث ترك بزم فنا ایدوب کیتدی . مغنیا والیسی بولنان اوغلی محمد خان ثالث جلوس ایتدی . مزاج زمانه ده پیدا اولان سوء استعداده مبنی اندن صکره شهزاده لرك ولایت وامارت ایله طشره لره کوندرلمسی اصولی ترك ایلدی .

نمچه محاربه لرنده سردار آکرملر مظفر اوله میوب طرف اسلامیانده آثار انهمزام رونما اولمغله بعض خیر خواهان دولت سلطان محمد ثالث حضر تلرینی جدا مجدلی سلطان سلیمان خان غازی حضر تلری کبی بالنفس موقع محاربه به اظهار مهابت بیورمغه سوق و تشویق ایدوب اودخی موافقت ایدرک اردوی ظفر ردیف ایله بالنفس روم ایلی جانبیه تشریف بیوردقده اگری قلعه سی فتح و تسخیر اولمغله اگری فاتحی دیو شهرت بولدی . ومتعاقبا بر بیوک میدان محاربه سی قازانلدی . شویله که علم ظفر توأم شریعت بیضایی پست و بیضه اسلامی بتون بتون شکست ایتک واهم سی اوزرینه المانیایا امپراطوری اولان نمچه جاساری ایله اورویا دولتلری عقد پیوند اتفاق ایدرک حسابه کلز و صحرال الماز عساکردن مرکب بر بیوک اردویی حدود دولت علیه یه طوغری سوق ایدوب اگری یه قریب محله کلدکری اگریده اردوی هایونه دهشت ویردکده مشاوره اولنوب ترك محاربه ایتک یاخود موکب هایون کیروده قابوده اردوی هایون ایله سرعسکر کیتمک کبی آرای سقیمه القا اولنمش ایسه ده خواجه شهریاری سعدالدین افندی ایله دیگر بعض ذوات شوق وغیرت ویره جک وشهریار انامک شجاعت موروثه سی اظهار ایتدیره جک سوزلر سویلدیکندن باجمله عساکر ایله موکب هایون اردوی اعدا اوزره واروب اوچ کون محاربات شدید و وقوعندن صکره اعدا غالب اوله رق عساکر اسلامیه طاغلمش وعساکر اعدا اردوی هایون چادرلرینی یغمایه یایلمش

ایسلام بیاتک قانقاسلاری

وحتى بعضیاری طناب خیمهٔ هایبونه صارلمش ایکن خواجهٔ شهریاری ایله دیگر بعض ذوات حضور هایبونده طوروب صبر و ثباته ترغیب ایدر . و پادشاه مشار ایله حضر تلی دخی قطب عالم کبی مرکز استقرارده ثابت قدم اولور ایدی . بو حوالده آت اوغلا نلری و آشچی مقوله لری و چادر بکچیلری غیرته کله رک یغما یه قولمش اولان عساکر اعدایی بالطه ولو بود امثالی اللری نه کچن آلات ایله ضرب ایتمک و اول یغما کرانی اردودن طیشارو سورمکه باشلادیغی و دشمن بوزلدی صداسی ایشیدن عساکر اسلامیه کیرو دونوبده اعدایه هجوم ایلدیکی صره ده جغاله زاده سنان پاشا پوصودن چیقوب اعدا اوزرینه صولت و اقتحام ایتمکله دشمن اردوسی بوزلمش والی بیکدن زیاده سی قلیچدن کچورلمشدر .

اول وقعه ده فرار ایتمش اولنلر حقلر نده زیاده شدت کوس تریله رک نیجه بیک عسکرک تیمار لری رفع اولندی . بو فرار یلر صکره اناطولی طرفنده تجمع ایدرک جلالی عنوانیله دولته عصیان ایتمشدر . قرنا و مقربین نفوذ یارشنه دوشوب اوستریا محاربه لری ایسه تمتد اوله رق اناطولی جهته باقیله مدیغندن جلالی طائفه سی تکثر ایدرک اناطولی بی تخریب و تالان ایتمشدر .

سوء قرینسارک نافذ الکلام اولسی و خوش امد کویانک یوز بولسی حسیله (ان الله یا ممرکمان تؤدوا الامانات الی اهلها) امرینه امثال اولنه میوب مصالح دولت نا اهللر الرنده قالدی . ارتکاب و ارتشا قولری آجلدی . منصب و مأموریتلر پاره ایله آتوب صاتیلور اولدی . هر طرفه امور داخلیه اختلاله واردی استانبولده دخی اختلال و اغتشاش اماره لری بلوردی . حکمران خطهٔ ایران اولان شاه عباس دخی بو احوالی فرصت اتخا ذ ایدرک تجاوزاته باشلادی . (۱۰۹۲) تاریخنده سلطان محمد ثالث حضر تلی دار بقایه ارتحال ایله اوغلی سلطان احمد اول حضر تلی جلوس ایلدی . شرق و غربه اردولر سوق ایتمدی . خیلی مدت اصلاح امور معوجه ایله اوغرا شدی . نهایت اوستریا لو ایله عقد مصالحه اولندوقدنصکره بالاستقلال صدر اعظم اولان قویبیجی مراد پاشا اناطولی یه کچوب جلالی طائفه سنی قهر و تدمیر و آب و تاب اقدام و همت ایله ریاض دولتی خس و خاشاک اشقیادن تطهیر ایلمشدر .

سلطان احمد اول حضر تلی منتهای عمود نسبی اولوب (۱۰۲۶) سنه سننده عازم دار بقا اولدوقده دولت علیه ده برنجی دفعه اوله رق برادری سلطان مصطفی اجلاس اولندی ایسه ده مدت مدیده قفس نشین حبس و ازوا اولمق حسیله اطوار و مشواری عادات مألوفیه منافی اولمغله اوچ آی اون کون صکره خلع اولنه رق سلطان احمدک بیوک شهزاده سی سلطان عثمان خان ثانی اون درت یاشنده اولدیغی

۱۴

حاله اجلاس اولندی . پک کنج اولدینی حالده دولتک اصلاح احواله فوق العاده غیرت ایلدی . نه چاره که ایشلر چغرندن چیقارلش عسکرک مزاجی فاسد اولمش زور بالر میدان المش اولدیغندن درت سنه صکره در سمعاده ظهور ایدن اختلال عظیمده خلع ایله شهید ایدیله رک سلطان مصطفی تکرار اجلاس ایلدی ایسه ده مقتضای حالی او زره ینه امور سلطنت ایله مقید اوله مدیغندن (۱۰۳۳) سنه سنده تکرار خلع ایله سلطان احمدک ایکنجی شهزاده سی سلطان مراد رابع اون ایکی یاشنده بولندیغنی حالده اجلاس اولندی . بوقارغه شالقر ایچنده اکثر قوانین اساسیه دولته ضعف کلدیکی کبی طریق علمیه نک دخی نظام قدیمه خلل کلشدر .

الحاصل دولتک احوالی هر جهته مختل اولدیغندن دولت علیه باشلوجه اصلاحاته محتاج اولوب حالبوکه دولتی اصلاح ایده جک دولتولر دخی بودائرة اختلال واغتشاش ایچنده بولندقرینه منی بودائرة فاسده نک ایچندن چیقوبده اصلاح امور ایتملی محال حکمنه کیرمشیدی . ایشته اوصره لرده شاه عباس فرصت بولوب بغداد ودیگر بعض موافقی استیلا ایلمشدر . استانبولده ایسه عسکر ایچنه اختلال دوشهرک زوربالر میدان آلمغه طرف سلطنتده اصلا نفوذ قالممشیدی .

نهایت قهرمان بی مدافع مشار الیه سلطان مراد رابع حضر تبری یکتیک چاغنه واصل اولدی زوربالری قهر وتدمیر ایله زمام دولتی ید اقتدارینه آلدی . قهوه بی وتوتونی شدید آ یساغ ایدوب کیزلوجه تریاکیلی تأدیپ ایلمک بهانه سیله کیجه لری تبدیلا شهر استانبولی طولاشوب نیجه اشراپی اتلاف ایتدی . حالبوکه (المرء حر یص علی مانع) فحوا سنجه خلقک قهوه وتوتونه حرص وانهماک آرتدی .

اِسْتِطْرَاد

شرب دخان حقنده علما اختلاف ایدرک بعضیاری حرمتنه وبعضیاری کراهنه وبعضیاری مباح اولسنه قائل اولوب بعضیاری دخی علی العموم برطرفی قطع ایتیه رک ایچنرک حالنه نسبتله تفصیل ایتدیله . شویله که شرب دخان خصوصنده امرجه ناس مختلف اولوب بعضیارینه مضر اوله رق بعض علتلی دعوت ایدر اولغله بومقوله لر حقنده توتون ایچمک سم یمک مثابه سنده اولوب وجودجه ضرری متحقق اولان شیئی استعمال دخی حرام اولدیغندن بونلره کوره توتون ایچمک

۱۱۲
سلطان

شرب دخان

حرامدر . بعضیله دخی بالعکس نافع اولوب حتی بعض علتله دوا وتوتونی ترک
ایتمکدن ناشی بعض کسانک بعض کونه خسته لکله مبتلا اولدیغی منقولدر انلره
کوره توتون برنوع دوا اولدیغندن استعمال ایتمک خطادر . و بعضی ناسه طب نافع
وضرری اولیوب انحق طبعا بعض فوائد جزئیه ملاحظه سیله ایجر لر ایشته بونلره
کوره توتون ایچمک مباحدر . لکن بونلر دخی حد طبیعی بی تجاوز ایدوبده
اسراف درجه سنه واردقلری حلاله ینه حرام اولور . بومباحثک تفصیلی وهر
برینک ادله و براهینی عبد الغنی نابلسینک توتون حقیقده تألیف ایلدیکی رساله سنده
مسطور و مبسوطدر . هر نه حال ایسه اوته دنبرو توتون ایچمک انظار ابرارده
چیرکین کورتمشکین صلحادن بعض ذوات دخی اکا مبتلا اوله کلمشدر . سمرقد
علماسندن توتونه مبتلا غایت صالح برذات ایله ملاقاتمه ایشتدیگمزه کوره ماوراء
النهر طرفلرنده توتون ایچمک قبیاحدن معدود اولدیغی حلاله سزک بوکا ابتلا کر
نه اوله دیو سوال ایشدیگمده فی الواقع دیار رومه بدایت ورودمه بو کیفیت
نظر مده چرکین کورینوردی . لکن کچوکلکدنبرو مألوف اولدیغ دیاره نسبتله
استانبولک رطوبتی غالب اولدیغندن شدت نوازله و بعض کونه خسته لکله دوچار اولدم
وامر معالجهده ناچار قالدیم بعضیلر بونی صاغلق ویردکلرنده تجربه ایتدم فی الواقع
بوخسته لکله دافع وهر وجهه وجودجه نافع بولدم واندن صکره استعمالنه
مجبور اولدم دیو جواب ویردی .

مکه مکرمه شرفاسندن عبدالشکور افندی لطائفدن اولمق اوزره تاریخنده بر فقره
تحریر ایدر . شویله که مکه منلارندن بری تنباکو ایچمکه مألوف اولوب نائی
دخی انی تحریر ایله ایچنلره بغض ایدر مش نائب مومی ایله ذی الحجه نک سکرنجی
کونی منلا افندی یه افندم یارین عرفه کونی انشاءالله تنباکو ایچمکی ترک ایدر سکر
سزه مخلصانه و خیر خواهانه بونی اخطار ایتمکی استحسان ایتدم دیدکده منلا افندی
دخی بلکه شمعی احرامه کیردیگم آنده ترک ایلرم دیوب بونکله تنباکونک طیب
نوعندن اولدیغی و محرم اولنلره طیب نوعنک حلال اولدیغی قصد ایدرک تهکم
سیاقنده نائنه جواب مسکت ویرمشدر . و بو مضمونده بعض فضلا بونظمی
انشاد ایلمشدر .

* نظم *

* اشرب من التنباک واقصدیه * تودیعہ یامن غذا یحرم *
* فهو لاهل الذوق طیب ومن * احرم فالطیب له یحرم *

الحاصل توتون و تنباکو مجتهدلر عصرندن صکراره ظهور ایتمکله بین العلما منازع فيه بر مسئله اولمشدر . سلطان مراد رابع حضر تلی ایسه شرب دخانی یساع ایدوب بوبهانه ایله تبدیلا کررکن نیجه زوربارلی اعدام ایلمشدر .

پادشاه مشارالیه حضر تلی بوکی وسیله لر ایله کروه اشقیایی قهر و تدمیر ایله زمام حکومتی دست اقتدارینه الدقن صکره اردوی هایون ایله جانب شرقه کیتمش و بغدادی استخلاص ایله ایرانولردن کرکی کبی اخذنار ایتمشدر . لکن اندنصکره اختلال یینه عودت ایلمشدر . چونکه انک طنین انداز اقطار عالم اولان صیت و صدای قهر و جلادتی و فاندن صکره رفته رفته صاخ سرکشاندن زائل اولنجه عالم یینه اسکی بیلدیکی کر یوه فساده متوجه و مائل و دولت علیه اولکیدن دهافا برحاله متحول اولمشدر .

وفاتی (۱۰۴۹) تاریخده اولوب یرینه جالس تحت سلطنت اولان برادری سلطان ابراهیم خان ایسه عمی سلطان مصطفایه مشابه بر حال و طورده اولغله امور سلطنت شونک بونک النده قالدی دولتک احوالی فوق العاده مختل و مشوش و اناطولی جهتده شورش و عصیانلر ظاهر اولدی بو قارغشده لقلر ارسنده برده کرید سفری آچلدی . وندیکو برا کلیس یعنی بهکه سنجاغه هجوم و اقتحام ایتدی سفینه لری دخی مدلولو آطه سنی با صدقن بشقه چناق قلعه بوغازینی قانادی . آقدکزه چیقیه ماز اولدی . حالبوکه عسکریده انقیاد و اطاعت و خزینه ده کفایت اولدیغندن بو حالاته همان نظر حیرت ایله باقیلوردی . چونکه عساکرک اختلالی و نظامات داخلیه نك انحلالی حسیله واردات دولت مجاری صحیحه سنی دکشدرمش و عروق ناسه دم فساد قارشمش اولدیغندن مزاج دولت سراپا رهین اختلال اولمشیدی .

(۱۰۵۸) سنه سنده خلق ایاقلانندی سوز ایاغه دوشدی . سلطان ابراهیم خلع ویدی یاشنده اولان اوغلی سلطان محمد خان رابع اجلاس قلندی . اندن صکره دخی دولت علیه سکر سنه قدر پک زیاده اختلال و اغتشاش حالنده بولندی .

نهایت (۱۰۶۶) سنه سنده کوپرلی محمد پاشا بالاستقلال صدر اعظم اولوب در حال امور مالیه و عسکریه بی یولنه قویدی . و مزاج دولت کسب صحت ایلدی . چونکه محمد پاشا صدارته کلدیکنده سنی طقسانه قریب بر پیر ناتوان ایکن عزمی قوی و رأی جوان اولغله آز وقت ظرقنده جسم دولته یکیدن جان و یرمشدر . شویله که بر طرفدن تدابیر حکیمانه و حرکات دلیرانه ایله روضه حکومتی سبزه بیگانه دن تطهیر و تخلیه ایله اوغراشهرق و بر طرفدن اوردی هایون ایله کاه

دشمنان اخذ انتقام ایچون اردل طاغرنده و حدود سائرده وکاه آقدکز یولی
 آجق ایچون بوغاز بحر سفید طرفلرنده طولاشهرق بش سنه مدت صدارتنده
 اصلاح امور دولته موفق اولمشدر .

وفاتنده اوغلی فاضل احمد پاشا صدر اعظم اولوب اودخی اکرچه پدرینک
 عکسنه غایت کنج ایسهده رأی وتدیری پیرانه وهر بر حرکتی عاقلانه اولوب
 واون بش سنه مدت صدارتنده دولت علیه یه پک بیوک خدمتلا ایدوب مجدداً
 کرید کی بعض بقاع و قلاع ضمیمه ممالک محروسه قلمشدر .

الحاصل کورپریلیرک اقدام و همتری ایله مقدا خرابه یوز طوتمش اولان دولت
 علیه بر درجه یه قدر تعمیر و اصلاح اولتهرق اسکی حالی بولور کبی اولدیسده
 اختلافات سابقه ائناسنده ادانی یوزه چیقهرق و نیجه نا اهلر ایش باشنه کچهرک اساس
 دولته تزلزل کتورمش و حسن اخلاق ملته خلل و یرمش اولدقلرندن دور
 سابقک نشئه سی تمامیله عودت ایتماش و حتی پولتیقه جه ملتزم و مستحسن اولان
 معامله بالجمله اصولی بیله قلامش ایدی . از جمله سلطان سلیمان ردوسی فتح
 ایدوب حکمدار بولنان (ویلیه دولیل آدام) حضورینه کتورلده کده اختیار لغنه
 ترحم ایدرک کوزلری یاش ایله طولدینی حالده بویله براختیار آدمی خانه سندن چیقاردیغمه
 متأسفم دیهرک و کمال احترام ایله کیلره ارکاب ایدرک سوی مطلوبینه بالارسال
 پولتیقه جه بر حسن مثال کوسترمش ایکن کریدک فتحنده محافظ بولنان جنرالک
 و معیتنده بولنان و ندیک ضابطلرینک اعدام اولملری دور سابق و لاحقک
 ینلرنده کی فرق و تفاوته دلیل کافیدر .

فاضل احمد پاشادن صکره صدر اعظم اولان قره مصطفی پاشا کورپریلی محمد
 پاشانک تعلیمخانه تربیه سندن چیقمش و مدت مدیده صدارت عظمی قائم مقاملنی
 ایتمش مشاهیر و زرای سلطنت سینه دن اولوب یدی سنه قدر متمد اولان مدت صدارتنده
 حسن اداره یه موفق اولمشدر .

لکن مؤخر آ نیجه اوزرینه سفر آچوب ویانه یی محاصره ایدرک فتحنی قوه قریبیه
 کتورمش ایسهده حدود اسلامییه ایله ویانه اره سنده بولنان یانق قلعه سی نیجه لو
 یدنده اولهرق دشمنی ارقدهه براغوبده ایلرو وارمق جائز اولمدینی جهته ابتدا قلعه
 مذکور و حوالیسی فتح و تسخیر اولنوبده سنه آتیله ویانه فتحنه ابتدار اولنق
 لازم ایکن مصطفی پاشا برسنه صکره اوله بیله جک املی برسنه اول حصوله کتورمک
 سوداسیله طوغریدن طوغریه ویانه اوزرینه کیتمش و حدود اسلامییه دن خیلی
 تباعد ایتمش بولندیغدن ویاننده اولان عساکر ایسه کلیتلو اولدیغدن اردوی هم یونده قحط

و غلا ظهوریله عسا کره فتور کلوب بوسرده برطر فدن دخی لهولور نقض عهد ایدرک هجوم ایتماکه اردوی هایون منهزم و پریشان اوله رق دولت علیه پک چوق خساره اوغرامش اولدیغنه مبنی خصمسی بو خصوصاری سررشته ایدرک اتی اعدام ایتدیردیلر .

اول وقتک مورخلری اکر قره مصطفی پاشا ابقا اولنسیدی سنه آتیهده تلافی مافات و تدارک ضایعات ایلردی دیرلر . خصمسی ایسه شهباز شکسته بال بردخی اوج اعلاویه پرواز ایله صید آمال ایده مز همان عسکره استالت و سائره عبرت ایچون قتل اولنمیدر دیهرک اعدام ایتدیردیلر . لکن او ایله بروزیر غیورک یرینی کیم طوته بیله جکی دوشونمیدیلر یاخود اغراض ذاتیه و منافع شخصیله یرینی مصالح دولته تقدیم ایله صداقت یوزنده خیانت ایلدیلر . وزیر مشارالیهک بحسب البشریه تعجیلی سببیه خطاسی اولسه دخی اعدامی دها بیوک خطا ایدی .

پروسیا قرالی مشهور فره دریتک جنراللرندن بریسی بالدفعات بوزلدقده عزل و تبدیل اولنمسی کندوسنه اخطار ایتدکلرنده عزل ایتیموب بوزیله بوزیله البته بوزمنک اصولی اوکرتمشدر . اما بردیگری نصب اولسه بوزمنی اوکرنجه او دخی بالدفعات بوزلمغه محتاج اولور دیمش . وفی الواقع جنرال مرقوم عاقبه الامر غالب اولمشدر .

قره مصطفی پاشا دخی ابقا اولنسیدی مورخارک ادعاسی وجهله مظفرتی مأمول قوی ایدی . اندن صکره ایسه نتیجه محاربه لری نیجه سنه لر سورینتوب و اثر مظفریت کوریه میوب پک فنا هزیمتار و خاطر لره کمدک فناقلر ظهور ایتمشدر . چونکه هر سنه نتیجه سفرینه اردولر چیقاریلوب عسکرده ثبات و منانت قلمدیغنه و اول ائنده اورویا عسکری تنظیم اولنمش ایدوکنه مبنی سردار اکرملر موفق اوله میوب منهزما عودت اولنه کلدیکندن و سلطان محمد رابع اکثریا صید و شکار ایله مشغول اوله رق مصالح ایله چندان مقید اولدیغندن افکار عامه متغیر اوله رق واردو ایچنه اختلال دوشه رک زوربالر میدان بولمغه اردوی هایونک روم ایلیده مشتانشین اولمسی ایچون مکرراً فرمان عالی صادر اولمشیکن اردو خلقی طغیان ایدرک عودت و استانبوله تقر بلرنده عرض و محضر تقدیم ایله (۱۰۹۹) سنه سی اوائلنده سلطان محمدی تختندن اینمکه مجبور ایتدکلرندن برادری سلطان سلیمان ثانی اجلاس اولندی .

واردونک استانبوله دخولنده سپاهیلر سلطان احمد میداننده و یکچیرلر ات میداننده چادرلر قوروب اجرای حکومت و ایستدکلرینی عزل و تبدیل ونفی و تجریم و وزیرانی قتل و تغریم کبی انواع فضاحتیه باشلا دیلر . و برکون باب عالی بی باصوب

صدر اعظم سیاوش پاشایی شهید ایلدیلر . فقط غیره الله ظهور ایله مقهور اولدیله .
 بویله که بووقه ائناسنده بعض اشقیما بزاستان قربنده شرفادن بریسنگ خانه سنی
 یغما ایتدکلر نده شریف مرقوم برصریقک اوچنه برمندیله آصوب مسلمان اولان
 سنجاق الته کلسون دیو ندا ایتمکله خاق باشنه جمع اولوب وسائر طرفلرده دخی
 سنجاغ شریف چیقمش اوازه سی شیوع بولوب عامه اهالی سرای هایونه جمع اولدقده
 شریفک سنجاغی سنجاغ شریف ظن اولنه رق خاقک بریکمسی اثر غیرت الهیه اولدینی
 اکلاشید یغندن در حال سنجاغ شریف دخی چیقار یله رق اشقیانک حقندن کنمشدر .
 لکن بو احوال اختلالیه اراسنده وندکو مورده ایالتنی آلدی . تمچه لو ایسه بلغراده
 قدر کلدی . وبعده و دین و فتح الاسلام و نیش قلعه لرینی و افلاق دیارینی استیلا
 ایتدی . و رعایادن بری دخی باشنه براز حیدود جمع ایدرک و نمچلودن تاج یرینه
 بر قلاق کیرهک قومانوه قرالنی ادعاسیله خروج ایتدی . وکلای دولت بووقایعدن
 بتون بتون دوچار حیرت اولوب عقد انجمن مشورت ایلدکلر نده بوسوء احوالک
 دها فنانی نتیجه ویره جکی و فکر و تدبیر لرینک عقیم و سقیم ایدوکی اعتراف و اقرار
 ایدرک بوکا چاره و علاج برمدبر و غیور وزیر دلیره تفویض امور ایتدکلر دیو
 قرار ویرملریله کوپرلی زاده مصطفی پاشایه مهر صدارت اعطا اولدی . بعضیلر
 سفر اوستی وزیر عزل اولتورمی دیو بوکا اعتراض ایتشلر ایدی فی الواقع سفر
 ائناسنده وزیر عزل اولتماز لکن بویله بر ضرورت ظهور ایتدکده براهل تدبیر
 ارامقدن بشقه دخی چاره نولتماز . فقط بویله ایش بکنمز والتدن دخی برایش
 کتر کیمسه لر هر عصرده چوقدر . و ذکر اولتان وقایع خیمه دخی بومقوله
 افکار عقیمه و آرای سقیمه اصحابنک میدان بولمزلندن حاصل اولمش نتایج
 و خیمه اولدیغنده شبهه یوقدر .

وزیر مشارالیه مقام صدارته کلدکده ابتدا مضایقه مالیه دن ناشی تزید و اردات ایچون
 کمرکلرجه وسائر امانات و التزاملرجه احداث اولنمش اولان بدع و مظالمی ووزرادن
 عیدیه هدایاسی کچی عادات و مراسمی رفع و الغایله اصول عدلیه یه تثبیت ایتدی .
 لکن خلق بوکا دخی اعتراض ایدوب بدع ظلمیه و واردات رسمیه ایله اداره ده مضایقه
 چکیلور کن بونلر دخی رفع اولندقدن صکره بو وزیر اچقه خصوصنده نه تدبیر ایده جک
 شمعی بونک صره سیمیدی دیرلر ایدی .

حالبوکه امور مسلمه دن اولدینی اوزره دولت لک واردات حقیقیه سی ثروت
 صحیحه تبعه و اهالی اوزرینه مؤسس اولان شیلر اولوب تزید ایراد دولت تزاید
 سامان رعیت ایله حاصل اوله کلدیکندن اومقوله تضییق امتی و تقییل زراعت

وتجارت و حرفی موجب اولان تکالیف هر تقدیر ابتدا سنده بعض مرتبه خزینۀ دولته فائده ویرر کبی ظن اولنور ایسه ده پک آز مدتده ملک و تبعیه مورث اوله جعی ضجرت و ضرورتدن ناشی خزینۀ نك السکی وارداتنه دخی ایراث نقصان ایلدیکندن و وزیر مشارالیه کمال فطاتی و حکمت شناسانی جهتیه بودقیقه لری بیلمش اولدیغندن اول امرده شو دیدیکمز قیلدن بولنان بدع ظلمیه نك فائده صوریه سندن فراغت ایدرک بونلر دفع ایله اگرچه ظاهر بینان زمانک قول مجروحلرنجه واردات خزینیه بر خیلی زیان کوسترمش اولوب فقط اصول عدلیه اوزره تصرفات سائرده دن بونک تمام بش قاتی واردات بولدقن بشقه عدالت ثمره سی اولق اوزره بالجمله عسکر کندوسیه عزم سفر ایتمک ازل و جان راغب و خواهشکر و عامۀ عالمیانک حسن توجه و خیر دعاسی کندویه بر بیوک سرمایه فوز و ظفر اولدی . لکن بواشاده بر طاقم نا اهللرک مقننات و تعیناتی قطع اولمش اولدیغندن وزیر مشارالیه ینه خلقک لسانندن خلاص بوله مدی . اما مشارالیه بویه سوزلره احاله سمع ایتمهرک همان نظامات داخلیه یی تسویه ایتمکد نصرکه اعدادن اخذ تار ایتمک ایتدار ایتدی .

شویله که اولوقته قدر سنین عدیده دنبرو نیمچه وله ووندک دولتلیله اوغراشیله گلشیکن روسیه دولتتک اونه دنبرو قریم خانلرینه ویره کلدیکی جزیه دن خلاصی ایچون روسیه چاری اولوب دلی پترو دیو معروف اولان بیوک پترو دخی بوسنه نقض عهد ایله حدود اسلامییه هجوم ایتمکین اولا وزیر مشارالیه انک اوزرینه تاتار عسکرینی سوق وحواله ایتمکله روسیه عسکری منهزم و پریشان وبالجمله طوبلری و مهمات سائره سی ضبط اولنهرق اردوسی غارت و تالان قلندی .

ووندک اوزرینه سوق ایتمدیکی قوه عسکریه دخی مظفر اوله رق اهل اسلامک یوزی کولمکه باشلادی . کندوسی دخی اردوی هایون ایله نیمچه اوزرینه حرکت ایدرک ابتدا شهر کویندن بدأ ایله ندیش قلعه سنک و بلغراد و ارنجه قلاع و بقاع سائره نك و سمندره قلعه سنک و صکره بلغراد قلعه سنک فتحیه نائل فوز و ظفر و طونه اوزرنده ترتیب ایتمش اولدیغی دو نهای هایون ایله و دین قلعه سنک استرداد دی دخی اول ائشاده میسر واردل طرفلرینه سوق ایتمدیکی فرقه عسکریه دخی منصور و مظفر اولمغله بونجه سنه لر دنبرو ملت اسلامییه عارض اولان ا کدار کونا کون بمنه تعالی مبدل صفای درون اولدی .

بواشاده سلطان سلیمان خان ثانی حضرتلری ادرنه ده اوطوروب اطرافه احاله انظار و بونجه سنه لر دنبرو دولت علیه سنه عارض اولان انهزام وانکسار

اوزرینه تجرع غصص واکدار ایتمکده ایکن بو اخبار سازه ایله ممنون
 و مسرور اوله رق استانبوله کلوب کمال صفا و مسرتله سریر آرای سطلوت
 و سلطنت اولمش و مؤخرأ سردار مشار ایله دخی منصور و مظفر اوله رق اردوی
 هایون ایله عودت ایدوب در سعاده وصول بولمش ایدی .

وزیر مشار ایله اول قیش دخی استانبولده اصول عدلیه و احکام شرعیه
 توفیق حرکات ایله امرار اوقات ایتدی . لکن بیع و شرا حسن رضا ایله اولور
 اکا مداخله جائز اولماز دیوب و بونجه معظمت امور دولت ایله مشغولیت اراسنده
 نرخ و اسعاره صرف افکار ایتمکه وقت بوله میوب بویله جزئیات امور ایله تقید
 ایتدیکندن ینه خلقک سنک طعننه نشانه اولمشیدی . سبحان الله بوقدر امور
 جسمیه و فتوحات عظیمه نك عهده سنندن کلوبده برسنه ظرفنده رکوعه وارمش
 اولان بر بنانک قیام و استحکامنه سبب اولان بویله بر وزیر بنامه لخنه و مرجمک
 نرخنه باقیور دیوب سنک انداز دخل و اعتراض اولمق نه بیوک انصاف سزلقدر .

هرنه حال ایسه وزیر مشار ایله بومقوله قیل و قاله احاله سمع ایتمکه اول قیش
 دخی اصول عدلیه و تدابیر حکمیه اوزره خزینه جلیلهیه بر چوق واردات صحیحه
 بولوب اول بهارده ینه شهریار انام ادرنهیه و سردار بنام دخی اردوی هایون
 ایله بلغراد جانبه عزیمت بیوردیلر .

لکن سلطان سلیمان ثانی حضرت تلینک عمری آخر اولغله (۱۱۰۲) سنه سنده
 ادرنده ختم شهنامه حیات ایدوب برادری سلطان احمد خان ثانی جلوس ایتدی .
 اول اتاده صدر اعظم مصطفی پاشا دخی بلغراد جانبنده واقع میدان محاربه سنده
 قورشون ایله اوریلوب شهید اولدی .

اندن صکره ینه بعض احوال مکدره ظهور ایتمکه و وکلا و قرنا یننه نفسانیت
 کیرمکه باشلادی . حتی دفتر دار جانی احمد افندی مال میریدن انچه سکدرمز
 و اصلا کذب و مداهنه بیلمز بر ذات اولدیغندن بعض مقریبینی کوجندر مش اولسلیله
 عزل ایله یرینه آیقیریدن بری کتوریلوب دفتر دار نصب اولندوقده افندی مشار ایله
 خزینه جه معتمد و ملتزم بر ذات اولدیغندن صدر اعظم بولنان حاجی علی پاشا
 ابقاسنه خیلی سعی ایتمشیکن چاره بوله مامغله حضور هایونده خطوب جسمیه
 صدارتدن استعفا و مهر هایونی تسلیم ایله تقاعد اختیار ایتمشیدی .

سلطان احمد خان ثانی حضرت تلیری دخی (۱۱۰۶) سنه سنده وداع عالم فانی ایدوب
 سلطان محمد خان رابعک اوغلی اولان سلطان مصطفی خان ثانی حضرت تلیری جالس
 سر بر سلطانی اولدوقده ایکی سنه موکب هایون ایله روم ایلی به چیقوب بالذات نمچه اوزرینه

سفر ایدوب ایکی دفعه سنده دخی فتوحات جلیله ومظفریت کامله یه مظهر اولمش و برنجی سنه سنده روسیه لو کلوب ازاق قلعه سنی محاصره ایتدکده اوزرینه تانار خان مأمور اوله رق روسیه عسکری منهزم و پریشان ایتمش ایدی . لکن ایکنجی سنه سنده یعنی (۱۱۰۸) سنه هجریه سنده دخی روسیه عساکری کلوب ازاق قلعه سنی استیلا ایتدی . و برسنه صکره وزرا وارکان اردو بیننده اولان غرض و نفاق اثارندن اولقی اوزره نمچه محاربه سنده دخی جانب اسلامیانده هزیمت وانکسار وقوع بولدی .

بناءً علیه کوریلیردن عموجه زاده حسین پاشایه مهر صدارت اعطا اولندقده اکر چه بو حالاته نظراً اختیار صلح ایله برمدت اقامت واستراحت دولت علیه چه تدبیر حسن عد اولنش ایسه ده (حاضر اول جنکه اکر صلح و صلاح استر ایسه ک) مؤداسنجه صدر مشار ایله سنه آتیده اعدادن اخذ انتقام ایچون سنین سابقه دن زیاده عسکر تدارک ایتمش و سنه سابقه ده هزیمت اکر چه بزم طرفه واقع اولمش ایسه ده نمچه لونک دخی پک چوق ضایعاتی اولدیغندن و اون بش سنه بی متجاوز محاربه لک امتدادی حسیه کندویه ضعف و فتور کلدیکندن صلحه راغب اولمشیکن صدر مشار ایله استغنا ایدوب اردوی هایون ایله بلغرا ده قدر کیتمش ایدی . لکن مؤخر آ انکتره و فلمنک دولتری توسط ایتدکارندن و بونجه سنه لردن برو درت طرفه اردولر سوق اوله رق عسکر بیتاب و خزینه نایاب و مملکتلر خراب اولمغله دولت علیه یه دخی یورغو نلق کلوب بروجه محرر برمدت بسط بساط سکونت واستراحت محتاج اولدیغندن صدر مشار ایله دخی صلحه راضی اولوب وقت و حاله نظراً حسن صورته مدت یسیره طرفه .

* شعر *

* شکر خدارا که بلطف ازل * صلح و صفا شد ز خصومت بدل *

* نادای اقبال دیرین کهنه دیر * غلغله انداخت که الصلح خیر *

مؤداسنجه دول اربعه ایله امر مصالحه تمام اولدی . و بش سنه مدت صدارتنده دولتی تدابیر حکیمانه ایله حسن اداره یه موفق اولوب جسم دولت حیات تازه بولدی .

لکن مشار الیهک صیت شهرت و اقبالی شیخ الاسلام فیض الله افندی چکه میوب مشار الیهک تکدر خاطرینی موجب حاللر وقوعه کتورمه باشلادی . مشار ایله ایسه غایت غیور بروزیر دلیر اولدیغندن بوکا طیانه میهرق نامزاج اولوب برمدت دیوانه وارمیوب نهایت مسند والای صدارتدن استعفا ایتدکده طرف پادشاهیدن

کندویه سندن خوشنودم لکن طلبکله تقاعده مساعده ایتدم دیو خط هایون
گلشدر .

کوپریلی محمد پاشانک اصول تعلیم و تربیه سی بونده ختام بولمش واندن صکره فن
اداره دولت تحصیل ایچون بشقه نسخه و مسلکدر پیدا اولمشدر . چونکه
فیض الله افندی خواجه شهریارى بولمغله پادشاه انام حضرتلری حق تعلیمی
ادا ایچون کندویه توجه کلی و میل تام بیورمش ایدی . افندی مشار الیه ایسه
اوغنه مشیخت پایه سی ویرمک و بالجمله اولاد و منسوباتی مراتب علیه ایرشدرمک
و نفوذ حکومتی و جمیع منافع دولتی کندویه و اولاد و اتباعنه حصر ایتمک کبی
اسلاف علمادن صادر اولیان و علمای اعلامه یاقشدریله میان فوق العاده و حد
لایقندن زیاده اطوار و حرکاته تصدی ایدوب بومثللو حالاتی ایسه خلق بروقتده
چکه میه جکندن بشقه حسین پاشایی مصلحتدن ال چکمه که مجبور ایتیمی دخی اکثر مدیران
دولت و مدبران امور سلطنت کندوسندن یوز چویرمه سنه بر بشقه جه سبیت ویردیکندن
نهایت (۱۱۱۵) سنه سنده ادرنه و قعه سی کبی دولت علیه ده کورلمدک و ایشیدلمدک
بر حادثه نتیجه ظهورینه سبب اولدی . واکرچه خیر خواهانی طرفندن کندویه
و خصوصیه اوغنه مقدمه تصیحت یوزنده بعض مرتبه تبدیل حال ایتلمری
سویلمش ایسه ده فرط اقبال کندولرینی اغفال ایتدیکندن حق کو و خیر
خواه لک سرد و بیان ایتدیکی مقدمات معقوله یی اصفا ایدمیبوب بویه برسوء
نتیجه ایله هم کندیلرینه ایتدیلر و همده ولی نعمت لرینک باشنی بلایه اوغرادوب
کیتدیلر . جناب حق جمله یی افراط اقبالک و خامت مائندن و تقریط ادبارک سوء
حالندن مصون بیورسون .

بو فتنه عظیمه اوزرینه سلطان مصطفای ثانی حضرتلری غائله سلطنتدن فراغت ایله
اختیار عزلت ایدرک برادری سلطان احمد خان ثالث حضرتلری مربع نشین
سریر سلطنت اولوب برمدت ریاض دولتی سبزه بیکانه دن تطهیر و بنیان حکومتی
ترصین و تعمیر ایله اوغراشهرق دولت علیه یه ایجه قوت و انتظام ویرد کد نصرکه
روسه واسوج و قوعاتی ظهوره کلکه باشلادی .

شویله که روسیه چاری مشهور بیوک پترو مقدمه دولت علیه ایله له و نمچه
ووندیگ دولترلی بیننده سنین عدیده دنبرو متمد اولان محاربه لری فرصت اتخاذ
ایدرک برسنه اقدام قریم جانبنه سوق ایتمش اولدینی اردوسی بروجه سابق منهزم
و پریشان اولمشیکن بوسنه غالب کلوب ازاق قلعه سنی استیلا ایتشدی . بعده
اسوج دولتک دانیمارقه وله دولترلیله حرب اوزره بولندیغنی فرصت اتخاذ ایدرک

اسوجه اعلان حرب ایلدی . اسوج قرالی اولوب اهل اسلام بیننده تیمور باش دیو معروف اولان اون ایکنجی قارلوس غایت مدبر و بهادر بر حکمدار اولمغله بالدفعات خصمانه غلبه ایتیش و پترووی تختندن تنزیل ایتمه دراجه سنه کتورمش ایسه ده پترو اصلا فتور کتور میوب محاربه ده دوام ایدرک نهایت لهستانک حدودنده دولت علیه جوار اولان طرفلرنده نائل غلبه اولمغله اسوج قرالی قید اسره کرفتار اولمغه بر رفق قلمشیکن کهف الامان تاجداران اولان دولت علیه به التجا ضمننده بندره فرار ایله دخیل دوشمکین اسوج ممالکنده اختلالر ظهور ایتمکله بحر بالطق ساحلنده اولان اسوج ممالکنک برجسیم قطعه سی روسیه لو یدینه کچدی .

محاربه مزبورده ائناسنده اسوج عسکرینی تعقیب ایدن روسیه عساکری حدود خاقانیه دن بعض مواقعده نجاوز ایلمش ایدو کندن و روسیه لونک نیتی دولت علیه حقنده دخی مضر اولدیغنی تیمور باش پیدرپی دولت علیه به اخطار ایتمکده بولندیغندن دولت علیه دخی روسیه به اعلان حرب ایتمکین صدر اعظم و سردار اکرم اولان بالطه جی محمد پاشا طونه اوزرینه کوبری قوروب ایساقچی طرفندن بسارایا ایالتنه کچدکده اگرچه روسیه اردوسی مقدمجه پروت نهرینی کچوب بغدادن طوپراغنده پروت کنار ایله طونه ساحلنه طوغری ایتمکده بولنش ایسه ده سردار اکرم انی قید ایتمه رک اونه طرفده پروت کنار ایله یوقارویه طوغری حرکتده دوام ایدوب و حتی ایکی اردو بربرینه محاذی کلدکده دخی توقف ایتیب تا فالجی کچدینه واردقده روسیه اردوسنک ارقه سنی المق اوزره پرونک صاغ طرفه گذار و عبوره ایتدار ایتمکله عبورینه مانع اولمق اوزره پترو کچید باشنه برفرقة عسکریه سوق ایدوب اگر منعه مقتدر اولماز ایسه کوبری انشاسی براقچ کونه محتاج اولور . و کندی اردو کاهی کچیدمخلنه آتی یدی ساعت قدر اولدیغندن اردوی هایون پروتی کچدیکی حالده براقچ کون کندویه نظام ویردکن صکره مقابله سنه حاضر اوله بیلور زعمنده بولنش ایدی .

عساکر اسلامیه ایسه در حال کندولرینی صویه آتهرق پروتی کچوب قارشوده اولان روسیه فرقه سنی قاجر مش اولمغله در حال اوکیجه اوچ مخلصن کوبریلر انشا و علی السحر برخیلی عسکر اصرار اولنه رق مذکور فرقه عسکریه بی بتون بتون منهزم ایدوب اردولرینه قدر سور مشلر ایدی . فرداسی علی العموم اردوی هایون کچوب و او قوسزلغه باقیمه رق اتی ساعت یول یورویوب وقت عصرده روسیه اردوسنه ملاقی اولدقده یول یورغانغه دخی باقیوب عساکر اسلامیه همان آیاقلری توزیله دشمن اوزرینه هجوم ایتدکنرنده پترو بش اتی کون

صکرة وقوعنی تخمین ایتدیکی بلایه برکون ظرفنده اوغرا نیجه نه پابه جغنی شاشیروب روسیه عساکری مغلوب ومنهزم اوله رق فراره قرار ویرمش ایسه ده برطری صو اولوب طرف آخرینی دخی قریم خانی المش اولدیغندن بولندی بی یرده محصور قالمش وطلب امان ایله غایت مغلوبیت حائنده رجای صلحه مجبور اولمش وحتی بو محصوریتنده روسیه عساکری آغاج قبوقلرینی یش اولدقلری صکرة دن ثبوت بولمش ایدی . بو حالده هر نه طلب اولنور ایسه قبول ایده جکی بیان ایله سردار اکرم دن صلح و امان استعدا ایتدیکنده له دولته مداخله ایتمک وازاق قلعه سنی دولتعلیه رد ایتمک و حدودده بنا ایتمش اولدینی قلعه لری کذلک دولتعلیه یه ویرمک و استانبولده ایلیجیسی اوتوردلیوب عنوانی سائر قرالردن دون اعتبار اولتمق کبی بر حکمدارک قبول ایده میه جکی شروط شاقیه ربط ایله سردار اکرم دخی صلحه رضا و یروب پترو ناچار بونکالیف عنیفه بی قبول ایدرک اولوجهله عقد مصالحه ایتمش وبالطه جی وزیرک بیورلدیسیله مملکتی جانبه کیتمش در . مذکور بیورلدینک صورتی زیرده (۶) رقمه قید اولنور .

سردار مشارالیه غایت عیار و خرده کار بروزیر اولوب حتی مقدماتیجه دسیسه لر ایله صدر اعظم اولمش ایکن سلطان احمد خان حضرتلری حقیقت حاله واقف اولدقه کندوسندن یوزچو یروب عزل ایتشیدی . مؤخر آ اسوج و روسیه وقوعاتی ظهوره کله رک حسب المصلحه دفعه ثانیه اولمق اوزره مقام صدارته کتوریلوب فی الواقع ایشه یرامش و پترو کبی بردسیسه کاره غالب کیشدر . و روسیه اردوسی بتون بتون محو ایده بیله جک ایکن بوصلحه رضاسی مایوس اولان دشمنک اوزرینه کیتمک مناسب اولیوب حاضر بوقدر غلبه صورتی یوز کوسترمشیکن بوکا قناعت لازمه قاعده حزم و احتیاط وشعار مروت اولمق مطالعه سنه مبنیدر . لکن بعض مورخین بونی کندوسنک غفلتنه ویررلر هر نه حال ایسه استانبولده بولنان ارکان دولت و مقربان سلطنت کندودن امین اولدقلرندن بویله فرصت اله کیرمش و روسیه اردوسی بتون بتون ایحا اولنه بیله جک صورته کیش ایکن صدر اعظم روسیه لودن رشوت الهرق صلحه رضا و یردی دیو عزله سعی ایتمش ایدی .

لکن سلطان احمد خان حضرتلری بویله غزاده بولنش وزیرک تطیقی لازمه دن ایکن عزلی مناسب دکدر دیو رد ایتمکله خیال و خاطره کلدک اقتالر علاوه ایدرک نهایت استانبوله کلدن عزل ونفی ایتدیردیلر . واکرچه بواقتالردن بریء الذمه ایسه ده اولکی صدارتنده کندوسی دخی سائرینه نیجه دسیسه لر ایتمش اولدیغندن (الجزء من جنس العمل) سری ظاهر اولدی .

هر نه حال ایسه بالاده بیان اولنان واون بش سندن زیاده متمد اولان محاربه لرده دولت علیه زیاده خسار دیده اولدینی حالدہ بومظفریت ایله اعلای نام و شان ایتشدیر . اندنصرکه کلان صدراعظم لک عدم موفقیتله صبیق صیق عزل اولنهرق نہایت داماد علی پاشا مقام صدارتہ کلوب دولته حسن نظام ویردکن صکرہ قرہ طاع رعایای عصیان ایتکلہ اوزر لرینہ عسکر سوقیلہ تأدیب و تربیہ ایتشیدی .

متعاقباً وندیک محاربه سی ظهور ایتدکده بالذات اردی هایون ایله کیدوب استبدیل و کوردوس و انابولی و قستل کبی نیجه قلاع و بقاعی فتح و تسخیر ایدرک مظفریت کاملہ ایله در سعادتہ عودت ایتدی . سنہ آتیہ اول بهارنده دخی بتون بتون وندیک دولتی احما ایتک نیتیلہ در سعادتدن حرکت ایتشیدی . لکن سنہ سابقده اولان فتوحاتہ نسبتہ بوسنه فی الواقع وندیکی احما ایدہ بیله جکئی نمچہ لوی جزم ایله بوسور تده وندیک کور فزی بتون بتون دولت علیه انه کچرک نمچہ اوزرینہ سفر وقوعی تقدیر نده ارتق بلغراد وطمشوار یولندن کیدلمکہ حاجت قالمیوب وندیک کور فزندن سهولتله مهمات و ذخائر ارسال اولنہ بیله جکندن بو تقدیر جہ نمچہ حکومتی بتون بتون تهلکیه دوچار اوله جغنی بیلوب در حال وندیک سفرندن فراغت اولنسنی تکلیف و فراغت اولنمدینی حالدہ اعلان حرب ایدہ جکئی تقریر ایتدیکندن نمچہ لونک بو وضعی سردار اکر مه آغر کنگلہ غنان عزیزیمی وندیک سفرندن صرف ایله نمچہ اوزرینہ حرکت ایتشیدی . لکن کتخداسی بدخوی و نادان برآدم اولوب عساکرہ بدمعامله لر ایتسندن و بعض ارکانک سوء رویتله عدم متانتندن ناشی نمچہ محاربه سنده اردوی هایون منهزم و سردار مشارالیه دخی آئندن قورشون ایله اوریلهرق شهیداً دار عقبایه عازم اولدی .

وزیر مشارالیه غایت عاقل و مدبر و عادل و بہادر اولوب تسویۃ مصالح جمهوره و ضبط و ربط امورہ الحق پک کوزل موفق اولمش و مدت قلیلہ دہ وزرادن برینہ نصیب اولیان فتوحاتہ ظفر بولمش ایدی . و ہمتی دہا عالی ایدی . اما فلک مساعد اولدی . لکن اندن مقدم اصول و نظام دولت مختل اولهرق حتی طریق علمیه نک نظامی دخی خلل پذیر اولمش و ہلہ طریق قضا بتون بتون نا اہلر انہ کیرمش اولدیغندن و وزیر مشارالیه ایسہ حسب و شفاعتہ باقیوب ہر خصوصہ ذات و لیاقتہ نظر ایتدیکندن نظامات سائرہ انسانندہ طریق علمیه یہ دخی نظام و یروب اہل علم و کمالک قدرینی ترفیع ایتمش و حتی مدرسیندن برینی فوق العادہ اولهرق مجرد فضل و کمالہ بناءً ناشی ایتدیرمش ایدی . و ارتشای

و بلکه رشوته قریب اولان هدایایی یساغ ایتمشیدی . بناءً علیه مجرد منافع ذاتیه‌سنه دوشوبده مصالح دولتی دوشنمیان پک چوق کیمسه لر کندودن ممنون دکلر ایدی .

بعض مورخلر یازارلرکه مدت یسیره‌ده فتوحات کثیره سلاطین عظام ایچنده یاوز سلطان سلیم حضرتلرینه و وزیرای بنام ایچنده دخی داماد علی پاشایه میسر اولشدر . لکن شهریار مشارالیه حضرتلرندن عالم نصل لرزان ایدیسهر سردار مشارالیه‌دن دخی خلق امین اوله میوب و فائنده پک چوق کیمسه لر اظهار ممنونیت ایدرک وزیر اولدی . اردو بوزلدی ایسه بزده تحصیل امنیت ایتدک و قتیله اعدادن دخی اخذ انتقام اولنور دیرلر . و لکن آله‌جق قننی وزیر اوله‌سیله‌جکنی دوشمنزلر ایدی . نظام دولته خلل و طبایع ملته کسل کلدکده بویله غیور و مقدم ذواتک سولمه‌مسی امر طبعی‌در .

اندنصکره نمچه اوزرینه تعیین اولنان سردار اگرملرک عدم موفقیتی وعساکر اسلامک ثبات وغیرتسزلکی حسبیه طرف اسلامیانده کوندن کونه صورت مغلوبیت تراید بوله‌رق واردوده درلو فساد و اختلاللر ظاهر اوله‌رق نیجه یرلر حتی طمشوار دخی نمچه انه کچدی . عسکرک بووجهله ثباتسزلنی معلوم اولوب بویله نظامسز عسکرله محاربه ممکن اوله‌میه‌جغه و نمچه‌لو دخی صلحه طالب اولدیفنه بناءً شمعی مصالحه اولسون وعسکره حسن نظام ویرلسونده صکره اعدادن انتقام النسون دیو رکاب همیون قائممقامی یولنان داماد ابراهیم پاشا صلح طرفنی ترجیح ایتمش ایسه‌ده عسکری طاقی کندی قباحتلرینی ستر ایتک ایچون قباحت شونده ایدی یوق بونده ایدی یوقسه بز شویله ایدردک هیچ اوکوزل طمشوار اعدایه براغیلورمی دیهرک عالمه ولوله ویردکلرندن وطریق علمیه اصحابی دخی صلحه بووجهله میل و تهالکمزنی اعدا کوردکجه ضعفزده حمل ایدر دیوب سائرلری دخی بورایه اتباع ایتدکلرندن ابراهیم پاشا یالکیز قالمغله صلح کلامی برطرف اوله‌رق ینه حربه مباشرت اولندی . لکن بودفعه ده‌ها زیاده هزیمتله وقوعه کله‌رک بلغراد دخی الدن کیتدی . اولوقت طمشوار ید اعداده ایکن صلح نه دیمک دینسار بلغرادی بیله نمچه‌لویه ترک ایله مصالحه خصوصتده ابراهیم پاشایه همزبان اولدیلر . ودرعقب ابراهیم پاشا صدراعظم اولوب اولوجهله مصالحه اولندی . اما چه فائده هم بلغراد الدن کیتدی وهمده دوات علیه بوقدر زیان ترتب ایتدی .

بعض مورخلر بوخصوصده ابراهیم پاشانک حرکتی تحسین ایدر و بعضیلری

دخی ابراهیم پاشا هم داماد شهر یاری و همده نافذالکلم اولدینی حالده مصالحه طرفه زیاده میل و تهالك کوسترمکله اعدایی شمارتدیغندن نمجه دولتی هزار ناز واستغنا ایدرک بویله برقا مصالحهیه کوچ حالله ارضا اولنه بیلدی . واکر بو طرفدن وقورانه طاورانیلوبده اظهار ثبات و متانت اولنیدی دهاهون صورتله مصالحه ممکن اولوردی دیرلر .

هرنه حال ایسه ایش بو مرتبهیه واروبده مغلوبانه صلح اولنهجق اولدینی حالده معاهدهجه البته بعض مرتبه زیان کوریلهجکی مقرر اولوب ابراهیم پاشانک بونده جزئی برخفتی اولسه بیله پک بیوک قباحت اولیوب شمیدیلک صلح اولنسونده عسکره نظام ویرلسون دیو برسنه دنیرو ورد زبان ایتمش اولدینی قولی صمیمی اولسه و عملنه مطابق کلسه ایدی جمله قصوری عفو اولنوردی . حالبوکه اون ایکی سنهدن متجاوز استقلال تام ایله مقام صدارتده بولنوب عسکره نظام ویرمک شویله طورسون دولتک اسکی اصول و نظامنی بیله مختل ایتدی . واسراف و سفاهتدن بشقه برشی دوشنمیوب هله عسکر و محاربه سوزی عنندنه کله کفر کچی عد اولنوردی . والحاصل عمار و مدینتک تفرعات وزحافاتندن اولان تکلفاته دوشوب بو امر اهمی محافظه ایلیهجک نظامات عسکریهنی وانی بسلیهجک اداره ملکیهنی دوشمیدی . نتکیم زیزده ایراد اولنهجق تفصیلاتدن معلوم اولور . بو صلح ائناسنده بعض کرسی شیخلری ضادی ظا مخرجندن اوقومق لازمدر دیو دعوی ایدوب اگرچه بو خصوص مباحث علمیهدن معدود بر کیفیت ایسهده عوام ناس وجهله حفاظ بیننده نزاع وغوغا تکون ایتدیکندن وهر کسک کوزی غوغادن اورکمش ایدوکندن بودعواده اولان شیخ افندیلرک کیمبسی نفی و کیمبسی تکدیر اولنهرق ضاد غوغاسی دخی باصلدی .

محاربه مذکوره دولت علیه نک شاننه نقیصه ایراث ایتمش و معلم عسکر تنظیم ایتنک لزومی کرکی کچی اکلاتمشدر .

حالبوکه ابراهیم پاشا صدارته کلوبده امضای عهدنامه مصالحه ایتدکده حرب داعیهسی کلیاً بر طرف قنوب سیف صارم غازیان نهاده طاق نسیان و حرب لقر دیسی یساغ و عالم اوداعیه لردن ایراغ و جوهر شمشرک قدری شکسته و مکسور و وجهه صفا و موجّه صها ملتفت و منظور اولدی . و دستکاه اسلحه یرینه کارکاه مینا و تعلیمخانه عسکرییه بدل محل بمحل بزماکه صفا قورلدی . روسیه لو ایسه دوربین امعان ایله بو حالته نکران اولوب ابراهیم پاشانک و منتسبی اولان رجال عصرک حرب لقر دیسی مراقلرینه طوقه جغنی جزم واذعان ایتکله در حال

الچیسی استانبوله کلوب تکالیف عقیقه به باشلادی . واکرچه اجوبه مسکته
 ایراد اولمش ایسه ده مسئله دولیه سیف صارم ایله قطع اولنه کلدیکندن ایراد
 اولنان براهین قطعیه بر فائده بی منتج اولیوب الچی نهایت پروت سنه سی بز مغلوباً
 و مجبوراً صلح اولوب قدر من شکست وقرالمزک عنوانی سائر لردن پست اولدی
 تجدید صلح اولنمازسه نقض عهد ایده جکمز مقرر در دیمسیله مجرد دفع غائله
 ایچون استانبوله روسیه سفیری اوتور مسنه وقرالرینک نامی سائر قرال لر
 عنوانیله معنون اولسنه وسائر بالجمله مطالبنه مساعدده اولنوب یالکر لهه مداخله
 ایتماسی خصوصنه بر پارچه طیانلور کی اولدیسده روسیه ایلیچیسی بزم لهه
 مداخله ودخولمز مجرد دولت علیه یه اولان دوستاغمزه مبیدر . زیرا له جمهوری
 سربست وقرالری اولان ناعقرانه خصمدر لر . لکن باشلو باشلرینه قالدور ایسه
 باشه چیقهمیوب قرال مذکور طوعاً و کرهاً انلری تحت اطاعت واتیقاده
 کتور وبده استقلال کسب ایتدیکی حالده حدود خاقانییه جوار اولسی حسیله
 دولت علیه حقنده مضر اولور . وبز لهه دخول ایله حسن انتظام ویردکن صکره
 چوق طور میوب چیقارز دیدکده بر صبی نابالغک قانع اوله میه جنی بویله برطاقم
 اعذار واهیه یه قناعت اولنوب بوماده یه دخی مساعدده اولندی . ونجه جانلر
 تلف ایدیله رک وبونجه قانلر دوکیله رک قرانلمش اولان مواد عزیزه مجرد
 جام صفا دوکسون دیو ترک وفدا قانندی . وروسیه لو مواد مذکور نک هر بری
 ایچون نیجه بیک عسکر تلف ایتمکه محتاج ایکن بو قدر موادی یالکر نقض عهد
 ایدرم لقر دیسیله قزانندی . وعسکره نظام ویریلوبده صکره اعدادن انتقام
 آلتق اوزره صلح اولمشیکن نوایجاد آیین وایونلره دوشیلوب طباع ناسده
 دخی تپرورلک بلاسنه وسیر وسفاهت صفا سنه استعداد اولدیغندن هر کس انواع
 سفاهت وملاهی یه دوزلدی . وعسکرک نظامی شویله طورسون خلق ایچنده
 مرعی اولان آداب واصلو قدیمه وزوج ایله زوجه بیننده اولان روابط طبعیه
 بیله بوزلدی . وانواع مر مردن مصنع طرحلر یاییلوب وکونا کون لاله لر ایله
 تزین اولنوب کیجه لرده قدیللر ایله طونادیلهرق وقاپلومباغه لرک صرتنه شمعلر
 یاقیلوب لاله زار ایچنه براغیله رق چراغان ترتیب اولنور . و ابراهیم پاشا بشکطاش
 قربنده بنا ایتدیکی چراغان یالیسنه پادشاه انامی هر سنه دعوت ایدوب شهریار
 مشار ایله حضر تری دخی هر سنه شهزادکان وسلاطین ایله برابر کیدوب سیر
 چراغان ایچون هفته لرجه اوراده بولنور . وبعضا دخی حلوا صحتی ایچون پاشا
 قپوسنه کذلک تشریف ایدوب بش التي کون اکلنور ایدی . وکاغدخانه رجال

و کباره تقسیم اولنه رق التمش قدر قصر لر و بچهلر تنظیم اولنوب قرق آغاجه قدر آبادان اولمش و سعد آباد قصری بنا اولنوب چاغلیمان ترتیب و چراغان ایله پرزیب قلنمش ایدی . واکرچه شان و شوکت دولت علیه به شایان اوله جق و جهله سفرا و اجانبه کوسترملک اوزره شهریار انامه بویه بر محل فرحزرا لازم ایدی .
 لکن کاغذخانه ده کی ملاهی و سفاهت لر دخی حدینی تجاوز ایتمیدی .

انواع لاله تکثر ایدوب لاله وکل مضامینی وسعت بوله رق شعرا به بر بیوک سرمایه اولمش و شعر و انشا خیلجه رغبت بولمش ایدی . لکن لاله صوغانی بهایه چیقهرق حتی محبوب تسمیه اولنان لاله بشیوز التونه صاتلمغه باشلا یوب مراقی اولوبده ایدینه میانلره داغ درون اولدیغندن انواع لاله به نرخ و بریله رک محبوب لاله صوغاننک بیگ غروشدن زیاده به صاتلمسی یساع اولمش و بونرخ ماده سی دستور العمل طو تلمق اوزره استانبول محکمه سنده سجله قید ایتدیرلش اولدیغی کتب توارینجه مقیددر .

والحاصل استانبولک اک بیوک عالمی و ذوق و صفاجه اک اعلی دور ودعی ایدی . لکن نظام دولته خلل و طبع ملته کسل و یروب اول دورک خمارینی صکره کلنلر چکدیکندن اولوقته بولنان اسلافه صکره کلان اخلافک عشق اولسون دیمکه بکده جانی ایستمز .

اول دور اثناسنده سفارته عجمه کیدوب گلش اولان دری افدینک افاده سنجه بعض عجم عقلاسی ایرانک حالی یماندر . واکرچه ایچمزده مدبر و کارکنار آدملر وار ایسه ده میدان بوله میوب فنالر یوز بولدیغندن حال بویه کیدرسه ایکی سنه به قدر دولت صفویه نك زوالی بی اشتباهدر دیرلر ایش . حالبوکه ایکی سنه به دخی واریوب افغانیان ظهور و غلبه ایدرک اصفهانی استیلا ایتلریله دولت صفویه نك مضمحل اولدیغی خبر التغله مقدا دولت علیه تصرفنده بولنوبده صکره دن عجم انه کچمش اولان بعض محللرک هنوز برصاحی ظهور ایتدن ضبط اولنسی مناسب کوریلوب همدان وکنجه وروان و شروان و کورجستان کبی نیجه ایالات ضبط اولنمش ایسه ده وکلاده ایالات مز بوره نك امر محافظه لرینه لازم کلان عسکر پرورلک صفقی اولدیغندن مؤخرأ ایرانده نادر شاه ظهور ایدرک کرک طرف دولت علیه دن و کرک روسیه لو طرفدن ضبط اولنان یرلری استرداد ایتکله بویولده اتلاف اولنمش اولان بونجه خزائن و عساکر بیهوده یره کینتدکن بشقه بوسفرلره اناطولی دخی خراب اولدیغندن ابراهیم پاشا نادم وهرکس متالم اولدی .

و بوسفرلر ائناسنده روسیه طرفدن دخی تحمل اولتماز تکلیفلر وقوعه کلوب حتی بر دفعه روسیه یه اعلان حرب اوزرینه فاتحه او قومئشیکن ینه صلح طرفی ترجیح اولنه رق وخامتی صکره دن معلوم اولان نیجه مواد مکروهه اوزرینه عقد معاهده اولنش و بوتقرب ايله روسیه لولر دخی بحر خزر سواحلنه یرلشمش ایدی . بعض مورخین بومصالحه ده ابراهیم پاشایه اعتراض ایدوب اگر حرب اوزرینه ثبات ومداومت اولنیدی دولتعلیه جه شانلو وفائده لو اولور ایدی دیرلر . لکن اول دورک حال وطورینه نظراً مصالحه پک اصابت اولمشدر . والابیک یوز سکسان ایکی سنه سی محاربه لرنده واقع اولان هزیمتکدها اولوقت وقوعندن خوف اولنوردی . فی الواقع بوسفاهتک ترک اولنوبده صحیحاً وتمامیله حرب یولنه کیدلمش اولسه نه اعلی اما بروجه مشروح ارکان دولت قوری دبدبه واحتمشاهه طالمش وسفها میدان المش ودشمن ایسه کوندن کونه عسکرینه نظام ویرمکده بولنش ایکن حرب ایتمک بیوک خطا وخطر ایدی . بناءً علیه ابراهیم پاشانک اولوقت صورت صلحی اله آلمسیچون اعتراض ایتمک حق وصواب اولیوب اما بوقدر ذوق وسفاهته طالمسیچون هرانه دینلسه اعتراض بلا جوابدر .

بر طرفدن دخی نادر شاه تک طورمیوب اوزرینه وارملق ایجاب حالدن بولنش ایسه ده جزئی همتله دفع اولنه بیله جک بلیه اولمیوب اوزرینه بر حرکت جسیمه لازم کلش وارکان دولت ایسه سرمست صهای ذوق وصفا اولدیغندن حرکته مجال قلامش ایدی . شویله که برمنوال محرر افغانیان ظهور ايله اصفهانی استیلا و آخر شاهان صفویه اولان شاه حسین صفوی بی خلع ایتمکدرنده بغداد والیسی احمد پاشا طرفدن شاه حسین مطالبه اولنمغله افغانیلر شاه مشار الیهک باشی کسوب بغداده ارسال ايله صفویه خاندانی سیوندره مشر ایدی . لکن اصفهان استیلاسنده شاه حسین اولادندن شاه طهماسب قزوین جانبنده بولدیغندن اول طرفدرده تسلطن ایتمکی ائنده عسکریدن وافشار قیله سندن نادر علی نام بهادر ظهور ايله رفته رفته کسب نفوذ وقوت ایدوب شاه طهماسبک قوجیلر کتخدانی خدمتده بولنهرق افغانیانه غلبه ايله اصفهانک استخلاصنه سبب اولدیغندن نزد شاهده کسب نفوذ ایدرک اعتماد الدوله یعنی وکیل مطلق اولوب ایرانی بتون بتون افغانیلر دن تخلیه ایتمک اوزره افغان اوزرینه حرکت ایتمکی ائنده شاه طهماسب دخی روان سرعسکری اولان حکیم اوغلی علی پاشا ايله محاربه ده منهزم وبعده همدان صحراسنده دخی بغداد والیسی احمد پاشا ايله

محاربه ایتدکده کذلک مغلوب و منهزم اولغله صلحه طالب اوله رق کنجه و تقفیس و روان و شروان دولت علیه ده و همدان و کرمانشاهان طهماسب یدنده قالمق اوزره عقد مصالحه اولنمشیدی . لکن نادر علی بوصاحی بکنیمه رک بوبهانه ایله شاه طهماسبی خلع ایله سکر آیلق عباس نامنده اوغلانی تختیه اجلاس و چوق کچمکسزین انی دخی خلع ایله خلعت شاهیی کنندی دوشنه الباس ایدوب بالمله ممالک ایرانی قبضه تسخیرینه آلمش و ایالات مذکوریه بقته استیلا ایتدکدن صکره چونکه صلح لقر دیلی اوزرینه اول طرفلرک امر محافظه سی ترک اولندیقتدن حدود خاقانییه تعرض ایتمه باشلامش ایدی . بناءً علیه بو کیفیت استانبوله دخی درلو مقالات و اراجیفه سبب اولدی . بو حالات مکدره یی کوروب بعض خیر خواهان دولت ابراهیم پاشانک اطوارینی جرح ایتمه باشلادی . خلق ایسه بومقوله شیرلی هضم ایده میوب ناحق یره جبهیی قبه ایده کشلر ایکن بویله سر رشته لاله کیردیکی حالده صوصمیه جقلری مقرر اولغین اسلاف وزرا عسکر تعلیمنه خواهشکر ایکن بو وزیر او یونجی ترتیب و تنظیمنه دوشدی . و طرف سلطنتی دخی ذوق و صفایه آلسدیردی . و مراتب دولت و خصوصیه رتبه وزارت بزم رزمده اثبات لیاقت ایدنلره و یریه کشیکن حلوا صحبتیه ضمیمه شان و شهرت ایتدیردی . و عجمدن بو قدر لرلر آلمشیکن ینه نادرشاهه و یردی و بونجه اهل اسلامی دشمن النده براقدی کی هجویات و تفوهات ایله هر یرده خفی و جلی ابراهیم پاشانک فضلای سولینور اولدی . ابراهیم پاشا دخی حال فنا اولدیغنی حس ایدرک نادر شاهک کوزینی قور قوتتمق ایچون اسکداره اوتاغ هایون قوردیروب عجم اوزرینه کیدیله جک اوازه سی نشر اولندی . لکن گاه پادشاه عجم سفرینه تشریف ایده جک و گاه یالکز صدر اعظم کیده جک دیو بر مدت وقت کچورلدکده بو تردد صورتلری عامه یه یأس کلی و یروب بعض مفسد و بدخواه لر دخی آتش فتنه و فساد مروهه جنبان استعداد اولدقلرندن (۱۱۴۳) سنه سی اوائلنده موکب هایون اسکدارده ایکن استانبوله فتنه و فساد علولنمه باشلادی .

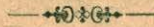
ابراهیم پاشانک بعض خیر خواهانی ظهور و قعه دن اول اخطار کیفیتیه ابتدار ایتشلر ایسه ده ابراهیم پاشا طاقی سرمست می اقبال اولوب حلویات مدانه نی نقل مجلس ایتمه معتاد اولدقلرندن بومقوله اخطارات خیر خواهانه دن تلخ کام اولورلر دی . حتی قریب و قعه ده بریسی کتخدا بکه کیدوب اطوار عالم فنا کورینه یور افکار عمومیه یی تحویل ایده بیله جک بعض تدایره تشبث ایتسه کر

دید که بووقده بویه شیر لسانه آنور و خاطره کتور یلورمی دیو تکدیر
ایتمشیدی . بوجهتله هر کس بر طرفه چکیلوب اشقیا سوقاقره دوشد که قولکره
قوت دیرلر ایدی . وبعض اعظم ارکان دولت خلیجه مقدم خاکپای شاهانه به
کیفتی افاده ایشلرایسهده ابراهیم پاشایه توجه شاهانه حددن افزون اولوق حسیه
عزله ظفر یاب اوله مدقلردن مکدر و محزون اولوب ناچار بر طرفه چکیله رک
انلر دخی ظهور قضا و قدره منتظرلر ایدی . بناء علیه فسادک اوکی انهمیوب
کیندکجه مشند اولمغله واکرچه سنجاغ شریف دخی چیقارلمش ایسهده هر کس
ابراهیم پاشانک حرکاتندن بوجه مشروح دلکیر بولندیغندن سنجاغ شریف
التنه خلق تجمع ایتماکله نهایت سلطان احمد خان حضرتلری ابراهیم پاشایی
وبعض منتسبلرینی قتل ایله اشقیایه ویردکن بشقه کندوسی دخی مشغله سلطتی
ترک ایله سلطان محمود اول حضرتلرینی تحت عالی بخت عثمانی به اجلاس ایدوب
دفع غائله شرو شور ایتماک مجبور اولدی و الا سنجاغ شریف دکل بر شریفک پیراغی
چیقمغله اهالی بریکرک اشقیانک حقندن کندیکی بالاده ذکر اولنمشدر .

والحاصل شاه طهماسب ایله عقد اولنان مصالحه مذکوره شاه طهماسبک زوالنه
بادی اولدینی مثللو درسعادته دخی بو وقوعاتک ظهورینه مؤدی اولدی .
وسلطان محمود خان حضرتلرینک جالس تحت سلطنت اولمسیله اورتاق سکونت
بولمش ایسهده افراط دایما تقریطی دعوت ایده کلدیکی امور مجربدن اولمغین
دور سابق احما ایدن قوت که هیئت فسادک اجزاسی اولان اشقیان عبارتدر .
انلر دخی حدی تجاوز ایله حرکات نامرضیه به تشبث ایتدکارندن دولت علیه
برمدت دخی انلرک دفع مضرتلریله اوغراشدی . حتی اشقیانک نصب کرده سی
اولان استانبول قاضیسی کندوبی بیلمز بر دیوانه اولمغله وقعه عقینده ویردیکی
اعلام بی مال اوزره کاغد خانه ده کی ریاض وقصور عالیه خاک ایله یکسان قلهرق
انظار یار واغیارده بر بیوک زالت کوسترلمشدر .

اول عصرده دولت علیه جه بریکی مدنیت یولنه کیدلمک و عساکر معامه ترتیب
ایدلمک افکاری ظهور ایتمشیدی . لکن ایشک باشندن باشلانمیوب قویروغندن
طوتلمش و بنانک تملنه باقلمیوب سفقک نقشنه اوزنلمش یعنی فرنکستانده منتشر
اولان فنون و صنایعک نشر و ترویججه همت اولنمق لازم کلورکن انهار مدنیتک
کتوردیکی خس و خاشاک اسراف و سفاهته الدانلمش ایدی . اولوقت ایسه
استانبول خلقی پک متصلب و متعصب اولدیغندن طبقه علیاده بولنان مأمورینک

بورقارندن نفرت ايدرك هر درلو محدثانن اوركمكه و طرز جديد اوزره
 باييلان اينه يي بيله كره كورمكه باشلامشلا ايدى .
 الحاصل ابراهيم پاشانك ايام صدارتنده عصر ك ايجاب ايلديكي مدنيت يولنه كيدلمش
 وحتى صنعت طباعت دخى درسعادتنده اوزمان تاسيس ايدلمش ايسه ده افكار
 عامه نك هضم ايدمه چكى مرتبه سفاقت يولى التزام ايدلمش اولديغندن بر وجه
 بالا بر فتنه عظيمه ظهوريله استانبول هر ج مرج اولوب نوظهور بنالربيله بر طاقم
 متعصينك ايدى غدر واعتسافيله هدم واحا ايديله رك استانبولك اول دورده كي
 آثارندن يالكز صنعت طباعت قلوب صكره لرى بر اراق اكا دخى سكته كئشيدى .
 زيرا اول وقعه اوزرينسه بتون بتون بر قورى تعصب يولنه كيدلوب دولتعليه
 دخى زيرده بيان اولنه جنى وجهله ايران واوروپا سفر لريله مشغول اولديغندن
 خيلى مدت اوليله شيلره باقيه مامشدر . شمدي فن طباعتك زمان اختراعيله
 درسعادتنده كيفيت تاسيسنى بيان ايدم .



اِسْتِطْرَادْ

صنعت طباعت حقنده در

صناعت طبع و تمثيل ام مدنيت اطلاق اولنمغه شايان و مخترعات بشريه نك انفع
 و اعلاسى دينمكه حسبان بر فن جليل عديم العديدر . وزمانزده اقوام اوروپا
 و امريقانك مشاهد اولان صنايع متنوعه و ترقيات عظيمه لرينك اساسى بو اولدينى
 جمله نك تسليم كرده سيدر . بر كتابى ال يازوسيله استساخ ايتمك نجه زمانلره
 و مصرفلره محتاج اولديغندن بشقه مثلا اسرع كتابك اوچ ايدمه بر نسخهنسى انحق
 يازه بيله چكى بر كتابك بيك نسخهنسى يكرمى كون طرفنده تميز و خطاسز اوله رق
 اكمال ايلديكى جهته انتشار علوم نافع انحق بونكله حصول بولمشدر . و علومك
 انتشارى نجه نجه شيلرك يكيدن كشفنه و ملل و اقوامك بر برينى طائيسنه و الحاصل
 انسانك انسان اولمسنه يعنى اكمال خصائص و معارف انسانيه و ايقاي لوازم و طرائف
 مدنيه ايدرك مستعد اولدينى كمال و درجه سنى بولمسنه سبب اولمشدر . و مقدملى
 دخى كسب تمدن ايتمش اولان بعض ملترده فنون و معارف ايلرولمشيكن اثرلى
 منتشر اولديغندن كندولرينك انقراضيله ايجلرنده دوران ايدن معارف و معلومات
 دخى كان لم يكن حكمنه كيرمشدر .

اما شمعی اشبو صنعت طبع و تمثيل ايله هر كتابك نسخ و فیره سی منتشر اولدیغندن هر گوشه ده هر فندن اوراق و آثار عیدیه بولمغله صنعت مذکوره معارفك بوندن صکره الی ماشاء الله بقاسنه امید قوی ویرمشدر . صنعت مذکور مک موجدی کیم اولدیغنده وابتدا قنئی شهرده ایجاد اولندیغنده مورخلر اختلاف ایتمشلردر . هله ابتدا المانیاده (هس دارمشتاد) غران دو قه لغنك شهر لرندن (مایانس) نام بلده ده (کوتنبورق) ايله (فوست) نام کیمسه لرك بالا شتر اك انشا و کشاد ایتدکری طبعخانه ده میدانه چیقمش اولدیغی محققدر . فقط کوتنبورق صنعت طبعی اولجه (ستراسبورق) نام بلده ده بولش اولسی ظن و تخمین اولندیغندن حالا بو ایکی مملکت بو صنعتك کندوده ایجاد اولمش اولق ادعاسیله یکدیگره رقیب و معارض اولوب انجق ایکیسی دخی بونك اختراعنی کوتنبورغه اسناد ایدرك ایکی طرفدن انان روایتلر دخی فن طبعك موجدی کوتنبورق اولدیغنده شبهه براقز .

چونکه کوتنبورغك فامیلیاسی اصل زادگان کر وهنه ملحق اولدیغی حالده بیک در تیوز سنه میلادیه سنده یعنی هجرت نبویه نك (۸۰۳) سنه سنده مایانسه تولد ایلمش ایسه ده (۸۲۸) سنه هجریه سنده ستراسبورق شهرنده بولنوب هجرتك (۸۴۸) سنه سنه قدر اسمی ستراسبورق اهالیسنندن اولق اوزره مقید و معدود بولمشدر . حتی سکر یوز قرق تاریخنده ستراسبورقده اندره دوریزن و سائر بعض کیمسه لر ايله بعض حرف و صنایع خفیه اوزینه عقد شرکت ایتش اولوب مرقوم اندره دوریزن فوت اولمغله قرنداشی ژورژ دوریزن بالورانه شرکت ماده سنه داخل اولق ادعاسنه ابتدار ایلمش و (۸۴۳) سنه هجریه سنده لدی الترافع اندره نك شرکتده اولان حقوقی برادری مرقوم ژورژ ویرمك اوزره حکم و اعلام اولمش ایدی . اشته صنعت طبع دخی ذکر اولنان صنایع خفیه ده داخل اولق اوزره ظن و تخمین اولندیغندن بو حالده صنعت مذکوره سکر یوز قرق تاریخ هجریسنده ستراسبورقده ایجاد اولمش اولق لازم کلور . فقط ابتدا نه درلو یا پلمش و نصیل باصلمش اولدیغنه دائر معلومات صحیحه بولنه مامشدر . ظن عمومی یه کوره کوتنبورق ابتدا آغاجدن مصنوع حروفات استعمال ایدرمش لکن طبع ایتدیگی کتابلره هیچ بروقده اسمنی وضع ایتدیگندن مورخلر بیننده يك چوق اختلافلر وقوعه کلشدر .

(۸۴۷) سنه سنده کوتنبورق مایانس شهرنده طبعخانه ایجادینه مبادرت و فوست ايله عقد شرکت ایلمش اولدیغی محقق اولوب قرق ایکی سطر تسمیه اولنان و کیمك

اینگیل

باصدنی وزره ده باصدنی محرر اولیان انجیل شریف بو طبعخانه ده . طبع اولدنی روایات عمومیه دندر . هله (۱۸۵۵) سنه سنده مشترک بولندقلرنده هیچ شبهه اولوب بریسی تخته اوزرنده حروفات حک ایله وایکنجیسی اوفق اوفق تخته لردن حروفات یایمق ایله و اوچنجیسی دوکمه حروفات ایله اولمق اوزره اوچ نوع باصمه ایجاد ایتشلردر .

مرقوم فوست مایانسه متولد اولوب قویو بحلیق صنعتیه مشغول اولهرق اصحاب ثروتدن اولسیله فن طبعک اصل موجودی اولان مرقوم کوتنبورغه بعض روایته کوره اچمه و بعض روایته کوره صنعت و مهارتجه خیلی اعانهسی وقوعه کلمش اولوب انجی سکنز یوز التمشده بینلرنده منازعه ظهور ایدرک فسح شرکت ایلدکلرنده فوستک ویرمش اولدنی اچمهیه مقابل کوتنبورق شرکتده اولان حصه سنی اکاترک ایتکه مجبور اولدیغندن بعض ذواتک اعانه سیله دیگر بر طبعخانه انشا ایدوب بعض کتابلر طبع ایلمش و (۱۸۷۳) تاریخنده مایانسه فوت اولمشدر . اما فوست برمنوال مشروح طبعخانه بی تماما قبض ایلدکلن صکره پتروس شو فرایله عقد شرکت ایدرک مذکور طبعخانه بی ایشتمکه باشلامشلرو (۱۸۶۲) سنه هجریه سنده یعنی (۱۴۵۷) سنه عیسویه سی آغستوسنک (۱۴) تاریخیه زبوری حاوی اولوب یسوتیه تسمیه اولنان مجلدی باصمشلردر . تاریخلو اولهرق اک ابتدا باصیلان کتاب بودر . مرقوم شو فر دار مشتاد کویلردن (کرنس هایم) نام کویده تولد ایدوب یازیحق ایله اشتغال ایدرک (۱۸۵۳) سنه هجریه سنه قدر پارسیده اقامت ایلمش وبعده مایانسه کلوب کوتنبورق ایله فوستک طبعخانه سنده استخدام اولمش و صکره فوستک شریکی و دامادی اولمشدر . چونکه شو فر غایت زکی و بولوشلی برآدم اولوب کوتنبورق ایله فوستک طبعخانه سنده حروفی تمغا کی یابوده طبع ایده کلشلر ایکن شو فر اول تمغایی قالب یابوده انکله حروف دوکمی ایجاد ایتکه صنعت طبی او اکل ایشم اولغین بواججادندن فوستک زیاده نمون و محظوظ اولهرق کندویه شریک و قزینی و یروب داماد ایلمشدر . بو بیکی حروف ایله مذکور طبعخانه ده ابتدا (۱۸۶۴) تاریخنده دوراندی نام مؤلفک کتابی و (۶۵) ده قلماندیسی نظاماتی و (۶۷) ده تاریخلو اولمق اوزره ایلك دفعه اولهرق لاتینجه تورات شریفی طبع ایتشلردر . روایات مشروحیه نظراً فن طبعک موجود اولی کوتنبورق و مکملی شو فر اولوب لکن بعض مورخلردیرلرکه بو صنعتک مخترع و موجودی فلمنک شهر لردن (هارلم) نام شهرلی (لوران قوستر) نام کیمسه اولوب انجی امریقا قطعه سنی کشف ایدن (قریستوف قولونب) نام سافر البحر یعنی سیاح ایکن اندن

صکره غلبه لقاہ اولطرفہ سفرایدن آمریقہ نسبت اولندیقی مثللو (لوران قوستر) ک
دخی بووجهله نامی منسی اولہرق کوتنبورق ایله فوستہ استاد اولمشدر .

شویله کہ مرقوم لوران قوستر برکون طاعده کزر ایکن آتاج قبوقلرندن برطاقم
حرف شکلری یاپوب بونرله بعض اشعار باصمش و صکره دامادیلہ برلکده چالیشہرق
برنوع ثابت مرکب دخی ایجاد ایدوب برکتاب طبع ایلمشدر . بعدہ اشکال حروفی
قورشوندن و صکره دها طیانقلی اولمق ایچون قلایدن یاپوب و برطاقم عملہ تدارک
ایدوب صنعت طبعی میدانہ قویمش و فقط بونی عملہدن مکتوم طوتار ایمش اشته
فوست بو عملہ عدادندن معدود بولندیقی حالده بوسره اکاہ اولمش ایسه ده کم
اسرار اوزره یمین ایتدیرلمش ایدی . لکن برکیجه استادی مرقوم لوران قوستر
کلیساده ایکن فوست آلات طباعہی الوب فرار و برمدت (آمستردام) طرفلرنده
و محال سائرہ ده کشت و کذار و نہایت (مایانس) شهرنده قرار ایدوب (۱۸۶۶)
سنہ ہجریہ سنده بلده مرقومہ ده بر قاج کتاب باصمشدر . مؤخرأ کوتنبورق
وشوفر ایله عقد شرکت ایدرک (۱۸۵۵) سنہ سنده بوضعتہ اشتغال ایتمشلردر .

بوروايته نظراً فن طبعة اصل موجدی لوران قوستر اولہرق کوتنبورق ایله
فوست نشر و اعلانہ خدمت ایتمشلر دیمک اولوب آنجق اسکی وقتلرده دخی
بصمه جی قالی کبی بعض آلات طبع استعمال اولنه کلشدر . ومهر حکمی دخی
بو قیلدن اولہرق برصنعت قدیمہ در . اما صنعت طباعت بو دیمک اولمیوب بلکه
حروف مصنوعہ یی تالیف و تحمیلدن عبارت ایدوکنہ ولوران قوسترک بولدیقی
بونرک قنغیسی قیلندن ایدوکی بیلنمدیکنہ منی فن طبعة ایجاد یی نہ کوتنبورغہ
اسناد اولمق لازم کلور .

ہرنہ حال ایسه منافع فن طبع ہرکسک نزدندہ مسلم اولدقدن صکره بونی ابتدا
چینولر ویاندلس عربلری بولمش دیو بعض روایتلر چیقمش ایسہ درجہ
شبوته وارمامشدر .

واکرچہ اخشابدن مصنوع اشکال حروف ایله بعض شیء طبع اولمق چینده
وجابونده واقعا بیک التیوزسنہ دنبرو عادت ایمش ویونانیلر واسکی رومالیلر
وقتلرنده دخی جاری ایمش وایتالیاده ناپولی جوارنده (ہر کو لانوم) نام
خراہہ زاده بووجهله مطبوع دعوت تذکرہ لری بولمش دیو بعضیلر صنعت طبع
اوائلده دخی وارايمش وتفصیلی معلومنز دکل ایسہ ده بتون بتون یکیدن ایجاد
اولمش برصنعت اولماق لازم کلور دیمشدر ایسہ ده اوائلده اولان صنعت بروجہ
مشروح قالب و خاتم قیلنندن اولہرق ترکیب و تحلیل حروفدن عبارت اولان
فن طبعة اصل موجد و مخترعی کوتنبورق اولمق کرکدر .

الحاصل صنعت طباعت مایانسنده میدانه چیقوب منوال مشروح اوزره (۸۶۷) سنه سنه قدر بلافاصله اجرا اولمشدر . تاریخ مذکورده مایانس شهرنده عاریه وقوعیه مملکت استیلا اولمغین طبخانهلر خراب اولمش وطبع عملی برمدت معطل قاهره اندنصکره بلاد سائرده شیوع وانتشار بولمشدر .

بووقعه دن صکره فوستایله شوهر ایکی سنهیه قدر کوچ حالایله طبخانه لرینی کشاد ایده بیلوب اندن صکره دخی ایکی سنه قدر بعض کتابلر طبع ایتمشدر در (۸۷۱) تاریخنده فوست پارسه کیدوب مطبوع تورات نسخهلری فروخت ایلدکده بوحریف سحر بازدر بو نسخهلر ده سرخله معمول اولان رسملری انسان قانیله یامشدر دیو برطاقم متعصبلر مرقومک حقه ده افترا ایدرک حبسه القا ایتدیر مشلرایدی . اولوقت فرانسه قرالی بولنان اون برنجی لویی بو صنعتک ظهورینه مراق ایدوب سرینی کشف ایتمک شرطیه مرقومی حبسدن آزاد ایلمش ایسه ده چوق کچمکسزین همان سنه مرقومه ایچسنده مرقوم فوست عات وبادن پارسده فوت اولمغله مایانسنده کی طبخانه بتون بتون دامادی اولان مرقوم شوهره قالب خلی وقت اعمال ایتمشدر و (۹۰۸) تاریخه قدر طبع ایتش اولدینی کتابلر ده اسمی مطبوع اولوب (۹۰۹) سنه سنده طبخانه مذکورده حکمته دائر باصلمش اولان برکتانده اوغلی اولان (ژان شوهر) اسمی کورلدیکسندن تاریخ مرقومده وفات ایلمش اولسنه استدلال اولمشدر . مایانس وقعه سندن صکره صنعت مذکورده بروجه مشروح بلاد سائرده منتشر اولهرق ابتدا ایستلاده وبعده فرانسه ده شایع اولمشدر . فقط فرانسه ده مدت قلیله طرفنده پک زیاده رواج بولمشدر . زیرا مشارایله اون برنجی لویی اگرچه غایت تیز و غدار بر آدم ایدی . لکن صنعت مذکورده نك رواج وانتشارینه همت ایدوب شویله که مایانسنده اوچ کشی جلیله طبع کتبه مباشرت ایتدیرمشیدی . واکرچه صنعت طبعت انتشاریله ال یازوسنک رواجنه خلل کله رک خطاطلرک منافعه طوقه جنی ملاحظه سیله پارس خطاطلری کندو منافع مخصوصه لرینی نفع عامه اوزرینه ترجیح وتقدیم ایدوب اهالی بی تحریک واقفاد ایتلرندن ناشی ینه برطاقم متعصبلر تجمع ایدوب بو اوچ کشی بی دخی سحر یازلق ایله اتهام ایدرک صنعتلرینک منعیله کندولرینک تأدیب اولمغیرینی استدعا ایتدکلرنده مرقوم بصره جیلرک اموالی مصادره اولمق اوزره پارلامنت طرفندن دخی بر اعلام ویرلمش ایسه ده قرال مشارایله بو صنعتی زیر جناح حفظ وحایه سنه الهرق مرقوملری بوورطه دن خلاص ایتدکلن بشقه انلره برطاقم امتیازات دخی ویرمش واندنصکره کلان اون ایکنجی لویی دخی بصره جیلر دن

بشقہ مجدلرینہ و خدمتہ ساثرہ لرینہ بیلہ خیلی امتیازلر اعطا ایلمش ایدی . اندن
 صکرہ فرانسه قرالی اولان برنجی فرانسوه دخی سلفلرینک و یرمش اولدقلری
 امتیازاتی تصدیق و بلکہ تزیید ایتمکله صنعت مذکورہ زیاده سیله ایرولمش ایسه ده
 یارسده (صوربون) نام دارالفنون خواجه لرینک شکایتلری اوزرینہ بوامتیازات
 تبدیل و تغیر اولنوب اولوقت (صانسور) یعنی باصیله جق کتابلری اول امرده
 کوزدن کچورمک اوزره مفتش تعیینی اصولدن اتخاذا اولمشدر .

صنعت مذکورہ اسپانیاده دخی (۱۷۶) تاریخنده شایع اولوب روسیه ده اندن
 یوز سنه صکرہ باشلانیه بیلمشدر .

انکلتزیه دخی (۱۷۶) تاریخنده بریسی حروف مصنوعه یی کوتورمش ایسه ده
 اعمال و اجراسنه اورانک حکام و ضابطانی مانع اولمشلردر . و صکرہ انکلتزیه
 شهرلرندن (نورویق) نام شهرده برطبعخانه انشاسنه تشبث اولمش ایسه ده
 اھالیدن برطاق قبازھنی حریفار طوبلانوب بویله فائده سی یوق و ضرری چوق
 برنوع ایجادصنعتک اجراسی تجویز اولنورمی دیو بویله عامیہ نافع برماده خیریه نك
 منعی استدعا ضمنده پارلامنته عرضحال تقدیم ایتمشلر ایدی . لکن بوخلالده
 صنعت مذکورہ هر طرفده میدان الوب ایروله مکده بولنمش اولمسیلہ آزر آزر
 هر طرفده شایع اولوب و صکرہ کلنلر اثبات مهارت ایدرک حروفاته ظرافت
 و نزاکت و یروب صنعت مذکورہ درجه کماله ایرمش و خصوصیلہ بیک تاریخلرندہ
 فلمنکده باصیلان کتابلر پک زیاده مقبول اصحاب معارف اولمشدر .

جای عبرت و اختبار بوراسیدرکه عوام ناس صییان کچی کندی منفعتلری
 تشخیص ایدہ میوب دائماً ایچلرندن برفرقه متمیزه نك اغراض و منافع شخصیہ سنه
 خدمت ایتدکلرینی بیلمیه رک کندی علیھلرینہ حرکت ایدہ کلش اولملریله اشته
 بوقیلدن اوله رق اشخاص معدوده دن عبارت اولان فرنک خطاطلرینک تحریکاتیه
 برطاق خلق کندولرینہ منافع عظیمه یی موجب اوله جفی درکار اولان بویله برصنعت
 نافعہ نك اجراسنی منع ایتمکله خیلی چالشمشلر ایسه ده بو عصرلرده عمران عالمه
 اراده ازلیه تعلق ایتمش اولدیغندن کیمسه بونک ظهورینہ مانع اوله مامش و بونک
 ظهوریلہ دخی معارف و معلومات منتشر اوله رق بو مقوله اصحاب اغراضک
 تحریکاتنده چندان تأثیر قالمشدر .

ممالک شرقیه ده صنعت مذکورہ یه ابتدا در سعادتده رغبت اولنوب انجق پک چوق
 سنه لر صکرہ مباشرت اولنه بیلمشدر . و اگرچه علم و کلاک فضائلی حقدہ (هل
 یستوی الذی یعلمون و الذین لا یعلمون) و (اطلبوا العلم من المهد الی اللحد)
 کچی بونجه آیات و احادیث و آثار اولدیغنه نظراً بویله انتشار انوار علومه مدار

روسیه
 اولمشدر
 ۱۷۶

اولان وسائله سرعت تشبث اولتمق فریضه ذمت ایسه ده وقت و حال اقتضاسیله
 واولوقتلر هنوز اوروپالور ایله اختلاط اولماق حسیله (من عرف لسان قوم
 امن من مکرهم) دقیقهسنه رعایت ایدیله میه رک و (اطلبوا العلم ولو کان بالصین)
 طریقهسنه کیدیله میه رک بر منوال مشروح اوروپانک هر گوشه سنی اشعه معارف
 ایله روشنا ایدن بویله برسیاره نوظهورک ضیاسی اقطار شرقیه به پک کج واصل
 اولمشدر .

درسعادته کیفیت ظهوری بو وجهله درکه یکریمی سکر چلبی دیمکله معروف
 اولان محمد افندی سفارته پارسه مأموریتده اوغلی سعید افندی که او وقتلر
 مکتوبی صدر عالی خلفاسندن اولوب مؤخرأ صدر اعظم اولان سعید پاشادر .
 پدریله برلکده بولنه رق طباعتک منافعی مشاهده ایلمش اولسیله درسعادته
 عودتده بعض اصحاب معارف وکمال ایله بونی مذاکره ایدوب هر بری ترویج
 ایتدکن بشقه اول وقت فنون ریاضیه ده ماهر اولان وانگروسی ابراهیم اغا
 دینلان مجارلو ابراهیم افندی که هنرمند و هزارفن وزکی و مقدم بر ذات اولوب
 کندوسنک خدمت و اقداماتنه مکافات اولمق اوزره درگاه عالی متفرقه لغیله طقسان
 طقوز اچمه تیمار احسان بیورلمغله ابراهیم متفرقه دیو معروف اولمشدر . فن
 طبعه دائرانکله بحث آچلدقده کندویه اعانه اولندیغی صورتده صنعت مذکوریه
 قوه دن فعله کتوره بیله جگنی افاده ایتمکله فن طبعک محسناتنه دائر لایحه قلقلو
 برساله قلمه الوب داماد ابراهیم پاشایه تقدیم ایله تفسیر وحدیث وفقه وکلام
 کتابلرندن ماعدالغت و تاریخ و طب و هیئت و سائر فنون حکمت کتابلرینک
 طبعنه رخصت استدعا ایتدکنرنده چونکه مقدهما بو صنعتک درسعادته ایجادی
 تذکر اولمشیکن اجراسنه جسارت اولنه مامش ایدوکنسندن بوکره دخی اول
 امرده بویله نوظهور برصنعتک اجراسنده ذهنلره تردد و خلجان کش ایسه ده
 سعید افدینک اصرار و اقدامی و صدر صاحب نفوذک تصحب و التزامی حسیله
 (۱۱۳۹) سنه سی خلالنده شیخ الاسلام بولنان عبدالله افندی و سائر فضلالی
 عصر طرفلرندن رساله مذکوریه اوزرینه بلیغانه تقریضلر یازلدقندن بشقه عبدالله
 افندی صنعت مذکوریه نک اجراسنه برقطعه فتوای شریفه دخی ویرمش و بروجیه
 استدعا تفسیر وحدیث وفقه وکلام کتابلرندن ماعداسنک طبعنه رخصتی حاوی
 سعید افندی ایله ابراهیم افندییه خطابا بالاسی خط شریف ایله موشح برقطعه
 فرمان عالی اصدار بیورلمش ایدی .

بونک اوزرینه ارتق ابراهیم افدینک عزم و همتنه مانع و حائل اوله جق

بر محذور قلمیوب وسعید افندی دخی سرمایه ایله اعانه ده تجویز قصور ایتمیوب
بو ایکی ذات غیور ایکی سنه قدر بذل مقدور ایدرک بر طبعخانه تاسیس و آلات
وادوات لازمی اعمال و بی نظیر حروف قالمیوبی حک ایتمدر مشر ایدی .

تصحیح کتب مطبوعه ایچون دخی سابقا استانبول قاضیسی اسحق افندی
وسلانیکن معزول پیری زاده صاحب افندی و غلطه دن معزول یانیلی اسعد
افندی وقاسم پاشا مولویخانهسی شیخی موسی افندی مأمور اولوب ابتدا
(۱۱۴۱) سنه سنده طلبیه اک زیاده لزومی اولوبده اشتراسنده صقندی چکدکاری
لغت کتابلرندن وانقولی لغتی ایکی جلد اولوق اوزره طبع اولنه رق هر نسخهسی
اوتوز بشر غروشه فروخت اولنمشدر که عصر مزده کی اچه حسابیه درت یوز
غروشه قریب ایدر . ذکر اولنان فرمان عالی وقتوای شریفه صورتلری
ورساله مذکوره اوزرینه یازیلان تقریضلر دخی کتاب مذکورک اولنه طبع
اولنمش اولدیغندن تفصیل مراد ایدنلر اورایه مراجعت ایتمولر .

وینه سنه مرقومه ظرفنده اثنای تصحیحده دستکاهلر تعطیل اولماق اوزره
تحفه الکبار نام کتابک طبعنه مبادرت قنمشدر . بعده ابراهیم افندیکن لاتین
لساندن ترجمه ایلمش اولدیغی افغان تاریخی و (۱۱۴۲) تاریخده تاریخ هند
غربی ونظمی زادهک تیمور تاریخی وسهینک تاریخ مضر قدیم وجدیدی
و (۴۳) تاریخنده نظمی زادهک کلشن خلفاسی و بعده ابراهیم افندیکن
نظام الامم و فیوضات مقناطیسیه نام کتابلری و کاتب چلبینک جهاننامسی
وتقویم التواریخ وتاریخ نعیمه وتاریخ راشد و ذیل چلبی زاده وعمر افندیکن
بوشنه غزواتنه دائر اولان تاریخی وفرهنگ شعوری طبع اولنمشدر .

بونلردن بشقه ابراهیم افندی فرانسز حروفی دخی حک ایتمیره رک فرانسزجه
ترکی صرف و بیوجک برقره دکنز خریطهسی و برده بحر خزر خریطهسی طبع
ایدوب (۱۱۵۸) سنه سنده وفات ایتمکله خلیفهسی اولان قاضی ابراهیم افندی
یرینه کچرک وانقولی لغتی تکرار باصمش ودها بعض آثار وجوده کتورمش
ایسهده حروف آشنمش اولدقدن بشقه سهو و خطالری دخی چوقدر .

اودخی وفات ایتمکده دولت علیه بعض مشاغلر ملکیه ایله مشغول بولندیغندن
اعمالی بر بشقه سنه امر وتنبیه ایتمکله وقت اوله میوب صنعت مذکوره خیلی مدت
متروک ومعطل قالمشدر . زیرده بیان اولنه جنی وجهله (۱۱۹۸) سنه سنده
طبعخانه تکرار احیا اولنوب بر کره دخی صبحی وغری تاریخلری و اصول المعارف
فی ترتیب اردو واعراب الکافی و مارشال وبان نام ذاتک تالیفاتندن فن لنم

۱۴۱۲
کتاب باصر

وفن حرب رساله لریله تروکه نام مؤلفک تألیفاتندن اولان قوانین الملاحه ترجمه لری
واصول المعارف فی تصنیف سنقائن دونما طبع وتمثیل اولمشدر . فقط طابع اول
اولان ابراهیم متفرقه نك بصمه لری کچی خطاسز وتمیز باصیله مامشدر .

بعده دور سلیمیده هر کونه مواد نافعنه نك ترویججه رغبت اولندیغی صروده
عبدالرحیم افندی نظارتیله یکیدن حروف دوکیلوب اسکدارده وخمیره خانه ده
دستگاهلر وضع اولنهرق قرق بش قدر کتب نافع طبع اولمشدر . دها
صکره لری مجدداً طبعخانه لری کشاد اولنهرق در سعادتده صنعت مذکوره مشهودمز
اولان درجه بی بولمشدر .

بروجه بالا ارباب تعصبه سررشته اعتراض اولماق ایچون سعید افندی ایله
ابراهیم متفرقه طرفندن تفسیر وحديث وفقه وکلام کتابلرندن ماعداسی باصلماق
استدعا اولنوب فتوای شریفه دخی انلرک استدعاسی اوزرینه تسطیر اولنش
ایدوکنندن خیلی مدت کتب شرعیه طبع اولنماشدر . حالبوکه طباعتده تعظیمی
مخل کورینان مزاوله و عملیات واریسه ده مجلدک موشته ایله اورشی و کتابلری
جندرده صیقشئی مطبعه نك مزاوله سندن زیاده تعظیمی مخل ایکن علم اصول
فقهده مسائل مسلمه دن اولان (الامور بمقاصدها) حکمنجه قرآن کریمک
اوراقی پریشان وپراکنده اولمدن وقایه ایچون تجلیدی جائز اولدیغی حالده
کتب شرعیه نك تکثیری نیت خیریسه سیله طبع اولنلارنده بأس کورلییه رکه
صکره لری نفعاً للطلبه کتب شرعیه دخی طبع اولنهرق کافه فنون اصحابی مستفید
اولمشدر . بزینه صده کله م .

سلطان محمود خان اول حضرتلری غایت غیور برپادشاه ذیشان اولوب زماننده
نیجه وقوعات جسیمه وفتوحات عظیمه ظهوره کلمشدر . وشرق وغربه اردولر
سوق ایدرک همت وغیرت فوق العاده سیله پک بیوک ایشار حصول پذیر اولمشدر .
شویله که نادر شاه ایله مقدم ومؤخر پک چوق محاربه لری ایتمش وحتی شرق
سرعسکری تعیین بیورمش اولدیغی طوپال عثمان پاشا نادر شاه ایله کرکوک
صحراسنده طقوز ساعت قدر محاربه ایدوب نهایت غالب کلمکله نادر شاه منهزم
ومجروح اولهرق فرار ایتدکن صکره دیار ایرانک نیجه یرلری ویران
قلمشیدی . و صکره لری دخی نادر شاه ایله بالدفعات محاربه لری وقوعه کلوب گاه
غالب وگاه مغلوب اولنهرق ونیجه مدت دخی نادر شاهک میدانه قویدیغی مذهب
خامس منازعه سیله اوغراشیلهرق نهایت سلطان مراد رابع حضرتلری زماننده
قطع اولنش اولان حدود اوزره عقد مصالحه اولتمش اولوب عقیب صلحده

نادر شاهك اقبالی رسیده سرحد زوال اولهرق خانان ایران برر برر اطاعتندن روگردان اولغه باشلایوب انجماکار چوق کچمکسزین کندی مقرینی کندوسنی قتل ایتملیله غائلهسی بتون بتون برطرف اولمشیدی .

بوایران محاربهلرنده بغداد والیسی بولنان احمد پاشانک دخی خدمات مبرورهسی زیور صحائف تواریخدر .

(۱۱۴۸) سنه هجریهسنده دولتعلیه ایله اوستریا دولتی بیننده ینه محاربه ظهور ایتمکده روسیه چاریچهسی بولنان آنه دخی اوستریالو ایله اتفاق ایدرک مونسیخ نام جنرالک تحت قومانداسنده اولهرق دولت علیه علیه بر اردو سوق ایتمش ایدی . جنرال مونسیخ قدیم روم دولتی احیا ایده جکفی اعلان ایدوب روملر دخی بومله دوشمکله بغداد اهالیسی روسیه عسکرینی مملکتارینه قبول ایدوب دولتعلیهنک مختل النظام اولان طوائف عسکریهسی ایسه معلم عسکره قارشو طوره مدیغندن جانب اسلامیانده انهمزام صورتلری کورلمش و جنرال مونسیخ بیانی طونهی کچمک سوداسنه دوشمش ایدی . فقط سلطان محمود خان حضر تلی غایت مقدم برپادشاه اولدیغندن هنوز عروق واعصاب حمیتارینه خلل کلی کلامش اولان عثمانولرک غیرت وصلابت فوق العاده لرنندن استفاده ایله اوستریا جانبنده مظفر اولهرق بلغرادی استرداد ایلمشدر . اوصرده اسوجلونک روسیه علیهنه واقع اولان حرکات خصمانهسی اوزرینه فرانسه دولتی توسط ایلمکله (۱۱۵۲) سنه هجریهسنده عقد مصالحه ایدیلهرک بلغراد دولت علیهده قالمش و روسیه دولتی دخی پروت مصالحه سنده گرفتار اولدینی ننگ و عار مغلوبیتدن عاری اولمشدر .

بوسفر لرده حکیم زاده علی پاشا ایله عوض محمد پاشانک زیور صحیفه تحسین اوله جق خدمات مبروره لری وقوع بولمشدر . فقط بو محاربه لرده دخی تعلیمو عسکرک فائدهسی کورلمش و سلطان محمود اول معلم عسکر ترتینه راغب اولمش ایسه ده دولتعلیهنک دوچار اولدینی مشکلات داخلیه ایجابجه موقع اجرایه قونیه میوب اندن صکره دخی تنظیم عسکر بچی خیلی مدت دیلرده طولاشوب قالمشدر .

الحاصل سلطان محمودخان اول حضر تلینک یکریمی بش سنه تمتد اولان زمان سلطنتده دولت علیه حیات تازه بولوب وقوعات جسمیهنک عهده سندن کلمشدر . لکن دولتی ضعیف وقتنده و ملتی کسل و فتور حالده بولمش اولدیغندن اشبو وقوعات جسمیه زورینه اولمش و مجرد همت و غیرت شاهانه لریله حصول بولمش اولدینی تواریخه امعان نظر ایله معلوم اولور . حتی نادر شاهدن صکره برمدت دیار ایران صاحبسز کبی قالمغه اذربایجان اهالیسی استحما و عرض دخالت ایتمشدر

ایکن مساعده به جسارت اولنه مامش ایدی یوقسه دولت علیه نك هنكام ضعف و قوری اولمیدی ایرانك پك چوق یرلری ضمیمه ممالک محروسه اوله بیلوردی .
 (۱۱۶۸) سنه هجریه سننده پادشاه مشار الیه حضرتلری عازم دار بقا اولوب برادری سلطان عثمان خان ثالث حضرتلری جلوس ایتدی . ویتمش سنه سننده مشهور راغب پاشا صدر اعظم اولدی . ویتمش برده سلطان عثمان عازم دار بقا اولوب سلطان احمد ثالث اوغلی سلطان مصطفی خان ثالث جلوس ایتدکده راغب پاشایی صدارتده ابقا ایلدی .

راغب پاشا کرک شرق و کرک روم ایلی سفر لرنده بالذات بولنوب حقایق احواله کسب و قوف ایتمش اولدیغندن التی سنه ممتد اولان ایام صدارتنده صاحی التزام ایله حربدن اجتناب ایتمشدر . حتی سلطان مصطفی حضرتلری بالدفعات محاربه به ابتدار ایله اکر غرض اچمه ایسه ادرنه قپوسندن تار و سبحقه قدر ایکی کچلی التون دیزرم دیمشیکن راغب پاشا مانع اولوب دولت علیه کز برغضنفر حرب و و غادرکه وقوعات جسیمه سابقه حسیلله انظار اجنبیه ده غایت مهابتنادر . لکن شمذیکی حالده شکسته اظفار اولوب حین محاربه ده بوراسی معلوم و آشکار اولدقده اعدا واقف اولوب صکره حال مشکل و دشوار اولور همان عسکره نظام ویرلسونده صکره بوداعیه لره دوشلسون دیدیکی منقولدر . و بوصورتله دولت علیه به بیوک خدمت ایلمش اولدیغنی بیک یوز سکسان ایکی سنه سننده آچیلان روسیه محاربه سننده معلوم اولمشدر . لکن نصلسه مذکور التونلری تنظیم عسکر ماده مهمه سنه صرف ایتدیرمه مکه موفق اوله مامشدر .

شانی زاده دیرکه بیک یوز تاریخندن صکره عقلا سفری استتقال ایدر اولدیلر . حتی راغب پاشا صدارتنده دائماً محاربه دن اجتناب ایدردی (رحم الله امرأ عرف قدره و لم یبتعد طوره) انتهى .

الحاصل اوزمان دولت علیه نك اصول و نظام قدیمه خلل و مدت مدیده عسکرک متروکیتی و خلقک فراغ و آسایشه میل ایله سکوتی حسیلله مات اسلامیه به وهن و کسل عارض اولمش و اعدا ایسه معلم عسکر ایجاد ایدرک و فنون حربیه بی ایلر اولده رک قوت بولمش اولدیغندن برغالبه حرب وقوعنده حال مشکل و صعب اوله جغنی سلطان محمود اول سفر لرنده بادیه پیمای تجربه اولان عقلا بیلوب دائماً صاحی ترجیح ایدرلر . و اکر چه بوصورتده دولت علیه جه تجدید اصول عسکریه اهم مهم ایدوکی درکار ایسه ده هر نصلسه وقت و حال حسیلله بواصر اهمه تشبث اولنه میوب بولدقلمی دولابی قیروپ دوکمه به رک اداره ایدوب کیدرلر ایدی .

بواننده روسیه دخی نوبت حکومت ایکنجی قترینه به کلوب مشارالیه ایسه
 روسیه دولتی خاندانندن اولیه رق دلی پترونک حفیدی اولان اوچنجی پترونک
 زوجہ سی ایکن انواع حیلہ و دسیسہ ایله زوجہ سنی خلع ایدوب یرینه ایمراطور یچہ
 اولدقدن صکرہ تحصیل امنیت ایچون زوجہ سنی قتل ایترمش ایسہده بو کیفیت
 روسیه ملتہ آغر کلوب اونوتدیر یلہ بیلہ جک بر قباححت اولدیغندن بعض وقوعات جسمیہ نیک
 عہدہ سندن کلہرک قباحتی ستر ایتمک داعیہ سنہ دشمنش ودلی پترونک تصمیم
 ایدوبده فعلہ چیقارہ مدیعی نیاتی اجرایہ عزیمت برلہ له دیارینه ودولتعلیہ ممالکنہ
 تعرض ایتمکی قورمش وابتدا لهستانہ عسکر ادخالیلہ له امورینه مداخلہ به باشلامش
 ایدی . واکر چه لهہ دخول ومداخلہ سی عہد نامہ ہایونہ مغایر ودولتعلیہ
 حقتدہ مضر اولدیغندن منعی لازم ککش ایسہده دولتعلیہ نیک بروجہ مشروح محاربه به
 وقتی اولیوب ابتدا تنظیم عسکرہ محتاج ایدی .
 وقترینه نیک بوحر کتنہ ممانعت ایتمک پولتیقہ وموازنہ دولیجہ بالجملہ اوروپا دولترینہ
 فریضہ ذمت ایکن ہربری منفعت مخصوصہ لرینی محافظہ قیدیہ بر طرفہ چکیلوب
 یالکز فرانسه لو ایلہ قترینه بیندہ برودت خفیہ اولدیغندن فرانسه لو انجامکارک
 وخامتی اندیشہ ایدرک وروسیہ لوی محاربه ایلہ اشغالدن غیربری برچارہ اولدیغنی کورہرک
 استانبولده مقیم ایلیچسی واسطہ سیلہ دولتعلیہ یی محاربه به تشویق ایتمش واکر چه
 دولتعلیہ نیک حرب ایلہ اشتغال ایده جک وقتی اولدیغنی بیلور ایسہده ہیچ اولمازسہ
 برمدت روسیہ یی اشغال ایدر داعیہ سنہ دوشمش ایدی . استانبولده دخی راغب
 باشانک وفاتندن صکرہ ارباب تملق ومدانہہ فرصت بولہرق محاربه نیک مغایسی
 کتب لغتدن اوکرنوبده اسباب لازمہ ومقدمات مهمہ سندن یخبر اولنلر میدان
 الہرق بر حرب ناہنکامک وقوعنہ استعداد پیدا اولمش اولدیغنی حسیلہ روسیہ
 اوزرینہ اعلان حرب اولنق تذکر وتصمیم اولمشیدی . فقط اولوقت مقام
 صدارتدہ بولنان محسن زادہ محمد پاشا کنجککنده روم ایلی طرفلرندہ طولاشمش
 وروسیہ عسکرینک کیفیت وکیتنہ تحصیل وقوف ایتمش وسرحدلرک احوالی
 عیاناً کورمش اولدیغندن روسیہ محاربه سنہ مانع اولوب حدودمز عساکردن
 ومہمات وذخا بردن خالیدر . درحال اعلان حرب اولندیغنی حالہ اردوی
 ہایون اورالرہ وارنجہ چوق فالقلر ظہورندن خوف اولنور . باری برمدت
 امرار وقت اولنہرق حدودہ کرکی کبی استحکام ویریلوبده مهمات اردو
 اکمال اولدقدن صکرہ انشاء اللہ تعالی سنہ آئیہده اعلان حرب ایدرز دیمشیدی .
 لکن رجال وکباردن بعضیلر مجرد منافع ذاتیہ لرینی اجرایہ آلت اولمق اوزرہ

سلطان مصطفی خان ثالث حضر تبری محاربه به تشویق ایدرک و صدر اعظمی
 جن و رخواستله متهم ایلیه رک عزل ایندر دکن صکره بیک یوز سکسان ایکی
 سنه سنده روسیه اوزرینه اعلان حرب ایستدیر دیلر و کندیلری فی الواقع نائل امل
 اولدیلر . لکن جسم دولته بر بیوک یاره آچدیلر . و اگر چه یروکوک کورتورمز
 عسکرله روسیه اوزرینه حرکت اولمش ایسه ده نظامسز عسکر معلم و منتظم
 عسکره مقاومت ایده مدیکندن بشقه اردوی هایون هنوز ادر نه ده ایکن قحط
 وغلا ظهور ایتمک باشلیوب و طونه نک اوته طرفه کچکدکن صکره بتون بتون
 اداره اولنه مز اولوب اردوی هایونده ضعف و پریشانی صورتلری نمایان اولدی .
 و اگر چه اوته طرفدن قریمکرای خان روسیه ممالککی نهب وغارت ایتمش و برو
 طرفدن دخی عساکر اسلامیه دن برازی اوزی صوبینی کچرک روسیه ی خلیجه
 صیقدرمش و صکره سردار اکرم اردوسی دخی خوتین طرفه کله رک و طورله
 اوزرینه جسرا انشاسیله عسکر امرار ایدرک ایلیه مکک باشلامش ایدی . و حتی
 بو حوادث پترسبورغده ایراث هول و دهشت ایدرک آز قالمشیدی که سبب اختلال
 اوله یازدی . لکن قریمکرای خان وفات ایدوب خلفی ایسه کوشکجه اولغله
 انک یرینی طوته مدیغندن و اوسنه موسمک غیری اوله رق نهرلر جوش و خروشه
 کلوب عساکر اسلامیه یی بر قاچ قسمه تقریق و مهماتی تلف ایستدیکندن روسیه لولر
 بو حالدن استفاده ایدرک عساکر اسلامیه یی طونه به طوغری بر خیلی تعقیب
 ایتمشدر . بناء علیه پروت سنه سنده روسیه لولر باطه جی محمد پاشانک غفلتیه
 صورت اضمحلالدن خلاص اولدیلری کبی بو کره دخی اوزی صوبینک بویله
 وقتسز تجاوز و ترقیسی قترینه یی تهله کدن قورتاردی دیوبعض اورویا مورخلری
 تحریر ایتمشدر . هله قریمکرایک وفاتندن روسیه لولر خیلی استفاده ایتمشدر .
 بو جهله عساکر اسلامیه پریشان اولوب اندن صکره هر سنه ترتیب اولنان اردولر
 بعضا مظهر غلبه اولدیلر ایسه ده انجامکار مغلوب و منهزم اوله کلدکلرندن طونه نک
 اوته طرفنده اولان بالجه بقاع و قلاع روسیه انه کجدی و بحر بالطقدن کلان
 روسیه دونمسی اقدکر آطه لرینه کلی خسار ایستی و سکسان بش تاریخنده قریم
 دخی بتون بتون الدن کیتدی .

اردوی هایونک احوال و حرکاتنه و ارکان دولتک بو باده واقع اولان خطیثاتنه
 دائر اوزمان لادری عنوانیه بر رساله یازلمشدر . مؤلفی کیم اولدیغی معلوم
 دکدر . فقط سیاق افاده سنه نظر آ ارباب و قوفدن برنات اولدیغی اکلاشیور .
 بورساله ده دیرکه از قدیم دولت علیه نک عصیبت مقامنه قائم اولان اصحاب زعامت

وتیمار وسائر علوفه خوار عسکری مقوله سنک حربه اقداماری امر دیانتلرین
حایته مبنی یاخود کندولره مخصوص اولان عنایت پادشاهی بی تحصیله بذل اقتدار
ویا تأدیبلرندن خوف واستشعاره مبنی اولوب بو حالحده ایسه بر مقتضای دیانت
جنکه مبادرت ایدن اقل قلیل اولوب زعامت وتیمار وعلوفه وسائر پادشاه دیر
لکن دخی آنچه وشفاعت ویاخود بر محله خدمت ملابسهرلیله بلا کافت هر کس
تحصیل ایده گمکنین جنک و حربه وسیله تزیاید خواهش اولور . بر شی قلمدیغندن
نظام عسکره کلی خلل تطرق ایلمشدر . (انتهی)

بومحاربه بیه دائر اولان تفصیلات وایده وقوعبولان خطیئات بوسالهده وسائر
تاریخدرده وخصوصیه رسمی احمد افندیکن خلاصه الاعتبار نام رساله سنده
مسطور اولوب انجیق قریم احواله دائر بعض سرگذشت نامهلرده فضله معلومات
کورلدیکندن بومقامده تفصیلنه ابتدار اولور .

شویله که روسیه لو تاتارلره سر بستک وعد ایدرک اضلاله ابتدار ایدوب بر
مدتدنبرو قریم خانلری دخی اکثریا قریم ایچنده اوتورمیه رق قوشانده اختیار
مسکن ایلدکلرندن و طرف دولت علیه دن دخی اول طرفک احواله لایقیله نظارت
اولنه مدیغندن روسیه جاسوسلری میدان بولوب ایستدکلری کبی قریم ایچنده
فساد ایدرک قریمک رؤسا ومیرزالی بی اضلال ایتمشلر ایدی . بناء علیه تاتارلر
قریم سر عسکری بولسان سلحدار ابراهیم پاشایه ضمناً استتقال ایدوب
اردوی هایون نقلیچون ویره کلدکلری عربهلری ویرمکه و بزه عثمانلو
عسکرینک لزومی یوق دیمکه باشلادیلر . چونکه تاتارلر روسیه ایله اولان
مقاوله خفیهلرینی اظهار ایده مدکلرندن فقط اردوجه لازم کلان معاونتدن
مجانبت والارندن کلدیکی قدر اردونک بوزلمسنه غیرت ایدرلردی . واردو
معیتده بولسان تاتار عسکری دخی غوغا ایتسه رک معرکه ده ثابت قدم
اولوبده غوغا ایدن یالکر عثمانلو عسکری اولوب انلر دخی اقل قلیل ایدی .
بر طرفدن دخی مهمات اردو درجه کفایه ده اولیوب اولانی دخی دقتدار
وزل امینلرینک یولسز اداره لرندن ناشی ضایع وتلف اولوب کیتمکه ایدی .
بناء علیه قریم اردوسی هر وجهله فنا حالحده ایکن سر عسکر مشارالیه حضر تلری
ینه غیرت الدن بر اقمزدی . حتی سکسان درت سنه سنده روسیه لولر اورقلعه سنه
هجوم ایتدکلرنده مشارالیه هزار زحمتله تدارک ایده بیلدیکی قدر عربهلر ایله بر
ایکی دفعه ده کوچ حال ایله اردوی هایونی اول طرفه نقل ایدرک غالب ومظفر

اولمشیدی . و بوجهتله تاتار لر بینه دولت علیه طرفه میل ایتمک باشلامش ایدی .
 لکن برو طرفه اردوی هایونک بوزلمسی و بندر و سائر قلاعک روسیه الیه
 کچمسی کبی اخبار مو حشه قریمه منتشر اولنجه تکرار تاتار لر روسیه طرفه میل
 ای تدیلر .

بعض قریم مورخلری اول اثناده قریم خانی قبلان کرای خان ثانی قریمه داخل
 اولدقده ممکن مرتبه تهیسه و تدارک اسباب حرب و قتاله سعی ایدوب حتی روسیه لویه
 تابع قالموق طائفه سنی روسیه لودن تفریق ایله قوبان جانبنه امرار ایلمک اوزره
 قرار ویرمشیکن سکسان درت شعباننده عزلی ظهور ایتدی دیو تحریر ایتمش لر
 ایسه ده اولوقت مأموریتله قریم اردو سنده بولنوبده قریم لورک اسرارینه کسب
 و قوف ایدن بعض ذواتک تحقیقات و تحریراته کوره ذکر اولنان اخبار مو حشه
 اوزرینه ابتدا نوغای تاتاری روسیه یه تبعیت ایدوب مؤخرأ قریم خانی بولنان
 قبلانکرای خان ثانی قریمه کلد کده سر عسکر پاشا ایله کورشدکن صکره
 بغچه سرایه کیدوب ارکان قریمی جمع ایله نوغایک کیفیتنی و قریم اهالیسنه دخی مال
 و جانلرینی محافظه ایچون روسیه یه التجا ایتملرینک لزومنی افاده ایدرک درحال
 بر محضر یازدیروب ابتدا کندی و صکره سائری تمهیر ایتمش لر ایدی . چوق
 کچمکسزین خان مرقومک عزلی خبری کلکله بینه قریم ارکان و میرزالرینی جمع
 ایدوب بزلی عزلی ایتمش لر کیده ییمی یوخسه جواب ویرملمی دیدکده میرزالردخی
 کیتمکز مناسبدر . زیرا روسیه ایله اولان معاهده مزدن اکثر قریم خلقنک خبری
 یوقدر . خان جدید کلد کده شایدکه قریم اهالیسی ایکی فرقه اولور . و عثمانلو
 عسکری دخی اول طرفه اعانه ایده جکلری جهتله غالب کورلر . و بز تهمت التنده
 قالورز اما طبیعتیه عثمانلو عسکری بوزولوبده فرار ایتدکلری حاله بز معذور
 اولورز دیملریله خان مرقوم دخی کلان مباشرله برابر سفینه یه سوار اولوب
 کیتمش و مؤخرأ یرینه خان نصب اولنان سلیمکرای خان ثالث قریمه کلش ایدی .
 اشبو سنه سر عسکر مشار الیه کفده مشتانشین اولدی . لکن اچقه و مهماتجه
 اردونک مضایقه سی کوندن کونه نراید ایتمکده ایدی . و کفیه کیتمزدن اقدم
 اور قلعه سنک محافظه سی ایچون براغیله جق مشتا عسکرینک تعینات ولوازمی
 تدارک ایچون پرماغنده کی یوزکنه وارنجه کافه مجوهراتی رهن طریقیله میدانه
 قویوبده عسکر مذکورک لوازمی اجمال ایتدکن صکره قشلاغ ایچون کندوسی
 کوچ حال ایله کفیه کیده بیامشیدی . و اگرچه مقدبجه برقاچ دفعه درسعاده
 کیفیتنی افاده و اعلام ایدوب سکسان بش سنه سی ایچون کفایت مقداری خزینه

و ذخیره و مهمات سائر استعدا ایلمش ایسه ده سنه مذکورده قریمه مأمور اولان دونمانک و رودی تاخر ایدرک اول بهارک اوج آبی مرور ایتدکن صکره کلمش و کتوردیکی مهمات دخی درجه کفایه ده اولدیغندن عسکر ایچنده اختلالار و کوندن کونه فناقلر ظهورینه سبب اولمش ایدی .

حتی یتمش سکر و یتمش طقوز سنه لرده اخسخته اردوسندن باقی قالب فاش قلعهنده محفوظ اولان معلوم المقدار ارپه و دقیقک قریم اردوسنه حواله اولدیغنه و کفهدن کمی کوندریلوبده قریمه جلب اولنسنه دائر سرعسکر مشار الیهه برامر کلمش اولوب حالبوکه کفهدن سفینه ارسال اولنوبده فاش قلعهنه سندن ذخیره نقل اوله بیلرسی ایکی آیه محتاج اولدقندن بشقه مقدمالچدر و الیسی کورجستان سفرینه مأمور اولدقده مذکور ارپه و دقیق اکا دخی حواله اولنمش اولوب لکن برجه قلامش اولدینی ده اولوقت والی مشار الیه طرفندن عرض و اعلام اولنمش و مشار الیه قریم سرعسکری ابراهیم پاشا اولوقت اناطولی ایالتی و الیسی بولنغله ذکر اولنان عرض و اعلام انک واسطه سیله درسعاده کوندرلمش ایش . شمندی قریمه دخی وجودی یوق بویله برارپه و دقیقک حواله اولنسیله مأمورین اقلامک دخی اولوقت نه درجه لرده دقتسز و مسیب ایدکری معلوم اولور . بو خصوصی سرعسکر مشار الیه یانوب یاقیلهرق واردونک اداره سی حقدده اظهار سوز و کداز ایدرک بعض خواصنه افاده ایتمشیدی . و بوندن بشقه کفه و الیسی و قلعه جدید ایله روباتی قلعه سی محافظی بولنان ابازه محمد پاشا دخی سرعسکر لکه طالب بولنمق حسینله سرعسکر مشار الیهه حسد ایدرک بینلرنده برودت اولدیغندن هر نقدر کندوسنه سرعسکر مشار الیه طرفندن مذکور قلعه لرک محافظه سنه کیتیمی ایچون امر اولنمش ایسه ده آنچه و مهمات یوق دیو مأموریتنی ایفاده اظهار تقصیر ایدردی .

بوئانده روسیه لونک اور قلعه سنه کلدیکی خبریله سرعسکر مشار الیهک سریمعا یتشمسی خصوصه دائر سلیمکرای خاندن تحریرات کلوب انجق اردوی هایونک نقلیچون عربه اولدیغندن او جاقلو و سائری کیده میز دیو جواب ویرمشار ایکن مشار الیه کندی قیوسی خلقی و بر مقدار سپاه ایله حرکتی قرار و یروب بر محله بولشمق اوزره خان مشار الیهه جواب یازمش و در حال وجه مشروح اوزره کفهدن چیقوب اور قلعه سنه طوغری حرکت ایتمش ایسه ده میر زالر خان مشار الیهی آلدادوب شویله که برایکی سنه دنبرو نام عثمانلو عسکرینک اوله یور بودغه باری باشلو باشمزه کیدوبده بر نام الهم دیدکلرنده خان دخی صافدل

وقومك خدعه سندن غافل اولغله نام اولق سوداسيله سرعسكر مشار اليه
 بلكه ميهرك طوغرىدن طوغرى يه اور قلعه سنه كتد كده بر طرفدن خلق آنى
 استقباله چيقمش ايكن ديكر طرفدن تاتارلر قلعه قوسنى آچوب روسيه عسكرى
 ايجرويه المليله خان قاعه يه كيرمدن فراره مجبور اولدى . وقلعه ده كى عسكرك
 اكثرى دخى شهيد اولوب قريمك كليدى مثابه سنده اولان اور قلعه سى روسيه انه
 كيردى . اندن صكره سائر قلعه لره دخى مسلط اولوب قريم ايچنه پريشانلق
 دوشدى . وسليم كراى خان قريمده دخى طوره ميوب برسفينه يه راکبا در سعاده
 عازم اولدى . اولوقت روسيه لولر بعض اهالى قريمك انتخابيله صاحب كراى
 خان ثابى قريم خانى نصب ايتدر ديلر . بوصورتله صاحبكراى خان وكالة مسند
 حكومهت كچد كده برادرى شاهينكراى سلطانى قالغاي نصب ايلدى .

سرعسكر پاشا ينه اظهار غيرت وشجاعت ايدوب روسيه لولره طياتمش ايسه ده
 قالغاي سلطان اولان مومى اليه شاهينكراى برخيلى تاتار عسكريه كلوب روسيه ايله
 اولان معاهده لر ينى اعلان ايله اردوى هايونك چكلمسنى وچكلمديكى حالده
 اردويى يغما ايدو جكلىرى بيان ايتمكله عساكر دخى علنا قايقلره بنوب فراره
 باشديلر . كفه واليسى محمد پاشا دخى كندويه موافق هوا بولنجه باد بانكشاي
 فرار اولدى . وسرعسكر مشار اليه كندى اتباعيله قانتجه اوغراشوب نهايت
 قيد اسره گرفتار اوله رق پترسبورغه كيتدى .

تاتارلر دخى شروط عديده اوزره روسيه ايله معاهده ايدوب انحق بعض ماده لر
 قريمده هنوز تسويه اولنه ميوب شاهينكراى سلطان برادرى طرفدن مرخص
 اوله رق الى التمش ميرزا وتاتارلر ايله بوماده لرى تسويه ايتمك اوزره پترسبورغه
 كيتديكندن دولت روسيه طرفدن اكر دولت عليه ايله صلح اولنور ايسه قريم
 اهاليسى ينه روسيه يه تابع اوله لر ديو برسند يايلوب مرقوملره تمهير ايتلرى
 تكليف اولندوقده شاهينكراى اكر چه تمهير ايتديسه ده سائر ميرزالر بو حالك
 وخامت مالى انديشه ايدرك تمهير ايتيوب وشاهينكرايدن آريلوب شاهينكرايى
 پترسبورغده ترك ايله قريمه كلهرك واقع حالى بيان ايتدكلر نده قريم اهاليسى
 فرقه فرقه اولوب طاغله چكديلر . وعسكر جمعنه مباشرت ايتديلر . لكن
 روسيه لولو هر طرفنى ضبط ايتمش اولديغندن چاره ياب اوله ماملر ايله هنگام مصالحه يه
 قدر حال بويله كشمكشده قالدى . بو ائشاده شاهينكراى دخى قريمه طوغرى
 چيقوب كديسه ده قريمه كيرمكدن خوف ايدوب وحتى قرنداشى صاحبكراى ايله دخى
 كوريشه ميوب هنگام صلحه قدر بالطوه نام قلعه ده مكث ايتمكه مجبور اولدى .

دخى خان لى

اشته قریم بو وجهله روسیه انه کچه رک و سائر محالری دخی تاریخلرده مسطور اولدیغی اوزره روسیه لو استیلا ایدرک طونه نك اوته طرفی بتون بتون روسیه انه کیردکن صکره سکسان اتی سنه سی اواخرنده و محسن زاده نك ایکنجی صدارتنده روسیه لو صالح استدعاسنده بولندیغندن واردوی هایون ارکانی دخی مصالحه دن بشقه چاره اولدیغی کوردکلرندن طرفینک قراری وجهله بکرشده عقد مجلس مکمله اولنه رق مرخص عبدالرزاق باهر افندی معرفتیه بر عهد نامه تنظیم اولنوب بر صورتی در سعاده ارسال اولمشیدی . لکن عهد نامه مذکورده تاتارک سربستلیکی و کرش و یکی قلعه نك روسیه لولر یندنه قالمسی و روسیه تجار سفاننک آق دکزده و قره دکزده کز مسیله سربسیت تجارت ماده لری مندرج اوله رق بولر روسیه لو طرفندن اساس صالح اتخاذ اولمش و خصوصیه سربسیت تاتار ماده سی روسیه لونک اقصای آمالی اولان بر کیفیت بولمش اولوب حتی بونی قازاتقی ایچون قلوبونک هدمیله اکتفا و بلکه دولت علیه رد و ابقا ایتک و قریمه سک و خطبه نك ینه دولت علیه نامه اولسنه و دولت علیه قریمدن بتون بتون قطع علاقه ایتامک اوزره یکی قلعه ایله طمان بیننده واقع اطه ده بر قلعه بنا ایتسنه رضا و یرمک والی بیگ کیسه اچه تضمین ادعا ایدرکن اندن دخی کچمک کبی صور تسهیلیه کوستر مش ایدی .

اردوی هایون ارکانی وقت و حاله نظرا بومصالحه یه بالاتفاق روی رضا کوستر مشلر ایکن استانبولده بولنوب اردوی هایونک حالندن یخبر اولان رجال و کبار سربسیت قریم و سیر سفان ماده لرینه راضی اولدقلرندن تکرار محاربه یی اعاده ایتدر دیلر . و فی الواقع روسیه لونک سربسیت تاتار ماده منده بودر جهلرده اصراری لهستانده یاپدیغی کبی بوسیه ایله قریم ایچنه دخی فتنه و فساد القا ایدرک ایلروده قریم دیارینی دخی قزان و اژدرهان ایالتلری کبی ضبط و استیلا ایتک مقصدندن عبارت اولدیغنده شبهه اولیوب اگر اردوی هایونده بر پارچه حرکتیه و هیچ اولمازه طونه نك برو طرفنی حفظ و حراسته مجال اولسه اول ائنده روسیه دولتک دخی امور داخلیه سنجه بعض فائله لری ظهور ایتدیکندن بومعاهده مضره التندن خلاص بولمق ممکن ایدی .

چونکه روسیه عساکری هر تقدیر بو آنه قدر مظهر غلبه اولمشلر ایسه ده سفرلر سببیه روسیه لو دخی مضایقه مالییه دوچار اوله رق بر طاقم مظالم و تعدیاته ابتدار ایتدیکندن و نقصان بولان نفراتی یرینه قویمق ایچون پیدر پی اهلینک اولادینی عسکر یازدیغندن روسیه خلقی قترینه دن دلکیر اولمش و ممالکنک اکثری

خرایته یوز طوتمش ایدی . واستعانه تقدیه ضمننده انکلتره تجارینه کوندن کونه زیاده مساعدات کوستردیکندن بودخی داخلا کندویه باشلوجه زیانی موجب اولشیدی . وقزان طرفلرنده تاتارلردن بعضیلری اطاعتدن خروج ایله اول حوالینک خرایتته سبب اولدقدن بشقه مؤخرأ برطاقی عساگر و فیره جمع ایدرک روسیه لو ایله مقابله و محاربه به ابتدار ایتشلر ایدی .

بناءً علیه قترینه دخی دولت علیه ایله مصالحه بی استعجاله مجبوره اولدی . لکن سکسان سکر سنه سنده روسیه عساگری طونه نک برو طرفه کدار ایله اردوی هایونی شمنیده محاصره ایتدکلرندن واردوی هایون ایچنه انواع شقاق و نفاق کیردیکندن ناچار صلحه رضا وریلوب مکمله مأمورلری دخی تعجیل ایدرک وهر نصل اولورسه اولسون برصورت بولسون دیه رک بوقدر عساگر و مهمات اتلاف اولدقدن صکره یننه بکرشده قرار کیر اولان موادی مع زیاده قبول ایله قینارجه مصالحه سی کی بر معاهده مضره عقدینه مجبوریت حاصل اولدی .

اسبق قریم خانی دولتکرای خان رابع ایله جانبکی حاجی علی پاشا سکسان یدی سنه سنده قریمک استخلاصنه مأمور اولغله طمان جانبنه کیدوب نوغای قبائلنی واقوام چراکسه بی جلب ایله اشبو سکسان سکر سنه سنده قریمه کدار و مباشرت کارزار ایتدکلرنده قریم اهالیسی دخی بالاتفاق اعدادن انتقام المغه قیام ایتلریله اثر غلبه طرف اسلامیانده رونما اولغله باشلامشیکن اشبو قینارجه معاهده سننده اقلیم قریم سربسیت اوزره قالمق مشروط اولدینندن ناچار مشار الیهما دخی مشتانشین اولق اوزره کفه قلعه سنه عودت ایلمشلردر .

بوسفرک دولت علیه به ایراث ایلدیکی خساراتک تعدادی قابل دکلدر . حتی ممالک عثمانیه ده آت قسمنه اندن صکره انقراض کلش اولدینی مرویدر .



فَذَلِكُ

شجره دولتعلیه بی ابتدا عثمان شاه غازی حضر تلی ا کوب اخلافنک آب وتاب همتلریله پرورش یاب اوله رق قانونی سلطان سلیمان خان حضر تلینک زماننده حد کاله ایرمش و صکره کاه خزان اختلال وانکسار وکاه بهار انتظام واقبتدار کوروب انجمکار بعض عوارضه دوچار اوله رق بر فنا حاله کیرمش ایکن سلطان

محمود خان ثانی حضرت تبری چیره دستی سطوت خاقان ساریله شجره حکومتسه
مساط اولان عوارض مکدره وحشرات مضره دی رفع و بعض فروع یایسه
و فاحشه بی قطع ایدرک دولتی اسباب مضره دن تبرئه و تخلیه ایتدکن صکره انک
خیر الحافی اولوب سایه طوباوایه عدالتنده مظلله نشین امن و امان اولدیغمز و دور
خلاقتی موسم بهار ازمان سائره بیلدی کمز سلطان عبدالمجید خان حضرت تبری
تردستی تدابیر حکیمانهلریله تربیه و تخلیه ایلله رکه شجره سلطنت سنییه از سر نو
حیات و طراوت ویرمشدر .

فصل خامس

قوانین دولتعلیه نکه وجهه خلل پذیر اولدیغنه داژدر

دقیقه سنجان اخبار اسلافه خفی اولدیغی اوزره دولتعلیه قانونی سلطان سلیمان
خان حضرت تبری نکه زمان سلطنته کلنجه ساده و طور بد اوته قریب بر حالده
اولوب توسیع ممالک و تأسیس اصول و قواعد ایله اشتغال و افراد ملتک چوغنی
عسکر لکله اشتغال ایتدیکنه منی کرک طرف سلطنتده کرک خلق ایچنیده
آرایش و احتشامه و سفاهت فساد انجامه بر کونه میل و رغبت حاصل اولماش
ایدی . سلطان سلیمان زماننده ایسه آز وقت نظر فنده بر جوق ممالک دهها ضمیمه
ملک عثمانی اوله رق دولتک سرحد کماله وصولی و مملکتده فوق العاده ثروت
وسامان حصولی بالطبع تبدل طوری اقتضا ایلدی . بو دخی طبیعت دهرک
الجا آندن اولدیغی جهتله نیچون اولدی حال بد اوته قالمش اولسه دهها اعلی
اولماز میدی دینلک امور ضرور یه دن اولان احکام زمانیه بی انکار دیمک اولور .
زیرا هر جمعیت بشریه بالمجبوریه بو کو پریدن کچمش و حکم زمانی درک و تقدیر
ایتمه رکه احوال طبیعییه قارشو طور و بده طور قدیمده عناد و اصرار ایدن اقوام
در بای عدمه دو شمشدر . شو قدرکه دولته کوره اکه بیوک خطر و مهلکه و بدن
هیئت مجتمعه ملتیک عظیم علت مهلکه بر طور دن طور دیگره نقلی هنگامنده اولوب
بر خسته لکک ایولکه تحولی زماننده زیاد سیله دقت و اهتام اولماز ایسه علتک
نکسیله ذاتا ضعیف اولان وجودی بتون بتون بر باد ایتسی مجرب اولدیغی مثللو
دولت لک دخی تبدیل اطوارده معتاد اولدیغی حال سابقه دخوله مجبور بولندیغی

طور جدید میانه‌سی حکیمانه و مدققانه توفیق اولنمدنی و دفعه تغییر اصول ایله
 طور سابقک اوخری اولمسندن ناشی طبعاً ضعف اوزره بولنان جسم دولته برده
 بره تزلزل ویرلدیکی حالده سلامت مستحیل و بونک عکسی صورتنده که خارجه
 مثالی سیل سریع الجریانک مجراسی موانعدن خالی اولماز ایسه اطرافنی باصوب
 خراب ایلمسیدر . اقتضای تبدلات زمانیه قارشو طور و بده تحول ایتمک سنی
 ایتمک عینیه بوقییلدن اولوب اوافکارده بولنان ارباب حکومتک روضه دولتی پازده سیلاب
 اضمحلال ایتمش اوله جقلری وارسته قید برهان و دلیلدر . حاصلی تغییردن مصون
 اولمق خاصه نوامیس الهیه اولوب قوانین بشریه حکم زمان ایله متغیر اولمغله ایکوز
 سنه اول پک مکمل و خیرلو عد اولنان برقانون و اصول اولوقدنبرو مزاج قومده
 واحوال عالمده حادث اولان تغییرات جهتیله برایشه یاراماز درجهیه کلک امرطیبی
 اولدیغندن وکلای دولت ایچون اصل لازم اوله جق تقلبات واقعه‌ینی مطالعه
 و احتیاجات حاضره دولتی وزمانک احکامنی تدقیق و محاکمه ایله اداره‌ینی اکا اویدیرمق
 ونظامات موجوده ینی پیش نظر دقیقه دانیلرنده اولان احواله تطبیق ایلمک
 قضیه لریدر . و بومطلبه وصول طریق لرینک بری و بلکه انک کسدرمسی بنده سی
 اولدقنری دولتک قوانین قدیمه و اطوار سابقه سی ایله تقلبات عارضه ینی بیلمک
 اولدیغندن واکرچه سلطنت سینه نک اصول ونظامات سالفه سی کتب توارینجده
 مندرج و اشبو تاریخمزده تکراری بعض مرتبه صدددن خارج ایسه ده بونلرک
 بروجه آتی خلاصه وجهله درجی ونظامات مذکوریه وقت بوقت عارض اولان
 فساداتک سبیلرینی تصریح هم کارآ کهان اخلافه عاجزانه برخدمت و همده بروجه
 آتی تاریخمزده موضوع بحث اوله جق نظامات جدیده نک ایجاباتی تفهیم مدار
 سهولت عد اولنمشدر .

هر دولتک وظائف اساسیه سی ایکی فریضه یه منقسم اولوب بری داخل مملکتده
 عدل و داد ایله احقاق حقوق عباد مسئله سی و دیگری سرحداتک تعرض اجانبندن
 محافظه سی ماده سی اوله رق هر دولتک شان و اقبال و شهرت و رونق و اجلال
 و عظمتی بووظیفه لرک حسن ایفاسنه سی و اقدام و همتی مرتبه سنجه اولدیغندن
 دولت علیه ده فی الاصل بو فریضه لرک ایفاسنه کمال اهمیت ایله اهتمام اولنوردی .
 شویله که بین الناس عدل ایله حکمه مأمور اولان علما طریق دولت علیه ده
 غایت مضبوط و منتظم اولدقدن بشقه اسلاف سلاطین آل عثمان خلعت خلافتهم
 الی آخر الزمان حضراتی بو بایده پک زیاده اعتنا ایدرک اول زمانک اقتضاسنجه
 بالذات دیوان یرینه حاضر اولوب مصالح مملکت و امور دین و دولت ایله تقیدتام

۸
 لینده نک
 حریزانه
 در با او دیگان ج

بیور یرلردی حتی یاوز سلطان سلیم خان حضرتلر ینک اسکی دیوانخانه ده بالذات دیوان ایلدیکی زیور صحیف توار یخدر .

وایالتلرک اداره سنه مأمور اولان بکدر بکیر نیجه زمان سنجاق بکلکی ایتیش و کرم و سرد روزکاری کورهش امکدار ذاتلر و سنجاق بکلری خیر خواه دین و دولت ایشکدار و مجرب الاطوار کیمسه لر اولدقلری حالده جرم و کناهلری اولدقجه عزل اولغیوب مدت مدیده منصبلر نده پایدار اوله رق قوت و قدرتلری برکال اولغله ایام حضرده اعمار بلاد و ترفیه عباد خصوصلرینه حصر نظر و هنکام سفرده مکمل عسکرلری و جبه لولری ایله عزم سفر ایدرلردی .

اول وقتلر اوروپا دولتلر نده موظف و دائماً حاضر و آماده عساکر اولیوب لدی الاقتضا اطرافدن عسکر جلب و جمع ایده کلش لر ایکن موکب هایونه مخصوص اولق اوزره دولتعلیه نک قیو قولی نامیله علوفه خوار و دائماً حاضر و امر و فرمانه منتظر مرتب او جقلری وار ایدی که بونلرک پیاده لری یکچیری اورطه لری و سواریلری اتی بلوک یعنی ابنای سپاهیان و سلحدار و غربای یمین و غربای یسار و علو فحیان یمین و علو فحیان یسار او جقلری خاقیدر .

یکچیریلر دائماً قشله لر نده اقامت و تعلم و استحصال فنون حربیه یه مواظبت ایله سفر هایون و وقوعنده همان هر اورطه قزغانی و نفراتی اله رق کمال خواهش ایله غزایه کیدرلر وضا بطلرینه انقیاد و اطاعتلری برکال اوله رق اثنای راهده رعایایه ادنی مرتبه تعدیدن اجتناب ایدرلر ایدی .

بومنوال اوزره موقع محاربه یه و وصولر نده چونکه بونلر بازار کارزاره جان الوب جان و یرمک خلیاسیله بونجه وقت قشله لر نده انتظار اوزره بولمش و کوچکلکدنبرو فداییلک افکاری اوزرینه تربیه اولمش جنکه غایت حر یص و خواهشکر بر طائفه اولملریله مهالک و مخاطر اذن اصلا تحاشی ایتیه رک دشمن قارشوسنده ککوکس کروب طور دقلر ندن غلبه و ظفر کندولرینه همپا و همسر ایدی .

وجهلر سی بیکار اولوب فقط عمل مانده اولدقلر نده تقاعد علوفه سی احسان اولغله اه اولوقت تأهل ایدرلردی . و ایام حضرده یکچیری او جانعی ایچون یدی سنه ده بر کره قیو اولوب یعنی دفتر اچیلوب تقدر نقصان ظهور ایلر ایسه عجمی اوغلانلری قشلا لر ندن اولقदार نفرات یکچیری یازیلوردی .

جبه جی و طوپچی او جقلر ینک نظاملری دخی بومنوال اوزره ایدی . عجمی اوغلانلری دیوشیرمه چو جقلر دن عبارت ایدی که کوچک ایکن انوب لسان ترکی

تعلیم و آیین اسلام اوزره تربیه اولنه رق برخیلی وقت قشله لرنده اقامتله تمام مرتبه قال اولدقدنصکره اندرون هایون اغالغنه شایان اولنلری اندرون هایونه آتوب و سائری او جاقلره تصحیح اولنوب بوصورتله جمله سی تربیه کوررلردی . و دیوشیرمه مطلقا ارناود و بوشناق و بلغار وارمنی ملتیرینه مخصوص اولوب غیری طائفه دن و شهر چوجقلرندن اولمازدی . فقط یکچریلرک اوغلاری عجمی قشلا لرینه التیق جائز اوله رق انلر دخی سائر دیوشیرمه لر ایله برلکده تربیه اولندقدن صکره نظامی وجهله او جاقلره چیقارلر ایدی . سالف الذکر سواری او جاقلری ایچون دخی کذلک یدی سنه ده برکره دفتر آچیله رق تقدیر تقصانلری ظهور ایلر ایسه اندرون هایون اغالرینک اسکیلرندن و یکچری و جبه جی و طویجی طائفه لرینک یارارلنی ظهوره کش اوللرندن اولمقدار آدم تحریر اولنوردی .

بناء علی ذلک قپوقولی دینلان او جاقلر خلقی علی العموم ملل مرقومه دیوشیرمه لر ایله او جاق زاده لر دن عبارت و صنوف اهالیدن خارج برهیئت اوله رق جمله سی کوچکلکدنبرو کرکی کبی تربیه کورد کدنصکره یولیه او جاقلره چیقمش و سایه سنده نشو و نما بولدقلری دولت علیه اوغرینه جان و باش فدا ایتک کندولرینه طبیعت ثانیه اولمش منتخب و مضبوط عساکر اولوب ایچلرینه خارچدن بر فردک دخولی ممکن دکل ایدی .

اشبو او جاقلر خلقی سلطنت سینه نک عساکر موظفه سی واردوی هایونک اجزای اصلیه سی اولوب دولت علیه نک اک جسم قوه عسکریه سی ارباب تیمار و زعامت ایدی که انلر دن ایکوز بیکه قریب سواری چیقاردی و انلر مکمل و منتظم اولدقلری وقت اکثریا قپوقوله دخی حاجت برافز لر و بونلر هپ پادشاه بنده سی اولملریله داخل مملکتده عاصی و باغی ظهورینه مانع اولدقلرندن بشقه یالکز روم ایلی ایالتک ارباب تیمار و زعامتی بر دولته جواب و یرر ایدی . زیرا وقتیه یالکز روم ایلی ایالتنده بادقتر اون ایکی بیک قلیج اولوب هر قلیجه متصرف اولان تیمار لو هر اوچ بیک اچه ایچون بر تام السلاح جبه لوسیه سفره اشک قانون اولدیغندن ایالت مرقومه نک ارباب تیمار و زعامتی قانون اوزره جبه لولریله قرق بیک قدر اولور ایکن بعض او جاق زاده لر حسبته لله قانوندن فضله اوله رق او توزر و قرق و الیشر جبه لولریله سفر ایتدکلرندن ایالت مرقومه عسکری یتش سکسان بیکه بالغ اولوردی . اناطولی ایالتنده دخی بادقتریدی بیک قلیج و قانون اوزره جبه لوسیه اون یدی بیک نفر و قانوندن فضله اولان جبه لوسیه او توزر بیکدن زیاده و دیار بکر ایله کردستان و سائر ایالتلرک عسکری دخی بو قیاس اوزره ایدی و اوچیک اچه دن یکرمی بیک

اچیه قدر تیمار واندن یوقاروسی زعامت اولوب ترقیلری دخی مجرد محاربه ده اثبات لیاقته موقوف اوله رق ارباب تیماردن جنک کرده تمام مرتبه یارارانی ظاهر اولناره اون اچیه ده بر اچیه ترقی احسان اولنور . فقط سفر هایونده حددن افزون بهادرلق و یارارلق ایدنلر زعامته مستحق اولورلردی . وسنجاج بکری بونلرک موقع حربده قومانده ضابطلری و بکلر بکیلر باشبوغلری مقامنده اولوب امور نظامیه لرینه الای بکلر مأمور ایدی که هپ توجیهات انلرک عرضلری اوزرینه یورر و محمولاتی بکلر بکیلر مستحقینه توجیه ایدوب فقط تذکره لری درسعادته تقدیم ایله برات اولنور ایدی . و طوغریدن طوغری به درسعادتن بر فرده نه تیمار ویریلوردی و نه ترقی احسان اولنوردی و تیمار و زعامت بر فرده ار په لق و باشمقلق اولمزدی . وزعما اصحاب تیمارک بیوکلری دیمک اولوب زعامتک قدر و اعتباری نه درجه ده اولدیغی بوندن معلوم اولور که اوا ئلده درگاه عالی قوجی باشیلری سنجاج بکلکنه و بکلر بکیلکه مستحق و روز کار دیده و کار از موده خیر خواه و صادق ذاتلر اولدقلری حالده ار په لقلری اون طقوز بیک طقوز یوز طقسان طقوز اچیه اولوب زعامت درجه سنه وار مامق ایچون اندن زیاده اولماز . و خاصکی قادینلره باشمقلق نامیله معاش تخصیصی لازم کلد کده خواص هایون قریه لرندن ینه اولمقداره قدر اچیه تعیین اولنورق کذلک بکرمی بیک اچیه به ابلاغ اولتماز ایدی . وارباب تیمار و زعامت اباعن جد پادشاه دیرلکنه متصرف هپ کشی زاده و معلوم و محرب ذانلر اوله رق نوعما اشرف ملت مقامنده بر طبقه متمایزه اولوب خارجدن بر فرده تیمار و زعامت توجیهی کلیاً ممنوع اولغله ایچلرینه بیگانه دخولی ممکن اولدیغندن بر منوال سابق کثیر العدد اولدقلری کبی غایت مضبوط و کزیده و دولت و ملت نه دیمک اولدیغی طانور بر طائفه اولدقلری حالده هر بری کندوسنجاجی داخنده بولتمغله لدی الاقتضا چله سی چند روز ظرفنده حاضر و آماده اولورلردی .

وروم ایلی طرفنده قرق بیک یورکان و مسلمان و انا طولی ایالتنده اوتوز بیک یایا اولوب سفر روم ایلیده واقع اولورسه یورکان و مسلماندن بش التی بیک نفر و انا طولی جانبنده واقع اولورسه یایاردن اوچ درت بیک نفر سفر هایونه مأمور اوله رق بونلر متریس و طوب خدمتلرین ایفا و اورمان کسوب بول آجق کبی ایشلری ادا ایتملریله ارباب تیمار و زعامت اللریته قازمه و کورک الموق کبی بیایغی ایشلردن وارسته اولملریله مجرد جنکه حصر مساعی ایدرلردی .

بونلردن بشقه روم ایلی جانبنده بکرمی بیک دفترلو اقینچی اولوب سفر هایون وقوعنده اقینچی بکلری اقینچی و کوکلو اولوق اوزره قرق الی بیک قدر سبکبار

سواری ایله دشمن ممالکنه دخول و هجوم ایتملیله بازار کار زار دائماً درون ممالک
اعداده قوریلوب سرحدات اسلامیة سالم قالور واعدانک بویله مشغولیتی حالنده
اردوی هایون دخی ایریشهرك نتیجه حربی قزانور ایدی واولوقتر تاتار طاقه سنه
اصلا احتیاج یوغیدی .

ذکر اولنان صنوف عسکریه هپ قوه سیاره اوله رق بونلردن بشقه قلاع خاقانیه نك
محافظه سنه مأمور یرو و موظف مستحفظ عساکری اولوب انلر دخی مأمور
اولدقلى قلاع وبقاعك محافظه سنه بذل جان ایدر بهادر وفائی یكیتر اولملریله
حدود و ثغورك امنیتی ككده او زمان دولت علیه نك قوه بحریه سی دخی بو وجهله
مکمل و پك منتظم حالده ایدی .

بونلردن بشقه مواقع مخصوصه ده بشلو نامنده برصنف عسکر دخی وار ایدی
ولدی الاقتضا یومیه ایله دخی عسکر تدارك واستعمال اولنوردی .

مؤنه قوقولی فن حربیه دائر اولان مشهور کتابنده دیرکه عساکر عثمانیه علوفه یه
یا خود تیمار وزعامته متصرفلردر . فقط وقت حاجتنده لوند و صاریجه و سبکان
نامنده پیاده و سواری عسکر یازارلر . بونلرک اسمیلری اولیوب بزم طور مز
اوزره خدمات سفریه ده بولندقه اجرت یومیه الورلر . عثمانلو سواریلردن
بشلویان که آتلو محافظه جیلردن برنوع عسکر در . دیار انکر و سده هوساری
نامنه اولان سواری بواعتبارده در . مادامکه عثمانلوندن متصل خوف
واندیشه اوزره یز بر عسکره محتاجز که دائماً حاضر و آماده بولنه . وینه مذکور
کتابنده مؤنه قوقولی دولتعلیه نك قوت و اقتدارینی وصف و تعریف مقامنده
دیرکه دولت عثمانیه ذی بأس و ذی قدرت بر سلطنت قاهره اولوب جری
و جنکجوی و سپروسفره مألوف عساکر بیشماری دائماً حاضر و آماده در . سفر
مرادایتدکده عزیمت و حرکتی شیوع و انتشارندن مقدم عساکر انجم شماری صوب
مرامه شتاب ایله دار الحربه واصل و داخل اوله کیشدر . تاریخ میلاد عیسانک
بیک التیوز الشمس سنه سی اثناسنده سفینه لره مانده او کوزلرین قوشوب نهر طونه
ایله بلغراده و اوسکه و بودیمه چکدیردکلی سفائن و نقل ایتدکلی ذخائر و مهمات
حد تعریفدن بیروندر . و دأب عثمانیان بودر که صورتا کوستردکلی تدارك
و عزیمتک خلافتی ایشلیه کیشدر . و نیت و مقصدلرین کتم و اخفا ایچون تدارکده
و حرکت و عزیمتده صور عدیده و اشکال مختلفه ارانه و اظهار ایده کیشلردر . نیجه
سنه لر و ندیک سفرینه مداومت صورتن کوستروب ناکاه اردل قرالی راقوجی

اوزینه سفر ایتدیلر . وبر مدت ظاهرده بلطه اوزینه تدارك كوروب علی الغفلة
 کرید اوزینه هجوم ایتدیلر . وقتیله تدارك كورمك رومالیرك دأب قدیمی اولوب
 عثمانلور دخی ابتدای ظهورلرندن برو انلرك اثرینه اقفا ایده گلشدر . عثمانلو
 اردولر نده بلدار ونجار وصناع و بنا واصناف عمله نك كترتی تعجب اولسه جق
 مرتبه ده در . قلاوز وجاسوسلری چوقدر . طوپلری ومهماتلری غایت کثیر
 اولدیغندن اثنای سفرده اطرافدن بر نیجه عمله وعونه دخی جمع واحضار ایدرلر .
 استادلری وبخصوص طوپحیلری اکثریا اوروپا فراریلرندن تبدیل دین ایله مسلمان
 اولنلر در . ملل سائر نك طاقت کتوره مدکلری کوچ ومشکل ایشلر عثمانلویه
 قولای کلور . متریسلری غایت متین ومستحکمدر . ومتریسلری یورتتمکده
 سرعتلری شایان استغرابدر . عثمانلویه قارشو ایاق قورشوندن وال تیموردن كرك
 دیمشدر . ضرب مثلدر . انتهى .

اشته بونك ایچون اولوقلر ممالك محروسه آزاده ظلم وتعدي وحدود وثغور اسلامیه
 مصون تخطیات اعادی اولمغله سفر وحضرده اهالی نائل نعمت آسایش وحضور
 وممالك کوندن کونه آبادان ومعمور اولمقده ودولت دائماً قوت ووسعت بولمقده
 ایدی . خصوصیه قانونی سلطان سلیمان حضر تیرینك عصر نده دولتک قوه بریه
 وبجریه سی پك زیاده اولمغله صیت سطوت وسلطنتی جهانیه ولوله ویرمشیدی . انجق
 دولتک کمالی انك وقتنده اولدیغی کچی اکثر اسباب اختلالی دخی اولوقت تکونه
 باشلامشدر . فقط قوت وقدرتی کالنده اولدیغندن ومواد قانونیه نك اختلالی اکثریا
 صورت معقوله ده استتالر ایله باشلایوب بالتدریج بتون مختل ومشوش
 اوله کلدیکندن ایتدالری حس اولنویوب بر مدت صکره آثار ردیه سی ظهوره
 گلشدر .

شویله که سلطان سلیمان عصر نده دولتک شوکت وعظمتی کاله کله رك بر مقتضای
 عز و ناز سلطنت بالطبع اعین بندکندن بعض مرتبه احتجابیه میل ورغبت ایله بالذات
 دیوان هایونه حاضر اولمغی ترك ایدوب انجق و رای قفسدن امور دیوانیه یه القای
 سمع ایتدیکی وبالذات اردوی هایون ایله عزم کارزار وایام حضرده بعضا ادرنه
 ویانبولی شکار کاهلر نده کشت و کذار ایدرک هر مظلوم بی واسطه عرض حال
 ایده بیلدیکی جهتمله نیجه احواله مطلع اولوب امور مملکتیه تقیدی ایسه بر کمال
 اولدیغندن زماننده ممالك معمور وآبادان واهالی مستظل سایه امن وامان ایدی .
 فی الاصل وزرا ایچنده لیاقت وكفایتجه وایه دار رجحان ومزیت وذاتاً وزماناً
 صاحب حیثیت اولنلر صدر اعظم اولوب وزارت دخی نیجه زمان سنجاق بکلکی

وبکسر بکلیک ایتدکن صکره نهایت انا طولی وبعده روم ایلی بکسر بکسی اوله رق روزکاره تجر به سی سبقت ایتش وکرم و سردجهانی کوره رک احوال عالمه کرکی کبی کسب وقوف ایلش ذواته توجیه ایدیلور . وبالجمله مناصبک توجیهانده جائزه ورشوت النیوب هر حالده اهلیت واستحقاق کوزه دیلور ایکن سلطان سلیمان خان حضر تتری قاعده قدیمه به منافی اوله رق خاص او طه باشی ابراهیم اغای دفعه مقام صدارته کتوردی .

واکرچه پادشاه مشار الیه حضر تتری بالذات مصالح دولتک رؤیتنه نصب نفس اهتمام ایدرک وکلاسی آت ملاحظه قیلندن اولسیله هرکیم وزیر اعظم اولسه آسیاب دولتک اداره سنه خلل کلیه جکی درکار اولدیغندن مصالحک کمال سهولت الیه دلخواه عالیسی اوزره جریانی ایچون بویله پرورده دست تربیتی اولان برذاتی صدارته کتورمسی کندو زماننده محل مصلحت اولمدیسه ده بو وجهله اخلاقنه سوء مثال کوسترمش اولدیغندن صکره کانلر دخی ذاتا سودکلی بنده مخصوصلرین وزیر ایتمه باشلایوب بومقوله لر ایسه کنجک وتجربه سزک عالمنده نائل اولدقلری توجیه والتفات پادشاهی به مغرور اوله رق احوال عالمه وقوقلری اولمدیغی کبی ارباب وقوقدن سؤاله دخی تنزل ایتدیکلری جهته همان رأی خودسرانه الیه ایش کوریلوب قانون وقاعده به رعایت و(ان تؤدوا الامانات الی اهلها) امر شریفه توفیق حرکت اولماز وایش ارتق ذاتیانه انتقال الیه حقیقه مصلحت کورمک مقصد صحیحی دوشونلمز اولدیغندن دولتک نظام وانتظامی مختل وقوتی ضعفه مبدل اولغه باشلادی . ازجمله سلطان سلیم ثانی ابتدای جلوسنده یکچیری اغاسنی قبودان دریانصب ایدوب اودخی احوال مجردن بی خبر اولغله زبرده بیان اولنه جنی وجهله اینه بختی لیماننده دونمای هایونی یاقمش واشته اولوقت قوه بحریه دولت علیه تنزله یوز طوتمش ایدی .

ورده تیمار لر احباب حیثیت وناموسدن اولان وملازملک الیه خدمتی سبق ایدن مستحقینه توجیه اولنه کلورکن سلطان سلیمان قانونی عصرنده چاشنیکیر باشیلقدن بکسر بکلیک الیه چیقان خسرو پاشا رشوت الیه تیمار ویرمک کبی برسیئه احداث ایدب صکره لری بونک پک چوق مضر تتری کورلمشدر .

مونده قوقولی سائف الذکر کتابنده دولت علیه سردار اکر مارینک حربده هنر ومهارت لرین وتصرف وتنقید احکام واعمالده شوق وخواهش وسرعتلرین الحق هزار تحسین وآفرینه شایاندر دیو مدح و ثنا ایتدکن صکره بونک سببی دخی بو وجهله بیان ایتمشدرکه دولت عثمانیه وزراسی امور عظامه استعداد ولباقت اکتسابیچون ده اایام صباوتلرنده خدمات حربیه ده استخدام اولنوب بناء علیه

مهام امور ایله الفت ایدرك تحصیل ملکات و تدریج و تأتی ایله قطع مراتب ایدر لر .
 و ممالک فسیحه المسالك عثمانیه ده مملکتدن مملکتنه نقل ایله و یاسفر دن سفره سیر و سیاحت
 ایله وقت شبا بلرندن شیخو ختلیرینه وار نیجه استعمال آلات و اسلحه و تنفیذ و اجرای
 حکم و حکومت ایله تفنن ایدرك کالاته واصل اولور لر . و لکن خفی اولمیه که
 بوزمانده نیجه بدعتلر ظهور یله میان عثمانیایانده دخی فنون حربیه نک تمشوق
 وادمانی نظامنه خلل و هنر و معرفتک رواجنه فنور و کسل کلوب شان و شهرت
 سرداری و سپهسالاری نقیصه پذیر اولمشدر . زیرا پادشاه سرایی رجالتدن بر
 نیجه لر چراغ و در حال سردار و سپهسالار نصب و تعیین ایله معظمات اموردن
 اولان امر خطیر حرب کند و سنک کردن اقتدارینه تحمیل اولنور دیو تحریر
 ایلمشدر .

و فی الاصل پادشاه ایله وزیر اعظمی اراسنه کمنه کیره مز و ایشلرینه اندرون
 و بیرون خلقدن فرد آفریده مداخله ایده مز ایکن سلطان مراد ثالث عصرنده
 ندما و مقر بین پادشاهی مصالح دولتیه مداخله ایله صدر اعظمیره نیجه نامعقول
 ایشلرک اجراسنی تکلیف و قبول ایتمدکری تقدیرجه جمله سی بالاتفاق حضور
 هایوننده فرصت دوشوروب درلو افترا لر ایله سلسله غضب پادشاهی پی تحریک
 ایدرك کیمین قتل و کیمین نفی ایستدیرر اولدقلرندن ناشی برخیلی وقتلر صدر
 اعظملر بالضروره اندرون خلقتنه متابعت و هوالرینه موافقت ایتمکه مجبور اولملر یله
 انلر دخی بی محابا هراموره مداخله ایدر . و ایستدکری فی اجرا ایستدیرر
 اولدیلر .

طقوز یوز تاریخننده شهزاده سلطان محمدک ختان جمعیتی اولوب برایی ماه متمد
 اولمغله اطراف و اکنافدن بیشمار خلق تجمع ایتمش بولندیغندن ختام سورده
 بوقدر اجلافک نمونیتلری التزام و جمله سی یکیکچریلک ایستدکارنده طرف
 سلطتدن مراملرینه مساعده و اجراسی یکیکچری اغاسی فرهاد اغایه اراده
 بیوریلوب حالبوکه بر منوال سابق یکیکچری تفراتی اصول و نظامی و جمله عجمی
 اوغلانلری قشله لرندن المنق قانون اولمغله فرهاد اغا او جاق ضابطانی ایله
 لدی المشاوره بوصولنده او جاغمزیه بیکانه دخول ایله او جاقده جاری اولان
 قانون وقاعده الدن کیدر . دولت علیه یه بونک عظیم ضرری وارد دیو قبول
 ایتمک اوزره بالاتحاد قرار و یرمشار ایسه ده عاقبت اندیش اولمیان بعض ندما
 و مقر بین الحاح و اصرار ایله تکرار اراده سنیه اصدار ایستدیردکرینده فرهاد اغا
 عزلی اختیار ایتمش و خلقی یوسف اغا چراغی نامیله طوائف مزبوریه پی یکیکچری

اوجاغنه ادخال ايدرك بر تخم فساد آكوب كيتمشدر كه صكره كانلر دخى بويله
 بر بدعت احداث ايدوب درلو نام و تاويلات ايله بر طاقم منشا و مشربى و مسلك
 و مذهبى نامعلوم اشخاصى دولتعليه نك كندو دست تربيه سيله عجمى قشله لرى
 فدانلغنده يتشديرديكى يكيچريلر ايجه ادخال ايدرك دولتك بويله بر منتظم و معتنا
 اوجاغنه انجیر ديكمشلردر . زيرا اوجاغك قانونى بر كره رخنه پذير اوليحق بر
 دخى اوكى الله ميوب فى الاصل پادشاه علوفه سنه متصرف اولنلر وكلا و وزرا
 و سائر مأمورينك دائره لرنده مستخدم اولمق محال و يكيچريلر على العموم
 قشله لرنده ساكن اولمق شرط اوله رق خارجه بر فردك بولمسي و پيرو عمل
 مانده اولمقجه تقاعد لرى كلياً ممنوع ايكن اندن صكره يكيچرى علوفه لرى خدمه يه
 اعطا اولمغه و كنج و توانا يكتلر متقاعد اولمغه و رفته رفته بوقالقر تزايد ايدرك
 يكيچرى اغالرى و اوجاق ضابطانى و قلمى كتابى نفرات اساميلرى و ترقيلرى
 ديكلارينه بيع و فرخت و چراغلق و ايراد ناميله بخش و اعطا ايتمه كه نهايت
 يكيچرى اساميلرى مقاطعه و اسهام كى النوب صالتمغه باشلامغه اكثريسى اندرون
 و پيرون رجالى و علما دائره لرينه و اتباع و خدمتكار كروهنه كچوب و بونلره
 قبولى اسامى تعبير اولنوب قشله متوليلرى بونلرك مواجبى براز نقصان و يرمى
 اعتياد ايله ماكل ايتدكلرى جهته يكيچرى اساميسى كوندن كونه تزايد ايتمكه
 اولدينى حالده سفره سوق اولنه جق نفر لرى تناقص ايدرك نهايت يكيچرى
 قشله لرنده باش اسكى و پيراقدار نامنه بر قاق عمل مانده در بدرلر ايله قره قولقجى
 و اشجى مقوله سى بعض بچاره لردن بشقه كمسه قالموب يكيچرى اساميسى ايسه
 اولكيدن چندقات زياده اوله رق مواجبلرينه خزينه دولت تحمل ايتمز اولمشيكن
 اخراج مواجب وقتنده كوچ حال ايله تدارك اولنه بيلان مبالغ كايه يى سفره
 كيتمز و قولق بگله مز و دولتك برايشنه ياراماز اصناف و تجار و اتباع و خدمتكار
 كروهندن برر تقريبله تقاعد اساميسنه دسترس اولنلر اخذ ايدر اولدقلرندن
 سفر ايچون شويله طورسون قولق بگلمك ايچون لازم اولان نفرات اكثرثيا
 قشله لر طرفندن اجرت ايله طوتيلوردى . حالبوكه استانبولده بونجه اصناف
 و اسافلن بشقه طشره لرده نيجه يوز بيك كشى برر اورته دن دم اوره رق
 يكيچريلك ادعاسنده اولدقلرندن تخصيصات عسكريه يى ماكل ايدنمش اولان بر
 طاقم اوجاق قوقونوسلرى برقته قوپارمق مراد ايتسلر سوزى اياغه دوشوروب
 و نيجه اسافلى يكيچرى ناميله قزغانلرك باشنه اوشوروب برهيئت عصيانه تشكيل
 ايده بيلورلردى . و فى الاصل يكيچريلر غايت مطيع و فرمانبر بر عسكرو اوله رق

قرق بر قیل ایله یدیلور تعبیری حتملرندہ جاری اولوب شاید کہ ایچلرندن
 اوجاغک قانون وارکانسه مخالف حرکت ایدری اولورسه اوجاقلوسی حمایه
 ایتمکدن بشقه کندولری دعواچی اوله رق درحال تأدیب وسیاست اولنور
 ایکن قانون ونظاملرینک بروجه مشروح اختلالدن صکره اله آووجه صیغمز
 برکروه اشقیاءاورطه لری متهم وجانیله ملجاً ومأوی اوله رق مصالحملکیه نک نیک
 وبدینی فرق وتمیزایتمکسزین بزوماده بی ایستمز دیه رک دین ودولته نافع نیجه تدایرک
 کیرو قالمسنه وخروج علی السلطان ایتمک کبی نیجه فضاختره علت اولوب عصر
 بعصر کیتدکجه حال اختلال واغتشاشلری دخی تزیاید ایلدیکندن یوزلرندن دولت
 علیه نک کوردیکی فناقلرک مقدارویانی حوصله تحریره صیغمز . الحاصل عصیان
 وشقاوت ایچون یولداش یوقمی دینلسه هرکوشه دن یکچیری نامیله بیشار اشقیاء
 ظهور ایدوب انجق انلرک یکچیریلککری هپ قید تأدیب وسیاستدن ازاده
 وتکالیفدن معاف اوله رق سربست ولا ابالی کزیمک ایچون اولوب یوخسه حرب
 وجهادی اصلا وظیفه ایدتمش اولمدقلرندن سفر ایچون عسکر بولناز اولوب
 وسفر هایون وقوعیله یکچیری طلب اولندقدہ استانبولدن اورطه نامیله قرغان
 وچور باچی واوطه باشی واشچی وچند نفر قره قولقچی ویکرمیشر اوتوزر
 مقداری طومه نفر چیقوب سؤال اولنسه نفرا تمز اناطولی وروم ایلی جانبلرندن
 کلور دیو جواب ویرلر وانلر ایسه هر قضانک سرداری معیتله کلک لازم ایکن
 سردارلر بشر اوزر آدم ایله چیقه رق قصور بر مقداری سردنکچدی بیراغیله
 کلوب انجق انلر دخی هر بیراق یوز بکر میشر نفر اولملو ایکن اوتوزر قرقر ونهایت
 الیشر التمشو ارغاد مقوله سیله کچککری یرلرده غصب اموال وهتک ناموس
 ایدرک اردویه کلدکرنده دخی ثبات ایتموب همان بر طرفدن فراره باشلارلر .
 وبقیه سی دخی میدان حزیده برطوب اتلدیغی کبی اردوده بولدق زینی یغما ایدرک
 فرار ایدوب اورطه لر چور باجیلری وچند نفر ضابطلری ایله قالور . واوجاقلر
 مواجی نامیله خزینہ دولتدن چیقان بوقدر بیک کیسه اچقه شوکا بوکا ما کل
 اولد یغندن نفرا تک انه کیرن جزئیات مقوله سی اولمغین لدی الاقتضا ضابطلرندن
 نفرا ت مطالبه اولنسه مجدداً تصحیح ایدلم ودال قلیج یازدم دیو جواب
 ویرلر . وحالبوکه مجدداً یازیله جق اولنر هب دیرندی مقوله سی اولمغله برایشه
 یرامیوب بیهوده یره مواجب عسکریه تزیاید ایدرک برقاندها خزینہ یه مضایقه
 کتورلمش اولور . واکرچه بومقوله ضمیمه لرک محمولاتدن تقاص اولنمسی قابل
 ایسه ده محمولات دخی اوجاقلو النده اولمغله ایستدکری قدر شی کوستروب

باقیسی کتم ایدر لر . و بوباده کندولرینی معذور و مجبور کوررلر ایدی . زیرا
یکچیری اغالرینک حین نصبده کندولرندن خنی و جلی کلی جاژه و عبودیت
النوردی که صرف رشوتدر . انلر دخی قول کتخداسی و صامسونجی و زرغرجی
و طور ناجی باشیلر ایله اورطه چور باجیلرینی و سرحدات یکچیری ضابطلرینی تجریم
ایله حین نصبلرنده کلی رشوت الوب بونلر دخی مادونلرینی تجریم و قشله
متولیلری و اختیارلری و یردکلرینی چیقارمق و ماکلرندن دور اولماق ایچون
محلولاتی کتمه مجبور اولورلر دی .

ایشته بو وجهله سرحدات مواجینک اکثری استانبولده غارت و تلف اولوب
باقیسی دخی سرحد اغالری ماکل ایدنمکله دولت علیه نکلر یولو قولی نامنه اولان
موظف مستحفظ عسکری دخی پریشان اولمشیدی . و بوسنه سرحداتنک نظامی
یرخیلی وقت محافظه اولنه بیلمش ایسه ده صکره لری کیدرک بوفساد اورایه دخی
سرایت ایدرک اورالری دخی قلاع و بقاع سائر نکلر حالی کسب ایلمشدر .

الحاصل دولت علیه و قتیله قلاع مستحفظلرینه مقدار کفایه علوفه تخصیص
ایتمشیکن بو مواجینک اکثریسی دخی در سعادتده بولنان اوجاق ضابطلری
و سائرلری اخذ و بلع ایتدکلرندن یالکر سرحداتنک محافظه سی ایچون کلی عسکر
ترتیبه و مبالغ و فیره صرفه حاجت مس ایتمشدر .

جبهجی و طوپچی و عربجهجی اوجاقلرینک حالی دخی یکچیری اوجاغندن بدتر
اوله رق قوللق بکلیه جک برنفری قالیوب فقط قشله لرنده ایری دستارلی بر مقدار
قره قوللقچیلری و ارایدی . چونکه اسامیلرینک انجق عشری درجه سی اوجاقلرینک
اولوب باقیسی قولی اولدیفندن اوجاقلرنده اغا و کتخدا و چاوش و چور باجی اولنلر
حالرینه کوره اوجیوز و بشیوز و بیگ اچقه یمکک پیدا ایدوب نفر سؤال اولنسه
اموز سلکدک و سلفلرینه بهانه بوله رق شونک بونک اتباعی کوستر لر دی .

هله مهمانه ایتدکلری اهاننک نهایتی یوغیدی . زیرا سفر و قوعنده سورکون
آوی کبی برالای اسافللی جمع ایدوب یوللرده مهماتی دوکدرک و عربلرینی اصناف
و سائره ایجار ایدرک استانبولدن چیقان مهماتنک انجق نصفی محلتنه ایصال وانی دخی
دشمن طرفندن برایاق پاتردیسی ظهورنده یرنده ترک ایدر لر . و طوپچیلر
و عربجهجیلر دخی بارکیلرینک قوشوملرینی قطع ایله اوزرلرینه سوار اوله رق
طوپلری عربجهجیلرله براغوب چارلر دی .

طقوزیوز طقسان ایکی تاریخنه کلنجه سواری اوجاقلرله ارباب تیمار و زعامت
ایچنه دخی بیکنه ادخال و قانون و نظاملری اخلاص اولنماشیکن تاریخ مزبورده

ایران سرداری بولسان اوز دمیر اوغلی عثمان پاشا یارارانی ظاهر اوانلردن بعضیلرینه ابتدادن طقوز اچمه ایله بلوک ویره رک سواری اوجاقلرینه ادخال و بعضیلرینه دخی اوجر بیک اچمه تیمار ایچون ابتدا امری اعطا ایتمکله هم سواری اوجاقلرینه و همده ارباب تیمار وزعامت ایچنه خلاف قانون اوله رق خارجدن آدم قارشمش اولوب آکر چه عثمان پاشانک ادخال ایلدیکی کسنه لر دکرلی ذاتلر اوله رق بالاستحقاق بومکافاتنه نائل اولمشلر ایسه ده چه فائده که بووجهله قانون قدیم بر کره مختل اولیجق اندنصرکه کانلر ایو فنا دیمیوب برطاقم مجهول الاحوال اشخاصی بلوکلره ادخال ایله سواری اوجاقلرینی اخلال ایتمکدن کیدرک انلرک علوفه لری دخی بیکه چری علوفه لری کبی شوکا بوکا ما کل اولدی . وفی الاصل بونلرک نفراتی استانبول ایله ادرنه و بروسه بیننده کی قصبات وقراده ساکن اولمق مقتضای قانون ایکن بوخصوصده دخی قانونه رعایت اولنمیوب اطراف آکنافه پراکنده اولمیرله هربری برر گوشه ده یرلشه رک امور شرعیه وملکیه مأمورلرینک ایشرینه مداخله دن خالی اولمازلردی .

وسفر هایون و قوعنده اکثری یرلردن حرکت ایتمیوب علوفه لرین کیمی ضابطلرینه و کیمی یولداشلرینه سپارش ایده کلدکلرندن سفره کلنلری اقل قلیل ایدی . چونکه فی الاصل بونلرک نفراتنک ابتدالری یعنی توجیه کاغدلری اللرنده اولوب مواجب چیقدیغنده جمله سی آستانه یه کلرک علوفه لرین اخذ ایده کلورلر ایکن بو قدر بیک آدم علوفه لرین الوب کیدنجیه دک در سعادتده درلو فضا حتره اجتناسار ایده کلدکلرندن دفع مضر تلری ضمنتده هر بلوکلک نفراتنک ابتدالری چاوشلرینه یرلمسی وعلوفه لری خروجنده چاوشلری اللرنده اولان ابتدالره کوره علوفه لرینی قالدیروب ولایتلرینه ایصال ایله عموماً نفراتنک آستانه یه کیماسی رأی اولنمش و بو طریقه له اسامیلر طور به لره کیرمش و کیدرک بری فوت اولدقده چاوشلر اسامیسی تر قین ایتمیر میوب علوفه سین حیاتده کبی اخذ ایدر اولدقلری شایع اولمش اولدیغنه مبنی هر کیم بلوکلر خالقندن برینک فوت اولدیغین خبر یررسه اسامیسنک نصفی کندوسنه یرملک اصولیه بیت المالك صیاتی تدبیر اولنمش و حال بوکه هر محلول خبر یرن اسامی به مستحق اولدیغندن بو جهته دخی نیجه اسامیلر نامستحق انه کچمش وبعده محلوللرین برر ایکیشر اچمه ضمله وبلوکن تغییر ایله کتمه باشلا یوب بو جهته محلوللری بولنه ماز اولدیغندن بیت المالی صیانته اومثللو صاحب طور به ضابطلرک و فائنده طور به لری اغالری طرفندن ضبط اولنه رق طور به سی دروننده هر قاچ ابتدا وار ایسه محلول وار یوق هر ابتدادن

کوتوری بازار کبی میری ایچون ایکشر ایچہ اخذ ایله آخره ویریلوب بعدہ اوجاق اغاری دخی ایکشر ایچہ جائزه ضم ایدرک هروقات ایدہ نک طوربه سی دروننده ظهور ایدن اسامی به دردر ایچہ ضم ایله صالمغه باشلامش ایدی . بوحالده اسامی طوربه سی الانر دخی هنوز ویردیکی چیقار مقسزین مدیونا فوت اولدقلری جهته اوجاقرینه برنوع ضعف کلدی وطوربه اصحابی ویردیکی ایچہ بی علوفه چیققدہ نفراتک علوفه لرندن المغه باشلایوب بوجهته اسامیسی طوربه ده اولان نفراتک انه برشی کیرمز اولدیغندن سفره کلز اولدیلر .

وسواری بلوکاری ایچون خزینہ دن بونجه مواجب ویریلور ایکن اردوی هایونده انجق برایکی بیک موجودلری اولوب وانلر دخی استانه دن اولیوب سیواس وتوقات وسائر برقاچ محلدن ایدیلر .

وبالاده اشعار ایندی کمز وجهله یکچیری اسامیسی کیتدکجه تزايد ایلدیکی کبی اشبو سواری بلوکاری خلقی دخی تزايد ایدرک قانونی سلطان سلیمان عصرنده یکچیری اون ایکی بیک قدر والتی بلوک خلقی یدی بیک قدر ایکن سلطان مراد ثالث عصرنده یکچیریلر یکر می یدی بیکه وبلوک خلقی اون اوچ بیکه بالغ و سلطان محمد ثالث عصرنده بیک درت تاریخنده یکچیریلر قرق بش بیک وبلوک خلقی یکر می بیک و سلطان احمد اول عصرنده بیک اون سکز تاریخنده یکچیریلر قرق یدی بیک وبلوک خلقی یکر می بر بیک اسامی قدر اولمشیدی . بوصورتله وقوع بولان ترقیاته ایسه خزینہ دولتک قارشولغی اولدیغندن تخصیصات قدیمه سی مصارف عسکریه به وفا ایتیره رک ایام صلح وآسایشده بیله میری خزینہ سی مواجب عسکریه بی تأدیه ایدہ مدیکی جهته عسکری ایچنده اره صره فته وفسادلر وقوعه کلور اولدی . حالبوکه وقتیلہ قلیل العدد اولدقلری حالده مضبوط ومنتظم اولدقلرندن پک بیوک ایشلره یارارلر ایکن بویله علوفه لرینه خزینهلر وفا ایتیز مرتبه تکثر ایتدکلر نده مختل النظام اولدقلری جهته سفرده ایشه یاراماز اولدقلرندن بشقه اردوی هایونک تفرقی مؤدی وحال عصیان وسرکشیده بولندقلری حسیبله ایام حضرده دخی نیجه مفساد و مکارهه بادی اولورلردی .

وابتداری بلوک خلقی کمی ازی به الوب دولتی خلیجه تضییق وازعاج ایتلریله یکچیریلر اله النوب انلرک قوتیلہ بلوک خلقنک صورت تعصبری کسر وازاله اولنمش ایسه ده اندن صکره دخی یکچیریلر کم الماز اولوب کیتدکجه عصیان وشقاوتلری مزداد اوله رق دولتک باشنه دها بیوک بلیه اولدیلر .

برمنوال سابق علوفه لو عسکر تکثر ایلدیکی کبی سائر علوفه لو طوائف دخی

اوموال اوزره تكثر ايدرك خزينه دولت دوچار مضايقه اولمغين قارشولوق بولوق ايجون بالضروره تكاليف ميريه تزويد اولنوب تكاليفك ملك وسكنه نك ترقه معموريت و ثروتى اساسنه مبتنى اولميان تزايدي ايسه موجب ظلم و تعدى و بودخى ممالك خراب و اهالينك بيتاب اولمسنه بادي اولمشدر .

بناء عليه مؤخرآ علوفه خوارانك تقلينه سى اولنوب حتى سلطان مصطفىاى ثانى عصر نده . بكيچريلر قرق بريكة و بلوك خلقى درت بيك يدييوزره قدر تنزيل و سائر علوفه لو طوائف دخى بوموال اوزره خيلىجه تقلال اولمشيدى . علوفه لو طوائفك كثرى دولته مضر اولدني كى ارباب تيمار و زعامتك دخى بالعكس قاتى موجب مضرت اولمشدر . شويله كه تيمار و زعامت اصحابى ديرلكرينك بولنديكى سنجاق داخنده متوطن اولوق قانونلى اقتضاسندن ايكن سلطان مراد ثالث عصر نده بروج بالا خلاف قانون قديم اوله رق و زرا امكدارلرينه تيمارلر توجيه اولمغه باشلايوب بو ايسه سوء امثال اوله رق رفته رفته شهر خلقندن و رعايا صنفندن نيجه فرومايه لر و نيجه مجهول الاحوال شخصلر آه بنوب و قليج قوشانوب ارباب تيمار و زعامت ايجنه قارشيدلر . و فى الاصل براياتك بكار بكيسى بر تيمارى نا اهله توجيه ايتسه مستحقلى در سعادت كلكه عرض شكوى ايلدكلرنده اول بكار بكي طرف پادشاهيدن معاتب و مسؤل و بلكه منصبندن معزول اولور ايكن بعده تيمار و زعامتلر طوغريدن طوغرى به در سعادتدن توجيه اولمغه باشلامسيله ارباب استحقاقك عرض شكايه ايدى جك بريرى قالمدى . و سلطان مراد ثالث عصر نده بر منوال سابق ندما و مقرين پادشاهى زياده سييله يوز بولوش اولدقلىرندن غزات مسلمينك حتى اولان قرى و مزارعك برر تقريبله كيمسى بروجه ارپهلق و كيمسى تملك صورتييله عهده لرينه كچوروب كندولرينه تمام مرتبه استغنا كلكده دخى توابع و متعلقاته بك چوق تيمار و زعامتلر يابدريدلر . و كلاى دولت دخى دوشن محمولاتك كزیده لرینی كندو اطراف و متعلقاته ويرمكه باشلاديلر . بو جهته باشلوجه تيمار و زعامتلرك كيمي ارپهلق و كيمي باشمعلق و كيمي خواص هايونه ملحق و كيمي بدنى صحتده اولنلره تقاعدیه اولمشيدى .

بر طاقى دخى اكبر سپدينه كوروب نام مستعار ايله تصرف اولنوب ديلسزلىر و جوجه لر و سائر ندما و اوجاق اغالرينك متفذلرى و وزرا اغالرى و بكار بكيلىر و سنجاق بكارى و بعض كتاب يدلرنده نيجه تيمارلر بولنهرق كيمي خدمتكارلرى و كيمي كوله لرى اوزرلرينه برات ايتديرمش اولدقلىرندن نام انلرك و محصول

کندولرینک اولوردی . و نالوجه تیمار وزعامتلك بعضیسی دخی ندما و مقرین
 وسائر طرفلرندن برجهته وقف اولمشیدی . حالبوکه بونلر حق جهاد و غزا
 اولان اراضی میریه دن اوله رق برجهته وقف ایله حبس اولملری جائز دکل
 ایدی . فقط اراضی میریه بی وقف ایتمک بدعتی دخی سلطان سلیمان عصرنده
 ظهور ایلمشدرکه رستم پاشایی کندوسنه داماد و صدر اعظم ایدوب حقنده توجه
 وحسن نظری برکال اولغله مرامنه مساعده ایدرک اجدادی زماننده فتح اولمش
 نیجه قریه لری کندوسنه تملیک و اودخی بعض جهاته وقف ایتمش ایدی . ایشته
 بونلرک حقنده قوچی بک سلطان مراد رابعه تقدیم ایتمش اولدینی لایحه سنده
 دیرکه اول مقوله سلطانلرک خالصری فوت اولدقلرنده میریه النورکن صکره
 کلنلر دخی وقف ایتمکه باشسلا یوب خلاف شرع شریف بیت المالك صرف حق
 اولان بوقدر حاصل ضایع اولدی ثواب اعتقادیه و باله کیردیله . وینه قوچی
 بک مذکور لایحه سنده دیرکه خلاف شرع شریف بعض تملیکلر و وقفلر واردر .
 کرچه صورتده خیر کورینور اما عند التحقیق اضاعت بیت المالدلر . زیرا ممالک
 اسلامیه ده اولان قری و مزارع محصولاتی بیت المال صرفدر زیرا غزا و مقاتله حقیدر .
 شرعاً مصرف معنی واردر اول مقوله لرک و قفیتی نیجه صحیح اولور . شرعاً
 جائز اولان اوقاف انلردر که سلاطین ماضیه اسکنهم الله فی جنات عالیه حضراتی فتح
 ایله کلری ممالکدن عامه مسلمین ایچون و قفلر وضع ایتمشدر . و زمان سابقده غازی بکلر
 و بکلر بیکلر سایه دولتعلیده فتح ایلدکلری ممالکدن دین و دولته ایلدکلری خدمتلی
 مقابله سنده کندولرینه طرف پادشاهیدن بعض قری و مزارع تملیک اولنوب انلر دخی
 بوبرلری عامه مسلمینه نافع اولق اوزره پادقلری خیرات و حسنا ته باذن سلطانی وقف
 ایلمشدر . بومقوله و قفلری ائمه دین تجویز ایتمشدر . بونلردن ماعداسی
 مشروع دکلر . برآدم مجرد مقرب پادشاهی اولق ایله نیجه بیلر مقدم فتح اولمش
 اولان ممالکدن بیت المالك حق صرفی اولان قری و مزارعی کندویه تملیک
 ایستدروب بعده دیلدیکی یره وقف ایلمک نیجه صحیح اولور .

الحاصل حق جهاد و غزا اولان اراضی میریه نک و قفیتنه ابتدارستم پاشا برقو آچوب
 اندن صکره کلنلر دخی کیمی اسلاف غزاتک اوقافنه اوزنه نرک و کیمی اولاد و اعقابنه
 فضله و فقدان ایراد یایمق افکارینه دوشه رک پک چوق یرلری بو صورتله وقف
 و حبس ایستکلرندن بودخی تیمار وزعامتلیر تقصانه و اصحابنک انقراضه برسبب
 اولمشدر .

اشته بو صورتله حق غزات اولان تیمار وزعامتلیر شوکا بوکا ما کل اوله رق

آز وقت ظرقده دولتعلیهنک بویه باشلو وباشی باغلو مرتب ومنتظم بر جسم هیئت
عسکریه سی مضمحل وایالات والویهنک روتقی زائل وبو سبیدن دشمن دولتله
مقابله شویله طورسون داخل ممالکده ظهور ایدن عصات وسرکشانک تأدیبی
مشکل اولدی . زیرا کیدرک سفر هایونده یدی سکر بیکدن زیاده ارباب تیمار
وزعامت بولتماز اولوب انلرک دخی اکثر یسنک دیرلکبری منازعه لو اولدیغندن
الری قلیجه وارمزدی . چونکه تیمار وزعامتله استانبولدن توجیه اولنور
اولدیغندن یکدیگره مناقض نیجه توجیهات اجرا اولنمش اولسیله برچوق کیمسه لرک
الرنده متخالف الفحوی و متناقض المضمون براتلر ومقرر نامه سنده حق
بونکدر خصمی تزویر ایله تعرض ایلدیکی مسموع هایونم اولدی . بوکا ضبط
ایتدیروب خصمی منع ودفع ایده سین دیو مسطور وخصمنک یدنده کی امرعالیده
دخی عینله بومنوال اوزره مذکور اولدیغندن نیجه غازیلر میدان معرکه ده جان
الوب جان ویرمکده ایکن تمام محصول وقتی خصمی سنجاغنه کیدوب دردمندک تمام
محصولاتی ضبط ایله برازینی کندو وبرازینی قاضی بلده الور ایدی .

بوصورتله ارباب تیمار وزعامتک احوالی پریشان اولدقدن بشقه برمملکته امر
شریف وارد اولسه فرمان پادشاهی گلش دیو هرکس قولاق طوتار واطراف
واکنافک صغیر وکبیرینه دهشت دوشر ایکن بویه اوامر و بروات متناقضه نک
تواردی فرمان پادشاهینک تأثیرینی ازاله ایدی .

بوندن بشقه از قدیم الای بکیک مستقیم الاطوار واهل عرض ووقار اولان
ذاتلره توجیه اولنه گلشیکن صکره لری حمایت وشفاعت ورشوت ایله اسافل
وادانیدن بعض کسانه ویرلمکه وبو خصوص والیره مدارجر منفعت اوله رق
مجرد جلبه منافع ایچون بلا سبب الای بکیلر عزل ونصب اولنمغه باشلا یوب انلر
دخی درلو بهانه ووسیله لر بوله رق شونک بونک دیرلکن رفع ابقا ایتدیرمکی
عادت ایتلریله ودها نیجه فالقار وجوده کتورمکده اوللریله زعما واریاب تیماره
قلت وپریشانلق طاری اولدینی حالده ایشلری اولکیدن افزون وکران ایدی .
زیرا صکره لری یورکان ومسلمان طائفه سی مقاطعه یه باغلانوب اناطولی ایالتنده کی
بیادکان دخی تیمار نامی فسخ ایلمش اوللریله بونلردن سفر هایونه کمنه کلز
اولدیغندن متریس قازمق وطوب خدمتلرین کورمک کی آغر ایشلردخی ارباب
زعامت و تیمار اوزرینه تحمیل اولنمشیدی .

وبوظاه مسزلق عسا کرک هرصنغه سرایت ایدرک اقینچی طائفه سی دخی کیمی
علوفه لو قول نامه اولوب کیمسی دخی اقینجیلانی انکار ایتمکله بو طائفه دخی

بوجوهله منقرض اولمغین اندن صکره دولت علیه آقین مصلحتی ایچون تاتار
عسکرینه محتاج اولوب سفر هایون وقوعنده قریم خانلری اوتوز قرق بیگ قدر
تاتار سوارسی ايله ممالک اعدایه دخول ايله چاپول ایدرلردی . مؤخر آ روسیه لو
قریمی استیلا ایلمش اولدیغندن سفر ظهورنده سلاطین جنکیزه دن بری قویان
خانی عنوانیه ممالک محروسه ده بولنان تاتارلره باشبوغ نصب ايله کما فی السابق
تاتارلرک استخدامنه صورت ویرلمشیدی . لکن جهانک رنکی دکیشوب حرکات
حریبه بشقه حاله کیرمش وتاتارلرک اسکی صولت و جنک آورلکلری قالمش
اولدیغندن اولکی کبی ایشه یراماشلردر .

برمنوال مشروح ندما ومقربین پادشاهی اصحاب سیفک دیرلکلرین قطع ایتدکلرینه
قناعت ایتیموب بابرشوتی کشاد ايله ایالات والویه و مناصب سائره توجیهاتنه دخی
مداخله ایتدکلرندن برچوق نااهلان میدان الوب کیمی بکلک و کیمی بکلر بکلک
ایله بکام واصحاب استحقاق اولنلر پسمانده وکنام اولدیلر . و کیدرک رتب دولت
علیه مبذول اوله رق عموماً بکلر بکلره و بعض سنجاق بکلرینه وزارت و یریلور
اولدی . وسائر مراتب اصحابی دخی بوقیاس اوزره کثرت بولدی . لکن
رتبه لرک اولکی کبی قدر و اعتباری قالمدی . و چونکه سلطان سلیمان خان
حضر تلی دولتک قوتن و عسکرک و فرتن کوروب دبدبه و شان و شهرت
و آایشه دوشدیکندن (الناس علی سلوک ملوکهم) مضمونجه خلق دخی بویله
سلوک ايله زینت و نمایشه دوشوب کیدرک اصحاب مناصبک حاصلاتی و قول طائفه سنک
وظائفی کندولرینی اداره ایتمز اولدیغندن ظلم و تعدی یه باشلامشرا ایدی . بعده
اصحاب مراتب بویله کثرت بولدجه مظالم و تعدیات دخی کثرت و ترقی بولدی .
وسالف الذکر رستم پاشا حاصلات میریه بی تکثیر داعیه سیله التزام اصولنی احداث
ایدرک کرک خواص هایون و کرک مقاطعات جمله سنی التزامه و یروب و التزامی
دخی منصف و متدین ذاتلر قبول ایتدیکندن اکثریا اراذل و اسافل اله دوشوب
بودخی مقاطعات و خواص هایون قریه لرینک خرابیتنه سبب اولدی . و بویله
مظالم و تعدیات ايله ممالک خراب و دولتک خزینة حقیقیه سی ماثه سنده اولان رعایا
دوچار فقر و اضطراب اولدیغندن واردات دولت دخی کلی تنزل و تنقص
بولدی . بوحالده حدود خاکانیه یه اطاله ایادی ایدن اعادی بی دفعه کافی قوت
قالمدیغندن بر جوق مملکتلر الدن کیدوب بر طرفدن دخی ظهوره کلان فتن
و فسادات داخلیه ايله اله اولان ممالکک خرابیتی تزاید ایتمکه باشلادی .
واکرچه سلطان مرادک بطش و شدتی حسبیله مصالح دولت بعض مرتبه یولنه

گیر کبی اولدیسه ده اندن صکره دها فنا حاله کیردی . و مؤخر آکوبرلی محمد پاشانک ویردیکی نظام ایله دولت کرکی کبی کسب قوت ایتدیسه ده بر مدت صکره یسه اختلاله یوز طوتدی .

اول عصرده ایسه اوروپاده سائر قنون و صنایع ایبروله مکّه باشلادیکی کبی اصول جدیده اوزره تنظیم و تعلیم عسکر مسئلهسی دخی شیوع و انتشاره باشلامش اولدیکی جهته دولت علیه دخی اختلاله وارمش اولان نظامانک اصلاحیه مقابله بامثل قاعده سنجه عسا کرینی اصول جدیده اوزره ترتیب و تعلیم و آلات و ادوات حربیه سنی اکا کوره تنظیم ایتک لازم کلدیکی زمانلرده داماد ابراهیم پاشانک ایام سفاهتی حیولتیه اول مرتبه دولته کسل و اخلاق ملته خال کلدیکی که متعاقباً سلطان محمود اول حضرتلری کبی برغیور و حیثتشار پادشاه کلامش اولیدی دها اولوقت دولتک فنا حاله دوچار و انواع مخاطراته گرفتار اولسندن خوف اولنوردی .

چونکه اسلاف سلاطین عثمانیه حضراتی هنکام سفرده اکثریا اردوی هایون ایله چقدقلرندن بشقه ایام حضرده دخی پای تخت سلطنتده مدت مدیده مکث و اقامت ایتیب و زرادن برینی استانبول قائم مقامی و ضبط و ربط بلدییه مقتدر برسکبان باشی نصب ایدرک کندولری مستشار سلطنتلری اولان قبه وزیرلری و علمای اعلام و رجال دولت علیه لری ایله کاه ادرنه و یکیشهر طرفلرنده کشت و کذار و کاه نمونه کار زار اولان صید و شکار ایله و یا خود تفنک و حشت اندازی و نینه بازی کبی حربه متعلق حرکات و اطوار ایله و قتلرین امرار ایده کلدکلرندن هیئت دولت علیه برقوه سیاره منزله سنده اولغین ارکان سلطنت و سائر مأمورین دولت بالطبع سبکبار و خفیف المؤمنه و مشاغل حضریتدن آزاده اوله رق ایرادلری مصرفلرینه غالب ایدی . مرویدرکه رستم پاشا دامادی احمد پاشا که سکنوار سفرنده دردنچی وزیر اولوب بعده وزیر اعظم دخی اولمشیدی . ابتدا وزیر اولدیغنده اسباب احتشامدن یالکر ایکی کورکی اولوب برینی دیوان هایونده و دیگرینی خانه سننده کیرمش . حالبوکه بشیوز عبد مشتریسی و اکا کوره جنبه خانه سی واریمش . اشته وزیرانک هب بومنوال اوزره قبولری مکمل اولوب هر بری چفتلکلرنده یوز قطار قاطر و یوز قطار دوه بسارلر . و بر طرفه مأمور اولدقلری کبی اصلا دوه و آت اشتراسته محتاج اولقسزین اوج کون ظرفنده بروجه استعجال مأمور اولدقلری محله حرکت ایبرلر ایش بعده دولت علیه طور بدویتدن حضریت و مدینته نقل ایتمکله خواقین عظام حضراتی علی الدوام دار الخلافه ده مکث و آرام ایتدکلرینه مبنی استراحت

حضریه جمله به طبیعت ثانیه اوله رق رجال و کبار درون استانبولده عالی بنالر یابوب
اکاکوره ادخار تجملاته و علی العموم هر کس مفروشات و ملبوسات و سایر لوازماتده
عظیم تکلفاته دوشمکین مأمورینک واردات طبیعیه سنه نسبتبه مصرفری قات
اندرقات زیاده اولدیغندن اصحاب مناصب انواع ارتکاب وارنشایه محتاج اولدی .
مقاطعه و مالکانه وزعامتلی دخی اصحابی آغر بدلر ایله التزامه ویرمهک باشلابوب
ملزملر ایسه ویردکلیخی چیقاردقندن صکره کسب منافع ضمننده عجزه رعیته
تحمیلرندن بیرون ظلم و جور کونا کون ایتملریله طشره اهالیسندن نیجه لری ترک
وطن ایتمک مجبور اوله رق اهل ذمت رعایان بعضیلری دول سائره ممالکنه کیدوب
و برچوق کیمسه لر دخی استانبوله ورود ایله توطن ایدوب بوجهته استانبول دخی
نفوس کثیره ایله طولدی . و بوسیدن درون استانبولده خلی یرقالیوب بر برینه
ملاصق ابنه و بیوت یاپلایقندن گویا استانبول بیت واحد منزله سنده بر شهر جسیم
اوله رق بلافاصله حر یقار وقوعنه باعث و کثرت نفوسدن تکون ایدن عفونتلر
هوایی افساد ایتمکله انواع عال متعنه حادث اولدقندن بشقه بونجه ناسه ذخیره
تدارکی متعسر اوله رق جانب میریدن ذخیره مباحه سنه مجبوریت کلوب مباحه جیلر
ایسه زیرده بیان اولنه جنی و جهله طشره خلقنه درلو جور و اذیتلر ایده کلدکلرندن
بو مباحه ماده سی دخی برقات دها مالکی خراب و اهاالی بی بیتاب ایتمشدر .
هر دولت و ملتک مرور زمان ایله بدویتدن حضرتیت و مدنیتیه نقلی و مراتب
مدنیتیه ترقیسی امر طبیعی اولوب انحق هر طوره دولته بر درلو تدبیر اولنق
و هر وقتک ایجابنه کوره طاور انحق لازم کلمکله وکلای دولته کوره حال حضرتیتده
دولتک بقاسنی و تزیاید مکننتی موجب اوله جق قنون و صنایعک تکثیرینه و زراعت
و تجارتک توسیغنه همت و عساکرینک ملل متمدنه عساکرینه توفیقاً تعلیم و تربیه سنه
حصر نظر دقت ایتمک متحتم ذمت و وجیبه مأموریت ایکن تمام دولتک بویه طور
حضرتیتده بقاسنه الزم اولان اسبابک استحصالنه باقیله جق و قنده ابراهیم پاشا یالکر
حضرتیتک تفرعات ردیه سندن اولان سفاهتی جهته حصر نظر و حظوظات
نفسانیه سیله امرار اوقات ایدوب اندن صکره دخی عسکری طائفه سنک تغلب
سرکشانه و تعصب باغیانهلری مزداد و مشدد اوله رق دولته نافع تدابیرک اجر اسنه
قویا ممانعت ایدر اولدیلر . خصوصیه یکیچریلر فرط جهل و تعصبلرندن ناشی
نه کندولری نظام قبول ایدر ونده بر منتظم عسکر تشکیکنه میدان ویررلرایدی .
و برموال سابق تخصیصات عسکریه شوکا بوکا ماکل اولدیغندن تنظیم عسکر ماده سی
پک چوق کشیلره طوقه جنی جهته سر بستجه لسانه بیه الهه ماز اولدی .

جاوید احمد بك دیركه اوائلده عساكر اسلامیه نظام و رابطه تحتده بولدقلىرى
 حالده واقع اوله كلان اطوار نریمانہ وشجیعانه لری مسلماتدن ایکن سلطان احمد
 ثالث عصر نده سور همايونده طولومباچیلر مطلق بلری اوزره راحت بولسون مقتول
 ابراهیم پاشا مساعده سیله قول دفتیرینه الحاق اولنوب برکزه نظامه خلل کلیجك
 سائرہ دخی سرایت ایدرك اوچاغ عامره اسافل ناس ایله طولوق حسیدله قرق اوچ
 وقعه سنده قانون بیلور و نظام طانور ذواته دخی ندرت کلهرك سلطان محمود اول
 حضر تارینك جلوسلرنده بینهایه اشقیانك اعدامی صره سنده نیجه بیکنه و یازار
 کیمسه لر دخی انلرله برابر خرجه سورلمش و ایران سفر نده دخی محیجا یکچیری
 اولنلرك بر خیللیسی تلف اولمش ایدوکنه منی اوچاقلرك قانونه رعایت ندر
 بینلره بتون بتون ندرت کلهرك هر کسك معلوم و مشهودی اولان صورتی کسب
 ایلدی . وعن اصل سرحدلرده چته عادت اولغله حربیه مألوف کیمسه لر پك چوق
 اولوب مقتول ابراهیم پاشا سعد اباد ذوقه مبتلا اوله رق بومقوله سرحدنشین اولان
 یکتیلری افنا ایله اعدایه دوستاق ایتدکن بشقه استانه ده دخی ادنی بهانه لر ایله
 نیجه یازار کیمسه لر اعدام اولغله جمله سی عورته دونوب ایش اری آدم قالدی .
 بعدہ یکچیری اغالری رشوتله نصب اولنوب وانلر دخی ضابطلری اچقه ایله نصب
 ایدوب اسامه لر ایسه دعا کو و وظیفه سی کبی التوب صالتمغه باشلادیغندن عن اصل
 یدی اچقه اسامه به مالک اولان یکچیری زعمنجه وزرادن خوشحال کینه رك
 بینلرنده یدی اچقه دن بیوک عنایت اولورمی اعتقاد ایدر لر کن بلااستحقاق رشوت
 ایله اغا اوللر قپو رجالنه و نفوذی اولان محللره مواجب چیقده اوزر یکر میشر
 ودها زیاده یومیه ارسال ایله حسن همتلری نیازی ایدر اولدیلر . بوضورتله صحیحاً
 یکچیری دیه جك یکتیلر قالمیوب افتخار ایلدکاری اسامه لر ایسه رجال چوقدارلرنده
 وقاضیسکر خدمتکارلرنده کمرک علوفه سنه دونوب اعتباردن ساقط اولدی .
 وفی الاصل دشمن قارشوسنده متریس بکلیره رك یاره لر بیوب وایاغن طوندیروبده
 مالک اولدینی یومیه نك اوچ قاتی خدمتکار مقوله لر نده کوریلنجه عسکری طائفه سنه
 قنور کلهرك کاشکی بزده خدمتکار اولدق دیمکه باشلادیلر . بوضورتده آغراسامه لر
 بتون تقاعد یومیه سی اولوب اشکینچی غایت آز اولدیغندن سفر کشاننده مجدداً
 اسامه ویرلمکه محتاج اوله رق و قتیله علوفه ویرمک دخی میریه کران کلور
 اولدی . و ملوک نصاری عثمانو شهادت ارزوسیه اولوم اری اولدقده انلرله
 مقاومت امر مشکلدی دیو شجاعتلری بی اعتراف ایده کلدکاری یکچیری عسکری
 اولوب محجم سفرلرنده دخی عثمانیلرک دیز چوکر عسکری چوقی دیو ابتدا
 یکچیری بی تجسس ایدر لر ایکن اوچاقلرك نظاماتی مختل اولمسیله ایشه یارامز اولدیلر .

الحاصل او جاقلر و بلوکلر خلقی دنیا تک برنجی عسکری ایکن تخصیصات عسکریه تک بحرای طبعیسنی دکشدیرمسندن وانتظام وانضباطلرینک بوزلمسندن ناشی نفیر عام عسکرندن فنا برحاله کلدیلر .

سلطان احمد ثالث دورنده نظامات لازمهیه تثبیت اولنه میوب و سلطان محمود اول عصرنده علی التوالی ظهور ایدن غوائل داخلیه و خارجیهدن وقت فراغت بولنه میوب عساکرک حالی ایسه کوندن کونه فنالشمقده و دول اوروپا فنون و صنایعی ایلرولتمکده اولدیغندن دولتک حالی دیگر کون و کوندن کونه ضعیفی افزون اولغین سلطان مصطفای ثالث حضرتلری عساکر منتظمه ترتیبینی امل وارزو ایدوب حتی فرانسه ضابطانندن بحارلو طوت بک زاده معرفتیه سرعت طوبلری یاپدیرتمش و طوپخانهده خیلی شیلر وجوده کتورتمش ایدی . لکن تنظیم و تعلم عسکر مادهسی دردست مطالعه قالب اجراسنه موفق اولهدمی . اولوقت ایسه رجال و کبار دولت وارکان سلطنت ایچنده دولتک نه حالده اولدیغنی ونه یانلمق لازم ایدوکنی بیلنر آز قالدیغندن ناهنگام سکسان ایکی سفری کشاد اولندقده چونکه بروجه مشروح صنوف عساکر اسلامیه تک قوانین و نظاماتی مختل و تخصیصات عسکریه عسکرلکه یارامیانلره مأکل اولدیغندن دولت علیه چفتجی واصناف مقوله لرندن دماغی باروت رایحهسنه الشامش و طوپ و خنبره صداسنی ایشتامش برطاقم حشراتی برچوق مصارف و مشقتلر ایله جلب و جمع ایدرک عسکر دیو جنکه تسیر ایدوب بومقوله دیرندی عسکر ایسه عساکر منتظمه قارشوسنده برایشه یارامدیغندن علی التوالی کوریلان هزیمتار نظام جدیدک لزوم وفائدهسنی هرکسه افهام و اثبات ایلمش ایسهده یکیکچریلرک عتو و عصیانلری کالده و طوائف سائره دخی حال اختلالده اولدیغندن تنظیم عسکر مادهسی دشوار ایدی . زیرا اسلاف سلاطین عثمانیه حضراتی الی بلوک خلقی یکیکچریلر ایله و یکیکچریلری بلوک خلقیه و ایکسینی دخی ارباب تیمار وزعامتله ضبط ایدرلردی . برمنوال سابق ارباب تیمار وزعامتک احوالی پریشان اولوب کیدرک بتون بتون مضمحل اوله مرتبهسنه وارمش اولملریله مقفود حکمنده اولدقلرندن او جاقلوبی نادیب ایله تحت اطاعت و انقیاده کتورمک ایچون الله برقوت قالمش ایدی . بروجه بالا قوانین ملکیه و عسکریه تک انحرالی صرهسنده طریق علمیه تک قوانین و نظاماتی دخی بوزلمش اولدیغندن بومقامده طریق مذکورک دخی اجمالا احوال سابقه و لاحقهسنی بیان ایدم .

اسلاف سلاطین عثمانیه علوم و معارفک ترویجیه پک زیاده اعتنا و اقدام بیورملریله

بروسه شهری علما و فضلا و ارباب شعر و انشا ایله مالامال اولمشیدی .
 و استانبول بعدالفتح پایتخت اتخاذا اولنوب فاتح سلطان محمد خان حضر تری ایسه
 علوم و معارفک ترقیسنه فوق العاده همت ایده کلدیکندن استانبولده علوم و معارف
 پک زیاده رواج بولدی . علمک هر طرفده مشار بالبنان اولان فضلا عزم
 استانبول ایدر اولدی . آزوقت ظرفنده نیجه مدارس علمیه یاپیلدی . و استانبول
 ارباب علم و معرفت ایله طولدی . مدرسک رتبه سی مولویتیه و قاضی عسکر لکه
 موصل اولدیغندن برتبه معتبره اولوب بورتبه یه وصول پک چوق معلومات
 و لیاقتیه منوط اولدقدن بشقه مدخلی اولان ملازمتک تحصیلی ایچون نیجه زمان
 دانشمند اوله رق مدرسه لرده اشتغاله موقوف ایدی . و طلبه دن بری دانشمند
 اولوق مراد ایله س ابتدا علمادان برذاته واروب خارج درس لرینی یعنی مقدمات
 علمی تعلم و تحصیل ایتدکن صکره اول ذاتک توسط و دلالتی ایله مدرسیندن
 برینه واروب و داخل درس لرینی کوروب سخن درس لرینه کسب لیاقت ایلردی .
 و سخن مدرس لرینه داخل اوله بیلیمک ایچون انلرک اعدادیه سی حکمنده بولنان
 مدرس ه لرده اکمال علوم مرتبه ایتک لازم کلوردی که بونلره موصله سخن
 دینلور . و سخن مدرس ه لری فاتح جامع شریفنک ایکی طرفنده کی کار کیر
 و قورشونلی سکر مدرس ه در که سخن ثمان دینلور . بونلرده صاحب حجره اولان
 طلبه علما و فضلا دن ذاتلر اولوب نیجه سنک تألیفات مقبوله سی واردر . و بونلرک
 اسکیلرینه معید دینلور که مدرس ه لرنده مذاکره جی اولوب بومدرس ه لرک ارقه لرنده
 و اعدادیه لری مقامنده سکر تمه مدرس ه لرنده کی طلبه یه دخی تدریس علوم
 ایدر لردی . قوچی پک سلطان مراد رابعه تقدیم ایلدیکی رساله سنده دیر که بیک
 تاریخنه کاتجه سخن معید لرینک شمیدیکی مدرس لر قدر قدر و اعتبار لری و ار ایدی .
 ایشته طلبه علوم بویله بکدی بکرک اعدادیه سی اولان مدرس ه دن مدرس ه یه نقل
 و حرکت ایله اکمال علوم و فنون ایدرک و خارج و داخل و سخن راده لرنده نیجه
 مدت دانشمند اوله رق یولیه ملازم اولدق لرنده اسملری روزناجه هایونه قید
 اولنوردی . الحاصل ملازمینک کافه سی اصحاب علم و معارف دن اوله رق ایچلرنده
 ناچخته و مجهول الاحوال کیمسه بولمازدی . و ایچلرنده کمال فضل و معلومات ایله
 ممتاز الاقران و قدوة العلماء المحققین دینک شایان اولدق لری تحقق ایدنلر ابتداء
 خارج راده سنده اولان مدرس ه لردن برینک مدرس لکی رؤسیله و بعده صره سی کلر که
 رتبه سی ترقی ایدرک داخل و سخن مدرس لک لری رؤس لریله حائز شرف و احترام
 و بومرتبه یی احراز ایده میان اصحاب دانش و معارف دخی طریق قضا مناصب یله

بکام اولورلردی . وجهه سی اصحاب علوم و معارفدن اوله رق حقیقت حالده شایان احترام ذاتلر ایدی . هله مدرسین کرامتک هربری انظار انامده برر مجتهد مثابه سنده ایدیلر . و چونکه مهندس و طیب کبی ارباب علم و معارف دخی بوظله علوم اینجده یتشمکله مدرسهلر تربیه عمومیه نك مرکزی اولوب جمعیت بشریه ایچون الزم واقدم اولان حاکم و حکیم و سائر ذوات معارف و سیم هپ انلردن چیقاردی .

بویله بر امر اهمه نصب نفس اهتمام ایدن مدرس افندیلرک ارتق قدر و حیثیتلری تقدیر بیوک اولدینی بیانه محتاج دکلدلر . علی الخصوص سکز صحن مدرساری بتون علمانک ممتاز و سرافرازی اولمغله انظار خواص و عوامده پک زیاده رفیع الشان ایدیلر . و درجه قدر و شانلرینه شو دخی دلیلدرکه علی جمالی افندی به مسند مشیخت اسلامیه توجیه بیورلدقده حجازده بولمغله کانجه نك امور فتوی صحن مدرسلرینه حواله بیورلمشیدی .

و عموماً مدرسلر رؤسلرنده محرر اولان (قدوة العلماء المحققین) عنوانه شایان اولوب مدرس اولدقلمی مدرسهلرک درسخانه لرنده تدریس علوم و فنون ایدرلردی . و مدرسلك رؤسی بوجه بالا یوليله ملازمت کاغذینی الدقندن صکره نیجه سنهلر اکمال علوم عالییه صرف مساعی ایله بین الامثال اثبات تفوق و کمال ایدن ذاتلره ویریلوردی . و بونلر ابتدا بوجه بالا اشاغی درجه ده بولنان بر مدرسسه مدرسلكنه نائل اولوب بعده طلبه دن ایکن مدرسهدن مدرسسه به نقل و حرکت ایتدکلری کبی مدرسلكده دخی بووجهله ترقی ایدرلر ایدی .

و برده قاضی القضاة مقامی اولان قاضی عسکرک و استانبول و ادرنه کبی بلاد جسیمه قاضیلغی رتبه تدریسی حائز اولان ذاتلره توجیه بیوریلوردی . و قضاة و موالی بیوجه عزل اولنیموب مدت مدیده مأموریتلرنده پایدار اولدقلمی کبی قاضی عسکرلر دخی اون اون بش سنه منصبلرنده طورلر . و انفصاللرنده مستوفی معاش ایله متقاعد اولورلر . و بعضا دخی بر مدرسسه وظیفه سیله اختیار تقاعد ایدرلر ایدی .

سلطان سلیمان خان اول عصر نده اردوی هایونلرجه زیاده طیب و جراحه احتیاج کوریلوب ایجاب وقت و حاله کوره مهندسلرک دخی اهمیتی آرتمش اولدیغندن سلیمانیه جامع شریفی یاننده آبروجه برطب مدرسسه سی یایلوب اطبا صنفی آزلدی . و جوارنده برده دار الشفا یاپلدی اوزمان اور و پاده هنوز دار الشفا یایمق افکار یوق ایدی وینه جامع شریف مذکور جوارنده درت مدرسسه جسیمه بنا و فنون حر بیه نك مقدماتی اولان علوم ریاضیه نك نشر و ترویجینه زیاده اعتنا ایدلدی . و جامع مذکورک

پیشکاهنده بشقه جه برده دار الحدیث انشابورلدی . و برطاقم مدرسه لر اشو سلیمانیه
 مدرسه لرینک اعدادیه سی اعتبار اولوب انلره دخی موصله سلیمانیه دینامشدر .
 بعده احوال مشروحه به بناء و مدرسه لره مخصص اولان وظیفه لرك مقدارینه نظرا
 مدرسك رتبه سی اون ایکی راده اعتبار اولمشدرکه ابتداء خارج و حرکت خارج
 و ابتداء داخل و حرکت داخل و موصله سخن و سخن ثمان و ابتداء التمثلی و حرکت
 التمثلی و موصله سلیمانیه و خوامس سلیمانیه و سلیمانیه و دار الحدیث مدرسه لریدر .
 موصله سلیمانیه ایله اوست طرفنده بولنانلره کبار مدرسین دینورکه مولویه متهی
 بولنورلر . الت طرفنده کیلر دخی ایکی صنفدر زیرا ملازمت کونلرنده یعنی بهر
 هفته پنجشنبه کونلری مدرس لر شیخ الاسلام افندی ایله کورشمکه کیتدکلرنده سخن
 ثمان ایله اندن یوقارو درجه ده بولنانلر مخصوص بر او طه ده اوتورلر امام موصله سخن ایله
 اندن اشاغی راده لرده بولنانلر صفه ده بکلرلر و هیئتجه علی الترتیب شیخ الاسلامک
 یانته کیردکلرنده دار الحدیث مدرسی جمله سنه رئیس اولور . دار الحدیثدن مراد
 سلیمانیه جامی پیشکاهنده واقع اولان سالف الذکر دار الحدیث مدرسه سیدرکه
 بونک مدرسی بالجمله مدرسینک اسکسی یعنی اقدمیدر . سلیمانیه دیدیکمز بالاده
 مذکور درت مدرسه درکه حالا دوکمه جیلرده موجود اولان کار کیر مدرسه لردر
 بونلرک درت مدرسی اولوب طریق تدریسک اون برنجی مرحله سیدر . خوامس
 سلیمانیه دخی مذکور مدارس اربعه سلیمانیه ایله موصله سلیمانیه اره سنده بشقه جه
 بر درجه اعتبار اولنان بش مدرسه درکه یقین وقته قدر بوراده ده بش مدرس بولوب
 زیاده اولمزدی . صکره لری بالا اعتبار تکثر ایشلدر . و خوامس تعبیری خامسه به
 تبدیل اولمغله اسکسی مدرس دفترلرنده خوامس سلیمانیه دیویاز یله کیشیکن یکی دفترلرده
 بورادیه خامسه سلیمانیه تعبیری عادت اولمشدر . سخن ثمان مدرس لری دخی بوجه
 بالاسکنز اولوب تراید و تناقص ایتمز اما دیگر راده لرده اولان مدرسه لر متعدد و متکثر
 اولوب عصر بعصر یاییلان مدرسه لر مخصصاتک مقدارینه کوره درجات مذکورهدن
 برینه الحاق اولنه کلمشدر .

ایشته مولویت وقاضی سکرک اوصاف مذکور ایله موصوف اولان ذوات فضائل سمانه
 توجیه اولوب مدت مدیده منصلرنده پایدار اوله رق عدل و داد ایله احقاق حقوق
 عباد ایلدکلری مثللو استانبول قاضی اغنده و اناطولی و روم ایلی قاضی سکر لکلرنده
 داخل انجمن مشورت و محرم اسرار سلطنت و واقف احوال مملکت اولملریله دین
 و دولته یازار ایشلره موفق اولورلر . و ایام انفصاللرنده دخی تخصیص اولنان تقاعد
 معاشیه کچینه رک عمرلرین دعای بالخیر پادشاهی به صرف ایلدکلری ایام خالیله ده نیجه
 تألیفات وجوده کتورلر ایدی .

طشره لوده اجرای احکام شرعیه به مأمور اولان قضات دخی بر منوال سابق هپ اصحاب معارف و دانش ونجه سنه لر مدرسه لوده تعایم و تربیه کورمش معلوم الاحوال و مجرب الاطوار ذاتلر اوله رق بین الناس عدل ایله حکم ایلد ککر ندن بشقه هر نه عرض ایسه لر نزد دولتده کار کر تأثیر اولغله طشره لوده ظلمه دن بری اهالی به ظلم ایده جک اولسه مانع اوله رق هر بری عبدالله حقنده عین رحمت و انتظام احوال بلاده سبب و عات اولور لر دی .

طریق علمیه بو وجهله پاک و مضبوط اولغین هر قننی ماده ده علما امر حق بودر دیسه لر هر کس سمعا و طاعة دیوب کسنه نک مخالفتنه زهره سی یوغندی .

قوچی بک سالف الذکر رساله سنده دیرکه ابتدا استانبوله کلدیکمده اگر چه علمای عظام شمیدیکی کبی خدم و حشم اصحابی دکل ایدی . لکن بر مدرس یولدن کچسه عالم اقبال تام و کلی تعظیم و احترام ایدر لر دی . عرض ووقار لری کالده ایدی . بیک تاریخلر ندن صکره طریق علمیه نک قوانین و نظاماتی بوزلمغه یوز طوتوب کیدرک هر مصلحته خاطر قارشمغله و هر امرده مسامحه اولغله نامستحققره حددن زیاده منصبلر و بر ملک اقتضا ایتمدیکندن قاضی سکر لر آز وقت ظرفنده بی وجه معزول اولدقلرینه مبنی ایچلر ندن مبتلای حرص و طمع اولنلر بالطبع زمان نصبی فرصت و فرصتی غنیمت بیلوب مناصبک اکثرین نا اهله ویرر اولدیلر . موالی دخی ملازمت کاغدلرینی صاتمغه باشلادیلر . و ملازمتلر ارتق یولیه ویرلر و قانون و نظامندن زیاده ویریلور اولدی . ملازمت ایسه کرک طریق تدریسک و کرک طریق قضانک مدخلی اولدیغندن انک اختلال نظامیله بوایکیسی دخی مختل اولغین و یوهده و صوباشی کاتبلری و عوام ناسدن نیجه لری ایچله ایله ملازم اولوب زمان قیلده مدرسه و قاضی اولغله باشلاملریله سخن علم جهله ایله طولدی . وار تق عالم و جاهل بلور سز اولدی .

شویله که مدرس لر مدرسه لر نده تدریس علوم ایده کور لر کن صکره لری خدمت فعلیه شرطی متروک اولوب بر مدرس نه نک مدرسه لکی بولدیغی صنفک دره جه سنده بر اعتبار و همی دیمک اوله رق رفته رفته بو اعتبارات چوغالدی و مدرس لر مدرسه لر نه کیتمز و بلکه نه سمتده اولدیغی سؤال ایتمز اولدی . و خراب اولمش یا خود یانوب عرض سی قالمش مدرس لر دخی توجیه ایدی بلور اولدیغندن اسمی وار جسمی یوق بر طاقم هوایی مدرس لر پیدا اولدی . و عداد مدرسین چوغالدی . و مدرس لرک وظیفه سی اولان امر تدریس اونودلدی . و مدرس لک مجرد بر اعتباری پایه دن و بر مدرس دن دیکرینه نقل دخی ترفیع پایه دن عبارت قالدی . و اگر چه طریق نه نا اهلانک داخل اوله مامسی ایچون وقتیه تأسیس اولنسان

3

شاید

امتحان اصولی دخی باقی ایسه ده امتحان شرطی مدرسه نشین طلبه یه مخصوص اولوب یوقسه اصیلزادکان و بعض منسوبات ایچون بلا امتحان رؤس الموق قپوسی اچیق ایدی . و صدور و موالی زاده لرك كنج ایکن مدرس اولوب اره صره طفرات خفیفه ایله یوقارولره چیقهرق هان صقاللری کلور کلمز مولویت نوبتاری کلوردی . و ایچلرنده اگرچه اولوقسه قدر تحصیل علوم ایله کسب کمال ایدنلر بولنوردی . لکن چوغنی مراتب و مناصب علمیه یه میراث پدر نظریله باقوب و اختیار کلفت تعلمه حاجت کورمیوب جاهل قالوردی . وزرا و رجال دولتن بعضیری دخی اوغللرینی و اکثریا ایشه یارامیانلرینی طریق علمیه یه ادخال ایدر اولدیلر . بوجهتله طریق علمیه جهله ایله طولدی . و ترقی خصوصنده عالم و جاهل بر اولدی .

و مولویتلرده دخی خدمت فعلیه ارا نماز اولوب اکثری نائب ایله اداره اولمغه باشلادی و برسنه مدت عرفیه قانون حکمنه کیردی و مولویت رتبه و پایه المقدن کنایه اوله رق مدرسلک کبی درجانه تقسیم اولندی . شویله که هر سنه سکنز مدرس یعنی دار الحدیث و سایرینه مدرسلریله الت طرفدن دیگر اوچ مدرس عهده لرینه مخرج مولویتلرندن بری برسنه لک اولمق اوزره توجیه و بعد الانفصال مخرج معزولی اعتبار اوله رق هر سنه ایچلرندن درینه کذک برسنه لک اولمق اوزره مصر و شام و ادرنه و بروسه قضالری و بونلرک معزوللرندن ایکسنه بو جهله مکه و مدینه و انلرک معزوللرندن برینه کذک استانبول قاضیلنی و استانبول معزوللرندن برینه اناتولی صدارتی یعنی قاضی عسکرلکی و اناتولی معزوللرندن برینه روم ایلی قاضی عسکرلکی و یرلمک رسم و عادت اولدی .

بو صورتله بهر سنه اوست طرفدن سکنز مدرس مولویتله چیقوب یرلرینه الت طرفدن سکنز مدرس کچهرک طریقجه سلسله وقوعیله بو حرکت یوقارودن اشاغی تا ابتداء خارج رتبه سنه قدر سرایت ایتمکله هر سنه طریقجه بر ترقی طبعی وقوع بولوب انجق اوست طرفدن چیقانلره نسبتله الت طرفدن ابتداء خارج رتبه سیله کیرنلر دهها چوق اولدیغندن و سخن ثمان مدرسلری سکنزه منحصر بولدیغندن موصله سخنده بر چوق مدرسلر تراکم و تراحم ایتمکله بوراده یه باتاق تعبیر اولنمشدر .

و ارتق طریق علمیه ده اهلیت و استحقاق و علم و فضیلتجه تمیز و تقدم بحی متروک و (الاقدم فالاقدم) اصول و مسلکی معتبر و مسلوک اولدی . فقط شرف انتساب ایله یا خود بر شفیع مجبر واسطه سیله دفعه بر چوق اسکیلرک اوست طرفنه آتلامق

دخی بر قاعده استثنائیه و امتیازیه اولدی که بوکا مدرسین اصطلاحنجه طفره دینلور .
 بو عادت بعینها پایه تعبیریه مولویت و صدارت رتبه لرنده دخی جاری اولوب مثلاً
 مدرسیندن برینه مخرج پایه سی ویریله رک مخرج معزولی حکمنده بولمق و مخرج
 معزوللرندن برینه مکه پایه سی ویریله رک حرمین معزوللری صره سننده اعتبار
 قلمق اصول جاریه طریقندن اوله رق بوضورتله مدرس و موالی و صدور عنوانیه
 بر چوق رتبه لو ذاتلر یتشدی . روم ایلی پایه لولرندن مشهور تاتارجق عبد الله
 اقدینک نظام دولته دائر یازدیغی لایحه سنده بیان ایتدیکی وجهله بویه ذاتاً استحقاق
 و اهلیت و قابلیتلری اولدیغی حالد بر تقریب ایله طریق تدریسه ادخال اولنانلر
 کیدرک مولویتیه نائل و بعده رتبه رفیعه قاضیه سگری یه واصل اولدقلرنده
 دولتعلیه نك برایشنه یارامیوب حق عادی ادعاسیه نائل اولدقلری ارپه لقلرینی
 استقلال و استحکار و قاضیه سگر اولدق دیو اظهار رعونت و جبروت ایله استکبار
 و بر برلرینک غیبت و مساویسی ایله و قتلرین امر اردن غیری کارلری اولماز ایسه ده
 مادامکه بویه رتب سنیه یه واصل اولمشلر بور تبه لرک وقع و اعتبارینی محافظه شان
 سلطنت سنیه ایجابندن اولمسیله چاره سز بولنرک امر اداره لری بیهوده یره دولته
 بار اولوردی .

و اصحاب مراتبک اداره سی مترتب ذمت حکومت اولدیغندن مدرسلره معیشت
 و موالی و صدور ارپه لق ناملریله برر قضا توجیه اولمق لازم کلدی وانلر بو
 قضاری برر نائب ایله اداره یه مجبور اولدقلرندن معیشت و ارپه لق اولان قضالر
 حاصلاتنک بر مقدار یله نائلر کچنوب باقیسی اصحاب مناصبه عائد اولوردی . صدور
 و موالی بو طریق ایله کچنوب متعلقات و تبعه لرینه دخی برر قضا توجیه ایتدیر دکلرندن
 وانلر دخی اهل قضا اولدقلری جهته اقدیلری کبی منصبلری اولان قضالری
 برر نائب ایله اداره یه مجبور اولدقلرندن علی العموم قضالرده نیابت اصولی
 دستور العمل و قضالرک بر طاقی صدور و موالی و مدرسینه و دیگر بر طاقی دخی
 چوقدار و سائر خدمه کروهنه ماکل و احقاق حقوق و نشر علوم ایچون موضوع
 اولان طریق علمیه بر طاقم نا اهلانک تعیشی ایچون ملک و ملتجه عظیم فالقلا
 وقوعنه مبدأ و مدخل اولدی .

قالدیکه مدرسین تکثر ایتمکه اکثری سؤال درجه سنه کله رک رتبه تدریسک
 شرف و عزتی ذلته مبدل اولدیغندن بشقه عن اصل مخرج منصبلری قدس و حلب
 و از میر و سلانیک و یکیشهر قنار و غلطه قضالرینه منحصر ایکن مدرسینک بویه
 ازدحاملری حسبیه مؤخرآ ایوب و اسکدار قضالری دخی ضم و علاوه اولنوب

بوصورتده ایسه بر وجه بالا هر سنه سکنزر مخرج معزولی پیدا اوله رق موالی به کثرت لکله انلرک اداره لرینه کافی ارهلق بولیویرمک مشکل و دشوار و اداره لرنده دهها زیاده مضایقه بدیدار اولدیغندن ناچار ممکن مرتبه کندولرینه بر وجه ارهلق برر قضا توجیه اولنوب انلر دخی اجرای احکام شرعیه به مقتدر عالم و متدین نائبلر استخدامندن صرف نظرله همان مبتلا اولدقلری مصارف کثیره لرینه مدار اوله بیلمک ایچون جهله و اسافل ناسدن ویوده مثللو تحصیلدار و غدار نائبلر استخدام ایدر اولدیلر . بو مقوله نائبین خاسرین ایسه وار دقلری قضا لرده همان اموال عبادی جلبه وسیله اوله جق مفاسده تصدی و گروه ظلمه ایله بالاتحاد عجزه عباد اللهه ظلم و تعدی ایدرک تخریب بلاده بادی اولورلردی .

سائر بغیر استحقاق برر تقریب ایله اللرینه ملازمت کاغدی کچورمش اولان بر طاقم اسافل دخی رشوت و انتساب و شفاعت طریقلری به و علما دائره لرنده اسمنی او قویا ماز و یمن و یسارینی بیلمز اتباع و خدمه گروهی دخی چراغلق و جهله بی محبا طریق قضایه داخل اولماریله روزنامه چه قضات بویه کندولرینه بر وجهله تقلید قضا جائز اولمیان و بلکه هنوز صحت تقلید قضایه مدار اوله جق شهادته اهل بولمیان چوققداران و سائر خدمه و اسافل ایله مالا مال و بومتوله اشخاص دخی بالنفس اجرای حکومته قادر اولدقلرندن منصب لرینی ارهلق لره کیدن نوآبدن اشنع بر طاقم جهله و اراذله التزام مثللو محاله ایتملریله امانت کبری اولان امور شرعیه بتون بتون رهین تشویش و اختلال اولدی .

و بو مقوله جهله و اسافلک طریق علمیه به دخولی علمانک عرضنی شکست ایتمکله انظار ناسده قدر و اعتبار لرلی قالمدیگی کبی نزد دولتده دخی عرض لرینه اعتبار اولنوب ملتزم و خراجچی مقوله لرینک انهارلیله عزل اولنور اولدقلرندن ایچلر نده صحیحاً علما و صلحادن بولنان ذاتلر دخی عرض و ناموس لرینی محافظه ایچون ظلمه به مدارا ایتمک مجبور اولورلردی .

الحاصل ملازمت نظامنک اختلالیله کرک طریق تدریس و کرک طریق قضا ایکسینک دخی نظامی بوزیله رق مناصب علمیه بالفعل خدمته منوط و مربوط ایکن جمله سی پایه و اعتبار دن عبارت قالوب مع مافیه طریق قضایه نسبتله طریق تدریسک حالی دهها اهونجه ایدی . زیرا مدارس مرتبه ده دانشمندلک نظامی هر نقدر بوزلدیسه ده ولوکه رسمی صورتده اولسون بایزید مدرسه سی دانشمند لکی و ملازمت ورؤس امتحانلری اصولی باقی ایدی .

شویله که طلبه علوم دن طریق تدریسه سلوک ایتمک ایستیانلر اولا ملازمت امتحاننه

کیروب اثبات لیاقت ایدنلردن اعلا درجه ده بولنلرله الدن ملازمت اعطا یعنی دفعه
 زمره ملازمینه الحاق اولنوب باقیسی دخی بایزید مدرسه سی دانشمند لکنه قید ایله
 امتحانده کی ترتیب ودرجه لری اوزره مدرسه مذکوره ده اسکان وهر آتی آیده
 ایکسی اخراج ایله یدلرینه ملازمت کاغذلری اعطا اولنور . و بولنردن ملازمتی
 یدی سنه یه بالغ اولنلر رؤس امتحانده دخوله مستحق اوله رق انده دخی اثبات
 لیاقت ایدنلره طریق تدریسک برنجی مرحله سی و مرقات مدارسک اولکی بایه سی
 اولان خارج مدرسه سی رؤسی اعطا قننور . و ملازمتی یدی سنه یه بالغ اولمیلنلرک
 رؤس امتحانده دخولی جائز اولماز ایدی . و بایزید مدرسه سنک امر تدریسی
 شیخ الاسلام بولنان ذاتلره مشروط اولوب صکره لری مشایخ الاسلام حضراتی
 ایجاب وقت و حال ایله بالذات امر تدریسه قیام ایده مدکلری مثلو بو وظیفه یی
 ایفا ایچون خواجه اقدیلرک ایچنده ذاتا و زمانا اصحاب حیز و حیثیتدن و قدمای
 مدرسین کرامدن اوله رق درس و کیلی نصب و تعیین ایتدکلری ذاتلر دخی بتون
 مدرسه نشین اولان طلبه نک امر وضابطی اولملری حسینله درس و کالتی باب
 فتواده باشلوجه بر مأموریت اولوب علی العموم درس لر دخی صورت رسمیه ده
 جوامع شریفه ایچنده اوقنور اولدیغندن صکره لری درس و کیلی اقدیلرک
 هفته ده برکوره مدرسه مرقومه یه کیدرک درس اوقوتلری همان شرط واقف
 یرنی بوله جق و جهله بر امر رسمی و اعتباری اولدیه ده بو قدر جق اولسون
 شو اصولک مسلسلأ دوام اجرایی تحصیل علومه بادی شوق و رغبت اولوردی .

فقط بو امتحان اصولی بروجه مشروح یالکز مدرسه لرده یتشن طلبه علومه
 مخصوص اولوب یوخسه مدرسلک رتبه سنک تحصیلی امتحانده وطریق علمیه ده
 ترقی علم و عرفانه منوط دکل ایدی . زیرا لدی الامتحان استحقاقلری نمایان
 اولان علمایه رؤسلر ویرلدیکی صره ده علمازاده لره برخیلی رؤسلر ویرلدیکندن
 و شیخ الاسلاملر تلطیفی ملتزم اولنلره ایتدکلری وقتده رؤس تدریس ایله
 اکرام ایلدکلرندن بشقه خنکار اماملریله حکیم باشلره دخی عنایت مخصوصه اوله رق
 رؤس تدریس ویرملک عادت اولمشیدی . و چونکه مدرس اولنلر برمنوال سابق
 کیدرک مولویت و قاضیه سکرلکه نائل اوله رق هیچ برشی بیلمه لر و ایشه یرامه لر
 بیله بو رتبه علمیه کندولرینه زحمتسزجه برمدار تعیش اولدیغندن خدمات دولته
 استخدامده استعداد و لیاقتی و تحصیل علوم و معارفه قابلیت اولیان کبار زاده لر
 دخی طریق تدریسه ادخال ایدیلور اولدی . وزرا و وکلادن بعضیلر دخی مجرد

طریق علمیه اصحابك قتل و مصادرہ دن مصون اولدقلرینه بناء اوغللرینی بو طریقہ ادخال ایدرلردی . بو جهتله نیجه کبار زاده لر بر وجه بالا سن شبا بلرنده و بلکه اوان صباوتلرنده تدرس علومه مباشرت بيله ایتماشیکن رؤس تدریس ايله کامین و حائر عنوان قدوة العلماء المحققین اولورلر . و اکثری تحصیل علوم ایچون اتعاب افکار ایتیموب جاهل قالورلر . ولدی الامتحان مدرس اولنلرک عمر لری ایسه مدرسهلرده کذار ایلمش و تحصیللری فنون مرتبه و کتب معتبره نک تدرسنه منحصر بولنش اولمسيله اکثریا مرقات مدارسی چیقارکن یاری یولده قالوب نادرا رتبه مولویه صعود ایدنلر دخی امور دولتدن واحوال مملکتدن بیخبر بولنورلر ایدی . والحاصل انلر پک کنج و بونلر پک کیچ مدرس اولدقلرندن صدور کرام ایچنده اصحاب لیاقت و معلوماتدن اوله رق محرم اسرار دولت و واقف امور سیاست اولوبده مصالح مهمه و مذاکرات خفیه ده ایشه یارایه جق ذاتلر پک نادر بولنوردی .

الحاصل طریق علمیه نک وضع اصلیبی او قدر بوزلدی که یالکز اسم و رسمی قالدی . حالبوکه اسمی مسما سنه و رسمی اسلاف علمانک اصول مستحسنه سنه مغایر اولدیغی شویله طورسون عمرنده او قویوب یازمامش چوقدار و قایقچی مقوله لرینه توجیه مناصب قضا ایدلک کبی چیرکین بدعتلر و غریب رسم و عادتلر حادث و بو ایسه طریق علمیه نک ترویج بطلت و جهالته بر یول اولسنه و احقاق حقوق عباد امر اهمنده خیال و خاطره کلدک فناقلر وقوع بولسنه بادی و باعث اولغین طریق علمیه نک اصلاحی واجبات اموردن کورلمش ایسه ده دفعه بونجه مراتب و مناصبک رفع و ترقینی قابل اولدیغندن بالتدریج اصلاحی ارزو اولنقده ایدی .

فصل سادس

فن حربہ دائرہ در

هر دولت و ملت ملکی محافظه ایچون عسکر بسلیه کلمشدر . انجق بیوک اسکندرک باباسی فلیک و قته کلنجه عسکرک جنکده کیفیت اعمالی بر قاعده و اصول تحتنده دکل ایدی . ابتدا بونی قاعده تحتته فلیب قویوب قرق بیک قدر معلم و منتظم عسکر ایجاد ایتمشدی که اوغلی اسکندر بو عسکرله یونانستاندن قالقوب هنده قدر فتح و تسخیر

بيك پياده ايله طقوز بيك سواری ترتيب اولمش و پياده لرك چوغنه مزراق و يريلهرك اغير پياده و قصورينك سلاحي اوق و صپان اولوب خفيف پياده كبي قوللانيلور ایدی . شويله كه دشمن قارشوسنده مزراقلي پياده لرك سكر واك ازی التي صف اوزرينه ديزيلوب خفيف پياده لر دخی انلرك اوكلرينه و يانلرينه آوجی طاغيلور و سواریلرك جمله سی مزراق وزره ايله سلاخلندير يله رق بونلر دخی صره ده قوللانيلوب اغير سواری خدمتی كورورلر ايمش .

ويواش يواش اوروپانك سائر يرلرنده دخی بويله منتظم عسکر ترتيبينه باشلنمش ايسه ده پياده عسكرينك جنكده سواریدن زياده ايشه ياراداغنی پك چوق كيمسه لر تسليم و اعتراف ايتدكلرندن بشقه سوارینك پياده يه غالب و فائق اولسی براسکی زعم اولوب هنوز اول اعتقاددن كچمدكلرندن ينه قديمده اولدغنی كبی پياده يه نسبتله اقتضاسندن زياده سواری قوللانورلر ایدی . و اگر چه سواری عسكری پياده ايله قارشو قارشويه كلد كده كرك كبی ايش كوردكلرينه سوز اوليوب انجق كرك كندی اوزرلرنده و كرك آتليينك اوزرلرنده اولان زره و سائر اغر طاقلردن طولايي محاربه جه لازم كلان يرلری طولاشوب يوقلامق و دشمن عسكرينی قووالق كبی سرعت و سبكبارلغه محتاج اولان خدمتلره الويرمدكلری كيدرك اكلاشلمغله اويله مأموريتلره كوندرك ايجون قليج و اوق قوللانور خفيف سواری عسكری ترتيب اولمشیدی .

و اگر چه طوپك ايجادی یدی يوز سكسان سنه سنه طوغری ايسه ده سكر يوز تاريخنه قدر طويلر يالكر محاصره لرده قوللانيلوب صكره لری عادتاً جنكلرده دخی استعمال اولمغه باشلادی . حتی اولوقتلر فرانسه لو طرفندن براق دفعه ايتاليابه كوندريلان عسكلره برابر كليتلو طوپ وار ایدی .

طقوز يوز اون سنه لرنده شمديكي تفنكلرك طاسلغی اولق اوزره الدهه طاشينور اوفاق و خفيف طوپ شكلنده تفنكلر يابلدقده خفيف پياده عسكرينك برازينه بوتفنكلردن و يريلهرك بروقت دخی اوق و صپان آتائلر ايله تفنكليلر برلكده قوللانلمش و تفنكلك اولكي تجربه ايله ميدانه چيقديغندن برمدت مرورنده اوق و صپان بتون بتون قالديريلوب خفيف پياده عسكرينك هپسی تفنكلي اوله رق تفنك ايله مزراقدن بشقه سلاح قالمشدر .

و بو خفيف پياده ينه اولكي كبی آوجی چيقاريله كلوب انجق تفنكلرك بويله چوغالسی و محاربه ده اك زياده زور كورن اغير پياده عسكری ايكن بونلر يالكر مزراقليدن عبارت اوله رق آتسه طيانه مامسی حسيبله ده صكره لری اغير پياده

لازلر بولوروی
(200)

عسکرینک برازینہ تفنک ویریلهرك ایلروده اولان ایکی صفی تفنکی وکیروده بولنان اوچ درت صفی ینه مزراقلی اولسنه قراز ویرلش وبوصورتده تفنکیلر مزراقلیلری قورودقلری کبی مزراق تفنکن اوزون اولمق حسیله مزراقلیلر دخی تفنکیلری محافظه ایلدکلرندن برایم دخی بوندن اعلی نظام اولمز دیو اعتقاد اولنش ایکن اغیر پیاده عسکرینک مزراقلیلری بش التی صف اوزرینه ترتیب اولنق و تفنکیلری انلرک یانی باشنه یرلشدیرلک مناسب کورلمش و بیک یوزاون تاریخنه طوغری سونکو ایجاد اولندقده کرک پیاده و کرک سواریدن مزراق قالدق مزراقلیلره سونکیلی تفنک و تفنکیلره سونکی ویریلوب صفرا ابتدا درده و برمدت صکره دردنجی صفک هیچ بر فائده سی کورلیهرك درتدن اوچه ایندیرلدیکندن بشقه خفیف پیاده ایله اغیر پیاده لرك سلاحلری بر اولمقدنناشی ایکسیده بر صورتده تعلیم ایندیریلهرك وهربری ایجابنه کوره گاه صدفن و گاه آوچی خدمتده قوللانیله رق بر بردن فرقلری ساده جه لفظده قالمش و بوجهته عسکر کرک سلاحجه و کرک نظامجه شمیدیکی حالی بولورکی اولمش ایسه ده اصول وقواعد حربیه برشی دیمک اولیوب ده صکره لری بعض اوروپا جنکلرنده علم حربک شویله جه برقباسی التمشدر .

کیفیت تعلیمه کلنجه ابتدا نمچه جنراللرندن مشهور (مونته قوقولی) دولتعلیه اردولرینک نظامنه احاله نظر دقت ایدرک مقابله بالمثل قاعده سنجه بویله دائماً تعلیم ایله مشغول اولور و دائمی صورتده حاضر و مهیا بولنور بر نوع عسکر تنظیم ایتمدکجه نفیر عام عسکریه دولتعلیه به مقابله قابل اولیه جغنی جزم ایله بر نوع منتظم و معلم عسکر ترتیب ایدوب حتی فن حربیه دائر اولان کتابنده دولتعلیه ایله کندی دولتی بیننده وقوع بولان محارباتی تعداد و تفصیل وهر ماحمه بی زمان و مکانیه و سر عسکر و عساکرینی اسم و رسملری و کیفیت و کمیتلری ایله شرح و بیان و دولتعلیه نك موظف او جاقلرینی و افراد عسکریه سنک رؤسانه اولان انقیاد و اطاعتلرینی رشک آور اوله رق آورده زبان ایدرک بویله موظف و منتظم عسکره مقابله قابل اولیه جغنی اثبات و تحقیق برله کرک کندی دولتی و کرک دول سائر نك دولتعلیه به مقابله قیدینه دوشنلرینی تسفیه و تحقیق و دولتی دولتعلیه عسکرینک نظامنه ترغیب و تشویق ایتش و عساکر عثمانیه به تقلیددا کندوسی مجدداً بر طاق عسکر ترتیب و تنظیم ایدوب بو عسکر له بیک یتش تاریخنده کویربلی اوغلی فاضل احمد پاشانک بر فرقه عسکریه سنی نهر رایه قارشوسنده بوزمغله رشته مصالحه بی دردست ایلدیکنی تمدح و مباحات مقامنده نقل

ایله اثبات مدعا ایلمشدور . لکن مونته قوقولینک بوغلبه سی یالکر کندوسنک
 قوه نظامیه سی اثری اولیوب بونده عساکر عثمانیه ده یکی باشلامش اولان اختلال
 نظامک دخی سببیتی واردور . زیرا اولوقت عساکر دولتعلیه نک بوزیلوب
 دوزلدیکی زمان اولوب مونته قوقولی یکیکچری نظامنک نهایت کلیلله بدایت زواله
 ایرشمش اولدیغندن اقدمجه کوروب بیلدیکی عساکر عثمانیه ایله بوکره بوزدیغی
 عسکرك بیننده فرق وار ایدی .

بعده (پرنس اوژن) دخی ظهور و تعلیم عسکر خصوصنک اکلنه سی موفور
 ایلمشدور . اول خلالده فرانسه ده دخی (فونده) و (تورن) و (ووبان) کچی
 فن حربده ماهر ذاتلر ظهور ایدوب قواعد حربیه نک اکلنه صرف مساعی
 ایتمکله (تزاید العلوم بتلاحق الافکار) قاعده سنجه اصول حرب بر بیوک فن
 وصناعت اوله رق اوروپاده شیوع وانتشار بولدی . فرانسه دن پروتستانلرک
 طرد و تبعیدلرنده هر فن وصنعتده ماهر کیمسه لر اطرافه متفرق وپراکنده
 اولوب بونلرک چوغنی اول آوانده پروسیا قرالغنی تحصیل ایدن فره دریق کلیوم
 جلب ایتمکله زماننده پروسیا منبع معارف و صنایع اولدی . قرال مشار الیهک
 اوغلی اولان ایکنجی فره دریق که بیوک (قوجه) فره دریق دیوم معروف
 ومشهور اولان ذاتدر . ایشته بو اصحاب معلومات ایچنده نشو ونما بوله رق
 صناعت حربده استادکل اولوب سوق الجیش و تعییه الجیش فلرنده پک چوق
 دقایق حربیه به اطلاع ایله علم حربی خیابیدن خیلی ایرولتدی . وسواری
 طویجیسی ایجاد ایتدی .

بیک ایکوز تاریخ هجر بسندن صکره رفته رفته بو علم بر مرتبه ده ایلر اولوب
 علی الخصوص ناپلیون پوناپارته ظهور ایله اسرار فنی میدان قومش وعسکرلک
 عصر مزده مشاهد اولان درجه لره واصل اولمشدر .

انجق تجرب به لرك تكثر یله فن حرب کوندن کونه ایلرولمکده بولمشدر . حتی
 قریب العهدده نو ایجاد ششخانه لر یابلوب مستقلا طابورلر کشاد ایدیلرک وانلره
 بوششخانه لر ویریلرک خفیف پیاده ترتیب اولمش و بیک ایکوز یتمش سنه
 هجریه سنده وقوع بولان روسیه محاربه سنده پک چوق محسناتی کورلمشدر .
 ومقدما خفیف پیاده ایله آغیر پیاده نک بربرندن بیاغی فرقی قالمش ایکن
 سلاحجه و اسالیجه برفرق حاصل اولمشدر . متعاقباً اسکی تفکر ابطال اولنهرق
 کافه عساکره ششخانه ویرلشدور .

ایشته بو صورتله علم حرب سوق الجیش و تعییه الجیش نامیله باشلوجه ایکی فن

لازم الاعتیایه منقسم بر بیوک صناعت اولشدر که اردو قوماندان وارکانی اولنلر بر چوق مقدمات علومی تحصیل ایتدکن صکره بوقلرده ماهر اولملری فرائض حالیه دندر .

سوق الجیش فنی کرک تجاوز کرک تحفظ ایجون مهم اولان مواقعک اتخابدن وتعییه الجیش فنی لدی المصادمه مظفرتی موجب اوله جق اعمال وتدابیرک اجراسندن عبارتدر .

فی الاصل دولت علیه سردار وسرعسکرلری بومقوله تدابیر حربیه ده تجربه و عملیات ایله کسب مهارت ایدرلردی . نته که بالاده بیان ایتدی کمز وجهله روسیه چاری پترو بغداد ایچندن طونه یه طوغری حرکت ایتدکده باطه جی محمد پاشا دخی انک خط رجعتی کسمک اوزره بسارایا ایچندن ایلرویه حرکت ایله فالجی کیدینی طومسیله فن سوق الجیش اوزره برکوزل حرکت وبعده اوراده سد راه اولان روسیه عسکرینی قاچیروب وصوبی کچوبده بغته روسیه اردوسی اوزرینه هجوم واقحام ایتسیله دخی تعیه الجیش فنجه ابراز مهارت ایلمشیدی . مؤخرآ سکسان ایکی سنه سی سفرنده شمنی موقعنک اهمیتی تقدیر ایله اس الحركات اتخاذ اولنسی سوق الجیش فنه مطابق واولوقتک حکمنجه مدافعه یه کافی استحکام ویرلسی تعیه الجیش فنه موافق دوشمشدر .

انجق مؤخرآ بومثللو قواعد حربیه بر منوال سابق ایکی مهم فنه منقسم اوله رق فن حرب نامیله بر بیوک علم اولوب بونک تحصیلی دخی اولجه نیجه فنلرک بیلمنسنه موقوف اولدیغندن شمدی سرعسکران وسائر امرای عسکریه فنون شتاک نظریات و عملیاتنده کسب ملکه و مهارت ایلمدکجه اوروبا اصولی اوزره منتظم اولان اردولره قوماندایده مزلر . حالبوکه فن حرب بر منوال مشروح اوروباده ترقی بولدکجه عساکر عثمانیه نک (الفضل ماشهدت به الاعداء) یینه سیله مثبت اولان حسن انتظامی رفته رفته تنزل ایدرک عکس قضیه ظهور ایتمکله بیک یوز تار ایچلرندن صکره حرکات سفریه نک طرف اسلامیانه موجب خطر وخسار اولدینی تحقق ایلدیکندن ارتق حرب داعیه سی بر طرف ایدیه رک و صلح و مصافات یولنه کیدیه رک دول سائر ایله معامله بالجامله یولنده بولنق لازمه حالدن کوریلوب بوضورتده ایسه مدت مدیده عسکرک متروکیتی حسیله دولت علیه نک ملکه عسکریه سنه ضعف وقتور کله رک مؤخرآ کشاد اولسان سفرلرده ضایعات کلیه وقوعه کش و بوحالردن اک زیاده روسیه نو مستفید اولمشدر .

دولت علیه‌نک تنظیم عسکره محتاج اولدینی سلطان احمد ثالث زماندنبرو موضوع بحث اولمغه باشلامش وهله سلطان مصطفای ثالث حضرتلری بونی پک زیاده ارزو ایلمش ایسه ده یکیچریلرک خوفندن ناشی بوا امر مهمک سر بستجه مذاکره سی بیله اجرا اولته میوردی .

حتی مشارالیه سلطان مصطفی مال جمعنه حریص اولدیغندن زماننده دفتردارلق منصبی کسب اهمیت ایدرک اکثریا دفتردارلر ایله استشاره امور ایدرمش وبرکون دفتردار حلیمی افندی به (عسا کر جدیده تنظیم اولمدقجه اوروپا ایله باش اولته میه جق نه پایه لم) دیدکده خلیمی افندی (یکچیری بی نظام تحتنه ادخال ایده لم) دیمسی اوزرینه (آنلر نظام قبول ایدرمی) بیورمغله (اوت قبول ایدر) و (سن سنسدن ویررمیسین) دیو بیوردقده بلا تردد (ویریرم) دیبجک یکچریلر ایله برک اولسه بویله سند ویره جک درجه ده قوی سوز ویره مزدی دیو حلیمی افندی حقنده شبهه یه ذهاب اوله رق شاید که بوسری یکچریلره کشف ایدر دیو خوفندن ناشی درحال حلیمی افندی بی موصل متصرفلیغیه درسعادتدن تبعید وائشای راهده نفی و متعاقباً اعدام ایتمشدر .

دور محمود خان ثانی رجالنندن مشهور حالت افندی به یکچریلر طرفندن ال پیدا ایته کزدیو بعض ندما سی طرفندن اخطار اولندقده (آدمی حلیمی به دوندیررلر) دیو بو حکایه بی نقل ایتمش اولدینی ثقه دن مرویدر .

اولوقت نظام جدید عسکری ترتیب ایتمک مطلقا اوروپادن معلم ومهندس جلیبه موقوفه ایدی . یوقسه یکچیری هر نقدر نظام تحتنه آلسه ینه اسکی یکچیری اولوب مطلوب اولان یکی چری وجوده کزدی . لکن بوراسنی اکلا یه بیلیمک دخی ینه اویولده معلومات مخصوصه یه منوط اولوب حلیمی افدینک فن دفتریده اولان مهارتی اکا کافل اولدینی رأیندن معلوم اولور . سائر رجالک اکثرنده دخی عصرک مشکلاتی حل ایده جک معلومات کافیه یوق ایدی . بعضیلری دخی اوروپالورلک ممالک محروسه یه کلوب کیتملرینی ایستمزلدی . حتی رسمی احمد افندی پروسیا سفارتندن عودتنده ینه سلطان مصطفای ثالث عصرینک رجال بنامندن مشهور کل یوسف افندی ایله مصاحبت ائساننده اوروپا مدینتندن بخله بعض موادک اجراسنی اخطار ایلدیکی صره ده قرنته اصولنک وضعی دخی در میان ایتمکده یوسف افندی اکا جواباً بن سنی بر دور اندیش ذات صانوردم بوقدر جق شیئی صایه میورسین که اوروپالورلک بورالرده چوغالاملری علت معهوده قورقوسندن ناشی اولوب قرنته وضع اولدینی کچی بورایه هجوم ایده جک فرنگلری نصل اداره

ایلرز بزه بوراسی بادی تردد و اندیشه در . یوقسه قرنته اصولنک محسناتی بزده
بیلورز دیمش اولدینی مرویدر .

الحاصل اوزمانلر دولت علیه ده تنظیم عسکر ارزوسی اولدینی حالد هروز نه یولده
تنظیمنه تشبث اولمق لازم کله جکنه قرار و یریه ممشیدی . حال بویه ایکن حربک
موقوف علیه بیلمین ارکان دولتک غیرت جاهالانه و هیجان افکار غافلانه لرینه
اتباعاً بیک یوز سکسان ایکی سفری آچیلوب عظیم خساراته اوغرا نلمشدر .

بومحاربه دولت علیه یه بر بیوک درس اولوب عساکر معلمه ترتینک درجه و جوبده
اولدینی هر کس اکلامش ایسه ده موقع اجرا یه قونیه میوب فقط سلطان مصطفای
ثالث حضر تلی طوپخانه جه بعض اصلاحاته تشبث ایلمش اولدینی حالد سفر
مذکور ائساننده ترک تعلیمخانه فنا اتمشدر . و کندوسندن صکره وارث سلطنت
اولان سلطان عبدالحمیدک ضعف پیرانه سی حسسیله دولت علیه جه فرض عین
درجه سنه گلش اولان نظام جدید عسکرینک ترتینه عدم کفایتی وفاتندن مقدمه
بعض قرناسیله سویلشدیکی و کندوسندن صکره اوغلی سلطان سلیمک جلوسنی ارزو
ایلدیکی مرویدر . وفی الواقع سلطان سلیمک جلوسنه قدر بوباده بر کونه تشبثات
صحیحه کوریه ممشدر . واکر چه سلطان عبدالحمید خان حضر تلیرتینک عصر نده خلیل
حمید پاشا صدارتنده طوپخانه جه و ترسانه جه بعض اصلاحاته تشبث اولندیسه ده
اولوقت استانبولده افکار تعصیبه غالب و نظام جدیده میل و ارزو کوسترمک سلطان
مصطفی پوتلیقه سنه یعنی اوغلی شهزاده سلیمک طرفدار لغنه تمایل معناسنه حل
اولندیضدن بونک مذاکره سی بیله مقربان سلطنتک امنیتی سالب ایدی .
و خلیل حمید پاشانک اعداسی بو وادیده یول بولوب علیه نده ایشلیه رک حقنده
امیت شاهانه یی سلب اتمشدر در .

— ❦ —

فصل باع

❦ احوال بحریه حقنده در ❦

از قدیم قایقار کورکله یوریدیلوب و اوچ چفته و بش چفته دیو بیوجک کیمیلر
یایلمغه باشلایوب دومن ویلکن دخی ایجاد اولنهرق بالتدریج کیمجیلک فن و صنعتی
ایلروله ممشدر . انجق اوائلده کیمیلر هر حالده قبی صولرین قولایوب آچیق دکزلره
آچیله مز لردی . نوبت قوه بحریه اهل صوره و بنسون فیکه لولره کلد کده آنلر

علوم ریاضیه در لو دقیقه لر کشف و اختراع بر له فنون شتاده ایلر ولیه رک رصد قوتیله بحر آ ارض یونانه و سبته بوغازینه و بعض روایاته نظراً ده اوزاق یر لره سیر و سفر ایدرک تجارت ایدوب آنلرک بو حال و حر کتلیرینه ملل سائره سحر و کلمات نظریله بقار لردی .

حضرت عمر الفاروق رضی الله عنه زمان خلافتنه کلنجه اهل اسلام دریا سفرینه سالک اولماشیدی . عمرو بن عاص رضی الله عنه مصری فتح ایلد کده حضرت عمر الفاروق اکا مکتوب یازوب بحر نه مقوله شیدر احوال و اوصافی اعلام ایت دیو امر ایتکله عمرو بن عاص دخی درکاه فاروقیه (یا امیر المؤمنین ان البحر خلق عظیم یرکبه خلق ضعیف کدود علی عود) دیو جواب یازمغین حضرت عمر امت محمدی صیانت قصیدیه رکوب مجردن منع ایلدیکنه مبنی قریش و سائره دریا ده سفر ایتکدن امتناع ایلدیلر ایسه ده مصر خلقی و ملل مختلفه دن ممالک مصریه ده اولان تجار عن اصل حروب و تجارت بحریه ایله مالوف و دول سالفه زمانلرنده عمر لری دریا سفرینه مصروف اوله رق اباعن جد بیلدکری صناعت نافعهری اولمغه آنلر فراغت ایتمه رک دمیاط ورشید و اسکندریه و سائر سواحل دن سفینه لرین ایشدوب و سویش خلیجندن یمن و هند طرفلرینه سیر و سفر ایدوب تجارتلرندن قالمالزر و سواحل مصریه ده بولنان قبائل عرب و زناته و مغاربه کبارینی غزوات و تجارت بحریه ترغیب و تحریکدن خالی اولمازلر ایدی . لکن عمرو بن عاص ایله کلان کبار اصحاب و آنلرک امثالی متشخصان عرب تنبیه فاروقی ایله متنبه اوله رق ابتدای امر ده مخالفته جرأت ایتیموب انحق قوت و مال و رجاله مالک اولان نخیله شیخی عرفجه بن هرثمه الازدی و مسکت حاکمی مسلمینی غزا و جهاد دن و مکاسب نافعهر دن منع ایلمک رأی صواب دکلدر دیو تنبیه فاروقی به مخالف سفینه لره بنوب عمان و سائر سواحل و جزائر غزا ایتدکرینی حضرت عمر ایشد کده دخی عرفجه به عتابنامه ارسال ایله عمرو بن عاص طرفندن مؤاخذه و زجر ایتدردی . زیرا مایه اصلی اسلام اولان عرب هنوز قبضه تسخیره کچن یرلرده کرکی کچی یرلشمدن برنجیه سی سفینه رکوب ایله اقطار بعیده به متفرق و پراکنده اوله رق مرکز خلافتدن بعید دوشملری قاعده حکمته موافق دکل ایدی . بعده سواحل مصریه سکانندن ذی قدرت سفینه صاحب لریله اکابر اسلام دخی مشارکت ایدوب رفته رفته سفینه لره رکوب ایله کاه غزا و کاه تجارت ایچون دریا سفرین ایدر اولدقلری حضرت عمره منعکس اولدقده نهی و منعی تشدید ایتیموب سکوت ایله حاللری اوزره ابقا ایلدیکندن تا زمان معاویه به کلنجه اهل اسلام مختصر سفینه لر ایله کاه غزا

حضرت عمر الفاروق
کتاب الایمان

وگاه تجارت ایلدیلر . لکن بوسفینه لرده رئیس و آلات قوللانان خدمه نك
اکثریسی نصارادن فن دریاده ماہر کمنه لر اوله رق اجرت عظیمه ایله استخدام
اولوب اهل اسلامده اول فنونه متعلق معلومات یوغیدی . حضرت معاویه
وقتنده عمرو بن عاص تکرار مصره والی اولدوقده فرمان معاویه ایله روی دریاده
غزایچون مسلمینه اذن عام ویردی . حضرت عمرک ابتدا منی و صکره سکوتی
وبعدہ اذن عام صدوری نه حکمتہ منی اولدیغی محققین علما بو وجهله توجیه
ایدوب دیمش لکه ملت عرب بدایت حالده احوال بحر یه دن برشی بیلمدیکی جهتله
ابتدای امرده حضرت عمر انلری صیانت مصلحتی ایچون منع ایلمش وبعده
طاقم طاقم اول مصلحتہ مباشرت ولوازم و تفرعاتی تعلمه مبادرت ایتدکلر نده
علی سیل المسامحه سکوت ایلمش مؤخرًا ملت اسلامیه اول فنونه اشنا اوله رق
احوال دریابه ایجه کسب وقوف ایتدکلر ندن بحرا غزا و جهاده اذن عام
ویرلمش اوله .

بر وجه مشروح اذن عام صدورندن صکره غزات مسلمین مناسب سفینه لر یاپوب
ونصارادن احوال روزکاری و امور بحاری لایقوله عارف رئیس لری اجاره ایله
طوته رق کندولر آلات حرب و ادوات جهاد ایله کیدوب گاه غزا و گاه تجارت
ایدر اولدیلر . حتی امیر مصر عقبه بن عامر هجرتک قرق یدنجی سنه سنده
ردوس جزیره سنه غزایدوب غنایم کثیره المشدر . و قرق سکر سنه سنده
حضرت معاویه قبریس جزیره سنه غزایلدی دیو تاریخ خمیسده امام واقدیدن
روایت اولمشدر . و اصف تاریخنده محرر اولدیغه کوره عبدالملک بن مروانک
هنکام سلطنتنده افریقیه عاملی حسان بن نعمانه خبر ارسال ایله تونس طرفده
سفایم متوعه انشاسیچون دارالصناعه بناسنی امر ایدوب ایشته ملت اسلامیه ده
ابتدا یابیلان دارالصناعه ده بودر . حالا لسانمزده مستعمل اولان ترسانه لفظی
دارالصناعه دن غلطدر اولوقت دارالصناعه ده بشیوزدن زیاده فرقتیه مشابه
خفیف المؤمنه سفینه لر یابیلوب حاضر اولدوقده تونس حوالیسی شیخی زیاده بن
ابراهیم وقتنده که تاریخ هجرتک سکسان ایکنجی سنه سی ایدی . عطا بن رابع
عبدالملک طرفندن امیر اوله رق اول دونما ایله واروب الیوم سچلیا دیدیکمز
صقلیه جزیره عظیمه سنی فتح ایلدی . و طقسان بر سنه سنده حاکم افریقیه اولان
موسی بن نصیر طرفندن طارق بن زیاد اندلس طرفه غزایدوب اندلس مملکتی
وبعدہ ساردونیا جزیره سنی فتح ایتدیلر . و طقسان ایکی تاریخنده ینه طارق
بن زیاد هم قبودان وهم سردار صقلیه بر بیوک دونما ایله سبتہ خلیجندن طشره

بحر اوقیانوسه چیقوب اسپانیالور ایله مدت مدیده جنک ایدرک فتوحات عظیمه
 نائل اولدی . ابتدا سبته بوغازندن طشره چیقان اسلام دونماسی ایشته بو
 دونمادر . امیرلرینه نسبتله بوغازه دخی جبل طارق تسمیه اولمشدر . اولوقت
 اندلسده غوت قومی حکومت ایدرک اصل یولو اسپانیوللری رعایا حکمنده
 استخدام ایدوب پایتختلری طلیطله شهری ایدی . اول عصرده ایسه اوروپانک
 سائر طرفلرنده اولدینی کبی اسپانیا قطعه سنده دخی اغنیا پک چوق اموال
 و ذی قیمت اشیا وقف ایده کلدکلری جهتهله بیوک مناسترلر یاپوب بوصورتله
 طلیطله ده دخی پک بیوک بر مناستر بنا اولنهرق ذی قیمت اموال واشیا ایله مالا
 مال ایدی . بعض نقالان اخبار ضعیفه طلیطله ده اول وقت شوپله معمور بر بیت
 الحکمه وار ایدی . دیو روایت و تعریف ایتدکلری بیت الحکمه ایشته بومناستردر .
 یوخسه اول زمان اسپانیاده علم و حکمتدن هنوز بر اثر یوغیدی . هر نه حال ایسه
 بو وجهله رهبان طائفه سی اول طرفده پک زیاده نفوذ و قدرت کسب ایدوب
 بعض شهرلرده بیانی ادعای استقلال درجه سنه ککش اولدقلرندن مؤخرأ غوت
 قومندن نوبته جالس صندلیء حکمرانی اولان رودریق نام قرال مقتضای شجاعت
 ذاتیه و حمت شباییه سی اوزره رهباینک بو درجه نفوذلرینی چکمه میه رک مذکور
 بیوک مناستری اوروب یغما ایتدیرمش اولدیغندن کبرا واهالیدن برطاقی
 کندوسندن دلکیر اولمش و بونک اوزرینه جنوب اندلس طرفده محافظ بولان
 جولیانوس نام سردارک قزینه تسلط ایتمکله اودخی کندوسنه خصم جان اولهرق
 بغض و کیننی اجرا ایچون عمر بلری اندلس طرفه دعوت ایلمش اولمسنه نظراً
 اسپانیا قطعه سی بر استیلایه کسب استعداد ایلوب اولوقت ملت اسلامیه نک دخی
 زمان شباب سطوت و شوکتی اولغین قطعه مذکورده ایاق باصدقلمی کبی مدت
 قلیله ظرفنده هر طرفنی ضبط و استیلا ایدرک غنائم کثیره یه نائل اولوب هله
 طلیطله فتحنده نصیب اهل اسلام اولان اموال و ذی قیمت اشیا قابل احصا دکلدور .
 ایشته بونجه فتوحات عظیمه انجق قوه بجزیه سایه سنده وجوده کلشدر . وغزات
 مسلمین بر وجه مشروح قوه بجزیه یه مالک اولدقلدن صکره بهر سنه مصردن
 وتونس و افریقه طرفلرندن دونما اخراج ایله جزائر و سواحله پک چوق
 ممالک افریقه مظهر و فتوحات جلیله یه مظهر اولمشدر . بعده اندلس دونماسی
 ایکوز و افریقه دونماسی یوزالی سفینه یه بالغ اولوب روی دریا ده کاه اهل اسلام
 دونماسی و کاه نصاری دونماسی غالب اولهرق جزائر و سواحله ولایتلرین
 یکدیگردن اخذ و تسخیر ایده گلرلیله روی دریا ده جنک و جدال اکسک اولماشدر .

اسپانیایه

کابل لاس

مؤخرأ بوصله ایجاد اولمغله فن ملاحظت بك زیاده ترقی بوله رق عربلر دیار هنده
وسائر سواحل و جزائر بعیده و اوروپا لولر بحر اوقیانوسه سیر و سفر ایتمکه
باشلایوب بوضورتله امریقا ودها یجه جزیره لر کشف اولندی . و اوروپا دن
امید برونی طریقله هنده کیدیلور اولدی .

سواحل دریاده بولنان دول و اممک حرور و تجارتی رکوب سفینه به و سفر دریاه
محتاج اولدیغندن بولنر اوتهدنبرو فن انشای سفن و ملاحظت ایله اشتغال ایتمکه
بو خصوصه کسب ملکه و مهارت ایده کلدکلری جهته صنعت بحریه کوندن کونه
ترقی ایده گلشدر . و کیتدکجه فنون و صنایعک ترقیسيله سفینه لرک جسمتی تزیاد
ایدرك عصر مزده مشهود اولان قیاق و اوچ انبارلی کی سفان کبیره اعمال اولمشدر .
ودها صکره لری و اپورلر و زرهلیرلر ایجاد اولمغله احوال بحریه بتون بتون
بشقه لاشوب جهانک روابطی و دول و اممک معاملاتی بشقه شکه کیردی .

دولت علیه نك اوائلنده اکثر حرور و قتالی قره ده اولمغله دونما امورینه چندان
تقید اولمیبوس سلطان اورخان غازی نك اوغلی سلیمان پاشا روم قایق لریله کلیولی طرفه
مرور ایدرك اول حوالی بی تسخیر ایله روم ایلی قطعه سنده برخیلی یرلر ضمیمه
ممالک محروسه اولدقدن صکره کلیولی معبرنده راز قایق لرتدارک اولمشیدی .
بعده استانبولک تسخیرینه یالکزر قره طرفندن محاصره سی کافی اولدیغندن بحرأ
دخی هجوم ایچون قدر کفایه سفان ترتیب اولنوب انجق اولوقت استانبول ایله غلطه
میانه زنجیر چکلدیکندن لیمانه کی امراری قابل اولماغله بالطه اوغلی سلیمان بك
معرفتیله برروایتده سودلیجه اردنده مجددا کیمیلر انشا ایله اورادن وبر روایتده
روم ایلی حصاری اردنده ترتیب دونما اولنوب حالا طولمه باغچه دینلان لیماندن
فن جر انقال ماهرلرینک حیرت افزا تدبیرلریله یاغلی قزاقلر اوزرنده قره ده کیمیلر
یوریدیله رک لیمانه ایندی رلدکده ایچلرینه مترسلر قوریله رق اول طرفدن هجوم
اولنوب بوتدیر دلپذیر ایله شهر استانبول فتح و تسخیر اولندی . ایشته دولتعلیه ده
اک ابتدا نصب اولنان دریا بیکی اشوب بالطه اوغلی سلیمان بك اولوب روم ایلی حصاری نك
اوست طرفنده کی لیمان مشهور اکا نسبتله یاد اولمقده در . استانبولک فتحدن صکره
ترسانه امورینه اهتمام اولنهرق خیلی سفینه لر انشا اولنوب مدت قلیله ظرفنده اول
عصرده بتون آقدگری بنسه مش اولان و ندیکلورلی تهدید ایده جک قدر دونما
تدارک اولمش وهان فاتح زماننده قوه بحریه ایله نیجه بقاع و قلاع ضبط و تسخیر
قلنمش ایدی . بوضورتله دولتعلیه نك قوه بحریه سی خیلی ایلرولیه رک ماهر
قودانلر ظهور ایدوب از جمله کمال رئیس یار و اغیار نظر نده اثبات لیاقت و مهارت

استانبول فتح اولندی

اوستی قالیون اولورسه کؤکه دیر لر . قدرغه لرك ايکي بودوسلمه سنک اره سی الی بش والی الی ذراع طولنده وانبار اغزی یکر می قارش عر ضنده اوله رق قیچ ارتقاعی اون سکز قارش وباش ارتقاعی اون بر قارش اولور وقوشاق ارتقاعی الی قارش بر پارق اولور . هر بر قدرغه ده خریطه وپوصاله یه بقار برر ماهر قبودان و ترنکته قوللانور — یکر می الاتیکنک بری او طه باشی اولوب دومنجی ویلکنجی ونجار و قلفاتیجیلریله بیله بر قدرغه نك اوتوز بو قدر کیجیسی ویکر می بش اوتور اقدن بر کورک محلی اوجاق یرینه کیتمکله قرق طقوز کورک دردر قادن یوز طقسان الی کورکیسی ویوز جنکیجیسی اولمغین بر قدرغه خلقی لا اقل اوچیوز اوتوزه بالغ اولوردی یکر می الی اوتوراق عادی باشترده نك طولی الی یدی ذراع اولوب عرضی و خلقی دخی اکا کوره ایدی اما پاشا باشترده سنک طولی یتمش و یتمش ایکی آرشون قدر اولور و اوتوز الی اوتوراق اولوب هر کورکنی یدیشر آدم چکر و خلقی لا اقل سکر یوز نفر ایدی . التمش بش ذراع طولی اولان ماونه نك یکر می قارش قیچ ارتقاعی و اون ایکی بچق قارش باش ارتقاعی ویدی بچق قارش قوشاق ارتقاعی اولوب دروننه یکر می درت پاره طوپ قونیلور . ویکر می الی اوتوراغنک هر کورکنی یدیشر آدم چکوب جمله خلقی التیوز نفره بالغ اولوردی . بوکیلری اکثریا وضع کورک اولنان اسرایه چکدیروب انلره فورسه تعییر ایدرلردی . شویله که بونلر زنجیر بند اولدقلری حالده اوتوراق محلسنده چاقیلی اوله رق کورک چکرلردی . مع مافیله جنک وقتنده بونلره امنیت اولنه مدیغندن اهل اسلام قبودانلری نك اکثریسی احتیاطاً کورکیلرک نصفی فورسه ونصف دیگرینی تورک اوله رق استخدام ایدرلردی .

سلطان یازید ثانی عصرنده مورده سواحلنک تسخیری اراده سیله عظیم سفینه لر انشا اولندیغی صره ده ایکی قطعه کؤکه یاپلمشیدی که هر برینک طولی یتیشر و عرضلری اوتوزر ذراع اوله رق ایچلری نه بیوک طوبلر و هر برینه ایکیشر بیک جنکجی و کورکجی وضع ایله برینک ریاستی مشهور کمال رئیسه و دیگرینک ریاستی براق رئیسه و یریلوب ساثر کمی انواعندن دخی صغیر و کبیر اوچیوز قطعه سفائن تهیسه و ترتیب ایله اینه بنجی جانبنه کوندرلمشیدی . اواریخی تجاواز ایله براق اطه سنه واردقلرنده دشمن دونماسی مقابل کلهرک جنکه مباشرت اولنوب دشمنک ایکی کؤکه سیله برماونه و برده بارجه سی براق رئیسک کؤکه سنه هجوم ایتدکلرنده وهله اولاده براق رئیس اول ماونه ایله بارجه بی طوپ ایله کسر و غرق ایتدکلن صکره اول کؤکه لر ایکسی بردن براق رئیسک کؤکه سنه

صارلدقلرنده براق رئیس دشمن کوکه لرینه روغن نفت ایله آتش براغوب
ایکسینی دخی یاقش ایسهده کندو کوکه سنی انلردن ایره میوب اودخی بیله یاتمش
و کندو سیله برابر بشیوز قدر عساکر اسلامیه شهید اولوب ساثر دریاه دوشن
غزات مسلمین قایقلره انهرق تخلیص قلمش و دشمن سفینه لرنده بولسانلرک
حریق و غریقندن بشقه دریاده یوزنلری دخی قورتیله میوب تلف اوله رق
امدادلرینه کلان برقطه قلیون دخی اخذ و ضبط اولمشدر . و بومعرکه یه قریب
اولان اطه براق اطه سی دیو معروف اولمشدر .

اندن صکره وقوعه کلان محارباتده دخی دونمای هاپون و ندیک دونماسنه غالب
کله رک ایله بختی و متون و قرون قلعه لرینک فتیحی میسر اولمشدر .

بر منوال سابق دولتعلیه نك قوه بحریه سی ایرولیه رك و ندیک دونماسنه غلبه
ایتمشکن مؤخرأ سلطان یازیدک پیرلکی حسیلله ازواسی و کلانک اهل و مساحه سنه
و مزاج دولتک ضعف و فتورینه باعث اوله رق دریا سفرلری مهمل و متروک
اولوب بعده یاوز سلطان سلیم خان حضر تلی دخی (تقدیم الایم علی المهم)
قاعده سنه رعایتله ایران و عربستان سفرلرینه اشتغال ایتمدیکی جهتله دونما امورینه
باقیله مدیغندن بشقه اوارالق آقد کرجه بیوک مشغله لر چیقارلماق ایچون اهل اسلام
قورصانلری دخی سفردن منع اولمش ایدو کندن اکرچه دولتک قوه بحریه سی
تنزله یوز طوتمش ایسهده اولوقت عثمانلورک موسم شباب سطوت و شانی و عروق
حیتلرینک زمان ترقی نشان حدت نبضانی اولدیغندن سردر هوای جهاد اولان
کوکلو قودانلرک پک چوغی قورصانلی ترک ایتمامک اوزره غرب سواحله
یایلوب اوروبالور ایله جنک و جدالدن خالی اولمیلر . بونلرک پیشواسی مشهور
خیرالدین پاشادر . ایشته بو حوالده سلطان سلیمان خان حضر تلی تخته جلوس
ایله دونما امورینه زیاده اهتمام و تقید بیورملریله قوه بحریه دولتعلیه کسب حیات
تازه ایلمشدر .

چونکه یاوز سلطان سلیم خان حضر تلی امور ترسانه یه شروع برله فاتح
مرحوم و قنده آینه لی قواق سمتده یابلمش اولان کوزلردن زیاده کوزلر
و مخزنلر یاپدیرمش و نیتلری عظیم دونما تدارک برله آقد کزده اولان جزائر
و سواحل مملکتلرین تمامها ضبط و تسخیر ایتمک مصلحتی اولوب حتی ادريس
بدلیسی و دیگر بعض محرملری ایله مصاحبت خاصه اتناسنده سبته بوغازینه
وارنجه آق دکر دیدکاری بر خلیجدر آنده بو قدر ملل مختلفه جمع اولوب تماماً
بر خلیج دولتعلیه حکمنده اولماق لایق میدر و بو خصوصه بذل مافی الوسع ایتمامک

8
کتاب
سهمان
سفر اولان

شان سلطنته شین ویره جک قصور همتند رحق تعالی اجلدن امان ویرسه بومقصوده کفایت ایده جک مرتبه دونما تدارک ایدوب آق دکزده اولان ممالکی قبضه تسخیره المدجّه راحت و آرامی حرام ایتمه عهد اولسون دیرلر ایش و ترسانه بناسنی توفیر و تکثیر ایتمه بو عزیمت قهرمانیه ایله شروع بیورمشلر .

لکن دولت چرا کسه مصریه که حرین شریفین خدمتی شرفیله عیون ناسده معتبر و مصر قاهره ماواي خلافت عباسیه اولدیغندن ملوک چرا کسه بوشرف مستعار ایله دخی جلیل القدر اولدقلمری حالدّه بعض اسباب حادثه دن طولانی دولت علیه ایله بینلرنده برودت و مبیانت پیدا اولوب اگرچه تونس ملکی عثمان حفصی توسطی ایله ینه دوستلق تأکید اولنه رق طرفیندن مراسلات ایله ایلچیلر توارد ایدر اولدیسده دائره غیرت دولت مرکز تعین واستقلاده قبول شرکت ایتدیکندن بشقه طائفه چرا کسه کاه ایرانیه و کاه اشقیای عربانه کیزلو معاونندن خالی اولدقلمری اجلدن ابتدا ملک مصری فتح ایتک و بو طریق ایله سواحل عربستان قبضه تسخیره التیق اهم کورلمکین اول امرده اول مصلحت مهمه یه بذل همت بیوروب اندن دار سلطنته عودت ایتدکلرنده ملحوظلمری اولان وجه اوزره روی دریا به دونما ایندیر مک تدارکنده ایکن استانبوله تشریفلمرینک ایکنجی سنه سی دار عقبایه ارتحال ایتدیلر .

اوغلی سلطان سلیمان خان حضرتلمری جالس تحت سلطنت اولدقده ترسانه امورینه اهتمام ایله تقید تامدن خالی اولیوب چونکه ردوس قوالرلمری قورصانلقه آفدکنری کسوب راست کلدکلری تجار سقینه لرینی اخذ و ضبط ایده کلدکلرندن مصر یولینک تأمین ایچون ردوسک فتحی اهم اولدیغنه مبنی اول امرده عظیم دونما ایله واروب طقوز یوز یکرمی طقوزده ردوس جزیره سنی فتح ایلدی . و طقوز یوز اوتوز ایکده سلیمان رئیس نام قورصانی سویش دکزینه قبودان و سردار ایدوب یکرمی پاره قدرغه ایله بندر سویشدن دیار یمنه کوندردیلر . اودخی واروب یمین و عدن سواحلنی ضبط ایلدی اندن صکره خیرالدین پاشا استانبوله کلمکله دولت علیه نک قوه بجزیه سی درجه کاله واصل اولدی .

خیرالدین پاشانک اسمی خضر اولوب الحق اوروپالور بیننده بار باروس دیو معروفدر که قرمزی صقالو دیمکدر . دریاده خارق العاده افعال و غزواتی اولوب مظنه کرامت بریر مجاهد جلیل منقبتدر . سلطان سلیمان خان حضرتلمرینک امریله ترجمه حالی یازدیروب بر کتاب ایدرک مشار ایله حضرتلمرینه تقدیم ایتمشدر . تفصیل احوالی اندن معلوم اولور بومقامک اول تفصیله تجملی

بوقدر فقط انك قبودانلى اوانى قوه بجرية دولت عليه نك اك زياده شوكت
 و غلبه مى زمانى اولديغندن اجمالاً ترجمه حالنك بيانى مناسب كورينور . شويلاه كه
 خيرالدين رئيس فى الاصل مدلولو اطهسى سكانندن اولوب سلا نيكه ايشلر و بيوك
 برادرى اوروج دخى طرابلس و شام سفرلرينه كيدر ايدى . اوروج رئيس
 بردفعه طرابلسه كيدر كن رادوس قورصانلرينه اسير دوشمشيدى . بعدا خلاص
 سلطان قورقود اطفاليهده ايكن اندن استيدان ايدر ك اون سكرز اوتوراق بركى
 ايله قورصانلغه چيقوب برمدت رادوس اطرافنده وسائر سواحله نجه سفان
 نصارايى غارت ايتدكن صكره غرب طرفنه كيتمشيدى . چونكه سلطان سليم
 خانك جلوسنده سلطان قورقود اختفا ايدوب آق دكتر كيملى دخى سفر دن
 منع اولمغله اهل اسلام قورصانلرى غرب سواحلى كندولرينه مرسى و ماوى
 ايتدكلىردن خيرالدين رئيس دخى كيملى الوب غرب طرفنه بادبان كشاي
 عزيمت اوله رق برادرى اوروج رئيس ايله طرابلس طرفنده واقع جربه
 اطهسنده لى الملاقاة ايكي برادر غزايه نيت ايله تونس و اروپ حاكمندن برمكان
 ايستمشلر . اولزمان تونس دخى آل حفص ينده اولوب مال غنايمك خمسى
 تونس خزينه سنه تسليم اولمق شرطيله انلره خلق الواد قلعه سنى تعيين ايتمشيدى .
 بوصورتله ايكي برادر دكزه چيقوب راست كلكارى سفان افرنجى اخذ و تسخير
 و كيتدكجه سفاننى تكثير وصيت و شهرتلىرى ايصال چرخ اثير ايدر ك آقدكزه
 ولوله و يرديلر . و اول اتاده جزائر غرب سواحلنك بك چوق يرلى افرنج
 انه كچمش ايدو كندن مدت مديده افرنج ايله محاربه ايتديلر . تونس طرفنده
 واقع بجايه حصارى دخى بروجه مشروح افرنج النده بولمغله انك اوزرينه
 هجوم ايتدكلىر نده اوزلرينه كلان اسانيا دو نمانسه غالب كديلر . احق بو محاربه ده
 اوروج رئيسك برقولى مجروح اولمغله برادرى خيرالدين اتى تونس ارسل برله
 كندوسى جزيره ميورقهينى اوروب و برقاج قله فتحله نجه قريه لرلى غارت و وافر
 اموال غنيمت اخذ ايدوب دكزده قورسسيقه دو نمانسه تصادف برله اكا دخى
 غلبه ايدر ك مظفراً تونس عودت و بعده موسم شتاده تكرر قورصانلقه دكزه
 چيقوب برآى طرفنده اوچ بيك سكرز يوز اسير و يكرمى پاره كى و بونجه
 اموال غنائم ايله رجعت ايتدكلى صكره بهارده يدى قطعه كوكلى كيمسه سردار
 اوله رق بعض سواحل اوروپايى باصوب كلى غنايم الدقن بشقه دكزده دخى
 بش قطعه سفينه الوب بونلردن برينى مشهور كل رئيسك همشيره زاده مى اولان
 محي الدين رئيس ايله دولت عليه به ارسال و تقديم ايلمش و مقابلنده طرف دولت
 عليه دن دخى كندوسنه ايكي قدرغه ايله خلعت كوندلمشيدى .

خیرالدین
 اوروج
 برادر
 سلطان
 قورقود
 اولوغ
 اولوب
 سواحل
 غرب
 طرفنه
 بادبان
 کشای
 عزیمت
 اوله
 رق
 برادر
 اوروج
 رئیس
 ايله
 طرابلس
 طرفنده
 واقع
 جربه
 اطهسنده
 لى
 الملاقاة
 ایکی
 برادر
 غزایه
 نیت
 ايله
 تونس
 و
 اروپ
 حاکمندن
 برمکان
 ایستمشلر
 اولزمان
 تونس
 دخی
 آل
 حفص
 ینده
 اولوب
 مال
 غنایمک
 خمسی
 تونس
 خزینه
 سنه
 تسلیم
 اولمق
 شرطیله
 انلره
 خلق
 الواد
 قلعه
 سنى
 تعیین
 ایتمشیدى
 بوصورتله
 ایکی
 برادر
 دکزه
 چیقوب
 راست
 کککاری
 سفان
 افرنجی
 اخذ
 و
 تسخیر
 و
 کیتدکجه
 سفاننى
 تکثیر
 وصیت
 و
 شهرتلىرى
 ایصال
 چرخ
 اثير
 ايدر
 ک
 آقدکزه
 ولوله
 و
 يرديلر
 و
 اول
 اتاده
 جزائر
 غرب
 سواحلنک
 بك
 چوق
 يرلى
 افرنج
 انه
 كچمش
 ايدو
 كندن
 مدت
 مديده
 افرنج
 ايله
 محاربه
 ايتديلر
 تونس
 طرفنده
 واقع
 بجايه
 حصارى
 دخى
 بروجه
 مشروح
 افرنج
 النده
 بولمغله
 انك
 اوزرينه
 هجوم
 ايتدكلىر
 نده
 اوزلرينه
 كلان
 اسانيا
 دو
 نمانسه
 غالب
 كديلر
 احق
 بو
 محاربه
 ده
 اوروج
 رئيسك
 برقولى
 مجروح
 اولمغله
 برادرى
 خيرالدين
 اتى
 تونس
 ارسل
 برله
 كندوسى
 جزيره
 ميورقهينى
 اوروب
 و
 برقاج
 قله
 فتحله
 نجه
 قريه
 لرلى
 غارت
 و
 وافر
 اموال
 غنيمت
 اخذ
 ايدوب
 دكزده
 قورسسيقه
 دو
 نمانسه
 تصادف
 برله
 اكا
 دخى
 غلبه
 ايدر
 ک
 مظفراً
 تونس
 عودت
 و
 بعده
 موسم
 شتاده
 تكرر
 قورصانلقه
 دكزه
 چيقوب
 برآى
 طرفنده
 اوچ
 بيك
 سكرز
 يوز
 اسير
 و
 يكرمى
 پاره
 كى
 و
 بونجه
 اموال
 غنائم
 ايله
 رجعت
 ايتدكلى
 صكره
 بهارده
 يدى
 قطعه
 كوكلى
 كيمسه
 سردار
 اوله
 رق
 بعض
 سواحل
 اوروپايى
 باصوب
 كلى
 غنايم
 الدقن
 بشقه
 دكزده
 دخى
 بش
 قطعه
 سفينه
 الوب
 بونلردن
 برينى
 مشهور
 كل
 رئيسك
 همشيره
 زاده
 مى
 اولان
 محي
 الدين
 رئيس
 ايله
 دولت
 عليه
 به
 ارسال
 و
 تقديم
 ايلمش
 و
 مقابلنده
 طرف
 دولت
 عليه
 دن
 دخى
 كندوسنه
 ايكي
 قدرغه
 ايله
 خلعت
 كوندلمشيدى

بوندن صکره خیرالدین رئیسہ دریاہ قارشو طورر اولیوب بارباروس نامندن
بتون آقدکز لرزان وسواحل وجزائر اوروپا خلقی ہراسان اولہرق بشکدہ کی
چو جقلربی بارباروس نامیلہ اخافہ واسکات ایدر اولدیلر .

انک بووجہلہ خروج وظہوری دول اورویاہ موجب اندیشہ اولوب بناء علیہ
فرانسہ لو دخی او توز قطعہ دونما ایلہ تونس طرفہ مهاجمہ ایلمش ایسہدہ انلر دخی
منہزماً وما یوساً عودت ایتشلر ایدی . بعدہ اوروج رئیس جزائری ضبط ایلہ
اندہ تمکن ایدرک جزائر و بحایہ توابعی اولان قلاعی برادری خیرالدین رئیس ایلہ
ینلرندہ مقاسمہ ایدوب جزائرک غریبندہ اولنلرہ اوروج رئیس وجانب شرقیستندہ
اولنلرہ خیرالدین رئیس نامزد اولمغلہ تلمسان حاکمی بونلری جزائر سواحلندن طرد
ایتمک اوزرہ اسپانیا لویلہ اتقاق ایدرک قرہ دن کندوسی و دکردن اسپانیا دوننامی
جزائر اوزرینہ هجوم صدندہ اولدقلربی اوروج رئیس خبر الہرق بر مقدار عسکر
ایلہ سریباً تلمسان اوزرینہ حرکت ایتدیکنندہ چونکہ حاکمک اعدای دین ایلہ اتقاقندن
طولای اہالی کندوسندن روگردان اولوب علماسی دخی قتلنہ فتوی ویرملریلہ
اوروج رئیس شہرہ تقرب ایتدیکی کبی اہالیسی استقبال واقیاد ایدیک تلمسان
حاکمی تلمسانک اسکلسی اولوب مقدا اسپانیا یدینہ کچمش اولان و ہرانہ فرار
واسپانیلودن استمداد ایتمکین بذل مال ایلہ جلب اولنان برخیلی عرب عسکرینہ
بر مقدار دخی فرنک عسکری قوشیلوب اولا قلعة القلاعی و بعدہ تلمسانی محاصرہ
ایتدکرندہ برسندہ دن زیادہ حرب و قتال تمتد اولہرق نہایت اوروج رئیس شہید
اولوب بوقلعہ لر دخی استیلا اولندقدن صکرہ اسپانیولر یوز یتمش پارہ کمی ایلہ
کلوب قرہ یہ کلی عسکر اخراجیلہ جزائرہ هجوم ایتدکرندہ خیرالدین رئیسک
کندو آدملری اقل قلیل ایسہدہ یکر می بیگ قدر عرب عسکری کندوسنہ انقیاد
اوزرہ بولندیغندن مقام مدافعہدہ ثبات ایدرک اسپانیولری کلی تلفات ویردکن
صکرہ فرارہ اجبار ایدی . بعدہ تلمسانی و تنس حصارینی فتحلہ عودتندن صکرہ
کیلری جزائر لیماندہ یاتورکن یوز او توز پارہ کمی ایلہ اسپانیولر کلوب لیمانی
باصدقلرندہ ینہ منہزماً عودت ایدوب آنجق بوکرہ بعض سفینہ لری قومہ
اوتورمغلہ دونمانک قبودانی و برخیلی ضابطانی واوچ بیگ قدر نفر لری جزائرہ
اسیر قالدیلر .

بووقعہ دن صکرہ جزائر اہالیسی خیرالدین رئیسدن جزائر امارتی قبول ایتسینی
استدعا ایتمش واودخی خطبہ وسکہ آل عثمان نامنہ اولمق شرطیلہ قبول ایلمش
اولوب آنجق تونس و تلمسان حاکملری بوصورتدن دلکیر اولملریلہ خیرالدین بک

علیه اتفاق ایدرک جزائر اها ایستادن ایشه یرار بکبری اضلال ایله کندو
 طرفلرینه و برطرفدن دخی بذل مال ایله برطاق عربانی جزائر اوزرینه تسلیط و حواله
 ایتدکرندن بشقه تلمسان ملکزاده لرندن بعضیی فاس حاکمندن و بعضیی
 اسپانیادن استعانه ایله جنک وجدالندن خلی اولمالر ایله خیرالدین بک بونلرک دفع
 مضرتلر ایله مشغول اولدیغی ائنده برآ و بجزا سوق عساکر ایله وهران قریبنده
 واقع مسغانم حصارینی تسخیر ایتدکدن صکره دوغماسی ایله اندلس یاقه سنه
 کچوب یالیردن وافر غنائم الدقدن بشقه مدجلردن یعنی اسپانیالور یدلرنده اسارتله
 گرفتار مذلت اولان اهل اسلامدن دخی بولدقیرینی جزائره نقل و اسکان
 ایلمشدر . لکن برطرفدن اسپانیالور و برطرفدن تونس حاکمک اغواسیله
 عربلر خیرالدین بک اوزرینه هجومدن خلی اولیوب بوصولته ائنده کی
 حصارلرک اکثری گرفتار دست استیلا و جزائر خلقتک بک چوغنی مائل طرف
 اعدا اولغله خیرالدین بک نهایت جزائری ترک ایله ینه اول سواحله واقع
 ججیل حصارینه هجرت و التجا ایدوب اوچ سنه قدر برطرفدن سواحل
 اورویایی غارت و برطرفدن دخی کندویه مخالف بولنان تونس کیلیرینی احراق
 ایله امرار اوقات ایتدکدن صکره تکرار جزائری ضبط ایله آنده استقرار
 و برمدن نبرو خطبه یی کندو نامه او قوتدیران تلمسان حاکمی عبدالله نصیحت
 سیاقنده تحریرات تسیار ایتدیکنده عبدالله بونی اصفا ایتدیکندن بشقه عرب
 عسکر ایله جزائر اوزرینه حرکت ایدوب واقع اولان محاربه ده مغلوب
 اولدیغندن خطبه یی آل عثمان نامه او قوتتمق و سنوی یکریمی بیک التون و یرمک
 شرطیله خیرالدین بکدن استحصال امان ایتمشیدی . بوندن صکره دخی خیرالدین
 بک جهاد و غزادن خلی اولیوب آقدکزده اورویا کیلیرینی کزدیرمز اولدیغندن
 اسپانیاقرالی و المانیا ایمراطوری اولان مشهور شارلیکن بوکا برچاره ارایوب
 اولوقت اورویا قبودانلری ایچنده مهارت و جسارت ایله معروف و مشهور اولان
 اندریا دوریا نام قبودان معینه مکمل دوغما عطا ایله خیرالدین بکه قارشو آقدکزه
 چیقار مشیدی . لکن بارباروس نامندن اورویالور هر اسان اولدیغندن اندریا دوریا
 خیرالدین بک ایله بولشمقدن احتراز ایدوب خیرالدین بک کندوسنی جستجو
 ایدرک آقدکزده طولاشور . و او دخی فرصت دوشوردکجه بعض سواحل اسلامیه یه
 ایراث خسار ایلر ایدی . اشبو خلایده اسپانیالور اهل اسلام حقتده آتسه یاقق
 کبی نه دیانته صیغار ونه انسانیته یاقیشور صورتلرله اذا وجفا ایتمکه باشلادقیرنده
 برفرقة اسلامیه ناچار بریره تجمع ایدرک برطاغه آرقه و یروب خیرالدین بکدن

استمداد ایتملیله یتیش بیک قدر اهل اسلامی اندلس قطعه سندن جز آره نقل
 و اسکان ایله کدن بشقه بر خیلی افرنج سفینه لری غارت قانمشیدی .
 بعده خیرالدین بک قانونی سلطان سلیمان خان حضر تلیرتک دعوتی اوزرینه یارار
 آدم لردن حسن بک نام ذاتی جزائر محافظه سنده بر اغوب و کندوسی در سعادت
 یتیه جزائر دن قالقوب مکمل دونما ایله اوروپا سواحلنه توجه ایدرک جنوز قریبده
 بر حصاری غارت و تخریب و بعده مسینه طرفنده تصادف ایتدیکی اون سکر
 بارجه بی اخذ و ضبط ایتد کدن صکره اندریا دور یایی جستجو ایدرک پروزه سمته
 کلوب اول زمان اندریا دخی فی الواقع اول حوالیده ایکن بار باروس سنی ارار
 غافل اولسه دیو اولجه کندوسنه اخبار و اخطار اولمش ایدو کندن اورادن
 صاوشوب ایتالیا ساحلنده واقع بر ندر نام محله قپاتمش اولمسیله خیرالدین بک اکا
 ملاقی اوله میوب طقوز یوز قرق سنه سی اواسطنده استانبوله وصولنده جزائر
 بکری بیکلی الحاقیه قپودان دریا نصب اولند قده سلطان سلیمان خان حضر تلیرتک
 امریله التمش بر قطعه باشرده و قدرغه انشا ایتدیروب جزائر دن دخی اون سکر
 پاره کمی کتور مشیدی . بش دخی کوللو کمپسی اولغله اول سنه سکسان درت
 پاره جنک سفینه لریله آقد کزه سفر ایدرک مالته و ساردینیا و مینورقه و میورقه
 جزیره لرینی باصوب نیجه قلاع و بقاعی تخریب و نیجه سفن اعدایی احراق ایله
 استانبوله عودتنده ایتالیا ده واقع پولیا طرفنک تسخیری ضمنده فرمان سلیمانی ایله
 ایکویز پاره کمی قوردیروب اتمامه سعی ایتمکده ایکن طقوز یوز قرق اوچ
 ربیع الاخرنده اوتوز پاره سبکبار کمی ایله پولیا یقه سنه واروب بر قلعه بی تخریب
 ایدوب کلدی . و بو ائاده سلطان سلیمان خان حضر تلیری پولیا طرفدن صرف
 نظر ایله قورفو سفرینه عزیمت بیورمش اولدیغندن کندولری اردوی هایون ایله
 اولونیه طرفه حرکت بیوروب لطفی پاشا دخی دونما سرداری اوله رق طقوز یوز
 قرق اوچ ذی الحجه سنده خیرالدین پاشا ایکویز سکسان قطعه سفائن ایله آقد کزه
 چیت مشیدی که بونلرک یوز اوتوز بش قطعه سی باشرده و قدرغه اولوب بوزمانه قدر
 استانبولدن بویله بر مکمل دونما چیقمش دکل ایدی . بومنوال اوزره دونمای
 هایون آقد کزه خروج ایله اول پولیا یقه سنده بعض قلعهلر باصیلوب غارت و تخریب
 اولند قدن صکره قورفو جزیره سنک بالجه قراسی غارت و یغما اولند یسه ده قلعه سنک
 محاصره سی کسب امتداد ایدرک موسم شتا دخی تقرب ایلدیکندن ترک و فراغت
 اولنه رق سلطان سلیمان اردوی هایون ایله بر آ و لطفی پاشا دونمای هایون ایله بحر آ
 استانبوله عودت ایدوب انجق خیرالدین پاشا دونمادن التمش قدرغه انتخاب ایله

د کزده قاله رق چوقه واکنه ومرتد وباره اطه لری کبی نیجه جزائی فتح
 و تسخیر ایله کلی غنائم الهرق حتی اموال غنائمدن جانب میری ایچون بر معتاد النان
 خمسدن ایکی بیک بشیوز اسیر ودرتیوز بیک التون حاصل اولوب چوقه و سائر
 اموال و اشیا دخی بوقیاس اوزره ایدی . بویله مظفریت عظیمه ایله استانبوله
 وصولنده درگاه سلیمانی به عرض ایلدیکی پیشکش و تقدیمه سی بر عرصده بر قبوداندن
 کورلمش کیفیت اولدیغندن فاخر خلعتلر کیوب عظیم التفاتلره مظهر اولمشیدی .
 طقوز یوز قرق بش محرمنده یسه یوز اوتوز سکر قطعه سفینه ایله آقد کزه سفر
 ایدوب اسگری واستندل کبی بعض جزائی ضبط و تسخیر ایتد کدن صکره کزیده
 واروب پک چوق قریه لرینی غارت ایله اون بشیکدن زیاده اسیر الوب بعده
 کر به اطه سنک اوج قلعه سی دخی اون کون ظرفنده فتحله اهالیسی خرجکدار
 ایلدی . الحاصل یکر می بش پاره وندیک جزیره لرنده برر ایکیشر اوجر قلعه
 وار ایدی . بوسنه جمله سی النوب جزیره لک اون ایکسی خراج کسلی .
 واون اوچی تخریب ایلدی . بعده روم ایلی طرفنه صال دیروب اغریبوزه
 واردقلرنده اغریبورین کیملری اغریبوز لیاننده ترک ایدرک یوکرک کیملر ایله
 د کزه آجلدیلر .

اشته بو ائنده دول متفقه دو تنمسی قور فوده جمع اولوب اندن پروزه قلعه سنه
 هجوم ایتد کزینی خیرالدین پاشا خبر الوب اقدجه اول طرفه کوندرمش اولدیغی
 یکر می قطعه کوکلی کیسی دخی زا کلسه صولرنده قرق پاره چکدیرر کیلرینی
 کوروب عودت ایتد کزلی مثللو انلر دخی بار باروسا یقین یرلرده در دیو واروب
 دو نملارینه خبر ویرملر ایله پروزه قلعه سی براغوب چیق دقلرینی خیرالدین پاشا
 متون اوکنده خبر المغله کفالونیه اطه سنه واروب قره یه عسکر اخراجیله
 قریه لرین غارت ایتدیرد کدن صکره پروزه یه واروب محاصره ائساننده طویدن
 رخنه دار اولان یرلرینی عسکره یایدردی .

واول ائنده اسپانیه وپایا وپورتکیز ووندیک دو نملارینک قورفو جزیره سنده
 مجتمع اولدقلرینی خبر آلدی چونکه خیرالدین پاشانک ظهوری دول اوروپانک
 راحتلرینی سلب ایدوب مؤخر آقودان پاشا اوله رق استانبول ترسانه سی کندو
 قومانداسی تحت کیرمکه ایستدیکی قدر دو نملار تدارکیله ارتق هر طرفی استیلا
 ایده بیله جکی درکار اولدیغندن اکا قارشو دول اوروپا یکدیکره استناد ایتک اوزره
 اتحاد برله دو نملارینی بریره جمع ایدرک دو نملای هایون اوزرینه هجوم ایچون
 فرصت جو اولوب برنموال سابق خیرالدین پاشا پروزه لیاننده ایکن طقوز یوز

قرق بش سنه سی جمادی الاولیسی غره سنده پروزه به ایکی میل قریب یره دک
 کله رگ دونمای هایونی محاصره شکننده تیمور بر اقدیلر که باش قوماندان اندریا دوریا
 اوله رق معیتنده اللی ایکی پاره قدرغه ایله غایت بیوک بر قلیونی ووندیک قبودانک
 یتش پاره قدرغه سی اولدقن بشقه اون قطعه دخی قراقه تعیر اولسان عظیم قلیونلر
 و قرق پاره پایا و مالطه قدرغه لرلی و سکسان قطعه اسپانیا و پورتکیز بارجه لرلی و سائر
 طرفدن دخی براز بارجه لر اولغله جمعاً یوز التمش ایکی پاره قدرغه و یوز قرق قطعه قلیون
 اوله رق اوچیوزدن زیاده بیوک جنک کیملری اولوب سائر خرده کولکلو کیملر ایله التیوزدن
 زیاده یلکن کورینوردی خیرالدین پاشانک معیتنده کی دونما ایسه یوز یکر می ایکی پاره
 چکدیرر کمیدن عبارت اولدنی حالده عسکری محاربه به تشویق ایدرک جنک تدارکنه
 باشلادی و کیملرک دیرکارینی الدیروب حرکت و سکونده بکا باقیکر دیو عسکره
 اجرای تنیها و کولکلو کیملریدخی الایدن خارج طوره رق ایجابنه کوره یاندن
 طوب انداخت ایتلمری ضمنده قبودانلرینه بشقه جه اعطای تعلیمات ایلدیکه مشهور
 طور غودجه نام قورصان دخی انلرک ایچنده ایدی . امرای بحریه طشره ده
 دشمن دونماسنک چوقلغنی کوروب قره به طوب و آدم چیقارمق تدبیرین عرض
 ایتدکر نده پاشا تنسیب ایتیموب انحق اعدا کیجه لین پروزه بوغازندن ایچرو کیرمک
 قصدنده اولدنی استخبار اولغله کناره بیوک طویلر ایله بر مقدار عسکر اخراج
 اوله رق محافظیه ابتدار اولنشییدی . ایکی کون صکره اعدانک بر قاق پاره
 یوکروک قدرغه لرلی پروزه بوغازینه کلوب سفائن اسلامیه طرفنه طوب انداخت
 ایتدکر نده اعدانک بونجه وقتدنبرو آقد کرده (منم دیکر نیست) دین خیرالدین
 پاشایه بویه میدان او قوملری پاشای غازی به کران کله رگ صبر و قرارینی سلب
 ایتکله همان بالجه دونمای هایون ایله بوغازدن طشره خروج ایله یوز یکر می ایکی
 پاره سفائن اسلامیه نیک جمله سی بردن طویلره آتش ایدوب یوریدکر نده اعدایه
 باعث خوف و هراس اولوب اخشام دخی تقرب ایلمش اولدیغندن دشمن دونماسی
 طوره میوب فرار ایتدی . جمادی الاولینک اوچنچی کونی پروزه لیمانی آچیققرنده
 ایکی دونما بربری کوروب آماده حرب و بیکار اولدققرنده روزکار جانب اعدایه
 مساعد اولغله اهل اسلامه خوف دوشدی . چونکه دول اورویا دونماسی قلیون
 و چکدیرر انواغندن مرکب اولوب دولتعلیه ده دخی کرک فاتح عصرنده و کرک
 صکره لرلی قلیونلر یاپلمش ایسه ده انلر اکثریا نقل اشیا و مهمات ایچون
 قوللانیه رق مقدم و مؤخر جنک کرده چکدیرر انوامی قوللانیلوردی . اولوقنک
 چکدیرر لرلی ایسه عصر مزده کی جنک واپورلری مثابه سنده اوله رق قورصانلغه

یارار وراکد هواده قلیونلره غلبه ایدوب شوپله که اوزاقدن قلیونلری طوپه
 طوتهرق رخنه دار ایتدکن صکره چاتوب ضبط ایدرلردی . اما روزکار اولدینی
 وقت چکدیرر قلیونک اوزرینه واره میوب بارجه لر قدرغه لری چکدردی . بناء
 علی ذلك بوکره روزکارک اعدایه مساعد اولسی جانب اسلامیانه موجب حزن
 اولوب خیرالدین پاشا خواص قرآنیه دن استمداد ضمننده ایکی آیت کریمه تحریر
 وکیسنگ ایکی دیرکنه تعلیق اتمش و بحکمة الله تعالی درحال روزکار ساکن اوله رق
 بارجه لر حرکتدن قلش وهمان صف باغلیوب طوپ انداخته باشلامش ایدی .
 قلیونلردن طوپ که لری اگر چه یاغموور کبی یاغار و فقط انلرک طوپلری قیصه
 اولدیغندن سفآن اسلامییه ایرشمیوب بروطرفک که لری ایسه قلیونلری طوتر
 ایش . بناء علییه اوزاقدن دوکدرک بارجه لری زبون ایلدکلرندن اندریا دوریا
 ووندیک قبودانی قدرغه لریله ایریشوب مدافعه قیدنده اولدقلری کبی خیرالدین
 پاشا انلرک اوزرینه چکدیروب آتش انداز اولیجق طیانه میوب بارجه لرک ارقه سنه
 طولانمشلر و برقاچ دفعه دونمای هایونی بارجه لریله چکدیررلری اره سنه المغه
 سعی اتمشلر ایسه ده ممکن اوله مامشدر . خیرالدین پاشا دخی اوزرلریته هجوم
 ایتدکجه بارجه لرینک بروطرفه کچوب بارجه لر دخی قلعه کبی یکدیگره چاتلمش
 اولدیغندن آیرمق قابل اولمغله سفآن اسلامیه نک زورندن اعدانک چکدیررلری
 بارجه لرینی طقوز طولاندقندن صکره خیرالدین پاشا تکیر کتوروب همان بارجه لر
 اوزرینه هجوم ایله برشدید آتش ایدرک برنجیه سنی غرق ایله ازلرندن یول ایدوب
 دشمنک قدرغه لریته کچمی جمله سنه فوق العاده برخوف و خشیت ایراث ایتمکین
 ارتق چکدیررلری طوره میوب فراره یوز طوتدقلرنده ضرب طوپ ایله بارجه لرک
 کیمیمی غرق و کیمیمی رخنه دار اولمش و اخشام ایریشوب صولر قرارمش
 بولندیغندن اندریا دوریا بوحالی کوریحک صقالین یوله رق چکدیررلرک ارقه سنه
 دوشوب فرار ایلمش عساکر اسلامیه تعقیب ایله براییکی قدرغه سنی یقومش
 و محل جنکده باتوب قالان بارجه لره دخی اعدا کندولری آتش اورمغله صباحه
 قدر قارشوسنده دونمای اهل اسلام باد هوا دریا دونمایی اتمش ایدی .

جنکک ابتدایی قوشلق وقتنده اوله رق غروب شمسدن صکره لره قدر تمت اولوب
 اولوقته دک روی دریاده بویله برعظیم و غریب جنک و قوعی معلوم دکدر . دشمن
 دونمایی دونمای هایونه نسبتله چندقات مزداد و باجمله اوریا لور بیننده جسارت
 و مهارتی مسلم اولان اندریا دوریا قوماندان ایکن دونمای اسلامک بویله مظفرتی
 خیرالدین پاشانک و معیتنده کی امرانک محاربات بحریده مهارتلی و عساکر

اسلامیه نك كمال شجاعترى ثمره خيره سيدر . بوهزيمتك اوزرينه اندريا دوريا قورفو جزيره سنه التجا ايدوب خيرالدين پاشا دخى چند روز مرورندن صكره كفالونيه اطه سنى غارت ايتدكن صكره پارغا حصارينى احراق ايدوب اندن قورفو بوغازينه كلديكنده برعظيم فورتنه چيقه غله اولونيايه واروب هوا آچلنجه انده اقامت وبعده موسم شتا ايرشمكله استانبوله عودت ايلمشدر . انجق اول فورتنه اثناسنده اندريا دوريا نوه قلعه سنى اوروب استيلا ايلمش اولديغندن موسم بهارده خيرالدين پاشا يوز اللى پاره كمى ايله آقدكزه چيقوب قلعه مرقومه يي استخلاص ايمشدر .

ايشته بوخلالده مصر امير الامراسى خادم سليمان پاشا دخى هنده كيمشدر . شويله كه طقوز يوز تاريخلر نده اسپانيا لولر امريقيه ظفرياب اولدقارى كچي پورتكيزلر دخى اميد بورنى طريقيه هند طرفنه طولاشوب بعض بنادر هندى ضبط ايلدكلرندن اول ديارك ملوكى عاجز قاهره سلطان سليماندن استمداد ايتملييه سليمان پاشايى امدادلرينه كوندرمى ايدى . اودخى دونما ايله سويشدين حركت ايله واروب عدنى ضبط ايله محافظه سنه بر مقدار عسكرك براققدن صكره هنده واروب پورتكيزلر يدنده اولان بعض قلاعى ضرب طوب ايله فتح و تسخير ايمشيدى .

ومقدما خيرالدين پاشا ك جزائر محافظه سنده براقش اولدينى حسن بك دخى اوتوز پاره قدرغه و قالته دونادوب سواحل اسپانيايى غارتدن خالى اولمازدى . طقوز يوز قرق سكر تاريخنده سلطان سليمان خان حضرتلى انكروس سفرينه توجه ايتدكده ايمپراطور شارلكن اوستريا قرالى بولنان برادري فردينانده اعانه روم ابلى سواحلنه ايراث خسار ايتمك اوزره عظيم دونما ايله ونديك ساحلنه كلوب انجق خيرالدين پاشانك اولطرفه چيقديغنى خبر اليجق اول حواليده بر ايش كورمه چكى درك ايله همان اورادن فك لنگر استقرار ايله جزائر غربه واروب قرهيه كلى عسكرك دو كرك جزائر هجوم ايتدكده حسن بك حسن مدافعه ايله برخيليسى اتلاف ايتدكن بشقه شديد فورطنه لر ظهور ايله سفينه لر ينك برخيليسى قرهيه دوشديكندن بك فنا هزيمتله عودته مجبور اولمشدر .

فرانسه قرالينك مقدم ومؤخر المانيا ايمپراطورى عليهنه واقع اولان استمداد واسترحامنه مبنى طقوز يوز قرق طقوز تاريخنده شارلكن عليهنه اولق اوزره فرانسه قرالى سلطان سليماندن استمداد ايتمكله طقوز يوز اللى سنه سى بهارنده خيرالدين پاشا دونما ايله فرانسه امدادينه كيدوب ابتدا مسينا شهرينه وارد يغنده

شهر مرقوم تسلیمه مجبور اولغله انی ضبط ایتدکن صکره اندن مارسلایه ورودنده کمال احترام واحتمشام ایله قبول اولته رفق فرانسه دونمسلایه برلکده واروب نیس شهرینی ضبط ایلمش وقلعه سی مقاومت اوزره اولوب کایتلو امدادی کله جکی دخی استخبار اولغله شهر مرقومی احراق ایله عودت اولمشدر .

بعده بر ایکی سنه دخی آقدکزه کیدوب کلدکن صکره طقوز یوزالی اوچ سنه سی جمادی الاول سنک التتجی کونی سنی سکسانی متجاوز اولدینی حالدہ دار بقایه رحلت ایتمشدر . (مات رئیس البحر) عبارہ سی تاریخ وفانیدر .

یرینه وزرادن صوقوللی محمد پاشا قپودان دریا اولوب چند سال آق دکر محافظه سنه اشتغال ایتدکن صکره صدر اعظم رستم پاشا برادری سنان پاشا قپودان دریا اولوب او دخی طقوز یوز التمش بر سنه سنده وفات ایلدکده قپوجی باشیلقله حرم هایوندن مخرج مشهور پیاله بک قپودان اولمشدر . چونکه خیرالدین پاشا کبی بر ذات جلیل الصفاتک بر مدت قپودانلق مسندنده بولنسی بومنصبه شرف واهمیت ویردیکندن وکلای دولت عنندنه مؤتمن وملتزم ویاخود بالذات پادشاهک نظر توجهیله ممتاز ومحترم اولان بر ذاتک قپودان دریا بولنسی التزام اولمشدر . یوخسه اولوقت خیرالدین پاشا یرینه قائم مقام اوله جق طور غودجه بک دیدکری مشهور قورصان وارایدی که فی الاصل دریا لوندانندن ایکن فرط شجاعتی حسیلله لوند زمره سی قپودانلغنی استحصال ایدرک خیرالدین پاشا ایله برابر جنکارده بولتوب خیرالدین پاشا انک حقنده بدن دها یازاردر دیو دیواننده علناً سویلیه رک مدح وثناسنده اطرا ایلدیکی مرویدر . وبعینه خیرالدین پاشا کبی غرب طرفنده وافر غزالر ایدرک ومالدار اولدقچه کیملرین آرتیره رق یکرمی بش پاره کمی ایله کز مکه باشلامشیدی . قپودان مشار ایله سیف مسلول اسلام اولوب افرنج ایله بک چوق غزواتی وعظیم فتوحاتی واردر . خیرالدین پاشا کبی اودخی اوروپالوری لرزان ایتمش واندن صکره آقدکزه انک یرینی طوتمشدر . حتی سنان پاشا قپودان دریا ایکن بر دفعه طور غودجه ایله بالخباره دونما ایله آقدکزه چیقوب اودخی غرب طرفندن ورود ایله ملاقات ایتدکرنده اولسان طوب شنلکننده طور غودجه کیملرینک آتشی غالب کورنمکله شایدکه برارالق خلا فیکیرک ایده جک اولور سنه عهده سندن کلک مشکل اولور دیو سنان پاشا استمالته در دولته کتوردیکنده

مات رئیس البحر

۸
ادبیرال

نامدار یولداشلرندن یدی نفر مشهور قبودانلر دخی کندوسیه بیه کیشلر ایدی که انلردن بریسی دخی اولوج علی نام مشهور قورضان ایدی . بوصورتله در دولته کلدیکنده کندوسنه قارلی ایل سنجاغی وریفقرینه دخی تیمشر سکساز اچقه علوفه احسان بیورلمشیدی . لکن رستم پاشا طورغودجه بی کندو برادرینه رقیب و معارض شکننده کورمکله سومزدی اودخی رستم پاشانک کندو حقدنه سوء قصدینه واقف اولمغله اندن امین اوله مزدی . بناء علیه بر دعوی ضمننده کندوسنی در سعادتہ احضار ایچون رستم پاشا چاوش کوندر دکده در سعادتہ کلمکه امنیت ایدهمیوب کندو کیمیر بیه غرب طرفنه فرار ایله ایکی سنه قدر اورده قالدی .

اول عصرده ایسه بی حفص دولتنه ضعف طاری اوله رق اسپانیالور سواحل مغربک پک چوق یرلرینی استیلا ایتدیکاری صره ده طرابلس غرب قلعه سنی دخی المشر ایدی .

طرابلسک فتحی سلطان سلیمانک مطلوبی اولوب انجق بویه بر امر جسیمک حصوله کلمی طورغودجه کبی صحیحاً محاربه بحریه احوالنه واقف برذاتک دونمهای هایونده بولنسنه موقوف اولدیغندن سلطان سلیمان خان حضر تتری بر منوال سابق غرب طرفنه فرارندن طولایی طورغودجه به کوجنمش ایکن مجرد بو امر اهمک حصولی ایچون امان ویره رک طرابلس فتح اولندیغنی تقدیرجه بکبر بیکلمکی قید حیات ایله کندوسنه ویرلمک وعدیله دعوت ایدوب دریا بکری دخی اکا متابعتله مامور اولمشر ایدی . طقوز یوز الی سکر سنه سنده سنان پاشا یوز یکر می پاره قدرغه ایله اول حوالی به واروب طورغودجه نک معرفت ودلاتیه طرابلس فتح اولندقده ایاتی سنان پاشا طرفندن آخره ویرلمکله طورغودجه یحضور اولدیغندن هان مغربه طوغری یلکن ایتدیکنده سنائر قبودانلر دخی اکا متابعتہ مامور اولدقلرینه مبنی انک آردینه دوشه رک سنان پاشا یالکز قلوب انجق طورغودجه نک امر بیه ینه عودت ایتدیگری مثللو انی دخی بعض قبودانلر هزار منت و نیاز ایله اعاده ایدوب در دولته کتور مشلردر . بعده طقوز یوز التمش سنه سنده دونمهای هایون سرداری اوله رق یوز یکر می پاره قدرغه ایله آق دکزه کیتدیکی بعض توار یخده محرردر . وینه التمش برسته سنده فرانسه قرانک استعداعسی اوزرینه قق باش پاره قدرغه ایله آقدکره چیقوب اسپانیانک ایتالیا سواحلنده واقع باسنیه نام حصارینی محاصره و تسخیر ویدی بیک قدر اسرای اسلامیه بی تخلیص ایتک کبی خیلی بیوک ایشلر کوردکن صکره غنائم و فیره ایله در سعادتہ عودت ایتمش اولدیغنه مبنی پادشاه قدر شناس حضر تتری مکافات ضمننده

اكا قبودانلق ايله جزائر بكار بكيلىكنى احسان ايتمشكن رستم پاشا مانع اوله رق
 طشره ده حاصل اولمق حسييله درگاه معلا خدمتده بولمقانى ايستمز ديو عرض
 ايدوب ينه قارلى ايلي سنجاغنده ابقا اولندقده طورغودجه بك بوصولدن دلگير
 اولمغه قبولدن امتناع ايدوب بعده يولده ركاب هايونى تقيل ايله شفاها طرابلس
 ايلتن رجا ايمكله سلطان سليمان دخى استدعاسى وجهه طرابلسى ويروب برمنوال
 آتى مالتده شهيد اولنجيه دك انده قالمشدر .

الحاصل خير الدين پاشادن صكره قبودانلق اشبو طورغود پاشانك حقي ايكن رستم
 پاشانك غرضكارلى بوكا مانع اولمشدر .

اشته اغراض شخصيه دائماً بويلاه اهله تفويض امور ايمكه مانع اوله رق نيجه
 مصالح مهمه يي مجراى طبعيسندن اخراج ايدة گمشدر .

اول آوانده سويش دونماسى دخى هند دكزلرنده طولاشمقده اولوب شويلاه كه
 برمنوال سابق سليمان پاشا عدنى ضبط ايله ايجنه عسكر اقامه ايتمشكن اهاليسى
 پورتكيزلره اتحاد ايدرك قلعه يي آناره تسليم ايلدكلرندن آقدكزك احواله دائر
 اولان مشهور كتاب بحريه نك مؤلفى پيرى رئيس دونما ايله سويشدن حركت
 ايدرك واروب عدنى استخلاص ايتشيدى . بعده طقوز يوز اللى طقوز تاريخنده
 اوتوز قطعه قدرغه وباشترده و قالته و قليون ايله سويشدن حركت ايله سواحل
 يمنى طولاشه رق واروب مسكت قلعه سنى تسخير و هرمز و درخت جزيره لرين
 غارت ايتدكدن صكره بصره يه واردىغنده پورتكيز دونماسى اول حوالى يه كلك
 اوزره اولدىغى و اول حالده هرمز بوغازندن كچمك قابل اوله ميه جنى كندويه
 اخبار اولمغه بتون دونماني اخراج واستصحاب ايدة مديكندن هان برايكي قدرغه
 چكديروب بصره واروش اولديغندن مصر قبودانى نصب اولنان مراد بك بصره ده
 قالان دونمادن ايكي بارجه و بش قدرغه و برقالته يي بصره ده ترك ايله باقىسنى
 سويشه كوندركمه مأمور اولمغه مراد بك اون بش قدرغه و ايكي بارجه ايله
 بصره دن چيقوب هرمز مقابله سنه و رودنده پورتكيز دونماسنه راست كلهرك
 عظيم جنكدر وقوعيله برخيلى عساكر و معتبر قبودانر شهيد و كليلر رخنه دار
 اولديغندن بصره يه عودت ايتديكنه بناء مشهور سیدی على قبودان كه دريا علمنده
 وفلكي اتده ماهر اوله رق هند درياسى حقدنه محيط نام كتابى تأليف ايلمش
 و خيرالدين پاشا ايله جنكدرده بولمش برذات نادرا الامثال ايدى . طقوز يوز التمش
 سنه سى او اخرنده مصر قبودانى نصب اوله رق بصره ده قالان كيلرى سويشه
 كتورمكه مأمور اولمغين بصره يه واروب و موجود كيلرى طوناده رق اندن

چيقوب هر مز و مسكت طرفلرنده پورتكيزلولرايله وقوعه كلان جنكلرده پورتكيز
دوتماسى دوتماى اسلامك ايكي اوچ مثلى ايكن سىدى على قبودان مظفر يت عظيمه به
مظهر اولمشدر . انحق اندن صكره شديد فورطنه لر ظهوريله ناچار روزكاره
تبعيته عمان دكزينه آچيله رق وغريب ورطه لره دوچار اوله رق هند ساحلرينه
دوشوب اول فورتنه لرده كميلوك بعضيسى غرق اولديغندن ودوتما خلقنك
بحر محيط فورتنه لرندن كوزلرى اوركوب كجرات ساحلارنده قره به چيقه رق
پريشان اولملايله باقى كميلر دخى خالى قالدېغندن سىدى على قبودان ناچار باقى التى
قطعه كمى بى قاعه سرته براغوب ياننده قالان اللى قدر يولداشلى ايله قره دن
هند ويرانى طولاشه رق كوچ حال ايله ديار رومه كلش واخلافه يادكار اولمق
اوزره سرگذشتى تحري ايله بر كتاب ياپوب ايسته باشنه سىدى على حاللى كلدى
مثلى بوندن قالمشدر .

الحاصل سلطان سليمان خان حضرتلى آق دكزده كى اقبال وشوكت بحريه سندن
بشقه هند دكزلرنده دخى دوتمالر طولاشديره رق اول عضرده قوه بحريه جه
دول سائره به غالب وفائق اولان پورتكيزلولرله كاه غالب وكاه مغلوب اوله رق
جنك ويكاردن خالى اوليوب اكر چه اندن صكره دولت عليه نك قوه بحريه سى
هند دكزلرنده مستمر وپايدار اوله ماش ايسه ده اول محاربات ايله پورتكيز
دوتمالرينه دخى ضعف طارى اولوب بووسيله ايله اسپانيالولر اول طرفلرده
دوتما كزديرمكه فرصت باب اولدق لرندن بشقه پورتكيزلر اوزرينه هجوم وغلبه
ايدرك پورتكيزلولر ك زمان سطوت بحريه لرى نهايت بولمش واندن صكره سلطنت
بحريه فلنك وانكلتره خالقنه منتقل اولمشدر . بزينه صده كه لم .

سنان باشادن صكره طقوز يوز التمش برده قبودان دريا اولان پياله بك اكر چه
لوندلكدن يتشمه دكل ايدى . انحق جرى وجسور وكال رشد ورويته مفطور
برذات ممدوح الصفات اولديغندن دوتما امورينه بك كوزل اهتمام واقدام وامراى
بحريه بى وخصوصيله طورغود پاشايى يويله خوشنود ايدرك استخدام ايتمكله
الحق دولت عليه به بك كوزل خدمت ايتمش و بك بيوك مصلحتلر كورمشدر .
شويله كه قبودان اولدينى آوانده فرانسه قرالى ينه سفير مخصوص ارساليله
ايمپراطور عليه نه سلطان سليماندن استمداد ايتمش اولوب اولوقت سلطان سليمان
خان حضرتلى ايسه عجم سفرنده اولديغندن بوخصوصك اجراسى استانبول
محافظة سنده بولنان وزير ثانى ابراهيم پاشايه احاله قلمش واردوى هميون ترجان
صخراسنده ايكن فصل رابعده بيان اولدينى اوزره اورادن پياله بكه دخى

برقطعه فرمان عالی اصدار و ارسال بیوریلهرق دو نهای هایونی الوب طور غودجه ایله برلکده فرانسه امدادینه کیتیمی امر اولتمش ایدی .

پیاله بک دخی بره مقتضای فرمان عالی دو نهای هایون ایله دکزه چیقهرق ابتدا پولیا طرفلرین اوروب یغما واخذ غنائم لاتخصی ایتدکدن صکره اسپانیا دو نهایسایله اندریا دوریانک انابولی صولرنده اولدیغی خبر آلهرق اوزرینه وارلمش ایسهده اندریا اولجه خبر الوب صاوشمش اولدیغندن پیاله بک دخی دو نهای هایون ایله واروب اسپانیا یدنده بولنان برقاچ حصارلری فتح و تسخیر ایتدکدن صکره فرانسه دو نهایسایله برلشهرک قالیه قلعه سنی محاصره ایتدیلر . انجق دو نهایسایله فرانسه عساکری حسن امتزاج ایده مدکارندن دو نهایسایله برلکده حسن اداره سی قابل اوله میوب همان ایام شتا تقرب ایدیجک دو نهای هایون استانبوله عودت ایلمشدر . بوسفرده قبودان ورسما قوماندان پیاله بک اولدیغه ترجان یوردندن یازیلان سالف الذکر فرمان عالی شهادت ایلر فقط دو نهایسایله معنی قومانداسی خیرالدین پاشادانصکره انک فقدانخی بیلدیر میان طور غودجه ده ایدی .

تلمسانک اسکله سی اولان وهرانی مقدما خیرالدین پاشا المشیکن موخرآ اسپانیالو استیلا ایلمش اولدیغندن پیاله بک طقوز یوز التمش تاریخنده دو نهای هایون ایله واروب استخلاص و التمش درتده تونس قربنده واقع بنزرت قلعه سنی تسخیر ایلمش و التمش شده ینه یوز اللی پاره قدرغه ایله کیدوب اسپانیا جزائرندن مایورقه اطه سنی غارت ایله عودتنده مکافاة قبودانلغه جزائر ایاتی بکلر بکیلیکی پایه سی علاوه بیورلمشدر .

طور غودجه پاشا ایله اشراف عرب بینهده برودت واقع اولهرق امرای و مشایخ عربان دخی فرنگلر ایله اتحاد ایلوب بو وسیله ایله فرنگلرک طرفلرین غربی استیلا داعیه سنده اولدقلری و فرنگ دو نهایسایله جربه اطه سنده اولوب ایام شتایی اوراده امرار ایله بهارده طرفلرین تسلط ایده جکلری طور غود پاشا طرفندن التمش یدی سنه سنده عرض وانها اولتمشیدی . جربه اطه سی طرفلرین ایلکوز میل شرقه دوشرکناره قریب برجزیره اولهرق فی الاصل اهل اسلام یدنده ایکن اسپانیالورک ید استیلا سنه کرفقار اولوب طرفلرین حوالیسینک تأمین ایسه جزیره مزبورده نک فتحنه موقوف ایدی بنساء علی ذلک التمش یدی سنه سنده پیاله پاشا یوز یکریمی پاره قدرغه ایله اول طرفه توجه ایدوب اثنای راهده ردوس بکی قورد اوغلی احمد بک کبی بعض امرای بحر یه دخی دو نهایسایله ملحق اولدیلر . و اولوچ علی کبی نامدار قورصانلر دخی برابر ایدی . اثنای راهده مالته جزیره سنه واروب

نیجه محارری غارت و تخریب اولندقدن صکره جربه طرفه کیدوب فرنک
دوئناسی دخی اولطرفه بولمغله لدی التقابل واقع اولان محاربه بجزیهده فرنک
دوئناسی بیسای بتون بتون مضمحل اوله مرتبه سنده هزیمته دوچار اولمغله
جربه نك سکسان کون محاصره سی ائناسنده پک چوق شدید جنکله واقع اولوب
نهایت هجوم ایله ائندی . اسپانیالولرک کرک دوئناجه و کرک عسکرجه بوجنکله ده
اولان ضایعاتی حد تعریف و توصیفدن بیرون ایدی .

پساله پاشا بومظفریتله التمش سکر سنه سنده در سعادت عودتنده درت بیک اسیر
واوچ نفر مشهور قبودانلری برابر کتورمکله مکافاة کندوسنه رتبه وزارت
توجیهی در میان اولتمش ایسهده بکله بکلیک پایه سی ویریه لی هنوز ایکی بیلدر
بوکره وزارت دخی ویرسه تیز اولمش اولوب منتهای مراتب بشریه اولان
رتبه والای وزارت قدری تنزل ایدر دیو سلطان سلیمان خان حضرتلری
تجزیه بیورمیوب انجق رعایتی ملتزم اولدیغندن وافر احسانلر و ترقیلر ایله توقیر
ایتدکن بشقه شهزاده لری سلطان سلیمک کوهر خان نام دخترینی تزویج
بیور مشیدی . کاتب چلبی دیر که بویاه لرك عزت و اعتباری اول عصرده
بومنوال اوزره ایدی . بو عصرده مبدول اولوب اعتباری قالمغله بر وزیرک
سنجاق بکی قدر وقع و اعتباری قالمدی . کاتب چلبی عصر مزده اولیدی نه
دیهجک و مراتبک درجه تنزل و اعتبارینی فصل بیان ایدهجک ایدی بیلیم .

طقوز یوز یتش ایکی تاریخنده یوز الی قطعه کمی ایله پساله پاشا ماله سفرینه
چیقوب وزیر رابع مصطفی پاشا دخی سردار تعیین بیورلمشیدی . انجق بویاه
مهام امور بجزیهده سلطان سلیمان حضرتلرینک امنیت و اعتمادی اول عصرک
بار باروسی مثابه سنده بولنان طرابلس غرب والیسی سالف الذکر طورغود
پاشایه اولدیغندن کرک سرداره و کرک قبودانه زنهانک رأیندن چیقمیله سز
دیو اراده بیورمش ایدی . دوئناسی هایونک مالتیه وصولنده طورغودجه
هنوز کلامش ایدوکندن ماله قلعه سنه یاشمق خصوصنی انک ورودینه توقیف
ایله اول کلنجه برایش کورهم دیو لیمانک محافظه سیچون بنا اولتمش اولان
صانترمه برجنک فتحنی مهم کوره رک طوپ ایله دوکمهک باشلادیلر . بو محاصره نك
یدنجی کونی طورغود پاشا دوئناسیله کلوب مالتیه چیقدیغنده چونکه برولاتنک
دارالملکی فتح اولدینفی حالدله سائر طرفی سهولتله اله کیروب اما دارالملکی
اله کیرمیدیکی تقدیرجه توابعی ایله اوغراشمق عبته اشتغال قیلندن اولسیله صانترمه

محاصره سنه مباشرت ايتدكاريته تأسف ايدرك صاترزه فتحك فائده سي ندر مالتنهك اصل حصارى التمدججه ضبطي ممكنيدر ديو وافر سويلمش ايدى . لكن چه فائده كه بر كره شروع اولنمش ايدو كندن ترك اولنسه ميوب مذكور بر جك محاصره سنه مداومت اولنهرق اون يدنجي كون يورويشله النمش ايسهده چوق كيمسهر شهيد اولهرق ايشه يرار عسكرك قلاغيسى بوزلقدن بشقه دونماي دوات عليهك روح رواني مشابهنده اولان طورغود پاشا اثنای جنكده مجروح اوله رق مذكور بر جك ضبط اولنديغى كون غريق بحر بقا اولوب پياله پاشا دخى اكا شيبه بر مرد جنك ازما ايكن سردار انك طرفه التفات ايتيه رك وانك قولنده بولنان غزات ولوندايه باقيهرق سائر عسكرى ترقيقر وبخششار ايله تلطيف ايلديكندن وقودان پاشا دخى چندان تقيد وچوقاق اكا مراجعت ومتابعت ايتديكندن ميانه لرينه برودت دوشه رك مالتيهي ترك ايله عودت ايتميريله يوق يره بونجه مصرف وبوقدر آدم تلف اولمش اولدى . وخجالتله استانبوله عودتlendirه طرفين يكديكيرى صوچلايوب انجق دونما خلقنك سوزى مشمر ومؤثر اولمسيه سردار مشار اليه وزارتدن عزل اولمشيدي .

(۹۷۳) سنه سنده پياله پاشا ساقر جزيره سنى ممالك محروسه يه الحاق وبوليا ياقه سنه مرور ايله بعض بقاع وقلاعى اوروب غارت ايتدكدن صكره (۷۴) ده استانبوله عودت ايدوب اول ائنده ايسه سلطان سليمانك وقوع وفاتنه منى اوغلى سلطان سليم جالس تحت عثمانى اوله رق دونماي همايونك ترسانه يه وصولندن چند روز مرورنده اردوى همايون ايله درسمعاده كديكنده پياله پاشا هم قبودان وهمده داماد عظيم الشان بولمسيه خدمتى مقابلنده قبه وزارتى احسان اولنوب مسند قبودانى دخى سكتوارده خدمتى سبقت ايدن يكيچرى اغاسى مؤذن زاده على اغايه توجيه بيورلمشيدي .

پياله پاشانك وزارتته وعلى پاشانك بر صورتله مكافاته استحقاقرلى نمايان اولوب انجق يكيچرى اغاسه قبودانلق توجيهيله مكافات ايتك غرائب عصريره دن برشى اوله رق سلطان سليماندن صكره سفينه دولتك اولكى كبي شناور بحر ظفر اوله مامسنه سبب اولان باشلوجه مقدمات تنزلدن بريسيدير . پياله پاشا غايت دكرلى ودرائتلى وبهادر برذات اولديغى حالده عظامم امور بحريره سلطان سليمان خان حضرتلرى مرحوم طورغود پاشانك رايندن خارج حركت ايتماسنى اراده ايلر واودخى طورغودجهك رايندن چيقماز ودايما اهل واربابيله مشاوره دن خالى اولمز ايدى . بناء عليه احوال دريايه دخى كسب وقوف ايلمش وخدمات مشكوره يه مظهر اوله ككشدر .

مؤذن زاده علی پاشا نفسنده بهادر بر ذات اولوب انجق شدت و تهور ایله
 موصوف و رأی خودیله حرکتی مألوف اولدینی حالده احوال دریاه اصلا و قوفی
 اولدیغندن زیرده بیان اولنه جنی وجهله دونمای هایونک بتون بتون افناسته
 سبب اولمشدر . شویله که قبرس فتحی ایچون یوز سکسان پاره قدرغه و اون
 ماونه ویوز یتمش بارجه و قره مرسل انواعی اولق اوزره جمعا اوچوز التمش
 پاره کمی ایله قبرس اوزرینه حرکت ایدوب بشنجی وزیر اولان لالا مصطفی
 پاشا عموم عسکره سردار تعیین اولتمش و دریا جانبک محافظه سی اوچنجی وزیر
 اولان داماد شهر یاری مشار الیه پیاله پاشایه حواله بیورلمش ایدی . (۹۷۸)
 سنه سی اوائلنده وجه مشروح اوزره دونما ایله قبرسه چقیلوب برخیلی یرلری
 فتح و تسخیر اولندی . وقیشین پیاله پاشا ایله قبودان پاشا در سعاده عودت
 ایدرک سردار مصطفی پاشا قبرسده قشله مشیدی . فصل بهارده وزیر ثانی پرتو
 پاشا دونما سرداری تعیین بیوریلهرق ایکوز الی پاره قدرغه و ماونه ایله قبرسه
 واروب مهماتی سردار مصطفی پاشایه تسلیم ایتدیله . و بالجمله لوند کیلریله دونمای
 هایون اوچوز پارهیه بالغ اولهرق اندن حرکتله سد راه سفان اعدا اولق
 اوزره ردوس طرفه کیتدیله . (۹۷۹) سنه سی اوائلنده بتون قبرس اطه سی
 داخل قبضه تسخیر اولدی .

کله لم دونما احوالنه . پرتو پاشا ایله قبودان پاشا بروجه سابق ردوسه و رودلرنده بر قاج
 کون آرامدن صکره کرید اطه سنه صال دیروب سواحلی غارت ایدر ایکن جزائر
 بکلر بکیسی اولوج علی پاشا یکریمی قطعه سفان حریره ایله کلوب دونمایه ملحق
 اولدقده کفالونیا و قورفو جزیره لرینه واریلهرق اکثر نواحیلری غارت و تخریب
 وبعده روم ایلی کنارنده واقع وندیک قلاعدن سبوت و اولکون و بار نام
 حصارلر ضبط و تسخیر و برمدت کشت و کدار اولنوب دشمن دونما سنه ملاقات
 اولمندن ایام شتا تقرب ایتکله دونما عسکرینک بر مقدراری طاغیلوب عودت ایلمش
 اولدقلرندن بقیه عساکر ایله دونمای هایون اینه بختی لیمانه دخول ایله لنگر انداز
 اولدینی اسناده دول متفقہ اروپا دونماسی کلوب هجوم صدندده اولدینی خبر
 الندی که مسینه ده اجتماع ایله دونمای دولت علیه نک او اخر صیفده ضعف و قنور
 زماتی بکلیهرک بتون یاز بر طرفدن باش کوسترمیوب بر منوال سابق ترسانه یه
 عودتی آواننده دونمای هایونی اینه بختی لیمانده محاصره ایتمشیدی . دول متفقہ
 دونماسی ایکوز بر پاره چکدیرر ویدی قطعه ماونه و یکریمی قطعه بارجه و ایکی
 قطعه جسم قلیونلردن مرکب اولهرق چکدیرر لرک اکثری اندر یانک قوماندۀ مخصوصی

تحتنده ایدی . سردار پرتو پاشا و قبودان علی پاشا و جزائر بکتر بکیسی اولوج علی پاشا و طرابلس غرب بکتر بکیسی جعفر پاشا و مرحوم خیرالدین پاشانک اوغلی حسن اغا و اون بش سنجاق بکی و سائر اعیان عسکر بریره کلوب مشاوره ایتدیلر . اولوج علی پاشا جنکه رضا و یرمیوب دونماز ناقصدر والتی آیدر دریاده کز مکه کیملر بوزغوندر و اینه بختی به عودت اولندقدده دونشدر دیو سپاه و یکیکجری اجازتلی اجازتسز طاغلدیلر بوغاز حصارلرندن دشمن دونماسی ایچرویه کیره مز چیقلمق محل خطردر دیدکده پرتو پاشا دخی اکا تابع اولمش ایسه ده قبودان پاشا شدید و متهور بر ذات اولدینی حالده احوال دریاه و قوفی اولدیغندن و کندویه کلان اوامرده البته دشمن دونماسی قنده ایسه اوزرینه واروب مقابل اوله سز والا معاتب اولورسز دیو محرر بولندیغندن غیرت اسلام و عرض پادشاهی یوقدر هر سفینه دن بشر اوزر آدم ناقص اولمغله نه لازم کلور دیوب سائرلینک رأینی دخی کندو طرفه جلب ایتمکله ناچار چیقلیوب جنکه قرار ویرلدیکی اولوج علی پاشا کوریحک چونکه جنکی مقرر قیلدیکز باری دریا طرفه آچیللم دیدکده قبودان پاشا کناری طوتمق اولادر دیو معارضه ایتمی اوزرینه اولوج علی پاشا قتی خیرالدین پاشا ایله دشمن و طورغودجه ایله جنک کورنلر نیچون سویلمزلر برکمی به طوپ طوقدینی کبی غرق احتمالنن ناشی قره یه میل ایتمه کرک سائرینه دخی باعث الهزام اولور دیه کوردی مفید اولمدی باری کیملردن فنارلری و بیوک بیراق و فلاندره لری کیدرک دیو عرض تدبیر ایده جنک اولدیغنده قبودان استهزا سمتی طویحق اودخی فارغ اولدی . ناچار (۹۷۹) سنه سی جمادی الاولینک اون یدنجی بازار کونی اینه بختی بوغازندن چقیدیلر پرتو پاشا صول قوله و اولوج علی پاشا صاغ قوله و قبودان پاشا اورته یه کیروب جمله یوز سکسان پاره کمی ایله الای باغلدیلر مذکور بوغازه قریب مورده طرفنده برورون وار ایدی دول متفقده دونماسی انک اردنده یاتوردی . اولوج علی پاشا دشمنک بارچه و ماونه لری او کندن صاوشه رق یازاردندن یابو کندن کیرم دیو قبودان پاشایه خبر کوندر دکده قبودان پاشا بن پادشاهک دونماسنه قاچدی نامنی ویره مم دیو همان یوریبوب قارشو واردقدده درحال دشمن دونماسندن الی کمی سچیلهرک مقابله ایدوب سائر کیملری بورون اردنده کورنزدی . اهل اسلام کیملری اول الی کمی به چاتوب سوندرمک ایله مقید ایکن سائر کیملری بورون اردندن خروج و دونمای اسلامی احاطه ایله طویه طوتدقلرنده قبودان پاشا باشرده ایله الایدن سچیلوب اولا برکمی به چانه رق سوندرمک ایله مقید ایکن اوج

فشار نندن قبودان پاشا با شترده سی اولدیغنی اعدا بیلوب همان اوزرینه اوشندی
 ایتدیلر . وایکی پارچه با شترده بی اورته یه الوب قبودان پاشایی شهید ایتدیلر .
 وایکی اوغلی ایله سائر ایچنده قالانلری اسیر ایلدیلر . پرتو پاشا کیمسنی دخی
 طوب ایله باتردیلر . کندوسی دکرده یوزرکن حسن پاشا اوغلی محمود بک
 تصادف ایدرک قانجه ایله کیمسنه الدی .

باش کیدنجه پاندار اولمز ایاق مثلنجه بوندن صکره هرکس کندی باشی قاییسنه
 دوشدی وسفائن اسلامیه نک بعضیسی طوب ایله غرق اولدی وبعضیسی قره یه
 اوتوردی والتش یاره قدرغه آلات وادواتیه دوشمنه قالدی . وبوجنکده نیجه
 بکلر وقبودانلر بک چوق اهل اسلام شهید اولدی بناء علیسه بوکا صینغین
 دونما سفری دیو تسمیه اولمشدر .

اولوج علی پاشا فی الاصل خیرالدین پاشا اتباعندن اولمق حسبیه احوال دریاه
 اندن تحصیل وقوف ایلمش وطورغودجه ایله بک چوق جنک کرده بولمش عتیق
 قورصان اولوب دریا طرفه آچلمشیدی . قبودان با شترده سنک دوچار کرداب
 بلا اولدیغین کوریحک چکدیررکن ماته قبودانی اوزرینه کلهرک چاتوب الدی
 وقبودانی اعدام ایلدی وبرقاج قطعه دشمن سفینه لرینی بتوردکن صکره جزائر
 کیمیری بربرینه ففادار اولوب جنک ایدرک موتون جانبه کیتدیلر . اولوج علی
 پاشا برآدمیله بوخبر حزن اثری رکاب هایونه عرض ایلدی وقبودانلق کندوسنه
 توجیه اولنوب لقبی قلیجه تبدیل قنهرق القابنده لفظ مذکور یازمغله اندن صکره
 هرکس قلیج علی پاشا دیمشدر . اشته بوکره مسند قبودانی اهلی بولمش
 ایسه ده چه فائده که الده دونما قلمدی . فقط صدر اعظم بولنسان صوقولی محمد
 پاشانک هم حیرت افزاسندندر که ترسانه قربنده اولان باعجه خاصدن بر مقدار
 یرلرین افزاز وسکز کمرلو ترسانه احداث ایله اول قیش یوز الی یاره قدرغه
 وسکز ماونه قور دیرمش ووار قوتی بازویه کتوروب ضایع اولان دونمانک
 مثانی بهاره قدر ایرشدرمشدر ودول اوروبا بوسنه دولت علیه دونما چیقاره من
 اعتقادنده ایکن طقوز یوز سکسان سنه سنده قلیج علی پاشا ایکوز اوتوز درت
 یاره قدرغه وسکز ماونه ایله دریاه چیقدی . فقط کچن سنه کی هزیمته دونمانک
 روحی مشابه سنده اولان یارار آدملرک چوغنی ضایع اولوب باقی عسا کرک دخی
 کوزلری اورکش اولدیغندن بوسنه دشمن دونماسیله مقابله دن اجتاب ایدرک
 تحفظی حرکت ایله اکتفا ایتمشدر .

و (۹۸۱) سنه سنده پیاله پاشا سردار اولدیغنی حالده ایکوز الی سکز قدرغه

واون ايکي ماونه ايله قليج علي پاشا دکزه چيقوب ايتاليا سواحلنده بعض قلاع وبقاعی غارت ايتملدر .

بعده قليج علي پاشا ايکوزالتش سکر قدرغه وقاتيه واون بش ماونه واون بش قليون طونادوب فاتح يمن سان پاشا سردار اولديغی حالده (۹۸۲) سنه سنده آقد کزه چيقهرق مسينه حواليسنی غارت ايتدکن صکره تونس پيشکاهنده واقع اولوب اسپانيالور ينده بولنان خلق الواد قلعه سنی تسخير وبعده باروت ايله انداخت واما ايتدکن صکره تونس ولايتی ضميمه ممالک محروسه قلنه رق رمضان پاشا والی نصب اولندی .

اندن صکره کريد سفر لر ينک ظهورينه قدر آق دکزه جنک ايچون دو نماچيقار لميوب اکثر محافظه ايله تقيد اولندی . فقط سلطان مراد ثالث و محمد خان ثالث عصر لر نده جفاله اوغلی سنان پاشا و خليل پاشانک قبودانقلر نده بعض مظفریت بحريه وقوعه کلدی .

(۱۰۵۴) سنه سنده کريد سفری کشاد اولندقدن صکره دو نهای همايونده قليونلر استعمال اولمغه باشلايوب لکن اولوقت دخی ايتدلری قوللانيلان انجق بورتن نوعی ایدی . بعده رفته رفته قليونلر تکثير اولمشدر . شويله که دو نهای همايون ايله کلی عساکر و مهمات کريده امرار ايله اول امرده خانه قلعه سی ضبط اولمشیدی . انجق متعاقباً و نديک سفائی کريد يوللری کسمکه ايتدار ايدوب حتی در سعادتدن کريده عسکر نقلنه مأمور اولان اوج قطعه سفائندن ايکيسی بعض تلفات ويردکن صکره خلاص اولوب ديگر بریسی که قرق ايکی پاره طوپ چکر دی ايچنده کی اهل اسلام شهيد وکی غریق اولدی . و مقدا اهل اسلام ايچنده معلومات بحريه پک زياده ترقی ايدرک دو نهای دولتعلیه بتون اوروپا دو نمانسه غالب اولمشیکن رفته رفته اهل اسلامده بو معلومات تناقص ايدوب اوروپالور ايسه اول زمانه قدر فنون بحريه بی اولکيدن زياده ايلر ولدوب و خصوصيله يلکنجیلک صنعتی بو وقتله قدر خيلجه ايلر وليوب بوجهتله قاليونجیلق دخی ايلروله مش اولديغندن فرنک دو نمانلرينه دولتعلیه دو نمانسی مقابله ایده مز اولمشیدی . يوز قرق پاره کميدن عبارت اولان دو نهای دولتعلیه امر محافظه ايچون حانيه پيشکاهنده لکر انداز ايکن ليانک ايکی طرفده طويلر وضع ايله محافظه يه اهتمام اولنديغی ائنده و نديکک سوده يه امداد ضمنده گلش اولان يوز پاره چکرير و بورتن و ماونه مقوله سی سفائی ميدان او قويه رق اطرافده طولاشوب طور ردی . و برمدت صکره حانيه خار جنده بولنان جزائر کيلريله سفائن سائره اوزرينه و نديک دو نمانسی

گلوب کیلره وقلعه یه برخیلی طوپ آتدقن صکره سفائن اسلامییه بی احراق ایچون
 بش قطعه آتش کیسینی صالیو برمشیدی . لکن هنوز سفائن اسلامییه چه چاتمندن
 آتش کیسینی اولدقلری بیله رك قانجه لر ایله دوندیریلوب ضرر سز کندو کندولرینه
 باتمشلردر . وسوده قلعه سنك تسخیری قابل اوله مدیغندن کریدك قره طرفلرینه
 تعرض اولنه رق برخیلی محللری فتح اولندی . وایام شتاده فورتنه ظهور یله حانیه
 اوکنده برخیلی سفائن اسلامییه غرق و تلف اولدقن صکره اول سنه نك بهارنده
 دخی وندیک دو نغاسی کرید یوللرینی قطع ایدرک ایستلدیکی کی کریده مهمات
 نقل اوله میوب سنین آتیله دخی دونغای هایونك بوغازدن خروج ایده جکی
 موسمه وندیک دو نغاسی بوغاز خارجه کله رك لنگر انداز اوله کلکله دو نغای
 هایون آق دکزه حقیقه ماز اولدی . ناچار خارجدن دریا بکری کیلر یله کریده
 برازشی کوندریلور اولدی .

ایشته کریدك تمامی فتحی میسر اوله میوبده کرید سفر لرینك بونجه سنه لر امتدادی
 بوندن نشئت ایشدر . یوخسه وندیک دو نغاسنه مقابله ایده جک دو نغما اولسیدی
 کرید آطه سی اوچ سنه بیله طیبانه مزدی .

واعدا قلیونلر ایله دریاده کزوب جنک ائساننده روزکار ایله قوللانهرق قدرغه لری
 چکشمکله لاجرم اوکلرندن دو نغای هایون صالوق لازم کلدیکندن بشقه بوغازده
 لنگر انداز اولدقلرینه قدرغه لر ایله مقاومت اولنه مدیغندن برو طرفدن دخی
 قلیونلر انشا اولتمق و قلیونه قلیون ایله مقابله قلمق لازمدر دیو سلطان محمد رابع
 حضر تلرینک جلوسنده جانب میریدن قلیونلر انشاسنه قرار ویریلوب حتی (۱۰۶۱)
 سنه سنده صدر اعظم ملک احمد پاشا بغچه قپوسنده التمش آرشون طولنده بر قلیون
 قورد رمشیدی . انجق عملیاتنه بعض نقصان اولدیغندن ایندیررکن غرق
 اولمشدر . بعده بر معتاد انشا اولنه کلان لزومی مقداری چکدیررلر ایله بیله مقدار
 کفایه بورتن دخی تدارک قلمش و رفته رفته قلیونلرک تکثیرینه همت اولنه رق
 آیروجه قلیونلر قپودانی نصب اولتمش ایدی . حتی (۱۰۶۴) سنه سنده دو نغای
 هایون بوغازه واردقده بر معتاد وندیک دو نغاسی خارجه بوغازده لنگر انداز بولمغله
 ابتدا قلیونلر آردلرنجه ماونه لر و آردلرنجه چکدیررلر ترتیب ایله خروج اولدقده
 عظیم محاربه و قوعیله وندکلور بوغازی ترک ایتمه مجبور اولمشلر ایدی .

بو قلیونلر خلیجه ایشه یارایوب خصوصیه قلیونلر قپودانی اولان امیر قپودان
 یک زیاده ابراز شجاعت و مردانگی ایشیدی . بوصورتله دو نغای هایون بوغازدن
 چیقوب متعاقباً تونس و مصر قلیونلری و بعده اون بر قطعه جزائر قلیونی دو نغایه

ملحق اولدقن صکره واروب استئدیل جزیره سی غارت و تخریب وبعده
دکرمناک حوالیسنده وندیك دوئناسیله ینه برعظیم جنک ایتمشیر ایدی .

(۶۵) تاریخنده ینه دوئمای هایون بوغازه واردقده منوال مشروح اوزره وندیك
دوئناسیله عظیم جنک ایدوب دوئمای هایوندن چند قطعه سفینه ضایع اولدیسه ده
وندکلورک دخی بش اتی کیمیری تلف وباقیسی منکسر ورخنه دار اولدیغندن
دکزه آچیلوب کیتمهک مجبور اولدیار . لکن بو جنکده لایقوله ایش کورن بر قاج
قلیوندن عبارت اولوب سائری بر یایلم آتش ویردکن صکره سمت سلامتی ارایه رق
مدللو آطه سنه قدر کتدیله بعده دوئمای هایون ساقرده مجتمع اوله رق ماونه
وقلیونلرک چندان فائده سی یوقدر دیو اعاده اولنوب چکدیرر انواغندن اولان
دوئمای هایون تفریق ایله دریایه چیقلمشیدی .

چونکه قلیونلرک حسن اعمالی بلکنجیلک صنعتده مهارته موقوف اولوب اولوقت
ایسه بو خصوصه ترسانه خلقی هنوز دها بروفق مطلوب کسب مهارت ایده ممش
اولدقلرندن دکزه قلیونلری لایقوله اعمال ایده میوب بو جهته اصل دوئمای
هایون چکدیری انواعی اعتبار اوله رق قلیونلر مجرد هر سنه بوغازی محاصره ایدن
وندیك دوئناسی بوغازدن دفعه مدار اولق اوزره دوئمای هایون معیتده بر قوه
معاونه کبی بولنوردی . لکن وندکلورک اولوقت امور بحریه ده مهارتلی
دهاز یاده اولدیغندن بوغازی کساد ایتمک مصلحتی بیله هر سنه ایفا اولنه مزدی . حتی
(۶۶) سنه سنده قرق پاره قدرغه واون ماونه واوتوز قلیون مهیا اولوب یکر می
قطعه دخی بک کیمیری اولدیغی حالده لوازمات دوئما هنوز تکمیل اولنمیدن عجاله
قالدیر یلوب بوغازه واردقلرنده وندیكک چکدیرر وماونه و برتن اولق اوزره
خارج بوغازده سدره اولان یتمش پاره سفینه لرینه مقابله ایده میهرک واقع اولان
محاربه ده دوئمای دولت علیه بتون بتون مضحل اوله مرتبه سنده منهزم
ومنکسر اوله رق ایسه بختیده کی صینغین دوئما هزیمته بکزر بر هزیمت وقوعه
کلدی .

اوسنه کورپریلی محمد پاشا صدر اعظم اولوب بوغازه فرنک دوئناسی کمزدن اقدام
خارجده بر قوه بحریه اولق ایچون اولجه اتمام اولنه بیلان قرق پاره چکدیرر
کمی ایله قبودان پاشایی ایام شتاده استانکوی وردوس طرفلرینه چیقارمشیدی .
بعده موسم بهارده کورپریلی محمد پاشا سردار اوله رق بوغازه کتدیکنده دخی اون
طقوز قطعه قلیون واون قطعه ماونه واوتوز قطعه قدرغه ایله باشرده ویوز الی
قدر فرقه وسائر قایقلر استانبولدن چیقوب بوغازه وارمشیدی . بوکره دخی

بوغازده و نديك دو نئاسيه و قوعبولان جنكده دونماي هايون دو چار هزيمت اولدى .
 الحاصل و نديكولر كزيده بروفق دلخواه عساكر و مهمات سوق اولنه مسون ديو
 هر سنه بوغازي محاصره ايدرك فاتح زماننده بوغازك محافظه سي ايچون يابلمش
 اولان ايكي قلعه نك خارچنده اوله رق ايكي طرفده ياتوب خارجه كي چيقارتمد قلدن
 بشقه خارچدن استانبوله كلان كميلري دخي شكار ايدرلردى . و برايكي دفعه
 قليونلر قوتيله بوغاز آچلمش ايسه ده دولت عليه ترسانه سنده هنوز ماهر قليونخچيلر
 پيدا اولمديغدن نهايت بر وجه سابق عظيم هزيمتلر و قوعويله ينه بوغاز مسدود
 قالد يغندن كو پريلي محمد پاشا مذكور قلعه لردن يكرمي ميل قدر اشاعي بوغازك
 دريايه آچيله جق محنده ايكي جانبه قارشو قارشويه ايكي قلعه بنا ايتيردى .
 و قليونلر انشاسي كلي مصرفه موقوف اولديغي حالده هنوز احواله اطلاع تام
 تحصيل اولنماش بر معني اولوب نظام احواله لايقيه صورت و يريله مديكي جهته
 كركي كي ايشه يارامق ميسر اولمديغنه و دولت عليه ترسانه سنده عن اصل
 استعمال اولنان چكديرر انواعنه مخالف و ترتيبلري بشقه بر اوچاغ اولمغه متوقف
 اولمديغدن قبودان پاشا و دريا بكلري و سائر ترسانه خلق بر مقضاي حسد
 قليونخچيلري استئصال ايدوب بونلر حادث طائفه در . اكر ترتيبلري منتظم
 و حاللري كركي كي مرتب اولورسه روي دريايه ايشه يارايوب نامدار اوله رق
 امراي بحريه و رجال ترسانه به تفوق و كار كندار قلعه منظور شهر ياري اولوب تقدم
 ايدرلر . و غرب اوچاقلري كي بشقه گروه مستقل اولورلر ديوقليون امورنده
 تهاون و تكاسلدن خالي اولمديقلرينه مبنى قليونخچيلغه بر حسن صورت و يريله مديكي
 حسينيله فاضل احمد پاشانك صدارتنده بتون بتون قليون انشاسندن فراغت
 اوله رق آق دكرك محافظه سي ايچون قرق پاره ترسانه كميسي و قرق عدد دريا
 بكلري كميلري اولمق اوزره نظام و يرلدى . بر مدت اشته بوكميلر ايله امر محافظه به
 اهتمام اولنوب انجق ذخائر و مهمات نقل ايچون تجار قليونلري قوللانيلوردى .
 فقط مصر و تونس و جزائر طرفلرنده قليونلر ترك اولنموب بورالرك جنك كميلري
 قليون ايله شهتیه دن عبات اوله رق اورالرده فن دريايه ماهر آدملر دخي
 بونلور . و دونماي هايون سفينه لري ارتق و نديك دو نئاسيه ميدان جنكي
 ايدمه اولمشيكن انلرينه اوروپا دونماليينه ميدان او قويوب كزر ايدى . حتى
 (۱۰۷۹) تاريخنده كريد صولرنده جزائر و تونس قليونلري و نديك قليونلري به
 جنك ايتدكرنده غالب كلهرك و نديكونك يتشمس پاره طوب چكر ايكي قليونلري غرق
 و ينه يتشمس پاره طوب چكر ايكي قليونلري دخي ضبط ايتشمس ايدى .

دولت علیه نك قوه بخریه سی تنزله باشلاحق سواحل هند و یمن و حبشه کی غلبه بخریه سی زائل و آقد کرده جاری اولان نفوذی منزل اولدینی کی هر طرفه بیدری واقع اوله کلان فتوحات و ترقیاتنک دخی چیزی کسیلوب بودورده بوجه بالا کرید کی بعض جزائرک فتحیله اکتفا ایدرک قبضه تصرفده اولان ممالکک محافظه سنه حصر نظر ایلمشدر . بودخی کوپرلیلر کی صدر اعظم لرك اثر همت و حیلتی ایدی .

قره مصطفی باشانک صدارتنده و نکلور ایله میانده برودت وقوعه کلوب و نکلوردن اخذنار ایسه بحر آ غلبیه موقوف اولدیغندن (۱۰۹۳) تاریخنده قره مصطفی پاشا ینه میری قلیونلری انشاسیجون اراده تحصیل ایدرک ترسانه عامرده درت قطعه سی اوچر انبارلی اوله رق سکساز والی قطعه سی التمشر توج طویلی اولق اوزره اون قطعه قلیون بناسنه مباشرت ایتدی . بوقلیونلرک بعضیسی اللیشرو بعضیسی قرق بشر ذراع طولنده ایدی . بش قطعه سی باش قبودان اولق اوزره امرای بخریه دن مصرلی زاده ابراهیم پاشانک اداره سنه و بش قطعه سی ایکنجی قبودان اولق اوزره جزائرلی بابا حسن بکک اداره سنه و یر یلرک و هر برینه سالیانه اولق اوزره بعض سنجاقلر تخصیص و توجیه ایدیلرک ردوسدن رشیده وارنجیه دک تجاری محافظه ایتلمی فرمان بیورلدی و غرب او جاقلری کی ترسانده بر بشقه او جاق اولق اوزره قبودانلرینه و اغالرینه و چاوشلرینه و خواجه لرینه و طویجیلرینه و سائرینه مواجب و تعینات و افیه تخصیص و غرب او جاقلردن و سائر طرفلردن قلیونجیلیق امورینه واقف آدملر جلب ایله قلیونلر امورینه کرکی کی انتظام و یرلدی . (۱۰۹۶) تاریخنده قبودان دریا اولان مصاحب مصطفی پاشا التمش پاره سفینه ایله آقدکره چیقوب سیسام بوغازندن مرور ایله ردوسه واردیغنده چونکه بروقتدنبرو دونمای هایون سیسام بوغازندن ایلرویه کذار ایده ممش ایدوکندن بوکره دونمانک اورادن خروج ایله ردوسه وارمسی بحر آ بر نوع مظفریت عد اولمشدی . حالبوکه (۹۷) تاریخنده سالف الذکر مصرلی زاده ابراهیم پاشا رتبه وزارتله قبودان دریا اولدیغندن بابا حسن بک قلیونلر باش قبودانی وانک یرینه بنفشه لی علی بک ایکنجی قبودان اولدقنرند سنه مرقومه خلالنده و ندیک قلیونلرله عظیم جنک ایدوب غالب کیشلر ایدی . انجق متعاقباً بابا حسن پاشا مطعوناً و فوات ایتمکله متصرف اولدینی قبرس ایالتی ایکی توغ ایله باش قبودان اولق اوزره علی بکه وانک متصرف اولدینی اسکندریه سنجاغی بر توغ ایله ایکنجی قبودان اولق اوزره ممی قبودانه احاله بیورلمشیدی .

بو صورتله قلیون قبودانلرینک قدرلری اعزاز و توقیر و رفته رفته قلیونلر تکثیر و اهل و اربابی توقیر اولنه رق دولت علیه ترسانه سنده قلیونخلیق اموری خلیجه ایلم اولدی . حتی (۱۱۰۶) تاریخنده وندکلور بر تقریب ایله کلوب ساقزی استیلا ایتدکلرنده عموجه زاده حسین پاشا قبودان دریا و مزه مورتیه حسین پاشا قلیونلر قبودانی اوله رق مرتب اولان یکریمی قطعه قلیون و یکریمی درت پاره چکدیررکمی ایله دریایه چیقوب قیون آطه لری حوالیسینده وندیک دونمسی ایله وقوعولان محاربه بحریه ده غالب و مظفر اولملریله وندکلونک بر قاج کیمی ضایع و باقیسی رخنه دار اوله رق ساقز طرفنه رجعت و فراره مجبور اولدی . چند روز مرورنده ینه ایکی دونما بر برینه مقابل اولوب وقوعولان محاربه ده دخی وندیک دونمسی مغلوب اوله رق بونده دخی الی بش پاره طوب چکر بر قلیونلری احراق و درت ماونه لری کسر و شکست و بر چکدیررلری غرق اولوب باقی سفینه لری منهزماً فرار ایتمکله ساقز آطه سی استخلاص اولمشدر .

بو مظفر یتر مجرد قلیونلر ایله قزانلمش اولدیغندن عموجه زاده حسین پاشا ساقز محافظه سنه مأمور اوله رق مزه مورتیه حسین پاشانک مذکور محاربات بحریه ده مشهور اولان خدمات مشکوره سنه مکافاة عهده سنه دریا قبودانلی توجیه اولوب او دخی قلیونلرک تکثیرینه و امورینک توثیق و تنظیمه همت ایدرک بیک یوز طقوز و یوز اون سنه لرنده وقوعولان دریا چکلرنده مکرراً وندیک دونمالرینه غلبه ایتمشدر .

بو صورتله دولتعلیه نک قوه بحریه سی خیلی جسامت کسب ایدرک (۱۱۱۴) تاریخنده آقدکزه یکریمی قطعه قلیون والی پاره دریا بکلری چکدیررلری ایله بر مقدار فرقه و قره دکزه بش قطعه قلیون و اون بش پاره دریا بکلری چکدیررلری ایله یکریمی پاره قالیتیه و یکریمی بش قطعه شایقه اخراج اولندقدن بشقه طونه نهرنده دخی فرقه و قالیتیه و شایقه و اوستی آچیق تعیر اولنور . سفائن انواعندن اولمق اوزره ایکوز پاره یه قریب ایجه دونما ترتیب اولمشیدی .

سلطان احمد ثالث عصرینک اوائلنده دخی مجدداً بر قطعه بیوک قلیون انشا ایله امور بحریه نک اکلنه صرف همت اولمقده اولوب (۱۱۱۹) تاریخنده قلیونلر قبودانی اولان جانم خواجه دینکله معروف محمد قبودان یکریمی قطعه قلیون ایله بعض سواحل و جزائر اسپانیایی غارت و ایکی قلعه لرینی تخریب ایله عودت ایدرک ماته جزیره سی پیشکاهنده لنگر انداز دهشت اولدینی اثناده باترونه قبودانی اولان مصطفی قبودان دخی ایکی قطعه قلیون ایله جزائر اسلامیه اره لرنده دوران ایدن ماته قلیونلرینی احراق ایتمشدر .

بوصورتله دولت عليه ترسانه سنده قلیونجیلیق مصلحتی ایبرولیوب اصل دونمای
 هایون قلیونلردن عبارت اوله رق چکدیرر انواعندن عبارت اولان سفائن میریه
 اندن صکره دونمایه معاونت ایچون قوللانیلور اولدیغندن قپودان پاشا بولنان
 ذاتلر باشترده هایونه راکب اوله رق اوائلده کی دونمای هایون سرداری مقامنده
 بولنوب اصل دونما قوماندانی قلیونلر قپودانی دیمک اوله رق آنک راکب اولدیغی
 قلیونه قپودانه هایون وانک ایکنجیسنه پترونه تعیر اولنوردی . ده صکره لری
 باشترده بتون بتون ترک ایله قپودان قلیوننه پاشا کیسی دینلوب قپودانه بک
 برغوان اوله رق آنک ایکنجیسنه پترونه بک و اوچنجیسنه ریاله بک دینلدی .

قلیونلر ایچون لازم کلان یتمش سکسان قطارلق تیمورلر فی الاصل استانبولده
 یایدیریه میوب انکلتره دن جلب اولنه کلورکن بیک یوز یکرمی تاریخلرنده خبره چی
 اوچاغندن اوسطه علی نام برهزارفن ظهور ایدوب آنک تعلیمی ایله ترسانه
 کوزلری اردنده مجدداً برکارخانه پایلوب آز وقت ظرفنده بر وفق مطلوب قلیون
 لکزرلی پایبله رق دولت علیه بوخصوصده خارجه احتیاجدن وارسته اولش
 وینه اول آوانده برقطعه باشترده ایله الی بر ذراع طولنده برقطعه قلیون پایلمش ایدی .

اول ائنده قپودانه هایون قپودانی اولان سالف الذکر جانم خواجه محمد قپودان
 میری قلیونلرله آقدکز محافظه سنه چیقوب بر ایکی سنه ظرفنده نیجه جسم قورصان
 قلیونلرخی اخذ وضبط ایله مظفرآ ترسانه یه عودت ایده کلدیکنندن بشقه مؤخرأ
 قپودان دریا اولدیغنده دخی (۱۲۸) و (۱۲۹) سنه لرنده بالدفعات وقوع بولان
 محاربات بحر یه ده وندیك دونماسنه غالب کیشدر .

مؤخرأ ینه دور احمد خانیده التمش بر یچق ذراع طولنده برقطعه اوچ انبارلی
 ایله ایکی قطعه قره وله تعیر اولنور . قلیون وینه دیکر بر اوچ انبارلو وبعده
 سلطان محمود اول عصرنده اولای ایکی قطعه قلیون یایلدقدن صکره تحفه الملوک
 و مرادیه و فاتح بحری و پر بحری و ناصر بحری و برید الظفر و زیور بحری نام قلیونلر
 ایله برقطعه اوچ انبارلو و مصطفی خان ثالث عصرنده حصن بحری نام قلیون
 انشا قنوب سالف الذکر پر بحری نام قلیون چکدیرمه مثللو لدی الاقتضا کورک
 ایله دخی یوریدملک اوزره اولوقتجه نوظهور اولان بر طرز مستحسن اوزره
 پایلمش صنایع عجیبه یی مشتمل بر قلیون ایمش .

بوصورتله دولت علیه نك قوه بحر یه سی ینه تجدد و توسع ایلمش ایسه ده مدت
 مدیده اسفار بحریه مهمل و متروک اوله رق دونمای هایون مجرد محافظه ضمننده
 موسم بهارده بر معتاد آقدکز ه چیقاریلور . و کوز فصلنده ترسانه یه کتوریلور

اولشیدی . بو جهته دولت علیه ترسانه سنده مهارت و معلومات اصحابی نابود اولوب عساکر ورؤسای بحریه دونمهای هایون ایله آقدکزه چیققدقه آطه لر رعایاسی دردمندلرینی صومقدن بشقه برایشه یارامز اولدقلرندن و اولوقت ایسه اوروپاده معارف و صنایع ترقیاتی حسبیله فنون بحریه زیاده ترقی ایلدیکندن و قبودان دریا بولنان ذاتلر ارکان دولت و سلطنتدن معدود اوله رق اکثریا امور بحریه دن بی خبر اولوب مناصب بحریه توجیهاتنده دخی چندان اهلیت ارا نماز و بلکه اسفار بحریه نك پك چوق علوم و معارفه موقوف ایدوکی بیلنمز اولدیغندن دول بحریه اوروپا دونمألرینه مقابله شویله طورسون آق دکرده کشت و کذار ایدن قورصانلرک دفعنه بیله مقتدر اوله میوب جانب مصره کیدوب کلان حجاج مسلمین و تجار دولت علیه قورصان قورقوسندن مستامن سفینه سنه محتاج اوله مرتبه سنه کلشیدی .

امور ترسانه بویله مختل و مشوش ایکن ینه مصارفی بی نهیاه اوله رق برقاج سنه ده برقیلون ایندیریلور ایسه دولته اون قات بهاسته چیققدقندن بشقه کراسته بهانه سیله و سائر تسلط ایله بویولده ترسانه یه خدمت ایدن قضا لر دخی تخریب اولتمقده اولدیغی حالده پایسلان قلیونلرک قیچ طرفلری متعدد او طه لر ایله مملو اوله رق چندان محاربه یه یاراماز و کراسته لری یاش ایکن میخالاتمغله برقاج سنه ظرفنده صوبی چکیلوب آچیلور ایدی .

الحاصل ترسانه وارداتی و چکدیری پاشاقلرینه تخصیص اولنان محملرک حاصلاتی و کذا سالیانه قبودانقلری رجال ورؤسای سائر یه ماکل اولوب قلیونچی نامیله بولنان عسکر دخی کندو تجارتیله مشغول برطاقم بیعار و بی حمیت اشخاصدن عبارت اوله رق ناسک عرضنه تعرضدن غیری بر عمله یارامزلر ایکن قبودانقلر ارثشا ایله نااهلله رحه احاله اولتمغله احوال بحری بیلنمز کمنه لر قبودانلق اشترای ایدرک قلیونچی علوفه سی نامیله طرف میریدن اعطا اولنان مبالغ کایه بی ینلرنده اقسام ایدرلردی .
اشته شو حالده (۱۱۸۲) سنه سی سفری ظهور ایله سکسان درت سنه سنده روسیه نك اون بش قیاق والی فرقتین و بر مقدار سفائن صغیره دن عبارت اولان بحر بالتق دونمهای عسکسی اورلوفک زیر اداره سنده اولوق اوزراه امیرال اسپریدوفک معیتده اولدیغی حالده سبته بوغازندن آقدکزه طولاشه رق مورده صورلنده ظهور ایتدکده دونمهای هایون ایله قبودان دریا حسام الیدین پاشا در حال آقدکزه چیقاریلوب دونمهای هایون کثرت و عدد جهتیله روسیه دونمساندن زیاده ایسه ده روسیه دونمسانده انکلیز و دانمارقه لو و سائر اوروپالیلردن فن دریاده ما هر نیجه

کارابا

بولور عاقبت

آدملر اولدقدن بشقه متعدد انكليز اميرالري موجود اولوب دونمى هايونده بولنان رؤسا ايسه امور بحريه دن غافل و حيل حربه دن ذاهل اولدقلى مثللو عساکرک اکثرى اطراف آکنافدن جبراً جمع اولمش ارغاد و حقيجى مقوله سى ديوشيرمه نفرات اولدقلرندن كمى قوللانمق و جنكده ايشه يرامق شويله طورسون ادنى تلاطم ظهورنده اياق اوستنده طوره مازلردى . فقط طقسان پاره طوب چكر قودانه هايون سواريسى اولان نهنگ دريائى شجاعت جزائرى حسن بك كه مؤخرآ دور حميد خانيسه مدت مديده قودانلق ايدن غازى حسن پاشادر . جزائر اوجاغنده مشق وتعلم كارزار ايلمش بر مرد دلير اولمغه قيون اطهلى اطرفنده جنكه مباشرت اولندقده حسن بك سالف الذكر اسپيدوف نام روسيه اميرالنك قليوننه چاتوب اولقدر خونريزانه بر جنك ايلدى كه يار واغيار تسليم ايتميدى . لكن نهايه الامر كميلرک ايكي سى بردن آتش الهرق هوايه بران اولمغه حسن بك يتانن بچاغى اغزنده اولديغى حالده يوزرك تخليص جان ايلديكى مثللو روسيه اميرالى دخى بويله كوچ حال ايله تخليص اولمشدر . بووقه دهشتفرا ائناسنده سفان سائر طرفيندن جنكى پايدوس ايدوب بعده ينه جنكه شروع ايتمشر ايسه ده اخشام ايرشمكه طرفين يكدىكردن مفارقت ايدوب بعده قودان پاشا فن درياده وقوفسرلغندن ناشى دونمى هايونى چشمه ليمانه ادخال ايله بلايى كندوسى دعوت ايلديكندن دشمن دونمى ليمان اغزينه ورود ايله جنكه شروع ايتدكه انكليز اميرالرينك معرفيله چند قطعه آتش قايقلى درون ليمانه ادخال وكاملاً دونمى هايون احراق اولدى .

بوجهته آقدكر بوغازى قانوب استانبول اهالىسى غلاي اسعار ايله انواع مشقته دوچار اولدقارينه ودرحال امر محافظه كافي سفان انشاسى قابل اولديغنه مبنى ونديك جمهورى كى بعض دول اوروپادن درسعادتده مقيم ايلچيلرى واسطه سيله زياده بها عرض اولنهرق على الفور بش قطعه كمى مطالبه اولندقده برمدت امرار وقت ايتدكرندن صكره بويله ايكي عظيم دولتك سفرى ائناسنده سفان حربه مبايعه سى قاعده حزم واحتياطه منافى ايدوكى واديسنده وارد اولان اعتذار نامه لرنده بزرگ اكثر ادوات ومالزمه سفانى ممالك سائرده دن تداركه مجبور ايكن ليمانلر يمزده برقاچ طاقم دونميه وافي متعدد سفينه لرمز موجود اولوب دولت عليه ايسه سفينه انشايده جنك اولديغى حالده جميع لوازمى كندو ملكنده موجود ايكن نيچون بويله غافلانه حركت ايدوبده احتياطاً برقاچ طاقم دونميه كفايت ايدو جنك قدر سفينه تدارك ايتدى سياقنده بعض اعتراضات دخى مندرج ايدى .

بناءً عليه اولوقت سالف الذکر جزائری حسن بک قبودان دریا اولوب شکسته
 وبسته تدارک اولنه بیلان سفائن ایله آقدکرتک محافظه سنه قیام وبعده محترق اولان
 دونمادن اعلا بردونما تجهیزینه اهتمام ایلمش ایسه ده یالکر کمی تدارکیله ایش
 تیموب اصل مصلحت سفائی قوللانہ جق ماہر آدمائر تدارکی اولدیغنه وسفر مذکور
 دولت علیہ بریوک درس اولمش ایکن نظام امور دولت مصلحتی یالکر لسانده
 قالب رشوت ایسه سائر خصوصاتده رایکان اولدینی مثللو کمیلره سواری نصبنده
 دخی جاری اولهرق بویابده اہلیت واستحقاق اراتماز اولمشیدی .

دول بحریہ ده امارت بحریہ بررتبہ رفیعہ ومصلحت عظیمہ در . غرب واندلس
 عربلری اسفار بحریہ ایله اشتغال و فن دریادہ کسب کمال ایتدکارندہ دونما
 باشبوغلرینہ امیر البحر تسمیہ ایدوب بینلرنده امارت بحریہ بریوک منصب ایدی .
 حالا لسان افرنجیہ مستعمل اولان امیرال لفظی امیر البحر دن یا خود امیرالمادن
 مأخوذ ومخففدرکہ لسانمزدہ قبودان دریا دیمکدر .

قبودان لفظی دخی ایتالیان لسانندن مأخوذ اولوب فی الاصل باشبوغ دیمکدر .
 چونکہ دولت علیہ تکثیر دونما واکمال فن دریا امرینہ اهتمام بیوردینی اوآندہ
 وندکولر کمجیلک فن وصنعتندہ ماہر وحقی بروقتدنبرو روی دریادہ بادبان
 کشای نفوذ واقبال اولان جنوزلولره دخی غلبہ لری ظاهر اولمق حسیلہ دولت
 علیہ اکثر سفینہ استادلرینی و بحریہ معلملرینی وندکولردن جلب واستخدام ایدوب
 سیاح جهان پیمای حکمت ایسه بردیاردن آخر دیارہ سیروسفر ایتدکده ترجمانی
 مقامندہ بولنان الفاظ واصطلاحاتک بریحہ سنی برار استصحاب ایدہ کلدیکندن
 اندلس عربلرندن اسپانیا طرفندہ برچوق الفاظ عربیہ قالدینی ودولت ایوبیہ نک
 قوت وقدرتی زمانندہ اسکندریہ دارالصناعہ سنک غایت معمور ومکمل اولمسیلہ
 وندیکولر پک چوق تعیراتی اندہ او کرنوب لسانلرینہ نقل ایلدکبری کی برمنوال
 سابق دولت علیہ دونما امورینک اکلنہ تشبث بیوردیغندہ دخی برخیلی ایتالیان
 کلہ لری لسانمزدہ داخل اولهرق اکثر اصطلاحات بحریہ من ایتالیان لسانندن مأخوذ
 بولنوب بوصورتلہ قبودان لفظی دخی اخذ واستعمال ایله دولت علیہ دک بیوک
 امیرال اولنلره اولا دریا بکی وصرکہ لری قبودان دریا وبعده قبودانلغہ باشالق دخی
 علاوہ اولنہرق قبودان پاشا دینلمشدر .

ایشته سفینہ لردہ کی تفنکی عسکرینہ اطلاق اولنان لوند کلہ سی دخی اولوقت
 ایتالیان لسانندن اخذ واستعمال اولنمشدرکہ لواتیدن محرقدر .

لوانت ایتالیان لسانندہ شرق معناسنه اولوب وندیکولر کندولرینہ نسبتلہ شرق

۸
 امیرال
 دیملر

طرفنده بولتان خرو اتلق وارناودلق ساحلارینی ضبط ایله اول حوالی اها لیسندن کیملرینه تجریر و تدارک ایتدکری جنکچیلرینه لواتی دیمشار ایدی که شرقی دیمکدر . لسانمزده دخی لفظ مذکور تحریف ایله دونما تفنکچیلرینه لوند دینلمشدر .

اوائل دولت علیهده قپودانلر اکثریاسنجا ق بیکی پایه سیله کیسولی سنجاغنه متصرف اولوب فقط بعضاً بحسب الإقتضا بعض وزیریه بروجه ارپهلق لوای مزبور ایله منصب قپودانی توجیه اولنوردی . زیرده تفصیل اولنه جنی وجهله خیرالدین پاشا جزائر دن کلد کده قپودانلغه جزائر بکلر بکیلیکی الحاق اولندی . مؤخر آ پیاله بک سنجا ق بکیلیکی پایه سیله قپودان دریا اولمشیکن اوچ سنه صکره خدمات مبروره سنه مکافاة اکا دخی جزائر ایالتی بکلر بکیلیکی پایه سی ویرلمشیدی .

صکره لری لوای کیسولی پاشا سنجاغی اولمق اوزره لوای مذکور ایله اغریبوز واینه تجتی ومدللو وصیغه جنق وقوجه ایلی وقارلی ایلی وردوس و بیغا وموره ده مزستره وساقز ونقشه ومهدیه سنجاقلری برلشدیریلهرک قپودان پاشا ایالتی تشکیل اولنوب الویه مذکوره متصرفلرینه دریا بکلری دینله رک برر ایکیشر کمی ایله سفر ایدرلردی . بناء علیه دولت علیه نک برا قپوقولی نامیسه مواجب خوار وقشله نشین قرق الی بیک قدر عسکرندن بشقه ایالاتده ایکوز بیکه قریب تیمارلو سپاهیسی اولدینی کی عسا کر بحریه سی دخی بو وجهله ایکی صنف اولمشیدی . برصنی ترسانه خلقیدرکه ایکی بیک بشیوز قدر مواجب آلان عزبان طائفه سیدر . دیگر صنفی قپودان پاشا ایالتی داخلنده بولتان سنجاقلرک امرا وارباب زعامت و تیماری اولوب انلر دخی اون بو قدر بیک عسا کر بحریه ایدی . صکره لری قوه بحریه یی تکثیر ایچون ایالات سائره نک دریا به مناسبت آلان بعض الویه سی دخی قپودان پاشا ایالتنه الحاق وانا طولی ایالتنده واقع یایا ومسلم او جاقلری دریا قلمنه تصحیح برله دریا قلمی کیتدیکه کسب جسامت ایدوب بعض ایالتلر بکلر بکیلرینه دخی قپودان پاشا معینده اولمق اوزره قپودانلق ویریلهرک قول قول دونمالم ترتیب اولمغله برارالق میری سفینه لرندن بشقه مذکور سنجاقلرده قرق الی قطعه سفان حریه موجود ومرتب بولنوردی .

مؤخر آ دولت علیه ده دونما اموری تحت اولهرق مذکور سنجاقلرک اکثریسنک عسکری برایشه یارامز اولدقلرندن بشقه اناطولی ایچلرینه یاییله رق پک چوق خسارتلره ودرلو ادبسنلکله جسامت ایدر اولدقلرندن برارالق بوالویه نک لونداتی آ بروجه برا و جاق شکلنه قونیه رق بعض خدمات عسکریه ده استخدا ملرینه چاره ارانلمش ایسه ده بروجله رابطه ونظام تحت کیرمدکلرندن مدت میدیه

8
10107
تاریخ جودت

شرو شور لرندن اهالی رنجیده و خسار دیده اولدقلرندن صکره نهایت زیرده بیان اولنه جنی وجهله عبدالحمید خان عصرنده بتون بتون لوندک نامی رفع والغا واله کچنلری اعدام وافنا اولنه رق بقیه السیوفی اطراف وانحایه پراکنده و پریشان اولدی . اشته آسیانک بعض طرفلرنده لوند اسمنک عارسز و ناموسسز وباغی مقامنده استعمالی بروجه مشروح لوندلرک شهرت شقاوتلری بتون آسیایه منتشر اولمش ایدوکندن ناشیدر .

ردوسک فتحندن صکره اوراده بولنان قوالرلر مالتیه نقل ایله اوراده کافی السابق قورصانلغه دوام ایدرک سفائن اسلامیه به تعرض ایده کلدکلرندن برو طرفندن دخی عذب اوجاقلری حقهنده اغماض عین اولنوب دول اورویا ایله منعقد اولان مصالحه لرده دخی انلر مستثنا طوتیله رق بوجهتله انلر دخی قورصانلغه مداوم اولمیریله مقدم و مؤخر بو اوجاقلرده احوال دریاده مهارت و معلومات اصحابی پک چوق آدلر بولنوب اسفار بحریه ده دونمای هایونه التحاق ایله ایشه یارارلردی . برمنوال سابق بو سفرده دخی جزائر و تونس کیمیلری خیلی ایشه یارادیلر . لکن بولر باشی بوش و سربست طائفهلر اولدقلرندن اداره لری مشکل و ضبط وربطلری ناقابل و بوجهتله ممالک محروسه ده بولندقلری مملکتلرده درلو ادبسنلکله حسارت ایده کلدکلرندن زحمتلری خدمتلیینه مقابل ایدی .

واوائلده اسفار عظیمه وقوعنده وزرادن بری دونما اوزرینه سردار اولوب قبودان پاشا دخی انک امری التنده بولنوردی . لکن قبودان پاشا مستقل بالرأی اولدقجه کرکی کبی ایش کورمک مشکل اولوب خصوصیه قبودان پاشاده رتبه وزارت وار ایکن وزرادن بردیکرینک سردار اولسی قوماندا مصاحتی تشویش ایدرک بوندن دفعات ایله ضرر مشاهده اولمشدر .

صکره لری قبودان پاشاره زیاده استقلال ویریلرک ارکان دولتلیه دن وا کثریا پادشاهلرک ذاتا اعتماد وامنیت ایلدیکی ذوات فخرمدن انتخاب و تعیین بوریله کمشدر . و صدر اعظملرک وکالت مطلقه لری حسیبله ترسانه عامره به دخی نظارت شامله لری درکار ایسه ده صکره لری قبودان پاشالر زیاده جه کسب استقلال ایدرک بعضا صدر اعظملره شریک نفوذ اولغه و هیچ اولمز ایسه امور بحریه بی بالاستقلال اداره ایتکه باشلامشدر .

فصل ناسم

اوروپانك احوال سابقه ولاحقه سی حقدہ در

دول سالفه اسلامیه وقایعك وقایع سابقه اوروپایه تعلق اولدینی کبی دولتعلیه تاریخك دخی وقایع لاحقه اوروپایه پك چوق ارتباطی وار در .

علی الخصوص قریب العهده ظهوره کلان فرانسه اختلال عظیمی اوروپاچه انقلابات عظیمه یه بادی اولهرق معاملات و مناسبات دول وملل اچون بر طریق جدید آچدیغندن اوروپاچه بریکی عصرک مبدئی وبواحوالك طوغریدن طوغری یه دولتعلیه یه دخی پك چوق تاثیراتی اولدیغندن دول اوروپا ایله تکثیر مناسباتك منشی اولمشدر . بوجهته اره صره اوروپا وقوعانندن بحث اولنق لازم کلوب اوروپانك اومثللو وقایع کایه سی ایسه پك اسکی وقتلر دزرو مسلسل ومتصل اولهرق ظهور ایده کلان برطاق مبادی ومقدماتک نتایج طبیعه سیدر . حالوکه اسباب موجه بیان اولتمسزین مجرد وقوعانک حکایه سندن حقیقت حال اکلاشیلهماز . بناء علی ذلک اول امر ده بروجه آتی اوروپانك احوال سابقه ولاحقه سی اجمالا بیان اولنق مناسب کورلمشدر .

منبع تمدن اولان آسیانک هر طرفنده وخطه مصری ده تاریخ میلاد عیسی علیه السلامدن بونجه قرون مقدم نیجه جسیم دول وامم متمدنه موجود ایکن ممالک اوروپا هر درلو مدینتدن محروم ایدی .

چه نکه طوقانندن صکره ابتدا فرات ودجله نهرلی اره سنده واقع اولوب الجزیره دینلان قطعه مسکون اولوب بوراسنک موقعی عمار وتمدنه زیاده مساعد اولدیغندن آزوقت ظرفنده معمور اولهرق بورادن آسیانک سائر طرفلرینه دخی آثار مدینت منتشر اولمشدر . شویله که اولاد نوح ابتدا الجزیره قطعه سنک فرات جهتی اعمار ایله ایکی نهرک ملتقاسنه قریب محله بابلی بنا ایدرک حام بن نوح احضارندن نمرود بوراده بر حکومت تشکیل ایتدکن صکره سام بن نوح اولادندن اولوب نمرودک بابلدن طرد ایتش اولدینی آثور دخی جانب شماله کیدرک بابله قارشولق اولق اوزره دجله نهری اوزرنده نینوا شهرینی بنا ایتمکله الجزیره ده ایکی دولت پیدا اولدینی مرویدر . انجیق بونلرک احوالنه کرکی کبی معلوما تمز اولیوب بواجیل قدیمه نك احوالی تاریخچه پك قراکلقدر .

روایات و آثار عتیقه‌دن شو قدر اکلاشیلپور که تاریخ میلاد عیسا دن ایکی بیک بو قدر سنه مقدم آتوریلردن نینوس نامنده برصاحبقران ظهور ایله بابل ضبط ایدرک آسیاده بر بیوک سلطنت تشکیل و پایتخت اولان نینوا شهرینی توسیع ایتمکه اندن صکره بابل ولایتی بروالی ایله اداره اولمغه باشلامش و اول عصرلرده مصر دخی معمور برحالده وهله تاریخ میلاددن ایکی بیک بشیوز سنه مقدم مصرک مدینتی کمالده ایشم مؤخرأ جانب شرقدن بر اجنبی طائفه کلهرک مصری استیلا ویرلو حکمدار خاندانی احما ایدوب حتی تاریخ میلاددن بیک طقوز یوز سنه مقدم ابراهیم علی نینا وعلیه السلام حضرتلری بابل طرفدن سوریه جهته مهاجرت ایله بر رالقی مصره ورودلرنده اشبو اجنبی حکمدار خانداننک اوان سلطنته تصادف ایشم واولوقت بو اجنبیلر آسیانک صاحبی اولان آتوریه دولتندن خوف وهراس اوزره ایشملر . و یوز طقسان درت سنه صکره حضرت یوسف علیه السلامک وبعده پدر و برادرلرینک مصره ورودلرنده دخی حکمدار لر بو اجنبیلردن ایشم . بونلر بنی اسرائیله همشهری نظر یله باقوب رعایت ایده کلدکلری حالده تاریخ میلاددن بیک التیوز سنه مقدم یرولردن ظهور ایدن فرعونلر غالب کلهرک بو اجنبیلری طرد ایله مصر حکومتی ضبط ایتدکلرندن بنی اسرائیله اجنبی نظر یله باقوب اسارت معامله سی ایتدکلرند . حضرت موسی علیه السلام تاریخ میلاددن بیک درت یوز طقسان برسنه مقدم بنی اسرائیلی مصردن چیقاروب حقارتدن قورتارمش واندن صکره ارض فلسطینده بنی اسرائیل دولتی ظهور ایشمدر . اول اشناده فنیکه لولر دخی برالشامده تمدن ایله ارباب تجارتیه پیشوا اولدقلری و برنجی مرکز حکومتلری اولان صیدا تاریخ میلاددن بیک بشیوز سنه مقدم مشهور بر شهر اولدینی حالده بشیوز سنه صکره ایکنجی مرکز حکومتلری اولان صور اهالیسنک صیدالولره تفوق ایلدکلری و اول و آخر فنیکه لولرک بابل ایله عظیم تجارت ایتدکلری معلومدر . الحاصل اولوقتلر آسیاده اک بیوک دولت آتوریه دولتی ایشم . انجق ایرانده کائن مدیا والینسی بابل والیسینه بالاتفاق دولت آتوریه به عصیان و پایتخت سلطنت اولان نینوا شهرینی محاصره و حکمداره غلبه ایدوب دیکر والیلر دخی داعیه استقلاله دوشمکه تاریخ میلاددن سکز یوز یتیمش التی سنه مقدم اشبو دولت آتوریه منقرض اولمش مؤخرأ نینواده تشکل ایدن ایکنجی آتوریا دولتی بابل و ایالات سائرہی ضبط ایله ینه قوتلو بردولت اولمش ایسهده مدیانی و شرق طرفده کی ایالات سائرہی اله اله مدیغندن وسعت وقونجه اولکی دولت آتوریه

درجه سنه واره مامش مدیا حکومتی ایسه کوندن گونه توسیع دائره اقتدار ایدرک کندوسنه پای تخت اولمق اوزره همدان شهرینی بنا ایتمش بوجهته اسکی آتوریا ممالکی ایکیه منقسم اولوب بری اشبویکی آتوریا دولتی یدنده قالمش که دجله نهرندن بحر سفیده قدر اولان یرلردر . و دیگر قسمی مدیا دولتنده ایتمش که سند نهرندن قزل ارماغه قدر حکم ایدر مش و مؤخر آ مدیا حکمداری نینوا اوزرینه حرکت ایدوب و بابل و الیسی دخی ائکله اتفاق ایدرک اوغلی بخت النصری کوندروب ایکی اردو ایکی سنه نینوایی محاصره دن صکره فتح و احراق ایتمش و الجزیره ده ینسه بابل دولتی ظهور ایلمش که بوکا دولت کلدانیه دخی دینور و اول ائتاده یعنی تاریخ میلاددن التیوز بش سنه مقدم بخت النصر پدیرینک و فاتی اوزرینه بابلده جلوس ایران ممالکندن بشقه بالمله آتوریا ممالکنی ضبط و آسیانک اک بیوک پای تختی اولمق اوزره بابلی توسیع ایتمش و سوریه اوزرینه حرکت و بنی اسرائیلی دوچار اسارت و قدس شریفی احراق و مصری دخی دولت کلدانیه یه الحاق ایله خیلیدن خیلی کسب مکنت ایلمش ایسه ده اشبو بابل دولتی پک چوق معمر اوله مامشدر . زیرا کیانیان شاهلردن کیخسرو ظهور ایله ایران دولتی مدیالوردن فارسولوره انتقال و تاریخ میلاددن بشیوز اوتوز سکر سنه مقدم کیخسرو بابلی فتح ایتدکن بشقه آزر بایجان و کردستانی دخی ضبط ایله سطوت و سلطنتی درجه کماله ایصال ایتمکن دولت ایرانیه اک بیوک و اک قوتلو بردولت اولمش و اولوقت اک جسیم و معمور اولان بابل شهرینک ضبطله صیت و شانی زیاده سیله ترقی بولمش ایدی .

شمدی الجزیره ده حلب و کردستان و بغداد و لایترینک براز معمور یرلری و ارایسه ده پک چوق یرلری جولانکاه عربان اولمشدر . و حله قصبه سنک یاننده بابل خرابه سی مشاهده اولنور . و موصلک قارشو طرفنده کی یرلر قازلدقچه نینوانک بعض آتاری بولنور (سبجان محول الحول و الاحوال) وجه مشروح اوزره آسیاده انسان چوغالدقچه ازدحامدن یاخود ظلم و تعدیدن ناشی وقت بوقت هجرته مجبور اولان و یا سرسری کزن طوائف و اقوامک اکثری قافقاس طاغندن مرور ایدرک یاخود بحر خزری طولاشه رق بحر سیاهک سواحل شمالیه سی طریقله یاخود بشقه یوللر ایله آزر آزر اوروپایه یا ایلمشدر . انجق منطقه شمالیه نیک اعمارنده صعوبت اولدیغندن و طوائف مرقومه ایسه یکدیگری ولی و تعقیب ایدرک ایلروده بولنلرک ده ایلرولره نقل و حرکتی لازم کلوب بویله برحال بی ارامیده ایسه تمدن قابل اولدیغندن اوروپا قطعه سی بالطبع پک چوق و قتلر مدیتدن دور و مهجور قالمشدر . بو طریقله اوروپایه هجرت ایدن

اقوامك باشلوجهلری درت قوم اولوب بونلر اكثر ملل اوروپانك اجدادی عد اولنور . برنجیسی اناطولی طریقیه یونانستانه و ایتالیایه هجرت ایدن پلاسکی قومیدرکه یونان ایله اسکی ایتالیالورلك اجدادیدر . ایکنجیسی غال قومیدرکه فرانسه و اسپانیا و ایرلانده اهلینک اجدادیدر . اوچنجیسی جرمان یعنی آلمان دیدیکمز قومدرکه باشلوجه صنفلر آلمان و فرائق و غوت و لومبارد و ساقسون و انکل و واندل طائفهلریدر . دردنجیسی اسلاو قومیدرکه موسقو و وله و صرب و خروات کبی ملتدردن عبارتدر .

آسیا انسانک منشی اولدینی کبی مدینتک دخی مبدئی اوله رق علوم و معارف اورادن غریبه طوغری منتشر اولمشدر . و اوروپاده الك اول کسب معلومات ایدن یونان ایله شمعی ایتالیا دیدیکمز لاتین قوملریدر . و ابتدا یونانیلر کسب قوت و مکنت ایدرک دولت ایرانییه رقیب اولوب کیانیان فرس ایله جنک و جداله باشلامشدر . و لاتینلر دخی تاریخ میلاد عیسادن یدی یوز الی اوچ سنه مقدم بنا اولنان و حالا ریمپانک پایتختی اولوب کتب عربیهده رومیه ولسان ترکیده قزل الما دینلان رومه شهرنده بر دولت تشکیل اتمشدر ایدی . و غالر و حشی و بقی پرست بر خلق اولوب سرسری کزر و خدمت عسکریه ارامق اوزره ایتالیاده و سائر طرفلرده طولاشور لردی . و شمعی فرانسه دینلان قطعیه اولوقت غالباً دینلوردی . فقط غالباً شمعیکی فرانسه الکاسندن دها بیوک اولوب رین نهرینک صول طرفنده واقع آلمانیا مملکتلرینک اکثرینی و ایتالیانک جهت شمالیهسنی شامل و محیط ایدی و اولوقت غالباده و علی الخصوص شمال طرفنده غالردن بشقه طائفهلر دخی وار ایدی . و ایوم فرانسه نك اهالی شمالیهسیله جنوبیهسی بیننده فرق و تفاوت اولوب بینلرنده کی مبنایت حالا بتون بتون زائل اولمامشدر . بروجه مشروح ایرانیلر ایله یونانیلر بیننده ظهور ایدن رقابت و عداوتدن طولایی وقوعه کلان محاربات کثیره دن ناشی طرفینه ضعف کلی طاری اولدینی جهتله ما کدونیا حکمداری فلیبک اوغلی بیوک الکساندری یعنی اسکندر الکبیر بتون یونانستانی ضبط ایتد کدن صکره ایران دولتی اوزرینه سفر ایدرک چقور او هیه کلوب دارا ایله پیاس طرفنده محاربه و اکا دخی غلبه ایدرک ایران ممالکنی و هندستانک بر مقدارینی تسخیر ایله پادشاه جهانگیر اولدینی حالده تاریخ میلاددن اوچویز یکریمی اوچ سنه مقدم بقته بابل شهرنده وفات ایتد کده دولتی کندوسنک سر عسکرلری بیننده بالتقسیم پیدا اولان مصر و سوریه و ما کدونیا دولتری اگرچه قوتلو و جسم دولتر ایدیهده حکمداران رفته رفته ذوق و سفاهته مبتلا اوله رق قوتلری ضغفه مبدل اولمشیدی .

رومه دولتی اوائل حالنده اگر چه پک قوتلو اولمیوب حتی تاریخ میلاد عیساندن بشیوز سنه مقدم غالر بودولت اوزرینه هجوم واندن یوز او توزاش سنه صکره کلوب رومه شهرنی احراق ایتمشلرایدی . لکن رومه لولر بوصورتله محاربه آیشهرق رفته رفته هر قومک کوزبنی او کرتمش اولان غالره غلبه ایله قوت و مکتلرنی انظار عالمه کوستر مشلردر . وغالرک قدیم الایامده مستقل حکمدارلری وار ایکن حکومت استقلایله اصولنی الغا ایله جمهوریت اوزره اداره مملکته قرار ویردکندن تفرقه حالنه دوشهرک یکدیگریله اتفاق ایده میوب هر یرده اول و آخر جمهوریت اصولنک فنالنی منتج اوله کلدیکی کبی غالرک دخی پریشانلغنی واسکی سطوت وقوتلرنیک زواننی موجب اولمشدر . ورومه لولر دولتری اوغورنده فداکارانه حرکت ایتدکری حالده بر منوال سابق دول یونانیه نك ضعف حاللرنی لدی المشاهده میدان کندولرینه قالدیغنی کوره رک جهانگیرک سوداسیله چیقوب نیجه دول و امک ممالکنی تسخیر ایلمشلردر . واسکی وقتلرده افریقا ده تونس شهری جوارنده بولتان قارتاج نام شهر جسم که بر الشامده واقع فیکه تجاری همتهله بنا اولمشیدی . بوشهر اهالیسی اولوقت بتون آدک رک تجارتنی ضبط ایله پک زیاده ثروت کسب ایلدکندن رومه لولر ایله بینلرینه حلول ایدن رقابت وعد اوتدن ناشی وقوعه کلان محاربه لرده غالر قارتاج لولره امداد ایلدیکندن مجدداً رومه لولر ایله غالر بیننده ظهوره کلان جنگ وجدال خیلی مدت تمتد اوله رق تاریخ میلاددن یوز طقسان سنه مقدم غالر کلیا مغلوب اولغله اندن صکره ارتق رومه لولر اوزرینه هجومدن اجتناب ایدر اولمشلرایدی .

انجق تاریخ میلاددن تقریباً التیوز سنه مقدم ازمیر طرفندن غالیایه هجرت ایتمش اولان یونان تجاری ایوم موجود اولان مارسیلیا شهرینی بنا ایله امر تجارتنی پک زیاده ایلر ولدوب بومناسبتله بتون غالیایه سواحلنده تجارتکاهلر پیدا اوله رق اولوقت بیاغی دنیانک تجارتنی قارتاج لولر ایله اشبو مارسیلیا اهالیسی انده ایدی . مارسیلیالولر غالیایه ده بعض شهرلر بنا ایتک ایستوب غالر ایسه انلرک بویله توسیع دائرة حکومت ایتلرنی چکه مدکندن اوزرلرینه هجوم ایله مارسیلیایی محاصره ایتدکندن مارسیلیالولر رومه جمهورندن استمداد ایتلریله رومه عسکری کلوب تاریخ میلاددن یوز الی درت سنه مقدم مارسیلیایی تخلیص ایتمشلرایدی . وجوق کچمکنسین رومه لولر قارتاج شهرینی ضبط و کلیاهدم ایلدکری جهته مارسیلیا تجارتنی ده زیاده کسب اهمیت ایلدیکندن غالر تاریخ میلاددن یوز یکرمی سنه مقدم تکرار مارسیلیا اوزرینه هجوم ایتدکندن رومه لولرینه اعانه وغالره

غلبه ایدوب بوکره ارتق مارسلیایی و اطرافنی ضبط و برسنجاق تشکیل ایله رومه حکومتته الحاق ایلمشدر .

الحاصل رومه لولر غالره و امم سائرهمه غلبه ایدرک ممالک یونانیه بی دخی تسخیر ایله پک چوق قدرت و ثروت کسب ایتمشدر ایدی . انجق رومه دولتی اوائل ظهورنده قرالیت وجهله اداره اولسه کلورکن قرالارک ظلم و غدرندن منتفر اولهرق جمهوریت اصولنه قرار ویرمش اولدقلرندن جمهوریتک موجب اولدینی تفرق و تشتت حالنه دوشمش اولدقلری حالده برمنوال سابق حاصل ایلدکلری غنا و ثروت حسبیله رومهیه هرطرفدن کلیتلو اموال کلهرک خلقی ذوق و سفاهته طالمیری اوزرینه اخلاق عمومیه فساد و ارمغله و کبرانک حرص مال و احتشامی حددن آشمقله رومهده انواع فتنه و فساد واقع و نیجه احوال ظلمیه شایع اولمقدن ناشی رومه جمهوری اولوقت دنیاده اک بیوک واک قوتلو برحکومت. ایکن تاریخ میلاددن التمش بش سنه مقدم پک زیاده قاریشیق برحاله کرفار اولمشیدی . اول ائنده رومهده بر بیوک خاندانندن (سزار) قیصر نامنده بر جنرال اولوب امور حربیه و سیاسیهده مهارت کامله سی اولدینی حالده رومه جمهورینک بو حال پراختلانندن استکراه ایله رومه بی ترک ایتمکله قرار ویره رک سردارلق یعنی باش قوماندانلق ایله غالبه کیتمشیدی . اوراده وقوعه کلان محاربات عظیمه نک نتیجه سنده غالر کلیا مغلوب اولمیریله تاریخ میلاددن قرق طقوز سنه مقدم غالبه ممالکنک اکثری رومه جمهوریتنه الحاق اولمشدر . بونک اوزرینه قیصر رومه سناتوسندن یعنی ملت مجلسندن بعض خصوصات استدعا ایتدکده جواب رد ویرمکله اودخی بن استدعالیمی قیلیجم ایله حصوله کتوریرم دیورومهیه کلوب قوه عسکریه ایله رئیس جمهور اولهرق ایمپراطور عنوانی آلمشدر . ایمپراطور لفظی لاتین لساننده فی الاصل قوماندان معناسنه ایکن صکره دن ظفر و غلبهیه مظهر اولان قوماندانلره مخصوص اولهرق استعمال اولنوردی . و قیصر قید حیات ایله رومه جمهورینک اک بیوک مناصب و مراتبی حائز اولهرق قرال کی بالاستقلال اداره مملکتنه قیام ایلمش اولدیغندن مختلف عنوانلرندن ایمپراطور عنوانی اول وقتک حکمنجه اک مهم اولان امور عسکریهیه عائد اولمیسله بو عنوان قیصرک جمله وظائفی شامل اولمق اوزره اک زیاده معتبر و مشهور اولمشیدی . واکرچه رومه اهالیسی قرالیت اصولندن منتفر اولدقلری جهته قیصر قرال عنوانی الماش ایهده مستقل حکمدار کی حکومت ایدرک کندو رسمی ایله سکه کسدرمک کی حکمدارلق نشانه لری کوسترمش اولدیغندن ناشی قرال اولمسندن اهالی خوف ایدر اولمشدر ایدی . بناء علی ذلك بعض اعداسی

کندوسنی سناتوده تاریخ میلاددن قرق درت سنه مقدم علناً قتل و اعدام ایلمشدر .
 مع مافیه خلقت حسن توجهنه مظهر ایدو کندن خلق زیاده مکدر اوله رق
 قاتلرینک خانلرینی احراق ایلمشدر . قیصر کندو املاک و عنوانرینی قیز
 قرداشی اوغلی اوقتاویوسه وصیت ایلمش اولدیغندن بروجه مشروح کندوسنک
 اعدامنده اوقتاویوس اون سکرک یاشنده ایکن خلق عندنده مقبول اولوب میلاددن بکرمی
 طقوز سنه مقدم رسماً امپراطور عنواتی اله رق بالاستقلال حکومته باشلامش
 وایکی سنه صکره رومه سناتوسی بالورانه کندوسنه انتقال ایدن قیصر اسمنی دخی
 کندو اسمنه علاوه ایتدکر نندن بشقه حکومتک مشروع اولدیغنی کوسترمک ایچون
 شایان احترام معناسنه اولان آغستوس عنواتی دخی الحاق ایلمشدر . و سناتوده
 برنجی مقام کندوسنه ویرلدیکندن برنجی معناسنه اولان پرنسیس عنواتی دخی
 المشدر . بک معناسنه اولان پرنس لفظی اندن مشتقدر . اوقتاویوس آغستوس
 حسن معامله ایله خلقی کندوسنه جلب وزماننده رومه دولتی اسایش و معموریت
 کسب ایلمش و حکومت مطلقه سنی بویله برطاق مختلف عنوانلر ایله ستر ایدرک
 قرال عنواتی الماش اولدیغندن رومه خلقی حالا جمهوریت باقی ظن ایدرلردی .
 او ایسه حقیقت حالده بر حکمدار مستقله عائد اولان وظائفی اجرا ایلردی .
 قیصر لفظی اسم خاص و امپراطور کلمه سی سردار مظفر معناسنه ایکن اندن ایکیسی
 دخی پادشاه معناسنه استعمال اولمشدر .

حضرت عیسی علی نبینا وعلیه السلام اشو آغستوس زماننده تولد ایلمشدر .
 و غالیان هنوز اله کچماش اولان یرلر دخی انک زماننده کاملاً رومه تصرفه
 ادخال ایدلمشدر . و غالیان اوزرینه اغیر ویر کولر طرح اولنوب غالر ظلم و تعدی
 التنده ازیلمشدر . فقط اولوقته قدر حال تشمت و تفرقه ده بولنان مختلف غال
 طاقه لری دخی بو کره رومه لولر طرفندن اداره واحده تحتنه قونلمش اولدیغندن
 جمله سی جسم واحد کبی متحد اولوبده بعده غالیانک بر جسم دولت اولسنه
 سبب اشته بو کیفیت اولدی دینه بیلور .

وینه آغستوسک زمان حکومتده غالییه خیلی رومه لولر کیدوب مکتبلر و تیارولر
 و سائر بنالر احداث ایله غالیاده آثار مدنیتی نشر ایتمش ایدی . فقط رومه لولرک
 مدنیتی صرف مادی و نفسانی بر کیفیت اولدیغندن اخلاق انسانیه بی تهذیب
 و اصلاح شویله طورسون بلکه افساد ایتکله لرینه کچن یرلر اهالیسنک اکثری
 درلو فنالقره مبتلا اولدقلری کبی غالر دخی بو مدنیته رومیه ایله طبیعی اولان
 حسن اخلاقلرینی ضایع ایتمشدر . رومه لولر بو وجهله طمع ایتدکری ممالکک

اکثرینی ضبط ایله مدینتی نشر ایتملرله برابر نیجه ملل واقوامک اخلاقی بوزمشلردر . فقط جزیره العرب ایله جرمانیایه ظفریاب اوله مدقلری جهته عرب وجرمان قوملرینک اخلاقی رومه مدینتیه لکه دار اولیوب حال طبعی اوزره قلمشدر . و صکره دن جهانی تجدید ایدن بوایکی ملتدر . چونکه ینه آغستوسک قیصر لغنده اسویجره ودالماسیا وخرواتستان وروم ایلی ومصر مملکتلری ضبط ایله رومه دولته الحاق اولمش اولدینی حالده رین نهری طرفنده رومه لولرک مغلوبیتی ظهور ایتمکله جرمانیایه ظفریاب اوله میوب بو کیفیت آغستوسک زیاده کدرینی موجب اولمشیدی . وتاریخ میلاددن اون درت سنه مرورنده آغستوس فوت اولوب خلفی تیبریوس پک فنا وظالم بر شخص اوله رق یتاغنده اخناق ایله اعدام اولمشدر . وانک قیصر لغنده قدس شریف والیسی بولسان پلات زماننده حضرت عیسانک صلبه قیام اولمشیدی . اندن صکره کلان ایمراطور لر هب بر بردن فنا وجهه سی سوء اخلاقه وانواع سفاهته مبتلا اولدقلرندن پیدر پی فتنه وفسادلر ظهور ایدرک اکثری تسمیم ایله یادیکر صورتله اعدام قلمشدر .

قاتولیک مذهبنده بولنان نصارانک اعتقادنیجه ریمپالر حضرت عیسی علیه السلامک ریوزنده خایفه سی وحواریوندن بطرسک خلفیدرکه حضرت عیسانک ملا اعلایه رفغندن صکره تلقین دین عیسوی ایچون بطرس رومه یه گلش ایسه ده اولوقلر دین عیسوی علناً اجرا اولنه مدیغندن هر یرده اولدینی کبی رومه ده دخی عیسویلر محتفی اولدقلری حالده بطرس ایله اکا تابع اولنلردن خیلی کیمسه لر رومه ده چارمیخه کرلمشدر . وقسطنطینک عصرینه قدر عیسویلر حقنده پک چوق عقوبتلر اجرا اولنه گلشدر .

ایمراطورلرک سوء اطوار وافراط مظلندن ناشی غالباً واسپانیا طرفلرنده اختلال ظهور ایدوب بر طرفدن دخی ارض فلسطینده یهود ملتی محاربه یه قیام ایلمش ایسه ده اول اراق رومادولتی براز کیدوسی طوپلایوب بومثللو اختلالاتی دفع و (بریتانیا) انکلتره جزیره سی کاملاً تسخیر واره صره طونه حدودنک انسلاب امنیتته باعث اولان افلاق قطعه سنه رومه لولردن براز مهاجر نقل وتوطن ایله طونه حدودینی تأمین ایلدکن بشقه اولوقت ایرانده موجود اولان اشکانیان دولتی اوزرینه سفر ایدرک تابصره کورفرینه قدر اولان یرلری ضبط واستیلا ایلمش اولدینی حالده جزیره العربدن برقارش یر آله میوب بوایه رومه لولرک کبرینه طوقدیغندن سوریه یعنی بر الشام والیسی اولوقت شام شریفدن لوط دکرینه قدر اولان یرلری عربستاندن معدود اولمدینی حالده عربیا یعنی عربستان تسمیه

ایلمشیدی . قیصر لر حکمدار مستقل طرزنده حکومت ایده کلدکری حالده وراثت اصولی جاری اولیوب انتخاب قاعده سی دستور العمل اولدیغندن جمهوریت حالندن قوروتیله مامشیدی . حالبوکه بروجه سابق صیق صیق ایمرطور لر اعدام اولنه کلدیکندن انتخاب ماده سی اسافل انده قالب عسکری طاقی ایسه آچه ایله قیصر انتخاب ایدر اولمشلر .

وعلی العموم رومه اهالیسی ذوق سفاهته وحب احتشامه طالمشدر ایدی . بناء علی ذلک یوز سکسان سنه میلادیه سنه طوغری رومه دولتی یوز یکرمی ملیون اهالی به حکم ایدرک هر یرده معموریت اعاده اولمشیکن انقراضه یوز طوته رق کوندن کونه اسباب تنزلی ترقی بولمغه باشلامشیدی . ایکی یوز سنه میلادیه سنه طوغری جرمانیا لولر غالبایه تجاوزه باشلا یوب رومانک بوجمله قوه تحفظیه سنک تنزلی اکلادقیری کی اولکیدن زیاده تجاوزاته اجتسار ایدر اولمشدر . ایکی یوز یکرمی تاریخ میلادیسنده اشکانیان دولتک انقراضیه ایران دولتی ساسانیان سلاله سنه کچوب مجدد دولت اولان اردشیر دولت ایرانیه نک حدودینی دارانک زمانده اولدینی کی بحر سفید و مرمره دکرینه قدر توسیع املنه دوشه رک رومه دولتندن بر چوق یرلرک ردینی مطالبه ایتمسی اوزرینه رومه ایمرطور (اسکندر) الکساندری نام قیصر جانب شرقه عزیمت ایله محاربه به مجبور اولوب انجق بومحاربه شرقیه اتناسنده جرمانیادن بعض طوائف تکرار غالبایه دخول ایلمش اولدیغندن الکساندری رین نهری حدودینک تأمین ایچون اولطرفه عودته مجبور اولمشیدی .

جرمانیا لولردن رین نهری طرفنده حیوان سوریلرینی بسلمک ایچون طولاشان بر قاق کوچک طائفه دخی کندولرینی رومالولردن محافظه ضمنده اتفاق ایدوب کندولرینه فراتق یعنی سربست و مستقل اسمنی اطلاق ایدرلردی . بو اتفاق سببیه قوتلشوب ورئیسلرینه اطاعتلری حسیله تشبث ایتدکری امورک عهده سندن کلوب بولردن جرمانیاده واقع سال نهری کنارنده توطن ایدرک سالیق فراتق دیو تسمیه اولنانلرک زیاده شهرت بولمشلر بو فراتقلر دخی سائر باشلو طوائف جرمانیه کی غالبایه تجاوزه باشلامشدر ایدی .

الحاصل رومه حدودنده کی طوائف علی الخصوص جرمانیا لولر متادیا حدودی تجاوز و تخطی ایده کلوب دولت رومیه ایسه دوچار اختلال اوله رق صیق صیق قیصر لر خلع و قتل اولنور . برقیصر قتل اولدینی کی برچوق کسان بروقده قیصر لوق ادعاسنه قیام ایدر ایدی . حتی ایکیوز یمش سنه میلادیه سنده اوریلیانوس رومه ده ایمرطور لغه انتخاب اولدوقده غالبایه وشام قطعه سنده دخی ایمرطور لوق

ادعاسنده بر رکشی وار ایدی . وشام طرفنده کی فوت اولدوقده حکومتی زنوبیا نام زوجه سنه قالمغله اور یلیانوس مرقومه اوزرینه حرکت ایدرک پایتختی اولان (پالمیر) تدمر شهرینی تخریب ایتدکن صکره غالیایه کیدوب اوراده دخی مظفر اولمش ایسهده ایران سفری آچلمغله اولظرفه عزیمت ایدرکن بر فته و دسیسه ایله اعدام اولمشدر . اندن صکره کلان ایمپراطور لرایسه تخت قیصریده چوق طوره میوب اگرچه المانیادن غالیایه دخول ایدن طوائفی دفع واعاده ایده بیلمشلر ایسهده صکره لری حدودک محافظه سی ضمننده انواع طوائف اجنیه یی عسکر لیکده استخدامه مجبور اولوب بودخی رومه دولتک مشکلاتی تزیدد ایلمشدر .

مؤخرآ قیصر اولان مشهور قسطنطین حالک فالغی درک ایله دین عیسوینک نشر واعلانته قرار ویره رک اوچوز اون اوچ سنه عیسویه سنده ایتالیا ده کائن میلان شهرنده دین عیسوینک سر بستینی اعلان ایتمشدر . و برمدت رقباسیله اوغراشوب نهایت جمله سنه غلبه ایدرک کسب استقلال ایلمش ایسه ده بودین بختنده رومه اهالیسندن اندیشه ناک اولوب رومه شهرندن دخی متنفر بولنغله پایتختک دشمنی اولان ایران دولتسه قریب محله بولمنسی لازمه دن اولمق کی بهانه لر سرد ایدرک پایتختک تبدیلنه قرار ویرمش و رومه شهرینک بانسی پک اسکی و قتلرده بحر سفید بوغازی خارجنده بابا بورنی جوارنده واقع توروا شهری اهالیسندن ایش دیو رومه لور بیننده بر اعتقاد اولدیغندن قسطنطین دخی بوکارایه توروا شهری خرابه سی اعمار نه نیت ایلمش ایسهده مؤخرآ بوندن فراغت ایله بزانتیون قصبه سنه کلوب اوراده استانبول شهرینی بنا ایدرک پایتخت اتخاذ و بتون دولتسه معتبر طوتیله جق دین بوندن صکره دین عیسویدر دیو اعلان ایتمشدر . و مجرد پایتخت جدید خلقی اولمق ملایسه سیله یونان طائفه سنه دخی رومانی یعنی رومه لو دینلمشدر که انک مرخی اوله رق روم تعمیری حالا باقیدر . و اولوقته قدر دین عیسوی غالیاده خفیا اجرا اولنه کلور کن استانبوله مر بو طیتی جهته بوکره اورانک اهالیسی دخی عیسوی اولمشدر . فقط ایکی پایتخت بیننده پیدا اولان رقابتدن ناشی دولتک مشکلاتی تزاید ایدرک ارتق استانبولدن بتون اوروپانک اداره سی مشکل اولوب قسطنطینک اوغلی و خانق اولان قسطنطیوس انواع اختلالات ایله مشغول اولمشدر . و اول اراتق سالف الذکر فرائق طائفه سی رین نهرندن عبور ایله غالیایه دخول و تجاوز ایلمش اولدیغندن قسطنطیوس کندو اقر باسندن جولیانوس نام ذاتی سر عسکر لیکه

غالبه مأمور وارسال ایتکله اودخی بو طائفه نك برازینی رین نهرینك قارشو
 یقه سنه طرد ایدوب فقط دیکر لرینه دخی رومه تابعیتی قبول ایتك شرطیه
 بلجیقاده اراضی اعطاسنه مجبور اولمشیدی . اول خلالده جولیانوس عسکری
 طرفدن قیصر لغه اتخاب اولنوب متعاقبا قسطنطیوس دخی فوت اولمغین جولیانوس
 اوچوز التمش بر سنه عیسویه سنده ایمپراطور لقله استانبوله کلمش واستانبوله
 بت پرست آیینك اعاده سنه چالشمش ایسه ده مقتدر اوله میوب اندن صکره کلان
 قیصر لر دخی هپ دین عیسویده بولنمشلردر .

اوچوز التمش طقوز سنه سنده قیصر اولوب اون التی سنه حکومت ایدن
 تیود سیوس عصر نده دخی ممالک غربیه ده رقیب لر ظهور ایتمش ایسه ده جمله سنی
 دفع ایله استانبوله استقلال تام اوزره قیصر لوق ایدوب انجق رومه دولتی ایکی
 اوغلنه تقسیم ایدرک بری دولت غربیه ودیکری دولت شرقیه اولوق اوزره
 ایکی دولت میدانه چیقمشدر . دولتیك حدودی اشقودره شهری ایدی .
 دولت شرقیه فاتح سلطان محمد خان حضر تلرینك عصرینه قدر باقی قالمشدر . اما
 دولت غربیه همان انقراضه یوز طوتوپ پك چوق حکومتلره منقسم اوله رق
 اوروپا قطع سی بر بشقه هیئته کیرمشدر . چونکه اول اوانده رومه دولتنده
 علائم انقراض پیدا اولوب ایکی به انقصاصی دخی اسباب انقراضك بری اولدقدن
 بشقه اسباب خارجیه دخی اکسک اولمامشدر . شو یله که رومه قیصری رومه
 شهرینی ترک ایله روانه شهر نده ساکن اولوب بو انواده ایسه جرمان طوائف
 رومه دولتیك ضعفی کورهرک ایتالیا وغالبه اراضی لطیفه سنه کوز دیکمه
 باشلامشدر ایدی . فقط بو اوانده تاتار ستاندن خن اسمیله بر عظیم قومک اوروپایه
 طوغری حرکت ایتمکده اولدینی شایع اولغله جرمانیا جنسندن بحر سیاهک
 سواحل شمالیه سنده ساکن اولان غوت طائفه لر ی خنلردن خوفله طونه یه طوغری
 حرکت قیام ایتمش واصل جرمانیاده بولان طوائف دخی بونی ایشیده رک یرلرندن
 اوینایوب طاق طاق طولاشمغه باشلامش ایدی . غوتلرک هپسی خنلردن خلاص
 اوله میوب بر طاقی انلره تبعیت و بر طاقی دولت شرقیه رومیه یه دخالت ایتمشلر ایدی .
 فقط غوتلر وحشی بر خلق اولدقارندن دولت شرقیه بولردن چوق زحمت چکوب
 نه حال ایسه کاه تهدید کاه تألیف ایله قوللانیلوب سائر طوائف جرمانیا کی بولر
 دخی غربیه میل وتوجه ایتدکدرندن دولت شرقیه جه غائله لر ی خفیف کچشدیرلمشدر .
 اما دولت غربیه رومیه ممالکنه بویله بر چوق طوائف جرمانیه داخل اولدقده
 بعضیسی دولتیك خدمت عسکریه سنده استخدام اولنمش ایسه ده رومه قیصر لکنه

عظیم زحمت و یروب ایتالیایی تخریب و برار الق علوفه لرینی اله مدقلرندن رومه
 شهرینی یغما ایتد کدن صکره غالبیه کچوب اوراسنی دخی غارت ایلمش لدر . بونک
 اوزرینه بریتانیا والیسی رومه عسکر یله غالبیه کچوب بو طوائف جرمانیایی تادیب
 و چونغنی اسپانیا طرفه دفع ایلمش اولدیغنی حالده ایچلرندن بورغون طائفه سی
 غالبیه اقامته رخصت المشلر در . مؤخر آغوتلر دخی غالبیه کیدوب اورادن
 اخراج لری قابل اولماغله کندولرینه رومه قیصری طرفدن اراضی کواستردیککی کبی
 در تیوز اون اوچ تاریخ میلادی سنده بورغونلره دخی طائفه متحابه عنوانی ویر یله رک
 بعض شرائط عقد یله ایچلرندن برقرال انتخاب ایتملرینه جانب ایمراطوریدن موافقت
 اولنمشدر . و برمنوال سابق اسپانیا طرفه طرد اولسان طوائف جرمانیه دن
 و اندال طائفه سی که اندلس بونک غلطیدر . افریقا قطعه سننده واقع تونس طرفه
 کچو رک اوراده بر حکومت مستقله تشکیل ایتمش لدر . مؤخر آ استانبول قیصری
 بونلرک اوزرینه سفر آچهرق بورالرینی ضبط ایدوب متعاقباً ملت اسلامییه ظهور
 ایله بو حوالی بی فتح ایتمکله و اندالردن بر اثر قالمیوب فقط اندلس ولایتی انلره
 نسبتله تسمیه اولنمشدر . و بر وجه مشروح غالبانک بر طرفه بورغون و بر طرفی
 غوت طائفه لری ضبطنده بونلرک باقی یرلری دولت غریبه رومیه النده قالمش
 ایسه ده بو ایکی طائفه کیتدیجه میدان المقده ایدی . اول ائنده فرانقلر صداقت
 ایله دولت غریبه یه خدمت ایدرک دیگر طوائف جرمانیه یی غالبیه دخولدن منعه
 چالشمشلر ایسه ده مقتدر اوله مدقلرندن و غوتلر ایله بورغونلرک قوتحاتی کوره رک
 انلر دخی غنائمدن حصه مند اولق ارزوسنه دوشدکلرندن رین نهری کنارنده
 تجمعیه باشلا یوب تخمیناً در تیوز یکرمی سنه عیسویه سنده انلر دخی با حقیقا جانبه
 کیدرک بر کوچک حکومت تشکیل و غالباً حدودنده واقع طورونه شهرینی مقر
 حکومت اتخاد ایلمش لدر . طوائف جرمانیه بر وجه مشروح ایتالیا و غالباً
 قطعه لرینی هرج و مرج ایلدکلری حالده ادق بریتانیا جزیره سنک ضبط و ربطی
 قابل اوله میه جنی اکلاشلدیغندن اوراده کی رومه عسکری جلب و اعاده اولنمی
 اوزرینه اهالیسی کندولرینی اسقوجیا لوردن محافظه ایچون جرمانیانک طرف
 شالیسندن کلان انکل و ساقسون طائفه لرندن استمداد ایتمکله انلر دخی کلوب
 در تیوز قرق سنه میلادی سنده بریتانیایی ضبط ایلمش لدر . تر کله سی مملکت
 معناسنه اولوب انکل طائفه سنه اضافه بریتانیا جزیره سی دخی انکلتره تسمیه
 اولنمشدر .

بو ائنده ایسه خن چاری اولان ایتلا نام خاقان بش التی یوز بیک عسکرله

غربه متوجهاً حرکت و راست کلدیکی بر لری غارت ایدرک کلوب و روم ایلنیک
 بعض محالرینی تخریب ایتدکدنصرکه دولت شرقیه رومیه دن خراج اخذیله
 اکتفا ایدوب اندن غربه طوغری حرکت ایدرک بر طرفن مقاومت کورمکسزین
 غالیانک تا وسطنه قدر کیتمشیدی . بونک اوزرینه رومه لولر ایله طوائف جرمانیه
 اتفاق ایدوب هر طرفن اوشوتی ایدرک مقاومته ابتدار ایتلریله غالیاده وقوعه کلان
 محاربه عظیمه ده طرفیندن حسابسز نفوس تلف اولمشدر . ایرتسی سنه خن
 خاقانی سالف الذکر ایتلا ایتالیاه عزیمت ایدوب ریمپانک یعنی رومه پسقپوسنک
 رجاسی اوزرینه اخذ غنائم ایله اکتفا ایتمش و بر سنه صکره ایتلا وفات ایدوب
 خنلر دخی قره دکز طرفه طوغری طاغیلوب کیتمشدر . ایتالیا اهالیسی بوجه
 مشروح ایتلانک تقریبنده اطرافه متفرق اولدقلرنده بعضیلری لاجل التحفظ
 اولوقت یعنی درتیوز الی ایکی سنه میلادیه سنده ونیدک شهرینی بنا ایتمشلر ایدی .
 خنلرک غالیه سی بر طرف اولدقلدن صکره غالیاده بولنان طوائف جرمانیه مجدداً
 رومه لولر ایله منازعهیه قائلشمش و دولت غربیه نیک حالی بر مرتبه ده فالتشمشدر .
 علی الخصوص غوت طائفه سی کبر و عظمتی آرتیروب بتون اسپانیایی استیلا ایله
 غالیانک طرف جنویسینده متصرف اولدقلری ممالکه الحاق ایتمشلر در . مؤخرآ
 ملت اسلامیه کلوبده اسپانیاه عبور ایلدکلرنده غلبه ایتدکلری دولت اشته بوغوت
 دولتی ایدی . برمنوال مشروح هر طرف بر حال اختلالده ایکن درتیوز التمش بر
 تاریخ میلادیه سنده رومه ده حادث اولان برفته سببیه رومه قیصرینک اعدامی
 وقوعنده انک طرفداری و غالییا سرداری اولان اکیدیوس رومه اطاعتدن
 چیقوب غالیانک رومه تصرفنده بولنان طرف شمالینده مستقلاً حکومت ایتمه
 باشلامش و درتیوز التمش درت تاریخ میلادیه سنده ساکن اولدیغی سواسون شهرنده
 مسموماً وفات ایتدیکنده یرینه اوغلی کچوب پدیری کی مستقلاً حکومت ایتمه
 و غالیانک جانب جنوبی و شرقیسی دخی بر وجه مشروح غوت و بورغون حکومتلری
 تصرفنده بولمغله غالییا بتون بتون روما حکومتدن تفریق اولتمش اولدی .
 و دولت غربیه یدنده یالکز ایتالیا قطعه سی قالمش اولدیغی حالده ایمپراطورلر
 کندو خدمتلرنده بولنان عساکر اجنبیه جنرالارینک تحت تحکمنده قاهره سوزلری
 بر طرفه نافذ اولمز ایدی . بوجنراللردن (اود آقر) نامنده بری انواع المان
 طوائفدن مرکب تحت قومانده سنده بولنان بر اردو ایله کلوب درتیوز یتمش التی
 سنه میلادیه سنده رومه قیصرینی خلع ایله کندو قرالیتی اعلان ایلمشدر . اشته
 دولت غربیه رومیه نیک نهایتی بو اولوب انک یرینه بر المان قرالیتی قائم اولمشدر .

فقط طوائف جزماتیه دن طونه طرفنده بولنان غوت طائفه سی بوقرال اوزرینه سفر آچهرق اکا غالب کلوب درتیوز طقسان اوچ سنه میلادیه سنده ایتالیان قرالیتی ضبط ایله روانه شهرینی مقر حکومت اتخاذا ایلمشدر .

بروجه مشروح دولت غریبه رومیه اساسندن منهدم اولدقده انک چوروک تملری اوزرینه بنا اولنان حکومتلر دخی پایدار اوله مامق امور طبیعی دن اولدیغنه نظراً غالباً کرب رومه لولرک قرالی عنوانیه حکومت ایدن اکیدیوس اوغلنک و کرب غوت و بورغون طائفه لرینک حکومتلری اساسسز برحاله بولندیغندن و بونجه سنه لردنبرو اجنبی حکمنده بولنه رق همتلرینه قنور کیش و اخلاق طبیعی لری رومه مدنیت مادیه سیله بوزیلوب حب وطن داعیه سنندن کندولرنده اثر قلامش اولان غاللرک میدانه چیقوبده برحکومت تشکیل ایلملری دخی قابل اولدیغندن ارتق بورالرده رومه لولرک سوء اخلاق و اطوارینه بولاشمش برقومک حکومتی مقتضای حکمتدن اولدیغی حالده غالیانک بو حالی بلمشاهده بلچیتاده بولنان و فرانقلرک رئیس اولان مرووتینج خاندانندن قلوویس قنوحات عظیمه املنه دوشه رک درتیوز سکسان الی سنه میلادیه سنده برکون بشیک آدم ایله اکیدیوس اوغلنک پایتختی اولان سواسون شهرینه واروب ضبط ایتمی اوزرینه هر طرفدن فرانقلر تجمع ایدرک آزوقت طرفنده قوتی ترقی بولوب بو وجهله غالباً فراتق دولتی شکل ایلمشدر . و اولوقت اکثر اوراق و سندات لاتین لسانی اوزره یازلمغله لاتین قاعده سی اوزره فراتق لفظندن فرانسیا کلمه سی یایلمش و بعده فرانسه دینلمشدر .

قلوویس بت پرست اولوب انجق بورغون قرالی خاندانندن تزوج ایتدیگی قیز عیسوی دیننده بولندیغندن انک سببیه قلوویس دخی عیسوی قبول ایتمش و عیسوی اولدیغی کون اوچ بیک عسکری دخی برلکده دین عیسوی به داخل اولدقلرندن بین النصراری جماعت عیسویه نک بیوک اوغلی عنواننه مظهر اولوب اندن صکره بو عنوان فرانسه قرالری نک القابنه علاوه اولمشدر . فرانقلرک بت پرستک زماننده تنظیم اولمش برقانوننامه لری اولوب بو کره قلوویسک همتیه اساس دین عیسوی اوزرینه اصلاح اولنه رق غالیانک اصل فاتحی فرانقلرک سالیق طائفه سی اولغله بو وجهله قلمه النان قانوننامه به سالیق قانوننامه سی دینلمشدر که خیل وقت رومه قوانینی ایله برابر جاری اولمشدر . و اوچویوزسنه صکره فراتق قرالی مشهور شارلمان بو قانوننامه نک خیل ماده لرینی رومه قوانینه تبدیل ایله تعدیل ایلمش ایسه ده ینه سالیق قانوننامه سی فرانسه قوانینک برنجی اساسیدر .

جرائمك اثباتي حقدده فرانكلرك غريب اصولی اولوب شویله که متهم اولمیان کیمسه من طرف الله محفوظ اولمق و بو جهته حقی اولان غالب کلمک اعتقادنده اولدقلرندن مدعی ومدعی علیه میدانه چیقوب قلیج ایله مقاتله ایدرلردی . حالا اوروپاده دوه لو دینلان مبارزه اصولنک اجراسی اندن قالمشدر . وسالیق قانوننامه سی حکمنجه عنوة ضبط اولنان یرلر خدمت عسکر یه به مخصوص اولمسیله یالکز ذکوره تفویض اولنهرق نسیاه انتقال ایتدیکنه وفرانسه حکومتی دخی فتوحاتدن معدود اولدیغنه مبنی فرانسه ده نسا طائفه سنک تحته جلوس ایتدیکی یوقدر . قلوویس دیگر فرانق طائفه لری رؤسانک برر صورتله یرلرخی ضبط وآز وقت ظرفنده پک چوق فتوحات ایله دائرة حکومتی توسیع ایدرک بر طرفدن حدودینی رین نهرینه قدر تمید ایلوب بر طرفدن دخی بورغون قرالی حربا خراج اعطاسنه اجبار وغالیاده حکومت ایدن غوت قرالیله اولان محاربه سننده دخی غوتلری عظیم هزیمت ومغلوبته دوچار ایلمش واول عصرده فوق العاده شهرت وشان قزاشدر . کندوسنک فتوحاتی تسهیل ایدن بر سبب دخی بوایدی که غالر ورومولر قاتولیک وغوتلر ایله بورغونلر اریان مذهبنده ایدی . قاتولیک عمومی معنانه اولهرق جماعت عیسویه مذهبی دیمک اولوب قاتولیکلر اب ایله ابنک جوهری بر اولدیغنه ذهاب ایله الوهیت عیسایه قائل اولورلر اریان که اوچیوز تاریخ عیسویسندن صکره اسکندریه ده اریوس نام پاپاس طرفدن نشر اولنغه باشلامش بر مذهبدر بوکا قائل اولنلر الله تعالی خالق وروح الله مخلوقدر وروح الله که کلمة الهدر . حضرت عیسانک روحی مثابه سننده اولهرق بدن عیسی سائر ابدان انسانیه کیدر . وروح القدس دخی بشقه بر جوهردر دیرلر . والحاصل طریق توحیده کیدرلر ایدی اوچیوز یکرمی بش سنه سننده ازنیق شهرنده منعقد اولان پستقوس مجلس مذهبیسننده اریوسک بومذهبی اکثریت آرا ایله رد اولنمش ایسه ده ینه استانبولده برچوق کسان بومذهبه ذاهب اولدقلرندن ممالک غربیه ده دخی برخیلی پستقوسلر بوکا تابع ایدیلر . صکره دن بومذهب بین النصاری متروک اولهرق اقایم ثلثه اعتقادی هر طرفده قبول اولنمشدر . غوت و بورغون طائفه لری غالییه واردقلرنده اریان مذهبنده اولوب غالر وایتالیولر ایسه قاتولیک اولدقلری کبی قلوویس دخی قتولک اولدیغندن هر طرفده ابنک غالییتی ارزو اولنوردی . وفی الواقع هر یرده غلبه یه مظهر اولهرق آز وقت ظرفنده برکچوک طائفه نک حکومتی فوق العاده توسیع ایلمش ویاختی پارس شهرینه نقل ایله بشیوز اون برسنه میلادیسننده اوراده وفات ایتمشدر .

واندن صکره اوغللری دخی پدرینک اثرینه کیدرک جرمانیادن برچوق پرلر قبح و بورغونلرک مملکتی ضبط ایتدکلرندن بشقه ایتالیاده حکومت ایدن غوتلر دخی بشیوز قرق سنه میلادیه سنده زیر تصرفلرنده بولنان پرووانس ولایتی یعنی مارسلیا جهتی انلره ترک و فراغ ایتمکله بالجمله غالباً مالکی و جرمانیانک برقلعهسی فرائق دولتی یدینه کچمشدر .

استانبول قیصری و ایاصوفیه نیک بانسی اولان ژوستیانوس دخی اول ائنده ایتالیاده بولنان غوت دولتیله محاربهیه شروع ایلمش اولدیغندن فرائقاری طرفه جلب ایتمک اوزره غالباً حقنده ادعا ایلدیکی حقوقی فرائق قرالرینه ترک و فراغ ایلمشدر . و بو محاربه خیلی مدت تمتد اولوب نهایت قیصر غلبه ایدرک بشیوز الی بش سنه میلادیه سنده ایتالیایی ضبط ایله استانبوله تابع قیلمشیدی .

ژوستیانوس رومه قیصره سنک قوانینی جمع ایتدیره رک برکتاب یاپدرقدن صکره کافه مواد حقوقیه به دائر مشهور رومه تألیفاتی جمع و خلاصه ایله غایت نفیس برکتاب ترتیب ایتدیرمشدر . و بو ایکی کتاب شرق امپراطورلغنده معتبر اولمشدر . انجق بونلر لاتین لسانی اوزره اولوب دولت شرقیه اهالیسنک اکثری ایسه یالکز یونان لسانی بیلدکلرندن مؤخرأ یعنی طقوز یوز اتمش تاریخ میلادیسنده بو کتابلردن یونانجه بر خلاصه یاپیلوب اندن صکره روملر بیننده بو خلاصه دستوز العمل اولمشدر .

ژوستیانوس بومثللو معتبر اثرلر میدانله قویدقدن بشقه بروجه مشروح اسکی روم قیصرلرینک وطنی اولان ایتالیایی دخی ضبط ایله ممالکنه الحاق واقسارق عنوانیله بروالی تعیین ایلمشدر . و بشیوز اتمش سکز سنه میلادیه سنده جرمانیا طوائفندن لومبارد طائفهسی ایتالیایه کلوب اقسارقه غلبه ایتمکله ایتالیاده لومبارد حکومتی ظهور ایتمشدر که مقرر حکومتلری پادیشهری ایدی لکن ایتالیانک سواحلنده واقع اقسارق ایالتی ضبط ایده مدکلرندن بو ایالات ایله وندیگ و رومه و ناپولی شهرلری حوالیسی وسچلیا آطهسی استانبول قیصرینک تصرفدن قالمشدر . فقط رومه بسقپوسنک نفوذ روحانیسی کوندن کونه تزاید و ترقی ایتمکده بولمشدر .

چونکه دین عیسوینک مبدأ ظهورنده هیچ عمومی بررئیس روحانی اولیوب اکثری حقی اوله رق شوراده بوراده تشکل ایدن جماعتلرک امور دینیله رینه باققی اوزره اختیارلر بینلرنده بری انتخاب اولنور و بعده کچوک جماعتلره نظارت ایتمک اوزره بیوک جماعتلر طرفندن بریسی بالانتخاب اکا ناظر معناسنه اولان بسقپوس اسمی اطلاق ایدیلور ایدی . شوقدرکه رومه بسقپوسی برمنوال سابق

حواریوندن بطرسک خلفی اولدینی جهته سائر پسقپوسلردن زیاده اعتباره مظهر اولوردی . فقط کرك ایمراتورلر عصرنده و کرك جرمانیا حکمدارلری زمانده انی حکومت ایشنه قارشدرمزلردی . علی الخصوص قسطنطیندن صکره ایمراتورلر رومه پسقپوسنک افکار استقلال کارینسی اکلابوب حدینی تجاوز ایتدرمک شویله طورسون مجالس دینه نک اجتماعی بيله ایمراتورلرک رخصته منوط ایدی فقط صکره لری ایمراتورلر اکثریا رومه شهرنده اوتورمیوب میلان کبی بعض شهرلری پایتخت آتخاز ایتدکلری کبی مؤخرآ ایتالیا قطعہسی بروجہ مشروح استانبول قیصرلغنه الحاق اولدقدہ افسارق عنوانيله تعیین اولنان ایتالیا والیرلی دخی روانه شهرنده اقامت ایدوب رومه ده بولنان ملکیه مأمورلری ایسه خلقتک نظرنده کچوک کورینتہرک رومه شهرنده اک بیوک واک معتبر ریمپاا یعنی رومه پسقپوسی بولمغله هر خصوصه اکا مراجعت اولنوردی . والحاصل استانبول قیصرلرینک مساحه سندن و کیتدکجه دولت شرقیه رومیه ده دخی ضعف کلہرک رومه نک احواله باقغه وقت اوله مدیغندن رومه شهری همان کندو کندویه اداره اولنور برحاله کشیدی . وپاا لفظی بابا معناسنه اولان پاپاس کلمه یونانیہ سندن مأخوذ اولهرق بالجمله پسقپوسلره اطلاق اولنورکن صکره دن رومه پسقپوسنه مخصوص اولشدر . والتیوز سنہ میلادیہ سنہ طوغری پسقپوسلردن بعضیری ریمپاا خلیفه الہدر دیواعلان ایتمک باشلامشیدی . ومیلادک بشیوز طقسان سنہ سندن التیوز درت سنہ سنہ قدر رومه پسقپوسلنی مسندنده بولنان مشهور غره غوارک یورطی کونلرینی وکلیسا آیین ومراسمنی وادعیہ والبسہ مخصوصہ سنی ترتیب وتظیم ایدن اودر انک عصرنده دین عیسوی کرکی کبی تأسس ایدرک اوروپاده پک زیاده منتشر اولمش وپااالق مسندی خیلی رونق واعتبار بولمش ایدی . پای تحت قیصری و دین عیسانک منشأ اعلان وانتشاری اولان استانبولک بطریق پاییه تفوق ادعا سنده اولهرق انک بویله مرجع انام واساقفه اولسنی چکه مزدی . لکن بوائنده دولت شرقیه نک پک چوق غوائل اولدیغندن رومه ایشلرینه باقغه وقتی یوغیدی . علی الخصوص کسری ایله قیصر بیننده التیوز اون بر سنہ میلادیہ سندن صکره ظهور ایدن محارباتده عسا کر فرس غالب کلوب انطاکیه ودمشق وقدس شهرلرینی استیلا ایدرک کسری بوحوالیده بتون بتون دین عیسوینک احساسیله انک یرینه مجوسی دینک اقامہ سی نیتہ دوشمشیدی . بو عصر ایسه عصر سعادت محمدیه اولوب قرآن کریم آیت بآیت نازل اولهرق جهانک زخارف شرکدن تطہیری ایچون بتون جهانیانی شریعت بیضای احمدیه به

دعوت ایله انذار و تبشیر بیور مقده ایدی . وروملر دخی بودعوتده داخل
ایسه لرده اهل کتاب اولملری جهت جامعه سنه نظراً ملت اسلامه یقین و فرس
دولتی ماواى مشرکین اولملین فرسک بویله عربستان حدودنده اهل کتاب
اولان رومه غلبه سندن کروه مشرکین ممنون اوله رق اهل اسلامه قارشو نصارا
ایله سز لر اهل کتابسکر بز لر امی بز حالبوکه بزم اخواتمز سزک اخوانکزه غلبه
ایتدی البت بزده سززه غلبه ایلرز دیو اظهار شماتت ایتملریله خاتم الانبیاء علیه ا کمل
التحایا افدمنز حضرت تلرینه کوچ کلسی اوزرینه (الم غلبت الروم فی ادنی الارض وهم
من بعد غلبهم سیغلبون فی بضع سنین لله الامر من قبل ومن بعد ویومئذ یفرح
المؤمنون بنصر الله) آیت کریمه سی نازل اولمشدرکه روم عربستان حدودنده
مغلوب اولدی وانلر کندولره غلبه اولندقدن صکره بضع سنینده غلبه ایده جکلر در .
مقدم ومؤخر امر الله کدر واولکون مؤمنلر نصرت الهیه ایله فرحیاب اولورلر
دیملر . بونک اوزرینه ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرت تلری مشرکینه خطاباً
الله سزی قریر العین ایتمز والله روم البته بضع سنینده فرسه غالب کلور دیدکده
ایچلرندن ابی بن خلف یلان سویلدک بروقت تعیین ایت بن سنکله بجهت کیریشورم
دیجک حضرت صدیق دخی اوچ سنه مدت تعیین ایله اون دوه اوزرینه بجهت
ایدوب کیفیتی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افدمزه لدی العرض بضع اوچ ایله
طقوز ماینیلر بیورملریله حضرت صدیق دخی بجهت تجدید ایله دوه نک عددنی
یوزه وسنه بی طقوزه ابلاغ ایلمشیدی . فی الواقع میلادک التیوز یکرمی ایکی
سنه سنده استانبول قیصری اولان هرقل بجزاً چقور او په عسکر کوندروب
ایاس طرفنده فرسه غلبه ایتدیکی کبی ایرتسی سنه ینه بجزاً طرفه زونه اردو
چیقاروب تبریز اوزرینه حرکت ایله اوراده دخی عظیم مظفریته مظهر اولمش
وبعدہ ممالک شامیه بی استرداد ایتد کدن بشقه موصل طرفنده دخی بروقه قرانوب
عسا کر رومیه کسرانک پای تخننه تقرب ایتمش ایدی . رومک مظفریتی حدیده
مصالحه سنه تصادف ایدرک ذکر اولنان آیت کریمه ده وعد و تبشیر بیورلمش اولان
نصر الهی بضع سنینده ظهوره کلش اولوب ابی بن خلف دخی اولجه هالک اولسیله
حضرت ابو بکر رضی الله عنه تحت مقاوله ده اولان یوز دوه بی ورته سندن الوب
حضور نبوی په عرض ایله کده انلری تصدق ایتمک اوزره امر بیورلمشیدی .
بروجه مشروح روم و فرس دولتلری یکدیگرک ممالکنی خراب ایدرک ایکسی
دخی ضعیف دوشوب حالبوکه ایکسینی دخی امخا ایده جک قوه اسلامیه عربستانده
حاضر لانیوردی . بوجهتله ایکسی دخی اول قوه جدیده په خدمت ایتمش

اوله یورلردی . وایکیسی بربرینک قوتی حساب و موازنه ایدوب قوه قریبه یه
 کیش اولان بریکی مخاطره یی بریسی خاطره کتور میوردی .
 فرانق دولتی قلوویسک اوغلاری زماننده دخی بروجه سابق حال ترقیده بولمش
 ایسه ده حفیدلری زماننده پک زیاده اختلال و اغتشاشه دوچار اولدیغندن فراتقلر
 بو حالک اوکنی المق ایچون التیوز اون اوچ تاریخ میلادیسنده اجتماع ایله یینه
 مروونیچ خاندانندن برینی فرانسه قرالغنه انتخاب ایتشلر ایسه ده بوسلسله هیچ ایسه
 یارامیوب فتق ورتق امور دولت اصلزادکاندن اوله رق سرای مدیری عنوانیه نصب
 اولنان وکیل دولت النده قالمش و بوجتهله اصلزادکان صنفی پک زیاده یوزه حقیقه رق
 و بومنصبدن طولایی یینلرنده رقابت و منازعه لر وقوع بولهرق فرانق دولتی یکیدن
 بر فحالک کرفتار اولغله فراتقلره تابع اولان بعض طوائف جرمانیه عصیان ایلمشیدی .
 و بو اوانده دین عیسوی طرف طرف انتشار بولوب و اوروپا قطعه سنده نیجه بت
 پرست اولان اقوام بتلری ترک ایله عیسوی اولوب اساس دیانت بت پرستلکدن
 فراغت دیمک اولدینی حالده عیسوی کلیسا لرنده صور واصنامه احترام و تعظیم
 اولمنسی پک غریب کورینه رک بوکا جانب اسلامیاندن اعتراض اولنمقده اولمسيله
 بوراسی استانبول قیصری لیونه موجب حجاب اوله رق یدییوز یکر می الی سنه
 میلادی سنده برقانون وضعیه بومثللو صور واصنامه تعظیم اولنق اصولی منع و بالجمله
 صورتلرک شکست اولمنسی تنیه ایلمش اولدیغندن بوقانونک ایتالیاده دخی اجراسنه
 تشبث اولنمقده پاپانک مخالفت کوسترمی اوزرینه رومه وروانا اهالیسی بوقانونک
 اجراسنه مخالفت ایله ایتالیا والیسنی اعدام و دیگر مأمورین قیصریه یی طرد ایدرک
 روانه اهالیسی لومباردلری شهره قبول ایتدکلری کبی رومه اهالیسی دخی بر جمهور
 شکلنه کیره رک رومه ده بولنان ملکیه مأموری رینه پاپایی مدیر تعیین ایتشلر ایدی .
 اشته پاپانک حکومت جسمانیه سی بورادن باشلامشدر . فقط پاپا لومباردلردن خوف
 و احتراز اوزره بولندیغندن قیصرک اطاعتدن خروجی مناسب کورمکدن
 بشقه و ندیک جمهورینی لومباردلر علیه تحریک ایدرک انلرک واسطه سیله روانه
 شهرینی تخلیص و قیصرک یکی والیسنه تسلیم ایلمشدر . و مؤخرآ پاپالق منحل
 اولمقده یکی پاپا دخی کندوسنی روانه والیسنه تصدیق ایتدیره رک قیصره اظهار
 بیعت ایله برابر مذکور قانون حقنده قیصره سرت برمکتوب یازمش و اهالی دخی
 بوقانونک ابطال اولمنسی استدعا ایلمش اولغین قیصر بوکا کوچنهرک روانه اوزرینه
 بردونما کوندرمش ایسه ده اهالی بودونمای دفع ایدوب اندن صکره بشقه قوه
 عسکریه دخی کوندرلمدیکدن ایتالیاده صورت منازعه سی بتوب رومه شهری مع

توابعه پاپانك تحت رياستنده قالمشدر . اما دولت شرقیهده بومنازعه پك چوق وقت سورینوب خلقه عادتی ترك ایتدرمك پك مشكل برایش اولدیغندن نهایت قانون مذکورك ابطالیه ممالك شرقیهده دخی کلیسالرده كما فی السابق صور واصنامه تعظیم اولتمق خصوصنه رخصت ویرلمشدر . اشته بومثللو وسیله لر ایله پاپانك نفوذی ترقی ایده كمشدر .

بوعصرده ایسه اقتاب اسلامك اشعه سطوقی آفاقی تنویر و خلفای راشدین ایله دولت امویه عصرنده اهل اسلام آز وقت ظرفنده فوق مایتصور ممالکی تسخیر ایدرك بر فرقه سی اوروپا قطعه سنه عبور ایله استانبولی محاصره ایدوب اکر چه بوفرقه اولوقت استانبولی فتح ایده میهرک عربستانه عودت ایلمش ایسه ده افریقاده کی فرقه اسلامیة (جلترة) جبل الطارق بوغازندن اندلسه کچوب اول طرفدن اوروپا قطعه سننده فوجات عظیمه یه مظهر اولمشیدی . و هجرت نبویه نك یوز یکر می سنه سنه طوغری انا طولیدن بشقه هند و سمر قددن تامصره و مصدرن تاجر محیطه قدر اولان مملکتلر و بتون اسپانیا و پورتگیز ممالکی و فرانسه نك دخی بر ایالتی اهل اسلام تصرفه کچوب دولت اسلامه بیوک اسکندر دولتندن دها بیوک اولمش و اهل اسلام سکسان سنه ظرفنده رومه لولرك سکسان قرنده ضبط ایتدکلیری یرلردن زیاده مملکتلر فتح ایلمش و فرانقلر بر منوال سابق بر طرفدن عصیان ایدن طوائف جرمانیه نك تأدینه مجبور اولدقاری حالده بر طرفدن دخی عساکر اسلامیة فرانسه ممالکنه تخطی ایتمکده بولتمش ایدی .

بناء علی ذلك فرائق دولتی بر حال خطرناکه کش اولدینی حالده فروما یکاندن (شارل مارتل) نامنده بری ظهور و سرای مدیرلکی منصبی ضبط ایله عصیان ایدن طوائف جرمانیه بی دائرة اطاعته ادخال ایتدیکی کی فرانسه نك تاوسطنه قدر کیرمش اولان عساکر اسلامیة بی دخی رجعته مجبور ایدرك حدود دولتی محافظه ایلمشدر . شویله که (۱۱۴) سنه هجریه سنده فرانسه شهرلرندن (پواتیه) نام شهر پیشگاهنده عرب امیری عبد الرحمن ایله شارل مارتل بیننده بر محاربه عظیمه وقوع بولوب طرفیندن یوز یکر می بیک آدم تلف اولدینی مرویدر . بو محاربه ده اهل اسلام طرفی مغلوب اولمغله غرب طرفنده کی قوه اسلامیة نك حال ترقیسنه سکت کمشدر . شرق طرفنده کی قوه اسلامیة ایسه اول ائشاده روم دیارینه طوغری ایلرولمکه باشلامشیدی .

و مؤخرآ مارسلیا جهتی یعنی پرو و انس ایالتی اهایلیسی فرانقلره تابع اولماق اوزره اهل اسلام ایله اتحاد ایلدکلیرندن و بو جهته اهل اسلام مارسلیادن تالیون شهرینه

مجلس

ایستاد قلمش

قدر ضبط و تسخیر ایندک کردن شارل مارتل بورالینی استرداد ایله اهالیسی دخی
تأدیب ایتمشدر .

و ارتق فرانق قرالتک النده برشی قلمیوب امور دولت انک ید استقلالنده ایدی .
فقط قرال عنوانی المیوب بوراسنی اولادینه براقشیدی . وفاتنده اوغلی پین
دخی پدیری اثرنده بولنوب اولوقته قدر جرمانیاده بعض طوائف هنوز بت پرستلکدن
فارغ اولدقلری جهته انلری عیسوی دینه دعوت ضمننده خیلی کچوک حکومتلری
احمایدرك مملکتلری فرانق دولته الحاق ایلمش و کندوسنده حکمدارلغه عائد
بالمله وظائف موجود اولوب یالکز برقرال عنوانی ناقص قلمش اولدیغی حالده
اصلزادکان ایله پبقپوسلرک رضا و موافقتلری تحصیل ایدرك خفياً ریمپایایله مخبره یه
ابتدار ایدوب پاییه خطاباً قراللق وظائفی ایفا ایدن قرال اولمق اولی دکلیدر دیو
سؤال ایتدردیکنده جواب مساعد المغله تاریخ میلادک (۷۵۲) و هجرت نبویهک
(۱۳۴) سنه سنده اعلان قرالیت ایدرك مرووینج خاندانندن رسمی قرال بولنان
ذات برمناسره کوندرلمش و فرانسه ده بوضورتله قارلووینج نامیله ایکنجی قرالیت
خاندانی ظهور ایلمشدر .

بو ائنده خلفای امویهک انقراضیله خلفای عباسیه ظهور ایلمش اولدیغندن
شرق وغربده برعصرده بر بیوک دولتک ظهوری غرائب اتفاقیاتدن معدود
بولنمشدر .

بو اوانده سالف الذکر لومباردیا دولتی استانبول قیصری تصرفده بولنان اقسارق
ایالتی استیلا ایدوب رومه یی دخی بو ایالتک ملحقانندن اولمق ادعاسیله ضبط
ایلمک داعیه سنه دوشدیکندن ریمپایا اولوقت متبوعی اولان استانبول قیصرندن
استمداد ایتمش ایسه ده دولت شرقیه مضایقه داخلیه و مشکلات خارجیه سندن ناشی
امداد ایده مدیکي جهته پایا بالذات فرانسه یه کیده رک پندن استمداد ایلمش و پین
ایسه هنوز قرالیت عنوانی حائر اوله رق کندوسنه غاصب تحت نظریله باقلمقده
بولندیغندن حکومتی انظار انامده مشروع کوستره جک برکیفتی نعم الوسیله اتخاذ
ایدرك پاییه امداد خصوصنه نموناً موافقت ایتمکله پایا دخی انک قرالیتی تأیید ضمننده
کندوسیه زوجیه سی و اوغللری حقنده مراسم دینه اجرا ایتدکن بشقه پینه رومه
شهرینک حامیسی عنوانی ویره رک هرکیم اکا صادق اولماز ایسه افوروز یعنی لعنت
اولنه جغتئ اعلان ایلمشدر . پین دخی پایاسلره مکافاة برفرقة مخصوصه اولمق اوزره
محالس دولته بولنلری اصولی وضع واحداث ایلمشدر . بناء علی ذلك پین ایتالیایه
عسکر سوقیه اقسارق ایالتی لومباردلردن استرداد ایدرك استانبول قیصری بونک

کندوسنه ردینی مطالبه ایلمش ایسهده اکا ویرمیوب ایالت مذکوره ایله برابر رومه شهرنی دخی پاییه احسان ایلمشدر .

اشته بوصورتله پاپا حکمداران صره سنه کچمش وبعده کندوسنک نفوذی واوروپانک افکار تعصیبه سی تزايد ایتمکده بولنمشدر . واندن صکره کتدکجه ایتالیا برترقره حالته دوشهرك کچوک کچوک حکومتله منقسم اولمشدر .

مذکور لومباردیا محاربه سندن صکره جرمانیاده واقع باویاره دوقه سی دخی پینک حمایه سنه داخل اوله رق فراتق دولتک نفوذ واعتباری حال ترقیده بولنوب اولوقت فرانسه نك جهت جنوبیه سنده بعض ممالک فرانسه یی استیلا ایتمش اولان اهل اسلامی دخی اسپانیاه چکلمکه مجبور ایدرک باجمله فرانسه ممالکی قبضه تصرفه آلمشدر .

جرمانیا طوائفیه رومه دولتک انقاضدن یاییلان دولتک چوغنی منقرض اوله رق میدانده قلانلر ایچنده اک قوتلوسی فراتق دولتی ایسهده اودخنی سرعت اوزره انتظام بوله میوب پینک عصرنده اک بیوک ومنتظم دولتله دولت اسلامییه ایله استانبول قیصرلکی ایدی .

انجق خلفای امویه نك پایتختی اولان شام شریف ممالک اسلامیه نك وسطنده واقع اوله رق اورادن هر طرفک اداره سنده سهولت درکار ایکن خلفای عباسیه اوراسنی ترک ایله بغداد شهرنی پایتخت اتخاذا ایتدکلر نده اسپانیا ومغرب اهالیسی پایتختک اوزاقلغدن راحتسز اولدقلری حالده امویه نسلندن عبدالرحمانک مغرب جانبنه کلدیکنی خبر الدقلری کبی انی جلیله میلادک (۷۵۵) وهجرتک (۱۳۸) سنه سننده خلافته قبول ایلمش اولدقلر ندن ملت اسلامییه ایکی خلافته منقسم اوله رق جانب غریبه خلافت عباسیه یه برقیب پیدا اولوب بوجهتله خلفای عباسیه افریقا اهالیسی حقیقده بر ملایم پولتیقه قوللانمغه واستالت یولوو معامله ایلنکه مجبور اولوب افریقاولر ایسه بونی لدی المشاهده اسپانیاده کی اهل اسلامه تقلید ایدرک افریفاده دخی اغلب وادریس خاندانلری کبی برقاچ مستقل حکومتلر ظهور ایله بونلرک بعضیلری خلافت عباسیه یه تابع اولمشلر ایسهده آز وقت طرفنده روابط تابعیتی شکست ایلمشلردر . بوجهتله ملت اسلامییه ده دخی تفرقه اسپانی روتما اولمش ایسهده خلافت عباسیه یه اول عصرک برنجی دولتی ایدی .

(۷۶۸) سنه میلادیه سنده پین فوت اولوب خلفی اوغلی شارلمان لومباردیا دولتی احا ایدرک استانبول قیصریله همحدود اولمش ولومباردیا قرالرینه مخصوص اولان تیمور تاجی پاپا معرفتیه کیمش وپدرینک پاییه احسان ایلدیکی ممالکی تصدیق ایله

برابر بر از یرلر دها علاوه والحاق ایلمشدر . ودها صکره پاپالره بعض حکمداران طرفندن بر از یرلر دخی اعطا اولنوب بر ازده کندولری اشترا ایدرک اشته بوصورتله پاپالغک حکومت جسمانیه سی وسعت بولمشدر . وجرمانیه ده بولنان ساقسون طوائفی بت پرستلکده دوام ایتدکرندن شارلمان انلری دین عیسوییه دعوت یولنده اوتوز سنه دن زیاده اوغراشهرق رفته رفته دائره انقیاده آلمشدر . وساقسونلر ایله مشغول اولدینغی ائنده اسپانیاده بولنان اهل اسلام بیتنده منازعه ظهور ایتمکله بعضیلرینک شارلمادن استمداد ایتیمی اوزرینه اردوسیه اسپانیاه کیدرک اوراده دخی مظهر غلبه اولمش ایسه ده ساقسون غائله سندن ناشی جرمانیاه عودته مجبور اولمشیدی . فقط اهل اسلام اسپانیا طرفندن فرانسه ده دخول ایله مملکتی غارته باشلادق لرندن اسپانیاده بولنان دولت امویه ممالکندن بعض محملرک ضبطیه حدودک تأمیننه لزوم کورمکله اوغلی لویینی اولطرفه ارسال ایله اسپانیاده بولنان ابرو نهرینه قدر ممتد اولان مملکتی استیلا ایتدیردیکی کبی یوزسکسان درت سنه هجریه سنده بارسالونه شهرینی دخی ضبط ایلمشدر .

شارلمان ممالک شرقیه اسلامییه ده بولنان عیسویلری وعلی الخصوص قدس شریف زوارینی حمایه ایچون خلفای عباسیه دن هم عصری اولان هرون الرشیدک حسن توجهنی جلب ایلمک ایتیب بغداده ایلیچیلر کوندرمشیدی . بوجه مشروح اندلسده ظهور ایله خلافت عباسیه یه رقیب اولان دولت امویه یه قارشو اوروباده طرفدار پیدا ایتمک هرون الرشیدک دخی منافع پولتیقیه سی اقتضاسندن اولدیغنه منی اودخی شارمانه هدایا ایله ایلیچی کوندرمشیدی . بناء علی ذلک شارلمان بوجه سابق اندلس طرفنده کی قوتو حایتیه هرون الرشیده حمیه کوستر مش اولدی . ودائما دولتنی استانبول قیصرلکنک اوست طرفه کچورمک املنده اولدیغندن اول اوآنده هرون الرشیدک استانبول قیصرینه غلبه سندن ممنون اولوب دفعه ثانیه اوله رق کندوسنه هرون الرشید طرفندن کوندریلان ایلیچی یه پک زیاده اکرام ایلمشیدی .

واول عصرده هنوز اوستریا وپروسیا وروسیه دولتری تشکیل ایتیب وانکلتره برطالم کچوک حکومتاره منقسم وقلمنک وبلجیقا واسویجره مملکتلری فرائق دولتک ایلاتندن معدود اولوب قورصانلق ایله مشغول اولان دانیمارقه واسوج ونوروجیا ووندیک وله ولایتلری کبی بعض کچوک حکومتلر وار ایسه ده مدنیت اوزره بولنان دولتلر اسلام وفرائق واستانبول دولتلرندن عبارت ایدی .

وشارلمان پدرندن موروث اولان ممالکه بر او قدر دها ضم وعلاوه ایتمکله فرائق دولتی استانبول قیصرلکندن دها زیاده قوت وجسامت کسب ایتمشیدی . بناء علی

ذلك فرائق سائر اقوام اور وپادن زياده شهرت بولوب فرائق كله سي ايسه
لائينجه فرائس ديو تلفظ اولتمغله عربلر اولنه الف علاوه واخري جيم تلفظ
ايدرك افرنج ديمشدر . حالا يينمزده بتون اور وپالوره فرنك واور وپايه فرنكستان
تعيري اندن قالمشدر .

الحاصل شارلمان اور وپاده اك بيوك حكمدار اولوب انجق استانبول دولتتك
عنواني بيوك ایدی چونكه برمنوال سابق قيصر وایمپراطور عنوانلری
برمعناده و برقوتده اوله رق پادشاه وملك الملوك مقامنده مستعمل اولوب فقط
جرمانيا طرفنده قيصر وديكر اور وپا لسانلرنده ایمپراطور تعیری مشهور
اولمشیدی . بو عنوانك اوتنه دنبرو خلق عنندنه اعتباری بيوك اولدینی حاله
اول عصرده يالكر استانبول قيصر لکنه مخصوص ایدی . شارلمان اسکی رومه
ایمپراطورلرینك اك مهم ممالکنه متصرف اولدیغندن بالطبع بو عنوانی الملق املنده
ایدی . بو اوآنده ايسه پاپانك بعض اعداسی برآلای کوننده کندوسنی تحقیر ايله
بر مناسرتنه حبس ایتش اولدق لرندن برارلق پاپا حبسندن خلاص ايله بالذات اول
ارالق جرمانیاده بولنان شهارلمانك ياننه واروب متهملرك تادیبنی رجا ایتمكله
شارلمان دخی حاميك وظائفی ایفا ایتك اوزره رومه یه كیدوب سكر يوز سنه
میلادیه سنده شارلمان دیز اوستنه چوكوب اوتورركن پاپا طرفندن باشنه بر تاج
وضع اولدینی کبی حاضر بولنان خاق دخی چوق ياشه رومه ایمپراطوری دیو
چاغیره رق وپاپا دخی شارلمان اوکنده دیز چوكهرك بو صورتله دولت غریبه
ایمپراطورلنی تجدید واحیا اولنوب شارلمان بتون عیسوی جماعتك حامیسی اولق
اوزره اك بيوك حكمدار جسمانی عد اولمش وپاپا دخی اك بيوك رئیس روحانی
اوله رق حكمداران تاج كیديرمك حقنی تحصيل ایلمش وبونك اوزرینه ارتق
رومه بتون بتون استانبول قيصر لکنندن آیرلش اولدی .

غرب ایمپراطورلغنيك بو وجهله يکدن احیاسی استانبول قيصرینك تدنی نفوذینه
بادی اولدینی کبی پاپانك اولوجهله ترقی شان و نفوذی دخی استانبول بطریقته
يك زياده طوقته رق ورومه واستانبول شهرلری يیتنده حكومت جسمانیه جه
مباینت اولدینی کبی مذهبجه دخی رقابت پیدا اولوب صكره دن عقاید جه دخی
آره لرنده بعض اختلافات ظهور ایدرك نهایت عیسویلك شرق و غرب کلیسالی
عنوانيله ایکی مذهب انقسامی موجب اولمش و غرب کلیساسنه تابع اولنلره
قاتوليك و شرق کلیساسنه تابع اولنلره اورتو دقس دینلمشدر .

پاپار اوائلده رومه پاپاسلری اولوب واهالیسی طرفدن اتخاب اولنوب انجق
 جانب ایمپراطوریدن تصدیق اولمق لازم کلوردی . حتی بو تصدیق ماده سی
 ایچون استانبول قیصری ژوستیانوس پاپدن بر مقدار آچه الدینی مرویدر .
 بر منوال مشروح پاپا پینک غضبکارلق یولنده قزائمش اولدینی قرالیتک صورت
 مشروعه ده طائمنسه سبب اولدینی کبی پین دخی پاپایی حکمداران صره سنه
 کچوزمش وپاپا شارلمانه ایمپراطورلق تاجنی کیدیروب انجق پاپالغک تصدیقی ایچون
 قیصره آچه ویررکن شارلمان دخی پاپالری ایمپراطورلره تاج کیدیرمک درجه سنه
 کتور مشدر . واندن صکره پاپار ملوک عیسویه بی تهدید ایدجک مرتبه نفوذ
 واقداره مالک اوله رق بعضا ایمپراطورلرک ایمپراطورلغنی تصدیق خصوصنده
 ناز واستغنا ایدر اولشلردر . وبعضا دخی ایمپراطور وقرال وامرادن کندو
 مراملرینه موافقت ایتمیلری آفوروز یعنی لغتلمه ایدوب بووجهله آفوروز
 اولنلر ایسه مذهبجه پک چوق شیلردن محروم و اعتبار دن ساقط اوله رق کیمسه
 یانسه واره ماز اولدیغندن بعضاً نیجه اهل عرض آدملر لغرض انظار عامه ده
 لکه نور و بوجهتله ملوک وامراخواه و ناخواه پاپانک اغراضنه خدمت ایتمک
 مجبور اولور ایدی .

فراق قومنک صورت ظهوری عثمانلونک کیفیت ظهورینه و شارلمان دولتنک
 صورت تشکیلی دولت عثمانیه نک کیفیت تشککنه مشابه اولوب شو قدرکه شارلمان
 دولت غربیه رومیه نک مهم اولان ممالکنه متصرف اولدینی حالده پایتختی رومه
 شهری اوله مدی . فاتح سلطان محمد خان ایسه رومه دولت شرقیه سنک بالجه
 ممالکنه متصرف اوله رق پایتختی دخی پایتخت انخاذایلدی . و فراق قومی اول مرتبه یه
 واصل اولمق ایچون اوچیوز سنه بی متجاوز وقته محتاج اولوب آل عثمان ایسه یوز
 الی سنه ظرفنده مقصدینه نائل اولدی . و برده سلاطین عثمانیه سلطنت و خلافتی
 جمع ایدوب قارلووینج خاندانی ایسه نوعما خلافته شیییه اولان بر ریاست
 روحانییه بی حکومت جسمانیه ایله مزج ایدرک پایپه ویرمش یعنی حکمداران
 اوروپانک صقالنی انک الننه تسلیم ایتمشدر .

ورده فراق قومی جرمانیادن کلوبده عالیایی تسخیر ایتدکنرنده اکثر اراضی
 قرالرک تصرفنده قاله رق قصوری عساکر بیننده باقرعه تقسیم اولمشیدی .
 بویله قرعه ایله تقسیم اولنان اراضی بوجه ملکیت تصرف اولنوب اما قرالره
 عائد اولان یرلر اراضی میریه قیلندن اوله رق بر مقداری بعض ذواته مکافاة
 قیدحیات شرطیه و شرائط سائر ایله تفویض اولنه کلور و اصحابنک وفاتنده ینه

میری یہ عائد اولور ایکن صکرہ لری کاه قرالیرک رضاسیله وکاه زور بالق ایله انتقال ایتدیلمکه باشلامشیدی . بو کیفیت فرانسهدده مشکوک و منازع فیہ بر مسئله اولوب بین ایسه کندو غضبکار لغنی ستر ایچون بومثللو اصحاب اراضینک جلب و تالیفنه محتاج اولدیغندن انلرک بغیر حق ضبط و غضب ایتمش اولدقلری بعض امتیازاتدن انعامض عین ایتمکه مجبور اولمغله اصلزادکان صنفی بر مرتبه دها قوت قزائمش ایدیلر و نفوذلری کیتدکجه تزیاید وترقی ایتمکه بولتمش ایدی .

هرون الرشیدک زماننده حکومت اسلامیه ماوراء النهرده تاتارستان و هندستان طرفلرینه یایلمقده ایکن شارلمان دخی بتون فرانسه و ایتالیا و المانیا ممالکنی تالہستان و مجارستانه و ایزغلاونیایه قدر ضبط ایدوب اوروپاجه بر دولت جسیمه تأسیس و تمهید بروجه بالا رومه ده ایمپراطورلق تاجنی کیوب اسکی رومه ایمپراطور لغنی تجدید ایلدکده اهل اسلامک هجوم واقحامنندن اندیشه ناک اولهرق بر طرفدن اندلسده تجدید حکومت ایلمش اولان خلفای امویہ ایله جنک و برطرفدن انلرک مدقیبی اولان خلفای عباسیه دن هم عصری اولان هرون الرشید ایله مناسبت پیدا ایتمکه سعی ایدردی .

اول هنگامده ایسه ملل شرقیه ایله ملل غربیه میانه لرنده وحشت و منافرت بر کال ایدی . واوروپاده انوار علوم و معارف بسبتون سیونتمش ایدی . چونکه رومه لولرک انقراضیله برابر اوروپاده علوم و معارف منقرض و مندرس اولوب جرمانیالولر دخی ذاتاً حال بدویتده بولسدقلرندن اوروپا کاملاً ظلمات جهل ایچنده قالوب خلفای عباسیه ایسه نشر علوم و معارفه فوق الغایه همت ایلدکاری کچی اندلسده کی خلفای امویہ دخی بو خصوصده پک زیاده صرف مساعی ایدرلردی . شارلمان قوانین و اصول دولتی اصلاح و تجدید ایله پک چوق احوال و اطوارده و حتی نشر علوم و معارف خصوصنده دخی هرون الرشیده تقلید و اوروپاده علوم و معارفک ترویجنه سعی مزید ایلمش ایسه ده بوکا موفق اوله میوب زیرده بیان اولنه جق مخابرات صلیبیه عصر لرینه قدر اوروپا حال جهالتده قالمشدر .

بناءً علی ذلک اوزمانلر اوروپاده فن طبابت ممالک اسلامیهدده تحصیل علوم ایدوبده فرنک الکاسنه کیدن یهودیلر انده ایدی . شارلمان ایشته اول صنفدن اسحاق نامنده برینی انتخاب و نامه وهدایایله هرون الرشید طرفنه ارسال ایتمشیدی . درت سنه صکره شارلمان اوزمان ایتالیانک پایتختی مثابه سنده طوتیلان روانه شهرنده ایکن مرقوم اسحاق هرون رشیدک امراسندن اوچ ذات ایله برلکده عودت ایلدکده

هدیه اوله رق کتور دکاری ساعت وارغنون وفیل وبعض اقمشه نفیسه کبی شیلره
 فرنک جهلاسی میانده آثار سحر نظریله باقیه رق حیرت و تعجیلینه باعث
 اولوب حتی ساعتی قیرمق ایستدکلرنده ایمپراطور مانع اولمشدر . واول تاریخده
 قدس شریف زیارتنه کیدن خرسیتانلرک حمایه اولنسنه دائر بعض مقاوله لر ایتمشدر .
 شارلمانک دولتی اوروپانک نصفی شامل وقوت وقدرتی مرتبه کاله واصل اولدینی
 حالده اول عصرده قورصانلق ایله مألوف اولوب ابچار وانهارده کشت و کذار
 ایده کلان و (نورمان) یعنی شمال آدملری دیو شهرت بولان دانیمارقه واسوج
 ونوروجیا اهالیسی فرائق ممالکنه دخی دخول ایله ایصال خساره باشلادقلرنده
 بونجه محن ومشقتلر اختیار یله هر طرفی احکام وتأمین ایلمش اولمق اعتقادنده
 بولنان شارلمانک پک زیاده کوچنه کله رک اغلادینی مرویدر .

سکر یوز اون درت سنه میلادیه سنده شارلمان فوت اولوب اوغلی لوبی یرینه
 کچه رک یکرمی التی سنه مدت کوزلجه حکومت ایتمکدن صکره او دخی وفات
 ایتمکده اوچ اوغلی بیننده برعظیم محاربه ظهور ایله یوز بیک قدر آدم تلف
 اولمشدر . بونک اوزرینه اصلزادکانک همتیله عمده اولنان مجلسک قراری اوزره
 فرائق دولتی اوچ قرن داش بیننده تقسیم اولنه رق المانیا یعنی جرمانیا ایله ایتالیا
 وفرانسه دولتلری یکدیگرندن تمیز وتعیین ایلمشدر . بووقته قدر موجود اولان
 فرائق دولتی حقیقه جرمانیالو بر دولت اولوب حکمدار خاندانی ومأمورین
 طاقی جرمانیاچه تکلم ایدرلر وجرمانیا اخلاق وعاداتی اوزره کیدرلر ایدی .
 جرمانیاچه تکلم ایدن فرائق اصلزادکان وعساکر واهالینک چونغی بومحاربه
 عظیمه ده فوت اولدقلرندن فرانسه نک هر طرفده غاللرک لسان وعادتلی غالب
 اولوب غاللرک اولوقت قوللاندقلری لسان اینسه غال لسانی وبعض کلات جرمانیه
 ایله مخلوط اولان بر قبا رومه یعنی لاتین لسانندن عبارت اوله رق اندن صکره
 رفته رفته تصحیح واصلاح ایله بیلدی کمز فرانسه لسانی حاصل اولمش وفرانسز
 دیدیکمز خلق دخی اندن صکره وجوده کیشدرکه غاللر وبروقتدنبرو غالیایه کلان
 اقوام مختلفه ایله فراتقلردن مرکب ومخلوط اولدینی حالده صکره دن جمله سی
 بر قوم مخصوص اولمشدر .

فرائق دولتی برمنوال مشروح اوچ قرن داشلر بیننده تقسیم اولندقله ایمپراطور
 عنوانی ایتالیا قرالی لوتارده قالمش ایدی . لکن دیگر برادرلری دخی مستقل
 قرال اولدقلرندن ایمپراطور عنواننک قدری تنزل ایتمش یعنی لوتار ایمپراطورلق
 پایه سی آلمش ایدی . بو اوچ قراش بیننده عداوت مستمر اولدیغندن ابچار

وانهارده گشت و کذار ایدن شماللو قورصانلر المانیا و فرانسه ممالکنه دخول ایله ایصال خسار ایده کلدکلر نندن بو اوچ دولت دخی راحت کوره ممشدر . و بو ائنده اهل اسلام دخی بحرا ایتالیایی تضیق ایدوب حتی افریقاده حکومت ایدن اغاییه خاندانی رومه شهرینک واروشلرخی خراب ایلمشیدی .

سکر یوزالی بش سنه میلادیه سنده لوتار بر مناستره چکیله رک حکومتی اوچ اوغله تقسیم ایلمشدر . فقط ایکسی بلا وارث فوت اولدقارنده متصرف اولدقاری ممالک رومه ایمپاتورلنی پایه سیله وایکنجی لویی نامیله ایتالیا قرالی اولان دیگر برادرلرینه قالمق لازم کلورکن بر خیلیسی عموجه لری اولان آلمانیا و فرانسه قرالری بینلرنده تقسیم ایتشلردر . و بو تقسیمده رین نهرینک صول یقه سنده بولنه رق غالیان معدود ایکن اولوقت جرمانیا لولرک ساکن اولدقاری برقطعه آلمانیه کچمشدرکه حالا پروسیا دولتی تصرفنده اولدیغی حالده فرانسلر بوراده استحقاق دعواسیله رین نهرینک حدود اولسنی آرزو ایده کمشلردر .

بو اوآنده بحرا ممالک اسلامیه دن کلان عربلر طرف طرف ایتالیایه هجوم ایتمکه سالف الذکر ایکنجی لویی عموجه لرندن استمداد ایلمش ایسه ده امداد ایتدکلر نندن او دخی استغبول قیصریله اتفاق ایدوب حالبوکه ایمپاتورلق عنواتی حاز اولسندنناشی قیصر ناخشود ایدی . مع مافیه براز امداد ایلمش ایسه ده صکره کیرو چکیله رک لویی یالکر قلوب محاربات اسلامیه و مشکلات داخلیه ایله اوغراشه رق چوق کچمکسزین فوت اولدقده پایا ایمپاتور تاجنی فرانسه قرالی کل شارلییه کیدرمکله برابر لاینقطع ایتالیایه تعرض و تسلط ایدن اهل اسلامه قارشو کندوسنه امداد ایلمک اوزره اجبار و امداد ایتز ایسک ایمپاتور عنواتی بشقه سنه ویریرم دیو تهدید ایدوب بر طرفدن دخی شماللو قورصانلر فرانسه ممالکنه دخول ایله ایصال خسار ایده کلدکلر نندن شارلی زیاده عسکر و آچیهیه محتاج و بوجهته اصلزادکانه زیاده مساعده ایتمکه مجبور اوله رق قئودالته اصولی اوزره تصرف اولنان اراضینک بالورائه انتقالی حقنده برقانون وضع ایلمشدر .

ورومه لولر زماننده ایالت و الیرینه دوقه و سنجاق متصرفلرینه قونته دینلوب فرانقلر غالیایی فتح ایتدکلر ننده بوایکی مأموریت ابقا اولنه رق دوقه و قونته لر قرال طرفندن نصب و تعیین و معاشرلی ایچون بعض املاک و چفتکاتک ایرادی تخصیص اولنوردی . و حدود قونته لرینه مارکی دینلوردی که مرزبان یعنی سرحد محافظی و حدود بکلر بکیسی دیمکدر . بو مأموریتلرک بالورائه انتقاله شارلی طرفندن مساعده اولمغله مأموریت عنواتی اولان دوقه و قونته و مارکی لفظلری بالورائه

انتقال ایدر . رتبه و پایه عنوانلری اولمشدر . بوندن بشقه قرال اتخاب ایلمک اصلزادگانک حقوقدن اولسی حقنده دخی برقانون یابمشدر . بوصورتله ارتق حکومت بتون بتون اصلزادگان النده قالمش وفتودالیتیه اصولی حدکاله وارمشدر . فتودالیتیه اصولی برجهتله مقدماتک محروسه ده جاری اولان مالکانه وزعامت و تیمار اصولنه وچفتلکات معامله سنه بکزر ایسه ده پک چوق جهتله ایه ایکسنه دخی مابندر . زیرا صاحب ارض دیتلان مالکانه وزعامت و تیمار اصحابی یالکر اراضینک عشریله طابو حاصلاتی وچفتلکات اصحابی ارضک اجاره سنی یاخود شرکتی حسیله حقنی المقدن بشقه اهالی اوزرنده برکونه حق حکومتلری یوقدر . وچفتجیلر کرک صاحب ارض ایله وکرک چفتلک اغالریله حضور حاکمه مرافعه یه مقدر اوله کشلردر . اما فتودالیتیه اصولنجه اصحاب ارض اولنلر برحکمدار مستقل مئابه سنده اوله رق مالکانه لری دائره سنده ویرکو تحصیلنه ورؤیت دعاوی یه وحتی سکه قطعنه ویکدیگره اعلان حربه بیله مآذون اولوب خود بخود بربرینک چفتلکاتی غارت ایده کدکلرندن لاجل التحفظ چفتلکلرنده قلعه وقله لراشا ایدرلردی که آثاری حالا اوروپاده مشاهده اولنور . و مستأجر اولان چفتجیلر مظالم و تعدیات وپک چوق رسومات ایله مکلف اولدقلری خالد طاعلرده صید و شکار اصحاب اراضینک حق اولدیغندن بشقه سی برطوشان یاخود کوکرچین اورسه مستحق اعدام اولوردی .

بروجه مشروح کل شارلی طرفدن اراضینک بالورائه انتقالنه مساعدنه اولنوب حکومت یدنده قلان براز اراضی بی دخی بعده اوغلی طرفدار قزاقمق ایچون شوکا بوکا تفویض ایلمشدر . ومملکتده امنیت اولدیغندن هرکس برراحی بولغه محتاج اولوب اصحاب ملک اولنلر دخی گاه کندو رضالریله وگاه صورت جبریله ایله املاکنی نفوذلی برصاحب ارضه ویروبده کیرو فتودالیتیه وجهله استیجار ایدرک انک حمایه سنی استحصاله مجبور اولورلردی . و بیوک حمیلر یعنی دوقه وقونته لر طوغریدن طوغری یه قرالک حمیسی اولوب اسکی اصحاب اراضی انلرک حمیسی اولدینی کی بیوک حمیلر اراضیلرندن برمقدارینی بعض شرائط ایله دیگر آدمیره وانلر دخی استیجار ایتدکلری اراضینک برازیخی بشقه لرینه ایجار ایدرک بیوک حمیلر انلرک وانلر بونلرک حمیسی اولوردی . بوصورتله قرال برنجی درجه ده حامی وچفتجیلر محمی وارده ده کی اصحاب اراضی برجهتله حامی و برجهتله محمی اوله رق فرانسه برحمایه متسلسله یه مربوط اولمشیدی . فقط دولت یدنده اراضی قالمدیغندن قراللر

بلا تبعه قالب اناره طوغریدن طوغری به تبعه اولان برقاچ بیوک دوقه وقونته لر ایله ایسقیوسار قالمشیدی اولوقت بو قئودالیتته اصولی اوروپانک دیکر طرفلرنده دخی واریدی .

اول عصرلرده اوروپا خلقی درت صنفه منقسم اولوب بری اصحاب اراضی اولان حامیلر وایکنجیسی کندو املاکی اولان احراز و اوچنجیسی اصحاب اراضی به اجرت اعطاسندن بشقه برقید ایله مقید اولیوب حر اولان چفتجیلر و دردنچیسی اراضی ایله برابر آتوب ساتیلان تیمور باش کوله لر ایدی . رومالور زماننده انسان صرف اشیای سائره کبی آتوب ساتیلور کن فراتقلر زماننده بویله رأسا ساتلمسی منع اولنه رق یالکنز اراضی به تبعته ساتیله بیلدیکندن اسارت ماده سی بر مرتبه تعدیل و تیمور باشق درجه سنه تنزیل ایدلمش اولمسنه نظر آسکی وقته نسبتله اوروپا وادی تمدنده برآدیم ایلروله مش اولدینی ادعا اولنور ایسه ده اشبو قئودالیتته اصولنک مستبع اولدینی انواع مکاره و مظالم طوغریسی هیچ انسانیته صیغرش دکل ایدی . و حامیلرک محمیلر حقنده کی حکومت خود سرانلری و علی الخصوص بک غدار اولنلرینک ایلك کیجه حتی یعنی چفتجیلردن بری قرینی قوجه به ویره جک اولدقده ابتدا حامیسی طرفندن بگری ازاله اولنوبده صکره زفاف ایدلمک کبی بزرجه اینا نلماز و ممالک اسلامیه ده خاطر و خیاله کنز معاملات تحمل کدازلری عقل و انصافک خارجنده در . بو اصولک سیناتی کل شارلی اکال ایدرک زماننده بر طرفدن شمال قورصانلری و بر طرفدن دخی اصلزادکان طاقی فرانسه یی خراب ایتمکله تاریخچه فنا شهرت براقشدر .

کل شارلی باشنه تاج ایمپراطوری کیمک ایچون پاییه و عدا یلدیکی اغانه نک ایفاسی ضمننده محتاج اولدینی عسکر و آقچه یی تدارک ایتمک اوزره اصلزادکان حقنده بویله فوق العاده مساعده لر ایدرک دولتی بر فسا یوله سوق ایدوب حالبوکه پاییه اهل اسلام علیه نه ویردیکی سوزک دخی فائده سی کوریه میه رک و افریقاده حکومت ایدن اغلییه خانداننک ایٹالیایه تعرضلری تزیاد ایدرک پایینی خراج و یرمه کبجیور ایتمش لر ایدی .

بو عصرلرده ایسه ایمپراطور تاجنی کیدیرمک پایلرک حقوقدن معدود اولدیغندن قننی حکمدار ایٹالیانک قطعۀ جنوبیه سنه تعرض و تسلط ایدن اهل اسلامه قارشو امداد ایده جک اولورسه ایمپراطور عنوانی اکا و یرمک ایستردی . بناء علی ذلک کل شارلی فوت اولدقده ایمپراطور عنوانی کیمسه به توجیه اولغنیوب اوج سنه قدر محلول حکمنده قالمشدر نهایت آلمانیا قرالتنک اوغلی شیمان شارلی میلادک سکر

یوز سکسان و هجرتک (۲۶۷) سنه سنده ایٹالیا یہ کلہرک ایٹالیا قرالنی تاجنی کیوب برسنہ صکرہ دخی رومہ ایمپراطورنی پایه سنی آلمشدر . ومتعاقباً آلمانیہ قرالنی دخی ارنائو کندیوسنہ انتقال ایتمکلہ ایکی دولت برلشمشدر .

وفرانسه دولتی کوندن کونہ تنزل ایدرک اصلزادکانک نفوذی فوق العادہ اولوب دوقہ وقونتهلر ملوک طوائف حکمنہ کیرمش و پرووانس یعنی مارسیلیا طرفندہ کی دوقہ ادعای استقلال ایلہ قرال عنوانی آلمش ایدی . شماللولرک تجاوزاتی ایسہ کوندن کونہ زیادہ اولدیغندن فرانسه دولتنک اداره سی اصلزادکان طرفندن ششمان شارلی یہ تکلیف اولنوب اودخی قبول ایتمکلہ شارلمانک بتون دولتی سکنز یوز سکسان ایدی سنہ میلادیہ سنده کاملاً انک یدینہ کچمشدر . لکن فرانسه یہ هجوم ایدن شماللولر اوزرینہ حرکتدہ آغر طاورانوب پارس اھالیسی ایکی سنہ محصور قالدیغندن ونھایت اردوسیلہ کلش ایسہدہ محاربه دن اجتاب ایلہ شماللولرہ آچہ اعطاسیلہ فوق العادہ مساعدہ لر ایلہ دفع ایلدیکندن عموم تبعہ متفر اولہرق اصلزادکان طرفندن خلع اولمغله فرائق دولتی بوکرہ ایکی سنہ قدر برحکمدار منفردک یدندہ قالدقندن صکرہ ینہ اوچ قسمہ منقسم اولہرق ارتق آلمانیہ و فرانسه و ایٹالیا دولتری تعین و تأسس ایتمشدر .

شویلہ کہ آلمانیہ قرالی لوینک حفیدی اصلزادکان طرفندن آلمانیہ قرالغنه انتخاب اولدینی کچی شماللولر محاربه سنده فوق العادہ شجاعت کوسترن پارس ایالتی دوقہ سی دوبر اوغلی دخی فرانسه قرالغنه انتخاب اولمشدر . کل شارلی طرفندن اصلزادکانہ ویریلان حق انتخاب قرالی قانوننک اون برسنہ صکرہ کندو خاندانی علیھنہ صرف واستعمال اولنمسی موجب عبرت اولہجق حالاتندز .

بوجھتلہ فرانسه دہ قارلوویج خاندانی منقرض اولہرق روبر اوغللری اوچنچی فرانسه خاندان قرالیتی اولمق اوزرہ میدانہ چیقوب بوتلرہ قایت خاندانی دینلمشدر . بوخاندانن کلان قراللرک ہیچ بریسی ایمپراطور عنوانی حائز اولیسوب انجق فرانسه جمھوریتنہ قدر برقاچ شعبہ سی وقت بوقت فرانسه تحتہ جلوس ایدہ گلشدر . ایٹالیادہ قراللق ایچون خیل محاربه لر اولوب نہایت دوقہ لر دن بری غالب کلہرک ایمپراطور عنوانیلہ ایٹالیا حکمداری اولمشدر . بنسآ علی ذلک قارلوویجیا خاندانی یالککز آلمانیادہ قالمش اولدینی حالہ یکرمی بو قدر سنہ صکرہ اورادہ کی سلسلہ نسبلری دخی منقرض اولہرق بوخاندانک بر طرفندہ حکومتلری قلامشدر .

بو صورتلہ فرائق دولتی اوچ قسمہ منقسم اولوب انجق بر منوال مشروح مارسیلیادہ برقراللق ظهور ایتمدیکی کچی اصلزادکانن بری دخی اسویجرہ طرفندہ بورغون قرالغنی تشکیل ایلدیکندن بش دولت پیدا اولمشدر . و فرانسه دولتی

پک فئا حاله کيروب يوز سنه قدر محو اولمش کي هواده قالمشدر . اولوقت شارلمان ديريولوبده بو حالي کورسه بونجه امکلرينک آز وقت ظرفنده بتون بتون هيا اولديغنه آجيوب اغلامقدن بشقه برديهجک بوله مازدي .

وشارلماندن صکره ايکي بيوک دولت دهها تشکل ايتمشيدي . بريسي انکلتره دولتيديرکه بروقدنبرو انکلتره جزيره سي کوچک کوچک قرالارک اداره سنده ايکن ايجلرندين بريسي غلبه ايدرک بر دولت تشکيله کتدکجه کسب قوت و ثروت ايلمشدر . وديکري روسيه دولتيديرکه بر طاق شماللولر بحر بالطقدن مرور ايله سکن يوز التمش تاريخ ميلاديسنده روسيه ده بر حکومت تشکيل وکئيف شهري ني پايتخت اتخاذا ايتمشلر ایدی . اهاليسندن بعضيلري طولاشه رق استانبوله قدر کلوب عيسوي ديني قبول وپاپاسلر استصحاب ايله عودت ايتلري واستانبول قيصری ايله بينلرنده عقد مصالحه اولنسي ملايسه سيله جمله اهاليسي خرستيان اوله رق اورتودقس يعني روم مذهبنده بولنمشلردر . بودولت دخي کتدکجه توسيع دائره مکتت وقوت ايدرک موسقو شهري ني پايتخت اتخاذا وبعده پترسپورغ شهري ني بنا ايلمشدر .

له دولتي روسيه دولتندن دهها اسکي اولوب لهلولر برارالق روسيه وپروسيا وچه وسائر مملکتلردن بر خيلي يرلر فتح ايتمشلر ايسه ده بو يرلر آزر آزر اللرندين کيتمشدر .

چه طائفسي اسلاو قومندن اوله رق بر ارالق بر حکومت تشکيل ايله بش التي يوز سنه قدر قراليت وجهله اداره اولنمشدر .

خنلرک بقيه سي اولمق حسييله هونقوروه دينلان مجارلر دخي جرمانيانک هر طرفني طولاشه رق کيردکري مملکتلري غارت ايله مشغول اولوب نهايت طقوز يوز سنه ميلاديه سندن صکره بر حکومت تشکيلنه باشلامشلردر .

شارلمان اولادينک انقراضندن صکره آلمانيا حکمدارلغنه هر سکلردن يعني دو قه لردن بري وبعضا قونته لردن مناسي انتخاب اولنه کلشدر . وا کثريا بر ملت مجلسي تجمع ايدوب اصلزادکان طرفندن انتخاب ايله بومجلس طرفندن تصديق اولنوردی . وبر نفوذلي خاندانده آلمانيا حکمدارلني بر مدت قالمش ايسه ده وراثت قاعده سي تأسس ايتامشدر . وفرانسه ده اولديني کي آلمانيا ده دخي قنوداليتها وجهله تصرف اولنان اراضي حقنده وراثت قاعده سي جاري اوله رق اصلزادکان قوتي تزايد ايدوب ايمراطور اتخاذا دخي بعض پسقپوسلر ايله برابر انلرک انه کچمشدر . وآلمانيا هر سکلري يعني دو قه لري اولوقت والي ديمک اولديني حالده آلمانيانک اسلاولر ايله

مجارلردن محافظه سی ایچون بعضیرینه زیاده نفوذ ویرلرک همان مستقل حکمدار کبی اولمشلردر . ایتالیا قطعه سی ایسه بو عصرده درلو قاریشقلقره دوچار وپالارک سوء استعمالتندن ناشی رومهده انواع دسیسه لر جاری اوله رق اهالیسی جمهوریت سوداسنه دوشمشلر ایدی .

غریبدرکه شارلمانک وفاقی اوآننده بغداد خلیفه سی هرون الرشید دخی وفات ایدوب عینیله فرانق دولتی کبی دولت عباسیه دخی تنزله یوز طوتمش وبالاده بیان اولندیغی اوزره طرف طرف بر طاقم ملوک طوائف پیدا اولوب خلیفه لرک حکومتی فرانق حکمدارلرینک حکومتی کبی بر امر اعتباری حکمنده قالمش ایدی . و بوجه بالا فرانق دولتنده سرای مدیری نصب اولندیغی کبی دولت عباسیه ده دخی اکا مقابل بر امیر الامرا وار ایدی . بو ایکی دولت یکدیگره تقلید ایتمشجه سنه متشابه اولوب یالکز بالاده بیان اولندیغی اوزره نشر معارف خصوصنده بر برینه بکزه مزلردی .

ملت اسلامیه بدایت ظهورنده بتون جهانک کوزینی اورکوتمش واوروپایی لرزان ایتش ایکن بو عصرلرده او یله برغریب تفرقه حالنه دوشمکله ارتق اوروپاولورک جانب اسلاماندن اندیشه لری قالممشیدی . فقط کندولری دخی بوجه مشروح متفرق اولدقلرندن بر طرفه تجاوزه مجاللری یوغیدی . حتی بو عصرده فرانسه نک حالی پک پریشان اولوب بر عظیم قحط وغلا دخی ظهور ایلدیکندن وبتون اوروپا اهالیسی اولوقت پک جاهل و متعصب اولدیغندن فرانسلر بیک سنه میلادیه سی تمام اولدی . ارتق دنیانک صوک کونی یاقلاشدی دیو کساهرلندن توبه ایله کیمی مال و منالی کلیسالره وقف وربط ایدر و کیمی قدس شریف زیارتنه کیدر ایدی . اشته فرانسه کلیسالرینک زکینلکی بوندن نشئت ایلمشدر .

وژر بر نام بر فرانسلر اندلسده پای تخت اسلام اولان قرطبه شهرینه کیدوب اوراده کی عرب مکتبلرنده براز رقم و هندسه وهیئت و کیمیا کبی فلر تحصیل ایله فرانسه یه عودتنده کندوسنه سحر باز نظر یله باقمشیدی . ژر بر ایسه عربلردن اوکرندیکی معارف سایه سنده پایالق مسندینه نائل اوله رق بیک اوچ تاریخ میلادیسنده پایا ایکن رومهده وفات ایلمشدر .

الحاصل بو عصرلرده اوروپانک حالی هر جهته فنا اولوب فقط آلمانیا ایمپراطورلنی ایجه قوت آلمش وعصر تعصب اولق حسیله پالارک نفوذ روحانیسی ترقی بولش ایدی .

مسئله ایله
پالارک

شویله که حسن اداره سی مشهود اولان آلمانیا حکمداری هازی (۹۳۶) سنه میلادیه سنده فوت اولدوقده برملت مجلسی طرفندن اوغلی بیوک اوتون آلمانیا قراللغه انتخاب اولتوب اودخی پدری کی عاقلانه حرکت ایدرک آلمانیا دولتی کسب قوت ایدوب چه ولایتک دوقه سی دخی جبراً عیسوی دینه ادخال ایله آلمانیا به ربط ایدلمش و مجار لولره غلبه اولنه رق آلمانیا انلرک تجاوز اتندن قور تارلمش ایدی . و آلمانیا ایله مجارستان اره سنده برمار کیلک احداث ایله اوسترماق تسمیه اولنمشیدی که حدود شرقیه مار کیلکی دیمک اولوب جرمانیا لساننده اوستور شرق معناسنه اوله رق اوستریا کله سی دخی اندن مشتقدر .

اشته آلمانیا توابعندن معدود و دولت علیه ایله هم حدود اولان اوستریا دولتک اساسی بو کوچک سنجاقدر که دار الاماره سی ویانه شهری درکه صقاله بیننده اکا (بیج) دینلیدیکندن تاریخلر مزده دخی بیج شهری دیو مذکوردر .

و آلمانیا دینلان اقلیم عظیم بحر بالطق ولهستان و مجار و خروات و ایتالیا و فرانسه و فلمنک ایله محدود برملک واسع اولوب اهالیسنه آلمان و نمچه دینلور . فقط بزم لسانمزده اوستریا لویه نمچه تعیری جاری اولمشدر .

منوال مشروح اوزره اوتون کسب قوت ایدرک ایتالیایی دخی ضبط ایله رومه به کیدوب ایمپراطور تاجنی کیمش و اوغلی استانبول قیصرینک قزینی تزوج ایدوب کندوسنک ایمپراطورلنی قیصر طرفندن دخی تصدیق اولنمشیدی . و برمدتدنبرو ایمپراطور عنوانی کاه ایتالیا و کاه آلمانیا قراللرنده طولاشور ایکن بوندن صکره آلمانیا قلمشدر . و جرمانیا تاجنی کیمک یالکنز آلمانیا قرالی اولمق دیمک اوله رق آلمانیا قراللری ایمپراطور عنوانی اکثریا رومه ده تاج کیدکن صکره الورلر ایدی . انجق جرمانیا تاجنی کیدکنلری کی رومه حکومتک یعنی بشون قاتولیک جماعتک اک بیوک حکمداری اولمق وسائر قراللره تقدم ایتک مزیتلری دخی برابر تحصیل اولنوردی . (۹۷۴) سنه میلادیه سنده اوتون فوت اولوب اوغلی وحفیدی دخی جالس تخت اولدقدن صکره اقرباسندن باویاره دوقه سی ایکنجی هازی آلمانیا قراللغه انتخاب اوله رق رومه به کیدوبده ایمپراطور تاجنی کیدیکی وقت پایا طرفندن کندوسنه خاچ رسمی برالتون الما تقدم اولنمغله نمون اولنمشیدی . حالبوکه پاپانک بوندن مرادی سکا دنیایی تفویض ایدن بئم دیمک معناسنی اشراب ایتک و بوفکری ذهنلره یرلشدیرمک ایدی . و هازی جماعت عیسویه نک حامیسی اولمق اوزره پاییه یمین ایتدیکی ائنده بن پاییه صادق اوله جقم لقر دیسنی دخی کندوسنه دیدیرتمشدر . بونلر ایسه هب چتالی سوزلر اوله رق بودرلو دسیسه لر ایله پایلر رفته رفته قوت المشدر .

۹۷۴

بوهاری ساقس خاندانندن اولوب بيك يكرمى درت تاريخ ميلاديسينده وفات
ايدرك بوخانداندىن كسنه قالمدينى جهته اصلزادكان وپسقبوسلر واهالى اجتماع
ايه ديكر جرمانيا پرنسلرندن قونزاد نام ذاتى انتخاب ايتمليبه . مايبانس شهرنده
جرمانيا و ميلان شهرنده ايتاليا ورومده ايمپراطور تاجلرينى كيمشيدى . مؤخرأ
بورغون قرالى بلاوارث فوت اولغله حكومتى قونزاد ضبط ايلمشدر . اشته
بومناسته اسويچره مملكتى دخى آلمانيا دولته كچمشدر .

قونزاد اصلزادكانك نفوذى قيرمق اوزره پسقبوسلر ايله شهرلر اهاليسنه زياده
مساعات و امتيازات و يرمشدر . بووجهله اون بش سنه قدر حكومت
ايتدكدنصكره وفاتنده اوغلى اوچنجى هازرى جلوس ايتدى . ايشته محاربات
صليبيه زيرده بيان اولنهجنى وجهله انك زماننده باشلامشدر . اشبو هازرى
آلمانيا و ايتاليا و بورغون قرالى اولوب اودخى محلول اولان دوقهلقلىرى ضبط
وبالذات دولت طرفندن اداره اولمق اوزره يرلرينه بالاتينلر يعنى ويودهلر تعيين
ايلمشدر . واول ائشاده ايتالياده اوچ پايا اجتماع ايلديكنسندن اورايه كيدرك
اوچينده برپاياس مجلسى طرفندن خلع وبردريكى انتخاب ايتديروب كندوسى
دخى ايمپراطور تاجنى كيمشدر . لكن اوغلى دردنجى هازرينك ايمپراطورلغنده
اصلزادكان صنفى ينه كسب نفوذ و قوت ايتديكى مثللو اوتهدنبرو پاپالرك انتخابنده
جانب ايمپراطوريدن تصديق اولمق دأب ديرين ايكن يدنحى غره غوار نام پايا
فيا بعد پاپالر رومه اهاليسنك رضائيله كليسانك اك بيوك رتبه سنى حائز اولان
قارديناللر طرفندن انتخاب اوله رق جانب ايمپراطوريدن تصديقه محتاج اولمامسى
خصوصه برپاياس مجلسى طرفندن قرار و يرديروب پاپاسلرك تاهل ايتلرينى منع
ايتك كى بعض تدابيره تشبث ايلديكى هنگامده اسپقوسلرك حكومت جسمانيه دن
هان بتون بتون آرو و مستقل اوللرينى حاوى بعض تنبيهات نشر ايلمشدر .
بوخصوصلردن طولايى دردنجى هازرى ايله بينلرنده بك چوق مجادله لر ظهور
ايلمشدر . و برارالق هازرى انك پاپالقدن خلى ايچون برپسقبوس مجلسنه حكم
ايتديرمش ايسه ده اودخى هازرى يى خلع ايله آفوروز ايتمش و اصلزادكانك
قوتيله دوقه لردن بريسي هازرى يرينه انتخاب اولمش ايدى . انجق هازرى اكا
غلبه ايدرك و ايتاليه يه كيدرك اوچ سنه رومه شهرينى محاصره ايتدكدنصكره
غالب كلوب مجدداً انتخاب ايتديردىكى پايا طرفندن ايمپراطورلق تاجنى كيمشدر .
لكن مؤخرأ پايا انتخاب ايلمك حقى بتون بتون قارديناللر ضبط ايدوب حالا
اوموال اوزره اجرا اولمقده در . و پسقبوس منازعه سى تمتد اوله رق نهايت

بسپقوسلر يالکوز متصرف اولدقلری اراضینک تصرفی جهته ایمپراطورک محمیسی اولق اوزره مستقلاً پاپانک حکومتی تحتند قلملرینه قرار ویرلمشدر . محاربات صلیبیه کلنجه بومحاربهلر سالفالذکر اوچنچی هانزینک زماننده یعنی میلادک (۱۰۹۶) وهجرتک (۴۹۰) سنهسنده ظهوره کلشدر . شویله که اوتهدنبرو زیارت ایچون قدس شریفه کلوب کیدن نصاریه عربلر طرفندن حسن معامله اولته کلورکن دولت عباسیه نیک قوت و سطوتی آزالدجه عراق وشام طرفلرینه متوارد اولان تاتار وترکان قبائل وعشائرینک خشونت طبعیهلری خلقک افکارینی دکشدیروب غیرت دینیه صحیحه تعصبه وعلوهمت حمیه مظالم وتغلبه مبدل اولهرق رعایا ومستمأن خرسیتیانلرک احوالی پریشان اولغله (۳۸۵) سنه هجریهسی خلاننده قدس شریف زیارتخیاری اراسنده بولتهرق اولطرفه سیاحت ایلمش اولان ژربر علم وهنری وقوت طالعی سایهسنده پاپالق مقامنه صعود ایلدکه اوروپا خلقنی اهل اسلام علیه تحریک وتشووقه باشلامشیدی . وقدس شریف سلجوقیلر انه کچدکدنصرکه اوراده حکومت ایدن برترکان طائفهسی طرفندن زوار نصارا حقنده بعض مرتبه اذا وجفا اولدینبی جهته قدس شریف زیارتندن عودت ایلیان نصاری طرف طرف شکایت وفریاد ایدر اولدیلر .

حالبوکه بالاده بیان اولدینبی اوزره سلجوقیلرک استانبوله تقریلرندن استانبول قیصری زیادهسیله خوف ایدرک استانبولک ترکر انه کچمک اوزره اولدیغندن بحمله اوروپالوینی محاربهیه تشویق ایدوب اوروپا حکمداران وامراسی دخی اوروپایی مخاطره ملحوظهدن تخایص ایچون سلجوقیلرک سیل عزم ورزمنه سد ممانعت اولهجنق برچاره جستجوسنه مجبوریت کوریورلردی .

وبرده فرانسه اصلزادکانی مملکتی پک زیاده راحتسز ایتدکلرندن برسفر آچیلوب واصلزادکان جنکه سوریلوبده اهالینک بر از نفس آلمی فرانسه قرالترینک املی ایدی .

پاپا ایسه اسلافنک اغلییه خانداننه خراج اعطاسنی تعهد ایلمش اولدقلری هنوز خاطرندن چیقمیوب ملت اسلامیه نیک بویله فوق العاده ترقیسنندن زیادهسیله اندیشه ناک اولدیغندن بشقه رئیس روحانیسی اولدینبی نصارانک زیارتکاهی اولان قدس شریفک عیسویلر یدنده بولنمسنی ارزو ایلدیکی جهته ملکشاهک جلوسندن برو اوروپا اهالینسی اهل اسلام ایله محاربهیه تشویق ایتمکده ایدی .

اسباب مشروحه دن ناشی اوروباده برهیجان عمومی حادث اولدی . همان قدس شریفی آلمق اوزره حرکتی قرار ویرلدی . وابتدا فرانسه ده فدایی بیراقلری آچلدی . بو بیراقلرک الته پک چوق خلق طوبیلایدی .

اسپانیا اھالیسی اندلس عربلرندن خوف واحتراز اوزره بولندقلری جهتله انلر چندان یرلرندن آیرلما شلر ایسه ده سائر ممالک اوروپاده بولنان سلحشور طاقلری ایاقلاندى وآنره برچوق خلق دخی پیرو اولدی . بو براقلر الله کلوب یازیلانلر کو کسلرینه خاچ رسمی یادقلرندن انلره اهل صلیب دینلدى . بووجهله فرانسه وایتالیا و آلمانلاردن لایعد ولایحصی خاچولر قدس قدس دیهرك بوله روان اولدیلر .

فصل ثالثه بیان اولندیغی اوزره اوروپالولرك قورقدینی ساچوقلر برعیجب حال تفرقه یه دوشمش ایدی . لکن اهل صلیب دخی براداره منتظمه تحتنده اولدقلری جهتله اکثریسی مجارستان و بلغارستاندن مرورلرنده خسته لکدن و یورغونلقدن تلف اوله رق بقیه سی ازنیقه قدر وارمش ایسه ده همان جمله سی اولطرفده کی اهل اسلام ایله واقع اولان محاربه ده تلف اولمشیدی .

انجق اولوقت آلمانیه تابع اولان بلجیقا دوقه سی ایله برطاقم فرانسز دوقه وقونتهلری اراضیلرینی صاهرق بو محاربه صلیبیه ایچون خیلجه آچه تدارك ایله ترتیب ایلمش اولدقلری اردولر ایجه منتظم اولدیغی حالده برطاقی مجارستان و برطاقی دالمجیا طریقله حرکت ایدوب اگرچه بونلرك دخی خیلجه سی یوللرده تناقص ایلمش ایسه ده ینه بقیه سی کللی برقوت اوله رق بویله برغلبه لك ایله استانبوله واصل اولدقلرنده استانبول قیصری اورکوب عجماله بونلری اسکداره امرار ایله مقدا امپراطورلغه تابع ایکن طرف اسلامیاندن ضبط واستیلا اولغش یرلردن فتح اولنه جق ممالکک کندوسنه رد و تسلیمنی دخی انلره وعد ایتدیرمشدر . بونلر اسکداردن حرکت ایله آل سلجوقدن قلیچ ارسلانک پایتختی اولان ازنیق شهرینی میلادک بیک طقسان یدی و هجرتک درتیوز طقسان بر سنه سنده ضبط و اناطولی طریقله انطاکیه شهرینه کلوب طقوز آی محاصره ایله استیلا و اوراده بردوقلق تشکیل و بوئانده حضرت ابراهیم علیه السلامک مولد و مقام شریفی اولان اورفه شهرینی ضبطه اوراده دخی برقونتهك ترتیب ایتدکدنصرکه بورالرده بر مقدار قوت براغه رق باقی قوت ایله قدس شریفه واروب برآیدن زیاده محاصره و بعده هجوم ایله خلیفه فاطمی تصرفدن نزع واستیلا ایدرك ایچنده کی اهل اسلام و یهودلری قتل و اعدام ایتشلردر . بعده بیروت و عکا کی شهرلری و سویش دکرینه قدر اولان یرلری دخی استیلا ایدرك قدس شریف قرالیتی عنوانیه برقرالیت تشکیل ایتشلر ایدی . بوئانده الجزیره ده اتابکان دولتی ظهور ایدوب اتابک عمادالدین زنگی نام ذات

صلیب
کراچی

صلیب
کراچی

حلب شهرینی ضبط و اورفه بی اهل صلیدن استخلاص ایله اوراده بولسان
 خرسیتانلرک اعدام اولدقلری خبری فرنگستانه منعکس اولدقده تکرار اورویا
 اهالیسی جوش و خروشه کلش اولدینی حالده اولوقت فرانسه قرالی یدنجی لویی بعض
 خصوصاتدن طولانی پایا طرفدن افوروز اولمغله توبه سنک اکللی ضمنده بالذات
 محاربهده بولنجی تصمیم ایدرک یوز بیک آدم ایله محاربه صلیبیه عزمیت ایتدیکی کبی
 آلمانیا ایمپراطوری دخی بر اردو ترتیب ایدوب بو ازدولر بشیوز قرق ایکی سنه
 هجریه سنده استانبولدن مرور ایلمشیدی . اتحق ایمپراطور اردوسنک ادارهسی
 یولسز اولدیغندن بعض روایاته نظراً روم قلاغوزلرینه الدامش ایدوکنندن
 اناطولی ایچنده اهل اسلام ایله واقع اولان محاربهده بتون بتون باتمش وبقیه السیوفی
 لویینک اردوسنه التحاق ایتمش ایدی . لویی دخی ایدین طرفنده عساکر اسلامیه
 ایله واقع اولان محاربهده عسکرینک نصفی ضایع ایدرک النده قوه کافیه قالمدیغندن
 ارتق غوغادن فراغت ایتمش و سواحل اناطولیدن بجزراً انطاکیه یه چیقوب
 اورادن او دخی ایمپراطور کبی زیارت یوللو قدس شریفه کیتمشدر .

بعده ایمپراطور ولویی قدس شریف قرالی ایله برلشه رک شام شریف اوزرینه
 هجوم ایتشلر آیهده برشی پایه میوب اورفه شهرندن دخی آرتق فراغت ایدرک
 ایمپراطور ولویی بش اون آدم ایله اورویا یه عودت ایتشلردر .

وبعده عماد الدینک اوغلی نورالدین شامی ضبط ایله دولت اتاکیه بر مرتبه ده
 قوت کسب ایدرک کوندن کونه غلبه و ظفر طرف اسلامیانده رونما اولمغه باشلا یوب
 متعاقباً نورالدینک امراسندن یوسف صلاح الدین بن ایوب مصرده ظهور
 و تسلطن ایدرک خلافت فاطمیه باتوب یرینه دولت ایوبیه قائم اولمغله و اسلامک
 سطوقی تزاید و ترقی بولمغله ارتق بوحوالیده فرنگلرک قوت و غلبه سی ضعف
 و زواله یوز طوتمشدر .

بو محاربات اتناسنده اصلزادکان اچیه یه محتاج اولمغله شهرلر اهالیسنه سر بسیتی
 صتارلردی و شهرلر اهالیسی حقنده حکومتلر طرفندن زیاده مساعده کوستریلوردی .
 ایشته بو مثللو وسیله لرله اصلزادکانک کسر و تقلیل نفوذینه چالیشیلوردی . فقط
 پایارک نفوذی تزاید و ترقی حالده ایدی . حتی بو عصرده پک زیاده قوت کسب
 ایتمش و بار باروسه دیو شهرت بولمش اولان آلمانیا ایمپراطوری بالدفعات پایا
 و اهالی ایتالیا ایله محاربه ایلمش اولدینی حالده نهایت ایتالیاده پایا ایله ملاقاتنده
 پایا آتسه بترکن اوزنکیسنی طوتمق راده سنده تنزله مجبور اوله رق بو صورتله
 ایمپراطور تاجنی کیمش و اولوقت پایایی رومه دن طرد ایله بر جمهوریت تشکیل

ایتمک اوزره اختلال چیقاران کیمسه بی آتسه القا ایله احراق ایتمشدر . ایشته بو ائناده یعنی (۵۸۳) سنه هجریه سنده صلاح الدینک قدس شریفی ضبط ایلدیکی خبری اوروپایه دهشت انداز اولیجق پایا کدرندن وفات ایتمدیکی کبی بتون اوروپا اصلزادکانی محاربه یه کیمتمک اوزره عهد و پیمان ایدوب سالف الذکر فره دریق ایله فرانسه قرالی فلیب وانکلتره قرالی ریشار دخی خاچ علامتلینی طاقتمش لرایدی . بوضورتله فره دریق بر اردو ایله محاربه صلیبیه به عزیمت ایدوب انجق قونیه طرفنده برنهرده بو غلمشدر . فلیب ایله ریشار مارسیلیا و جنوه اسکله لرندن بحر آ طوغریجه برالشامه چیقوب انجق بینلرنده اولان حسد و رقابتدن ناشی منازعه ظهور ایتمکله فلیب کندو عسکرینی بر دوقیه تسلیم ایله فرانسه به عودت ایلمشدر . ریشار جسورانه حرکت ایله کسب شهرت ایلمش ایسه ده قدس شریفی آله میوب فقط صلاح الدین ایله عقد متارکه ایدرک یافه دن عکبه یه قدر اولان ساحلرر عیسویلر النده قالمق اوزره قدس شریفه وسائر زیارت محللرینه کیدوب کلرینه رخصت اعطاسنی شرائط متارکه یه ادخال ایتمشدر .

بونک اوزرینه پایا تکرار بیوک حکمدارلری محاربه صلیبیه تشویق ایلمش ایسه ده مفید اولمیوب فقط فرانسه وسائر ممالک اوروپا اصلزادکانسندن خیلینسی جناب ایتمشیدی . لکن انلر دخی قدسک طوغری یولی دکزدن اولدیغنی اوکرتوب ومصر مملکتی ضبط اولندیجه برالشامده لایقیله ایش کورمک قابل اولمه جغنی درک ایدوب اول امرده مصرک ضبطی تصمیم ایدرک وندکلورلدن مقدار کفایه سفائن استیجار ایله بر دونما ترتیب ایدوب انجق بو ائناده استانبول قیصری خلع اولغله اوغلی اشبو اهل صلیب دونماسنه مراجعت وانلری استانبوله دعوت وقاتولیک مذهبله اورتودقس مذهبنی برلشدرمک کبی بعض خصوصاتی تعهد ایتمکله انلر دخی استانبوله کلوب بیک ایکوز درت سنه میلادیه سننده آز بر محاصره ایله ضبط ایتمکدن بشقه چونکه قیصر مخلوعک اوغلی تعهداتی ایفا ایدمه مدکن بشقه اهالی طرفندن اعدام اولغله و پدری دخی کدرندن فوت اولغله اهل صلیب دخی استانبولی یغما ونصفی احراق ایله اقنا ونیجه اتیقه لری شکست واحما ایتمشدر . وایچلرندن برینی ایمپراطورلغه انتخاب وفرانسز اصلزادکانی استانبول قیصرلنک اکثر ممالکنی بینلرنده تقسیم ووندکلورلر سواحل وجزائرک اکثرینی ضبط ایلمشدر . اشته استانبوله لاتین ایمپراطورلنی دیدکلری قیصرلق بودر .

برمازکی دخی سلانیک حوالیسیله یونانستانک برمقدارینی برلشدرروب ینه بو ایمپراطورلغه مضاف اولمق اوزره برحکومت مستقله تشکیل ایتمشیدی . خلع اولنان

قیصر خاندانی از نیکده بر قیصر لاق تشکیل ابتدکاری کبی مقدا استانبولده تحت نشین قیصری اولان بر خاندان دخی طرزونده آروجه بر قیصر لاق تشکیل ایلمشیدی .

بولاتین ایمراتورانی الی یدی سنه متمد اولدقدن صکره از نیکده قیصر بولنان میشل بالیولوغ جنویز لولرک امدادیله استانبولی استرداد ایتمکله لاتین ایمراتورانی محو اولمشدر .

اختلاف مذهب حسینله استانبولک فرنگلر انه کچمی دخی پایاچه بر نوع فائده ایسه ده بوسفر مقصد اصلی اولان قدس شریف حقنده بر شئی منتج اولدیغندن پایا تکرار عالمی محاربه صلیبیه تشویق ایدوب بو ائناده ایسه انکلتزه اهالیسی افکار سربستی یه میل ایله حکومت مشروطه شکنه کیرمش وفرانسه قرالی فلیپ دخی مملکتک اعماری و علوم وفنونک ترویجی افکارینه دوکمش ایدی . جرمانیاده دخی پک چوق اختلافات داخلیه ظهور ایدرک بعضا بر عسرده متعدد ایمراتورلر بولنور . و بعضا ایمراتورلر ایله پایا واهالی ایتالیا بیلنرنده مجادله لر وقوعه کله رک ایمراتورلر پایا طرفدن افوروز اولنور ایدی .

الحاصل اوروپانک احوالی دیکر کون اوله رق پاپانک سوزلرینه حکمدارلر قولاق آصماز اولمشار ایدی . و اگرچه برارالق برطاق دلی قانولر مارسلیدان کیلره بنه رک قدس فتحنه عزیمت ایتمشر ایسه ده بعضیلری غرق وتلف اولوب بقیه سی دخی برطاق طولاند بریحیلر طرفدن اسکندریه یه کوتوریله رک اسیر دیو صالتمشدر . بو ائناده آلمانیان دخی بیکرمی بیک قدر دلی قانولر قدسه کیتمک اوزره حرکت ایتمشر ایسه ده چونی بولدن عودت ایدوب برخیلیسی دخی آچاقدن هلاک اوله رق بقیه سی طاغلمشدر .

وقدس شریف هر تقدیر اهل اسلام النده ایسه ده قرالغی عنوانی فرانسه اصلزادکانندن برینسک اوزرنده بولمغله او دخی پاپانک انضمام اعانه سیله بر اردو ترتیب ایدرک طوغری مصر جانبنه عزیمت وحتی دمیاطی ضبط ایلمش ایسه ده مدت قیلله ظرفنده بوراسنی ترکه مجبور اوله رق کوچ حال ایله اوروپایه عودت ایده بیلمشیدی .

پاپانک جبر و زوریه آلمانیا قیصری ایکنجی فرهدریق التیوز بیکرمی سنه هجریه سنده بر اردو ایله عکایه وارمش واولوقت سلاطین ایوبیسه دن مصرده حکومت ایدن ملک کامل ایله بر متارکه عقد ایله اکا بر قاچ قلعه ویروب مقابنده براز اراضی ایله قدس شریف شهرینی الهرق کندو کندویه قدسده تاج کیدکن صکره اوروپایه

عودت ایلمشدر . لکن بویله محاربه سزجه قلعهلر ویروبده مقابنده یالکز قدسی اله رق تاج کیمسندن پایا ممنون اولماشدر .

قالدیکه مؤخر آقدس شریف تکرار اهل اسلام طرفدن ضبط اولنوب ایرتسی سنه ینه عیسویله رد و تسلیم اولمش ایسه ده متعاقبا مغوللردن قاجوب بو طرفه کلان خوارزم طائفه سنک اله کچمکله تکرار قدسی ضبط ایتمک اوزره فرانسه قرالی طقوزنجی لویی براردو ایله قبرس آطه سنه کیدوب و اورادن (۶۴۷) سنه هجریه سنده مصر جانبیه کچوب دمیاط قصبه سنی ضبط و قاهره مصر اوزرینه هجوم ایلمش ایسه ده عسکری تلف و کندوسی اسیر اولوب دمیاطی رد و برچوق آچهلر اعطاسیله اسارتدن تخلیص کریبان ایتمش و جانب شرقده مطلع اولدینی آثار مدنیتدن عبرت الهرق فرانسه یه عودتنده کوزل قانونلر تنظیمنه غیرت ایدوب دینجه پک متعصب اولدینی حالده پاپانک تجاوزاتی منع ایچون امور مذهبییه نیک اداره سی حقدنه دخی بر قانوننامه تنظیم ایلمشدر .

بعده مصر کوله منلری اهل صایب النده قالمش اولان انطاکیه ویافیهی و متعاقبا عکا کبی دیکر بعض مواعی استخلاص ایتمشدر .

انطاکیه ایله یافه نیک ضبط اولدینی خبری فرنگستانه واصل اولیجق سالف الذکر فرانسه قرالی طقوزنجی لویی اصلزادکانی پارسه دعوت ایله محاربه یه قرار ویردیکی ائنده تونس حکمداری عیسوی دیننه کیرمک نیتنده ایتمش دیو استماع ایتمکله اول امرده اول طرفه عزیمت ایلمش ایسه ده اردوسی اوزرینه اهل اسلامک دلیرانه هجومی مشاهده ایتدیکی کبی اول خبرک یلان اولدینی اکلایوب و اورادن رجعت ایله واروب قارتاج شهرینی ضبط ایله اوراده وفات ایتدکده اردوسی بر ایکی آی قالب تونس حکمداری ایله عیسوی دینک و اوروپا تجارتنک سربستی اجرا سی شرطیله عقده صالحه ایدرک فرانسه یه عودت ایتمشدر .

واکرچه انکلتره قرالنک اوغلی اولوب لویی ایله برابر بوانسان ادوار فرانسه اردوسیله برلنکده عودت ایتمیوب اون ایکی بیک عسکر ایله بر الشامه عزیمت ایلمش ایسه ده مصر سلطانی اولان بېرسه قارشو برشی یاپه میوب او دخی انکلتره یه عودت ایلمشدر .

وعیسویلرک اک صکره تصرفده قالان صیدا ساحلنی دخی میلادک (۱۲۹۱) و هجرتک التیوز طقسان سنه سنده مصر مملوکلری ضبط ایتمکله ارتق فرنگلرک غیرتنه فتور ککش و محاربات صلیبیه دخی ختام بولمشدر .

بوصورتله ممالک اسلامییه تعرضات افرنجیه دن خلاص بولمش ایسه ده مغوللرک

مهاجمتيله خراب و يباب اولشيدى . و مصر سلطانلىرى بومغول محاربه ليله برخيلى وقت ده مشغول اولقرلى كى سلجوقيانك اناطولى قطعه سنده قالان برشبه سى دنخى بومثللو محاربات ايله ضعيف دوشوب نهايت (۶۹۹) سنه هجر يه سنده منقرض اوله رق دولت عثمانيه ظهور ايله يك سرعت اوزره بيويوب ملت اسلاميه نك قوتى تجديد واحيا ايتمش و موظف و اولوقته كوره منتظم عسكرا ايجاد ايدوب اوروپا عسكرى ايسه لى الايجاب طوپلانور درتى مقوله سى اولديغندن دولت عثمانيه نك هيئت عسكريه سى اوروپالورلك كوزيى اوركوتمش ايدى . بناء على ذلك از وقت ظرفنده بود دولت عليه اوروپا قطعه سنده عظيم فتوحاته مظهر اولمشدر .

جاي عبرت و اتباه بوواسيدركه اوروپالورلك قورقدقلىرى تركركه سلجوقيلردر . بونلر محاربه صليبيه نك بداندن مقدم تفرقه حالنه دوشه رك بريوك ايشه مقتدر اوله مدقنندن ابتدائى امرده اهل صليب هر شينه قولايقله مقتدر اولوب شويله كه عمادالدين زنگى ايله نورالدين شهيد و متعاقباً يوسف صلاح الدين ظهور ايتامش اولسيدى ملت اسلاميه نك حالى يك فنا اولوردى . بونلر فرنكلرك سورة سطوتى كسر ايتمش اولدقلىرى حالده چوق كچمكسزىن دولترى منقرض اولوب بو عصرده ممالك اسلاميه تاتارلك استيلاسيه خراب اولمش و فرنكستانك حالى ايجه انتظام بولمش ايكن دولت عثمانيه نك ظهوريله اهل اسلام تازه حيات كسب ايدرك اوروپانك الك كوزل برقع سنى ضبط و تصرفه و اوروپايى تهديد ايلمكه مقتدر اولمشدر . فقط محاربات صليبيه ايله فرنكلر استانبول فتحى برقاچ بوز سنه تاخير ايتديلر دنله بيلور . و بو محاربه لر اولسيدى بللكه بتون اوروپا اهل اسلام انه كچه بيلوردى .

محاربات صليبيه دن غرض اصلى كه قدس شريفك اوروپالورلر ينده قالمسى خصوصى ايدى . فرنكلر اونتيجه يه دسترس اوله مامشدر ايسه ده بوسفرلر اوروپانك و على الخصوص فرانسه نك عظيم منافعى انتاج ايلمشدر . زيرا اول عصره كوره علوم و فنون و صنايع استانبول ايله مصرده اعلى درجه ده اولديغندن بورالرده فرنكلر چوق شيلر اوكرتمشدر و خيلى روم و سربانى و عرب كتابلىرى اشترا ايله اوروپايه كوتوروب مطالعه ايله ابتدا تقليد اوله رق شعر سويلمكه و حكايه لر نظم ايلمكه باشلامشدر و اندن صكره اوروپاده اسكى يونان و لاتين كتابلىرى مطالعه اولمغه باشلادىغى كى عربستاندن اسپانيايه سرايت ايدرك اهل اسلام بيننده شايع اولان علوم و فنوندن اندلسده امويلرك بايتختى اولان قرطبه يه كيدوب كلان اوروپالورلك اوكرندكلى طب و كيميا و فن نباتات و حساب و هندسه و منطق

وهيئت کبی قنار دخی اوروپانک هر طرفنده نشر اولنگه باشلايوب اولوقته قدر
 اوروپاچه نامعلوم اولان انواع نباتات وامتعہ دخی اندن صکرہ ميدانه چيقمشدر .
 بعده اوروپانک هر طرفنده مکتبلر کشاد اولنهرق علوم وصنایع حالا نظر حیرت
 ایله باقدیغمز مرتبہ قصوايه واصل اولمشدر . واوروپالولر ابتدا عرب ورومک
 مدینتی کوردرک تقلید ایدوب بعده حد کماله ایصال ایتمشدر . وبومحاربهرلر
 مناسبتیله اصول حربیهیی اوکرنوب اورپاده سفینه انشاسی صنعتی دخی اول
 عصردن صکره ایلموشدر . وسفر ارقداشلتی ملابسه سیله اوروپالولر یکدیگریله
 الفت واختلاط ایدرک کندولرینی برملت کبی طایوب مقتضای مدینت اولدیغی
 اوزره یینلرنده تعاون وتظاهر افکاری حصوله کئهرک فقرا وخسته کانه باقی اوزره
 برقاچ طریقتلر پیدا اولدقن بشقه مجرد انسانیته خدمت اولنمق وهردین
 ومذهبدن آدم قبول قلنمق اوزره اوروپاده حالا معتبر اولان فرسون طریق
 دخی اول تاریخدن صکره ظهور ایتمشدر که اصحابی بیننده کاتکس سری کبی برسر
 اولهرق یکدیگری طانیق ایچون یینلرنده برطاق علامت و اشارات موضوعه
 واردر . وممالک متمدنده سیاحت ایله اوروپالولرک کوزنری آچیلوب اندن صکره
 هرخصوصده عقله تطبیق ایله حکم ایلمکه وپاپاسلرک القا ایدکدکری اوهام باطله
 وافکار تعصیه دن واز کچمکه باشلامشدر واکثریسی بوسفرلر مناسبتیله رومه یه
 کیدوب واوراده جاری اولان دسائس واضراض شخصییه کوروب حقیقت حاله
 اطلاع ایله امور مذهبیجه خیلیدن خیلی تعدیل افکار ایلمشدر . بناء علی ذلک
 محاربات صلیبیه انساننده پاپالرک نفوذی پک زیاده ترقی ایتمشکن اندن صکره تنزله
 یوز طوتوب افروز کیفیتی دخی انظار عامه ده اعتباردن ساقط اولمغه پاپالر دخی
 معتدلانه حرکته مجبور اولمشدر . حتی فرانسه قرالی سالف الذکر لویی
 پک متعصب اولوب ایکی دفعه بالذات محاربه صلیبیه کیتمشکن فرانسه دولتی یالکر
 اللهه راجعدر . پاپانک بروجله مداخله یه حق یوقدر دیو اعلان ایتشیدی .
 اندن صکره کلان فرانسه قرانلری دخی پاپالرک تقلیل نفوذیه قرالفک توسیع دائره
 نفوذ وحکومتته چالشمشدر . حتی لویدن صکره پایایه مقاومت ایدک بیلمک
 اوزره عموم اهلینک جلب قلبی ضمننده اوچ صنفدن یعنی پاپاس واصلزادکان
 وآحاد ناس صنفلرندن مرکب ومختلط اولهرق هر طرفدن مبعوثان جلیله مجلس
 عمومی تشکیل اولنشیدی . بعده فرانسه نک بعض مسائل مهمه سی وقوعبولدغجه
 بومجلس بالذات تشکیل اولنشدر . واک صکره کی انقادی فرانسه جمهوریتنک
 مقدمات ومبادیسندن بریدر .

سائر یرلرده دخی پاپانک نفوذی بووجهله تنزل ایتمشدر . حتی بیک اوچوز اوتوز سکز سنه میلادیهسنده منتخب یعنی ایمپراطور اتخابنده بولمنسی معناد اولان پرنس وپسقیوسلر المانیاده واقع فرانقفورت شهرنده اجتماع ایدوب فیما بعد اکثریت آرا ایله جرمانیا قیصرلغنه انتخاب اولنهجق اولان ذانلر پاپانک تصدیقنه محتاج اولمقسزین همان انتخاب اولدقلری کبی رومه ایمپراطوری وظائف وحقوقنه من طرف الله متصرف اولمق خصوصنه قرار ویره رک برقانون مخصوص وضع ایتمشلدر . بونکله پاپانک نفوذی خیلی تنزل ایدرک اندن صکره پاپالر برجرمانیا ایمپراطورینی افوروز ایده مامشلدر .

فرانسه قرالری ایمپراطور عنوانندن محروم اولدقلرندن بیونلری پاییه اگری اولمدینی جهتهله پاییه کوزلجه مقاومت ایدرک دولتلرنجه ایستکلرینی پاییه بیلمشلر . ودها اولوقت فرانسه مشهودمن اولان هیئت اتحادیهه کیرمکه باشلامش ایدی . آلمانیا حکمدارلری ایسه رومه ایمپراطوری عنوانی حائز اولدقلرینه منبی رومهیه تصرف داعیه سیله دائماً عسکر و آچیهیه محتاج بووجهتهله دوقه وقونتهلره وسائر اصلزادکانه زیاده مساعده و مماشاته مجبور اولدقلرندن و دائماً ایتالیا امورینه مداخله ایله آلمانیا ایشلرینه باقغه وقت بوله مدقلرندن آلمانیا اصلزادکانی زیاده نفوذ و قوت بولمغه آلمانیا دولتی برحال تفرقیهه دوشمش ایدی و اگرچه اسویچرده واقع هابسبورغ قونتهسی اولوب قیصرلغه انتخاب اولسان رودولف ایجه قوت کسب ایدرک اصلزادکانک تجاوزاتی منع ایلمش و اوغلی روبر دخی آوستریا دوقهسی اولدینی حالده اندن صکره قیصرلغه انتخاب اولنهرق بیک اوچوز سکز سنه میلادیهسنه قدر حکومت ایتمش ایسهده اندن صکره ایمپراطورلق بشقه خاندانه یکمشدر . وانک زماننده اسویچره لولر عصیان ایدرک و آلمانیا دولتیله بینلرنده مدت مدیده محاربه متداولوب نهایت آلمانیان آریلهرق برجمهور مستقل اولمشلدر . و بروجه مشروح اصلزادکان زیاده قوت الدقلرندن المانیاده امنیت عامه منسلب اولوب حتی بعض شهرلر اهالیسی کندولرینی اصلزادکانک شرندن محافظه ایچون بینلرنده براتفاق پامشلر ایدی . ایشته (ویل انسیاتیق) تعیری اندن قالمشدر . و ایمپراطورلق انتخابی اولوب بونده وراثت اصولی جاری اولمدینی حالده دوقه وقونته وسائر منتخب پرنسلر مالکانهلری اولان مملکتلره بالورانه متصرف اولهرق هربری برر حکمدار مستقل کبی اولدقلرندن و بعض پسقیوسلر ایله برابر قیصر انتخابی حقی دخی غصبا کندولرینه حصر ایلدکلرندن ایمپراطورلق برامر اعتباری کبی قالوب آلمانیا دوقه لری ایمپراطورلنی قبول ایتمز اولمشلر ایدی . و بوراثت

اصولتک رفیعه ایمپراطورلغک تجدید نفوذی ارتق قابل اوله میه جنی اکلایشیلوب
 انتخاب قیصر مسئلهسی ایسه آلمانیاچه مواد مهمه دن اولدیغی حالده رسماً طامنش
 برقاعده و اصول تحتده جریان ایتدیکندن بیک اوچیوز الی تاریخ میلادیسنده
 قیصر انتخابنه حتی اولان پرنس و پستقپوسلر تعیین و تحدید ایله قیصرک و فاتنده
 بونلر اوچ آی ظرفنده فرانقفورت شهرنده اجتماع ایدرک اکثریت آرا ایله قیصر
 انتخاب ایتلری قانون اتخاذ اولمشدر . و بودوقه و پرنس و پستقپوسلر منتخب
 عنوانی الهرق اندن صکره ایمپراطور انتخابی قانوناً انلرک حقوقدن معهود اولمشدر .
 چه قرالی و براندوبورغ مارکیسی دخی بومنتخبلردن ایدی . ایشته بومثللو
 سبیلردن طولانی آلمانیا دولتی برهیئت اتحادیه به کیره میوب نهایت ایتالیا کی کچوک
 کچوک حکومتلره منقسم اولمشدر .

محاربات صلیبه دن اوروپانک بریبوک فائده سی دخی بودر که اهل صلیبک مقصدی
 بر اولدیغندن افکارچه اتحاد و مساوات حصولیه فتودالیه اصولی قیرلغه یوزطومتش
 و حیثیت و اعتبار اصلزاده لکه منحصر قالمیوب لیاقت و شجاعت و فداکارقله دخی تحصیل
 اولمغه باشلادیغندن اصلزادکان عنده انساندن عد اولنمیان آحاد ناس صنفک دخی
 قدر و قیمتی بیلنمکه باشلادیغی کی بو محاربه لر اثناسنده اصلزادکان زیاده آقچه
 محتاج اولدقلرندن امتیازاتی شهرلر اها لیسنه صتارلردی . دیگر شهرلردن بعضیلری
 دخی انلره باقرق جبر و زور ایله سربسیت تحصیل ایدرلردی . بووجهله خیلی
 یرلر اصلزادکانک پنجه قهر و تحکمدن قورتلوب صنایع و تجارت و وسعت و برکت
 کلهرک حاصل اولان سعادتخال ایله برابر مدنیت دخی ترقی یولنه کیرمشدر .

علی الخصوص فرانسه اصلزادکانک ممالک شرقیه به عزیمتارنده فرانسه ده راحت
 پیدا اوله رق اهالی قرالک و قرال اها لینک قیمتی کر کی کی تقدیر ایله قرالیتک
 نفوذی وسعت و قوت بولمشدر . و برطاقم یکی قانونلر تنظیم و اعلان اولمغه
 برابر اسکی رومه قانونلری دخی اعتبار بولوب اصلزادکان صنفی ایسه بویله شیلری
 تحصیله تنزل ایتدیکندن آحاد ناسدن قوانینه آشنا آدملر یتیشه رک محاکم و مجالسده
 استخدام اولمغه باشلامشدر . و فرانسه ده بویولده اهالی بی حمایه و اصلزادکانی تربیه
 ایدن قرالر اولدیغندن اولوقت فرانسه دولتی حکومت مطلقه شکلنه کیرمشیدی .

انکلینز سائرلردن مقدم حریت و سربسیت افکارینه میل ایله اصلزادکان صنفی
 حکیمانه جرکت ایدرک حازر اولدقلری امتیازاتی ایجاب وقت و حاله کوره تعدیل
 ایده کلدکلرندن انکلتره دولتی حکومت مشروطه شکلنه کیروب اصلزادکانک شرف
 و اعتباری باقی قالمشدر . آلمانیا اصلزادکانی ایمپراطوره قارشو استقلال و استبداد

داعیه‌سنه دوشمشلر ایسه‌ده انلر دخی بومثلوا امتیازات حقدنه تعدیلات لازمه اجرا ایده کلمشدر .

الخال محاربات صلیبه‌دن صکره اورویا بر عالم دیگر اولوب هر طرفده احوال ظلمیه‌نک رفع وازاله‌سیله مدنیت یولنه کیرلمشیدی . فقط بونجه عصر لر دنبرو یرلشمش اولان احوال وحشیه‌نک دفعه رفعی قابل اوله‌مدیفندن برچوق وقت افکار جدیده مدنیت ایله اسکیدن قاله افکار وحشیانه و جاهلانه دخی یان یانه برابر کیتمشدر . مثلاً یدی یوز اون التي سنه هجریه‌سندن صکره فرانسه‌ده ظهوره کلان قحط و غلا یهودیلرک قویلره سحر اتمش اولملرینه عزو و اسناد اولنه‌رق برچونگی ظلما اعدام اولمشدر . بونکله برابر بالدفعات مجلس عمومی تشکیل ایله کوزل نظاملر دخی یاپیلوردی . وانکلتزه قرالینک والدهسی فرانسه قرالی خاندانندن اولوق ملابس‌سیله تختده حق وراثت ادعا ایتسی اوزرینه دولتین بیننده محاربه ظهوریله یوز سنه تمت اولمشدر . و فرانسه قرالی بو محاربه‌لرده یالکیز اصلزادگانک همتنه استناد ایدوب قوه عسکریه‌سی سواریدن عبارت ایدی . انکلتزه قرالی ایسه عموم تبعه‌نک افکارینی کندو مقصدینه جلب ایدوب برخیلی جسور پیاده عسکری دخی وار ایدی . و برده انکلیرلر برنوع هوان طوبی استعمال ایدوب فرانسه‌ده ایسه اولوقت او یله شیلرک استعماله هنوز باشلامشیدی . بناءً علی ذلک انکلیرلر هر یرده غالب کله‌رک فرانسه‌نک برچوق ممالکی ضبط ایتمشلر ایدی .

حركات حربیه‌ده بدویلر مدنیله غالب ایکن باروتک استعمالی شیوع بولوبده محاربه برفن مخصوص اولیجق امر بالعکس اوله‌رق اسلحه ناریه مدینتک حامی دائمی اولدیفنه نظراً اول عصرده باروتک ایجادی احوال عمومیه‌نک عظیم تبدل و تغیرنی انتیاج ایدن اختراعات بشریه‌دن اولدیفنی حالده اولوقت مدنیت هنوز لایقیله ایلروله‌شمش اولدیفنی کبی باروتک دخی صور استعمالیه‌سی کرکی کبی بیله میوب فقط انکلیرلر بوجه سابق برنوع طوب استعمال ایتمشلر و پک جوق فائده‌سنی کورمشلدر . و بو عصرده قولرا توغندن بر عمومی خسته‌ک ظهور ایدوب بودخی اوروپاده یهودیلره اسناد اولنمغه بیچاره لر بو کره دخی پک زیاده تضییق اولمشلدر .

بوخسته‌ک انکلتزه و فرانسه بیننده جاری اولان محاربه‌یه براز فاصله ویرمش ایسه‌ده متعاقباً آتش حرب اشتعال بولوب ینه انکلیرلر مظهر غلبه و ظفر اولمشدر . و صیق صیق آتجه‌یه احتیاج کورلدیکه انکلتزه نک پارلمنتو مجلسی اجتماع ایدرک و بو وسیله ایله قراله برطاقم تکلیفات عرضیله قبول ایتدیره رک نفوذینی توسیع

وتزید ایلمشدر . وانکلتره پارلمنتو سنک ایگی قسمه یعنی اصلزادکان و بسقپوسار
دائرہ سیلہ مبعوثان ملت دائرہ سنہ انقسامی اول عصرده اصول اتخاذا اولنوب
مبعوثان ملت فرقه سنک دخی هرشیدہ نفوذ قزاقسمی بومثلو احوال دن نشئت
ایتمشدر .

وفرانسه اصلزادکاننک کیمی تلف و کیمی اسیر اولملری حسیله اصلزادکان صنفنک
نفوذی تنزل ایدرک پارس اھالیسی سر بست طورانمغه باشلادیغی کبی فرانسه
ملت مجلس عمومی دخی خیلجہ نفوذ قزاقسمشدر . فقط بوقارغشہ لقمده فرانسه
چقنجیلری زور بلغه قیام ایله راست کلدکلری نامی اعدام ایده کلدکلرندن بونک
اوکنی المق ایچون اصلزادکان طاقی دخی انلردن صورت وحشیانہ ده انتقام
الورلردی .

وفرانسه ده مالکانہ لک چوغی میری یہ ضبط اولنہرق بیوک اصلزادکان ازمش
ایسه ده انلرک یرینه قرال خاندانندن برطاقم برنسلر کچوب بونلر ایسه بالورائہ
کیتلو اراضی یہ متصرف اولدقلرندن قوتلری نفوذ قرالی یہ معارض و مزاحم
اولہرق بوندن طولایی فرانسه اھالیسی ینہ پک چوق مظالم و تعدیات التده
قالمشیدی .

وفرانسه قرالنک برادری اولان اورلیان دوقہ سی ایله عمومی سی اولان بوربون
دوقہ سی بینده واقع اولان رقابتدن ناشی ایگی فرقه پیدا اولہرق محاربات داخلہ
ایله فرانسه اولکیدن زیادہ مصائبہ مبتلا اولمشیدی .

وبوربون فرقه سی انکلتره قرالی ایله اتفاق ایلدیکندن انکلیزلر پارسہ دخول ایله
انکلتره قرالی نامہ حکومت ایتمکہ باشلایوب فرانسه دولتی یدندہ یالکز برقاچ
ایالت قلمش اولدینی حالده فرانسه ده خارق عاده اولہرق مائہ تاسعہ ہجریہ اوائلندہ
برقیز ظہور ایله یراق آچہرق و باشنہ تجمع ایدن عسکرہ فرانسه قرالی نامہ
قوماندہ ایدرک انکلیزلرہ غلبہ ایلمشدر . واکرچہ بوربونلر بوقیزی طوتوب
انکلیزلرہ صاتمشر وانلر دخی بیچارہ بی سحر بازقلہ اتہام ایدرک آتسہ القا ایله
احراق ایتمشر ایدی . انحق بوربونلر دخی وطنلرینک حالنہ آجیمغہ وپارسدہ
حکومت ایدن انکلیزلرک تعدیاتندن اوتانمغہ باشلایوب فرانسه قرالیہ اتفاق ایدرک
انکلیزلری پارسدن طرد و اخراج ایله انکلیزلر اندہ بولنان فرانسه مملکتلرینک
دخی رفتہ رفتہ استخلاصنہ باشلامشدر .

وبو انادہ انکلترہ ده برعظیم محاربہ داخلہ ظہور ایله اوتوزسنہ تمتد اولدیغندن
فرانسه ارتق انکلیزلرک تحطیاتندن امین اولہرق کسب آسایش ایلمشدر . فقط
ایگی قوم ارہ سندہ مدت مدیدہ عداوت باقی قالمشدر .

سلطان صلاح الدينك قدس شريفى استخلاصى و برمدت صكره برالشامده اولان
حكومت افرنجيه نك انقراضى سپبريله (۶۵۲) سنه هجرىه سنه قدر اناطولى
و برالشام و مصر طرفلرینه سكر كره دها بيوك اردولر هجوم ايدوب قدس شريف
و حواليسنك برقاچ دفعه اهل اسلام و اهل صليب اللرينه كچمى ممالك شرقيه
و غربيه نك تكثير مناسباتنه بادی اولمشيدى . و اندن صكره اوروپا دولترينك
برچوق حكومتاره انقراضى و طوائف ملوك كچى سلسله لر ظهورى ام غربيه يى
خيلى زمان اويله بيوك ايشلردن منع ايتمشيدى .

ايشته اول ائتاده دولت عثمانيه ظهور ايله بردنبره بيومكه و روم ايلي يقه سننده
توسيع ممالكه باشلامسى پاپا و ونديك و آلمانيا حكومتلرينى و قسطنطينيه قيصرلرينى
تلاشه دوشوره رك ملوك جنكيزيه و آق قيونلير و مصر سلطانلرى ايله بعض
مرتبه مناسبت تحصيليله او طرفلردن دولتعليله مزاحم پيدا ايلهرك اشغاله سعى
ايتشلايدى .

بالاده بيان اولنديغى اوزره مائه ثامنه هجرىه ده دولت عاليه توسيع دائره مكنت
ايدرك استانبولك فتحنى قوه قريبيه كتورمشيكن تيمورلك و قعه سى اوزرينه
مصلحت اقسايوب حكومت عثمانيه يه سكته كلد كده فصل رابعده بيان اولنديغى
اوزره فرانسه قرالى التيجى قارلوس تيمورك مظفريتى تبرىك ايدوب اودخى
جوابا كوندرمش اولديغى نامه سننده يلدريم بايزيده غلبه سنى اشعار ايله برابر
قارلوسى باعث اعمار عالم اولان تجارتنك ترويجنه تشويق ايلمش ايسده اوزمان
اوروپا خلقى كندى غائله ليله مشغول اولهرق ممالك شرقيه نك وجودينى بيله
خاطرلردن چيقارمق درجه سنه كلش و اسباب تمدن و ترقى اولان معاملات
تجاربه و سائر دن ايراغ قالمش اولدقلى جهته بومثلو محابرات موقته دن برفائده
كوره مدير . تيمورك سواد سطوتى دخى سيل كچى كلوب كچد كدن صكره
دولت عليه نك حديقّه سلطنتى تازه لهرك روم ايلیده فتوحات عظيمه يه مظهر
اولغله استانبول قيصرى پاليولوج ايله استانبول بطريق عثمانلو عليه نه براتفاق
و اتحاد حاصل ايدو بيلمك ايچون اورتودقس و قاتوليك مذهبلرينى برلشدرمك
اوزره ايتاليه كيتمشلر . و لكن برايش بجره ميوب بلا بتيجه عودت ايتمشلر
ايدى . زيرا محاربات صليبيه عصرلرينك انقضا سندينرو فرنگلر تحصيل علوم
و صنايعه حصر نظر ايدرك افكار عموميه بشقه يوله متوجه اولوب انكلتره ده
پاپا و رهايين عليه نه بعض افكار سرستانه نشر اولمش و بوسرستى افكار مذهبيه
اوروپانك ديكر محللرينه دخى سرايت ايلمش ايدى بناً على ذلك ايش اولكى

کبی رؤسای روحانیه النده قالمیوب دول اورویا منافع مخصوصه لرینی کوزتمکه باشلامشیدی .

فقط عثمانلور آلمانیا حدودینه یاقلاشمغه باشلادقده عثمانلویه قارشو برحکمدار قوی الاقتداره لزوم کورلمکله هابسبورغ خاندانندن آوستریا دوقه سی اولوب مؤخرآ مجار قرالغنه انتخاب اولنان البر (۱۸۴۲) سنه هجریه سننده ایمپراطورلغه انتخاب ایدلمش و برسنه صکره وفاتنده اقرباسندن فره دریق ایمپراطورلغه انتخاب اولنهرق پایا طرفندن دخی تاج کیدیرلمشدر .

اندن صکره ایمپراطورلق هابسبورغ خانداننده قالمش و آوسترویایک پایتختی اولان ویانه شهری اولوقدنبرو مقر ایمپراطوری اولمشدر . واک صکره رومه ده تاج کین بوفره دریق اولوب اندنصکره پاپالک نفوذینه کلی انکسار وتدنی عارض اولمش ایدوکندن انک اخلاقی ارتق رومه یه کیتمکه محتاج اولمیوب هان آلمانیاده رسم تتوجی اجرا ایله ایمپراطور عنوانی آله کلمشدر . واکرچه ایمپراطورلق آوستریا حکمدارلغندن بشقه اولهرق انتخابی برکیفیت ایسه ده اندن صکره امر انتخاب بوخاندانه مصروف اولهرق خارجه تجاوز ایتدیرلماشدر . شویله که اوستریا دولتی بوجه بالا آلمانیا خارجه ده مجار قرالغنه وسائر ممالک وایالاته دسترس اولهرق تکثیر اسباب مکنت واققدار ایلمش اولدیغندن دائمآ یولنی بوله رق ولی عهدینی ایمپراطورلغه انتخاب ایتدردیکنه بناء آلمانیا ایمپراطورلغنی نیجه یوز سیلر خلفا عن سلف آوستریا دوقه لری اولان هابسبورغ خانداننده قالمش و ناپلیون پوناپارته زمانه قدر حال بومنوال اوزره جاری اولمشدر .

فی الاصل آلمانیا ایمپراطورلرینک وقع و شان و نفوذلری پک عالی ایکن بالاده اشعار اولندیغی اوزره آلمان امراسی هر سک یادوقه ویاخود مارکی عنوانلریله ممتاز و بوعنوانلره توارث طریقیله متصرف اولهرق هربری برحکمدار مستقل اولدقلری جهته صکره لری ایمپراطورلق مجرد برامر اعتباری اولمش ایسه ده آلمانیا حکمدارلرینک هیئت مجموعه لری بر دولت متحده کبی اعتبار اولنهرق ایچلرندن بری بالانتخاب اکا ایمپراطور عنوانی و یروب آتی رئیس الامرای آلمان بیلمک و شیرازه نظام مرعبرینی اخلاص ایده جک بر دشمن ظهورنده جمله سی مقدار معین عسکر اعطاسیه دفع صائنه قیام ایتک شروط و قیوده مربوط ضوابط معتبره لوندن اولدیغنه مبنی ایمپراطورلق شان و اعتبار و شهرتی و شیرازه نظام آلمان نظارتی حسیله یه پک معتبر و مستثنی بررتبه عظیمه ایدی . و الحاصل دولت علیه نک روم ایلی قطعه سننده کوندن کونه توسیع مکنت و سطوت ایلمسی دول

اورویا به بادی اندیشه اوله رق تداییر احتیاطیه به تشبث ایتمشل ایدی . لکن اولوقته قدر علوفه لو عسکر استخدای دولت عاییه مخصوص اولوب دول اورویا به لازم اولان عسکری اصلزادگان ویره کلوردی . (۸۴۹) سنه هجریه سنده فرانسه ده دخی موظف عسکر اصولی احداث اولنه رق قرالغک قوقی آرتوب اصلزادگانک نفوذی برقاچ درجه ده تزل ایتمش و فرانسه ده پاپانک نفوذی سائر یرلردن زیاده قیرلمش اولدیغندن فرانسه دولتی اولوقت بردولت منتظمه هیئته کیرمه و کرکی کبی منافع پولتیقه سی آرامغه باشلامشدر . بونک اوزرینه دیگر دول اوروپا دخی ایسترا ایستمز موظف عسکر استخدانه مجبور اولمشدر . واندن صکره فرانسه قرالری انواع تداییر پولتیقه ایله برچوق مالکانه لری جانب میری به ضبط ایله اصلزادگانک بتون بتون نفوذلیری کسر ایلدکلرندن از قدیم فرانسه نک ال بیوک بلاسی اولان قودالیتیه غائله سی همان اول عصرده بیایغی بتون بتون برطرف اولمغه و دولت و ملت تعیرلری اعتبار بولمغه باشلامشدر .

اول عصره دولت عثمانیه عسکری دول سائره عسکرینه نسبتله پک زیاده منتظم و رابطه لو اولدیغی حالدده محمد خان ثانی اسلحه ناریه استعمالنه اهتام ایله بیوک طوبلر دو کدیره رک بر مرتبه ده امور عسکریه به اعتنا ایتمله هیئت عسکریه سی هر طرفه دهشتما اولدیغی حالدده سکر یوز الی ایدی سنه سنده استانبولی محاصره و هجوم ایله فتح ایدوب دولت علیه شرق ایمپراطورلغک پای تختنده استقرار ایدرک اوروپا قطعه سنده جاری اولان حکومتی تأیید و تأمین ایدجک فرنگستانک افکار پولتیقه سی بتون بتون تبدیل و تجدد ایتمشدر . و استانبولده کی احباب معلومات فرنگستانه کیدرک نشر علوم و معارفه اشتغال ایتلریله فرنگستانده اولکیدن زیاده معارف و صنایعک ترویجنه دوام اولنه رق انواع اختراعات ظهوره کیش و اوروپا قطعه سی شمیدیکی حال و هیئته اولوقت کیرمه باشلامشدر . بناءً علی ذلک استانبولک فتحی اوروپاچه وقوعات مهمه دن معدود در .

اوروپاچه اون بشنجی عصرکه میلادک بیگ درتور سنه سنندن بیگ بشیوز سنه سنه قدر اولان زماندر . بو عصرک تاریخی پک مهم عد اولتور . زیرا بوجه مشروح فرانسه ده موظف عسکر احداثی و استانبولک فتحی و هر یرده حسن اداره مملکت ایچون تداییر لازمه اتخادی کبی احوال عمومیه نک تبدیل و تجدینه باعث اولان شیلر هپ اول عصرک وقوعاتنددر . و آمریقا قطعه سیله امید بورنی یولی دخی اول عصرده کشف اولمشدر . شویله که وندکلورک مصر طریقله ایتدیکی هندستان تجارتنه اسپانیالور و پورتکلزولور حسد ایدرک

شاهینبول التولک

بر شرقیہ بحر آ بریول بولق اوزره اسپانیا کیلری قولومپ نام جنویزلی برقتانک قومانداسیلہ طوغری غربہ توجہ ایدرک امریقاہ تصادف ایتدکلری کبی پور تکلیزلولر دخی افریقا قیلریلہ کیدرک امید بورنی طریقہ کشف ایتشلردر . امریقانک کشفی اورویاہ تجارتنجہ و جهات سائرہ جہ پک زیادہ فائدہ بخش اولدینی کبی امید بورنی یولیلہ دخی افریقا و جزیرة العرب و هندستان طرفلرنده نیجہ مهم مملکتلرہ کیدیلور اولدی . و ارتق هر درلو تشبثات حقنده اوروپالورک هوس و غیرتلی ترقی بولدی .

فصل رابعده بیان اولدینی اوزره ینہ اول عصرده صنعت طبع و تمثیل ایجاد اولمغہ اورویاہ انوع علوم و معارف پک سهولت ایله منتشر اولمغہ و مدنیت کمال سرعت ایله ترقی بولمغہ باشلامش ایدی .

الحاصل اون بشنجی عصر میلادی اورویا ایچون برعصر جدید اولدیغنه مبنی اورویا مورخلری دور آدمدن رومه دولتک تاریخ انقراضی اولان درتیوز یتش الی سنہ میلادیسنہ قدر گذران ایدن اعصارک تاریخنه عتیق و اندن استانبولک فتحی تاریخی اولان بیک درتیوز الی اوج یاخود امریقانک کشفی تاریخی اولان بیک درتیوز طقسان ایکی سنہسنہ قدر مرور ایدن قرونک تاریخنه قرون وسطی تاریخی تسمیہ ایتدکلری کبی استانبولک فتحندن یاخود امریقانک کشفندن شمدی یہ قدر متمد اولان زمانک تاریخنه دخی تاریخ جدیدیرلر .

وفی الواقع رومه دولتک انقراضی مسائل مهمه دن ایسه ده دین اسلامک زمان ظهوری که دین عیسوینک اورویا ممالکنده تمامی تأثیراتی دخی اولوقت حصوله ککشدر . عالمک بتون بتون بشقه برحال و هیئتہ کیرمسنی موجب اولمشدر .

و بوحال و هیئت هر تقدیر پک چوق تحولات قبول ایلمش ایسه ده علی العموم اساسی حالاباقی و آثاری جاریدر . بونک اهمیت عمومیسنہ بناء تاریخک ایکی قسمه تقسیمیلہ دور آدمدن عصر سعادت محمدی یہ قدر تاریخ عتیق و اندن صکره سنہ تاریخ جدید تسمیہ سی بزجه انسب کورینور . فقط بوتاریخ جدیدک برقسمی اولان اون بشنجی عصر میلادینک اهمیت مخصوصه سی درکاردر که معارف و صنایعی درجه کاله کتورن اورویا اول عصرده بومدنیت یولنه کیرمشدر . و اول عصرده یعنی استانبولک فتحندن صکره دولت علیه قوه بحریره یہ هوس و رغبت ایتش ایدی .

استانبولک بروجه بالا اهل اسلام انه کچمسی اوزریتہ اورویا خلقنک اذهانی ینہ ممالک شرقیه سوداسنہ صارمش ایسه ده ینلرنده اتفاق اولدیغندن بوکره ده ایشہ یارایه جق بر حرکت ایدہ مدیلر . سلطنت سنیه ایسه یوما فیوما کسب وسعت

وجسامت ایدرک کافه دوله غلبه کامله سنی اعتراف ایتدیروب نهایت عثمانلو اردولری ویانه قپوسنه قدر کیتمش وفرانسه قرالی فرانچسکو درکاه سلیمانی به التجا ایشدر .

شویله که مائه عاشره هجریه اوائلنده یاوز سلطان سلیم آسیا وافریقا قطعه لرنده عظیم فتوحاته مظهر وخلافت اسلامیه بی حائر اولسیله دولت علیه نك شان وشوکتی بر مرتبه دهه ترقی بولدقن صکره اوغلی سلطان سلیمان قوانین ونظامات ملیکه وعسکریه وقوه بحریه دولت علیه بی اکمال ایله برآ وبحراً شرق وغربده سلطنت سینه نك شان وعظمتی کوستره نك نیجه فتوحاته مظهر اولمشدر . واول عصرده فرانسه قرالی فرانسوه پک قوتلو بر حکمدار اولوب ایتالیا ده واقع میلان دو قه لغنی ضیط ایدرک توسیع ممالک داعیه سنه دوشمشیدی . حالبوکه اولوقت اسپانیا دولتی دخی خیلی جسیم بر دولت اوله رق ایتالیا نك ناپولی قطعه سی وسچلیا وساردنیا آطه لری وافریقاده خیلی محللر وامریقاده یکی کشف اولنان یرلر هپ اسپانیا قرالغنه ملحق اولدینی حالده هابسبورغ خاندانندن آلمانیایمپراطوری سالف الذکر فره دریقک اوغلی وخلفی اولان مقسیملیانک اوغلی اسپانیا قرالنک قزینی الوب انلردن تولد ایدن شارلیکن بالورانه اسپانیا قرالی اولوب و بیك بشیوز اون طقوز سنه میلادیه سنده مقسیملیانک وفاتنده فرانسوه پاییه ومنتخب یرنس ویسقبوسلره مراجعت ایدرک ایمپراطورلق آرزوسنده بولمش ایسه ده مفید اولیوب ایمپراطورلغه منتخبلر طرفندن شارلیکن انتخاب اولمغله آلمانیای اسپانیا دولت جسیمه لری برلشهرک بریوک دولت اولدیغندن شارلیکن دخی شارلمان کبی بتون اوروپایی بر حکومت یایمق افکارینه قالمشیدی .

بنه علی ذلک چوق کچمیوب فرانسوه ایله شارلیکن بیننده محاربه قپوسی اچلمشدر وفرانسوه مغلوب وشارلیکنه اسیر اولمغله ایتالیا یه تعرض ایتمامک شرطیه اسارتدن قورتمشیدی . بعده انکلتره ووندیک دولتلیله اتفاق ایدرک شارلیکن اوزرینه هجوم ایلمش ایسه ده ینه مغلوبانه مصالحه عقدینه مجبور اولمشدر . اشته بوئنده شارلیکن ایتالیا قطعه سنده بولنه رق پایا طرفندن روما ایمپراطورلنی ولومباردیا قرالیتی تاجلرینی کیمشدر واندن صکره هیچ بر ایمپراطور ایتالیا ده تاج کیامشدر .

شوحاله نظراً المانیا وایتالیا واسپانیا اره سنده قالان فرانسه دولتی ایمپراطورک نیجه سنه دوشمش کبی اولدی . فرانسه قرالی فرانسوه ملکئی بو حال فلاکتدن تخلیص ایچون نفسی مضیق حبسه القا ایدنیجه دک چبالایوب ارتق بشقه چاره

نجات بوله مدیغندن وقانونی سلطان سلیمان حضرت تیرینک ایمپراطور علیهنده اولان مظفرانه حرکاتی و مجارستان وردوس و طرابلس و تونس و جزائر طرفلرنده حصوله کلان آثار صولت و سطوت جلیله سنی میزان عقله اویره رق اول عصرده اوروپا خلقنک بر کمال اولان شدت تعصب و جهالتی قید ایتیموب و اختلاف دینه باقیموب کندنی دولتک سلامتی ایچون لاجل الاستمداد سلطان سلیمان ایله مناسبت پیدا ایتیمکه مجبور اولدیغندن دردنجی و یدنجی فصللرده بیان اولندیغنی اوزره مکرراً سلطان سلیمانه مراجعت و اودخی برآ و بحرآ معاونت ایلمشیدی .

بوآناده اوروپاده پروتستانلر ظهور ایله پاپانک حکومت روحانیه و جسمانیه سنی رد و جرح و کلیسالردن اصنامی دفع و رفع و یالکنز انجیلده مندرج اولان خصوصاته اعتبار و دیانت عیسوییه صکره دن وقت بوقت علاوه اولسان شیلری انکار ایدرک پک ساده بر مذهب اتخاذا ایدوب قاتولکنر ایسه پاپا حقهده هر شیئی الهام ایله بیلوب سویلمک و ناسک کنناهلرینی عفو ایلمک کبی بر طاقم افکار مخصوصهیه معتقد اولدقنلرندن طرفین یکدیگره بغض و عداوت ایدرک طرف طرف محاربات مذهبه ظهور ایتیمکه باشلامشدر . بر طرفدن سلطان سلیمان قورقوسی و بر طرفدن فرانسوه غائله سی اولدیغندن شارلیکن امور مذهبهیه اعتنا ایده مدیکی جهتهله آز وقت ظرفنده پروتستان مذهبی آلمانیانک خیلی محملارنده منتشر اوله رق فرانسهیه دخی سرایت ایلمش ایسهده فرانسوه پک زیاده حکومت مطلقهیه مائل اولوب پروتستانق ایسه بر نوع افکار مذهبه سر بستلکی دیمک اولدیغنی جهتهله بونی حکومت مطلقهسنه مغایر کورمک و یاخود شارلیکنه قارشو پایایی الدن چیقارمامق کبی مطالعات پولتیقیه اوزرینه بومذهبک فرانسهده شیوع وانتشارینی ایستمدیکندن اوروپانک سائر طرفلرنده پروتستانق شایع اولمشیکن فرانسهده پروتستانق اولنلر حقهده عقوبتلر اجرا ایدردی . بونکله برابر آلمانیهده بولنان پروتستانلری شارلیکن علیهنه تحریکندن خالی اولنزدی .

بومنازعه مذهبهدن استفاده ایتیمک اوزره سلطان سلیمان دخی طقوز یوز اونوز طقوز سنه هجریه سنه تکرار مجارستانه دخول ایلمش ایسهده عساکر اسلامیهیه قارشو پروتستانلر دخی شارلیکنه امداد ایلدکنلرندن عودت بیورمشیدی . و بر قاج سنه صکره فرانسه تکرار شارلیکن اوزرینه سفر اچوب سلطان سلیمان ایله دخی اتفاق ایلمش ایسهده بر نتیجه حاصل ایتیمکسزین متارکه و بعده ینه سفره باشلامشیکن مصالحه ایدرک دولتعلیه علیهنه شارلیکن ایله برابر محاربه ایتیمکی دخی وعد ایلمشیدی .

طقوز یوز الی درت سنه هجریه سنه فرانسوه فوت اولوب یرینه قرال اولان اوغلی ایکنجی هازی فرانسوده کی پروتستانی اعدام ایتمکله برابر آلمانیاده کی پروتستان پرنسلیله شارلیکن علیهنه اتفاق ایدوب محاربات واقعه ده مظفر اولمش و پدری کی سلطان سلیمان مراجعت ایتمکله ینه دونمای هایون فرانسه امدادینه کوندرلمش ایدی . بو وجهله لویی آلمانییا تصرفده بولسان بعض ممالکی ضبط ایلدکن بشقه ایکوز سنه دنبرو انکلتره لوی یدنده قالان قاله شهرینی دخی استرداد ایدرک انکلتره ارتق فرانسه نك قوسی قیامشدر .

شارلیکن دولتلیه محاربه لرده مغلوب اولدینی کی فرانسرلر یدینه کچن یرلری استرداد ایده مدیکندن و پروتستان ایله قاتولیک مذهبرینی برلشدرمه کچالیشوب اکا دخی ظفر یاب اوله مدیغدن فلکه کوسوب طقوز یوز التمش درت سنه هجریه سنده اوغلنه اسپانیا دولتی و محار و چه قرالی اولان برادرینه تاج ایمپراطوری ایله اوستریا دولتی ترک واحاله ایدرک اسپانیاده برمنستره چکلمشدر . فقط هایسبورغ خاندانیله فرانسه دولتی بیننده رقابت و عداوت باقی قالمشدر . و اندن صکره ایمپراطورلر بر طرفدن دخی منازعات مذهبی و محاربات عثمانیه ایله مشغول اولمشدر .

بروجه بالا پروتستان مذهبنک ظهورندن طولانی علو کیر اولان تعصب جنکرلندن صکره فرانسه وانکلتره و روسیه دولتری آلمان حکمدارانندن بعضیلرینی حایه و صحابت صورتیه آلمانییا ایچنده کسب نفوذ ایتمکی مقتضای مصلحتلرندن عد ایده کلمشدر . بوجهتله آلمانییا اتحادی رفته رفته خلل پذیر اولغه یوز طومشدر . و بومانزعه مذهبی اوزرینه اول عصرده قاتولیک مذهبی حایه ضمننده اسپانیاده جزویت نامیه بر طریق احداث اولنوب بونک برقاعده اساسیه سی بو ایدی که بر ایو مراد ایچون هر درلو چاره مقبولدر دیرلردی بوققره حالا اوروپاده فنا وایکی یوزلو آدملر حقنده ضرب مثل اوله رق ایراد اولنور صکره دن بو طریق اسبابی کیتدکجه امور پولتیقیه مداخله ایدر اولدقلرندن دول اوروپا طرفلرندن طرد اولمشدر .

فرانسوه زماننده علوم و معارف خیلی ایلروله مشیدی . فقط فرانسرلر مقدا اصلزادکانک مظالمندن شکایت ایدرکن اولوقت حکومتک نابجا و غدارانه معامله سندن ناخشنود ایدیلر . و فرانسوه فرانسه اهالیسی هر درلو سربستی افکار پولتیقیه و مذهبی دن محروم طوتوب حالبوکه افکار عمومیه نك اول مرتبه صیقلمی فرانسه دولتک احوال آتیه سی ایچون ایو علامت دک ایدی .

فرانسوه ایله شارلیکنک یکدیگری حقنده اولان رقابت وعداوتلرندن نشئت
ایدن محاربه لر بیجه سمرلر ممتدا اوله رق بوندن طولایی اورویا پک زیاده مضایقه یه دوچار
اولمشیدی . فقط بوندن بیجه مهم وشایان اعتنا تیجه لر ظهوره کلمشدر . از جمله
شارلیکن ایله فرانسوه اول عصرده اورویانک الک بیوک حکمدارلری اولدقلمری
حالده ایکسینده دخی حب حکومت وحرص شان وشهرت زیاده اولدیغندن
شارلمانه تقلیداً اورویایی برحکومت یایمق سوداسنه دوشوب اول عصرده ایسه
شرق ایمپراطورلغناک پایتختنده سلطان سلیمان کبی جهانگیر بر پادشاه اولوب اندن
بشقه انکلتزه ووندیک دخی خیلی قوتلو دولتر اوله رق بویله بر سودانک فعله
کلمسه راضی اوله مدقلرندن شارلیکن ایله فرانسوه بینده جریان ایدن محاربات
ومناسباته مداخله وکاه انکله وکاه بونکله اتفاق ومعاهده ایدرک اوائلده معلوم
اولمیان بر اتفاق واتحاد اصولی میدانه چیقمشدر . وپوتقریبله مناسبات دول
حقنده اعتبار بولان برطاقم قواعد وعادات ورسوم بعض مؤلفین طرفندن اساس
اتخاذ اوله رق عقل وحکمته تطبیق ایله مضر اولان شیررد وجرح وموافق
حکمت اولان اصول خیریه ومفیده قبول وتصدیق وبعض افکار حسنه ضم
وعلاوه ایله حقوق دولیهی شامل بر فن میدانه چیقوب حقوق ملل معناسنه
اولان (دوروه ده ژان) اسمیله معروف اولمشدر .

اشته حقوق مللک ابتدا بویله محاربه لر وسیله سیله قدری بیلنوب بعده حکمای
اورویا طرفندن کیتدکجه محسناتی اثبات وتأیید ایله تألیف ایتدکلمری کتابلرک
حاوی اولدیغی اصول وقواعد دولترک امنیت وراحتی موجب مواد خیریه دن
اولدیغی حکمدارلر دخی درک واذعان ایله بوتألیفاته کویا بیلنرنده عقد اولغنش
معاهده لر کبی اعتبار ایلمشدر . وحالا بر دولت اول فنک اصول وقرارندن
آیریه ماز مع مافیسه (الحکم لمن غلب) قاعده سنک هر فنه قارشو کلدیکنی دخی
خاطر دن چیقارماملیدر .

احوال مشروحه ملاسه سیله فرانسوه طقوز یوز قرق ایکی سنه سنده سلطان
سلیمانندن بر عهدنامه قویارمشیدی که دولت علیه ایله دول اورویا بیلنرنده الک
ابتدا عقد اولنان معاهده اولوب برطاقم مساعدات وامتیازاتی حاوی اولدیغی
حالده بعده برقاچ کره ضم وعلاوه اوله رق دولت علیه ایله دول اورویا
میانه لرنده عقد اولنان معاهده لره اساس اولمشدر . چونکه اول عصرلرده
ممالک دولت علیه ده پک آز اورویا تجاری اولوب انر دخی نهایت بر سنه لک
مسافر ومستأمن اولدقلمری حالده یکچیر یلک ایامنده سربسیت اوزره تجارت

ایده بیلملری بعض مساعدات مخصوصه به موقوف کورینوب فرنگستانده ایسه چندان دولت علیه تجاری بولمندیغندن دولت علیه اوروپالولره صورت موقته ده ویردیکی مساعدات و امتیازاتک مقابلنی ایستمه که لزوم کورمدیکی کچی پک زیاده قوته کورندیکی جهتله احکام عهدیه ایستناد ایلمکه مجبوریت دخی کورمزدی . بناءً علی ذلک دول اوروپا ایله یاییلان معاهده لرده اصول مرعیه متقابلیه رعایت اولنمیشدر . شو حاله کوره ویریلان عهدنامه هماونلر برنوع شرطنامه مساعده و امتیاز قیلندن اولدینی حالده دول اوروپا بویله قارشولقسنز مساعداتی عهدولاتتغیر حکمنده طومشدر . صکره لری ایسه حال بشقه لشه رق ممالک محروسه ده امن و اسایش برکال اولدینی کچی اوروپالولر کثرت اوزره توارد ایتمکه باشلادی و نجه لری یولور حکمنده اولوب پک چوق یولور دخی انلره قارشدی . بویله بیکرجه امتیازلو خلقک داخل مملکتده اداره سی مشکل و متعذر و بو حالک دوامی حقوق ملله مغایر ایکن معاهده لر هنوز تصحیح و تعدیل اولنه میوب حالا وضع قدیم سقیمی اوزره کیدیور .

و دول اوروپا شارلیکن ایله فرانسونه ک حرص و طمعنی بالمشاهده اوروپاده بر دولت دول سائریه نسبتله زیاده قوت بولسه مخاطره عمومیه حاصل اوله جغنی درک ایله بر موازنه بولتیقیه اصولنک لزومی درکار کورلایکندن اول عصر دنیرو ایچلرندن برینک اوله زیاده قوت کسب ایلمسنی منعه سعی ایده کشاردر . والان بوموازنه اصولی جاری و معتبر و دولت عایسه حقتده دخی فائده سی درکاردر . و بومثللو افکار دقیقه نک مرکز حصوله کلی بین الدول برحکیانه طاورانیشه موقوف اولدیغندن فن مکمله و اداره امور خارجه دن عبارت اولان فن (دیپلوماتی) تولد ایلمشدر .

الحاصل شارلیکن ایله فرانسونه ک زمان حکومتلری اوروپا مدنیتی ایچون برعصر جدیدک مبدئی اولوب اندن صکره اوروپاده علوم و معارف و مدنیت کوندن کونه ایلرولمکه باشلامشدر . فقط دفعه منتشر اوله میوب کاله کلی خیلی وقته محتاج اولمشدر . حتی سلطان سلیمان خان حضرتلری استانبولده مجاین ایچون دارالشفا انشا ایدرکن اوروپاده برشخص تجن ایتدکده ایچنه شیطان کیرمش دیو آتسه آتیلوب یاقلمق عادت وحشیانه سی هنوز ترک اولنماش ایدوکی مرویدر .

برمنوال مشروح شارلیکن ایله فرانسونه ک محاربات و مناسباتی حسیلله غرب طرفده روتما اولان اهمیته منبی سلطان سلیمان دخی اولطرفه متوجه اوله رق جهات سائریه چندان اهمیت ویرلمزدی . اول عصرده ایسه جانب شمالده روسیه دولتی رفته

رفته قوتلشهرک برارالق قزان وازدرهان ولایتلرینی الیوروب توسیع دائره مکت
ایلمش واندن صکره کوندن کونه بیومکه باشلامشدر .
بوعصرده اسپانیا دولتی دخی بروجه مشروح برجسیم دولت ایدیهده اسپانیالولر
پک متعصب اولهرق مجردقاولیک پاپاسلرینک سوزیله قان دوکمهده ایدیلر . بوجهته
اندلس اهل اسلامی حقنده انصاف وانسانیتک خارچنده اولهرق ایتدیکلری معامله
غدارانه وخوریزانه قلیوب نیجه بیکنانه مسلمانلر انواع عقوبات ایله تلف ایدلمش
ونیجهسی پریشان اولوب بونجه خانه وختمانلر بیقلمش اولدینی حالده نهایت اسپانیا
قطعه سنده هیچ برمسلمان قالمق اوزره اسپانیا دولتی بر میلیونه قریب اهل اسلامی
اندلسدن چیقارمشدر . بونلر ایسه اسکیدن متمدن واهل عرض وچالشقان
ونیجهسی ارباب معارف وصایعدن آدملر اولدقنرندن اسپانیانک بوحرکتی قاعده
حکمت واصل حکومته مغایر دوشوب اولوقدنبرو اسپانیا دولتی دوچار اولدینی
ضعف حالدن قورتیله مامش ومدیتی دول سائره اورویا درجه سنه کتوره مامشدر .
بروجه مشروح فرانسهده پروتستانلق صیقی یساغ اولدینی حالده چوق کچمیوب
طقوز یوز اتمش یدی سنه هجریه سنه طوغری افکار مذهبه سربستی اورایه دخی
سرایت ایدرک بر خیلی فرانسزلرک پروتستان اولسی اوزرینه قاتولیکلر ایله
پروتستانلر بیننده محاربه وقوعه کلهرک طرفیندن وحشیانه معاملات باشلوب خاندان
قرالیدن اولان پرنسردن بعضیلری دخی پروتستان اولهرق محاربه مذهبه کیتدیجه
شدت بولمشدر . وبرکیجه پارسده قاتولیکلر ایقلا نوب پروتستانلرک خانلرینه
دخول ایله جمله سنی اعدام ایتدیکلری ائنده دیگر بعض ایالاتده دخی پروتستانلر
حقنده بویله قتل عام اصولی اجرا ایدلمش وبو وجهله حسابسز نفوس تلف اولوب
بو وقعه مؤله اوزرینه فرانسه قرالی طقوزنجی شارلی دخی کدرندن وفات ایتمش
ایدی . خلق اوچنجی هانزی پروتستانلره نوازشکارانه معامله ایتدیکنندن قاتولیکلر
طاریلوب پایا دخی کندوسنی افوروز ایتکلکه ناچار اودخی خاندان قرالینک
بوربون شعبه سندن اولوب پیرنه طاغری طرفنده کائن ناوار قرالی اولان
پروتستانلرک رئیس بولنان هانزی ایله اتفاقه قرار ویرمش اولدینی حالده برکشیش
یانه واروب کندوسنی خنجر ایله تلف ایلمشدر . حالبوکه ناوار قرالی اولان
هانزیدن بیقه خاندان قرالیدن کمنه قالمشیدی . انی دخی قاتولیکلر قبول ایتمیوب
ویپا افوروز ایدوب دار الفنون خواجهلری دخی جلوسنه رضا کوسترمامش
اولدقنرندن فرانسه مجلس عمومیسی پارسده اجتماع ایدرک کمال حیرت ایله برقرال
ارامقده اولدقنری حالده دفع فتنه ایچون هانزی قاتولیک اولق ملاسه سیله اهالی

اسپانیا نه ده
مسلمانلارین بوزولمسی

طرفدن مع الممنونیه قبول اولدیغندن کلوب پارسه کیرمش و برقاچ سنه صکره پروتستانلره سر بسیت ایله اجرای آیین ایلمک اوزره رخصت و یرمش ایدی .
 اوتوز قرق سنه قدر متمد اولان منازعه و محاربه مذهبه ایله خراب اولان فرانسه بو وجهله راحت بوله رق هر ایش یولنه کیرمکه باشلامشکن اشبور دنجی هانری بی دخی سیر جیلارندن بریسی سوقاقده عربله ایچنده بیچاق ایله اعدام ایتمشدر . یرینه قرال اولان اوغلی صبی اولغله والده سی وصی اولوب مرقومه ایسه سوء اخلاق ایله متصفه اولدیغندن مدخر و موجود خزیننه اولان کلی نفود بوش یرده خرج و تلف اولغله فرانسه نك امر اداره سی فنا لاشدیغنه منی بیك یکر می اوچ سنه هجریه سنه مجلس عمومی اعضاسی جمع ایدلمش ایسه ده برطام بیهوده نطقلر و بوش مباحثلر ایله امراد وقت ایدرک بلا نتیجه طاغلامشدر . واندن صکره فرانسه بیوک اختلاله قدر مجلس عمومی اجتماع ایتامشدر .

بو صورتله فرانسه ینه بر فنا حاله ککش اولدیغی حالده پسقپوس صنفندن ایکن مؤخرأ رئیس الوکلا اولان قاردینال ریشلیونک سعی و غیرتیه از وقت ظرفنده کسب انتظام ایدرک اولکیدن زیاده نفوذ و قوت قز اتمشدر . بو قردینال پروتستان واصلزادکان ایله هاپسبورغ خانداننک نفوذ لرینی قیرمقدن عبارت اولان اوچ باشلو بر پولیتقه اتخاذایدوب اوچنه دخی ظفریاب اولمشدر . شو یله که مخالفی اولان اصلزادکانی اعدام ایتدیرمش واندن صکره فرانسه ده فئودالیتیه اصولی بتون بتون قیرلمشدر . و فرانسه ده کی پروتستانلری تهدید ایله صیندیروب و آلمانیا پروتستانلرینی آوستریا علیهنه تحریک ایله فرانسه یه ایصندیروب فرانسه دولتی قتولیک اولدیغی حالده ایمپراطور عنوانیه قتولیک مذهبک باش حامیسی اولان اوستریا دولتی ایله پروتستان مذهبنی ترویجه چالیشان آلمانیا پرنس لری ییننده جریان ایدن محارباته ماده و معنی مداخله دن خالی اولمزدی . بو منلو تدابیر دیپلوماتیکیه ایله امور خارجیه بی حسن اداره ایدرک فرانسه دولتی برنجی دولتلر صره سنه کتوردیکی کبی فرانسه ده انجمن دانش کشادیه علوم و معارفک ترقیسنه دخی غیرت ایتمشیدی . بیك الی ایکی سنه هجریه سنه فوت اولوب بر سنه صکره قرال دخی فوت اوله رق اوغلی (لویی قاتورز) یعنی اون دردنجی لویی فرانسه قرالی اولوب انجق بش یاشنده صبی اولدیغندن والده سی وصی و وکیل دولت اولمشدر . مشار ایها هاپسبورغ خاندانندن اسپانیا قرالنک قیزی اولدیغی حالده ریشلیونک احبابندن مازارن نام ایتالیاو بر قاردینالی رئیس الوکلا ایدوب او دخی هاپسبورغ خانداننک تنزی حقنده ریشلیونک متخذی اولان اصول پولیتیکیه بی اتخاذا و مجرد ایمپراطوری اضرار ایچون

آلمانیاده کی محاربه مذهبیه مداخله ده دوام ایتمش و بو محاربه ده پروتستانره الك زیاده یاردم ایدن اسوج دولتیله اوستریا و اسپانیا دولتری علیه براتفاق یامش ایدی .
 و فرانسه عسکری دفعات ایله اوستریا و اسپانیا اردولرینه غلبه ایتمشیدی . بناءً علی ذلك بیک الی سکز سنه سنده عقد اولنان مصالحه اقتضاسنجه فرانسه یه براز محالر ترک ایله پروتستانلرک حقوقی تصدیق اولنوب بو جهته آلمانیا پرنسلسری هان بتون بتون مستقل اوله رق ایمر اطورک نفوذی تنزل ایتمش و آلمانیادولتی اصلزادکان جمهورینه بکزر برحال و هیئته کیرمش ایدی .

اولوقدنبرو آلمانیادولتی و تعبیر آخر اوله رق جرمانیا ماتنی مجلسی ایکویز قرق پرنس و پاپاس و شهرلر مبعوثلرندن مرکب اوله رق باویارده کائن راتسبون شهرنده عقد اولنور اولدی . فقط ایمر اطور ایله پرنسلسر بالذات کیتیموب و کیل کوندر لر دی .
 ناپلیون پوناپارته نك زمانه قدر المانیانك حالی بومنونال اوزره کیتمشدر .
 بصورتله اوستریا دولتی اوتوز سنه دنبرو متمد اولان محاربه مذهبیه دن قور تلمش ایسه ده دولت علیه ایله محاربه دن خالی اولمدینی کبی فرانسه لو اوستریا دولتک اولوجهه ضعفی کور یجک انک یرینه اور و پاده برنجی دولت اولمق داعیه سنده بولندیغدن اوستریا لو فرانسه محاربه سندن دخی قورتیله مامشدر .

فرانسه دولتک امور خارجه سی اولوجهه ایلروله مش ایسه ده امور مالیه یه باقیله مدیغدن خزینه ده آقچه اولمدینی جهته اوستریا و اسپانیا ایله محاربه یه دوام اولمق اوزره یکی تکالیف و ویرکو طرحه قرار ویرلسندن طولایی بیک التمش سنه هجریه سنده پارسده عصیان ظهور ایدرک لویی قاتورز و والده سی و مازارین پارسدن قرار ایتمشدر . غریبدرکه بوسنه انکلتزه ده دخی اختلال ظهور ایدرک قرالک اعدامنه حکم اولنوب انکلتزه دولتی برجنرال ایله اداره اولنور جمهور شکلنه کیرمشیدی . و فرانسه ده خیلی محاربات داخله و قوعبولدقدن صکره اهالی قرالی قبول ایدوب برمدت صکره مازارن دخی پارسه کاهرک اولکیدن زیاده نفوذ قزاشمشدر . فقط بومثللو حالات ایله فرانسلر فساد و اختلاله آیشهرق فرانسه ده فنا استعدادلر پیدا اولمقده ایدی . و فرانسه ایله اسپانیا ارسنده کی محاربه دوام ایدوب انکلتزه دولتی مدیری اولان جنرال دخی فرانسه یه امداد ایتمکله اسپانیا دولتی مغلوب اوله رق فرانسه یه برخیلی یرلر ترک ایدرک عقد مصالحه اولمش و لویی قاتورز اسپانیا قرالک قیزینی تزوج ایلمشدر . انکلتزه ده دخی قرالیت اعاده اولمش ایسه ده ارتق سربسیت یرلشوب تام حکومت مشروطه حالنده قرار قیلمشدر . امالویی قاتورز پارسه عودت ایتدیکی کبی حکومت

مطابقه سنه دهزایده قوت ویرمش و سن رشده بالغ اولور اولماز نصل طور دلیرانه ایله حرکت ایده چکنی کو سترمش و فی الواقع الی سنه دن زیاده اوله جسورانه و بلکه ظالمانه برطور ایله حکومت ایلمشدر .

مقدما پارسده و بعض بیوک شهرلرده پارلمان نامیله بیوک مجلسلر کشاد اولمشیدی . بونلر انکلتزه پارلمنتوسی کبی دولتک اداره سنه و تنظیم قوانین ایشنه مداخله ایده میوب ایالت دیوانلری مثابه سنده اوله رق اصل و وظیفه لری استینافا رؤیت دعاویدن عبارت ایدی . فقط قرال طرفندن تنظیم اولنان قوانین و اعطا قلنان اوامری مرافعاتده مطاوعت اولنق اوزره سجه قید ایتمک مأمور ایدیلر .

رفته رفته کندولرینه اهمیت و یروب طرف قرا لیدن قید ایچون کوندریلان بعض قوانین و اوامری بکنمیه رک اعتراض و مخالفت ایدر اولمشلرایدی . پارس پارلمانی ابتداری لویی قاتورزه دخی بومعامله بی ایتمک ایستمش ایسه ده لویی اورالره کلیوب هر کسه حکومت مطلقه سنک حکمی طائمش و پارلمانه حد و وظیفه سنی بیلدرمشدر . و فرانسه دولتک اولوقت مضایقه مالیه سی زیاده اولدنی حالده رئیس الوکلا مازارن و فات ایتمکده ایکی یوز میلیون فرانقلق مالی ظهور ایتمکله لویی قاتورز ارتق رئیس الوکلا نصب و تعیینی اصولندن صرف نظرله هرایشه بالذات باقنی التزام ایدرک و کلادن هر برینک و وظائفی تعیین ایله هر بری بی بشقه بشقه کلوب تشبث اولنان ایشلری عرض و استیذان ایلملری اصول اتخاذه ایلمشدر .

و هرایش ایچون مستعد مأمور لر انتخاب و تدارک ایدرک امور ملکیه اصلاح و صنایع و تجارت ترویج اولنغله دولتک بورجی چوق و خزینه ده اچه یوق ایکن امور مالیه دخی یولنه قولمشدر . و عسکری منتظم اولوب تورن نام مشهور مارشال ایله فن استحکاماتده آثاری حالا مقبول و معتبر اولان ووبان نام مهندس دخی موجود اولدیغندن اولوقت فرانسه نک جهت عسکریه جه دخی اسباب لازمه سی مکمل ایدی .

شوحالده لویی قاتورزک قاین پدری اولان اسپانیا قرالی و فات ایتمکله زوجه سنک میراثی اولق اوزره اسپانیا تصرفده بولنان بلچیقاده کائن بعض ممالکنک کندوسنه ترک اولنسنی مطالبه ایتمکده اسپانیا دولتی موافقت ایتمدیکندن لویی اعلان حرب ایدرک خلی یرلری ضبط ایلمش ایسه ده موازنه پونتیقیه اوروپانک و قایه سی ضمننده فلمنک جمهوریه اسوج و انکلتزه دولتلری بیلرنده عقد اتفاق اولنغله لویی ضبط ایتمدیکی یرلرک برابری رد ایله مصالحیه مجبور اولمشدر . فقط اولوقت غایت زکیکن و کبرلی اولوب برمنوال سابق دیگر دولتلری تحریکه کندو مرآمنه مانع اولان فلمنک جمهوریه کو جنمکله لویی هان اعلان حرب ایله فلمنک اوزرینه

برسرعتی هجوم ایدرک بیانی بتون بتون فلمنک مملکتی ضبط ایتمشیکن فلمنکلور
امستردام شهرینه چکیلوب و دکر ریختملری آچوب هر طرفدن صو یوریمکله
فرانسزلر رجوع ایتشلر ایدی . وفلمنک جمهوری تکرار دول سائره بی تحریک
ایدرک همان بتون دول اورویا فرانسه علیهنده بولنغه باشلادیغندن لویی برقاچ
اردو ترتیب ایله طرف طرف محاربه یه شروع اولنش و فرانسزلر همان هر پرده
غالب کلوب سیچلیا طرفند واقع اولان محاربه بجز یه دهه دخی برخیلی فلمنک واسپانیا
کمیبری غرق و شکست اولنهرق فرانسه دونماسی غلبه تامه یه مظهر اولمشدر .

فرانسزلرک بویله جسورانه حرکتلری دول محاربه بی صلحه میل ایتدردیکندن
بیک سکسان طقوز سنه هجریه سنده عقد اولنان مصالحه ده فرانسه دولتی خیلی محملر
قزائمشدر . و اول وقت فرانسه علوم و معارفه پک زیاده ایلرولیوب هر فن
و صنعتده اک مشهور آدملر اول عصرده کلمش و فرانسه نك هر شیئی بتون عالمه
نمونه و عبرت اولمش ایدی . علی الخصوص ادبیات فرانسه و یه اولوقت حد کماله
کله رک اک مشهور فرانسه شاعر و منشی و مورخلری هپ اول عصرک رجالی
اولوب بونلر اورویانک سائر لرلرنده دخی مقبول و معتبر اولدقلرندن هر پرده
فرانسزلسانی تدریس اولنوب لویی قاتورزک دخی جمله اورویا مورینه مداخله سی
اولق حسبیله اولوقتدنبرو فرانسزلسانی امور دیپلوماتیه ده همان علی العموم
استعمال اولنه کلمشدر . ولویینک علوم و معارفه رعایتی اولدینی کبی کوزل انشائه
دخی رغبتی اولوب فرانسه ده ورسای سرایی کبی حالا مشهود نظر تحسین اولان
بنالر هپ انک آثار نندندر . و عصرنده کوزل قوانین و نظامات تاسیس ایله فرانسه نك
امرا اداره سی ایلرولمشدر .

دولت علیه هرجهتله دول سائره یه نسبتله فائق و غالب ایکن روش حال وزمانه
کوره امور ملکیه و عسکریه سنه بر مرتبه دهها اعتنا ایده چکنه کوشتمش و معارف
و صنایعی ایلرولده چک یرده اهمال و تکاسل یولنی طوتمش اولدیغندن رفته رفته
مصالح ملکیه و عسکریه سنده نظامسزلقلر پیدا اوله رق بیک تاریخندن صکره تنزله
یوز طوتمشیدی . و بو عصرده کوپریلی اوغللرینک همتیله بعض فتوحاته مظهر
اولمش ایسه ده اورویانک ترقیاتنه نظراً کپرو قلمش و مارشال مونته قوقولی
معرفتیله اوستریاده دخی منتظم عسکر احداث اولدقلندن صکره دولت علیه نك
اصلا بوزلق و کپرو دونمک بیلمیان علوفه لو عسکری اوستریا محاربه لرلرنده یوز
چویرمکه باشلادینی کورلمش اولدیغندن دولت علیه دهها اولوقت تجدید احوال
و اصوله محتاج اولمشیدی .

الحاصل بوعصرده اوروپا بر بشقه حال و هیئتہ کیروب علی الخصوص فرانسه فوق العاده ایروولشیدی .

ولوی قاتورز پک زیاده شان وشهرت کسب ایدرک کندوسنه کبروعظمت کلوب امور خارجه جه بتون دول اوروپایی تهدید ایدرجه سنه خود پسندانہ ومتکبرانہ طاورانیدی کبی امور داخلیه جه دخی بومسلکه سلوک ایدوب حتی پروتستان مذهبک سربستیء اجرایی حقنده یوز سنه مقدم یاپیلان قانونی الغا ایتمشیدی . حالبوکه یوز بیکدن زیاده فاملیا مذهبیرینی ترک ایدمدکارندن وممالک سائرہیہ کیتملری دخی ممنوع اولدیغندن برطاقی خفیا فرانسه دن چیقوب ممالک سائرہده توطن ایتمش وبرچونخی دخی فرانسه طاغلرندہ قالبوب مقاومت حائده بولملریله طرفیندن برچوق نفوس تلف اولمش ایدی .

برمنوال سابق فرانسهده علوم ومعارف فوق العاده ایرووله مشیکن بو حال وحرکتک وقوعی بادیء حیرتدر . شو قدرکه بودفعه دخی خیلی پروتستانلر اعدام اولمش ایسهده مدینتک ترقیسی ثمره سی اوله رق یوز سنه اول اولدینی کبی پروتستانلر حقنده قتل عام اصولی اجرا اولنماشدر . ونصلکه بالاده بیان اولدینی اوزره اسپانیا دولتی شو قدر یوز بیسک متمدن وچالشقان مسلمانی اسپانیا قطعہ سندن طرد واخلراج ایدوبده بویله بر حرکت غیرمعقوله سیئه سی اوله رق دوچار اولدینی ضعف حالدن حالا قورتیله مامش ایسه فرانسه دولتی دخی پروتستانلرک اولوجهله پریشانقلری حسیلہ او قدر چالشقان واهل معارف وصنایع اولان تبعه بی الدن چیقارمش اولدیغندن علوم وصنایع وفابریقه لرله مالا مال اولان فرانسه بر درجه دوشمش وبوجهتله فرانسه دولته دخی بعض مرتبه ضعف کش ایدی .

لوی بروجہ مشروح پروتستانلی منع ایله قاتولیک مذهبی حقنده بر غیرت کوسترمش اولدینی حالده پاپانک نفوذینی پولتیقه سنه مغایر کوردیکندن فرانسهده برعموم پاپاس مجلسی تشکیل ایله پاپا دول سائرہنک حکومت جسمانیه سنه مداخله ایدہ مز . وپاپاس مجلس عمومیسنک رأی وقراری پاپانک رأی وقرارینه مرجحدر . دیو بند بند بر نظامنامه تنظیم ایتدرمشیدی .

دول اوروپا ایسه لوینک حرص وطمعندن امین اوله مدقلرندن فلمنک جمهورینک تشویق اوزرینه فرانسه علیهنه اتفاق ایلمش اولدقلری لوینک معلومی اولیجق کویا بو پروتستان غائله سندن فرانسه نک متأثر اولدیغنی اثبات ایچون انلردن اول جنکه مباشرتله آلمانیا طرفه هجوم ایتمش واولوقت اوستریا دولتی دخی

دولت علیه سفریله مشغول بولنه رق اکثریا فرانسه عساکری غالب کلمش ایسه ده اول ائتاده انکلتره قرالی فرانسه نك عکسنه اوله رق انکلتره ده ممنوع اولان قاتولیک مذهبی اعاده ایتمک داعیه سنه دوشدیکندن طولایی انکلتره ده طور میوب فرانسه یه فرار ایتمکده لویی طرفندن مع الممنونیه قبول اولنسی اوزرینه بیک یوز سنه هجریه سنده انکلتره پارلامنتوسی طرفندن خلع ایله یرینه دامادی وفلمنک جمهورینک استات هولدری اولان کلیوم انکلتره قرالغه انتخاب اولنوب کلیوم ایسه اوتهدنبرو لوینک خاص دشمنی اولدینی جهتهله جریان ایدن محاربه لر دهه زیاده جسامت کسب ایدرک فرانسه عسکری برآ اگرچه اکثریا غالب اولمشیدی . لکن دونمسی انکلتره وفلمنک دونمالیله لدی التقابل پک فنا حالده مغلوب اولدقن بشقه بو محاربه لرده فرانسه نك چوق نفوسی تلف اولوب مشهور جنراللری دخی قالدیغندن وحط وغلا ظهور ایدرک عسکری میانه سنده اطاعتسزک اماره لری مشاهده اولنوب صنایع وتجارت دخی تنزل ایتمکده اولدیغندن لویی ایتمکده نادم اولوب بویله جه اون سنه متمد اولان محاربه لرده ضبط ایلدیکی ممالکی ترک ایدرک بیک یوز طقوز سنه هجریه سنده آوستریا وانکلتره ودیکر متفق دولتلر ایله عقد مصالحیه مجبور اولمش وبوجهتهله نفوذی خلیجه تنزل ایتمشدر .

اول ائتاده دولتعلیه دخی آوستریا ووندیک وله وروسیه دولتلیله محارب اولدینی حالده انکلتره وفلمنک دولتلی توسط ایدوب همان بر سنه صکره دول اربعه مذکوره ایله عقد مصالحه ایدرک اون بش سنه دنبرو کرتار اولدینی مشاق سفریه دن قور تلمشدر . فقط ازاق قلعه سی روسیه دولتنده قاهره اول طرفندن روسیه یه بر تجارت قیوسی آچلمشدر . وبومحاربه ده روسیه چاری اولان بیوک پترو معلم عسکرک فائده سی مشاهده ایدرک همان تکثیریه مشغول اولمش ودولتی فرنک دولتلی طرزنده تنظیم ایله پک واسع برترقی یولی المشدر .

اولوقت فرانسه نك مضایقه مالیه سی اول درجه یه کلمشیدی که اصلزادکان رتبه لر یله دولت مأموریتلری آچه ایله صایلوردی . دول متفقه ایله مصالحه سی ایسه حقیقت حالده متارکه قیلندن ایدی . زیرا اسپانیا قرالتک اولادی اولمیوب اولوقت ایسه میلان وناپولی وسیچلیا وامریقاده مکسیقا وپروکی جسم مملکتلر دخی اسپانیاه ملحق بولندیغندن آوستریا وفرانسه دولتلی طرفندن حقوق وراثت بحی درمیان اولنمن اولدینی حالده اسپانیا قرالی وصیتنامه سنده لوینک

ایکنجی حفیدینی کندوسنه وارث اولمق اوزره تعیین ایله بیگ یدی یوز سنه عیسویه سنده وفات ایلدکده لوینک حفیدی اسپانیاده اجلاس اولمشیدی .
 اوستریا دولتی ایسه انک قرالیتی تصدیق ایتمیوب انکلتره وفلمنک ایله اتفق ایلمش و پورتکیز واسوج ودیکر اوروپا دولتلری دخی اسپانیا و فرانسه دولتلرینک برلشمسی خوفیله بو اتفاقه داخل اولمش ایدی .

بونکله برابر ایمپراطور بالمله آلمانیا امراننک امدادینه محتاج اولدیغنه مبنی آلمانیا هر سکلرندن براندوبورغ مارکیسی اولان برنجی فردریتی جلب ایتمک اوزره قرال عنوانی المنسه راضی اولغله اودخی براندوبورغه ماحق و بحر بالطق کنارنده واقع پروسیا مملکتنه اضافتله پروسیا قرالی عنوانی الهرق بو محاربه یه داخل اولمشدر . اشته بو تقریبله پروسیا قرالنی ظهوره کلوب صکره اوستریا دولته بیوک رقیب اولمشدر .

بو محاربه یه ابتدار اولندوقده بعضاً فرانسه واکثریا دول متفقه عساکری غالب کلوب بوضرده انکلز لر دنیانک اک متین قلعه سی اولان (جبلتره) جبل الطارق قلعه سنی ضبط ایتمشدر که حالا انکلتره دولتی یدنده در .

واولوقت فرانسه نک بیوک جنراللری اولیوب بالعکس دول متفقه نک انکلز قوماندانی (ماریبورغ) و اوستریا قوماندانی (پرنس اوژن) کی مشهور جنراللری اوله رق بونلر برقاچ بیوک محاربه قزاندقلرندن فرانسه لو بیتاب اولدیغی حالده فرانسه نک هر طرفنده ظهور ایدن قحط و غلادن ناشی پیدا اولان مضایقه اول مرتبه ایدی که لویی کندو سفره طاقندن بر ازشی صاتمغه مجبور اولمشیدی . بونک اوزرینه لویی مصالحه استدعا ایلمش ایسه ده دول متفقه برچوق آغر شرطلردن بشقه حفیدینک اسپانیادن اخراجی ایچون کندوسنک دخی عسکر سوق وادخال ایتمسی شرطنی تکلیف ایتدکارندن تکرار محاربه یه شروع اولنوب انجق فرانسزلرینه مغلوب اولغله لویی چاره سز دول متفقه نک هر دیدیکنه موافقه مجبور اولمشیکن اسپانیاده فرانسزلر دول متفقه عسکرینه غالب کلرلیله افکار دکشمشدر .

زیرده تفصیل اولنه جفی اوزره بو ائنده روسیه چاری سالف الذکر بیوک پترو اسوج دولته غلبه و بحر بالطق سواحلنده برخیلی یرلری استیلا ایدرک فرنگستانه بر تجارت قوسی آچمشدر . و پروت محاربه سنده بر بیوک تهلکه یه دوشمش ایسه ده باله جی محمد پاشادن طلب عفو و امان ایله قور تیلوب ینه ایشنه دوام ایلمشدر .
 بناء علی ذلک اندن صکره میزان پولتیقه نک براوجنی دخی جانب شمالده ارامق لازم کلشدر .

سید پناه بیگ کاغذات

اول ائناده انكلتره لو صلحه مائل اولوب سائر دول متفقہ دخی اسپانیانك فرانسه ایله برلشمسندن خوف ایتدکری کبی آوستریا به التحاقی تقدیر نده ده موازنه پولتیقه نك اخلال اولنه جغنی مطالعه ایتلریله واسپانیا اهاالیسی قرالزندن خشنود اولدقاری حالده مجرد آوستریانك منفعت مخصوصه سی ایچون طرد و اخراجنده اصرار اولنق حقوق ملله مغایر اولغله هان موازنه پولتیقه وقایه اولنه بیله جك بر صورت صحلیه به موافقت استعدادلری حصوله ککش اولدیغی حالده لویی قاتورز ابتدا انكلتره دولتیله خفیا مکالمه به شروع ایله متارکه و بیك یوز یکر می بش سنه هجریه سنده انكلتره وفلمنك و ایرتسی سنه آوستریا دولتریله عقد مصالحه ایتمشدر .

واکر چه اسپانیا دولتی فرانسه خاندانی اوزرنده قلمش ایسه ده هیچ بروقده بوایکی دولتک برلشدر بلما سی و جبلتره قلعه سیله فرانسه نك امر یقاده متصرف اولدیغی برخیلی ممالکک انكلتره به ترك اولنسی معاهده ده شرط ایدلش وانكلتره دولتی بیویوب و علی الخصوص قوه بحریه سی زیاده میدان الوب بالطبع صنایع و تجارتی دخی ترقی ایدرک برنجی دولتردن بریسی اولمشدر .

بومعاهده نك برغریب فقره سی بودر که اسپانیانك آمر یقاده کائن مملکتلرینه سنوی بشیکه قدر زنجی کوله ادخال و فروخت ایلمک اوزره برانکلز قومپانیاسنه امتیاز اعطاسی انکلز لر شرط ایتمشدر ایدی . بومصالحه ده آوستریا دولته دخی بلچقا و ناپولی و میلان و ساردنیا مملکتلری ترك ایدلمشدر . فقط ساردنیا مؤخرآ سیچلیا اطه سی مقابلنده واقع ساووه دو قه سنه ویرلشدر . فرانسه دولتی دخی بر عظیم مخاطره دن قور تلمشدر . فقط بو محاربه دن صکره ارتق لویی قاتورزک شان و شهرتی و فرانسه نك سطوت و سورتی تنزل ایتمشدر . و فرانسه نك محاربه مناسبیله بر میلیوندن زیاده نفوسی تلف اولمش و هریرنده ققط و غلا ظهوره ککش اولوب ویرکو و تکالیف سائر ایسه افراط درجه سنه واردیغندن اهاالیدن بعضیلری باغلینك حاصلاتندن فائده کورمز اولدقاری جهته کندو اللریله باغلینی تخریب ایتدکری کبی بعضیلرینك ویرکویه مقابل لرندن حیوانلری آندیغندن بر طاقی دخی کندو اللریله حیوانلرینی اولدیرلر ایدی . بوجهته زراعتی کلی خالی طاری اولمشیدی . فرانسه نك حالی هان بیوک اختلالی زمانه قدر بومنوال اوزره کیتمشدر .

لویی قاتورز مجرد حب شان و حرص شهرت داعیه سیله بونتیج سیئه به کندوسی سبب اولدیغندن ناشی مکدر اولوب بر بیوک کدیری دخی بوایدی که اوغلی ایله

حفیدی که تلماق کتابک مؤلفی فنه لون انک خواجه سی ایدی بونلر سائر پرسلر
 هپ کندوسنک حال حیاتنده وفات ایتمکله وارثی اولمق اوزره یالکز بو حفیدینک
 بش یاشنده براوغلی قلمشیدی . وفاتندن اولجه آنی یاننه جلب ایله بن زیاده محاربه لراه
 ابتدار ایتم بوبایدی بی تقلید ایتمه بنم کبیده چوق مسرف اوله اهلینک سعادت
 حاله چالش دیو نصیحت ایلمش ویا کاش یوله کیتدیکی اکلایوب نادم اوله رق
 بیک یوز یکر می سکز سنه هجریه سننده وفات ایتمکله اشبو حفیدی اون
 بشنجی لویی نامیله جلوس ایتمشلا . ولویی قاتورزک وصیته مغایر اوله رق برادر
 زاده سی اولان اورلیان دوقه سی پارلامنتو طرفدن وکیل دولت تعیین اولمشدر .
 عصر مزده فرانسه ده اختلال ظهوریه خلع اولنان مشهور لویی فلیب بودوقه نک
 حفید زاده سیدر .

لویی قاتورز تام بر حکومت مطاقه وافکار خودسرا نه یه مائل اوله رق برشیده سربستلیکی
 سومیوب خلق دخی انک مزاجنه توفیق حرکت ایتمک اوزره بریا کارلق یولنه
 دوکشلر ایدی . بریا کارلق صوکی ایسه بدخویله و دینسز لکه منجر اولمق
 مجرب اتدن اولسیله انک وفاتندن صکره ارتق کیمسه برشیدن احتراز ایتمه رک بر فنا
 یوله کیدلکه باشلامشدر . بوجهته لویی فرانسه اهلینک افساد اخلاقه سبب
 اولدینی کبی ذوق و صفایه و بر طاق فاحشه لره پک چوق اچقلر خرج ایتمکدن
 بشقه آچدیغی محاربه لرده دخی بونجه خزینه لر تلف اولدیغندن وفاتنده فرانسه
 اوزرنده اوچ ملیار یعنی اوتوز بیک کره یوز بیک فرانلق بورج بر اقدیغندن
 دینله بیلورکه فرانسه بیوک اختلالنک اسبابی انک زماننده حاضر لشمیدی .
 وسالف الذکر اورلیان دوقه سی ذوق و صفایه مائل و سوء قرینه مبتلا اولوب خلق
 دخی هنوز لویی قاتورزک پنجه تزییقندن قور تلمش اولدقارندن انک حرکاته تقلید
 ایله جمله ذوق و سفاهته دو شمشدر . بوضورتله بش التی سنه ظرفنده فرانسه دولتتک
 اسکی بورجی اوزرینه یارم ملیار بورج ده اعلاوه اولمشدر . بونک تأدییه سی چاره سی
 آراندینی صره ده (لاو) نام بر اوسقو چیاو کلوب دوقه یه بر طاق عجیب و غریب
 تدبیر لر عرض ایله بریا نقه و برده بیوک تجارت قومانیسی احدانه رخصت الوب
 دوقه ایله بالاتفاق حسابسز بانقه اوراقی تداول ایتمیره رک ایکی سنه ظرفنده جمله
 فرانسه اهلینک نقودینی طویلامشیدی . شویله که بوناقه و قومانیسی اساس اولدینی
 حالده سهم و حصه لرنک قیمت لری بر مدت انواع کذب و دسیسه و بر طاق خیالی
 تشبثات تجاریه و اعتبارات صرافیه ایله اصل قیمت لرنک یکر می قاتنه قدر چیقمشیدی .
 بوا یسه طولاندری حیل قیلندن بر آتش و یرش اولوب سرینی فهم ایدن لر

قومار بازلق يولده خيلى شى قرانهرق آزوقت ظرفنده قولايقله زنكين اولمشيدى .
 ولاو دخى پك زياده شهريت قزانوب اولوقت انظار ناسده اندن بيوك آدم
 بوغيدى . بوكا الدانهرق آحاد ناس چارچابوق زنكين اولمق اوزره نقد آچقلىرىنى
 الدن چيقاردقلىردن بشقه اكثريسى املاكنى ساتوت ائمانيله اسهام وحصه
 آوردى . بو طريق ايله ساتيلان اسهام وحصه لرك قيمت اعتباريهسى بتون
 فرانسده تداول ايتمكده اولان تقودك سكسان قاتنه بالغ اولدينى حالده بركون
 بردن بره اعتباردن ساقط وبوخيلات واعتبارات دفعه زائل اوليحق آحاد ناسك
 اكثريسى آن واحده قير اولوب لاو دخى فرانسدن فرار ايلمشدر .

بويله بريوك طولاندير ييخلىق ايله فرانسه دولتى بورجك خيلى مقدارندن
 قورتمش ايسده اهالى پك زياده فقر واضطرابه دوچار اولمشيدى . بونكله
 برابر اول ائنده وبا خسته لىكي ظهور ايتمكده دول اجنيه فرانسه كميليرىنى
 ليمانرینه قبول ايتمكدرندن فرانسك صنايع وتجارتنه دخى چوق خلل كمشيدى .
 فقط بواننده دوقة فوت اولوب قرال دخى سن رشده بالغ اولغله فرانسه براز
 راحت بولمشيدى .

بوآونده آلمانيا ايمپراطورى بولنان التنجى شارلنك اركك اولادى اوليوب
 هابسبورغ خاندانك ديكر شعبه لرند دخى ذكور قالمديغندن اوستريا دولتك
 نسايه انتقال ايتسى حقدنه برقانون وضع ايدوب بروقتديرو ايمپراطورلق
 هابسبورغ خانداننده اولهرق آلمانيا پرنسلىرى بوخاندانه آشمش اولدقلىردن
 جملهسى بوقانونى قبول ايله دول اجنيه يى دخى ارضيه سعى ايتمشل ايدى . انجق
 بيك يوز الى اوچ سنه سنده شارلنك وقوع وفاتى اوزرينه قيزى مارييا ترزيا
 اوستريا وچه و مجارستان قراللىرى تحتنه جلوس ايتديكى كچي باويرا منتخپ
 پرنسى اجدادينك اوستريا دولته قرابتى اولمق سررشته سيلاه اوستريا دولتنده
 حق وراثت ادعا ايدوب فرانسه ايله اسپانيا دولتلىرى دخى آنى تصديق ايتمليه
 شارلى فراتفقورنده ايمپراطور تاجنى كيمش ايسه ده مارييا ترزيا مجارلىرى جلب
 ايلمش اولدينى كچي انكتره دولتى دخى اكا امداد ايچون ايكي اردو ترتيب
 ايتمشيدى . فرانسك محاربه ايدمك وقتى اولمدينى حالده شو قارغشه لقدمه
 اوستريانك رين نهري طرفنده كى ممالكندن برازىنى آليويرمك اميله نصلسه
 چنكه كيريشوب برأ فرانسه عساكرى بعضاً غالب اولمش ايسده بحرأ بتون
 بتون مغلوب اولمش وشارلى وفات ايدوب اوغلى دخى بوادعادن فراغت ايتمش
 ومارييا ترزيانك زوجى اولان توسقانه دوقةسى فرانسوه اكثراى آلمانيا

طرفدن ایمپراطورلغه انتخاب اولمغه ماریا ترزیا بیک یوز التمش ایکی سنه سنده خصاسیله غالبانه عقد مصالحه ایدرک قوجه سیله برلکده حکومته ابتدار ایلمشدر .
بومحاربه ده انکلتزه دونمسی اولکندن زیاده شهرت بولش وفرانسه دولتی بیهوده برچوق مصارفه کرفتار اوله رق امور مالیه سی بر مرتبه دها فنالاشدینی کبی دونمسی بالکلیه خراب اوله رق تجارتنه دخی خلل کلمشدر .

وفرانسه قرالی اولان اون بشنجی کوی بر حکمدار غیور اولیوب اوقاتی اکلنجه وذوق وصفایه مصروف اولدیغندن کندوسنی بر قاحشه یه تسلیم ایدرک انک رأیسه اداره دولت اولدینی کوریلنجه فرانسه اهالیسی بوکا نظر تأسف ایله باقوب قرال حقنده توجه عمومی زائل اولمشیدی .

قرالک بویله سوء اطوار ایله قرالیت مسندینک شان واعتباری تنزل ایتمکده اولدینی حالده اول عصرک فیلسوفلرندن موتسکیو نام مؤلف مشهور هیئت دولت ندر وعدالت وحقانیت نه دیمکدر . بونلرک اصل واساسنی بیان ایتدیکی ومشهور ولتر دخی هر شیئی استهزا ایله عقاید وافکار عتیقه نی اعتباردن دوشوردیکی کبی روسو نام مؤلف دخی غایت منشیانه اوله رق تالیف ایتدیکی کتابلرده دولت و دین ومذهبک احوال اساسیه سندن صورت موضعه ده بحث ایتمشدر . اوتهدنبرو کرک افکار پولتیقیه و کرک افکار دینه ومذهبیجه هر درلو سربسندن محروم طوتیلان فرانسه اهالیسی همان بومؤلفلره تابع اوله رق افکار عمومیه بر بشقه شکله کیرمکه باش ایوب حالبوکه بوخلقک اولوقته قدر بلاترییه خالی قالان اذهاننه بردن بره بومثللو افکار فلسفیه القا اولدینی کبی حوصله فهم واذعاننه صیغمیوب وآحاد ناس بومثللو ابحاث عمیقینه دفعه آکلایه میوب بحیره حیره دوشهرک اکثر خصوصاتده یاکلش معنی ویرمکد کبری جهته افکار عمومیه بر یاکلش یوله صامش ایدی . دیکر بعض مؤلفین دخی حکمای کلیون طورینی طوته رق دنیا خوشجه یاشامقدن عبارتدر بشقه فضیلت ووقاحت یوقدر کلامنی اساس اتخاذ ایله خلقی بتون بتون دینسزک یولنه سوق ایتدکدرندن ناشی فرانسه ده کوندن کونه دینسزک افکاری غلبه ایدرک سربسیت سوداسی درجه افراطه کوتورلمشیدی . قرالک طوری فنالاشدقجه اهالینک بووجهله اذهانی بشقه لاشدینی جهته فرانسه بر عجب طور وحاله کیرمکده ایکن آمریقاده کائن بعض مالکدن طولانی انکلتزه دولتیله بر طاق منازعه ومجادله لر جریان ایتمکده ایدی .

بروجه بالا قریب العهده قراللق عنوانی التمش اولان روسیا دولتی هر سکلک عنوانی حائر اولق حسیلله آلمانیا ایمپراطورلغنک لواحقندن معدود ایسه ده کلی

قوت و قدرت کسب ایلمش اولدیغندن پروتستان مذهبیه کیرمش اولان حکومتلره
یشروک صورتیه ایلمشورلغه متصرف اولان اوستریا دولته معارض قوی
اولمشیدی .

فره دریقوس الکبیر یعنی بیوک فرهدریق دیو معروف اولان پروسیا قرالی
ایکنجی فرهدریق ایسه سالفالذکر اوستریا وراثتی محاربه سی مناسبتیه سیلنیا
قطعه سنی قزانوب ملکئی توسیع ایش و امور ملکیه و عسکریه سنه فوق العایه
نظام و رابطه ویرمهکه بذل مجهود ایتمهکه بولنش اولمشیه قوت و مکنتک
فوق العاده ترقیسی دول سائرهنک و علی الخصوص بیوک دشمنی اولان ماریا
ترزیانک نظر دقت و رقابتی جلب و دعوت ایلدیکندن و فرهدریق اول عصرک بر
بیوک فیلسوفی اولدیغی حالده غایت مستهزی اولوب بعض حکمداران و وکلای اورویا
حقنده محویه لر سویلمکله کوجندر مش اولدیغندن و پروسیانک پروتستانلره مرجع
و مرکز اولمشی بریسی چکه مدیکندن انی قرالیت رتبه سندن اجدادینک اولکی حالته یعنی
براندوبورغ منتخب پرئسی عنوانه تنزیل ایتمکی تصمیم ایتمش ایدی . و روسیه
دولتی ارتق شرق و غرب ایشلرینه قاریشور اولدیغندن پروسیا علیه اوستریا ایله
عقد اتفاق ایدوب له قرالغی عهده سنده بولنان ساقسونیا دو قه سی دخی بواتفاقه ادخال
اولمشیدی . فره دریق بونی خبر الدیغی کبی انلردن اول طاورانوب بیک یوز
یش سنه هجریه سنده بعته ساقسونیا مملکتیه کیرمش و ساقسونیا پرئسی طاورانوب میوب
تسلیم اولمش ایدو کندن همان اوستریا دولتیه سائر آلمانیا امراسی بالاتفاق فره دریق
اعلان سفر و روسیه دولتی دخی برقولدن پروسیا اوزرینه سوق عسکر ایتمشیدی .
فرانسه دولتی مقدمکی سفرده اوستریادن بریر آله مدی بو محاربه ده باری پروسیادن
برشی قائمق خولیا سنه دوشوب بونجه سنه لردنبرو تنزلنه چالشدیغی هابسبورغ
خاندانیه اتفاق ایدرک پروسیا علیه اعلان حرب ایتدی . انکلتره لو ایسه
فرانسه نک بویله از قدیم دشمنی اولان اوستریا دولتیه اتفاق ایدیشی طرف قزانوبده
سکره انکلتره علیه حرکت ایتک نیتسندن منبعث بر کیفیت اولمق ظننه ذاهب
اوله رق انکلتره دولتی دخی پروسیا ایله اتفاق ایلدی . اشته بو صورتله یدی سنه
متمد اولان محاربه یه باشلانلوب فرانسه دولتی بوسفرده برآ مظفر اوله مدیغی کبی
بحرآ دخی مغلوب اوله رق امریقاده متصرف اولدیغی برخیلی ممالکدن بشقه مجتمعه
آمریقانک جهت شمالیه سنده واقع قنادا قطعه جسمیه سنی دخی انکلتره
قادر مشیدی . بوقطعه حالا انکلتره دولتی یدنده در .

و فره دریق بیوک محاربه لرده اکثریا غالب کیش ایسه ده طرف طرف وقوع اولان

بونجه محاربات متوالیه ده چوق عسکری تلف اوله رق همان بتمه درجه منه کشیکن کندوسنک مشتاق فضل و عرفانی و پروسیا آداب و اصولنک حیرانی اولان او چنجی پترو روسیه ده جالس تخت ایمپراطوری اولیجق فره در یق ایله عجماله مصالحه ایدرک پروسیا ممالکنه کیرمش اولان روسیه عسکرینک قوماندہ سنی اکا ویرمش و متعاقباً پترونک خالیله یرینه جالسہ تخت اولان مشهوره اکینجی قتریکه دخی بومصالحہ بی تصدیق ایدیویرمش اولدیغندن و آلمانیا اہالیسی بومحاربات ایله دوچار مضایقه اولوب آلمانیا پرنسیری دخی فره در یقن خوف ایدر اولدقاری جهنله برر برر چکدکلرندن و اوستریا دولتک دخی بحالی قالدیغندن همان جملہ سی عقد مصالحه ایله سفرهفت ساله غائلہ سندن قورنلمشاردر . و بومصالحه ده اوستریا دولتی سیلیزیا ولایتی استرداد ایدہ میوب بوقطعه ینہ پروسیا یدندہ قالمش و پروسیا دولتی ارتق برنجی دولتلر صرہ سنہ کچہرک اولوقدنبرو دول خمسہ معظمہ دن بریسی اولمشدر . انجق اوستریا و طرفندن و سوسہ سی غالب اولغله معلم و مرتب عساکرینی ایکی اوج یوز بیکه ابلاغ ایتدیکنہ قناعت ایلمیوب ایجاب وقت و حالی کوزہ درک کاه فرانسه وکاه آنکلترہ و بعضاً روسیه دولتلیله ربط پیوند اتحاد و موافقت و برطرفدن دخی آلمان حکمدارلری ایچندہ طرفدار پیدا ایلنک ایچون بعضرینی التزام و حمایہ ایدہ گلشدر . و فرانسه دولتی اوتہ دنبرو اوستریا دولته رقیب و معارض قوی ایکن پروسیا دولتی بووجهله کسب قوت ایلنکله اوستریا دولتی فرانسه ایله اتحاد ایدرک اندنصکرہ فرانسه اتفاقی مقتضای مصالحت عد ایلدیکی مثللو پروسیا دولتندن احترازاً روسیه دولتک دوستلغنی دخی اصولدن اتحاد ایلمشدر .

بالادہ مذکور اولان محاربه ده فرانسه دولتی برشی قزانہ مدقده بشقه بروجه مشروح آمریقاده برچوق ممالکنی ضایع ایتمش و مضایقه مالیه سی بر درجه دها آرتوب اون بشنجی لویی ایسه دائماً فاحشه لرله اکنمکده اولدینی حالده خزینه ده خرج ایدہ جک اچہ بولہ مدیغندن کندوسنک کومش سفره طاقنی ضربخانیہ کوندرمکه مجبور و لمشدر .

فرانسه دولتی بویله برقنا حالہ دوسمشکن قاتولیکلر بینندہ ارادہ جزئیہ مسئله سندن طولایی اسکیدن سورونجمہ ده قالمش اولان برمنازعہ مذہبیہ تکرار چیقوب ژوژویتسر علیهنہ اوله رق بر جبریہ مذہبی ظهور ایتدیکی ائسادہ متعصبانردن بریسی قرالی خنچر ایله جرح ایدوب بوایسه ژوژویتلرک تشویقنه حمل اولنمش ایدوکندن ژوژویت طریق یساغ ایدلشیدی . پروستانلغک ظهوریله قاتولیک

مذهبه کلی ضعف کلمش و فرانسوده افکار عمومیه بشقه یول الوب بتون بتون سررشته دیانتک شکست اولسنه آز قالمش ایکن قاتولیک پاپاسلرینک بویه تدقیق مذهب غائله سنه دوشملری غرابنددر . وخلق علی العموم قرالک علیهنده اولهرق سربستی افکار سوداسی پک ایلرو درجهله ورا دیرلمش اولدیغندن کرک اصلزادکان وکرک رؤسای روحانیه بوکا بر چاره ارامق لازم کلور ایکن پارس پارلامتوسی دخی عمومک توجهنی جلبه کندویه بر احمیت و نفوذینه قوت ویرمک اوزره قرالک بعض اوامرینه اعتراض ایتمک باشلامشیدی .

اِسْتِطْرَادْ

اول ائساده اوروپاده چیچک آشیسی صنعی ظهور ایتمش اولدیغندن بروجه آتی تفصیل کیفیته ائسدار اولنور .

نادراً چیچک چیقارمیان واریسهده اکثریا هر کس عمرنده برر کره چیقاره کلمش اولوب بونک سبب و حکمتی بیان سیاقنده بعض قدمای اطبا دماء صیانده دم حیض ایله لبندن تولد ایدن فضلات رطبه و رقیقهینی طبیعت دفع ایتمک حکمتیه مبنی بهر حال ابدان انسانیهده بو قبار جقلر چیقوب بعد الاندفاع دمه صفوت و قوت کلور دیدیلر . انجق ارنودلق ایله سودانک بعض مواقعهده بو علت بولمییوب حتی اهالیسی دیار سائریه سفر ایتمک نده چیچک چیقار لر مش بوکا باقیلور سه بونده اقلیمک دخی سببیتی اولمق لازم کلور ایسهده بعض اطبای معاصرینک افاده سنه نظرا علت مذکوره ناک مواقع مرقومه ده بولنماسی چونکه علت مذکوره هوایه انتشار ایله باذن الله تعالی جوارینه ساری اولان عاتلردن اولوب مواقع مرقومهده ایسه جمعیت و محله اولدیغندن جهت سرایت متحقق اولماسنه مبنیدر اهالیسی داخل جمعیت اولدیغندن چیچک چیقارملری دخی بوکا دلالت ایدر . بو صورتده علت مذکوره صیانده عمومی بر خسته لک اولدیغنه نظراً طوغشده بر استعداد اولوب سرایت دخی بو استعدادی فعله چیقارمقدن عبارت اولور . هر نه حال ایسه بوکونه شیلرک اسباب حقیقه سنه اطلاع علم محیط الهی یه موقوف اولوب عقل انسانی بورالرده غریق بحر حیرت اولمقدن بشقه برشی یاپه من .

هجرت نبویه نیک اوچیوز تاریخارینه کلنجه کرک اطبای یونانندن و کرک اطبای

و بوکا دائر بیک یوز اوتوز سنه هجریه سنده انکلتره به برقطه مکتوب تحریر
ایلمش وانکلتره ده دخی لدی التجربه منافی مشاهده قلمش اولمسيله کیفیت
سائر طرفله منتشر اوله رق اوروپا اطیاسی طرفندن قبول و تصدیق اولمش
ایسه ده بویه من طرف الله کلان برعمومی خسته لکه علاج ایتمک امر الهی به
قارشو کلکدر دیو پاپاسلر طرفندن اعتراض اولندیغنه بناء اول امرده اوروپا
اهالیسنک اکثری اشی بی قبول ایتمیوب تجویز ایدنلره دینسر نظر به بقارلر
ویلیکه قنانی واجب کوررلر ایدی . بناء علیه اوروپا دولتاری هر کیم اولادینی
آشیلادیر ایسه بر مقدار عطیه ویره رک معامله لطفیه اجرا ایدرلردی . لکن
صکره هر کس آشینک محسناتی مشاهده ایدرک و چیچک خسته لکنه شفاخانه
الطاف آلهیدن احسان بیورلش بر دوا اولدیغنی اعتراف ایدرک جمله سی قبول
ایدوب کندولری آچهلر صرفیه چوجقارینی آشیلاتمه باشلامشلردر .

اول امرده فرانسزلر دخی بویاده تردد ایلمشلر ایسه ده ولتر کبی بعض مؤلفلر
بونو ترویج ایدوب بالتجربه منافی مشاهده اولنهرق (۱۱۷۲) سنه سنده
فرانسه مکتبنده دخی تصدیق اولمغله علی العموم اجراسنه مبادرت ایلمشلردر .
بوکا تلقیح جدری دینلوب الحاله هذه هر طرفدن مرعی الاجرا اولان تلقیح
بقری انکلتره اطیاسندن جنر نام طیبیک اختراع ایدرک طیب مرقوم بیک یوز
طقسان تاریخلرنده دولتی طرفندن بعض قری اهالیسنی آشیلاتمه مأمور بولنوب
صاغمالیقله تعیش ایدن برطاق کویلیرله آشیدن بحث آچق ایستدکده اهالی
مرقومه چیچک عتی نصل شیدر دیملر به طیب مرقوم انلره چیچکی تعریف
ایتمک ایتدار ایلدیکی صره ده ایچلرندن بعضیلری بونک دیدیکی بزم اینکلرک
مه سنده ظهور ایدوب ده چوبانلرک پارمقارینه سرایتله چیقان چبانلر اولسون
دیمشله . بوسوز طیب مرقومک نظر دقتی جلب ایدوب تحقیق ماده به قالدشمش
و تدقیق نظر ایتدکده اهالی مرقومه نک پارمقارنده برر چیچک لکه سی کورمش
مکرکه اینکلرک مه لرنده ظهور ایدن چیچک قبارجقاری صاغیلورکن برتقریب
ایله دشیلوب صولری صاغان کیمسه لرک پارمقارنده اولان چیزکلرینه و یاخود
برسبیله دریمی صیرلش یرلرینه اصابتله تاثیر ایدرک برنوع چبان چقارمش
اولنلر بر دخی چیچک چقارمزلر مش وانلره آشی دخی تاثیر ایتدیکنی مرقوم
جنر تجربه ایلمش و بونک اوزرینه یکر می سنی متجاوز تجاریب ایله اوغراشهرق
اینک آشیسنی استخراج ایدوب هجرتک (۱۲۱۳) سنه سنده بوکا دائر بر رساله
تألیف ایتش وبعده لوندره به کلوب تجربه لر کوستره رک اینک آشیسنی میدانه

قومش اولدیغندن کندوسنه انکلتره دولتی طرفندن پک چوق عطایا ویرلمش ورساله سی هرلسانه ترجمه اوله رق اینک آشیمی منتشر اولوب انجمن دانشلر طرفندن دخی کندویه نشانلر اعطا اولمشدر .

ارباب فنک تحقیق و افاده لرینه نظراً چیچک خسته لکی نوع بی آدمک سدسی مقدارینی اتلاف ایده کلدیکندن آشی ماده سنک ظهوری پک خیرلو برکیقت اولوب انجق تلقیح جدریده دخی یوزده بر تلفات اولدیغندن بتون بتون خطرندن وارسته اولماق حسیله و تلقیح بقریده اصلا خطر و تهلیکه واقع اولماسیله اشبو تلقیح بقری مخترعات طیبه نك انقی اولان مواددن اولدینی حالده ابتدای ظهورنده تلقیح جدری بی کار و پیشه ایدینوب انکله تعیبه مألوف اولان بعض اطبا تلقیح بقری نك رد وانکارینه تصدی ایتمشیدی لکن صنعت مذکوره مدت قایله طرفنده هر طرفده منتشر اوله رق او مقوله منکرینک سوزلری مؤثر اوله مامشدر .

الحاصل آشی ماده سی ابتدا ممالک دولت علیه ده ظهور ایله برنوع عادی عملیات قیاندن ایکن اورویاده طبایته الحاق ایله برنوع صنعت اولمشدر . اما ابتدا کیم بولمش و فصل بولمش بورالره دائر معلومات صحیحه بولنه مامشدر . بعضیایر بونی ابتدا عربلر بولمش دیو روایت ایدرلر ایسه ده روایت مذکوره درجه شبوته وار مامشدر .

بعضیایر دخی ابتدا اناطولی یوروکلرندن ظهور ایتمشدر که انلردن بریسی در علیه یه کلد کده برصالغین چیچک خسته لکنه تصادف ایتمکله بوعلتک بزورده بویله مضرتی اولمز زیرا بز اینکلریمزک مه لرندن سرایتله چوبانلرک پارمقلرنده چیقان چیچکدن آشی آلب هر سنه چوجقلری آشیلارز . انک اوزرینه بر دخی چیچک چیقارمز لر . دیدیکنده بعض اصحاب مراق بونی تجربه یه قالشمش اولدقلرینی مادام مونته کو طویوب انکلتره یه تحریر ایتمشدر . دیو روایت ایدرلر لکن اینک آشیمی برمنوال محرر بیک ایکیوز اون تاریخندن صکره منتشر اولوب اندن اول لاقردیسی یوق ایدی .

بعضیایر دخی صنعت مذکوره چرکس و ابازه و کورجی ماتلرندن برنده ظهور ایتمشدر . فقط بولردن قغیسی بولمش اولدینی معلوم دکدر . چونکه قبائل مذکوره کوله و جاریه بیع و شراسیله تجارت ایدوب چیچک ایسه وجه انسانده اولان حسن و آتی ازاله ایدرک تجارتلرینه نقیصه کتوردیکندن بونک برچاره سی آریوب بولمغه مجبور اولملریله تفتیش ایدرک آشی صنعتی بولمشدر . دیو روایت

نقص بولوب برینا
 دیو روایت
 ممالک ایله

ایدر لر . لکن اقوام مرقومه ایچنده حالا بویله برصعت اولمیوب حالبوکه برقوم بویله بر مطالعه اساسیه اوزرینه تفتیش و تخری ایله بولدینی صنعتی مدت قلیله ظرفده بتون بتون ترک و فراموش ایتمسی بر امر مستبعد اولدقدن بشقه اقوام مرقومه نك كرك اول زمانده کی و كرك شمديکی حالرینه نظراً بومقوله صنایع ایچون ذهن یورملری بکده مأمول اولمدیغدن بوروايته دخی صحیح نظریله باقیله ماز .

قالدیکه بوبابده بزه سند اوله جق شی انجق مرقومه مادام مونته کونک بروجه سابق لوندیره یه یازمش اولدینی مکتوبیدر . مادام مونته کو ایسه بومکتوبی (۱۷۱۷) سنه میلادیه سی نیسان فر نکیسنگ بری تاریخیمه ادرنه دن یازمش اولوب مقتضای مأنه کوره اولوقت آشی کیفیت ادرنه ده اصول و عادت و بلکه بر نوع صنعت حکمنه کیرمش اولدیغنه نظراً آندن خیلی سنه لر مقدم بوماده ادرنه ده جاری ایدوکنه حکم اولتور . و آشی ماده سی طبایته داخل اولوبده اوروپادن ممالک دولت علیه یه کله دن ادرنه ده بو خصوصک موجود اولدینی بعض اختیارلردن مسموعمز اولمشدر . فقط موجودی و وقت و کیفیت ایجادی مجهولزدر . اثبات و ایضاح مسئله ضمنده مادام مونته کونک ذکر اولنان مکتوبنک ترجمه سی زیرده (۷) رقمه ایراد اولتور .

غریبدر که اشبو آشی صنعتی بروجه بالا ادرنه دن اوروپایه کیتد کده پاپاسلرک اعتراضات شدیدیه سنه اوغرایوب کوچ حال ایله قبول اولنه رق اکمال اولدقدن صکره دونوب اطبا واسطه سیله استانبوله کلد کده دخی گروه متعصین طرفدن پک چوق اعتراضلر وقوعه کلمشدر . لکن سلطان محمود خان ثانی حضر تارینک اراده قطعیه سیله موقع اجرایه قونلمشدر .

حاب و کردستان و لورستان طرفلرنده علی العموم هر کسده چیقوب برسنه ظرفده کچن معروف چبان که ایرانده سالک و ترکیه خرما چبانی دینلور بونک آشینسه دخی تشبث اولمش ایسه ده آشی ایله ظهور ایدنک كرك مدتیجه و كرك شدت و خفتهجه طبیعیسندن فرقی کورلمدیکی جهتله ترك اولمشدر . و اگرچه مذکور چبان اکثریا یوزده چیقوب لکه بر اقدیغدن آشی صنعتیه بر کورنیه جک یرده چیقارلدینی صورتده شو یوزدن فائده اولمق لازم کلور ایسه ده هنوز لایق و جهله تجربیه اولتوب اولمدینی معلومز دکلد . بزینه صده کله لم .

بالاده بیان اولدینی اوزره سفر هفت ساله ده فرانسه دولتی ضعیف دوشهرک داخل اضطرابی کجالد و خارجا نفوذسز برحاله بونوب روسیه و روسیا دولتری فرانسه نك بو حال ضعفدن استفاده ایتمک اوزره قاتولیک مذهبنده بولنان له دولتنک

ممالک کنده موجود اولان اور تودقس و پروتستان مذهبده کی خریستانلره مذهبجه حقوق مساوات و سربستی و یرلمک بهانه سیله له دولتک امورینه مداخله ایدوب بو کیفیت فرانسه نیک پک کوجنه کیتمش ایسه ده بر طرفدن لهولوری و دیگر طرفدن دولت علیه بی روسیه علیه تحریک و تشویق بشفقه ایشه یارایه جق بر تشبده بولنه مامشدر .

دولت علیه اوزمان تنظیم عسکره محتاج اولوب محاربه ایده جک حالده دکل ایکن درنجی والتنجی فصللرده بیان اولندی بی اوزره سکسان ایکی سنه سی سفر مشومی آچلدی لهولور دخی مدافعه یه قیام ایتدی لر ایسه ده اوستریا دولتی دخی دولتین اتفاقه ادخال اوله رق سکپان التی سنه هجریه سنده لهستانک دول تله بیننده برنجی مقاسمه سی اجرا ایدلدی . دولت علیه دخی قینارجه معاهده مضره سنی قبوله مجبور اولدی . ایشه اول ائنده فرانسه قرالی اون بشنجی لویی و فات ایدوب حیددی اون التنجی لویی زیزده بیان اولنه جتی وجهله آبا واجدادینک ایتدکلرینی چکمک اوزره یکر می یاشنده اولدی بی محالده فرانسه تحته جلوس و آلمانیا ایمراطوریجه سی ماریا ترزینک بدبخت اولان قیزی (ماری اتوانت) ی تزوج ایتمشدر .

لویی نیتی کوزل برذات اولوب انجق اول عصره موافق اولیه جق درجه تعصبه مائل و درایت و جسارتی عصرک حل مشکلاتنه کافل و کافی دکل ایدی . بناء علی ذلک جدیدک زمانده چو غالمش اولان دینسز کیمسه لری نفوذی تنزل ایتدی کی بروقتدن برو هر دین و مذهب و دأب آداب و حسن اخلاقک خارچنده اوله رق یایلوب میدانه چیقمش اولان تالیفات دخی اعتبار دن دوشوب وافکار عمومیه بشقه شکله کیرمهک باشلایوب اولدجه فضیلت و مرحمت طرفه توجه اولنش و وکلاسی اکثریا اهل عرض طاقندن انتخاب ایدرک کوزل نظاملر وضع و تأسیس و مناسب تدبیرلر اتخاذ ایله جدیدک سوء حرکاتی ولویی قاتورزک کثرت محارباتی ائارندن اولوق اوزره فرانسه یه عارض اولان فسا حاللرک اصلاحنه و اهالینک ترقی سعادت حالته سعی ایتمش اولدی قندن مبدأ حکومتی ممدوح ایدیه ده مقرین و قرناسی نزدیکه اوله اهل عرض آدملر مقبول اولدی قندن هر کونه تدبیر حسنیه قارشو مخالفتلر پیدا اولوردی . لویی دخی اصلاحات لازمه نیک اجرا سنده تردد ایدر و هر درلو تزویرات و القآتله قولاق آصار ایدی . ورئیس وکلا نصب ایتدی کی (موریا) اختیار و سبکمغز بر آدم اولغله فرانسه نیک سوء احوالی کوروب طورر ایکن تشبثات جدیدک لزومی درک و اذعان ایده مدیکندن جسم دولتک استراحتیه

بومثلو عوارضك بالطبع مندفع اوله جنی امیدنده اوله رق لویی بعض اصلاحات جدیده نك اجراسنی در میان ایتدکجه مأموریتدن استعفا ایلر وایلری کیتمک شویله طورسون اسکی حل وهیئته رجوعه چالیشور . و تجدید احوال و اصول ایله اصلاح امور اداره یه مخالفت ایتمکده اولان برطاقم امتیاز پرستلره یکیدن غیرت کتورر ایدی . اول عصر ده بویله افکار عتیقه ده مضر اولان برشخصک رئیس الوکلا نصب اولنسی بیوک خطا ایدی . زیرا اول وقت فرانسه ده غنا و ثروت هپ اصلزادکان ایله پاپاس صنفلرنده و املاکک ثلثانی انلرک تصرفنده ایکن بونلر خزیننه دولته گویا هدیه و اعانه صورتیله پک جزئی شی و یروب حددن زیاده استیفا اولنان ویرکو و تکالیف سائرهبی هپ آحاد ناس صنفی ویرردی . بوندن بشقه آحاد ناس پاپاس و پستقوسلاره عشر و یروب اصل زادکانک دخی پک چوق انغاریه لرنده استخدام اولتورلردی .

الحاصل آحاد ناس چالیشوب هم کندولرینی هم دولتی اداره ایتمکده اولسون اصلزادکان بلا تعب الدقلری وارداتی هپ ذوق و صفا و سفاهت بولنه خرج ایتمکده و پاپاس صنفی دخی خلق صرتندن کچینه رنک تنبک ایله وقت کچورمکده ایدی . قالدیکه بالفعل خدمت دینیه ده بولنان پاپاسلرک وظائفی عادی صورتده اولوب کلیسا و مناسترلره مربوط اولان وارداتک اکثری پایه و عنوان اصحابی اولان پستقوسلاره ماکل اولمشیدی . و دولتک اکثر وارداتی قومانیلاره ائزام اولندیغندن برآز آدم بویولدن قولایقله زنکین اولوب سائر ی حال فقره دوشهرک بویله بولسز تحصیل اولنان مبالغ کیه دن دولت دخی فائده کورمز دی . و ملتزم لر اکثریا منتفذ آدم لر ایله شریک اولوب کیمسه دن احتراز ایتیه رنک نظاماتک خارچنده تحصیل اموال ایدرلردی . دولت دخی وارداته سکتک کلامک ایچون ملتزمینه پک زیاده مساعده ایدرک جزئی مال قاچیرانلر حقتده بیوک عقوبتلر اجرا ایدردی . بونکله برابر هر صنعت و تجارت تحت انحصارده اولوب مثلا چوق یرلرده ذخیره تجارتی برقاچ آدمه منحصر اولدینی حالده دکرمنلر و دکرمنه ذخیره کتورن حاملر دخی محدود و معدود اوله رق زیاده یه تجاوز ایتزدی .

لویینک مالیه ناظری نصب ایلمش اولدینی (تورغو) غیور و مستعدو (اقونومی پولتیک) یعنی اسباب ثروت و معموریت عمومی علمنه آشنا برذات اولوب مالیه جه لازم کلان اصلاحاته کوزلجه تشبث ایدرک بر خیلی سوء استعمالاتی دفع ایدوب دولتک مصارفی وارداتی خیلی تجاوز ایدرکن ویرکو و تکالیفی تزید ایتمکسزین و استقراضه محتاج اولمکسزین مجرد حسن تدبیر ایله موازنه آچیغنی کوندن کونه تقلیل ایله برابر دیون خزیننه نك فائضی دخی رفته رفته تأدیه ایلردی و زراعت

و تجارت و صنایعک تزايد و ترقيسه مانع اولان انحصار اصولك الغاسی و تنبل خانه
 حكمنده اولان مناستر لرك خيليسنی قبايد يروب معارف عموميه نك ترقيسي ايجون مكاتب
 كشادی و اداره امور دولتك اصلاحی و امتيازاتك الغاسيله هر ماده حقهده قوانين
 جديده تنظيمی کي تدابير لازمه يه تشبث ايدوب بونلر قرال نرذنده دخی قرین
 قبول اوله رق برازینی اجرا ايتديرمش ايسه ده تشبثات واقعه اصلزادگان ايله پاپاس
 صنفك منافع مخصوصه لرينه طوقونديغندن انلرك عندنده مقبول اوليوب بوجهتله
 پارلامنتو طرفدن مخالفت اولمغله تورغو درلو مشکلاته تصادف ايدرك تشبثاتك
 برچوغنی موقع اجرايه كتوره ميوب نهايت استعفايه مجبور اولمشدر . اون
 التجی لويي تبعه سنی بك سوديكندن تورغو ايله انك رأينه موافق اولان مالزربك
 افكارینی تحسین ايتمش ايسه ده اجرا آتده قورقو و كوشكلك كوستردیكي و بيوك
 تدابيری اكلايه ميوب كوچك تدبيرلر بيوك فئالقلره علاج اولور زعمنده بولندينی
 جهتله تورغونك انفضالنده اكثر تشبثاتی دفعه الغا اولمغله بونجه تدابير حسنه
 هپ ثمره سز قالمشدر . مع مافيه فرانسه نك احوالی لويينك ايجه اكلامش اولدينی
 بوندن اكلاشيلور كه تورغونك انفضالنده اكا خطاباً (سن بندن بختليسین كه
 مأموريتی ترك ايدہ بيلورسين) ديمش اولدينی مرويدر .
 بوضورتله امور ماليه يته اسکی حالته رجوع ايله آزوقت ظرفنده فنا لاشديغندن
 تورغونك عزلی خطا و كيديلان يوك ياكلش اولدينی ميدانه چيقمغله امور ماليه ده
 معلومات ايله معروف اولان (نكر ك) ماليه نظارتته كتورلسی خصوصه قرار
 ويريلوب انجق اصلزادگان اولديغندن بشقه پروستان مذهبنده بولنديغندن
 اولوقك حكمنجه نظارت عنوانی و يريله ميوب ماليه مفتشی عنوانيله مأمور
 ايدلمشیدی . نكر في الاصل صرافان دن مستعد و زنگين بر آدم اوله رق صرافان
 و تجاران عندنده اعتباری اولديغندن فرانسه دولتك اعتبار ماليسنی تجديد ايجون
 نصبي مناسب اولمشیدی . انجق نكر صرف بر صراف اولوب اصلاحات ماليه نك
 موقوف عليهی اولان دقایق ملكيهی بيلمديكي حلاله خود پسند بر آدم اوله رق
 تورغونك تشبثاتنه بتون بتون ضد و مخالف اولان بر صرافلق يولته كيدرك
 بر آچینی حسن اداره ايله قياتمق قابل ايكن همان استقراض سوداخنده بولنوردی .
 ومدت مأموريتی اولان درت سنه ظرفنده استقراض اصولنی بك كوزل
 قوللانهرق اگر چه طولاب اداره بی چويرمشدر . لکن تدابيری هپ زيدك كلاهنی
 عمروه و عمروك كلاهنی بکره كيدرمك کي روزمره ظهوره كالان مشکلاتك
 دفعی ضمننده موقت شيلر ایدی . الحاصل فرانسه نك امور ماليه سی كوندن كونه
 فالشمقده ایدی . بزكلم شمدي روسيه نك كيفيت توسع و ترقيسه .

روسیه لوکه فی الاصل قوی و شهرتلی بردولت دکل ایکن الحاله هذه کره ارضک
 طقوز پارچه سندن بر پارچه سنه مالک اولمش بر هیئت جسیمه در بو هیکل جسیمک
 مؤسسی سالف الذکر بیوک پترودر . فقط روسیه لونک قوت الوبدہ بالتدریج
 حدود خاقانیہ تعرضه کسب استعداد ایلمسی قازان و اژدرهان ایالتلرینی استیلا
 ایله باشلامشدر . شویله که جنکیزیلرک برفرقسی بجزر حزری طولاشه رق قازانده
 بسط بساط حکومت ایلدکلر نده روسیه لوی خراج کذارایدوب امورداخلیه لرینه
 دخی مداخله ایدرلرکن قریم خانلنی برکوچک حکومت ایدی .
 مؤخرآ قازان حکومتہ ضعف کلی و انحطاط جلی عارض و خانلرینک سلسله نسبی
 منقرض اولغله قریمه تابع کبی قالب حتی قازان خانلغنه قریم سلطانلرندن بری نصب
 وارسال اولنجه اولدقده چونکه مطمح نظر لری قریم خانلنی اولدیغندن عندلر نده
 قازان خانلنی مستقل عد اولنوردی . لکن تاتارلر ایچنده کی اختلالدن روسیه لولر
 استفاده ایدرک رفته رفته قوت الوب قانونی سلطان سلیمان حضر تلرینک او اخر عهد
 سلطنتلر نده قازان و اژدرهان ایالتلرینی ضبط و استیلا ایلدیلر . اندن صکره قریم
 خانلری بر قاج دفعه مسقو شهرینه قدر روسیه ممالکی نهب و احراق ایتشلر ایه ده
 قریم خانلرینک قوتی کلینتو تاتار سوار بسندن عبارت اوله رق قوه کلیه ایله
 بویله بر طرفی اوروب کچرلر ایدی . اما اوردقلری بر لری ضبط و محافظه یه اقتدار
 حالی کندولر نده مفقود ایدی . فقط روسیه لولر دخی تاتارلرک بو تعرضلرندن
 خلاص ایچون قریم خانلرینه سنوی خراج بدلی اولوق اوزره بر مقدار ویرکو
 ووروب بو حالده ذکر اولنان ایکی اقلیم جسیمی ضبط ایله توسیع ممالک ایتش
 اولدیلر . و اگرچه قریم خانلری روسیه لودن خراج دیو صره لرین بهر سنه
 تحصیل ایده کلدکلری حالده بو ایالتلرک استردادینه مقتدر دکلر ایه ده دولتعلیه نک
 همتیه بونلرک استردادی اولوقت امرهین ایکن جنکیزیلرک مزاجلر نده اوتهدنبرو
 فتنه و مفسده میل تام کورلدیکندن قازان ودشت قیچاق طرفلر نده قوت بوللری
 نزد دولت علیه ده تصویب اولنهمیوب روش مصالح اکا کوره اداره اولنهمیوب
 ویا خود اسباب سائره اقتضاسیه بو ایالتلرک استردادینه تثبث اولنهمیوب و روسیه لولر
 اولوقت برشی یرینه قولنهمیوب اوطرفه اهمیت ویرلیوب نمچه طرفنده فتوحات
 جدیدیه حصر افکار اولنمشیدی . حالبوکه مجارستان و خروانستان فتوحاتیه
 اوغراشمقدن ایه بو ایکی ایالتک ضبط و محافظه سی دولت علیه جه انفع ویاوز
 سلطان سلیمک بالاده شرح اولنان مسلکنه اوفوق ایدی . چونکه قافقاس
 و اژدرهان و قازان اهالیسنی اله الدینی تقدیرده قرب مجانست و اکثر نده اتحاد

قازان

مذهب و دیانت حسیله بالطبع حوزه حکم خلافتش داخل و عثمانویه ملتحق
اولورلردی . اول حالده رفته رفته قریم دخی سائر ایالات دولت علیه شکلنه
گیرددی . و ازدرهان وقازان واسطه سیله تاتارستان کیر طرفلرنده دخی
دولت علیه نك نفوذی جاری اولوردی . و بوجه اولطر فلرده قازانیلان سرمایه
ایله مجارستان کچی نیجه ممالکک ضبط و محافظه سی قابل اولوردی . هر نه حال ایسه
بویله بر مطالعه اساسیه ده وقوعه کلان خطادن روسیه لو استفاده ایدرک اول ایچی
ایالت جسیمه بی استیلا ایشدر .

ازدرهان ایالتی حاجی ترخان الکاسیدرکه دشت قیچاقدن آیرلمش بر صحرای
وسیمه در . حاجی ترخان ساداتدن بر ذات اولوب بنا ایتدیکی مسجدک یاننده
اطرافدن کلندر اینه انشا ایتدیله حاجی ترخان قریه سی حادث اولمشیدی مرور
زمان ایله اطراف و اکنافدن بریکن کویلیلر اوراده تجمع ایدرک قریه مزبور
بر شهر جسیم اولوب افواه ناسده ازدرهان دیو شهرت بولمشدر .

ازدرهان ایالتی جنوبا داغستان شمالینک سرحد شمالینده واقع قزلر و قبار طایلر
حدودینه منتهی اولدیغندن روسیه لو بو ایالتی ضبط ایتمکله دیار قافقاسه تعرض
ایده بیلک استعدادی حاصل ایتشیدی . لکن اوزمان کندوسی انتظامسز
بر حالده بولندیغندن و روسیه نك اسکی عسکری اولان استرلیج اوجاغی اره صره
اناره شراره فته و اختلال ایده کدیکندن اول حوالیجه خیلی مدت روسیه لولر
برشی یاهمدیلر مؤخرآ مشار ایله پترو ظهور ایله دولتک دائره مکت و اقتدارینی
توسیع ایتک املنه دوشوب روسیه ممالکی ایسه شوره زار اولدقدن بشقه توسع
تجارتک سبب مستقلى و بین الدول کسب اشتهار و مکتته مدار کلی اولان قوه
بحریه اولدقجه نائل امل اوله میسه جغنی درک و یقین ایتمکله هم جوارى اولان
دولتلك ممالکنه تجاوز ایله توسیع ممالک ایتدی قورمش و روسیه دولتک اوروپا
اصولی اوزره تنظیمنه قیام ایتدیکی صره ده بر بلوک معلم عسکر ترتیب ایدرک
کندوسی دخی عاده بر نرفر حکمنه قومیش و بوبلویک بالتدریج تزید ایدرک بیوجک
برطابور یامش ایدی . و بالاده بیان اولندیغی اوزره دولتعلیه ایله و ندیک و نیچه
وله دولتری میانه لرنده سنین عدیده دنبر و متمد اولان محاربه بی فرصت اتخا ایدرک
دول مرقومه ایله بالاتفاق قریم جانبنه سوق ایلمش اولدیغی اردوسی منهزم
اولمشیکن (۱۱۰۸) سنه سنده ینه براردو سوق ایدوب کندوسی دخی طابور
مزبور ایله برلکده کیتمش و ازاق قلعه سنی استیلا ایشدر . عزیمت وعودتی
اثناسنده هم اداره امور حکومت وهم طابور مذکورده ادای خدمت ایدرک

پایتختی اولان موسقوه شهرینه واصل اولنجیه دك بیکباشلیق رتبه سنی احراز ایتمشیدی . ایشته بوسفرده پترو عساکر معلمه نك فائده سنی بالذات مشاهده ایتمکله تکثیرینه اقدام ایدرک اون ایکی بیکه ابلاغ ایلمشدر . و (۱۱۱۲) سنه سنده عقد اولنان مصالحه موجبنجه طرف دولتعلیه دن ازاق قلعه سی واکا تابع اولان بالجمله عتیق و جدید قستلر وازاقدن قوبان جانبته طوغری اون ساعت لك اراضی روسیه یه ترک اولمشدر .

پترو بووجهله ازاق قلعه سنه مالک اوله رق روسیه لونك تجارت بحریه سی ایچون برخرج پیدا و بوتجارتته مرکز اولق اوزره طیغان قلعه سنی بنا ایتمشدر .

بعده تبدیل زمی و قیافت ایله فلمکه کیدوب صنایع اوکر نمک ایچون بالذات مرانغوزلق و یومیه ایله عمله لك ایتدکن صکره لوندره یه کیدوب اوراده کی صنایع و اعمالاته احاله نظر دقت واکمال قنون ریاضیه یه غیرت وبعده مملکته عودتنده استرلیج اوچاغنی احا و الغایله حکومتی یداستقلالنه الوب ایستدیکی کبی دولتی تنظیمه مبادرت ایلدیکی صرده اسوچ دولتی دانیمارقه وله دولتلیله حرب اوزره بولندیفندن پترو دانیمارقه وله دولتلیله اتفاق ایدرک اسوچ دولته اعلان حرب ایدوب بدایت امرده مغلوب اولمش ایسه ده نهایت پولتاوه وقعه سنده غالب کلهرک اسوچ قرالی بغداد طرفته فرار والتجا ایتمکله پترو اسوچ لونك بحر بالطق کنارنده متصرف اولدینی قلاع و بقاعک اکثرینی استیلا ایلمشدر .

فصل رابعده بیان اولدینی وجهله اسوچ قرالینک اخطاراتی اوزرینه اعلان اولتان سفر هایونده وقوع بولان پروت معرکه سنده پترو بریدک محاطره یه دوشه شیکن (۱۱۲۳) سنه سنده بالطه جی محمد پاشا ایله مغلوبانه عقد ایلدیکی مصالحه ده ازاق و طیغان قلعه لرینی دولتعلیه یه رد و تسلیم ایلمک شرطی و شروط سائر شاقه یی قبول ایله قور تلمش و بالطه جینک عفو و امانی حاوی اولان و سنان ظفر نشان سایه سنده یازیلان بیورلدیسیله مملکته عودت ایده بیلمش ایکن (ع) مارس ماده یه ربم کولش کوسترمسون مؤداسنجه باشی سلامتیه ایردیکی کبی ایفای عهددن نکول وازاق و طیغان قلعه لرینک رد و تسلیمندن امتناع ایله ازاق دکرنده سفینه اعمالنه اقدام واسوچدن الدینی اراضینک اعمارینه و حالا روسیه دولتک پایتختی اولان پتربورغ شهرینک بناسنه قیام ایله برابر روسیه قرالری اوتهدنبرو چار عنوانیه معنون ایکن پترو ایمپراطور عنوانی دخی القاب سائر سنه علاوه قیلمشدر .

پترونک تصوراتی پک واسع اولوب استیفا سنه عمرینک وفا ایتمه جکی درکار اولدیفندن

کندوسندن صکره بقیه تصوراتنک ایسانی ایچون اخلافه بروصیتنامه تحریر ایله
(۱۱۳۸) تاریخنده دسیسه خانه دنیایی ترک ایدوب کیتمشدر .

واکرچه پترو افکارینی هرکسندن اخضا ایدوب وفاتی دخی فجاة کبی ظهور
ایدرک کندو قلمیله اوپله برتعلیمنامه یازمغه وقتی اولدیغی بعض مورخین طرفندن
ادما اولمش ایسه ده اولجه یازوب براقش اولسی محتمل اولدیغی حالده پترونک
وصیتنامه سی عنوانیله خیلی وقتدنبرو میدانه چیقوب منتشر اولان ورقه اول زماندن
بوکونلرمزه قدر روسیه دولتک کافه حرکات رسمیه وحریه سنک بر اجمال
صادق کورندیکندن برصورتی ذیلده (۸) رقمیله ایراد اولنور .

هرنه زمان دولت علیه المانیایمپراطوریه محارب اولسه روسیه لونک استفادهیه
قالشمسی پولتیقه سی اقتضاسندن اولغله سلطان محمود اول زماننده آچیلان نیچه
سفرنده دخی روسیه لو ایمپراطوره اعانه ضمننده دولتعلیه اعلان حرب ایدوب
(۱۱۵۲) سنه سنده عقد اولنان معاهده موجبنجه ازاق قلعه سی روسیه لویه ترک
وفراغ ایدلمشدر . روسیه دولتی ایسه ازاق قلعه سنه مالک اولدیغی کبی کندوسی
ایچون قره دکزه ایتمک وقویان نهری بوینه طوغری حرکت ایله ممالک قافقاسیه
تعرض ایتمک یوللری آچلمش اولدیغندن دولتعلیه محافظه حدود ایچون بحرآ
یکی قلعه یی وبرا آجو وتمرک (طمرق) قلعه لینی انشا وعمار ایلمشدر .

چونکه قویان نهری ایکی شعبه یه بولنهرک وهرشعبه سی تشعب ایدرک بری قزل طاش
لیماننه ویدیگری ازاق دکزیننه منصب اولهرق احداث وتشکیل ابتدکی طمان
ومتنا جزیره لرنده وقویان بوینده قریمه تابع تاتارلر ایله روسیه مخالف اولان
برجنس قازاقلر ساکن اولورلردی . وطمان اطه سی که اطه شاهی دخی دینور
متهای جانب شرقیسنده طمرق قلعه سی واقع اولوب وقتیه کرک قزل طاش
قلعه سی وکرک بو طمرق قلعه سی قبائل چرکس وایازه اشقیاسنک دفع مضرتلری
ضمننده بنا اولمش ایسه ده برمنوال سابق روسیه لو ازاق قلعه سی ضبط ایلدکده
طمرق قلعه سی اکا مقابل اولهرق روسیه لویه برسد وحائل اتخاذ اولندقدن بشقه
طمانک اوتنه طرفنده قویانک ازاق دکزیننه منصب اولدیغی محله سالف الذکر
متنا جزیره سنده دخی طرف دولتعلیه دن روسیه یه قارشو آجو قلعه سی یاپلمشیدی .
مرویدرکه پترو برمنوال مشروح ازاق قلعه سی ضبط ایله طیغان قلعه سی بنا
ایتدکدن صکره آجو قلعه سنک بنا اولدیغی کوریحک طیغان قلعه سنک بناسیله
اوغراشمقدن ایسه آجو قلعه سنک یرینی ضبط ایدوبده اوراده برقلعه بنا ایتمدیکنه
نادم اولمشدر . زیرا اورادن نهر قویان ایله قزل طاش لیمانه واندن دخی یکی قلعه

الوجه پترونک
وافاقی

بوغازینه اوغرامقسزین قره دکزه چیقلمق قابل اولغله اوراسی ضبط اولندی
 حالده کندوسنک اصل مرامی که قره دکزه کی ایشتمک خصوصی ایدی .
 هم بومرامنه برکسدرمه یول اولور همده بو طریقه قزل طاش لیمانه ایاق باصه رق
 طمانی دخی سهولته ضبط ایده بیلور ایدی .

وروسیه لو قز لر حوالیسی ضبط ایله قریم خانلی مضافاتسندن معدود اولان
 قبارطایلره تعرض ایتکه باشلا یوب دولتین بیننده موجب منازعه اوله یورلر دیو
 قبارطایلرک ایکی دولت بیننده صاحبسز و موقوف قالمق و بر طرفدن ایشلرینه
 مداخله اولمامق اوزره صورت استقلال لرینی دخی بو کره سلطنت سینه قبول
 ایتدیمش ایدی . بو حالده ینه ازا ق قلعه سنک روسیه دن استرداد ایزوسی
 ارکان دولتعلیه نک دماغندن چیقمزدی . حال بوکه آجو و طمرق قلعه لرینک
 استحکاماتی روسیه یه سد سدید اوله بیله جک صورتده مکمل اولدیغندن اول امرده
 بونلره استحکام تام ویرلمک لازم کلمکین بونلرک اکیال استحکاماتی کیفیتنی و ازا ق
 قلعه سنک استرداد و استخلاصی صورتنی شرح و بیان ضمننده اولوقت لایحه قلمقی
 قلعه التمش اولان بر جغرافیا رساله سی منظور فقیر اولمشدر . و طمرق قلعه سی
 تعمیر و توسیع اولندیغنی صورتده لازم کلان طاشلرک بر مقدارنی جوارنده خرابه زار
 اولان انا په قلعه سندن النوب باقیسی دخی سفینه لره یکی قلعه طرفدن نقل اولمایدیر
 دیو رساله مذکورده مصر حدر . لکن بو تصوراتک بری اجرا اولنه میوب
 روسیه لو ایسه قبارطایلری بر کره حمایه دولت علیه دن تفریق ایدیجک چوق
 کچمکسزین کچوک قبارطایی کندویه تابع قیلدقدن صکره بیوک قبارطایه پنجه زن تعدی
 اولغله باشلامش و بر طرفدن دخی ازا ق دکزنده قوه بحریه سنی تزید ایله قره دکزنده
 دوغما تدارکی املنه دو شمش ایدی .

(۱۱۷۵) تاریخنده روسیه ده جالسۀ صندالیء ایمبراطوری اولان قترینه جهانکیرک
 سوداسیله پترونک بقیه و صایاسنی اجرا و انفاذه قالمیشوب ابتدا لهستانه تعرض
 ایلدکده دولت علیه اندن صکره نوبت کندویه کاه جکنی درک ایدوب بالاده بیان
 اولندیغنی اوزره فرانسه لو طرفدن دخی تشویق اولندیغنه مبنی (۱۱۸۲)
 سنه سنده روسیه لویه اعلان حرب ایدرک التی سنه ممتد اولان محاربه ده خسارات
 عظیمه یه دوچار اولمش و قینارجه قریه سنده امضا اولتان عهد نامه کی برابر کران
 التنده قالمشدر .

الحاصل سفر مزبورده دول اورویا مسئله یه اهمیت ویرمیوب اوستریا لو ایسه
 دولت علیه ایله روسیه علیه نه اتفاق ایتمشیکن بونک ایچون تدارک ایلدیکی قوتی

روسیه لو علیهنه استعمال ایده جک یرده لهستان ایشنه صرف ایدرک لهستانک
مقاسمه سنده بر حصه مناسبه ایله اکتفا و فرانسه لو دخی یالکز لاقردی ایله امرار
اوقات ایلمشدر . .

قینارجه عهدنامه سی یکر می سکنز ماده معلومه ایله ایکی ماده خفیه بی حاوی اولوب
صورتی زیرده (۹) رقمیه تذیل قنور .

دولت علیه نك بوحاربه و معاهده ده مادی و معنوی وقوعه کان ضایعاتی حد
احصادن خار جدر قترینه ایسه مأمولدن زیاده فائده مند اولدی .

اولا ازاق و طیغان روسیه لو یدنده قالدقندن بشقه یکی قلعه و کرش و قلهرون
قلعه لری و تن نهری ایله اوزی نهری اره سنده بر خیلی یرلر روسیه ده قالدی .

و قبارطایلردن دولت علیه کف ید ایتدی . ثانیاً قریمه سر بستک اصولی اجرا
اولمغله روسیه نك تاتارلر حقیقه قازاندیغی حق حمایه دن طولانی قریمی معنوی

استیلا ایتش اولدی . ثالثاً بحسب الشروط افلاق و بغدادنه و آقدکز اطه لرنده
دولت علیه بی اضرار ایده جک نیجه سر رشته لراله کچوردی . رابعاً بوسفر اثناسنده

روسیه و پروسیا و اوستریا بیننده لهستانک اجرا اولنان برنجی مقاسمه سنده
روسیه لونک انه کچن قطعه سی طونه سواحلنه عسکر سوق ایتسی تسهیل ایتکله

فیما بعد حدود دولت علیه ایصال خساره روسیه ایچون بر سهولتی طریق
آقدقندن بشقه له دولتک بتون بتون محاسنی دخی قوه قریبه کتوردی .

والحاصل پتروونک و صایاسندن بر چوغنی حصوله کتوروب اوروپاچه نفوذ
و شان قزاندی .

اولوقت مقاسمه اولنان له قطعه سنک جسامت و اهمیتی اوروپاچه کرکی کبی معلوم
اولدیغندن اوروپا دولتری لهستانک بومقاسمه سنه پک اهمیت ویرمشلر ایدی .

قترینه ایسه پروسیا قرالی ایله بالائحد فرانسه نك ولترکی مشهور فیلسوفلرینی
اله آلوب انلرک واسطه لریله کندولرینک بومثللو نابجا حرکتلرینی قبول و تصدیق

ایتدی رلردی . بونک کبی قترینه دولت علیه ایله اولان معامله سنی دخی اوروپا
نظرنده حقی و منصفانه کوستروب شو یله که بوقدر غلبه مظهر اولشیمکن

شو قدر جقله قناعت ایدوب استیلا ایتش اولدیغی بونجه ممالکی رد ایله مروت
ایتش نظریله باقارلردی . لکن صکره اوروپا دولترینک کوزینه بر بیوک دیکن

اولوب انلر دخی بو خصوصه دولت علیه ایله برابر سعی ایتدکلرندن بیوک
خطاده بولنش اولدقلرینی اکلامشلردر .

قینارجه عهد نامه سنده قوم تاتارک امور مذهبی لرینی شریعت اسلامیه اقتضاسنجه

پادشاه اسلام حقنه تنظیم ایتملری مندرج اولوب عبارۀ مذکورہ خطبه وسکه لرینک آل عثمان نامنه اولمسیله تفسیر ایدلمش وبوکا روسیه طرفدن دخی موافقت کوسترلمش ایسه ده قریم خانلری طرفندن بوکا رعایت ایدلمیه رک اندن صکره قریمده قطع اولنان سکه لرده عبدالحمید خان حضرتلرینک نامی کورلیسوب سلیمکرای خان ایله دولترکرای خانک کسدیکی سکه لرک بریوزنده کندو اسملری وبر یوزنده ضرب فی بغچه سرای دیو محرردر . شاهینکرایک دخی بعض کومش سکه لری بو طرز اوزره اولوب اما التون سکه لرنده وکومش سکه لرینک دخی اکثرنده کندونامنی شکل طغرا ایچنه آلمشدر .

اِسْتِطْرَادْ

واصف افندی تاریخنده مسکوکات عتیقه یه دائر بر فقرۀ استطرا دیه یازمشدر انحق سکه احوالی شمدی برفن مخصوص اوله رق اربابی مسکوکات عتیقه نی تحری وتدارک وام سالفه نک سکه لرینی طاقم طاقم ترتیب ایدوب بوصورتله تاریخجه دخی نیجه مهم ماده لر کشف وحل اولتمقده در . الحاله هده در سعادتده دخی بوکا صرف نقود مساعی ایدن ذاتلر واردر و اصفک بومبجده یازدینی اقوالی فن مذکورہ موافق اولمادیقندن سکه بجی هر نقدر صد مزدن خارج ایسه ده بوبابده دسترس اوله بیلیدی کمز تحقیقات اوزرینه تاریخمزی مطالعه ایدن ذواته بر علم اجمالی عرض واعطاسی مناسب کورلمشدر . اصحاب فنک تحقیقنه کوره سکه ضرب ایتمک ایکی بیک التیوز بوقدر سنه مقدم یونانیلرک ایجادی اولوب اندن اول التون وکومشدن مصنوع سیکه لر واکا مشابه شیلر ایله مبادله اموال اولنور ایتمش وام قدیمه کواکبدن بر الہ اتخاذه وهر برینه بر مزاج مخصوص اسناد ایدرک انلرک نامنه بر طاقم تمثال وضملمر یپارلر . وجنک الهی و صلح الهی کبی بر چوق انهلر اثبات ایدرلر ایدی که اوائلک بو اساطیر وخرافاتی دخی شمدی عتیقه جیلر بیننده برفن مخصوص اولمشدر . اشته ام سالفه بوصملمرک تصاویری سکه لرینه دخی نقش ایتملردر .

یونانیلر سکه لرینه بعضاً بویله صنملرینک رسملرینی و بعضاً اشجار ونبات وچبال وپتخانه وقلعه برچی مثللو ابنیه رسملرینی و بعضاً دخی حکمدار مستقل اولنلر

کندو تصویر لرینی و جمهوریّت اوزره اداره اولئانلر دارالحکومه نك یاخود
 سکه نك ضرب اولدینی بلده نك نامنی نقش ایدوب روم سکه لری دخی بوترز
 اوزره در . یهود دینده تصویر ممنوع اولدیغندن سکه لرینه دائماً ازهار و اشجار
 وامثالی شیر نقش ایدر لر ایدی . کیانیان سکه لرینک بعضیسنک بر یوزنده ایکی
 تکر لکلی عربه اوزرنده شاه لرینک تصویر ی و بر طرفده کورکلو بر قایق رسمی
 و بعضیسنک بر یوزنده بایقوش و دیگر یوزنده قنادلو و قوروغی یالق قوروغنه
 شبیه برآت اوزرنده شاه والنده اوق یای صورتی و بعضیسی طولانی و بیضی به
 قریب و بر یوزی چوقور اولوب بر یوزنده دخی یالکر شاهک التده اوق یای
 اوله رق تصویر ی منقوش بولمشدر . ودها بونلره محائل سکه لری وارد .
 اشکانیان دولتی ایرانده تأسس ایتیش اولان حکومت یونانیه نك انقاضیه بنا
 اولمش بر حکومت اولدیغندن انلرک سکه لری یونان سکه لری طرزنده و حروف
 یونانیه ایله در . ساسانیان سکه لرینک بر یوزنده شاه لرینک تصویر لر یله القاب و اسم لری
 و دیگر یوزنده آشکده رسمی و ایکی طرفده برر انسان تصویر ی نقش اولمشدر .
 چونکه ساسانیان خاندانک مؤسی اولان اردشیر بن بابک کیانیان سلاله سندن
 ایدو کنی ادعا ایله اشکانیانک یونانیلره اتباع ایله متدین و سالک اولدق لری
 بت پرستکی احما ایدرک فرس قدیمک دینی اولان آتش پرستکی یکیدن وضع
 و تأسیس ایلمش اولدیغندن سکه لرنده آشکده رسمی و پهلوی خط ایله فارسی
 عباره نقشنی التزام ایدوب اخلاقی دخی اکا اتباع ایلمشدر .

واصف تاریخنده دیر که قبل الطوفان سکه احوالی مضبوط اولیبوب لکن
 بعد الطوفان بولنان دینه لرده مدور و مکعب التون و کومش قرصه لری و ریال
 شکلنده پارچه لر و خرما چکر دکلی کبی طولانی چبوقلر بولنوب اوزرنده قلم طبیعی
 دیدک لری اشارات و صور نباتات و تمثیل حیوانات و اشکال سائر منقوش اولدینی
 نقل اولنور . بعد الطوفان پیشدادیان و کیانیان دخی کیمی ارسلان و کیمی بایقوش
 و کیمی عقاب صورتلرین سکه ایتدیلر . کانه شجیع و زور آور و تصرف و استقلال
 صرف و جاهلیه غلبه ادعاسنده اولنلر ارسلان صورتن و جمله ایله مسئله و سکون
 نفس اوزره اولنلر بایقوش و اکا بکزر حیوانات غیر ضاره صورتلرین و بلند
 پرواز و بی نیاز اولق ادعا سن ایدنلر عقاب صورتی اختیار ایتدیلر . بونلردن
 بعضیلر و ملوک نصاری و مجوسک اکثری پادشاه لرینک تصویرینی و یاخود
 دارالسلطنه و بربلده معظمه نك شکلنی و بعضیلر سریر و تاج و بعضیلر سیف و کونا
 کون اشیا تصاویرینی اختیار ایله اچهلرینه رواج و یردیلر . اشکانیان دولترنده

هم تصوير وهم لسانلریله ملوک اسامیسین وتاریخلرین یازارلر ایدی . ساسانیلر دولتی یزد جردده منقرض اولوب نوشروان اول سلسله دن ایدی . لغات فارسیه ایله موزون بیتلر و بعضیلری ازهار واشجار و نقوش متنوعه ایله اسملرین یازدیلر .

واصفک بو اقوالی ثبوت وصحته مقرون اولمادیغی تفصیلات سابقه مزدن معلوم اولور . اولا پیشدادیانک وانلره معاصر اولان ام واقوامک سکه لری اولیوب برمنوال سابق سکه ضربی بوندن ایکینیک التیوز بو قدر سنه مقدحجه ایجاد اولنش ایدوکی فنا اثبات اولنمشدر . ثانیاً تصاویر واشجار و نباتات و ابنیه وسائرہ رسملری اکثریا یونان و روم سکه لرنده منقوش بولنوب بونلر حال و موقع و دیانتہ متعلق ملاحظات اوزرینه مبنی و یهود سکه لرنده مطلقاً ازهار واشجار امشالی شیلرک رسملری منقوش اولوب بودخی مجرد امر دیانتدن ناشی ایدوکی اصحاب فن بیتنده مسلماتنددر . ثالثاً یونان و روم سکه لرینک بعضینده بعض ابنیه و جبالک رسمی و یا برشهرک اسمی اولوب اما تمام برشهرک رسمی سکه لرده کورلماشدر . رابعاً اشکانیان سکه لری حروف یونانیه ایله و ساسانیان سکه لری بالاده بیان ایتدی کمز و جهله اولوب سکه لرده موزون بیتلر یازلمسی ظهور اسلامدن خیلی صکره دولت صفویه ده و هندده کی اسلام دولتلرنده عادت اولمشدر .

زمان سعادتده بداوت عرب و سداجت ملت حسینله سکه امرینه تقید اولنمیوب ایدی ناسیده تداول ایدن نقود بولدیغی حال اوزره ایقا اولنهرق اکثریا مقادیر میزانیه ایله رایج اولوردی . و بالجمله بلاد عربستانده جاری اولان درهم و دینار ملوک فرس و محوس و هند و روم سکه لرله مسکوک ایدی . چهار یاز کزین رضوان الله علیهم اجمعین زمانلرنده و کذا دولت امویه نک اوائلنده جهاد و غزایه حصر نظر اولنمغله ضرب سکه خصوصنه اهتمام اولنماشیدی . فقط شرق جانبنده بعض ولات و عمال کومش اوزرینه طرز کسروی اوزره یعنی حروف پہلویه ایله ساسانیلر سکه سی طرزنده سکه ضرب ایدوب حروف عربیه ایله برکنارینه دخی کندو اسملری و دوره سنه بسمله و تهلیل یازارلردی . بونلرک برخیلیسی منظور فقیر اولمشدر . بونلردن کوردیکمز سکه لرک الک عتیقی (۲۸) سنه هجریه سنده طبرستانده واقع هر تک نام قصبه ده کسلمش سکه درکه خط کوفی ایله دوره سنده بسم الله ربی دیو محرردر . و حضرت علی کرم الله وجهه خلافتنده (۳۷) سنه سنده کسلمش سکه نک دوره سنده کذاک خط کوفی ایله ولی الله دیو محرر اولدیغی و (۳۸) و (۳۹) سنه لرنده کسلمش اولنلرک دوره سنده برمنوال سابق

بسم الله ربی یازلدینی کورلمشدر . (۶۰) تاریخنده دارابگردده و (۶۱) تاریخنده
 یزدهه کسلمش اولنلرک دوره سننده کذلک خط کوفی ایله یالکز بسم الله دیو
 محرر اولوب برکنارنده دخی خط پهلو ی ایله عبدالله بن زبیر امیرالمؤمنین دیو
 محرر بولتمشدر . ینه مذکور سکه لردن (۷۸) سنه سنده بساده حجاج نامنه
 کسلمش اولان سکه لرک خط کوفی ایله کنارنده الحجاج بن یوسف ودوره سنده
 بسم الله لاله الا الله وحده محمد رسول الله دیو یازلمشدر . ینه طبرستان سپهدلرندن
 یعنی سرحد محافظلرندن عمر نام ذاتک یوز یکریمی ایکی و یکریمی درت و یکریمی
 یدی و یکریمی طقوز سنه لرنده کسمش اولدینی سکه لری منظور فقیر اولدی .
 هپ اوچلرنده خط کوفی ایله عمر دیو محرردر . و بولردن اک مجد تاریخ
 ایله کوردیکمز سکه (۱۳۷) سنه سنده طبرستان امراسندن سلیمان نام ذاتک
 کسدیکی سکه درکه کذلک خط کوفی ایله کنارنده سلیمان اسمی یازلمشدر .
 بوسکه لری درسعادتده بوقه اک زیاده اعتنا ایدن و عتقه خانه سی مسکوکات شرقیه جه
 اک زیاده معمور و مکمل اولان احبازدن صبحی بک افندینک مسکوکات عتیقه سی
 ایچنده برر برر کوروب خط کوفی ایله محرر اولان سالف الذکر فقره لرینی
 او قودم فقط تاریخلری و بلده اسملری خط پهلو ی ایله اولوب خط مذکور ایسه
 بزجه مجهول اولدیغندن بو باده سندمز انجق بو خطی قرائت ایله معروف و مسلم
 اولان بعض ذاتلرک افادات و تحقیقاتیدر . و کذا عبدالله بن زبیر نامنه کسیلان
 سالف الذکر سکه لرک کنارنده ایکی سطر اوله رق حروف پهلو یه ایله بر یازو
 کوردک انجق بو یازونک عبدالله بن زبیر امیرالمؤمنین عباره سی اولدینی بزجه
 مجرد بر روایت قیلندندر .

مسکوکات مذکوره ملت اسلامیه نک رسمی سکه سی اولیوب مجرد تسهیل معاملات
 ایچون بر منوال سابق بعض امرانک کسدکاری مسکوکاتدر . اصحاب فنک تحقیق
 و افاده لرینه کوره ملت اسلامیه ده ابتدا صورت رسمیه ده یعنی دولتجه و حروف
 عربیه ایله کسیلان سکه لر مسکوکات امویه اولوب موجدی حجاجدرکه خلفای
 امویه دن عبدالملک آنی عراق سمتنه والی نصب ایتدکده سکه ضربنی تنیه ایتکله
 اودخی مجرتک علی روایه یتمش بشنجی و علی روایه یتمش التنجی سنه سنده عراقده
 سکه ضربنه شروع ایلمش و اندن صکره سائر ممالک اسلامیه ده دخی مسکوکات
 امویه ضرب اولتمشدر . انجق تاریخین مذکورینده قطع اولتمش سکه امویه
 کورلیوب مسکوکات امویه دن اک عتیق تاریخلو اوله رق منظور فقیر اولان سکه
 (۷۸) تاریخنده قطع اولتمش بر التون سکه درکه خط کوفی ایله بر یوزنده

(لااله الاالله وحده لا شريك له) ودوره سنده (محمد رسول الله ارسله بالهدى
 ودين الحق ليظهره على الدين كله) وديكر يوزنده (الله احد الله الصمد لم يلد ولم
 يولد) ودوره سنده (بسم الله ضرب هذا الدينار في سنة ثمانية وسبعين) ديو محرردر .
 انجق فلور انسه عتقه خانه سنده (۷۷) سنه سنده كسلمش برالتون سكه اسلاميه كورلديكي
 بعض اصحاب فن طرفندن روایت اولنوب اشته الك عتيق تاريخلو التون سكه اسلاميه
 بوسكه اوله رق اندن مقدم تاريخله التون اوله رق سكه اسلاميه كورلما مشدر .
 مسكوكات امويه دن (۷۸) تاريخنده كسلمش كوش سكه لر اصحاب فن طرفندن
 روایت وروایت اولن مشدر . فقط منظور فقير اولما مشدر بونلردن الك عتيق تاريخ
 ايله كورديكمز سكه (۷۹) سنه سنده بصره ده كسلمش برسكه دركه كذلك خط
 كوفي ايله بر يوزنده (لااله الاالله وحده لا شريك له) ودوره سنده (بسم الله
 ضرب هذا الدرهم بالبصره في سنة تسع وسبعين) وديكر يوزنده (الله احد الله
 الصمد لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفواً احد) ودوره سنده (محمد رسول الله ارسله
 بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون) ديو يازلمشدر .
 اشته دولت امويه نك التون و كوش سكه لري هپ منوالين مذ كورين اوزره
 مسكوك اولوب حتى تاريخ انقراض اولان (۱۳۲) سنه سنده كسلمش اولان
 سكه لري دخی كوردم هپ طرز مذ كور اوزره در . فقط مروان حمارك تاريخ
 جلوسى اولان (۱۲۷) سنه سنده بعض امرای شرق كندوسندن رو كردان
 اوله رق آل بيته ميللري اعلان ضمنده كمش اولدقلى كوش سكه لرده
 طرز آخر اختيار ايتشدر . بونلردن بعضارى منظور فقير اولوب ازجه جى
 قضيه سنده كسدكلى سكه نك بر يوزنده (لااله الاالله وحده لا شريك له)
 واطرافنده (قل لا اسئلكم عليه اجرا الا المودة فى القربى) واطرافنده كي دائره نك
 دوره خارجه سنده (بسم الله ضرب مجى سنة سبع وعشرين ومائة) وديكر يوزنده
 (الله احد الله الصمد لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفواً احد) ديو محرر اولديكى
 كورلدى . (۱۲۸) سنه سنده نيره نام بلده ده عينيله بو طرز اوزره كسلمش
 برسكه دخی منظور فقير اولدى .

واصف افدى مغرب پادشاهلرينك اخبارينى متضمن اولان بعض تاريخلردن نقل
 وروایت ايله سال هجرتك اون سكرنجى سنه سنده حضرت عمر رضى الله تعالى عنه
 نقش كسروى اوزره (لااله الاالله محمد رسول الله) وبعضيسنه لااله الاالله وعمر
 ديو يازوب عبدالله بن زبير دخی مكه مكرمه ده دناير مستديره قطع ايدرك احد
 وجهينه (محمد رسول الله) وديكرينه امرالله بالوفاء والعدل ودوره سنه عبدالله لفظنى

آ
 ۱۳۵

محمد راضى الله عنه

نقش ایادی دیو تحریر ایلمش ایسه ده حضرت عمرک نامنه سکه کسلمدیکی فنا
 مثبت اولمسیله روایت مذکوره برمنوال سابق طبرستان امراسندن عمر نام ذاتک
 کسدیکی سکه لردن غلط اولمق کر کدر ظن ایدرم که خط پہلوی ایله اولان
 تاریخلری اوقونه مامش اولدیغندن دوره لرنده حروف عربیه ایله محرر اولان
 عمر اسمی کوریلنجه حضرت عمره اسناد اولنیویرمشدر . و عبدالله بن زبیر
 رضی الله عنه حضرت تلبینه وجه مشروح اوزره اسناد اولنان سکه دخی شمعی به
 قدر اصحاب فن طرفدن رؤیت وروایت اولنمامشدر . قالدیکه ابتدا طرز عرب اوزره
 سکه ضربی برمنوال سابق یتمش بش یاخود یتمش اتی سنه سنده حجاجک ایجادی
 ایدوکی اصحاب فن عندنده مسلمانن بولنمشدر . فقط بیک ایکوز یتمش اتی
 سنه سی خلانده فتجه برکشف جدید وقوعیله اساس مسئله متغیر اولمشدر .
 شویله که بوکره جواد نام بر ایرانلو در سعادت هجرتک قرق تاریخنده بصره ده
 طرز عرب اوزره کسلمش برکومش سکه کتورمشدر که بینه مومی الیه صبحی
 بک افندیک مسکوکات عتیقه اسلامییه طاقمی ایچنده منظور فقیر اولدی . خط
 کوفی ایله بریوزنده (الله الصمد لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفو احد) و دوره سنده
 (محمد رسول الله ارسله بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کله ولو کره المشرکون)
 و دیگر یوزنده (لا اله الا الله وحده لا شریک له) و دوره سنده (ضرب هذا الدرهم
 بالبصره فی سنه اربعین) دیو یازلمشدر . حضرت معاویه نک یاخود خالد بن ولیدک
 مقلد بالسیف اوله رق تمثالی سکه یه ضرب اولندیغنی بعض مؤرخلر نقل و تحریر
 وواصف افندی دخی انلره اتباعا معاویه بن ابی سفیان تمثالی مقلد بالسیف اوله رق
 سکه یه یازدی دیو تاریخنه درج و تسطیر ایلمش ایسه ده روایت مذکوره درجه
 ثبوت و صحته وارمامشدر .

ینه و اصف تاریخنده تاریخ هجرتک یتمش بشنجی سنه سنده حجاج عراقده سکه قازدیروب
 نقودک بریوزنده خط کوفی ایله (هو الله احد الله الصمد) و بریوزنده عبدالملک
 یازدی دیو روایت ایلمشدر .

انجق برمنوال سابق یتمش سکز تاریخندن تادولت امویه نک تاریخ انراضی اولان
 یوز اوتوز ایکی سنه هجریه سنه قدر هر سنه نک التون وکومش اوله رق مختلفا
 ضربخانه لرده کسلمش مسکوکات امویه مسلسلا منظور فقیر اولدی . هیچ بریسنده
 خلیفه نامی یوقدر . و خلفای عباسیه دن مهدی به کلنجه ضرب اولنان مسکوکات
 اسلامییه ده خلیفه نامی یازلادیغنی فتجه قضایای مسلمه دندر . فقط اطراف برالشامده
 روملرک عبدالملک نامنه مصور اوله رق کسدکری باقر سکه لرده عبدالملک نامی
 کورلمشدر .

مسكوكات عباسيه نك دخی بر خیلمی منظور فقیر اولدی . ابتدا (۱۳۲) سنه سنده
 شكل عباسی اوزره سكه كسامشدر كه بر یوزنده (لااله الاالله وحده لاشريك له)
 واطرافنده (بسم الله ضرب هذا الدرهم بالكوفه في سنة ثنتين وثلاثين ومائة) وديكر
 یوزنده (محمد رسول الله) واطرافنده کی دائره نك دوره خارجه سنده (محمد رسول الله
 ارسله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله ولو كره المشركون) ديو یازمشدر .
 اشته اوائل عباسيه ده كسیلان سكه لر بو طرز اوزره اولوب بعده جعفر منصور
 زماننده محمدیه خطه سی والیسی اولان اوغلی مهدینك كسیدیکی كوش سكه لرك
 بر یوزنده (لااله الاالله وحده لاشريك له) واطرافنده (بسم الله ضرب هذا الدرهم
 بالمحمدية سنة اثنين وخمسين ومائة) وديكر یوزنده (بما امر به المهدي محمد بن
 امير المؤمنين) واطرافنده (محمد رسول الله ارسله بالهدى الى آخرة) ديو یازمشدر .
 و (۱۵۵) سنه سنده كسیدیکی ینه بر كوش سكه سنده دخی كندو اسمند نصكره
 وزیری اولان الحسن اسمی كورلمشدر . فقط اولوقت مقام خلافت بغداد ده
 و طوغریدن طوغری به اكا مربوط اولان یرلرده كسیلان سكه لرده ینه نام
 وعنوان یازمازدی . خلفای اسلامیه دن ابتدا نامی كوش سكه لره نقش ایدن
 اشته بومهدیدر كه (۱۵۸) تاریخنده جلوس ایتمش و (۱۵۹) سنه سنده بغداد
 درالسلامده كسیدیکی سكه لرك بر یوزنده (لااله الاالله وحده لاشريك له) واطرافنده
 (بسم الله ضرب هذا الدرهم بمدينة السلام سنة تسع وخمسين ومائة) وديكر
 یوزنده (محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم الخليفة المهدي) واطرافنده (محمد
 رسول الله ارسله بالهدى آه) ديو یازمشدر . اوغلی هرون رشید دخی هرون
 ابادده والی ایکن (۱۶۹) سنه سنده كسیدیکی سكه لرك بر یوزنده (الخليفة المهدي
 بما امر به هرون بن امير المؤمنين) ديو تحریر ایلمشدر . هرون رشید (۱۷۰)
 تاریخنده تخت خلافته جلوس ایتدكده كسیدیکی كوش سكه لرده الخليفة الرشید
 ديو یازمشدر . اما التون سكه لرك بر یوزنده (لااله الاالله وحده لاشريك له)
 واطرافنده (محمد رسول الله ارسله بالهدى آه) وديكر یوزنده (محمد رسول الله)
 و دوره سنده (بسم الله ضرب هذا الدينار سنة سبعين ومائة) ديو یازوب اسمنی
 تحریر ایتامشدر . فقط بالاده اشعار ایتدیکمز وجهله عیار سكه نظارتی وزیری
 جعفره تفویض ایتکین اودخی نظارتی حسبیله نامنی سكه یه نقش ایلمش اولسیله
 (۱۷۱) تاریخنده كسیلان التون سكه لرده جعفر نامی كورلمشدر . خلفادن ابتدا
 التون سكه لرده نامنی نقش ایدن هرون رشیدك اوغلی امیندر كه (۱۹۵) تاریخنده
 كسیدیکی التون سكه لرده الخليفة الامین ديو تحریر ایتمشدر . بعده متغلبه ظهورنده

سکه های عباسی

اسم خلیفه ایله بیله کندو اسملرینی دخی سکه لره نقش ایدر اولدیلر ایسه ده مؤخرآ خلیفه احمد الناصر لدین الله زماننده قوت خلافت اعاده اولمغله اندن صکره شمار شوکت وقوت خلافت اولمق اوزره سکه لرده یالکر خلیفه نامی یازیلور اولدی .

واصف تاریخنده هرون الرشیدک اوغلی محمد امین اعلائی سکه یه ربی الله واسفله محمد امین بن هرون الرشید یازدی . چنانکه محمد امین اوغلی موسی ایچون عهد الوب ناطق بالحق المظفر بالله ایله تلقیب ایلدی . اسمنه دنانیر ضرب ایدوب سکه سنه کل عز ومفتخر لموسی المظفر یازدی دیو محرر اولوب انجق بویله برسکه کورلماشدر . وموسی فقره سنک اصلی دخی بووجهله مرویدرکه مأمون برادری امینه مخالف ومنازع اوله رق اکا رغما خلافتی عباسیه دن علویه یه تحویل ایتمک اوزره اولاد علیدن موسای کاظم حضر تیرینی ولی عهد ایتمشیدی . مؤخرآ برادری امینه غلبه ایدرک امر خلافتده کسب استقلال ایله کده موسای کاظم حضر تیرینی دخی تسمیم ایلمشدر . بو حاله نظرآ مأمونک موسی نامنه سکه کمش اولسی محتمل ایسه ده بروجه سابق بویله سکه کورلماشدر .

اندلسده تسلطن ایدن امویلرک سکه لرینک بر یوزنده (بسم الله ضرب هذا الدينار بالاندلس وتاريخ) و دیگر یوزنده خلیفه نك نام وعنوانی وفاطمیون سکه لرینک بر یوزنده (لااله الاالله وحده لا شريك له محمد رسول الله على ولي الله) و دیگر یوزنده خلیفه نك نام وعنوانی محرر در . ابن حماد تاریخنده دیرکه مغربده دولت موحدین ظهورنده مهدی امریله سیم وزر تقودی مربع الشكل اوله رق قطع اولتوب بر یوزنده بسمله وحمله و بر یوزنده موحدین سلاله سندن کلان خلیفه لرک خلیفه عصره کلنجه اسملری یازدی . تیمور عهدینه کلنجه بوتقوددن چوق بوتقوددی . اوچیز الی سکنه سنه سنده ابوالحسین جوهر الکاتب الصقلی معز لدین الله عسکر یله مصره داخل اولوب قاهره معزیه یی بنا ایلد کده معز نامنه سکه ضرب ایله احد وجهینه اوچ سطر یازوب ابتدا سنده معز لتوحید الاحد الصمد وتحتته المعز لدین الله امیر المؤمنین وانک تحتته ضرب هذا الدينار بمصر سنة ثمانية وخمسين وثلثمائة ووجه آخیرینه (لااله الاالله محمد رسول الله ارسله بالهدی آه) دیو یازمشدر . ملک ظاهر پیرس یعنی پارس بک دخی دراهم اوزرینه پارس صورتی نقش ایتمشدر . دولت عثمانیه نك اوائل ظهورنده اکثر دراهم سلجوقیه وهند وعراقین ومغاربه وافرنج سکه لری جاری اولوب فقط سلطان اورخان غازی زماننده کومش سکه قطع اولتمشدر .

واصف افندی دیر که سلطان اورخان غازی یدی یوز یکر می التی تاریخده بروسه بی فتح ایدوب قوت تامه تحصیل ایتد کده ایکنجی سنه وضع قوانین والبسه و کسوة متنوعه تعیین ایدوب ایادی ناسده اولان سکه یه تعرض ایتدی . ادریس بتلیسی خطیله محرر بر مجموعه ده کوردم سلطان اورخانک سکه سی بروجهنده المجاهد فی سبیل الله السلطان اورخان و بروجهنده ضرب بروسا و تاریخ هجرت یازلمش ایدی دیو روایت ایدر .

واصف تاریخنده عینیه بویله جه مسطور ایسه ده سلطان اورخان زماننده علاء الدین پاشانک تنظیم عسا کر ایتدیکی صره ده سکه دخی قطع اولندی تاریخجه مثبتدر . و سلطان اورخانک کومش و باقر سکه لری حالا موجود اولوب حتی میر موسی الیهک مسکوکات عثمانیه طاقتنده اون اوچی کومش و بری باقر اولمق اوزره اون درت عدد سکه سی منظور فقیر اولدی . بر یوزنده (لاله الا الله محمد رسول الله) و دیگر یوزنده اورخان خلد الله ملکه دیو محرر در . سلطان مراد خان اولک سکه لرینک کذلک بر یوزنده کلمه شهادت و بر یوزنده مراد بن اورخان خلد الله ملکه یازلمشدر . یلدرم بایزید خانک سکه لرینک بر یوزنده خلد ملکه و تاریخ و دیگر یوزنده بایزید بن مراد یازیلوب چلبی سلطان محمد خان ایله سلطان مراد ثانینک سکه لری دخی بو طرز اوزره در . دولت عثمانیه ده فاتح استانبول سلطان محمد خان ثانی زمانه کلنجه التون سکه کسلیمیوب انک زماننده التون قطع اولنه رق بروجهنده ضارب النضر صاحب العز و النصر فی البر و البحر و دیگر وجهنده سلطان محمد خان ابن السلطان مراد خان ضرب فی قسطنطنیه و تاریخ یازلمش ایدی . اندن صکره مدت مدیده اخلاقی دخی بوسیاق اوزره سکه ضرب ایدوب فقط تبریزک فتحندن صکره باسیلان سکه لره سلیم شاه عنوانی دخی کورلمشدر . علی روایه سلطان سلیم ثانی عصرنده بعض مقر بلر القاسیله جدم سلطان سلیم خان حضرت لری دیار مصر و عربستان و عراق عرب و عجمه و بحر سفید و سیاهه و الحاصل روم ایلی و اناطولینک ممتاز ممالکنه مالک اولمق حسیدیه سکه لرنده سلطان البرین و خاقان البحرین عنوانن یازمق مناسب ایدی دیو کندوسی قبرس فتحندن صکره اول عنوان ایله سکه ضربنه فرمان ایلدی دیو و اصف تاریخنده محرر ایسه ده کُرک در سعادتده و کُرک طشره لرده کی متعدد ضربخانه لره کسلیلان مسکوکات دولت علیه ابتداسندن تا عصر مزه قدر مسلسل منظور فقیر اولمشدر . سلطان محمد ثالث زمانه قدر کسلیلان سکه لر هپ فاتح سلطان محمد خانک سکه لری طرزنده اولوب وانک زماننده دخی در سعادتده و اکثر ایالات ضربخانه لرنده التون سکه لرینه فاتحک سکه لری

طرزنده کسلیوب فقط حلب و مصر و بعضی غرب ضربخانه لرنده کسلیان التون
سکه لرده سلطان البرین و خاقان البحرین عنوانی یازلمشدر . کذلک سلطان محمد ثالث
زمانه قدر کسلیان کومش سکه لرك بریوزنده قسطنطنیه یاخوود سکه نك ضرب
اولدیغی بلده اسمی و دیگر یوزنده نام و عنوان پادشاهی یازیله گلشیکن انک وقتنده
کومش سکه لرده نام پادشاهی طغرا ایچنه التمشدر . واکرچه مهرهایونلرده طغرا
اسکیدن عادت اولمش ایسه ده سکه لره نقش اولمزدی . انک زماننده کومش
سکه لرك بریوزینه طغرا نقش اولمشدر . فقط شکلی عصر مزده کی طغرا رکبی
مطبوع و منتظم دکل ایدی .

سلطان احمد اولک کومش سکه لرینک بعضیسی طغرا لی و بعضیسی طغرا سز اولوب
التون سکه لرینک دخی بعضیسنده سلطان البرین و خاقان البحرین و بعضیسنده طرز
قدیم اوزره ضارب النضر صاحب العز و النصر دیو یازلمشدر . سلطان مصطفای اولک
بولتان کومش سکه لرنده و سلطان عثمان ثانینک کرك کومش و کرك التون سکه لرنده
هپ سلطان البرین عنوانی یازیلوب برنده شکل طغرا کورلماشدر . سلطان مراد
رابع التون سکه لرله کومش سکه لرینک بعضیسنده کذلک سلطان البرین عنوانی
یازیلوب بعضی کومش سکه لرنده دخی شکل طغرا باصلمشدر . سلطان ابراهیمک
التون و کومش سکه لری دخی بومنوال اوزره در . سلطان محمد رابع التون
سکه لرنده کذلک سلطان البرین عنوانی محرر اولوب انجق انک عصر نده بعضی غرب
ضربخانه لرنده کسلیان التون سکه لرده طرز قدیم اوزره ضارب النضر عنوانی دخی
کورلماشدر . کومش سکه لرینک دخی بعضیسی طغرا لی و بعضیسی طغرا سزدر .
سلطان سلیمان ثانی عصر نده الی درهم و زنده اوله رق غروش کسلیوب سلطان البرین
عنوانی یازلمشدر . سلطان احمد ثانینک غروشلری و التون سکه لری دخی
بومنوال اوزره در .

سلطان مصطفای ثانی عصر نده طغرا شکله حسن و انتظام و یرله رک التون
سکه لرك بعضیسنه دخی شکل مطبوع و منتظم اوزره طغرا باصلمش و سائر التون
و کومش سکه لره سلطان البرین عنوانی یازلمشدر .

سلطان احمد ثالث عصر نده طغرا لره دهها زیاده حسن و انتظام و یرله رک بیوک
و کچوک و غایت مطبوع و منتظم اوله رق متنوع سکه لر کسلیدی . و کومش سکه لرك
و التون سکه لردن بعضی لرینک بریوزنده سلطان البرین عنوانی یازیلوب دیگر یوزینه
دخی طغرا باصلدی . و التون سکه لردن بعضیسنک بریوزنده طغرا و بریوزنده
قسطنطنیه یاخوود ضربخانه محلی اولان بلده و بعضیسنده قسطنطنیه یرینه اسلامبول

یازلدی . شویله که در سعادتده کیلان فندق التونیه زر محبوبلرک بر یوزنده
 طغرا بر یوزنده ضرب فی اسلامبول و اکثر ایالات ضربخانه لرنده کیلانلرنده
 ضرب فی روان و ضرب فی قفلیس و هکذا یازیلوب و مصرده کیلان فندق التونلرنده
 دخی بومنوال اوزره ضرب فی مصر دیو محرر اولوب انجق مصرک زر محبوبلرینک
 بر یوزنده طغرا والتنده ضرب فی مصر و دیگر یوزنده سلطان البرین و خاقان البحرین
 عنوانی وایکی اوچ ودرت و بش ویدی واون فندق ورننده اوله رق کیلان بیوک
 فندق التونلرینک بر یوزنده طغرا والتنده عز نصره ضرب فی قسطنطنیه و دیگر
 یوزنده کذلک سلطان البرین عنوانی نقش ایدلمشدر . بعده سلطان سلیم ثالث عصرینه
 قدر کیلان متنوع سکه لره هپ سلطان احمد ثالث سکه لری طرزنده اوله رق
 در سعادتده کسلمش اولانلرینک بعضیسنده قسطنطنیه و بعضیسنده اسلامبول دیو
 محرر در . فقط وزن وعیار جه بینلرنده انواع تفاوت واردر . و سلطان عبدالحمید
 خان عصرنده شکل مطبوع و مستحسن اوزره بر نوع التون سکه کیلوب بر یوزنده
 یالکز طغرا و دیگر یوزنده ضرب فی دار السلطنه العلیه و تاریخ جلوس یازلمشدر .
 بر فندق التونی بر درهم بش بغدادی و یوز غرو شلق بر مجیدیه التون ایکی درهم اون
 اتی بغدادی اولوب انجق فندق التونی یکر می اوچ عیارنده و مجیدیه التون یکر می
 ایکی عیارنده اولدیغندن ایکی فندق التونی تمام بر یوزلک مجیدیه به معادل اولور
 زر محبوبک جرما و سعتی فندق التونک قالیناغنه معادل اوله رق و زلاری متساوی
 اولدینی کبی عیارلری دخی بر اولدیغندن ایکیسی دخی بر قیمتده ایدی . انجق
 صکره لری قیمتجه دهها دون اوله رق زر محبوبلر کسلمشدر . بناء علیه بیک یوز
 قرق اتی تاریخنده زر محبوب اوچ غروش او توز پاره به رائج اولمشیکن یوز تمش
 سکر سنه سی محرمنک یکر می برنده ضربخانه امینی اسماعیل رائف بک افندیکن
 سلطان مصطفی حضر تاریخنه تقدیم ایلمش اولدینی الی بیک زر محبوبک کندو خطیله
 تقدیم ایلمش اولدینی پوصله سی منظور مورخ فقیر اولدی (جدید زر محبوب
 عدد ۵۰۰۰۰ غروش ۱۳۷۵۰۰ کیسه ۲۷۵) دیو محرر اولدیغنه نظراً زر محبوبک
 بهری یوز اون پاره به حساب اولمشدر . وبالاده بیان ایتدیکنمز وجهله ایکیوز
 ایکی تاریخنده فندق و مجار التونلری بشر غروشه رائج اولمق اوزره نظام ویرلده
 زر محبوبک اوچ بچق غروشه رائج اولسی اراده بیورلمشیدی .



فصل سوم

قریم و قافقاس جهتلی احوالنه دائرہ

تاریخمیزک اوائلده اکثریا قریم وقوعاتی درج و تحریر اولنه جغدن قریمک سلطنت سنیه یه اولان روابط اصلیه سنک اجمالاً بیانی مناسب کورملکله حلیمکرایک کلبن خانان نام تاریخچه سندن وسائر تاریخردن بوبابده لازم اولان مواد زبده و خلاصه اولنه رق بومقالده درج اولمشدر .

معلوم اوله که قریم و حوالیسندنده اوتهدنبرو سلاطین جنکیزیه یعنی جنکیز خان نسلندن اولان خانلر ارتا جالس سریر ایلیخانی اولوب بالاستقلال حکومت ایده کیشلر ایکن فاتح سلطان محمد خان حضر تلیرنک زماننده حمایت دولت علیه یه کیره رک وورفته رفته روابط و متابعتلی زیاده لسه رک قریم الکاسی ضمیمه ممالک دولت علیه اولمشدر .

بونک حقیقت و تفصیلنه اطلاع ووقوف قریم خانلردن بعضلرینک ترجمه حاللری بیلمکه موقوف اولدیغدن بوجه آتی اسلاف خانان قریمک مشاهیرندن بعضیلرینک ترجمه احوالنه ابدار اولنور .

قریم خانلرینک اسملرینه کرای لفظنک علاوه سی مقدملری عادت دکل ایکن سکر یوز قرق بر تاریخنده قریم خانی اولوب اوتوز سنه قدر حکومت ایدن حاجی کرای خاندن صکره عرف و عادت اولمشدر . چونکه خانان و سلاطین واعیان تانارک داب قدیملری اولدیغی وجهله اطفال شیر خوارلرین سن شبابلرینه دک قبائلدن برینک تربیه رضاعیه سنه تسلیم ایله پرور شیافته ایده کلکلرندن حاجیکرایک پدری اولوب سلسله نسبی یدی مرتبه ده جنکیز خانه رسیده اولان غیاث الدین سلطان دخی کرای قبیله سنک اغوش تربیه رضاعیه سنده نشو و نما بولمش اولدیغی حالده کرای قبیله سی معتبراندن دولت کلدی . صوفینک حج شریفدن عودتی کونی اوغلی دنیا یه کیش اولدیغدن مرینسینک حج وقبیله سنی تذکر و تبرک ضمیمه اوغلی حاجیکرای تسمیه ایتمشدر .

بعد زمان حاجی کرای قریم خانی اولدقده مشار الیه دولت کلدی . صوفی هنوز بر حیات اولغین پدرلری حقنده کدران ایتمش اولان حقوق رضاعیه سندن بجنله کندوسنه موجب افتخار و فیما بعد وسیله تحظر و تذکار اولق اوزره بوندن یویله

قریم خانلری

جنکیز خان

قبيله سى اسمى اولان كراى لفظنك سلاطين جنكيزيه اسملرينه علاوه اولغىنى
 نياز ايتدكده نيازى رهين حيز قبول اولمغله اذن صكره بوخصوص يينلرنده
 دستور العمل قالمشدر .

اِسْتِطْرَادُ

بين القبائل قرابت رضاعيه به پك زياده رعايت اولنوب برچوجق هر قنقى قبيله دن
 سود امش ايسه اكا منسوب اوله رق اول قبيله دنخى انك غيرتكشى اولور . خانان
 وسلاطين قريم دنخى اولادى قبائل چرا كسه دن برينه بسلمه ويرمك معتاد
 قديملى ايدى . بونك كىقنى عبرتمى دولت نام نارنجچه ده بووجهله تحريير
 ايدرکه قريم خانك اولادى دنيايه كلديكى قبائل چرا كسه نك معلومى اولدقده
 وقت معينده تحصيل ايتدكارى بر صحرا ده اجتماع واختيارلى حضورنده
 ميانلرنده بر خاتونى دايه لغه انتخاب وانى استصحاب ايله سپاه واوزدن وسائر لرندن
 بر قاچ يوز سوارى قريمه كذار ايدرک اوچ کون قريم خاننه مهمان اولورلر .
 لکن خانك مطبخندن برشى تناول ايتيوب برابر كتورمش اولدقلى دقيق
 وعسل وغومول وبوزه ايله هم کندولرينى اداره وهمده خانه ودائرهمى خلقنه
 ضيافت ايدرلر . بعده ايجلرندن برينى ايلچى نصب ايله خانه ارسال وبوجميت ايله
 قريمه گللى خان حضرتلرينك اوغلنى بسلمه المق مقصدينه مبنى اولديغى
 والمدفجه اعاده لرى قابل اولميه جغنى تبليغ ايدىجك تعامل قديمه مبنى ضرورى
 اول چوجغى كندى اناسندن تفريق ودايه اولمق اوزره بالانتخاب كمش اولان
 خاتونه تسليم ايتدكدرنده چركسلىر ممنونا كندى يوردلرينه عودت ايدرلر .
 وبسلمه يى اوز اولادلى اوزرينه ترجيح ايدرک تربيه سنده اصلا تجويز قصور
 ايتمزلر . ويدى ياشنه بالغ اولدقده ركوب ونزولى وقاچوب قومنى وفن حرب
 وضربى تعلي ايدرلر . وسود اناسى وسود باباسى تعزير كونه اول چوجغه
 برشى سويلميوب فطرت اصليه سى اوزره نشو ونما بولور . واون بش ياشنه
 بلوغنده پدرينه تسليمى زمانى كمش اوله رق هر نه زمان طلب ايلر ايسه همان
 البسه جديده واسلحه تامه ايله طونادوب وبراسب مزينه ارکاب ايله سود باباسى
 الوب مقدا اخذنده قاچ يوز كشى برابر بولمش ايسه جمله سى ينه منوال سابق
 اوزره قريمه اوچ کون ادارم لرينه و خان دائره سنك ضيافته كفايت ايدجك

قدر ما کولات و مشروبات تدارك برله قریمه كذار و بنچه سرايه وصولرنده
 ینه قزانلرینی قینادوب اوچ کون خان دائرهسنه ضیافت ایدرک بووجهله خانه
 اوغلنی تسایم ایتدکلرنده خان طرفندن دخی جملهسنه بخش قلندری وجهله
 کفایت ایدرک قدر مشین و سختیان و تفنک و یای و قلابدان و چوقه هدیهلری
 میدان مقاسمهیه وضعله بینلرنده تقسیم اولندقدن صکره یرلورینه کیدرلر .
 وعادت قبائل اوزره اسملری یاد اولندقجه اعدایی هر اسان اولمق مطالعهسنه
 منی اکثریا اولاد جنکیزیهیه دخی یرتجی حیوان اسملری وضع ایدرلر ایدی .
 خانان و سلاطین قریم برمنوال سابق قبائل النده پرورده اولدقلرندن بدویته
 مألوف اولملریله تکلفات زائده غائلهسندن وارسته اولهرق صرتلرنده یالکتر
 برقات البسه بولنوب فرسوده اولنجیهدهک تجدید قیص و کسوه ایتمزلر ونهزمان
 صویونهجق اولورلر ایسه معینده موجود اولان آدمزلرندن برینک البسهسنی
 الوب تلبس ایدرلر . وچیقاردقلری البسهیی بردخی کیمزلر ایدی .
 آحاد اهالی تاتار ایسه بتون بتون بدویت وسادهک حالنده بولندقلرندن اکل
 و شرب و البسه و رکوب و زوزوللرنده غایت سبکبار اولهرق هر نه وقت خان
 طرفندن چاپول ارادهسیله فلان کون فلان محله بولنوسر دیو قبائل میرزا
 و اختیارلرینه یرلیغ یازلسه چونکه تاتار قومی خانلرینه پک زیاده مطیع اولدقلرندن
 درحال وقت معینده استبدادیکی قدر سواری تعیین اولنان محله حاضر بولنوب
 مأمور اولدقلری طرفک غارت و تالانسه مسارعت ایدرلر . وچاپوله عزیمتلرندن
 چند روز مقدم حیوانلرینه سوار اولوب ادمان ایچون یوم عزیمتلرینه قدر
 حیوان صرتندن ایتمزلر . وهرنفر کندو یدکنده اولهرق اوچ درت بلرکیر ایله
 سفر ایلر . و حیوانلری اکثریا قارلری و بوزلری اشهرک بولدقلری اوت
 و کولک ایله اکتفا ایلدیکی کبی کندولری دخی طاری اونیهله بارکیر یورکی
 یاغندن معمول طالغان تعیر اولنور . خیره دن طغرجقلرینه الدقلری مقدار ایله
 قناعت ایدرککلرندن تاتار عسکری سائر اردولر کبی مهمات و سائر تکلفاته
 محتاج اولیوب همان اراده اولنان سمتی چالوب چارپارلر . وصولر طوکوبده
 هر طرفه چاپول ایتمکه قولایلق اولمق ایچون شتا شدید اولمق اوزره صبیانه دعا
 ایتدیرلر . و هیئت مجموعهلری بر جمعیت طیاره اولغله بووجهله کیجه و کونوز
 الغار ایدرک مدت قلیله ظرفنده بلاد بعیدهیی تالان ایدرک بی نهیاه اموال و اشیا
 و اسرا کتورلرلر . و اسیرلر حقنده اصلا رحم و شفقتلری اولیوب پک زیاده
 اذا وجفا ایله استخدام ایدرلردی . بناء علیه روسیه خلقی تاتاردن هر اسان

ولرزان اوله رق روسیه دولتی قازانی ضبط ایتدکدنصکره دخی غارت و خسار
تاتاردن خلاص ایچون قریم خزینه سنه سنوی برور کو اعطاسنه مجبور اولوردی .
تاتار خانلرینک اجرای احکام شرعیسه دخی اهتماملری زیاده اوله رق فحول
علامدن برینی طولغون معاش و بول تعینات ایله تَضیع سکر نصب ایدوب اودخی
رسم قسمت و رسوم سائرہ المقسزین امور عبادی رؤیت ایدر . و قبائل ایچنده
حکومت ایده جنک فقیهله بلا جائزه نیابت مراسله لری ویرر ایدی . صکره لری
خانان و سلاطین قریم بوباده ترک رسم بهین قدیم ایدرک نهایت قبائل نیابتی
مراسله لری بزرگانلر التزام و فائض ضمیله طالبلرینه فروخت و الزام ایتمکه
باشلا دقلرندن ضابطه شرعیله لری مختل اولدیغی کبی سن حضریتنه واصل وجهت
سفاهته مائل اوله رق خرکتلرینه بطائت تامه طاری اولغله دفع کزند اعدایه
بیله قدرتلری قلمدی . اشته قریم حکومتک بوجوهله عصر بعصر مختلف
اولوب کلان احوالنه علم اجمالی حاصل اولق ایچون خانلرینک بعض طبقات
متفاوته سی بوجه آتی بیان اولنور .

* منکلی کرای خانک دولت علیه التجاسی *

جنکیزیلر سیل کبی اطرافه آقوب هر دیاره آقین ایتمکه مباشرت ایتدکری ائنده
بونلرک برفرقه جسیه سی دخی بحر خزری طولاشه رق قازان وازدرهانی ضبط
ایله روسیه بی خراجگذار ایدوب قازانی مقرر حکومت اتخاذ ایتمشلر ایدی .
بونلرک برشعبه سی دخی قریمی فتح ایله برمنوال سابق اوراده حکومت ایدرلر
ایدی . رفته رفته قازان حکومتته ضعف طاری اولغله قریمه تابع و مربوط کبی
اولمشلر ایدی . انجق صکره قریم خانلرینه دخی بوحال ضعف و قنور عارض
اولغله دولت علیه ننگ هایه سنه التجا ایتمکه مجبور اولدیلر . شویله که سکنز یوز
یتمش بر تاریننده سالف الذکر حاجی کرای خان وفات ایتدکده یرینه اوغلی
منکلی کرای خان قریم خانی اولوب اوج آی قدر حکومت ایتدکدنصکره
اوزرینه عمزاده لری عسکر چکدرک دفعات ایله وقوعبولان محاربه لرده منکلی
کرای خان مغلوب اوله کلایکندن نهایت اولوقت جنوزلولر یدنده اولان منکوب
قلعه سنه فرار ایله تخلیص جان ایتشیدی . مؤخرآ طرفدارلری تجمع ایدرک
ینسه کندوسنی درون قریمه ادخال ایله اعاده جنک وجدال ایدوب بوکره منکلی
کرای خان غالب کلمکله تکرار استقلال تام ایله قریم خانی اولدی . لکن

منکلی کرای خان

عزاده لرینک ینه تک طور میه جقلری معلوم اولمقدن ناشی دفع اغیار خصوصده ارکان دولتیله استشاره ایتدکده ملجاً تاجداران جهان اولان فاتح سلطان محمد خان حضر تلرینک سایه حایه سنه التجا ایله مأمون الغائله اولمق خصوصی بینلرنده قرار کیر اولدیغندن در حال سواحل بحر سیاهده واقع کفه و طمان و منکوب قلعه لرینک فتح و تسخیرینه طرف پادشاهیدن همت بیورلدیغی حالد کندیوسی بو خصوصده جانسپارانه سعی و اقدام و فیابعد خدمت دولت علیه پی التزام ایده جگنی فاتح سلطان محمد خان حضر تلرینه عرض و انها ایتدکده طرف شهر یاریدن کندویه توغ و علم و سائر تشریفات ملوکانه ارسال اولنش و مؤخر آقلاص مذکور مک فتح و تسخیری خصوصده دخی منکلی کرای خانک وقوع بولان حرکات مرضیه و خدمات مقبوله سندن طولای کندویه مخصوصاً نوازشنامه هایون کورندرلمش ایدی .

و مؤخر آ سلطان بایزید ولی حضر تلری اقرمان و کلی قلعه لرینی فتح ایتدکده منکلی کرای خان دخی رکاب هایونده خدمت و اول محاربه لرده ابراز جلالت ایتکله خدمته مکافات اولمق اوزره طرف هایوندن کندویه بیاض قطیفه لی سمور قلیاق وزیرین اوسکف و انواع تحف و تقاریق بخش و اهدا و نهر طورله نک سواحلنده عساکر تاتارک فتح ایلدیکی بلطه و طومبصار و فوشان و قرای سائرینی مشتمل اراضی تملیک و اعطا بیورلمشدر .

* قالغایلق رتبه سنک احدائی *

سالف الذکر منکلی خان دیار اعدایه غزایه آقین ایتکله عزیمت ایتدیکنده قریمه کیمی قائم مقام براغرسکز دیو استفسار اولمغله اوغلم محمد کرای قلسون دیه جک یرده لسان تاتار اوزره اوغلم محمد کرای قالغای دیو افاده مرام ایتمشیدی . غزادن سالماً و غانما عودتته قدر اوغلی محمد کرای چشیده حلاوت حکومت اولوب عودتته لذت حکومتدن بتون بتون محرومیتله تلخکام اولسنی روا کورمدیکندن قالغای سلطان عنوانیله مملحه و کمرکلردن ایراد معین افراز و قصبات قریمدن اقسجد نام قصبه کندویه مقرر حکومت تخصیص و قره صو و توایبی الحاق اولنه رق ولی عهد اولمق اوزره طرف شاهانه دن دخی یدینه برات عالیشان ویرلمشدر . اندن صکره قالغایلق بر منصب اولوب هر قریم خانی اولنله بویله بر قالغای نصبی عادت اولمشدر . بناء علیه منکلی کرای خان وفات ایدوب سالف الذکر اوغلی محمد کرای قریم خانی اولدقده برادری بهادر کرای سلطانی منصب نوع ظهور قالغای ایله مسرور ایتمشیدر .

* سعادت‌کرای خانك ترجمهٔ احوالی *

سالف الذکر محمد کرای خان اون سنه قدر قریمده یرلیغ فرمای خانی اولوب وفاتسنده برادری سعادت‌کرای خان قریم خانی نصب اولنه رق اول دخی طقوز سنه قدر خانلق ایتمکدن صکره خانلقدن فراغت ایله در سعادتده اقامت ایتمشدر .
تفصیل احوالی بومنوال اوزره درکه شهزاده یاوز سلطان سلیم خان حضرتلری طربزون والیسی ایکن بعض اسبابه منی کفه قلعه سنه تشریف‌لرنده منکلی کرای خانك سراینه زول و قدوم بیوروب اندن روم ایلی طرفلرینه عزیمت‌لرنده منکلی کرای خان زاده سالف الذکر سعادت‌کرای خانی دخی یانه آلمشیدی . بو مناسبتله سعادت‌کرای خان خیلی مدت سفر و حضرده شهزاده سلطان سلیم خانك خدمتده بولدیغندن مهابت بخشای تخت معالی بخت عثمانی اولدوقده سعادت‌کرای معاش و تعیینات کافیه اعطاسیله مرفه و شادمان بیور مشر ایدی .

طقوز یوز اوتوز محرمده محمد کرایک وفاتی خبری در سعادتده واصل اولدوقده سنه مز بوره رجبنده قریم خانلغی سعادت‌کرای خانه توجیه بیورلمغله دونمای هایون ایله قریمه واردوقده خانلق مسندینه کچوب خود بخود خانلق ادعا سنده بولنان محمد کرای زاده غازی کرای سلطانی قالدای نصب ایلدی .

لکن بر مدت صکره برادر زاده لری کندو عایینه قیام و حرکت ایتمکله بش سنه قدر بینلرنده محاربه متمادی اولدیغندن ناشی بالا آخره خانلقدن فراغت ایله طقوز یوز اوتوز سکره شوالنده در سعادتده مواصلت و ابو ایوب انصاری جوارنده اتی سنه قدر اقامت ایتمکدن صکره دار عقبایه رحلت ایتمکده حضرت خالد جوارنده دفن اولمشدر .

* صاحب‌کرایک خانلغی *

منکلی کرای خان زاده صاحب‌کرای محمد خان برادری محمد کرای خانك خانلغی اوانسنده بعض اسبابه منی مبتلای حبس مدید اولمشیکن اول تاریخده قازان خانی ایچیم خان بلا ولد فوت اولدوقده یرینه سلاطین جنکیزیه دن بر سلطانك نصب اولمشینی اهالی و ولایت عرض و استعدا ایتمکدن ناشی صاحب‌کرای خان اولوقت قازان خانی نصب اولمشیدی . بش سنه مقداری اشبو منصب بی ایراد ایله تضییع اوقات ایتمکدن صکره طواف بیت الله الحرام ایتمک بهانه سیله قازان حکومتده برادری

قازان خانلغی

محمود کرایک اوغلی صفا کرای سلطانی قائم مقام و کندیوسی نازکانه کشور رومه خرام ایدوب در علیه کلدکده قانونی سلطان سلیمان خان حضر تلیرتک سایه سنده سالیانه و تعیینات وزعامت ایله دفع مضایقه و ضرورت ایدوب رفاه حال کسب ایلدیگی ائنده سعادت کرای خانک فراغتدن صکره بش آی قدر خود بخود جالس مقام حکومت اولان اسلام کرای سلطان انجام کاری ملاحظه ایله جرائم گذشته سندن استعفا ایدرک در سعادت عریضه تقدیم ایتمکله طقوز یوز او توز طقوز ربیع الاولنده منشور خانی مشار ایله صاحب کرای خانک نامه ثبت و تحریر و غرس یمین پادشاهی اولدیغنه منی سمور قلیلق ایله ایکی سر غوج و مجوهر تیرکش و مرصع رخس دلکش و قباچه تعبیر اولنور فروه سمور و مرصع شمشیر احسانیه قدر و اعتباری تحیل و توقیر قلندقدن بشقه علوفه و وظائفی خلیفه کیسه سندن اولمق اوزره التمش نفر طویچی و اوچیوز نفر جبهجی و بیک نفر سبکان و قرق نفر متفرقه و او توز نفر چاوش و التمش نفر شرحو تعبیر یله ارباب تیار وزعامت معینته تعیین اولنه رق اقلیم قریمه ارسال اولمشیدی .

قریم اقلیمی روسیه لویدینه کیرنجیده ک قریم خانلرینه طرف دولت علیه دن سبکان اچقوسی نامیله ویر یله کلان مبالغ ذکر اولنان نفر اتک علوفه لر ی اوله رق سلطان سلیمان مرحومک آثار حسنه لر ندر .

صاحب کرای خان بو وجهله قریمه داخل اولوب جالس مسند خانی اولدقده مشار ایله اسلام کرای سلطانی قالغایلق ایله بکام و بعده اعدام ایدوب سعادت کرای خان زاده احمد کرای سلطانی قالغای نصب ایتدی . لکن اندن دخی امین اوله میوب چوق کچمکترین انی دخی قتل ایله کندی اوغلی امین کرای سلطانی قالغای نصب ایلدی . انهار سته یعنی جم و چایق و اتل یعنی ولغه و قوبان و تن و اووزی نهر لری سوا حلنده خیمه نشین اولان تاتاری قریمه ادخال و انلره اراضی توزیع و تملیک ایدرک اسکان ایتمک اشبو صاحب کرایک آثار ندر .

سلطان سلیمان خان حضر تلیری اردوی هایون ایله مملکت بغدادنه عزیمت بیوردق لر نده صاحب کرای خان دخی عساکر تاتار بیشمار ایله خدمت رکاب هایون لر نده بولمق شرفه نائل اولمش و بعده نمچه سفر لر نده اوغلی قالغای امین کرای سلطان بو خدمت موجب المفخر تده بولمشدر .

* دولت کرایک خان اولدیغی و روسیه لوی خرجگذار ایتدیگی *

دولت کرای خان منکلی کرای خان زاده مبارک کرای سلطانک اوغلی اولوب پدری

مبارک کرای سلطان عصر سلیم خانیده فتح مصر معرکه سنده وفات ایتمکه عم مکرملری محمد کرای خان وسعدتکرای خانک حجر تربیه لرنده نشو و نمانبولش وسعدتکرای خانخانغنده قالدایلق رتبه سنه نائل اولمش ایکن اسلامکرای وقعه سنده سعدتکرای ایله برابر در سعادته کله رک سلیمان زمانه کسب انتساب ایتمشیدی . بومناسبتله سفر وحضرده شرفیاب خدمت خداوندکاری ومظهر التفات جهانداری اولدینی قریم خانی بولنان صاحبکرای خان استرقاب ایدرک جوار سلطنتدن رفع وتبعید اولمسنه بر بهانه آراردی . حالبوکه صاحبکرای خانک اقبالی درجه کاله کتمکه (بیت) اذا تم امر بدا نقصه * ترقب زوالا متی قیل تم) مؤداسنجه زوالی تقرب ایتمش اولدیغندن علیهنه ایراد اولنان بعض ماده لردن طولایی حقدده توجه پادشاهی تنزل ایلمش ایدی . بوانساده قازان خانی صفاکرای خان وفات ایتمکه صاحبکرای خان دولتکرایک قازان خانی نصب اولمسنی در سعادته عرض وانها ایدرک بوجه محرر جایگیر ضمیری اولدینی اوزره بو بهانه ایله دولتکرای جوار سلطنتدن تبعید ایتمک داعیه سنه دوشدکده بووضع کستاختمسی اغبرار طبع هایونه بادی اولغله عزل ایله یرینه دولتکرای خان نصب اولنوب قریمه وصولنده صاحبکرای و اولادینی قتل ایله خانلقده کسب استقلال ایلدی .

اشبو دولتکرای خان فارس انخلیل میدان و غاویکه تازعرصه جنک وغوغا اولوب دائماً غزا و جهاد دن خالی اولمز ایدی . حتی روسیه دولتک اولوقت پایتختی اولان مسکو شهرینی قرق کون محاصره ایتدکدنصکره زور بازوی جلادتیله فتح وتسخیر ایدوب خزینهلرنده موجود اولان نقود بیشماری الدقدن بشقه لسان تاتار اوزره طیش تعیر اولنور جزیه بدلی بهرسنه خزینئه خانی به ارسال ایتملری شرطیله عقد مصالحه ایتمش اولدینی قریم تاریخلرنده مصر حدر بوندن بشقه کوزل طبیعت شعریه سی دخی اولوب اشبو بیت آتی آثار خامهلرندندر (بیت) یاقه سن صدچاک ایدن هر برکک * کاشن ایچره ناله سیدر بلبلک) یکریمی سنه مدت حکومتندن صکره طقوز یوز سکسان بش تاریخنده مطعونو وفات ایتدکده یرینه اوغلی سمین محمد کرای خان نصب اولمشدر .

* نورالدینک رتبه سنک احدائی *

بروجه محرر سمین محمد کرای خان پدری دولتکرای خان یرینه قریم خانی اولدقده اوغلی عادلکرای قالدای نصب ایتمشیدی . اول ائناده ظهور ایدن شرق

سفرنده عادل کرای اسیر وبعده دست اعداده تلف اولدیغی شهر تکبر اولدوقده اوغلی سعادتکرای قالغای نصب ایتمک منوی ضمیری اولمش ایسهده برادرانندن البکرای سلطان سنا اکبر اولدیغندن بالطبع منصب مذکوره طلبکار اولمشی مانع اولمغله قالغایلی البکرای سلطانه بالتوجیه سعادتکرای خانی تسلیت ضمننده حجر تریبه رضاعیه سننده پرورش یافته اولدیغی نورالدین میرزایه نسبتله کندویه نورالدین سلطان عنوانی ویریلدک منصب نوظهور احداث وایجاد اولنوب کندینه خانلره مخصوص اولان واردات معینهدن قدر کفایه ایراد معین افراز و جانب پادشاهیدن دخی ولی عهد ثانی اولمق اوزره یدینه برات عالیشان اعطاسیله اعزاز قلندی . اندن صکره بورتبهیی احراز ایدنلر نورالدین سلطان دیمکله اقرانندن ممتاز اولدیلر

* خطبه لرده نام پادشاهی تقدیم وقریم خانلرینک اسملری تأخیر اولندیغی *

اسلامکرای خان پدری دولتکرای خانک خانلی زماننده رهنلک منصبیه استانبوله ارسال اولمش اولمغله کرک سلطان سلیمان خان حضر تلرینک وکرک سلطان سلیم ثانی حضر تلرینک زمان سلطنتلرینده ملتفت و منظور و مقبل و مقبول ایکن سلطان مراد ثالث حضر تلی سریر ارای سلطنت اولدوقلرینده اسکی اعتبارندن دوشه رک قونیهده افاقی اختیار ایتمشیدی .

سالف الذکر سمین محمد کرای خان یدی سنه خانلق ایتمکدن صکره بعض سبیلردن طولانی حسب الایجاب عزل اولنوب برادری اسلامکرای خان قونیهدن جلب ایله قریم خانی نصب اولندوقده طقوز یوز طقسان ایکی سنه سی قریمه واروب قالغای سابق البکرای منصبنده ایقا و اوغلی مبارک کرای سلطانی نورالدینک منصب نوظهور یله مسرور ایلدی .

لکن چوق کچمکسزین محمد کرای زاده سعادتکرای امرای نوغایدن اسنی بک وسائر نک اعانه سیله ترتیب و تجهیز ایتمکی عساکر تاتار ایله قریمه دخول وبعیجه سرای اوزرینه هجوم ایتمکده اسلامکرای مجبوراً کفه قاعه سنه فرار ایله عسکر تجهیزینه ابتدار و کیفیتی در سعاده اشعار ایتمکله کفه میر میرانی کندو معینه مأمور اولوب اندال نام محله مباشرت جنک وجدال اولندوقده اثر غلبه اسلام کرای خان طرفنده رونما اوله رق سعادتکرای فراره مجبور اولدیغی وقعهیه (ع) قیلدی اسلامی بعون الله قوی سلطان روم) مصرعی تاریخ واقع اولمشدر .

بو صورتله اسلام کرای خان مسند نشین استقلال اولمشیکن بوجاق حوالیسنده

ساکن اقوام نوغای بغداد رعایاسنک اموال ومواشیسنه اطالاه دست خسارت
ایتدکری مسموع خلافتناهی اولوب استرداد اموال مغصوبه ضمننده خطهایون
صادر اولغله اجرای مأموریت ایچون اسلامکرای خان بوجاق جانبیه روان
اولوب اتمام خدمتدن صکره ولایت قریمده وسائر قلمرو حکومتی اولان محللرده
واقع جوامع ومساجدک منابر ومحافلنده دعای دولت پادشاه زمان ابتدا تذکیر
واسامی خانان قریم تأخیر اولتمق خصوصنی تنبیه ایتمکله قریمده دخی اسامی
پادشاهان اسلام ایله خطبه لره زیب وفرویرملک اسلامکرای خانک آثارخیره سندندر.
اوج سنه دن متجاوز خانلق ایتدکدن صکره طقوز یوز طقسان اتی سنه سی
جمادی الاولی سنده وفات ایلدی . عاقل دور اندیش وکامل صاحب دانش واکثر
اوقتی در سعادتده کچمکله اوج دانه پادشاه ذیشانک مظهر حسن نظری اولمش
بر ذات سعادت سمات ایدی .

* خان اغالغی خدمتک ظهوری *

خدمت مذکوره بوره غازی کرای خان زماننده احداث اولغله خان مشارالیهک
ترجمه احوالنه بروجه آتی ابسدار اولنور . شویله که بوره غازی کرای خان
سالف الذکر دولتکرای خانک اوغلیدر . برادر بزرکوارای سمین محمد کرای
معیتله شرق سفرنده ایکن دست اعجامه اسیر دوشهرک قهقهه قلعه سنده یدی
سنه علی التوالی اسیر قالمشیدی . جلادت وشجاعتی اکبر اعجامک مشهودلری
اولغله بعض شروط وقیوده ربط ایله اطلاق اولتمسنی کندویه تکلیف وبیان
ایتدکرنده بر رباعی انشادیه مافی الضمیرینی اظهار وکوشه کیرکنج محبس
اولقغانی اختیار ایتدیکی شاه عباسک کتابیحیسی صادقینک تذکرة الشعرا سنده
مسطوردر .

ذکر اولنان رباعینک بر صورتی زیرده تحریر اولنور .

* رباعی *

نابود غم وشادی حرمان بوده * زنیکونه کدشته تا که دوران بوده
ماتجربه کردیم که درملک شما * راحت همه درقلعه وزندان بوده
والحاصل مشار ایله بروجه محرر یدی سنه محبوس قالدقندن صکره هزار رنج
ومحتله محبس قلعه دن بر طریق ایله فرار وهیئت قلندرانه ایله ارضروم والیسی

دائرة سنه بالوصول آنده قرار ايدوب برمدت صكره در دولته عزيمتی برادری اسلام كراي خانك وفاي هنگامه تصادف ايتمكله طقوز يوز طقسان التي سنه سي عهده سنه قريم خانلني توجيه بيورلدي . قريمه وصولنده برادری فتحكرايه قالغايلىق وديكر برادری عادلكرايك اوغلي بخت كراي سلطانہ نور الدينك توجيهيله احترام وامكدارلرندن احمد اغايي كتخدا ووكيل معاسنه باش اغالق عنوانيله بكام ايلدي . بعد زمان بوخدمته استخدام اونانلر خان اغاسي عنوانيله بنام اولمشدر . خان اغاسي احتساب ناظری مقابنده اولوب امر اسعاره وبعض مرتبه امور ضابطه بلديه نظارت ايدردی .

سلطان محمد خان حضر تلی آكري فتحنه توجه بيوردقلرنده مومي اليه فتحكراي سلطان لشكر تاتار ايله ركاب هايون خدمتمنده ايدی .

بوره غازي كران خان غايت شجيع و بهادر اولديني حالده جميع فنونده ماهر والسنة ثلثه ده شعر وانشايه قادر صاحب سيف و قلم برخديو محترم اولوب خواجه پادشاهي سعدالدين افندي به منظوم مكاتباتي و صدور دن غني زاده نادری افندي به بليغانه منشآت و منشور تحريراتي وارد . واشبو غزل بييدل آثار قلم معجز رقلرنندر .

* غزل *

رايته ميل ايدرز قامت دلجو يرينه * توغه دل باغلاميشمز كاكل خشبو يرينه
 هوس تير و كان چيقمدي دلدن اصلا * ناك غمزۀ دلدوز ايله ابرو يرينه
 سوررز تيغمزك ذوق و صفاسن بهردم * سيمتئله اولان لذت پهلو يرينه
 كردن توسن زيبياده قطاس دلبنده * باغلدي كوكلزي زلف ايله كيسو يرينه
 سوررز اسب هنرمند صبا رفتاري * بر پري شكل صنم بر كوزي آهو يرينه
 كوكلز شاهد زيبياي جهاده ويردك * دلبر ماه رخ و يار پري رو يرينه
 سفرك جورى چوق اميد وفا ايله ولي * اولدق اشفته سي بر شوخ جفا جو يرينه
 اولميشمز جان ايله بالله غزايي تشنه

قاني دشمن دينك ايجرز صو يرينه [۱]

الديني مال غنائمه غازي كرمان نامنده برقلعه بنا ايدوب بو وجهله دخي ابقاي نام ايتدكدن صكره بيك اون التي سنه سي شعباننده مطعوناً وفات ايتمكله بفيچه سرايده دفن اولمشدر .

[۱] (قطاس خوتوس ديدكلر بدر)

* متأخرین خانان قریمک اجمال احوالی *

سالف الذکر قریم خانلری قدمای خانان جنکیزیه دن اولوب هر بری رونق بحشای مسند خانی وهر برینک نامی زیب افزای نسبنامه ایلخانی اولان ذوات محاسن سماتدر . انلرک دوری کدار ایتدکدنصکره اکثریا قریم خانی اولنلر تیپورولک و سفاهت داعیه لرینه دوشدکلرندن و بعضاً دخی شفاعت ورجا ایله سلاطین جنکیزیه نك نااهلانی قریم خانی نصب اولدیغندن خانان جنکیزیه نك اسکی نام و شانلری اکسلمکه و تاتار قومنک طبیعتلرینه کسل و رخاوت عارض اولغله اولکی صولت لرینه تناقص و تنزل کلکه باشدی .

بوندن بشقه اقوام تاتار ایچنه شقاق و نفاق کیرمکه خارجه کی اعدایه غلبه شویله طورسون کندی مملکت لرینی اداره و محافظه یه اقتدارلری قالدی . روسیه لولر بو حاللری فرصت اتخاذا ایدرک قریم خانلرینه متعهد اولدقلری جزیه بدلنی ویرمکدن امتناع ایدر اولدقلرندن بشقه نهرانل سمتده واقع قازان و اژدرهان ایالت لرینی کرکی کبی تحت ضابطه یه ادخال و انجامکار قریمی دخی تضییق ایتکه ایتدار ایلمشلردر . حتی روسیه دولتی مقدملری معاملات لازمه سننده قریم خانلرینه مراجعت ایده کلش ایکن بیک سکسان سکز سنه سننده قریم خانی نصب اولنش اولان مراد کرای خان بی شعور و مست مدام اولدیغندن روسیه ایلیچینسی ناججا تحقیر ایتکله اندن صکره روسیه ایلیچلری قریمه کیوب روسیه دولتی مصالحنی بندر و ایلری و ساطنلریله رؤیت ایتکه ایتدار و رفته رفته در سعاده الچی ارسالنه کسب اقتدار ایتشدر . و بیک یوز قرق سکز سنه سی خالانده روسیه اردوسی قریمه هجوم واور قپوسندن دخول ایله دار الاماره قریم اولان باغچه سرایی و قصبات و قرای سائرینی احراق ایدوب کیتمشدر .

واکرچه بو عصر لر اثناسنده رزمی بهادر کرای خان و اسلام کرای خان ثانی و حاجی سلیم کرای خان و دولت کرای خان ثانی ظهور ایدرک ممکن مرتبه تلافیء مافات ایتمشلر ایه ده انلرک وفاتیه ینه اسکی حاللر و مقدمکی اختلاللر عودت ایده کلمشدر . اشبو درت عدد خانان جلادت شعاران عناصر اربعه حکمرانی و متأخرین خانان جنکیزیه نك آبروی عزت و شانی اولوب سالف الذکر بوره غازی کرای خان ایله بیک یوز سکسان بش سنه سننده قریم خانی اولان صاحب کرای خان بیننده گذران ایدن یکریمی سکز قدر خانان قریم ایچنده شهرت کامله ایله ممتاز و سرافراز اولدقلرندن هر برینک اجمالاً ترجمه حاللرینه بروجه آتی ایتدار اولنور .

بای
مجلس

* رزمی بهادر کرای خانك ترجمهٔ حالی *

سلطان مراد رابع حضرت تارینك زمان صاحبقران ایرلنده تانار لر ایچنده درلو اختلالر واقع و قتل نفوس و هتك پردهٔ ناموس کبی نیجه فناقلر شایع اولمشیکن بیك قرق یدی سنهٔ سی محرمنده صاحبقران مشار الیه حضرت تارینك قریم خانی نصب ایتمش اولدینی رزمی بهادر کرای خان اسمی مساسنه مطابق و حرکاتی طبع هایونه موافق بر خان اولدیغندن قریمه وصولنده اشقیایی قهر و تدمیز ایله قریمی تطهیر ایتمکدن صکره چونکه اول ائنده روسیه لولر قریم خانلرینه ویره کلدکاری جزیه بدلی ادا وارسالده تردد صورتی کوسترمش اولدقنندن درحال مأمور مخصوص ایله تاکید و شدید امر لر تحریر وارسال ایتمدیکنده روسیه لولر خان مشار الیهك شدت صولتندن خوفله بدل مذکوری بعض هدا یا علاوه سیله ارساله مجبور اولدیله. لکن عمری قصیر اولوب در ییچ سنه خاناق ایتمکدن صکره بیك الی سنهٔ سی خلاننده وفات ایلدی .

خان مشار الیه بر خدیو کزیده آثار و شاعر پا کیزه گفتار اولوب اشبو غزل آتی آثار خامه لر ندر .

* غزل *

خط سر سبز یك اوستنده ایدریر زلفك * چمن اوستنده بتن سنبله بکزر زلفك
ابر سیراب صفت پرده فکن خورشیده * اقباب رخنه سایه صالار تر زلفك
باش قالدردی یوزه چیقدی سپاه خطك * فتنه و همیله دوشوب رعشه یه دتر زلفك
صاقینور اول کل رخساری اسن بلردن * صائمه تحریك صبادن یوزك اورتر زلفك
نیجه ممکن کیره رزمی کدانك النسه * کبیچ حسنك سنی ازدر کبی بکزر زلفك

* اسلامکرای خان ثانینك ترجمهٔ حالی *

سالف الذکر بهادر کرای خانك وفاتندن صکره چوق کچمکسزین روسیه دولتی فك رقبهٔ خر جکنداری ایتمش ایسه ده بیك الی درت سنهٔ سی خلاننده قریم خانی نصب اولنسان اسلامکرای خان ثانی ابتدا طریق عصیانه سلوک ایتمش اولان بعض قبائلی تادیب ایتمکدن صکره نور الدینی اولان عادلکرای سلطانی جزیه بدلی تحصیل ایچون عساکر تانار ایله روسیه اوزرینه سوق و تسیار ایتمکده مشار الیه نورالدین سلطان روسیه لولرک اولوقت پایتختی اولان مسکو

ودعوت اولنمشیدی . اشته شاعر ثابت افندینک خان مشارالیه حقمنده غزوات سابقه سنی متضمن نظم ایتمش اولدینی مدحیه لر ادرنه ده بولندینی ائناده کشیده رشته املا اولمشدر . دفعه رابعه ده قریم خانی ایکن بیک یوز اون التی سنه سی شعبانده ترک منصب فنا ایتمشدر . قپودان وقائم مقام اولان کوچک عثمان پاشا خان مشارالیهک کوله لریدن اولوب بونک کبی چراغ ایتمش اولدینی نیجه کوله لر ی بووجهله مناصب جلیله ده استخدام اولنمشدر . قریمده واستانبول جوارنده ومحال سائرده اولان آثار وحسناتی دخی مستزاد منظومه محسناتی اولمشدر .

۱۱۶۴

* دولتکرای خان ثانینک ترجمه حالی وقریمک اواخر احوالی *

دولتکرای خان ثانی دوست نواز دشمن کداز وفرط شجاعت وجلادته اقراندن ممتاز برخدیو سرفراز اولوب ایکی دفعه قریم خانی اولمشدر .

دفعه ثانیه سنده مقتضای مأموریتی اوزره موسم شتاده روسیه دیارینه ایلتار ایدوب چند عدد پلنقه لرینی ضبط وتسخیر و نیجه بیک نفوسنی اسیر ایتدکن صکره بیک یوز یکریمی اوچ سنه سی پروت نهری قربنده دلی پترو ایله بالطه جی محمد پاشا بیننده وقوعبولان کار زارده خان مشارالیهک خدمات مبروره سی زیبایش صحائف روز کاردز . اندن صکره قریمک شیرازه احوالی کوندن کونه بوزلمغه وتاتارک صولت وثباتلری بتون بتون منقطع اولمغه باشلا یوب اعدا ایسه یوما فیوما کسب شوکت وقدرت ایتمکله نهایت بیک یوز سکسان بش سنه سنده بتون بتون روسیه لو قریمی استیلا ایلدی .

واگرچه قینارچه مصالحه سنده تخلیه اولنمش ایسه ده معاهده مذکورنک شروطی اقتضاسیجه قریم وحوالیسی ینه معنوی روسیه لونک زیر دست تغلب وتحمکنده قالمشدر اندن صکره نه صورت کسب ایتدیکی محللرنده برتفصیل شرح وبیان اولنسه کرکدر .

قریم خانلی ملحقانندن عد اولنان چرکستان جبل قافقاسک بر مهم قطعه سی اولدیغندن بومقامده جبل قافقاسک احوال جغرافیه سندن بروجه آتی برار بحث اولنق مناسب کورلمشدر .

قریمک احوالی ۱۱۸۵

* ممالک قافقاسیه نک اقسامی *

قافقاس طاعی که کوه قاف دخی دینور قره دکز کنارنده واقع انابه قلعه سندن بدأ ایله شمال غربدن جنوب شرقه طوغری متمد اولوب بحر خزر ساحلنده

بولنان باکو قلعه سنه منتهی اولان جبال عظیمه متسلسله دن عبارتدرکه براوجندن
اوبر اوجنه دک ایکوز طقسان ساعتک مسافه اولوب خط مستقیم اوزره حساب
اونورسه ایکوز اون ایکی ساعتک امتدادی اولمش اولور .

بوحوالیده ساکن اولان ملل مختلفه نک بعضیسی چرکس ولزکی وکرچی مثللو
جبل مذکورک اصل یرلورندن اولوب بونلر یونان جمهورلقلرندن بدأ ایله
صکره کلان مؤفلرک معلوملریدر . بعضیسی دخی هجرت نبویه دن ایکی اوچیوز
سنه مقدم تاتارستان کیردن جانب جنوب وغربه هجوم ایدن اندی وغوت
وحون والان وخزر وچچن وقوق وآوار ملتلرینک بقیه لری ودیگر طرفدن
جانب شمال وغربه عزیمت ایلیان سلجوقیلرک وقتلرنده محافظه حدود ایچون
اسکان ایتدیرلمش اولان ترک طائفه لریدر .

جبل مذکور ایکی پارچه اوله رق جزء شرقیسی داغستان وجزء غربیسی
چرکستان اولوب وسطنده اولان اک یوکسک یرلرینه کوه البرز دیرلرکه
داغستان ایله چرکستانی فاصلدر . وجبل مذکورک جانب شمالیسنده چرکس
جنسندن وقافقاسک قدیمی واصل یرلوسندن اولان قبارطای اهالیسی وجانب
جنوبیسنده کرچی طائفه لری واردن . بناءً علیه ممالک قافقاسیه درت قطعه
جسیمیه تقسیم اولنورکه چرکستان وقبارطای وداغستان وکورجستاندر .

چرکستان قطعه سی غرباً قره دکر ساحلی ایله محدود اولوب جنوب طرفی
کرجستانه متصلدر . وشمال طرفی نهر قوبان ایله محدود اولوب شرق طرفی
قافقاس طاغنگ اک یوکسک تپه سی اولان البرز طاغنه یعنی داغستانک حدود
غربیه سنه قدر متمد اولور . بوملکنتک تخمیناً یوز بیک خانیهی متجاوز اولان
اهالیسی شابسیغ وباترا وچکیت واونیغ ووسلینی وناقوغای وسیدله نام سنجاقلرده
اقامت ایدرک اقوام مختلفه دن عبارت اولدقلری حالده باشلوجه ایکی طائفه یه
منقسمدرلر . بری چرکس طائفه سیدرکه اکثری بوقطعه نک جانب شمالیسنده
ساکن اولمغله قوبان بوینه یا یلمشدردر . دیگرى ابازه طائفه سیدرکه اکثری
جانب جنوبیسنده یعنی کرجستان طرفنده ساکن اولور .

بو اقوامک اکثری یقین وقتلرده ک دین و دولت نولدیفنی بیلمزردی . سلطان
عبدالحمید خان حضر تلرینک زمان سلطنتلرنده فرح علی پاشا چرکستان والیسی
نصب اولمغله اندن صکره دین اسلام اورالرده کرکی کبی منتشر اولمشدر .
بونک تفصیلی محنده تحریر اولنور .

جبل قافقاسك ايكنجى قطعسى اولان قبارطاي كه قبارطى وقبارطه دخى يازيلور بو قطعه بحر سياهه منصب اولان قوبان نهر يله بحر خزره منصب اولان ترك نهر ينك منبعلى بينده جبل مذكورك جانب شانده داغستان ايله چركستان ارسنده برشكل مربع منحرف كجى واقع اولوب چراكسەنك بريوك وكزیده قيله سى اولان قبارطاي ايله نوغاي وقره بولاق واوس وتغالور نام قوملردن عبارت اوله رق التمش بيك خانه يه بالغ اولور . كافه سى اهل سنتدر . ويوك قبارطاي وكچوك قبارطاي ديوايكي قسمة تقسيم اولتور . دولتمليه قينار جه معاهده سنده بو قطعهدن فراغت ايلمس ايسه ده اتحاد دين ومذهب حسييله معنوى دولت عليه يه مر بو طينلى منقطع اولماشدر . بوملكتده قازبك تعبير اولنان قله شامخه قربنده قافقاس طاغتك برو طرفنه كچيلور صعب المرور دربندلردن عبارت بريول اولوب روسيه لولرك شمال طرفدن كرجستانه كذركاهلى يالكر بو بولدر . انجق بر طرفدن چركس وبر طرفدن چچن اهايسنك هجومندن خوف ايله دائما بر طاق سوارى قزاق عسكرى استصحابه مجبور اولورلر . قازبك قازى بك غلط مشهور يدركه چركسار غزبك وغزى بك ديرلر .

قافقاس طاغتك اوچنجى قطعسى داغستان ممالكيدر كه جبل مذكورك بحر خزر طرفنده كي پارچه سى اولوب داق قومتك بعض عشائرينه ماوى اولديغندن داغستان تسميه اولنمشدر . بو قطعەنك هر گوشه سنده بربرينه مغاير قوملر ساكن اوله رق هر طرفده بشقه بشقه لسانلر سويلنديكندن عربلر بوراسنى جبل السنه تسميه ايتمشل ايدى . قطعە مذكوره اوچ قسمة تقسيم اوله رق داغستان اوسط وداغستان شمالى وداغستان جنوبى دينلور .

داغستان اوسط دينلان قطعە استقلال وسربسيت اوزره بولنان ملل مختلفه عديده نك مسكنلى اولوب آوار واندلال وقوبصوبوى وانقراتل وانقيرات وباقلال وجلال رشنيده وسوندا وسلاتو واندى وكنبد وشوبوت وچچن وغالاش تسميه اولان بيوك وكوچك سنجاقلردن عبارت اوله رق اهايسى تقريبا يوزبيك خانه يه بالغ اولور . جمله سى اهل سنتدر . اطرافده بت پرست اوله رق بعض اوراق طائفه لر دخى واردر . ترجمه حالى زيرده بيان اولنه جق منصور بوراده ظهور ايتمشدر .

داغستان شمالى بحر خزر ساحلنده وقافقاس طاغتك اتكلرنده واقع اولوب قوبه وطمبران ودربند وغازى قوم وقيصاق واقوشه وتارخو وكوره واندرای ويخساي نام سنجاقلى شامل اوله رق اهايسى ترك ولزكى قوملردن مركب

اقوامى دينلر

اولدقلری حالدہ جملہسی اهل سنتدر . تقریباً یوز بیك خانہیہ بالغ اولورلر . مدار تعیشلری بحر خزر ساحلندہ کائن اووہلردہ زراعت وحرانثلہدر . دربند باب الابواب وباب الحدید و تیمور قپو دیدکلری قلعهدر . و بوقطعهده واقع بونیاق مملکتی حاکمہ شمخال تعبیر اولنور .

داغستان جنوبی قافقاس طاغثک جنوب طرفندہ کی اتکلرندہ اولوب چارو پلہ کان وایلیصو وشکی وارس و قبلہ وشروان و باکووسلیان نام سنجاقلردن عبارت اولهرق کافہ اہالیسی یتمش بیك خانہیہ بالغ اولور . بونلردن سلیمان و باکو شہرلرندہ اون بیك خانہ قدر شیعی وشروان وشکی طرفلرندہ اون بیك خانہ قدر ارمنی موجود اولوب باقی الی بیك خانہسی ترک ولزکی قوملرندن عبارت اولهرق جملہسی اهل سنتدر . باکووسلیان شہرلری بحر خزر ساحلندہ واقع اولهرق عجمستان ایلہ داغستان بینندہ اجرا اولنان تجارت بحریہنک اسکلهلری اولمق حسیلہ بوشہرلردہ عجملر تمکن ایتمشلر ایسہدہ داغستانک اصل یرلورینک نفوذ مغویلری تحتندہ محکوم اولہ کلشلردر .

جبل قافقاسک دردنجی قطعہسی اولان کر جستان مملکتی جبل مذکورک جنوب طرفندہ واقع اولوب شرقا داغستانک سرحد جنوب غریبسی اولان قاقق نہریلہ و جنوباً یورچالی دینلان و اهل اسلام اولان قزاق عشیرتلی و کمری و اخسخہ سنجاقلری و آچارہ طاغی ایلہ و غرباً قرہ ذکر سواحلی و شمالا جبل قافقاسک چرکس مملکتہ متصل اولان ققل شاخہسی ایلہ محدود اولوب اہالیسی کورجی و اوس و اسوان وارمنی طائفہ لرندن عبارت اولهرق مؤخرآ برمقدار روس و نمچہ دخی اسکان اولمشدر . ملل مذکورہنک کافہسی یوز بیك خانہیہ بالغ اولور . بونلردن سکیز بیك قدر بت پرست دینندہ اولان اوس و اسوان طائفہلری اولوب یرلری صرب اولدیغندن و برطرفدن داغستانہ و برطرفدن چرکستانہ ملاصق بولندقلرندن بر حکومتہ انقیاد ایتزلر . و اون درت بیك خانہ مقداری اهل سنت اولوب باقی قالان تقریباً سکسان الی بیك خانہسی خزستیان دینندہدر . و کر جستان و داغستانک جانب جنوبیسی ارمنستان اولوب ایکی قطعہیہ منقسمدر . بر قطعہسی ارضروم و وان طرفلری اولوب ممالک دولت علیہدندر . و دیگر قطعہسی کنجہ و قرہ باغ و خوی و روان سنجاقلری اولوب ممالک ایرانیدن معدوددر . انجق عجمک اختلالی اثناسندہ ہربری مستقل بررخان الندہ قالهرق بیك یوز طقسان سنہسندہ طرف دولت علیہیہ میل ایتمکہ مجبور اولشلردی .

اشتہ کر جستان دخی بو و جہلہ ایکی قطعہیہ منقسم اولهرق بر قطعہسی اصل کر جستان

دینلان تفلیس خانلغیدرکه مقرر حکومتی تفلیس اولوب برقطعه اکثریا ممالک ایرانیه به ملحق بولمش ایسهده تفلیس خانی اولان ارکلی خان بیک یوز طقسان سنهسنده دولت علیه تبعیت وحمایه سنی قبول ایتمشیدی . انجق روسیه لولر برمنوال محرز قبارطای طرفلرینه یرلشهرک طریق سالف الذکر ایله کر جستان طرفه کسب تردد ایتدکن صکره بورالری افساده باشلا یوب ارکلی خان روسیه لونک خدعه ودسیسه سنه الدانهرق کندوسنک موجب نجات وسلامتی اولان حمایت دولت علیه یی ترک ایله روسیه حمایه سنه کیرمشدر . دیکر قطعه سی آچیق باش ومکریل وکورییل داد یانلقری یعنی بکلکری اولوب قره داکز سواحله دک متمد اولور . کوتایس وبغداد جق واوزرکت شهرلری بو قطعه ده در . بوحوالی اونه دنبرو ممالک دولت علیه دن معدود بولمشدر .

والحاصل قافقاس اهلایسنک اکثری اهل اسلام اولوب جنوب وشمالدن هجوم ایدن عجم وروسیه لودن بعضا متأثر اولمشلر ایسهده اکثریا دولت علیه نک حمایه جلیله سنه مظهر وخلافت عثمانیه یی معترف اولملری حسیله طرف دولت علیه به مائل اوله کلمشدر .

* دیار قافقاسک بعض وقایع سالفه سی *

حضرت عمر رضی الله عنہک ایام خلافتده (۲۲) سنه سنده عربلر دیار ایرانی فتح ایتدکری ائساده سردار اهل اسلام اولان سراقه بن عمرو آذربایجان فتح ایلدکده بکر بن عبدالله ایله عبدالرحمن بن ربیعیه البانیا فتحنه مأمور ایتمشیدی که اولوقت داغستان طرفنه البانیا دینلوردی بکر بن عمرو دخی عبدالرحمنی مقدمه الجیش ایدوب کندو دخی وراستدن البانیا سمتنه حرکت ایلوب شروانه تقر بلرنده اولوقت ملوک فرس نسلندن حاکم شروان اولان شهریار کلوب جبل قافقاسک جانب شمالیسنده اولان آلان وخزر نام ترک طائفه لرینک برو طرفه هجوم و تحطیلرینی منع ایتک شرطیله استیمان ایلدکده سراقه به عرض ایتمشلر . اودخی بوصولی معقول کوروب حضرت عمره اعلام ایلدکده تجویز بیور مغله بوشرطله شهریاره امان ویرلش وسراقه نک وفاتنده یرینه عبدالرحمن بن ربیعیه نصب وتعیین اولمغله داغستانک برخیلی یرلرینی فتح ایله اهلایسنه دین اسلامی تلقین وکر جستان حکمدار لرندن جزیه الهرق صلح ایلمش ایدی .

داغستان طرفنده بوقفوحات جدیده شایع اولدقده چونکه دربندک بر محل مبارک

رافعی
۱۳۰۰

اولدیغنه دأر بعض حدیثلر روایت اولندقدن بشقه اورانک ضیطی ممالک جنوبیه یه موجب امنیت و آسایش اوله جغندن اصحاب کرام حضراتی غزا ایچون فوج فوج اولظرفه اقوب کیدرلردی .

جهاننامه تخریر ایلدیکی اوزره بنی امیه عصرنده مسلمة بن عبدالملک اول دیاره غزایدوب خلقی اسلامه کلدیله . ودر بندی الوب اندن شماله طوغری برخیلی محلاری فتح ایلدی . حتی بهرام چوپین نسلندن محمد بن یزید شروان و تیمور قبو والیسی اولوب برآیلق قدر مسافه یه حکم ایدردی . فقط هجرتک یوزسکسان سنه سنده طائفة خزر در بندی الوب اهل اسلامی بوزدی بومعرکه ده یوز قرق بیك قدر مسلم شهید اولوب اسلامده مسوق بالمثل اولیان بروقه ظهور ایتدی . خزر خوزارک محضی اولوب قبائل ترکیه دن بر بیوک قیسله در که مدت مدیده کندولرینه منسوبیتله تسمیه اولنان بحر خزر سواحلنده ساکن اولان برقیله نک اسمنه منسوبیتله یاد اولتهرق بحر قاسبی و بحر بلغار و بحر دیلم دینلوب نهایت برمنوال محرر خزر قومنه نسبتله بحر خزر دینلمشدر . اما بو طر فلرده ایکی زای معجمه ایله بحر خزر تعیری غلطدر .

اشبو خزر طائفة سی بر بیوک قوم اولوب ایکوز سنه بی متجاوز عربلره محاربه ایتشلر ایسه ده نهایت عربلر غالب ومظفر اولمشلردر . شوبله که هجرت نبویه نک ایکوز سنه سنده قریش قبیله سندن وحضرت حمزه اولادندن شیخ ابواسحاق وعباس بن عبدالمطلب نسلندن شیخ محمد کندی اولاد واقربالردن ایکیبیک نفر کیمسه ایله حرمین شریفیندن چیقوب و بر مدت شام ومصر طرفلرنده کشت و کدار ایدوب بعده اول هنکامده دارالحرب اولان چرکس دیارینه وصول برله محاربات کثیره دن صکره چرکس لک بکری اولان امیر عضالی قتل ایله املاکنی تسخیر و اولاد و عیالی اسیر ایتشلر . بعده داغستانده واقع قیطاق مملکتک امیری اولان غضنفری قتل ایله اهل یسنه دین اسلامی قبول ایتدرمشلر ایدی . اشته بوغازیلر قوق دیارینی دخی ضبط ایله داغستانک جنوب وشمالنده اولان خزر طائفة سنک اکثر قری وقصباتی یایمال ایتشلر . وانلرک اخلاقی قریمی دخی فتح ایدوب الحاصل داغستاندن قریمه قدر ممالکی یاصلحاً یاخود عنوة تسخیر ایله اهل یسنی دین اسلامه دعوت ایلمشلردر . بو جهته قبار طای و بسنی کبی قبائل چراکسه دن پک چوغنی اهل اسلام بولنمشلردر .

عربلرک بو وجهله در تیوز یکر می سنه قدر قافقاس ممالکنده حکومتلری جاری اولوب خلفای عباسیه عصرنده بو حوالیه آذربایجان وارمنستان والیلری حکم

ایدردی . بعده در تیوز الی درت سنه هجریه سنه سلاسه سلجوقیه دن فتوحات
 کثیره ایله توسیع جاه و جلال حکومت ایدن ملکشاہ پدر وجدینک اثرینسه اقتفاء
 ضبط ایتدیکی یرلرده عصیان و اختلالدن امین اولمق ایچون کرک اناطولی قطعه سنه
 و کرک کر جستان حدودندن بدأ ایله بحر خزر سواحلنه قدر البانیایعنی داغستان
 مالکنده برچوق ترک طائفه لری اسکان ایتدیرمشیدی .

ایکیوز سنه دن زیاده اناطولی و شام و ایران طرفلرنده بووجهله حکومت ایتیش
 اولان اشبو خاندان سلجوقی بی مشنت و پریشان ایدن مغوللرک یعنی تاتارلرک
 ظهورندن تقریباً یوز سنه مقدم مائه سادسه هجریه ده منوجهر شاه ظهور ایله
 داغستان جنوبیده واقع شروان مملکتک کرسیسی اولان شماخی شهرینی مقر
 حکومت اتخاذایدرک علم افزاز استقلال اولمش و بیوک تاتار حکمدارلرینه تقلید
 خاقان کبیر عنوانیه شهرت بولمش ایدی . اندن صکره سلجوقیلرک برشعبه سی
 اولوب شروان شاهلر دیو معروف اولان سلاطین شروان ظهور ایلوب ارمنستانک
 بعض محالرینی دخی داغستان جنوبی یه ضم ایدرک حکومت ایتشلردر . و اولوقت
 شروان تعیینده داغستانک شمال شرقیسی و جنوبیسی داخل اولوب داغستان
 اوسط و شمال غربیسی اولان مملکتلرینه آوار و چچن طائفه لرینک مسکنلری
 اوله رق شروانشاهلره اگرچه اطاعت ایتزلردی . انحق جهت وحدت اسلامیه
 حسینله دائماً محاربه لرده برابر بولنورلردی . اولوقت کر جستان حکمدارلری
 دخی بعضا شروانشاهلره و بعضا قونییه سلطانلرینه تابع کبی کینورلردی .

و مغول و تاتارلرک جنوب و شمالدن ترکار اوزرینسه هجوملری اناسنده و صکره
 ترکانلرک آذربایجان وارمنستانده رایت افزاز استقلال اولدقلری هنکامده کرک
 شروانشاهلر و کرک کر جستان حکمدارلری بونلر ایله گاه محاربه و گاه قونییه
 سلطانلری مثللو بعض هدایا تقدیم و اعطاسیله مصالحه و متارکه صورتنده اظهار
 تبعیت ایدرلردی . حتی سکزیوز تاریخلرنده سلطان شروان بولنان شیخ ابراهیم
 بن سلطان محمد خلیل محاربه لرده تیمور ایله برابر بولنمشدر . بووجهله شروانشاهلر
 درت یوز سنه یه قریب حکومت ایتد کدن صکره طقوز یوز قرق ایکی سنه هجریه سنه
 شاهرخ بن سلطان فرخ بن شیخ شاه طفل نابالغ ایکن تحت شروانشاهی یه جلوس
 ایتد کده آق قیونلی ترکانلرینک شیخی اولوب آذربایجانده واقع اردبیل شهرنده
 مذهب شیعینی شایع ایتیش و کندوسی و مریدلری اون ایکی امامک شیعیسی
 اولدقلرینی ارانه و اشعار ایچون باشلرینه اون ایکی ترکلو قرمزی شالدن معمول
 درویش تاجی کیوب قزلباش اسمنی قزائمش اولان شیخ حیدر صفوینک اولادندن

برنجی شاه طهماسب تحت شروانک بویله بر صبی النده قالدیغنی فرصت اتخاذا ایله دیار مذکورده یه سوق عسا کر ایدرک واهالی داغستان ایله خیلی وقت محاربه ایتدکن صکره نهایت غالب کلهرک شامرخنی وکبار شروانی قتل واعدام ایله خزائن کلیه یه دسترس اولمش و سلاطین شروان بونده انقراض بولمش ایدی .

وا کر چه شروانشاهلر نسلندن بعضیلر داغستان اوسط و شمالیده مستقلا حکومت ایتدکنه اولان قیطاق و آلان و آوار و قوق خانلرندن استمداد ایله برمدت محاربه ایتمشلر ایهده مفید اولیوب قرق برسنه قدر داغستان جنوبی قزلباشلرک زیر حکمنده قلمشیدی .

تاتارلرک هجوملری ائساننده داغستان شمالی دخی پامل اولمش ایهده نهایت اهلایی استقلاللرین اعاده ایتمشلر در . شویله که جنکیزخان دشت قچاقی و مسقو ولایتی وبعده تماما ممالک ایرانی ضبط ایتدکنه دشت قچاقی و مسقوک نظامی تیمور قونک ضبط و تسخیرینه متوقف اولمغین جنکیز خان اوراسنک تسخیرینه مبادرت ایتدکنه تیمور قو اهلایی مقابله و مقاتله یه قیام ایتمشلر ایهده جنکیز خان ولد کبیری اولان چغتایی عسا کر تاتار انجم شمار ایله اورایه سوق وارسال ایله اهلایی بیغنی قتل عام ایدوب یرلرینه بر چوق تاتارلر اسکان و چغتایی اوزرلرینه خان نصب و تعیین ایلمشیدی . یوز سنه صکره تیمور ظهور ایله تیمور قو در بندینی ضبط ایتدکنه کندوسنه هوادار ومنتسب کچنان (طوقتمش) طوقتمش خانه تسلیم ایلدی .

بعد زمان طوقتمش تیموره اظهار عصیان ایلدیکی ائسانده تیمور تبریز و شروان طرفلرنده محاربه ایتدکن بولنوب برقاچ دفعه تیمور قو اوزرینه سوق ایلدیکی عسا کر تاتار دخی منهزم اولمشیدی . تیمور تبریز و شروان غائله سنی بر طرف ایدوب کر جستان حکمدارلر یله دخی محاربه ایدرک مظفر اولدقن صکره کلوب طوقتمشی اخذ و خلع ایله یرینه اعتماد ایلدیکی برخان نصب ایلدی و تبریز و کیلان و بعض ممالک ایران حکومتی اوغلی میرزامیر انشاهه و یروب تیمور قو طرفلرینی دخی اکا الحاق ایتدی .

میرانشاهک اخلاقی برمدت بوحوالیده حکومت ایتدکن صکره برمنوال محرر آق قیونلورک ظهور یله داغستان طرفنه دخی استیلا ایتدکنرنده تیمور اولادینک بورلردن حکومتلری زائل اوله رق داغستان شمالی اهلایی کسب استقلال ایدوب فقط آل جنکیزدن کندولرینه برخان نصب ایله شمخال تسمیه ایدرلردی .

سلطان مراد ثالث عصرنده عجم اوزرینه اعلان سفراولنوبده صدر اعظم اولان مصطفی پاشا اردوی همیون ایله ایران اوزرینه حرکت ایتدکنه معینده بولنان

اوزدمیر عثمان پاشایی بر مقدار عسکرایله داغستان طرفه تعیین و ارسال ایتشیدی .
 عثمان پاشا دخی کیتوب و شماخی و باکو طرفلرینی ضبط ایدوب شروانشاهلر
 خاندانندن سلطان برهان شروانشاه نصب اولتمشیدی . فقط نفوذ و استقلال
 اولیوب دولتیله استناد و اقیاد صورتنده بولوردی . عثمان پاشا جانب شمالده
 دخی کسب نفوذ ایدوب انحق شمخالک قزینی تزوج برله دربندی ینه شمخاله
 ترک وابقا ایلمشیدی . عثمان پاشانک اول حوالیده نفوذینی لزکیلرچکه میوب
 ارده جنک و جدال وقوعه کله رک نهایت خطبه بی آل عثمان نامنه او قوملری و عجم
 سفری ظهورنده قریم جانبندن مرور ایدو جنک اوتوز بیک قدر تاتار عسکرینی
 مملکتلرندن امرار ایله عثمان پاشا طرفه ایصال ایلملری و کندولری دخی ذخائر
 و اساعه لری طرف دولت علیه دن ویرملک اوزره اشبو عثمانلو عسکرینه معاونت
 و رفاقت و معیت ایتلری و عادت قدیمه لری اوزره نصب ایدو کلدکری شمخالرینه
 برکسته مداخله ایتیب فقط مراد پادشاهی اولورسه کندوسنه توغ و علم و قلیح
 و قتان کوندربلیسی و ممالک محروسه عثمانیه به کلوب کیدن تجارلرندن کمرک و باج
 و رسومات سائره الخامسی شروطی تنظیم اولنه رق عثمان پاشا ایله شمخال بیننده
 بر مقاوله عقد ایله مصالحه اولمشیدی . و اولوقت بوشروطه طرفیندن رعایت اولتوب
 حتی عبد الکرای خان اوتوز بیک تاتار عسکر ایله شمخال مملکتیدن مرور
 ایدوب داغستانلور دخی رفاقت ایدرک عثمان پاشا طرفه ککشلر ایدی .
 مؤخرآ سالف الذکر سلطان برهانک و فاتنده یرینه اوغلی ابو بکر کچوب و بو
 خلالده اناطولی جانبنده جلالیلر ظهور ایدوب دولت علیه بوغائله ایله مشغول
 بولمغین شاه ایران اولان شاه عباس بونی فرصت اتخاذا ایدرک داغستانلور
 اغوا و اضلال ایتکدن ناشی عساکر عثمانیه اولحوالیدن برو طرفه چکلمه کججور
 اولمشلردر . اندنصرکه شاه عباس داغستان شمالی اهلایستی جلب ایچون هر سنه
 خانلرینه و بکلیرینه خلع و هدایا ارسال ایدوب و بو صورته عجملر داغستانی
 بنمسیوب کندو الکلرندن عدایدر اولدیلر . داغستانلور ایسه انلرک بوهدیه لرینه
 صره و بر نوع ویرکو نظریله باقوب لمانع کوندریله مدیکی و قتلر دیار ایرانی
 غارت ایدردیلر . حتی افغانلرک ظهوریله عجم احوالی مختل اولدقده داغستانلور
 جانب شمالدن شروان و روان ایالتلرینه هجوم ایله بز بوسنه صره مزنی المدق دیو
 بر چوق روسیه تجارینک اموالی غارت ایتشلر ایدی .
 عجمک بو اختلالی ائناسنده روسیه لور دخی تیمور قپو طرفلرینه تعدی ایدوب
 مؤخرآ طهماس شاه ایله عقد ایلدیکلری مصالحه ده قلعه دربند و باکو و ایالت
 کیلان و مازندران و استرآباد روسیه لویه ترک و تملیک اولتمشیدی . روسیه لونک بو

طرفه تخطیاری ایسه دولت علیه حقنده مضر اولمقدن ناشی (ع) علاج واقعه پیش از وقوع باید کرد (مؤداسنجه سلطان احمد دورنده کرسیء ممالک کرجستان اولان تفلیس قلعهسنک طرف دولت علیه دن ضبطنه مسارعت و شروان الکاسنک دار الملکی اولان شماخی شهرینه دخی طرف دولتدن حاکم نصب اولنوب اول حوالی اهالیسنه نوعاً استمالت ویرلمش و بوجهته قره دکز سواحلنک کشفه مخصوص مأمور و مهندس لر کوندریله رک بعض سواحله قلعهر بناسی مناسب کور یلوب و خصوصیه فاش قلعهسی بنا اولنوب اورادن تفلیسه یول آچلمغین دونما ایله فاشه کیدن مهماتک تفلیسه و داغستانه طریق ایصالی تسهیل قلمشیدی . لکن مؤخرآ نادر شاه ظهور ایله کرک طرف دولت علیه دن و کرک روسیه طرفدن ضبط اولنان یرلری استرداد ایلدی . فقط داغستان خلقی اهالیء قافقاسک الک جری و جسورلری اولغله نادر شاه دخی بورالده ایستدیکی کبی انفاذ حکومت ایده میوب بو طرفده پک فنا برهزیمت کورمشیدی .

نادر شاهدن صکره محکمک اختلالی دوبالا اولغله بو طرفک خلقی بالطبع طرف دولت علیه به التجا ایدوب سلطان محمود اول عصرنده داغستانک ضبطی تصور اولمش و بو تصورات دور حمید خانی به قدر ذهنلرنده جولان ایتمکده بولمش و مقدم و مؤخر قبائل قافقاسی جلب ایله روسیه به قارشو بر قوت تدارکی تدکر قلمش ایسه ده وقت و حال بوکا مساعد اولماشدر .

* چرکستانک بعض احوال مخصوصه سی *

بالاده چرکستان قطعهسی اصول جغرافیین اوزره تحدید اولندیسه ده فرح علی پاشا ایله چرکستانه کیدوب خیلی مدت اوراده بولنان و چرکستان و قایغجه مأخذمز اولان هاشم افندی مجموعه سنده تخریر اولنان تعبیرات ایله دخی چرکستانک حدود معینه سی بیان اولنق مناسب کورلمشدر .

شویله که اناتولی یقه سنده واقع صحوم قلعهسی اسکله سندن بحر آحدود اسلامییه بی قطع ایدن نهر قوبانک اناتولی طرفنده واقع جهتی صحراسی تحتده قزل طاش بوغازینه دک یوز ساعت و اندن نهر قوبان ایله یوقارو طوغری کیدلدکده کوه البرز دامنده قوبانک منجی و بسنی قبیله سنک مقر و مسکنی اولوب قبارطایک قارشوسنده حاجیار قلعهسی دینلان محله وارنجبه یوز ساعت و اندن لزکی ممالکی ایله ابازه ولایتک بیننه سد سدید اولان جبال عظیمه دامنیله صحومه کلنجبه دکین یوز ساعت که مثلث الشکل اوچیوز ساعت اولور .

اشته بومعلوم الحدود اراضی لطیفه چرکستان اولوب جانب شمالینده قبائل
چراکسه و جانب جنوبینده قبائل ابازه و بعض طوائف چراکسه ساکن اولوب
بو ایکی فرقه دخی قبائل مختلفه دن عبارتدر. بوقطعه ده ساکن اولان چراکسه نك
باشلوجه قبیله لری بسنی و کمورکوی و بزادوخ و تنجاش و شابشیخ و ابازخ اولوب بونلرک
دخی شعبات کثیره سی واردر. قبائل مرقومه کندولرینی سائر خلقدن تمیز مقامنده
بر برینه آدیغه دیرلرکه همشهری و همملت دیمک اولور. و بوقبائلک بعض عادتلری عادات
یهوده مشابه اولغله و قتیله اسباط بنی اسرائیلدن بو طرفه اوچ سبط نقل و رحلت
ایدوب قبائل چراکسه انلردن اوره مشدر دیو جهانماده محرردر. لکن هاشم
افندینک تحریراتنده بوکا دائر برشی کورلیوب عقلا دخی بر امر بعیددر زیرا
طائفه یهود هر طرفه منتشر اولوب بر یرده ملتیرینی غائب ایتماش اولدقلری
حالده بو طرفه کلان فرقه لرک بتون بتون قنغی قومدن اولدقلرینی فراموش ایتلمی
عقلا قبول اولنه مز. قالدیکه لزکی و کرجی و چرکسلرک پک اسکی قوملر
اولدقلری بالاده بیان اولتمشیدی.

بوقطعه ده ساکن اولان اقوامک کافه سنه چراکسه اطلاقی جاری ایسه ده فی الحقیقه
ایکی صنف اولوب بر منوال سابق ابازه چرکسندن متمیز اولور.

و کوه البرزده بیان آدمی وار ایش دیو هاشم افندی روایت ایدر. و انابه نهریله
پوجغز نهری بیننده جلالی قزاقلری اولوب انجق انلری چرکسلر نهب و غارت
ایتمکدن و اولاد و عیالیرینی اسیر ایلمکدن خالی اولمز لردی.

روسیه لو قریم و طمان طرفلرینه اطاله دست تعدی ایتمک باشلادقده او طرفلردن
برخیلی تاتارلر دخی هجرت ایدرک و قبائل خلقنه دخیل دوشه رک بوحوالیده
اتخاذ مسکن ایتشلر ایدی.

فرح علی باشانک اول طرفه مأموریتندن اقدام اکرچه صوغوجق قلعه سی موجود
ایدی. انجق ایچنده بولنان محافظلر اقل قلیل اولدیغندن قلعه دن طشره چیقه مز لردی.
و اولوقتلر صخومده دخی کلش بک نامنده بر محافظ وار ایدی که فی الاصل
اوراسنک امراسندندر. اما انابه نك یری اولوقتلر یازلمش اولان بعض جغرافیا
رساله لرندن استنباط اولدیغنه کوره شنلک آثارندن بری اولوب فقط بیقلمش
قلعه دیوارلرینک آناری باقی ایش.

اشبو قبائل ایچنده اوچ مرتبه خلق اولوب اعلاسنه (بشی) یعنی بک اوسطنه
(اوزدن) ایاق طاقنه (طوقاو) تعبیر اولنور. فقط ابازه و ابازخده بکلک
اولمز. انلرک اعلی درجه سی اوزدن صنفندندر. چراکسه اوزدنلری اوته دنبری
خاندانلری اولان بکلرک خدمتده سپاهی طاقمی اولوب اما ابازه اوزدنلری امرا

منابه سندنده در . و هر صنف امر تزوجده کفوی کوزه دوب اشاغیسه تنزل
ایتمز حتی ابازه و ابازخ اوزدنلرندن بریسی دیگر قبائل چرا کسه دن قیز آله جق
اولسه بکلره کفو اولدیغندن انلرک قیزی آله میوب اوزدنلرندن آله بیلور .
بناءً عاییه بو صنفلر یکدیگره قارشیه رق شرف نسبلرینی محافظه ایده کیشلر در .
وامرا ایله طوقا اولولر لهجه و صفتجه یکدیگر دن متمیز درلر .



اِسْتِطْرَادْ

ناس اوچ تخمدن متشعب اولوب هر صنفی بر طاقم اوصاف مخصوصه ایله دیگرندن
تمیز اولور . صنف اول قافقاسیدر که کروی الرأس و بیضی الوجه و بورنی
اوزون و اغزی طار و صاجی سیاه یا خود قزل اولور . اشته ناسک اک کوزل
صنفی بودر که چرکس و کرچی وارمنی و هندی و عرب و قدما ی دیار بکر و عراق
و صورین و حبش و یهود و قدما ی مصرین بو صنفندر . و بو صنف کره ارضک
یک چوق یرلرینه ییلمش اولوب اهل ادب و معارف و صنایع اولور لر . و اورویا
اهالیسی دخی بو صنفندر . انجق خالص اولیوب اکثر یا دیگر صنف آتی ایله
مخلوط بولنملر در .

صنف ثانی مغولیدر که رأسی مربع و یوزی یعی ویناقلرینک اوزری چیقق
و یومری و کوزلری سیاه و کچوک و جهت و حشیه یه مائل یعنی قویروقلری اوست
طرفه طوغری مائل و بورونلری کچوک و باتق و صاجلری سیاه و جلدلری صاری
واسمر بینده اولوب شویله که طبیعی رنگلری قاجق و چالق کبی کورینور .
و صنف اولده دخی اگر چه صاری بکنزلی کیمسه لر اولور سه ده او صاریلق
قانسزلقدن و جانسزلقدن اولوب ینه صنف ایضدن معدود اولور . اما بو صنفک
صاریلنی جلدنده طبیعی بر کیتتدر . و بو صنفک کثرتی حسبیه نصف کره
شرقیه نك اک چوق یرلرینی استیعاب ایلمشدر که آسیای شمالی و بلاد چین و جزائر
هند و سند اهالیسی بو صنفندر . بو صنفک مزیت فطریه سی حکومه استعداداتاملری
خاصیتی اولوب انجق چین اهالیسی صنایعه دخی ایلروله مشلدر .

صنف ثالث زنجیدر که باشی صیق و طار ویناقلری کنش و اوزرلری چیقق
و یومری و بورنی باتق و چکه لری اوزون یعنی خرطوم کبی اغزی ایلو و چیقمش

دنیای
ادب
صنایع

ودوداقلری قالین و قیوریق و دیشلری بیاض و جلدلری طبعی قاره و صاچلری یوک کبی ایجه و سیاه و قیصه و قیورجق اولوب بوصفدن اولنلر بلاد کینه و سودان و کافور و هواتانتو کبی خط استوا آلتنده اولان یرلرده و ماداغسقار سواخلنده و بعض جزائر بحر محیطده بولنورلر . شمسک شدت حرارتی بونلرک قوای عقلیه لرینه ضعف و یردیکندن بو آنه قدر جهل و وحشت حالنده قلوب کندی حاللری اصلاحه قادر اوله مامش لر در . و بعضیلر بونلرک فطرتجه انسانیتده نقصانلری اثبات ایدر لر .

صنف اولک منشی جبل قافقاس اولوب فی الاصل چرکس و کرچی طائفه لرندن عبارت اولدیغی حالده طوائف سائر انلردن تفرع ایتمش و صنف ثانینک اصلی روسیه نک آسیا طرفنده حدود ممالکی اولان آلت طاغ نام جبلدن خروج ایلمش ایدوکی بعض کتب حکمتده مصرح ایسه ده بوراسی مثبت و مبرهن اولیوب تاریخ طبعینک بزه خبر و یردیکی یالکر ناسک ذکر اولنان اوچ سویدن اوره مش و بک چوق یرلرده صنف اول و ثانی یکدیگرله قارشمش اولسی قضیه سیدر . و بالاده بیان اولدیغی وجهله داغستان طرفلری تاتارلر ضبط و استیلا ایلمش اولدیغدن بیاغی صنف ثانی به مسکن اولمشدر . و امرای چر آکسه صنف اولدن ایسه ده طوقاولر صنف ثانیدن یعنی تاتار سویندندر .

* قبائل چر آکسه نک عقاید قدیمه سی *

ممالک شرقیه دینلان آسیا قطعه سی مشرق انوار دین اولوب خلقتیه برابر عالمک اوجهتی شرایع الهیه نک ضیاسیله منور اولدیغی و اولطرفک انسانلری آدم اوغلی صحیحا آدم ایدن اعتقاد وحدانیت الهیه ایله سائر حیواناتدن ممتاز اولدقلری وقت دنیانک جهات سائره سی ظلمت جهالت ایچره قلوب چونکه انسانک ینه صفت میزه سیندن اولوق اوزره کندوسنک خالق اولان بر معبودی ارادیندن ظلام جهل ایچره قالمش اولان قوملر بوقرا کلقده اللرینه کچن شیئی مقام ربوبیته قویوب کیمسی انهار و اشجاره و کیمسی موره و ماره طپه رق هر بری بردرلو کر یوه ضالته صابمش ایدی .

اشته قبائل چرکس و ابازه دخی سائر اقوام و حشیه کبی ارانسه بولنه بیله جک بر باطل سببه مبنی قودوش اغاجی دیدکری اغاجی معبود اتخا ایدرک اکا پرستش ایدر لر ایدی . تفصیلی بو وجهله درکه صخوم ایله صوغوجق میاننده غویه تعبیر اولنور جبالده

همیشه آغاجی جنسنندن برکییر و عجیب آغاج که برچوق آغاجلرک بریده بتوبده
 یتشمسندن حاصل اولمشدر اکا قودوش اغاجی دیرلر سنهده برکره جانب
 کوهستاندن غایت بیوک و مهیب بر بوغه کله رک باشنی قودوش اغاجنه طیابوب
 قربان اولمغه امداده اولور و اصلاً مخالفت ایتمز ایش حاضر اولان جماعت همان
 اوزرینه واروب قربان ایدرلر و باشنه و کوزینه بوزه و عرق دوکوب ای اولو
 تکریمز بوبنده لریکه اولان عنایتک حد و حسابی یوقدر دیو قلیقلرینی اللرینه الوپ
 باشی آچیق اولدقلری حالده اول آغاجه پرستش ایدرک بوغه نک اتی ودریسنی
 ینلرنده تقسیم ایدوب متشکر اولورلر و مجراً خجبابا قایغیله قورصالغه و یاخود
 برخرسزلفه کیتدکلرنده اگر غالب اولور ایسم تفنک وزره و یغموردن فنابولیه جق
 برشیئک اعلاسنی قودوشه کتوریم دیو نذر ایدوب کتوردکلرنده دالترینه
 آصارلر . بناء علیه قودوش آغاجک اوزرنده بومقوله کچوق اشیا اویزه اولوب
 قالمشدر . لکن کیمسه اله میوب زعملرنجه اگر بوشیلردن برینی سارق اله جق
 اولسه بردرلو نجات احتمالی اولیوب همان هلاک اولور دیرلر ایش .
 سائر یرلرده قودوش و کیلرری اولوب (طغالك) تعبیر اولنورکه خانهلری اوکنده
 بیکندکلرری الك کوزل و موزون بر آغاجی قودوش و کیلی ایدوب اطرافنی بر مقلق
 ایله ستر ایدرلر و تپه سنی اوت و ایپ ایله عمامه کچی باغلا یوب طغالك تسمیه ایدرلر .
 و اکدکلری ذخائری طغالكک حفظ و حراسته احاله و امانت ایدوب کندومک
 و مسافرلریک ما کولاتمزدر کچن سنه آزا اولدی کرم ایله بوسنه چوق اولسون رجا
 ایدرم دیو قلیقلرینی چیقاروب کون طوغیسی طرفه طوغری آغاج التده پرستش
 ایدرلر و برقیون یاخود کچی قربان ایدوب باشنه بوزه و عرق سرپرلر . اشته
 وقت حصاده دک بووجهله رجا و نیاز ایدوب اگر مراملری حاصل اولورسه
 طغالكه عرض تشکر ایدرلر و اگر مرام و مأموللرینک خلافی ظهور ایدر ایسه
 طغالكه افعال ایدوب نیچون بنم سوزیمی طوتمدک دیو برک و بارینی و بیخ و ستونی
 قطع و احراق ایله بر دیگر آغاجی انک یرینه نصب ایدرک تمام حرمت ایتدکدن
 صکره اشبو یکی طغالكه متوجه اولوب ای بنم یکی معبودم سنندن اول پرستش
 ایلدیکم طغالك کستا خلق ایلدیکندن نارونوره القا ایلدم و سنی کندیجه مجدداً طغالك
 ایدوب طایدن سن دخی سوزیمی دکلز ایسه ک سنی دخی احراق ایلرم دیو تنیه
 ایلکم عادات قدیمه لرندن ایش .

انجق سلاطین جنکیزیه اولادینی ارضاع و تربیه ایچون امرای چراکسه دن برینه
 ویردکلرندن بونلری المق و صکره یرلرینه کونورمک اوزره قریمه کیدوب کلدیجه

نائل شرف اسلام اولان تاتار لر ایله اختلاطلری مناسبتیه دین اسلامه میل ایتمه باشلایهرق قبائل چراکسه دن بعضیلری سنه ده برآی صائم اولمق وبعده دردنجی ایده عاشورا پیشورمک و برآی صکره طماندن کتوردککری لسان آشنا خواجهره مولود اوقومتق کبی اسلامیه تقلید ایدوب وبعضیلری دخی شاه مردان اولان داماد نبوی حضرت علی المرتضی به (پیت) نامنی ویره رک وانک ایچون سنه ده بردفعه اخوانی جمع ایله ضیافت ایدرک علویلیک یوزنده کورینوب فقطنه احکام قرآنییه واقف ایدیلر ونه ده آداب وشعائر اسلامییه عارف ایدیلر . حالبوکه قبائل وحشیه عندنده دین الهینک مبدأ ظهورنده اسکیدن یرلشمش اولان اعتقادات باطله یکی ظهور ایدن دین ایله قاریشه کلدیکندن وچراکسه دخی بو حوالده بولندیغدن تاتارلردن کوره رک ایتدککری عبادتلیری جناب حقه عرض عبودیت ورسول اگرمنه تعظیم وتحیت ایچون اولمیوب موجب فیض وبرکت اولور امیدیه ایدی .

اشته فرح علی پاشانک چراکسه ستانه مأموریتی اواننده چراکس لرک برطاقی اعتقاد قدیملی اولان پرستش شجرده دائم اولوب برطاقی دخی بویه یلان یاکلش مسلمانلقده بولندقر کبی بعضیلری دخی خرسیتیانلغه مقلد اوله رق بیضه سرخه اعتبار ایدر لر . واگ غریب اوله رق بیلمه نه عقلله (صاوصوروق) یعنی ابو جهل لعینک روح خییی ایچون برکچوک باصقلیه جق بیارلر ایش .

قبائل چراکسه بیوک قوم اولوب بالاده بیان اولندینی وجهله عربلرک دعوت دین اسلام ایله بو طرفله هجوملر نده بو قبائلک داغستان سمتده اولنلر ندن برخیلیسی مسلمان اولمشلر ایسه ده عربلرک انقراضنده بو خیز کیلوب بولرک دخی بر چوغی بویه شرک وجهالتده قالمش لردر .

فقط بولردن مصرده بردولت دخی تشکل ایلمش ومدت مدیده مصرده امرای چراکسه نک نفوذلی جاری اولمش ایکن بولر کندی وطن اصلیلرینی یاد ایله مخصوص آدملر و عالملر کوندر و بده همشهریلرینی شرف اسلام ایله مشرف ایتمه بذل مقذور ایتمالری بر امر غریبدر .

بورالره خرسیتیانلق افکارینک کیر مسنه سبب دخی جنویزولوردر که قرون وسطاده بحر سیاه ساحلنه کلوب یرلشدکلر نده خرسیتیانلق دینی اول حوالیده نشر ایتمک اسبابنه تشبث ایتمشلر ایدی . فقط دولت علیه نک ظهور واستقراری انلرک بوتشبتانه مانع اولدی .

زیرده مفصلاً بیان اولنه جنی وجهله فرح علی پاشانک ارشاد وهدایتیه قبائل

چرا كه نك بر چوغی نائل شرف اسلام اولوب حتی كندولرینه طفالك فقره سی سولندكجه محبوب اولورلردی . اما قودوش اغاچنك بولندینی غویه سمتك فتحنه وقت اولدیغندن اولحوالی حالی اوزره قالدی دیو هاشم افسدی روایت ایدر . لکن مؤخرأ دین اسلام رفته رفته اول سواحله منتشر اولغله بومقوله عقاید باطله متروك اولمشدر .

واكثریا حال وحشته بولنان اقوام غندنه خلاف عادات اوله رق بعض حکایات موجود اولوب اطفالك اوماچی یه وقره قونجولوزه اینانه رق صکره سن تمیزه یاقلاشدقه بومقوله افسانه لری کوش استهزا ایله دکلدکلری کبی انسان معنوی دینلان جمعیت بشریه نك دخی سن طفولیتی اولان مبادیء احوالنده بویله مصللر معتقدلری اولوب صکره سن تمیزلری اولان حال مدینته کیردکلرنده اساسسز برطاق شیلر اولدیغنی بیولرلر . بویله افسانه لره اعتقاد کرک بر آدمک و کرک بر خلقک درجه تریه سنی اکلامق ایچون بر میزان اولدیغندن چر کسستانده نقل و روایت اولته کلان بعض حکایات غریبه نك بومحله درج و تحریری مناسب کورلمشدر .

شویله که کوه البرزده حاجیلر قلعه سی طرفنده واقع برطاقده بر مغاره اولوب ضحاک ماری دیو دروننده بر محبوس آدم اولدیغنی روایت ایدرلر . حتی اوجوارده برقریه اولوب اهالیسندن بری صیدوشکار آرزوسيله طاغده کزراکن اول مغاره بی کوروب عجبا قیون قشله سی اوله بیلورمی دیو خلیا ایدرک ایچنه کیردکده بر مهیب صدا ایشیدوب توقف برله مغازنه کراکلوغنه کوزی آلاشدقه دقت ایله کورورکه آدم شکلنده بر عجبیه اولوب بیونی و بیلی و یاغنی زنجیرله باغلو اولدقن بشقه ایکی اللری بر برینه محکم بند اولنوب حبس اولدیغنی عین الیقین مشاهده ایتدکده اول امرده توحش ایتش ایسه ده براز توقف ایله خوفی بر مقدار زائل اولوب محبوس تماشایدرکن برادر خوف ایلمه بز وقت مرهونه منتظر و مأمورز وار بکا جامه شوی صیرینی کبی برصریق کتور شو قارشومده آصیلان قلیجی یرندن ایندیره بیلورسم بوبند وزنجیردن خلاص بولورم وسکا چوق احسانم اولور دیمکله واروب بروجه مطلوب برصریق قطع ایله محبوسه یردکده اللری باغلو ایکن صیرینی قارشوسنده اولان قلیجه اوزادوب تنزینسه سی وهر تقدیر زور وجبر ایتش ایسه ده قادر اوله مدقده نجاتمز وقتی کلامش دیه رک النده کی صیرینی چوب مسواک کبی ریزه ریزه ایتدکن صکره صیاد مرقوم قریه سنه کلوب بوفقره بی اولاد و عیالنه نقل ایتدیکندن اوچ درت کون مرورنده خسته اولمدن وفات ایلدیکنی یارانئ مشاهده ایتدکلرنده چونکه قبائل خلقی اولومدن پک زیاده

خوف و احتراز ابتد کړندن مرحومک پدری وجدی یوز سنه دن زیاده یا شامشیدی بو دخی مغاره ده کی محبوس کی کور مییدی پدری قدر یشاردی دیو فیما بعد مغاره سمته کیماک اوزره بینلرنده مقاوله و اطرافده کی قریه لر اها لیسنه اخبار ایله علی الاتفاق یکدست اولوب حدود و سنور حفر ایلمش لر . و الا ن درون سنورده هن تقد ر دلکو وزردوا ووشاق و قوندوز حیواناتی موجود و طورنا و طوی و آتقید و قوغی و یبان طاووغی و سولون کبی قوشلر پک چوق ایسه ده بینلرنده شکاری ممنوع اولدیغندن حیوانات مذ کوره کثرت اوزره امین و سالم اوله رق کز دکلری مشاهده اولنور . و چوجقلری بکا ایتهه لسانلری اوزره مغاره ده کی محبوس کلیور دیو اخافه ایدر لر و بعض کیجه لر محبوسک زنجیرلری صداسی استماع اولنور دیو بو حکایه بی روایت ابتد کړنده علی پاشانک کاتبی سالف الذکر هاشم افندی مجلسده بولمغله اینامدیغنی ایما ایتمکله در عقب طائفه تجار دن قریه مذ کوره یه تجارت ضمنده کیدوب ککش اولنلر دن یدی سکز کشی بی احضار برله سؤال اولندقدده تقریرلری یکدیگره مطابق اولمغله کیفیتی اثبات ابتدیلر . العهده علی الراوی دیو هاشم افندی روایت ایتمشدر .

بو حکایه بی فقیر دخی اولطرفی کزمش اولان بعض امرای چرا کسه دن سؤال ایتدیگمه اصل ماده بی تصدیق ابتدیلر . فقط بعض تعبیرات و تفرعاتنده فرق بولندیغندن بو باده اولان مسموعات عاجزانه دخی بر وجه آتی ذکر اولنور .

شویله که کوه البرزده بر مغاره اولوب ایچنده برمنوال محرر شکل آدمیده در زنجیر بر محبوس و قارشوسنده اصیلی بر قلیچ و ارا یمش سنه ده بر کره سیلکینوب طاعی اوله صار مارش که طاع اوزرنده کی وحوش و طیور اورکوب فرار ایلمش و محبوسک یانسه دخول ایدنلره ینابی [۱] چوق بترمی و چوجقلر مکتبه دوام ایدر می دیو سؤال ایدر و قارشوسنده کی قلیچی المق ایجون اک اول چیچک اچوبده اک صکره یمش و یرن آغاجدن [۲] بکا بر چنکل و یرک دیر ایش لکن قبائل خلقی شاید قلیچی در دست ایلدیکی حالده بر ضرر ایدر دیو خوف و احتراز ابتد کړندن و یاخود ایستدیککی آغاجی ارایوب بولمقلرندن دیگر بر جنس آغاجدن بر چنکل و یردکړنده قیزوب کتور نلرک ارقه سی صیره آتارمش دیو روایت ایدیورلر .

وینه اولطرفه سیاحت ایدنلر دن استماع اولممشدر که بو مغاره قربنده بر منبع اولوب

[۱] ینابی چرکستانده بتر بزوع اوتدر .

[۲] اک اول چیچک اچوبده اک صکره یمش و یرن قرلجی آغاجیدر .

آوجیلر آو اوردقلرنده صویه دوشوب درحال حیات تازه بولهرق اوچار وفرار
ایدرمش فقط بوصویه یا قلاشقی ایستلده کده بوره وفورتنه لر ظهور ایتمکله تقرب
وتوصل ممکن اوله مز ایتمش دیرلر . وبوکا مماثل حکایات عجبیه نقل وروایت
ایدرلر .

* چراکسه نك اخلاق وعاداتی *

سالف الذکر هاشم افدینک تحریراتندن استنباط اولندیغی اوزره قبائل آبازه
وچراکسه ذاتا عاقل ورشید وهرشینه مستعد وشجیع وبهادر وطینتلی پاک
وظاهر وسوزلرنده صادق وثابت اولوب اصلا یلان سویلمزلر ویلان یره یمین
ایتمزلر . شوپله که چرکس و ابازه و ابازخدن برکوله هر تقدیر سرکش وعاصی
اولسه تحت ضبط وربطه قویمق وکسب امنیت ایتمک ایچون یمین ویرلده کده خلافته
حرکت ایتمسی محالدره . فقط یمین ایستریلور ایکن دقت اولنهرق هر ماده یی تعداد
وتصریح ایتمک لازمدر زیرا هر قاچ ماده اوزرینه یمین ایتمش ایسه حفظ ایلر
بعده بر ماده ده مخالفت ایدوبده عتاب اولدوقده بوماده یمنسدن خارجدر دیو
تصریح ایدر ویلانی ارتکاب ایتمز .

وجهلسی غایت سخی ومهمانواز اولوب شوپله که خانه صاحبی بک ومسافری
بیاغی آدم اولسه ینه خانه صاحبی مسافرک حضورنده اوتورمیوب ایاق اوزرنده
خدمت وتابصباح او یومیوب مسلح اولهرق مسافری حفظ وحراست ایلر .
ومسافر ایچون طبیح اولنان یکندن خانه صاحبی یمز وطاووغک باشنی بدندن
آرمیه رق ذبح وطبیخ ایدوبده باشیله برابر مسافرک اوکنه قویهرق باش
وجانم یولکه فدادر مزایاسنی اشراب ایتمک عادتلرننددر . ولباسلری یکنک
اولوب فقیر وغنیلری فرق اولمز وفقیرلری غنی وغنیلری فقیر اولمز زیرا
قرداشلق ادعا سنده اولدقلرندن برینه لازم اولان نه ایسه دیکرندن طلب
ایدر اودخی لادیمیوب ویرر وبش پاره لک برشی الوبده صکره کندوسندن بش
غروشلق برشی ایستلنسه همان ویروب آز آلدم چوق ویردم دیوحسابی خاطرینه
کتورمز . واکر پکده دوچار اضطراب اولور ایسه روسیه حدودینه کچوب
اسیر وحیوان نه بولور ایسه آلور وروسیه دن اصلا قورقمازلر وغایت بهادر عد
اولنان نوغای تاتارلرینک اون نفرینی ابازه وچرکسدن بردانه سی اخذ واسیرایدر .
وچونکه میانه لرنده بر برینی دوکمک وسوکمک اولدرمک عادت اولدیغندن اخذ
ایتدکلری اسیرلری دوکیه رک وانجتمیه رک سربستیت اوزره استخدام ایدوب

ما کولات و مشروباتنه دقت و اهتمام ایدر لر . و عند لرنده سرقت و غارت عیب اولیوب یکتک عد اولنور و بونره قادر اولیانلر نظر لرنده مقبول اولماز و انساندن صایلمز . و اگر چه ایچلرنده بر جهت وحدت اولدیغندن قبائل متفرقه درلر لکن کنجلی اختیارلرینه اطاعت و قول کبی خدمت ایلر و هر قبیله حرکات حربیه ده کندی بکنه و بیوکنه اتقیاد ایدر . شوپله که هر قبیله ده اوته دنبرو حسب و نسبجه بیوک خاندانلر اولوب قبائل ایچنده مرعی الخاطر اولورلر و کندولرندن اشافی بر صنفدن قیز الوب قیز و یرمز لر و بو خاندانلر ایچنده دخی اک بیوک هر کیم ایسه قبیله نک امیری اولوب مرعی الخاطر و سوزی نافذ اولور شوپله که محله و جمعیتلری اولیوب خانه لری طاغ باشلرنده متفرق ایسه ده بر مهم ظهورنده تاتار لساننده (ایش قیریق) تعیر اولنور سس ایله بر برینه طاغدن طاغه ایصال پیام ایدرک افاده مرام ایلر و ایجابنده آز وقت ظرفنده بریره تجمع ایدوب استشاره ایله تسویه مصلحت ایدر لر . و دشمن اوزرینه کیدمک لازم کلورسه ایچلرندن برینی باشبوغ نصب ایدوب هر وجهله اکا مطیع و منقاد اولور لر لکن کیدوب کلدکلرنده ینه هر بری باشلو باشنه قالب اداره عمومیه و دائمیه جه بر رئیساری اولدیغندن بر مصلحتک نتیجه سنی قزانه مزلر . و الحاصل خدمت دولت علیه لایق عیب مخلوقلردر فقط لسانلری مخارج حروفدن مبرا و کندولری وحشی و جالی و کفر و ایمانی و خیر و شری فرق و تمیز دن بری و خالی اولوب ایچلرنده غریب و بیگانه کسه کندی کندی کرمیه رک بر قبیله نک ایچندن کچر کن ضرر لری اصابت ایتمک ایچون حدوده وارنجه اوقیله دن بر قلاوز التیق لازم کلور که (شاغری) دیر لر و شاغری خاطر لی کسه اولمیدر که هر کس سوزینی دکلیه . و بحسب المصلحه قبائل ایله الفت ایتمک و ایچلرنده کزیمک لازم کلد کده حسب و نسب ایجابندن برینه بسلمه اولمق لازم کلور . شوپله که ایکی طوب کر باس و بر مشین و سختیان و اکنه و ایپلک و طراق و یوکسوک اخذ و تدارک ایدوب و بر قلاوز بولوب اکا دخی بر طوب کر باس اعطا ایتدکن صکره مطلوبی اولان قبیله بکنک خانه سنه وارر و هدایاسنی صاحب خانه نک اهله و یرر و اگر چه خانه صاحبی خانه سنده دکل ایسه و عورتی اوکیجه زفافه کیرمش تازه قیز اولسه دخی همان خانه سنه اینوب و قارینک اوزرینه هجوم ایله ممه سنی اغزینه آلوب امر و والدینکه قوناق و سکا بسلمه اولدم دیو لسان بیلمز ایسه ترجمان واسطه سیله افاده ایتدکده قاعده اوزره عورت بسلمه یی قبول ایتدیکنی ایماء ارقه سنی صیغایوب قیامنه اذن و یرر و قوجه سی کلد کده بو نیم بسلمه مدر دیوب انی او پدیرر اودخی

قبول ایدوب ضروری ضیافت تدارک‌کننده اولور وهان ما کولات ومشروباتی احضار وکندو قیله شیله جوار اولنلری دعوت ایدرک برعید مسار ایدوبده ختامنده اودخی بونم بسلمه مدر دیو جمله سنه کوستر اندن صکره هر کس یولو یرینه طاعیلور بونلر دخی اوغل و بابا اولوب یکدیگره عرض کالای محبت ایدرلر .

بسلمه اولان بوندن صکره سر بستیت اوزره دیلیدی محله کیدوب کلکده وتجار دن ایسه مالی محافظه ایتمکده کسه یه محتاج اولیوب هر درلو خوف ومحاذیردن امین وسالم اولور وتک وتنهایولده کیدرکن بر حرامی به تصادف ایدوب مالی غضب ایتمک داعیه سنده اولورسه بن فلانک بسلمه سی یم دیو خبر ویریحک ال چکر واکر قانون قبائله رعایت ایتمیوبده مالی الور ویاخود کندینی اسیر ایلر ایسه بابانلی خبر الویده البسه ظاهره اخراج واستخلاص ایتمکدن بشقه ذکر و بیان اولنان اشیادن هر نوعنک طقوز مثل عیقل یعنی جریمه النقی رسم قدیم اولوب اگر حرامینک ویرمه قدرتی یوق ایسه کندوسنی اسیر ایدوب فروخت ایلر و چونکه قانونجه ترتب ایدن مجازاتدن فرار ایتمک دخی عادتله نجه اک زیاده محل ناموس عد اولندیغندن حرامی دخی فرار ایدمیوب نهان تسلیم اولور فقط قیزلری وار ایسه و بسلمه نک بابانلی دخی مساعده ایلرسه حرامینک یرینه ایکی قیزی بدل الموق قانونله نجه جائز اولوب بوصورته ایکی قیزی اخذ وفروخت ایدر .

اما قتل نفس ماده سی ایچلرنده پک بیوک قباحت اولغین اکا مألوف اولیوب خوف واحتراز ایدرلر . واکر قضاء ایچلرندن بریمی برینی اوروب قتل ایلسه برمنوال سابق اهالیسی اوچ مرتبه اولدینی کبی دیتلری دخی اوچ مرتبه اوله رق قطع اولنور . بک ایله طوقاوک دیتلرنده کلی فرق اولوب اوزدنلرک دیتی دخی ایکسی اورته سیدر . شویله که اوسط رتبه ده اولنلرندن بریمی قتل اولنسه دیتی یکرمی طوپ تغیر اولنور که بش طوبی قارشیدن چیقمش بش باش اسیر وبش طوبی برر اسیر بهاسنه اولوق اوزره بش رأس اسب وبش طوبی کندک برر اسیر بهاسنده اولوق اوزره بش عدد زره وباقی بش طوبی (شوشقه) یعنی قلتنج وتفنک ویای ویرملک اوزره قانون اولوب بهر حال تحصیل اولنور . اسیر حقنده قارش تعیرینک معناسی بودر که بینلرنده نقد وسکه اولدیغندن بهاتقدیری قارش حسابله در . شویله که اسیرک کوزللیکی وچر کینلیکی اعتباریله بینلرنده برقیئات اولیوب انجق قارش اعتباریله حساب کوررلر . مثلا تام اسیر اتی قارش

اولمق اوزره اعتبار اولنوب اشاغیسی ناقص عد اولنهرق بریسی دیکرینه تمام اسیر ویرمک لازم کلد کده درت قارش بوینده براسیر ویره جک اولسه اوست طرفی بر دیگر شبله تمامله مق لازم کلور . اشته چرکستاندن کلیتلو اسیر چیقیمی بومقوله سیلردن انشت ایده کلشدر . و برده (شلقه) تعیر اولنور . عادت غریبه لری وار در که اسیر ایتدکلری روسیه قزاغنی موجودلری اولان جاریه لریله چفت ایدوب دول ایدرلر . وکویا محصول عد ایلدکلری اولادلرینی اقتضا ایلدیکی صورتده فروخت ایلر . و تاتار قبائلندن (جان بویلق) تعیر اولان قبیله جاریه لردن اولان اوزا اولادلرینی دخی فروخت ایدر . و یتیم و بیگس اولان قیز و عورتلری میرزالری بونم قسمتم یعنی مال میریدر دیو ضبط ایلر . و روس قزاغیله چفت ایدوب اولادینه (طوقه) تعیریه فروخت ایدرلر . اما چرکسلر کندو اولادلرینی صائمزلر مکرکه قاریسی زنا ایده جک اولورسه اولوقت اولادلریله برابر فروخت ایدرلر . شویله که بریسی عورته و یا خود قیزینه تقرب و زنا ایلدیکی طویولورسه در حال عورتک قوجه سی قاین پدرینه و قاین والده سنه کیدوب شویله بر ماده ظهور ایتدی اولادکز حر مزاده ایتمش بن قبول ایتم مقدم عقد نکاحنده ویردیکم بهانی ویریکز و قیزیکزی آلکز دیو اخبار و افاده ایلر . والدینی دخی قبول ایتمیوب دامادلری انلردن رخصت الدقدن صکره قاری بی واندن قاج اولادی اولمش ایسه بونلر دخی بویله در یعنی پیچدر دیو جمله سنی برعربه یه تخمیل ایله اسیرچی یه کوتوروب فروخت و بهاسنی اخذ ایدر ایکن قاری بن بو آدمک عیالی ایدم بکا افترا ایلدیلر دیو فاحشه قاعده سی اوزره فریاد ایتمک عادت اولمیوب همان جرمنی اقرار و اعتراف و قانونه اتقیاد ایله بی صوت و صدا صاتیلهرق سایه وش قسمتم بنله برابر در تسلسیله متسلی اوله طورسون قوجه سی اسیرجیدن بدل الدینی مالی خانه سنه کلنجیه دک یاران و اخوانه تقسیم ایلر و برکون صکره بر قاج اختیارلر ایله زنیاره نك اولدینی محله واروب بن قاری بی شو مقصدار بدل ایله فروخت ایلدم قبائل عادی معلومدر . حقی ایسترم دیو ادعا و بر ایلچی ارسال ایدر . و قاری هر نه بدل ایله صاتلمش ایسه بر عینتی دخی زنیاره ویردکن بشقه طقوز مثانی دخی عیلق اولمق اوزره ویرمکه مجبور اولور . و اگر زنیاره نك اقتداری یوق ایسه و کیمسه دخی اعانه ایتمز ایسه کندو ابوینی انی طوتوب وگند ایله بند ایدوب اشته حقک بودر دیو حریفه تسلیم ایدرلر . اولدخی زنیاره بی آلوب چونکه بیتلرنده سوکک و فنا سوز سولمک عیب اولدیغندن دوکمه رک و سوکمه رک وانجتمیه رک و شویله ایتدک بویله ایتدک دیو تویخ ایتمیه رک اعزاز و احترام ایله

پازاره کتوروب هر قاچه چقارسه فروخت ايدر واکر زياده انفعال ايتمش ايسه اول مزادده هر نه دينلورسه مقدارك بودر معناسنى اشعار ايجون ويرر والدينى بدلى دخى همان اسيرك مواجهه سنده بولنانلره بخش ايدوب كف يد ايلر باقى حقنى دخى جاينك قيله سى اودر .

وكذلك لواطه دخى بينلرنده غايت عيب اولديغندن نادر وقوع بولور . شويله كه قيله يه يكي داخل اولمشلردن برى بويله برخبات ايدوبده برى كوره جك اولورسه همان جمله سنه سويلر وهر كس اوغلانى مسخره ايتمكه باشلايوب وناچار اوغلان عار ايدرك من بعد اول حواليده بر كوشه اختفا بوله ميوب همان ساحله اينر ورئس وملاحلردن هر كيمه تصادف ايدرسه اتى اوپوب امان بنى استانبولده ياخود مصرده فروخت ايتك اوزره كيمكه آل كنديمي سكا اسير ايتدم ديورجا ونياز ايدرك كندوسنى فروخت ايتديرر لوطينك دخى كيمسه يوزينه باقايوب وحقارت ايليوب ترك ديار ايتمكه مجبور وياخود اوغلانك قيله سى النده مقبول اولور .

اشته بوسيلردن طولايى قبائل ايجنده زنا ولواطه غايت کوچ ووخيم العاقبه اولديغندن جمله سى خوف وارتراز ايدرلر .

واكرچه فرح على پاشا زمانه دك بينلرنده صورت مشروعه ده نكاح يوق ايسه ده زوج ايله زوجه بيننده بر رابطه اتحاد اولوبده يكديكره شيرازه بند اختصاص اولوق لابد ايدوكى كندو عقل واستعداد ليله ادراك ايدرك بو خصوصه بينلرنده شروط معلومى شامل قانون نصب ايدب جمله سى اكارعايت ايله اندن خارج اولنلر زنياره عد اولنور واول قانون اوزره وبهاسيله هر مته قيز ويرلر ايدى .

نكاحلرى كيفتى بووجه دركه اوغلان قيزك خانه سنه كلهرك مكمله و بربرينى بكنوبده قبول ايتد كندنكره بركون اقربا وبارانلريله قاين پدرينك خانه سنه كلوب ديت ماده سى كى رتبه لرينه كوره معلوم المقدار طوب اوزره ايلچى واسطه سيله بهاسى قطع اولندقدنصكره دامادك دوستلرندن برى برزره وديكرى برقليج وديكرى براسب ويروب على الحساب اوله رق قاين پدرينه تسليم ايدرلر . وياقيسى داماد تدارك ايتد كده ويرمك اوزره مجلسه ختام ويروب يرلو يرينه كيدرلر . بعده داماد اراق اراق قاين پدرينك خانه سنه كلوب عيالى اوله جق قيز ايله ملاقات ومصاحبت ايلر ووالديندن خالى بروقت بولدقه قيز ايله قول وقرار ايدوب شويله كه بن سنى بويكى طوغه جق ايك مشلا اوچنچى وياخود بشنچى كيجه سى ابتدا خروس اوتد كده فلان آغاجك التدم بوله يم ديوتا كيد ايدر .

واولوقت مرهونده بهادر و فن سرقتده ماهر توانا سوار یلردن یکر می اوتوز
 قدر قفادار لیه اول آغاجک الته کلور و قیزی دخی والدیندن کیزلو اوله رق اوراده
 منتظر بولنوب سوار یلردن اک ابتدا هر قغیسی قیزی کورسه هان ترکیسنه الوب
 فرار ایلر . و کندی خانه سنه کتوروب دنیا و آخرت کریمه سی اولمش اولور .
 شویله که یدی بطنه وارنجبه ظهور ایدن اولاد لرینک بر برینه عقد نکاح اولملری
 قانون لرنجبه جائز اولماز . واکر قیزی الوبده فرار ایده جکلری ائنده قیزک باباسی
 وسائر قبیله سی آگاه اوله جق اولور لر سه در حال انلر دخی سوار اولوب طرفیندن
 آغاز جنک وجدال اولنه رق بر بیوک هنکامه قتال اولور . واکر چه مقدا باباسنک
 حسن رضاسیله قیزک بهاسی قطع اولنمش و علی الحساب اوله رق بر ازشی دخی
 ویرلمش ایسه ده کوز کوره قیزی دمامده تسلیم ایتک مغایر طبع قبائل اولدیغندن
 بویله سرقت یوللو آقا عادات جاری لرندندر . و چونکه کلین اولان قیزه اناسی
 و باباسی طرفیندن برشی ویرلمک معتاد اولدیغندن دمامد درون جبالده چوبان
 قبوله سی کبی بر محل و بر قازغان ایله بر قوفه و بر آغاج چنق تدارک ایدنجیه دک
 ایکیسی دخی بر منوال مشروح قیزی قاپان ذاتک خانه سنده مسافر اولور لر .
 واوراده بیوب ایچر لر .

فرح علی پاشادن صکره دین اسلام او حوالی به منتشر اوله رق شمعی عادت اوزره امام
 چاغروب صورت مشروعه ده عقد نکاح ایدر لر مش . لکن عادات قدیمه لرینی دخی
 بتون بتون ترک ایتما مشر در . شویله که حالا اوغلان قیزی الدقندن صکره بر دخی
 قاین پدرینک خانه سنه و اراماق و قاین پدری و قاین والده سی ایله کوریشه مامک
 و اوغلان قیزی آلدقه ابتدا بر محل مخصوصه قویوب بش اون کون صکره آکر چه
 کندی پدرینک خانه سنه کتوره بیلور ایسه ده قیز دخی قاین پدرینک و قاین
 والده سنک یاننده اوتوره میوب برابر یک یمامک عادت لری باقی ایمش .

چر کستانک آب و هواسی لطیف و فضول اربعه سی کوزل و اراضیسی منبت
 و محصولدار اولوب هر کونه سبزه حاصل اولور . فقط کرک قبائل چر اگسه و کرک تاتار
 قبیله لری سبزه بی انسان اکل ایتمز دیوب یالکر ات یلر . و هر نه اگسه بتر . حتی
 خانه لری قربنده دخان فدانی یتیشدیروب بعض اشیا ایله مبادله ایدر لر که آچه
 حسابیله قیه سی یکر می بش پاره یه کلور . انجق قبائل خلقی تبل و کاهل و طبیعتده
 عربانه مسائل اولدق لرندن کندی لرینه وفا ایده جک مقداری زراعت ایدوب
 زیاده سیله اوغرا شمزلر . و چونکه بر برینی اورمق و اولدر مک و الدامق و سوکمک
 عادت اولدیغندن بر برندن قورقزلر . و یکدیگره مداهنه ایتزلر . و یکدیگردن

چکینه جک و حجاب و احتراز ایده جک و جهله بینلرنده آداب و رسوم مدینه یوقدر .
 بناء علیه یوزبیل دخی بو حال اوزره قالسه لر مادامکه محله تشکیل اولنوبده جماعت اولیه لر
 قدیمی عادتلیخی ترک ایده مزله . اما اون بشر یکر میشر خانه بریره کتور یله رک
 محلات و جوامع و مکاتب ترتیب و انشا اولسه حسن و صفوت اعتقاد و طینتلی
 ایجابجه تحویل طبیعت ایدرک آز مدته حسن تربیه کسب ایندیریله بیلور دیو
 هاشم افندی تحریر ایتمشد .

انابه جوارنده سنامکی و رواند چینی و برنوع مقوی ثعلب اولور . و صخومه
 کله اول سواحله انواع سبزه و میوه دن بشقه چوپسین و غویه و صوجه نام
 محلرده زیتون و کستانه و غایت کوزل ختایی چای حاصل اولدقدن بشقه پک چوق
 چشمیرک دخی واردر . و چشمیر قطع چون اولحوالی به دوشن سفینه لر دینه بولش
 کبی اولور . لکن قبائلک حجابا تعیر اولنور قورصان سفینه لرندن خوف
 اولنور اما فننه آشنا اولنر او حوالی بکلرینه رهن و یروب رهن الهرق کیدوب
 سربستهجه قطع چشمیر ایدرلر . و چونکه چرکستانده طوز اولدیقدن عندلرنده
 غایت کرانقدر اولغله کیدن کیمیلر طوز کوتوروب بال و بلومی و دلکو و زردوا
 و وشاق دریلرندن برمقدارینی ترازونک برکوزینه قویوب برمثلی طوز ایله
 مبادله ایدرلر .

و چرکستانده هر نوع صید و شکار اولوب فقط وشاق صیدی قاریله مخصوص
 اولهرق برامر غریبدر . شوپله که برچتال آغاجک چتالی ارسنه برپارچه ات
 آصارلر وشاق کلوب اتی آلق ایچون صچرادقه ایغی چتاله کچرک طوتیلور .
 درحال دریسنی اوزون بویلو برادمه صویدورلر . شوپله که بونی وشاغک
 بونی قدر اولق مرعی اولان عادات غریبه لرندندر .

واولحوالیده شتاشد تلججه اولدیقدن روز قاسمده صقال براغوب روز حضرده
 تراش ایدرلر . و حالا کویا که فرض وستنی بیلمشیر ایکن دائمی و جهله ارسال
 لیه ایلمزلر دیو هاشم افندی نقل و رایت ایتمشد .

لاحقه

افلاق و بغداد حقه در

دشت قچاق طرفلرندن بحر خزر حواليسنه اينمش اولان طوائفك برى دخى
داق قومی اولوب اولطرفده اولان اثر اقتحاماری داغستان مملکتك اسمنده
قالمشدر .

بوملتك برشعبه سی دخى قچاقدن قریم چوللاری طریقیله اق صو وطورله وطونه
طرفلرینه یايلمش ورومالولرله مدت مدیده محاربه ایدرك بولندقلری ممالک راکیا
وراجیا اسملرله مشهور اولمشدر .

بولرك روما دولتی ایالاتنه مهاجمه لرینك اره سی کسپله مدیکندن قیاصره نك
اك مشهورلرندن طراجان نام ایمپراطور کیتلو عساکرله بو طوائفی زیر دست
تسخیر ایتمکه حصر اوقات و صرف اقدامات ایلنه رك ولایتلریخی دولت قویه رومایه
تابعت حالته کتوردکده اره لرینه برقاچ الای عسکر یرلشدیروب اول عساکرک
هر بلوکنه بر محلی یوردلق صورتنده تخصیص ایلمش و بولنر دخى مرور ایام ایله
اهالی به قاریشوب ایوم افلاق و بغداد و بسارابیا و بوقووینه واردل ایالتلری
سکنه سنک لسانندن دخى مستبان اولدیقی وجهله رومان قومیه داغ طاقه سی
اره سنده ایکیسی اورته سی بر قوم پیدا اوله رق رمونی اسمیله شهرت بولمشدر .

مرور دهور ایله روما ایمپراطورلغنك مقری قسطنطینییه شهرینه نقل اولندقدنصکره
برقاچ یوز سنه لر آسیانك شمالتدن اورویایه هجوم واقتمام ایدن طوائف خزر
و آوار و بلغار و انکروس یعنی مجار و سائر اترک و تاتارک پایمال غصب و خسارلری
اولوب بو ظلمت عشائر و حشیه بر طرف اولدقده قراپاق طاغلرینك اك منبع
طرفلرینه سیغمنش اولان رمونی خاکی ینه رفته رفته اوه لره اینوب ایکبوز سنه
قدر دخى مجار و بلغارلرک تحطیات و تعدیاتنه مقابله ایله مشغول اولمشلر ایدی .

مجرتک التیوز سنه طوغری مملکتك رؤسای مشهوره سندن (رادونفرو)
سالاه جنکیزیه دن باتو خان اردوسنی مضمحل ایدوب حتی اول محاربه عظیمه نك
موقفنده خان مذکورک اسمنه منسوبیتله بنا اولنمش اولان باتو شانی قصبه سی الآن
موجوددر . بو وقعه دن صکره رادونفرو طونه ایله پروت نهرلری اره لرنده
اولان بتون ممالکه و یوده یعنی حکمدار اولوب تیرغوویج شهرینی انشا ایله مقر

حکومت ایلمش و پروتله قره دکز و طورله اره سننده اولان رمونی طائفه لرینک
رئسی بولنان میخال بسارابه دخی کندویه بیعت ایتمش ایدی .

میخال نامنده رؤسادن بردیکری دخی (روموناچی) اطلاق اولنان الکاده (بانو)
یعنی سردار عنوانیله تحکم و قره یوه شهرینی بنا ایتمشدرکه الان اورالری یانات
و کوچک افلاق دیو معروف اولوب بعض نواحیدی حالا نمجه لو یندنه در .

اشته اول ایالتلرک اصول اداره و نظاماتی بورادونغرو وضع ایلمش و مملکتک
حکمدار لغنی شرط انتخاب ایله قید ایتمش اولدیغنه مبنی اندن صکره یرینه بالاده
مذکور میخال بسارابه انتخاب اولمشدر .

برمدت بونموال اوزره کیتد کدنصکره یدی یوز سنه هجریه سی خلاننده لسانلرنجه
موهبة الهیه معناسنه اولان بغداد نامنده رؤسادن بری داق ملتک ساکن
اولدینی طاغار معناسنه اولان مولداوه یعنی بغداد ولایتی خلقتی باشنه طویلابوب
دوروخوی شهرینی بنا ایدرک ایروجه حکومته باشلامشدر .

و بورؤسانک جمله سی اعمار ایتمکری بلادده خاکی وحشت و جهلدن اخراج غرضیله کلیسه
و مناسترلر بنا ایلمکرنده قسطنطینیله بطریقاریله مناسبات تامه پیدا ایتمک باشلامشدر .
افلاق حکمداری نبقوله صرب قرالنه اعانه عساکر کوندره رک انلر دخی قوصوه
یعنی کوسوه محاربه سننده سلطان مراد خدواندکارک طعمه شمشیر عدو تدمیرلری
اولدقلری مرویدر .

و بلغار قرالی سیزمان غازی احمد پاشا جنکنده مغلوب اولدینی هنکامده افلاق
ویوه ده سی بولنان میرچه دخی کندوستی بر طرفدن اوره رق سلاستره و زشتوی
و دوبریجه حوالیلرینی ضبط ایلمشدر .

اول دورده بغداد و یوه ده سی بولنان پترو میرچه نک بو وجهله ازدیاد قوتندن
توحش ایدرک ملکنی انک ید تسلطندن صیانت ایچون له قرالنه بیعت ایتمشدر .
(۷۹۵) سنه هجریه سی مارتنده میرچه زشتویدن حرکتله عساکر عثمانیه اوزرینه
هجوم ایدوب مغلوباً عودتنده مجار قرالنه تابع اولان اردل و یوه ده سی لادسلاس دخی
ارقه سندن حرکت خصمانیه ابتدار ایله ایلر و ملکه باشلادیغندن میرچه ناچار قلوب
نیکیبولیده طلب امان ایچون بیلدریم سلطان بایزیده آدملر کوندرملکله اول تاریخده
کندوسنه برقطعه برات عالیشان اصدار و ارسال بیورلمشدرکه افلاقلیلر بونک
آدینه دولت علیه ایله مملکتلرینک ارتباطنی شرط تحتنه قویان عهدنامه در دیو
زعم ایدرلر بوايسه کندولرینه بعض مساعداتی و دولت متبوعه لری طرفندن
مکلف اولدقلری بعض موادی حاوی بر فرماننامه اولوب خلاصه مائی بودرکه

عواطف عالیة ملوكانه من اقتضاسنجه مؤخرآ قوه قاهره مزله دائره انقياد و تبعيته
 كتوريلان افلاق ولايتك ينه كندی نظامتيله اداره اولمسنه و ويوده سنك اعلان
 حربيه و عقد صلحه و سياست تبعيه مآذون اولمسنه مساعده ايدرز دين محمدی بی
 قبول ایدن خرسيتيانلر صكره ممالكمزدن افلاقه كچهره تكرار تنصر ايتدكلرنده
 استردادينه اصرار اولنميه و يوه ده لر عيسوی ملتدن اولقله متره پوليد و بوياران
 معرفتيله انتخاب اولنه . اشته بو آثار عليه الطاف سلطانيه من ايجانجه سائر تبعه من
 دفترينه بو مملكتك و يوه ده سي دخی رعيه قيد اولنديغندن بهر سنه خزينه خاصه مزه
 مملكت اچقه سيله اوج بيك قزل غروش يعنى كندوسكه مزله بشيوز غروش ادا
 ايتمی مشروط اوله حرر في شهر ربيع الاول سنه ۷۹۵

ذكر اولنان بشيوز غروش ارسلانی غروش ديمك اولوب الی اچقيه و اولوقت
 يالذ التونی التمش اچقيه رايح اولديغندن مذکور بشيوز غروش بو کونکی کونده
 درت يوز اون التي يالذ التونی و کسور اچقه اولوب صاغ اچقه حسابيله يکرمی
 ايکی بيك کسور غروش ايدر . فقط اولوقت معدنياتك ندرتی جهتيله نقودك
 اشيا ايله اولان قيمت نسيه سی امر يقانك كشفندن صكره اول اقاليمده بيوك معدنلر
 اچيلوبده كليتلوزر و سيم كلديکی اوانه تطبيقه بش قاتدن زياده جه اولديغندن مبلغ
 مزبور نظر حقيقتله باقلاقدده ايام حاضرده يوز يکرمی بيك غروشك يرينی طوتار .
 ايالت افلاقت دولت عليه ارتباطی نظاماً بوصورتله قرالاشمش ايسه ده بالاده ذکر
 اولنديغی و جهله افلاقلولر بوکا براتفاق مقاوله سی نظريه باقدقلرندن ميرچه برارالق
 سلستره قلعه سی توسيعه ابتدار و بوبابده اصرار ايتمسيه اوزرينه عسکر کوندرملك
 لازم كلديکی و نيکبولی و قعه مشهوره سنده مجارلولر معيتنده افلاق عسکری بولنديغی
 و موسی چلبی بی چلبی سلطان محمد عليه خروجه تحريك ايلدکلى و کرک بلغراد
 محاصره سنده و کرک و ارنه معركة عظيمه سنده و قوصوه محاربه ثانیه سنده سلطان
 مراد ناینک دشمنلری صره سنده بولندقلری تواریخ مشهوره ده مذکوردر .
 اول ايامده يعنى سکنز يوز يکرمی سنه هجریه سنه طوغری ميرچه نك او اصر حکومتده
 سندرومی و مولتانی و رومی نامرليه معروف اولان چنکانه طائفه سی دشت قبچاق
 و قريم طرفلرندن طونه سواحلنه اينوب اکثری اوه لرده و باخصوص بکرش
 حواليسنده اتخاذ مسکن ايتدکلرندن ميرچه بولنلری تیمورجيلک و عربه جيلق کبی
 صنايعه سوق ايله اللرينی خرسزلقدن کسمکه سی ايدوب انلرک اکثریسی ايسه
 مرور دهور ايله افلاقت يرلولرينه قارشمشدر . و برازی دخی طاغلری کچهره
 اردل و آلمانیا و علی الخصوص چه يعنى بوهميا مملکتلرينه ياييلوب اوروپانك ممالک

غریبه سنه دخی اورادن کیندکرنده حالا بعض یرلرده انلره بوهمیالو دینور .
 بونلرک بر شعبه سی دخی بلخ و مازندران وارمنستان و کردستان طاغرنندن بر الشامه
 واندن مصره اینوب برمدت اوراده اکلندکندن صکره افریقانک ممالک شمالیه سنی
 طولاشه رق اسپانیایه وایتالیایه اندن کچمش اولدقلرنندن اولطر فلرده دخی بونلره
 قبطی تعبیر اولنور . یوخسه جمله سنک لسانلری بریرینه قریب و متشابه و الا آن
 هندده رومی ذیلی تعبیر اولنان لسانه مشابهدر . قبط ملتی ایسه مصرک قدیمی
 یرلوسی اولوب و جوهله بونلره مغایرو مابیندر .

بونلرک هندستاندن خروج و انتشارلرینک سببی بووجهله منقولدرکه بونلر هندده
 صنایع سفلیه ایله مشغول اوله رق طوائف سائره عنندنه مردود و مکروه
 طوتیلان طائفه نیک بر شعبه سی اولدقلری حالده تیمور اردولرینک اوکی اردی
 صره طولاشه رق اول عصرده مملکتلرنندن چیقوب بالاده مشروح اولدیفی اوزره
 طرف طرف متفرق اولوب افلاق و بغداد طرفلرینه دوشنلر اولای بیلدکلری کچی
 اجرای صنعت ایتدکدن صکره کیدرک کیملرک املاک و چفتلکاتی اراضیسندنه
 بولنشلر ایسه انلرک عبد مملوکی اتخاذا اولنوب تابو وقته قدر ابا عن جد قوللقده
 قاهره رق حالا سوری ایله اینوب صالمقدمه درلر . فقط بو قدر بیک ییلق افکار
 و عادتلرینه اختلاف عارض اولیوب او قویوب یازمه او کریمه رک و هیچ بر دینه
 تبعیت ایتیه رک هر قنئی ملکهده بولنورلر ایسه دین خصوصنده سر بسستلک
 کورمدکلری حالده ظاهرآ اورانک دین و آیینته اتباع ایله ینه کنندی بیلدکلرنندن
 شاشامقدمه درلر . بزینه صده کله لم .

افلاقلولر برمنوال مشروح بر مسلکهده طورمدقلرنده فاتح سلطان محمد خان
 حضرتلری اوزرلرینه اردو سوق ایتدکده سکز یوز التمش بش تاریخنده
 ویوهده بولنان (ولاد دراقول) مقاومت ایده میه جکئی اکلایوب یکیدن
 عرض تبعیتله بوکره سنوی اون بیک یالدر التونی جزیه تقدیمه متعهد اولمش
 و اول ایامده مولداوه ویوهده سی بغداد دخی عرض تبعیت ایلمش ایسه ده
 مملکتین ویوهده لری و لایتلرینک بتون بتون سنجاق هیئته کیروبده امر
 حکومتک اللرنندن چیقمی خوفنه دوچار اوله رق اولطر فندن دولته واقع اولان
 دشمن هجوملرنده بونلر دخی حصه دار عداوت و شقاوت اولمقدن برآن فارغ
 اولماشلردر . بناء علیه اراق اراق ترتیب جزالری ایچون فرمانلر اصدار وقوه
 عسکریه ارسال اولنوب صکره تکرار عفو و امان فرمانلری تجدید اولنه کلشدر .
 اشته بو فرمانلردن بری دخی سلطان محمد خان رابع زماننده یرلمش اولان
 امر عالی اوله رق بعده انک اوزرینه کیدلشدر .

(۹۲۳) سنه هجريه سنده واقع شهر نيسان اواسطنده سالف الذکر بغداد فوت اولدقه يرينه اوغلي استفان ويوه ده اولوب (۹۲۷) سنه سي مایسنگ او اخرنده افلاقه کيرمش اولان عسا کر عثمانیه نك مظفر يتلرني واوروپا حکمدار لرندن بالاتفاق معاونته کلکی مقاوله ایتمش اولنلرک تعویق و بطا ئلرني بالمشاهده مجدداً عرض تبعیت ایلدیکنه مکافاة طرف پادشاهیدن کندوسنه بیاض کیچه دن بیاض تویلی یکیچری اوسته سی قوقه سی الباس اولنمغله افلاق بکلری سیاه تویلی قوقه ایله ملول و محزون و حق تقدم لرني ضایع ایدرک بغداد بکلرندن دون قلوب بناء علیه بو آنه قدر بغداد بکلری مواقع رسمیه ده افلاق بکلرینه تقدم ایده گیشلردر. الحاصل افلاق ویوه ده لری کاه عرض تبعیت و کاه عصیانه جسارت ایده کلوب نهایت قانطه کوزن فاملیاسندن مشهور (شربان ووده) ویانه نك ایکنجی محاصره سنده نمچه لو و لهلو ایله بالخابره اردوی هایونک رجعتی وقوعنده بوسنه و صرپستان و بلغارستان اولکالرینک انضمامیله طونه نك قارشو یقه سنی بسبتون نمچه لویه و پروت صوبندن قریمه قدر لهلویه الیورهرک کندوسی دخی قسطنطینیته ده قیصر اولق خلیلرینی قورمش و خلیفی (برائقوانو بسارابه) دیمکله معروف اولان (قسطنطی پرادا) دخی آلمانیا ایمپراطورینه برتبعیت رسمیه اظهار ایدرک کندوی نامنه سکه ضرب ایتدیروب ملوکه مخصوص اولان مهتر خانه طاقمی و توغ کبی شیلر ترتیبیله بتون بتون استقلال طاسلامش و كذلك بغدادنه ویوه ده بولنان قاتمیرخان نسلندن دیمتری روسیه ایمپراطوری پترونک مجلوبی اوله رق انکله عقد معاهده و مملکتی انک حمایه سنه ادخال ایتمش و نهایت (۱۱۲۵) سنه هجریه سنده روسیه عسا کر یله برابر ایالتدن چیقوب فرار ایتمکه مجبور اولمش و آرتق یرو بویار لرینه امنیت و اعتماد قالماش اولدیغندن و مملکتینک تأمین رفاه و انتظامی الزم کورندیکندن در سعادتده سلطان احمد وقعه سی بر طرف اولدقندن صکره نمچه لو ایله یکیدن سفر قبولری کشاد اولتمق اوزره ایکن (۱۲۸) سنه سی خلالنده دیوان هایون ترجمانی (نیقولاکي ماوروقوردانو) افلاق ویوه ده سی وروم ماتی متحیزانندن (میخال راقوویچه) بغداد ویوه ده سی نصب اوله رق ویوه ده لقی بوا سلوب ایله یرو بویار لرندن فنارلورنه یعنی استانبولده بولنان روم ماتی متحیزاننه و بتخصیص دیوان ترجمانلقی خدمتده بولنان طاقه انتقال ایتشدرد. ویوه ده لرک فنارلوردن اولسی دولت علیه چه توسیع حقوق حکومت دیمک کبی کورنمش ایسه ده روسیه لولر بوضورتدن ده زیاده استفاده ایتشلردر. زیرا بوا شنده یکیچر یلرک اقیادسزلقی حسبیله نظام امور دولت مختل اوله رق و کلا

ورجال دولت علیه تیز تیز عزل و تبدیل اولنه کلدکرنیدن و یکیدن سرکاره کنلار
جر منفعت ضمننده و یوده لرك تبدیلرینه ابتدار ایتدکرنیدن انلردخی در سعادتده
صرف ایتمش اولدقلمری مبالغی در حال اهالی صرتندن چیقارمق ایچون مظالم
و تعدیاته تصدی ایدوب دولت علیه ایسه ظلم و تعدیلرینه واقف اولدینی آنده
تأدیبلرنده تجویز تردد بیورمدینی جهتله و یوده لرك کیمسی برسنه سورمکسزین
عزل و تبدیل و کیمسی انواع عقوبتله تأدیب و تنکیل اولنه کلدکرنینه مبنی اول
امرده کندولرینه برملجا تدارک ایلمک و کندی ملتارندن استانبولده اولان
خصما ورقبالری علیه کسب قوت ایتمک اوزره کوندن کونه اولطر فده توسع
ایتمکده اولان روسیه نفوذندن استفاده ضمننده روسیه لویه بعض خدمات خفیه
عرض ایدرلردی .

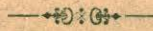
الحاصل فارلورل روسیه به مامشات ایتمکی مقتضای مصلحت اتخاذا ایدوب فقط بونی
بعضیلری صمیمی و بعضیلری ضروری بیارلردی بوصورنده و یوده لرك اتخاب
و استفاداملری خصوصنده کمال اهمیت ایله دقت ارکان دولت اولان ذواته فریضه
ذمت اولدینی حالد رشوت و ارتکاب بلاسیله بو خصوصده پک بیوک خطر و خطالر
وجوده کتورلمشدر .

مملکتین اهالیسی ایسه فارلورله بیگانه و ملتزم نظریله باقوب مظالم واقعه لرنندن
دائما شکایت ایده کلدکرنیدن بشقه بو عصرلرده مملکتینه کیدوب کلان مأمورین
و عساکر دولت علیه دخی کندولرینه زیاده جور و اذا ایلدکرنیدن اهالی مرقومه
بتون بتون یزار و مایوس اوله رق روسیه طرفه میل ایله آنی کندولرینه حامی
اتخاذا ایتشلر ایدی . والحاصل و یوده لقلرك فارلورله انتقالی مملکتک خرابیتته
بادی و اهالیسنک تنفرلرینه و نهایت دشمن قوجاغنه دوشملرینه مؤدی اولمشدر .

(۱۱۸۲) سنه سی سفرنده روسیه لو موره و ارنادولق طرفلرنده رعایایی جلب
ایتمکده و بذل زر و سیم ایله طرفدار قزاقمغه متصدی اولدینی ائنده مملکتینه راهب
هیئتده دیرمانوس نامنده بر جاسوس مأمور ایدوب مرسوم دخی متره پولید
و یسقبوس و سائر یاپاسلری اضلال و کاه روم بکلرینک ظلمندن و کاه روسیه لونک
کندولرینه اوله جق الطاف و حمایتندن بختله اغفال ایتمکله روسیه آمیرالی اورلوفک
دونخاسی آق دکر سواحله ایراث خسار ایتمکده ایکن بو طرفده دخی مملکتینک
اهالی قراسی ایاقلوب بیاغی حیدود هیئتده قصبات و چفتلکاتی احراق و افلاقه
کچمش اولان اردوی هایونک اطرافنی احاطه ایدرجه سنه خسار و مضرترلر ایراث
ایدوب متعاقباً خوتین قلعه سی روسیه یدینه کرفسار اولیجق مملکتین اهالیسی

حال فقر و فاقه و سخر تلرندن اشتکا ضمننده روسیه ایمپراطور پجھسی قترینه
عرض و محضر لر تقدیم ایتشلردر. قترینه ایسه بورالرده تکثیر نفوذ ایچون مملکتین
امورینه مداخله ایتکه تمام بویله بر بهانه ارامقده اولدیغندن دین قرنداشلی
دیدیکی مملکتین اهالیسی و علی الخصوص خفی و جلی کندوسنه هوادارلق ایدن
مفسد لر حقنده قینارجه معاهده سنه بعض فقره لر درج ایتدرمشدر .

وفی الواقع اول اوانده فنارلو بککرتک ظلم و تعدیسیله فقرا و عجزه نك خالی یان
اولوب افلاق ایالتک سنوی وارداتی یکرمی ایکی یوکه و بغدادن ایالتککی اون
درت یوکه بالغ اولمشیکن اکثر مبالغت نه صورتله صرف اولندیغی زبرده (ی)
اشارتیه درج اولنان دفتر مصارفادن مستبان اولور .



فصل ستر

❦ عربستان و حوالیسی حقنده در ❦

زبرده تحریر ایده جکمز وقایعک برچوغی عربستان جهته دائر و اوتهدنبرو مسلسل
و متصل اوله رق کلش اولان اسباب تاریخیه دن منبعث اولدیغنه منبی اول حوالینک
اجمالا احوال سابقه و لاحقه سی بیان قلمق و ذکر اولنان وقایعک باشلوجه لری
ام دنیا دینلان و حامل مواید فتن اولان مصر قاهره نك تولید ایده کلدیکی احوال
تاریخیه دن اولدیغی جهته وقایع سالفه مصریه دن بدا اولنق مناسب کورلمشدر .
واکرچه اصل عربستان جزیره العربدر . انجق ملت ممدوحه عرب جهت
و حدت اسلامیه ایله یکدل اوله رق اعلاء کلمه الله ایچون جزیره العربدن طیشارو
مجوم ایتدکلرنده مصر و شام و عراق کبی نیجه دیاری عربستان ایتشلردر . ایشه
بومملکتلره دخی لسانمزده عربستان دینلور .

* مصرک اوائل احوالی *

مصرک قدیمی یلوسی قبط ملتی اولوب حاکمارینه فرعون تسمیه اولتوردی حضرت
موسی علیه السلامک فرعونی دخی بونلردندر . انجق اندن صکره دولت قبطیه
چوق سورمیوب منقرض اولمش و اولوقدنبرو ملت قبطیه حکومت اجنبیه

تحتتہ کیروب قرنا بعد قرن اجانبیدن بر قومك حكومت قاهره سنه انقياد
ایده گلشادر در .

حضرت عمر رضی الله عنه زماننده فتح اولندقدن صکره خیلی مدت مرکز خلافتدن
بالیابه اداره اولنوب مؤخرآ مستقل دولتر ظهور ایتمشدر . بونلردن بری دخی
دولت رافضیه اولمغین بر مدت مصرده رفض مذهبی شیوع بولدقدن صکره دولت
ایوبیه ظهور ایدوب بدع رفض وتشییی احیا ایله شعائر اهل سنت وجماعتی ینه
مصرده تأسیس واحیا ایتدکدن بشقه سواحل شامیه ینه استیلا ایتمش اولان اهل
صایبی دخی قهر و تدمیر ایتمشدر .

بو دولتك مدتی دخی سکسان بر سنه اولوب مقدمه سی ملک صلاح الدین وخاتمہ سی
ملک صالحک شجر الدر نام زوجه سیدر . ومصرده الک ابتدا بر چوق کوله لر
الوبده انلردن آیروجه وباشلوجه عسکر ترتیب ایدن اشبو ملک صالحدرکه دولت
ایوبیه نك انقراضی انلرک الندن اولمشدر . شویله که ملک صالح وفات ایدوب اوغلی
توران شاه سلطان مصر اولدقده باباسنک ترتیب ایتمش اولدینی کوله من عسکرینه
اعتبار ایتدیکندن انلر دخی بوندن توحش ایدرک انی قتل ایله والده سی شجر الدر
اجلاس ایتدیلر . واوچ آی صکره انی دخی خلع ایتلریله مصرده دولت ترکیه
ظهور ایلدی .

وبرمدت بومالکدن ظهور ایدن سلاطین مصریه حکومت ایدوب التیوز ایتمش سکیز
سنه سنده ینه انلردن قلاوون نام ذات ظهور ایدرک حکومت مصری ضبطله
کندوبی ملک منصور تلقیب ایتمش ودولت قلاوونیه بی تشکیل ایدوب کیتمشدر .

اشبو دولت قلاوونیه یوز سنه بی متجاوز مصرده حکومت ایدوب او دخی ینه
بومالک فتنه سیله منقرض اولمشدر . شویله که سلاطین قلاوونیه دن ملک اشرف
عصرنده ممالک کثرت شقاوت وطغیانلرینه مبنی مصردن اخراج اولملرینی امر
ایتدکده انلر دخی اجماع وعصیان ایدرک سلطان اشرف ایله محاربه ینه قیام ایتدیلر .

لکن مغلوب ومنهزم اولملریله سلطان اشرف کیمسنی قتل وکیمسنی نفی ایتمکله
بقیه السیوفلری بعض امرایه التجا ایله مصرده قالدیلرکه بونلر اگرچه اجناس
مختلفه دن مرکب ایدی . انجق اکثری چرکس اولوب بو وقعه ده نظر واعتباردن
دوشهرک مصرده غایت محقر اولمشلر . فاما انلر دخی دولت قلاوونیه حقسنده
اضمار غیظ وکین ایدوب مترقب فرصت ایتشلر . واگرچه بویله پریشان اولدقلری
حالده شونک بونک دائره سنه صغتمشدر ایدی . لکن مغنوی متحد اوله رق
وایچارندن بعضیلری صحبت سلطانیده دخی بولنه رق وهرنصلسه برارالق فرصت

بوله رق ملك اشرفى قتل ايتمريه غايت مستنقل و محقر ايكن جمله امرادن زياده نافذ الكلم و موقر اولوب مصرك نفوذ و منافعى كندولرينه حصر ايلديلر . لكن مصرك حالى اختلال اوزره قالبو ايجلرنده بك چوق محاربه لر وقوعه كله رك نهايت برقوق چركسينك ظهوريه غوغا باصلى . شويله كه برقوق جمله يه غلبه ايدوب حل و عقد امورى در دست ايتدكن صكره ملك اشرفك اوغلى دخى خلعله سلطنتى كندوسى ضبط ايلدى .

اشته ملوك چرا كسه نك اولى اشبو برقوقدر كه يوز اوتوز سنه قدر سلطنت مصريه انك اولاد و احفادنده قرار قلوب آخر لرى اولان غورى سلطان سليم حضر تريله واقع اولان محاربه ده مقتول اولدقده دولت چرا كسه منقرض اولوب اندن صكره مصرك حكومتى خلفاى راشدين وقتنده اولدينى كې مركز خلافتدن بالنسبه اداره اولنه لكش ايسه ده ينه بومالك دواعيسى بر طرف اوليوب بوتاريخلره دكين ممالكدن ظهور ايدن امرای مصريه نك جنك وجدال لرى اكسك اولمامشدر . چونكه سلطان سليمدن صكره امرا و عساكر مصريه فقاريه و قاسميه ديوايكي فرقه اولمق عادت جاهليه و بدعت شيطانيه سي ظهور ايتديكندن مدت مديده بو ايكي فرقه يكديكرله جنك وجدال و ايقاد نأثره قتالدين خالى اولمامشدر . بونك سببي بعض مصر تاريخلرنده تحرير اولنديغنه كوره بو ايمش كه ياوز سلطان سليم حضر تلى مصرى فتح ايله امرای چرا كسه يي استيصال ايتدكن صكره بركون ديوان هايونلرنده عجباً چرا كسه دن كورمديكمز برى قالدیمی ديدكده حضور هايونده بولنان خيره بك اوت اقدام مصرده سودون بك نامنده غايت مسن برى اولوب انجق بر وقتدبرو خانه سنه چكيله رك عزلت و از و ابي اختيار ايتشدر و ذوالفقار و قاسم نامنده ايكي اوغلى دخى واردركه غايت شجيع و بهادر و جنديلكده ماهر اولوب بو بابه اقرانلرى يوقدر انلرى دخى خانه سنده حبس ايدوب خلقله اختلاطدن منع ايتشدر ديچك سلطان سليم حضر تلى والله يا خيره بك بو غايت دور انديش و دل آگاه بر آدم اولمليد ره مان زيارتنه كيدوبده نصايحي استماع ايله استفاده ايدلم ديوب طوغرى سودون بكك خانه سنه وارمشلر كورمشاركه كلام قديم تلاوت ايدوب اطرافنده بر طاقم اتباع و خدم و حشمتى دخى خدمت ايدويورلر سودون بك سلطان سليم اولديغى اكلاديني آنده در حال قيام ايدوب تلاش ايله اجراى رسم عبوديت قيدينه دوشمش سلطان سليم كندوسنه ملاطفه و التفات ايدرك امان و اطمينان ويردكن صكره حضورنده اوتوردوب عزلت و از و اسنك سببى سؤال بيوردقده سودون بك ديمش كه دولتمترك

عجب ایکی بهادر لار

اموری مختل اولدی سلطانز دخی عاقل ومدبر کلامنی دکلیوب اکثر کبار دولتی
 اعدام ایلدی و بیوکلرک منصبی ممالک صغاره توجیه ایتدی انلر دخی یوز
 بولوب فقرای رنجیده ایتمکه و مسلک فساد و اعتسافه کیتمکه باشلادیلر بو سبیدن
 فقرا و رعایا سلطانن یوز چوروب جناب حقه توجیه روی تضرع و تظلم ایلدیلر .
 بو حالاتی کور یجک البته دولتمزک من طرف الله مؤاخذه برله عدل و انتقام الهی به
 دوچار اوله جفنی جزم ایتدم و در حال عزلت ایدوب ملحوظ اولان بلیه دن
 خوفله اوغللری دخی خلقله اختلاطدن منع ایلدم دیو جواب و یرمش . بعده
 سلطان سلیم امیر مرقومک اوغللری کتوردوب فی الواقع ناصیه حالرنده آثار
 بسالت و جسارت مشاهده ایتمکه زیاده تلطیف و اکرام ایلمش و کندولرینه
 بعض عقار و واردات احسان ایتمشدر . فرداسی صحرايه چیقوب کافه امرا
 و عساکری دعوت ایتمکه امیر سودون و اوغللری دخی کلش اولدیغندن سلطان
 سلیم قاسم ایله قرنداشی ذوالفقار بنوب براز اظهار صنعت فروسیت ایتلری امر
 ایتمکن انلر دخی آنلرینه سوار اولوب اولقدر هنر کوستر مشلرکه کوزلر قاشوب
 هر کس تحسین ایتمش و خصوصیه عثمانلور بوضایعه پک زیاده تعجب ایتشار طرف
 شهریاریدن ایکسینه دخی خلعتلر کیدریلوب صورت احترام کوسترلمشدر .
 برکون صکره سلطان سلیم حضر تلیرینه بویله بر دیوان ایدوب عسکری ایکی
 فرقه ایلمش و بر فرقه سنه ذوالفقار بکی و دیگر فرقه سنه قاسم بکی رئیس ایدوب
 عثمانلوسوار یسنک اکثری ذوالفقار بک طرفنده و مصر آنلوسنک بر فرقه جسیمه سی
 قاسم بک طرفنده بولمشدر و فقاریه به بیاض و قاسمیه به قرمزی اثواب الباس ایله
 یکدیگر دن تمیز اولتوب جنک شکننده یکدیگره حمله و هجوم کوسترملری فرمان
 اولمش اولدیغندن انلر دخی خصمانه هجوم صور تلیر اظهار ایله طوزلر قالدیره رق
 و مزراقلری بر برینه طوقشدره رق جملهلر ایدوب صحیحا جنک شکننده صحرايی
 صحیفه مسطر کشیده به دوندر مشلر انحق طرفینه حرص کلوب آز قالمشکه بر بیوک
 جنک وجدال و معرکه قتال اوله یازمش بو حالده یکدیگر دن آیرلسون دیومنادیلر
 ندا ایدرک کوچ حالله بو ایکی موجه بلانی بر برندن آیره بیلمشلر لکن طرفنده
 بو حرص باقی قالوب و اند نصکره امرا و عساکر مصریه فقاریه و قاسمیه دیو ایکی
 فرقه اولوب فقاریه بیاضه و قاسمیه قرمزی به میل ایله هر بری کندو رنگنه محبت
 و دیگر رنگدن نفرت ایتمشلر و فقاریه عثمانلویه و قاسمیه مصرلویه میال اولمشلر
 و بو غیرت جاهلیه بینلرنده عادت لاتتغیر حکمنه کیروب ماکل و ملا بسده هر طرف
 کندو رنگنه رعایتله فقاریه نک یراقلری بیاض و قاسمیه نک یراقلری قرمزی

اولوق ملترزم بولمیش و بو تفرقه سببیه نیجه جانلر تلف و نیجه کیمسه لر سهام بلایه هدف اولوب کیتمشدر .

چونکه مناصب مصریه بوایکی فرقه بیننده تقسیم اولوب مثلاً امیرالحاج فقاریه دن و دفتردار قاسمیه دن و متفرقه باشی فقاریه دن و چاوشلر کتخداسی قاسمیه دن اولوردی لکن بعضاً یکدیگره تغلب و تحکم داعیه سیله بینلرنده عظیم جنک و قتال وقوعه کلوردی .

بیک یوز قرق ایکی سنه سنه قدر و قتلری بو کشمکشله کچوب تاریخ مذکورده که سلطان احمدک خلعی سنه سیدر مصرده بو ایکی فرقه بیننده بیوک محاربه لر وقوعه کلهرک نهایت فقاریه طرفی غلبه ایدوب قاسمیه نی استیصال ایلدیلر اولوقت قاسمیه نك اکثری مقتول و معدوم اولوب بقیه السیوفلرینک کیمسی روم و شامه فرار و التجا و کیمسی دخی صعید ایچلرنده اختفا ایتمشلدر .

فقاریه بو وجهله امارت مصریه نی مستقلاً و منحصرأ ضبط ایتمشلر ایسه ده اندن صکره کندولری دخی بشقه نام و اوهام ایله متفرق اوله رق یکدیگره له جنک و جداله قیام ایلدیلر . چونکه فقاریه لك نامیله اتحاد و اتفاقلری قاسمیه یه مقابله بر غیرت جاهلیه اثری اولوب قاسمیه نك اضمحلالیله کندولرن دن دخی بو جهت و حدتک حکمی زائل اولدیغندن اندن صکره داعیه نفوذ و استقلال بالطبع انلری دخی فرقه فرقه بولوب بر بر یله قتال و جداله مباشرت ایلمشلدر . حتی مشهور راغب پاشا مصر والیسی ایکن بونلرک اصلاحنه سعی و اشتغال ایتدیکی حالده باش ایده میوب یوز اتمش بر سنه سنه انی دخی و الیلکدن عزل و تنزیل ایتمشلر ایدی . یوزسکسان سنه لرینه قدر حال بومنوال اوزره جاری اولوب امرای مصریه یکدیگری قتل و اعدام ایتکدن خالی اولماشلدر . او ائنه ده امرادن بولوت قبان دیومشور اولان علی بک خصمانه غلبه ایله مناصب مصریه نی کندو طرفدارلرینه حصر ایلمش و ممالکندن مشهور ابو الذهب محمد بکک ایله بک چوق خصمانی اعدام ایدرک اقطار مصریه ده کسب استقلال ایتمشدر . شویله که زیاده مملوکلر اشترا ایدوب و هر بریخی تربیه ایله یتشدیروب امرأ سلکنه ادخال ایلمش و خزینه داری اولان بیوک اسماعیل بک امارت توجیه ایتدکه مرقوم ابو الذهبی انک یرینه خزینه دار نصب ایدوب محمد بک ایسه غایت بهادر و مدبر اولدیغندن چوق یکمکسزین اکا دخی امارت و یروب بالجمله امرایه تقدیم ایتمش ایدی ابو الذهب تسمیه اولمسنک وجهی دخی بودر که قلعه ده امارت خلعتی کیدکن صکره بخشش اوله رق اطرافه بتون التون طاغتمش و سوقاقده دخی فقاریه التون نثار ایتمش

اوله یغندن و ذات اسمیح و سخی بر ذات اولوب دایم بویه التون تصدق و احسان ایتمکدن
 خالی اولدیغندن ابوالذهب دیو معروف اولمشدر . و هر خصوصده طالعی یاور
 اولوب بر معرکه ده مغلوبیت کور مامشدر . بناءً علیه انظار عمومیه ده شانلو
 کوردیکندن بشقه علی بکک عندنده دخی غایت مقبل و مقبول اولمشیدی .
 مشهور جزار احمد پاشا دخی بو ائنده امرای مصریه نیک سر آمدانندن اولوب علی
 بک بک مهم امورینی ابوالذهب ایله اکا کوردیرر و انلرک ایله خلافتده اولنلری
 اعدام ایتدیرر ایدی . حتی امرای مصریه دن حسن بک بر حیات اولدجه علی بک اتمام
 داعیه استقلال ایده میه جکئی جزم ایتدیکنه منی انی دخی ابوالذهبله جزاره قتل
 ایتدیرمشیدی . فقط امرای اچنده علی بکک صاقینه جئی بر صالح بک قالوب انکله
 دخی یکدیگره غدر و اهانت ایتمک اوزره بینلرنده عهد و پیمان و عقد ایمان
 اولدیغندن اندن دخی تحصیل اطمینان ایتمشیدی لکن نفوذ و اداره ده صالح بک
 کندویه بالطبع شریک اولدیغندن انک دخی ازاله سیله بتون بتون کسب استقلال
 و استبداد داعیه سنه دوشوب جزار ایسه امرانک جسور و بهادری اولدیغندن
 ابوالذهبله برابر صالح بکک ایشی بتورملرینی امر ایتدکده جزارک صالح بکه قدم
 عبودیتی اولوق حسیله بوندن امتناع ایتمکین علی بکک جزار حقنده اولان محبتی مبدل
 عداوت اوله رق جزار مصر دن فرار ایتمکک مجبور اولمشدر . بونک بعض مرتبه
 تفصیلی بیلمک ایچون بوجه آتی جزارک ترجمه اوائل احواله مبادرت اولنور .

* جزارک اوائل حالی *

جزار احمد پاشا بوسنوی الاصلدر . اون سکر یاشنده ایکن در سعاده کله رک بر بر
 اولوق مناسبیله حکیم اوغلی علی پاشا دائره سنه کلوب کیدرمش (۱۱۶۹)
 سنه سنده علی پاشا مصر والیسی اولدقده اودخی برابر کیدوب بر مدت
 دائره سنده مستخدم اولدقن صکره امرای مصریه دن سالف الذکر صالح بکه
 انتساب ایله برابر حجه کیدوب گلش و کندوسی اگرچه مالکدن دکل ایسه ده
 روم ایلینک اک شجیع و بهادر لری اولان بوشناق طائفه سندن اوله رق ذاتا جسور
 و جری اولدقن بشقه جندیلک فننده دخی کسب مهارت ایتمکله صالح بک
 کندوسندن حظ ایدوب زیاده رعایت ایلمش و ممالک مصریه اتوابی کیدروب
 بوشناق احمد دیو معروف اولمش ایدی بر مدت صکره امران عبدالله بکه
 انتساب ایدوب او ائنده عبدالله بک بچیره ده اولان هنادی عربانی اوزرینه

حرکت ایندکده بوشناق احمد دخی برابر کیتمش لکن عبدالله بك جنکده
مقتول اولغله بوشناق احمد ذوالفقار کاشف طرفدن بحیره ده برقریه به مسلم نصب
اولمش ایدی . بناء علیه هنادی عربانی کوزه دوب بولدیغی قتل واعدام
ایدرمش . حتی کبارندن درت دانه سنی قتل ایله اشته افدیتمک انتقامیدر دیو
رؤس مقطوعه لرینی مصره ارسال ایلدکده قصاب معناسنه اولان جزار ایله
تلقیب اولوب جزار احمد دیو مشهور اولمش وعلی بك کندوسنک بوشهرتی
استماع ایله مصره جلب ایدوب والی نصب ایلمش ایش .

اصطلاح لرجه والی تعمیر مصرک امور ضبطیه مأموری دیمک اولوب بومأموریتده
بولان کیمسه کیجه کوندوز شهر ایچنده طولاشه رق ادبسنک ایدنلری حبس
وتادیب ایتمک ودوتمک انک وطفیه مأموریتیدر .

جزارک بوبانده اولان سعی وخدمتی دخی علی بکک نظرنده قرین قبول اولغین
کندوسنه امارت توجیه ایله صاحب سنجاق ایدرک احمد بك الجزار دیمکه باشلامش
وبوصورتله جزار امرای مصریه نك سرآمدانندن معدود اولمش ایدی .

والحاصل جزار اوستوره صنعتی اعمال سیف معرفته تحویل ایله امرای مصریه
ایچنده کسب تمیز ایتمکین علی بك مهمام امورینی ابوالذهبله اکا احاله ایدرک
ازالهه رقیبا ورفع شرکا قصدیه بعض امرای انلره قتل واعدام ایترمشیدی .

برمنوال سابق صالح بکک اعدامی دخی انلره احاله ایندکده جزار صالح بکک
کندی حقنده اولان حق نان ونمکنه رعایه اکا سوء قصدیده میه جکئی بیان ایله
اعتذار ایندکده علی بك لاقردی بی دکشدروب حیاک الله یا جزار مراسم سنی

تجربه وامتحان ایدی اشته صداقتک شمعی عندمده ثابت اولدی دیش ایشه ده
جزاره امنیت کلیوب علی بکک یانندن چیقدقندن صکره صالح بکک قوناغنه
کیدرک خفیه واقع حالی افاده ایلدکده صالح بك استبعاد ایدوب علی بك قرنداشم

ایله بدایت حالده یونیمزده معقود ومستحکم اولان عهد و مواسیقه نظراً
حقمده سوء قصد ایله جکئی هیچ عقم کسمز دیش علی بك ایسه فرداسی صالح
بکک قوناغنه کلوب اثنای مصاحبتده ابوالذهب ایله جزاری سنک حقنده نصل

تجربه ایتم نقل ایله میمی دیهرک و یوز بیسک دره دن صوتوره رک بن نصل
بونلری تجربه ایتم ایسه سز دخی آدملر کزی بنم حقمده تجربه ایتملسکز دیو
واقع حالی بر بشقه رنگه قویوب صالح بکی ایناندرمش واندن صکره ابوالذهبی

چاغروب ارتق بزه لازم اولان صالح بك ایله جزارک ایشلرینی بتورمکدر
دیهرک قتل واعداملرینی اکا حواله ایلمش اولدیغندن ابوالذهب وقت فرصته

مترقب اولدینی حالده برکون فرصت دوشوروب برتقریبله سل سیف ایدرک صالح بکی قتل ایتدکده صالح بکک ممالکی تارومار اولمشلر لکن بووقعهده جزار دخی برابر بولنوب کندوسنک فرط جسارت وجرأته نظرأ هرکسدن اول طاورانسی ملحوظ ایکن بوباده بی طرف طوردیغندن ناشی علی بکک بعض طرفدارلری کندویه تقاضا ایلمشلر . بواننده ابوالذهب سیفنی چیقاروب سیرلر ایکن جزاره کتورسکه قلیجنی باقیم بنم قلیجم کیمیدر دیوب انحق بوندن مرام خفیسى برتقریبله جزارک قلیجنی الوبده انی دخی اعدام ایتمک اولدیغنی جزار درک وحس ایتمکله برادر بنم قلیجم دشمن یوزینه چیقار دیو بوزلوب برطرفه چکلدکده ابوالذهب کوله رک لطیفهیه بولشدرمش ایسهده جزارک امنیتی مسلوب اولغله همان اول کیجه خانه سندن چیقوب ومغربی قیاقیله اسکندریهیه عزیمت ایدوب انحق اعداسنی برایکی کون قدر اغفال ایله فراری اکلایشینجیه دک براز یول المتی ایچون سؤال ایدلره کیفسزدر جوابی ویرلمسنى اهانه توصیه ایتمش اولدیغندن فی الواقع عیالی دخی بووجهله اعلان ایدوب چند روز ظرفنده فراری اکلایشیله رق ارقه سندن آدم صالدرلمش ایسهده بومدت ظرفنده جزار اسکندریهیه وصول بولدیغنی آنده بر بکک کمی به بنمش بولندیغندن اولوقتک عادت جاریه بخریه سی اوزره کمیدن اخراج اولنه میوب درسعاده ککشیدی . بووقعه یوز سکسان ایکی تاریخنده اولوب اندنصرکه جزار پک چوق سفالتلره اناطولی ایچارندن طولاشه رق حلبه وانندن شامه کیدوب زیرده بیان اولنه جغنی وجهله اول حوالیده سرسری کشت وکذار ایده طورسون . بزکالم یته مصرک احواله .

* علی بکک انجام حالی *

برمنوال محرر صالح بک قتل اولنوب جزار دخی فرار ایتدگدنصرکه مصرده علی بکک احتراز ایده جکی برکیمسه قالمدیغندن اقطار مصریه بی کاملاً قبضه تسخیرینه الوب کیف مایشاء تصرف ایتمک وملوک چراکسه نیک تاریخلری استماع ایله انلر دخی بزله کی مملوک ایکن ملوک اولمشلر دیمکه باشلا یوب وکندوسنی برقوق زعم ایلوب اگرچه دسیسه کارلقده برقوقه معادل ایتمش فرض ایدلم اماسلطنت سنیه نیک عظم شوکت وشانی دولت قلاوونیهیه قیاس قبول ایتمدیکنی وانک کی نیجه شقاوت پیشلر دولت علیهیه عصیان ایدوب درعقب جزای سزاسن بوله کلدیکنی درک ایده میهرک مصرده دولت چراکسه بی مجدد اولمق خیال

محالنه دوشدیکي ائنده دولت علیه روسیه سفریله مشغول اولدیغندن میدانی خالی بولوب و روسیه لولر دخی کندوسنی اغفال و اضلال ایدوب بوسبیدن دولت علیه عصیان ایله مصر والیسی محمد پاشایی عزل و تنزیل و بعده تسمیم ایتمکله بونصکره درت سنه قدر مصره والی کوندریله مدی و بوخلالده کیتدکجه شقاوتی آر تیروب (۱۸۴) سنه سنده عساکر کلیه ایله ابو الذهبی و جداوی حسن بکی بالارسال اقطار حجازیه بی ضبط و استیلا ایتدیرمش و اسماعیل بکی دخی عساکر و فیره ایله شام حوالیسنگ آسخرینه کوندیرمش ایلدی .

ابو الذهب حجاز دن عودتده عساکر کلیه ترفیقیله و قوه کمله ایله (۱۸۵) سنه سنده انی دخی شام اوزرینه ارسال ایدوب اولوقت برالشامده کسب استقلال و استبداد ایتمش اولان طاهر عمرک دخی بوخصوصه موافقتله ابو الذهبه معاونت ایتسنی کندویه تحریر ایتدکده طاهر عمر عرض اقیقاد ایدرک خیلی عساکرله اوغللرینی ابو الذهب معیتنه کوندیرمش اولمغین یافه صحرا سنده ابو الذهب ایله بالملاقات شام اوزرینه حرکت ایتدکدرینه شام والیسی بولنان کورچی عثمان پاشا واقف اولدقده مقابله ایده میه جکئی جزم ایتمکین مجبورا شامی ترک ایله حمایه کلوب عسکر جمعنه اشتغال ایتشیدی . ابو الذهب و اسماعیل بک کلوب شامی ضبط ایتدکدرنده علی بک طرفندن کندولرینه تحریرات کلوب مهمات و عساکر دن هر نه ایسترلسه ارسالنده تجویز قصور اولنیه جنی بیانیله ایلرولمیرینی امر و اشعار ایلدی .

اسماعیل بک ایسه ذاتاً صادق دولت دور اندیش بر ذات اولدیغندن واحتمالکله ابو الذهبک بودرجه لرده شان و شهرت کسب ایدوبده جمله به تفوق و تحکمی دخی کندوسنی طبیعی استرقاب حالده بولندیردیغندن شامه داخل اولدقندرده ابو الذهبک ذهنی تغیر و عزمی تحویل ایتمکله باشلامشیدی شویله که دولت علیه البته بوسفر غائله سنی برطرف ایلر . اولوقت غضوبانه بزله متوجه اولدقده حال مشکل اولور . قالدیکه سلطان المسلمینه عصیان ایتمک و سوسه شیطان دیمکدر . علی بک بومسلك نامستقیمه صابوب طریقت معروفه اسلامیه بی ترک ایله مسقو امپراطور پجه سی قترینه به اتباع ایلدی . حالبوکه روسیه لولر بزم اعدای دینیز اولوب حالا هر مؤمن و موحد اولنله انلر ایله محاربه ایتمک فرض اولمشدر . طاهر عمرک طاقتنه سن نه بقارسین انلر جباره و غرّه کروهیدر . اوغلی شیخ علی طاهری کورمیور میسین حضور سعادتکرده دخی ترک ادب ایدوب و کستا خانه ولا ابالیانه اوتوروب شانکره شایان اوله جق و جهله احترام قیدنده

بولنیور . آدمیری دخی فسق و فحور دن خالی اولیور لر کبی نصایح حقه ایله
ابوالذهبك ذهني تحویل ایتمیدی . حتی بو انشاده شامه داخل اولان صره
امینی ایله کورشدکر ندی ایکسی دخی دولت علیه عاصی اولیوب انحق مجبورا
دیار شامه کلدکرینی و طور میوب کیده جکلرینی افاده وانك واسطه سیله دولت علیه
تبلیغ حال ایتدکر ی مرویدر . عسا کر مصریه دخی یوریلوب آرزوی وطن
ایله عودت تمناسنده ایکن علی بکدن کلان تحریرات مذکور ه ایجابجه بوندن
صکره دخی مدت مدیده دیار غربتده کز مک لازم کله جکنی مطالعه برله فتور
کتور مشر ایدی .

بو حالده ابوالذهب امرا و ضابطانی جمع ایدوب علی بکدن کلش اولان تحریرات
مائبی جمله سنه تفهیم ایله افندیزک مرامی اولنجیه دک بزم دیار غربتده کشت
و کذار ایتکلکمزدن عبارت اوله یور . بزایسه فریضه ذمتیزی ادا ایلدک دار
و دیار مزه عودته مأذون اولمیدق بو بایده سز نه دیر سکر کبی مصره جان اتحق
آرزوسنده اولان امرانک حرص و خواهش عودت لرینی تهییج ایدیه جک تعیرات ایله
افاده حال ایتدکده ابوالذهب دن عودت سوزینی ایشیدیکجک جمله سی جان و کولکلن
آرزوی وطن ایله امر سز کدر دیو هر وجهله ابوالذهب امرینه عرض انقیاد
ایتملیله هان ابوالذهب بالجمله عسا کر مصریه بی استصحاب ایدوب مصره عودت
ایتمش و عثمان پاشا دخی کلوب بالسهوله شامه داخل اولمش و چونکه بنوشه بادن
یکرمی درت سنه دنبرو جبل لبنان امیری اولان امیر منصور شیخوختدن ناشی
بو انشاده کندو اختیار یله حکومتی برادر زاده سی امیر یوسف ترک و فراغ ایتمش
اولد یغندن امیر یوسف دخی شامه کله رک عثمان پاشا ایله ملاقات ایتدکده عثمان پاشا
زیاده التفات و احترام ایدرک جبل حکومتی کندوسنه مقرر قیلمش ایدی .

علی بک ایسه ابوالذهب ایلر ولیوبده توسیع ممالک ایتسی املنده ایکن بویله علی الغضله
عودتدن تعجب ایدرک استعلام کیفیت ایتدکده ابوالذهب طاهر عمر اوغلرینک
طور و مشاور ندن و عسکر لرینک سوء حر کنلر ندن شکایت ایتکله علی بک دلکیر
اولوب در حال طاهر عمری تکدیر سیاقنده بر مکتوب تحریر ایلدی . طاهر عمره
مکتوبک وصولنده بونک اصلی یوقدر و ابوالذهب شامه مالک اولوب خواص
و عوام انک سطوتندن دوچار دهشت اولمشیکن بلا سبب عودت ایتمشدر دیو
جوابنامه تحریر ایتدکدن بشقه شفاها دخی افاده حال ایتک ایچون اوغلی شیخ
عثمانی مصره کوندر مشیدی . بوندن طولانی علی بک ایله ابوالذهب بیننده باطنی
برودت ظهوره کله رک علی بک ابوالذهبی قتل ایتکی تصمیم ایتمیدی . ابوالذهب

ایسه ذاتاً انظار انامده مقبول و طرفداری چوق اولدقدن بشقه بوکره جمعیتی تکثیر و طرفدار لرینی توفیر ایدوب شوپله که تماماً خلق کندویه مائل و علی بکدن متفر اولمشیدی . بو حالده علی بک بر کیجه ابوالذهبی قتل ایچون عساکرله قوتناغنی احاطه ایتدیرمش ایسهده ابوالذهب بر طرفدن فرار ایله صعید ایچنه طوغری عزیمت ایتدکده بر طاقم امرادخی کندوسنه رفاقت ایتدکدن بشقه قاسمیہ بقایاسندن و علی بکک طرفدایتمش اولدینی کیمسه لردن خیلی عساکر جمع اولوب قوت بولدی . بوندن طولایی علی بک تلاشه دوشوب اسماعیل بکی باشبوغ نصب ایدرک اردو ایله ابوالذهب اوزرینه کوندرمش ایسهده اسماعیل بک صعید طرفلرینه تقرب ایتدکده ابوالذهب ایله اتحاد ایدوب بر لکده مصر اوزرینه حرکت ایتدکری علی بکک مسموعی اولیجق اکرچه تکرار عسکر جمعنه ایتدار ایتمش ایسهده ابوالذهبک جمعیتنه مقابله ممکن اولدیغندن علی بک شیخ عثمانی دخی برابر اولوب همان عکویه فرار ایلدی . ابوالذهب دخی کلوب مصری ضبط ایله وقوع حالی دولت علیه یه تحریر ایدوب بوخبر (۱۸۶) سنه سی اوائلنده شمنیده اردوی هایونه وصول بولدقده بک زیاده موجب ممنونیت اولمشیدی .

اندن صکره علی بک بر الشامده عسکر تدارک ایله ینه مصری ضبط ایتمک داعیه سنده اولوب بومقصد ایچون روسیه نک اق ذکرده کی دونماسنی دخی عکله طرفه جلب ایتمشیدی . و (۱۸۷) سنه سنده طاهر عمرک اوغللرینی بالاستصحاب عساکر و فیره ایله مصر اوزرینه حرکت ایتمکله ابوالذهب دخی قوه کافیه ایله مصردن چیقوب صالحیه ده تلاق فریقین وقوعنده ابوالذهب طرفی غالب و مظفر اولوب علی بک دخی مجروحاً طوتمغین ابوالذهبک یاننه کتورلدکده افندیسی اولمق حسیلله کندوسنه رعایت و احترام و یازده سنه تیمار ایچون اطبا دخی تعیین ایتدکدن صکره تسمیم ایتمکله علی بک مقدا مصر والیسی محمد پاشایه ایتدیکنک مجازاتی کورمشدر .

اندن صکره ابوالذهب بتون بتون اقطار مصریه یه مالک اولوب دولت علیه یه عرض انقیاد و حرمین مقنناتی محللرینه ایصال وارسالیه خزینه سنی ارسال ایتمکله نظر دولت علیه ده دخی مقبول اولمش ایدی . بونک اوزرینه خلیل پاشا مصر والیسی اولوب و کیدوب عادت قدیمه اوزره مصرده جالس مسند حکومت اولمش ایسهده التده برشی اولیوب نفوذ و استقلال کاملاً ابوالذهب التده ایدی .

بو حالده خطه مصریه سکونت اوزره اولوب هر کس بورفاه و آسایشدن ممنون و مستبشر اولمشیدی . حالبوکه ام دنیا مشیمه استعدادیه سنده نیجه موالید فتن

بسلطنته ایدوکی وقایع آتیه دن معلوم اولور . لکن بووقوعات مصریه دخی
برالشام وقایعیه مخلوط اولدیغندن اول امرده اول حوائیک اجمالاً بیان احوالی
مناسب کورلمشدر .

* جبل لبنانک کیفیت اداره ماضیه وحاضره سی وحکامنک اصول *

* ورسوم قدیمه سی واهالیسنک مقدار واقسامی *

برالشام دینلان صیدا ایالتی متعدد سنجاقلره منقسم اولوب اشته جبل لبنان
بوایالت داخنده اولدیغی حالده متعدد مقاطعه لره یعنی نواحی وقضالره تقسیم
اولتور وهرمقاطعه نیجه قصبات وقرائی شاملدر . وهرمقاطعه یه برخاندان متصرف
اولوب جمله سی امیر جبل اولان برحاکم عمومینک زیر حکمنده بولتورلردی .
بو حاکم عمومی معن اوغلاری خاندانندن اولوب انلرک انقراضندن صکره بنو شهاب
ظهور ایدرک جبل لبنان حکومتنی ضبط ایتمشلردر . شویله که امیر فخرالدین
معینک برادر زاده سی ومعن اوغلرینک خاتمه سی اولان امیر احمدک وقتانندن
حکام وادی تیم اولان بنوشهابدن برینک زیرنکاخنده برقیزی قالوب اندن تولدایدن
امیر حیدر بن موسی جبل دروز حکومتته وارث اولمشدر . بو کیفیت بیک یوز
اون یدی تاریخنده وقوعبولمشدر . مدت مدیده جبل مذکورده حکومت ایدن
امرای شهابیه نک جداعلاسی اشته بو امیر حیدردر . انک یدنده یمیه فرقه سی
مضمحل اولمشدر . شویله که اوتهدنبرو جبل اهالیسی قیسیه ویمیه دیو ایکی فرقه
اولوب بینلرنده عداوت شدیدله اولدیغندن منازعه وجدال و محاربه وقتالندن خالی
اولزلردی . بنوشهابدن امیر حیدر بن موسانک امارتنده بو ایکی فرقه بیننده
عین داره محاربه سی دیو مشهور اولان ملحمه وقوعبولوب یمیه طرفی مغلوب
ومضمحل اولغله حکومت جبل منحصرأ قیسیه انه کچدی . وامیر حیدر حکومت
جبلده کسب نفوذ واستقلال ایتمش اولدی . لکن صکره بنی جنبلاط یعنی جان پولاد
اوغلاری ایله بنی العماد بیننده برمنازعه ظهور ایدوب اهالی جبلدن بعضیلری بولنره
وبعضیلری انلره میل ایتلرله ینه بلاد جبل ایکی فرقه اولدی . بری جنبلاطیه درکه
بنی جنبلاد احبابیدر . ودیکری یزبکیه اولوب بنی العماد احبابیدر که جداعلاری
اولان یزبکه نسبت اولتورلر . بو ایکی فرقه بیننده دخی عداوت مستحکم ومستمر
اولوب ینه جبل اهالیسی جنک وجدالندن خالی اوله مدیله . فقط مشایخ نکدیه

بویاده بی طرف قالب ایجابنه کوره ایستدکلی طرفه ماشات ایتمکده بولندیلر .
بوحالده ینه جمله سی حاکم جبل اولان امیر شهبانی به انقیاد ایده کلمشدر .

مومی الیه امیر حیدر بیگ یوز قرق تاریخنده وفات ایتمکله یرینه اوغلی امیرالمحم
کچوب انجق زماننده مقاطعات متصرفلی اطاعتدن روگردان اوله رق وفاتنه قدر
جنگ وجدال آسک اولماش واکرچه جمله سنه غلبه ایتمش ایسه ده زماننده اهالی
مستریح اوله مامشدر . وفاتنده یرینه برادری امیر منصور کچوب بیکرمی درت
سنه جبده نفوذ تام ایله حکومت ایتمکدن صکره اختیارلغنه بناءً حکومتدن استعفا
ایتمکده یرینه برادر زاده سی امیر یوسف بن الامیرالمحم حاکم جبل اولمشدر .

وفی الاصل جبل حکومتی جبل شوف سنجاغندن عبارت اوله رق یدی مقاطعه بی
حاوی ایدیکه شوف و مناصف و عرقوب و جرد و متن و شجار و غرب مقاطعه لیدی .
وشوف ایکی قسمه منقسم اولوب شوف سویجانی و شوف خطی دینور . و کذا
عرقوب ایله غرب دخی اعلی و ادنی دیو ایکیشر قسمه منقسم اولورلر . و لبنان
بوجنگ ذروه سنه علم اولوب مؤخرأ مجموع جبله اطلاق اولمشدر .

بومقاطعاتک هر برنده برر خاندان اولوب شویله که شوفده بنو جنبلاط و مناصفه
بنو ابی نکد و عرقوب اعلاده بنو العبد و عرقوب ادانده بنو العماد و جرد ده بنو
عبدالمک و متده بنو الممع و غرب اعلاده بنو تلحوق و غرب ادانده بنو رسلان
ساکن اوله رق هر بری کندی مقاطعه سنه متصرف اولور . و فقط بی ابی النکد
شجاره دخی حکم ایدرلر ایدی .

بوخاندانلرک کافه سی درزی اولوب بویله لری استیلا ایتمش اولدقلرندن بلاد
دروز و جبل درزی دینلمشدر . فقط بنو الممع صکره لری تنصر ایلمشدر .
وبولردن بعضیلری امرا و بعضیلری مشایخ اولوب امرانک درجه سی مشایخن
اعلادرکه کرک معاملاتده و کرک تحریر اتده رسوم و القاب احترامیه جه بربرندن
فرق و تقاوتلری واردر . و بنوشهابدن صکره امرانک اعلی درجه سی بنو
ابی الممع اولوب بعده بی رسلاندر . و سائر مشایخن فقط امرا ایله مشایخ اره سنده
بنومزهر توسط ایدرکه انلره مقدمین دینلوب مراسمه امرانک الت طرفنده و مشایخ
اوست طرفنده بولتورلر . امرا و مشایخن بری حاکم جبل ایله ملاقات ایده جنگ اولدقده
رسوم قدیمه لری بووجهله درکه اگر امیرک کندی خاندانندن یعنی بنو شهابدن
ایسه او طه قپوسندن ایچرو کیردیکی انده حاکم هان یرندن قیام ایله بساطندن
اینر اودخی کلوب سلام ویرر . و خاتمک اوموزینی اوپر . واکر سائر امرا
یاخود مشایخن ایسه سلام ویرمدکجه قیام ایتمز . و سلام ویردکدن صکره قیام

ایدوب انجق اکر بنی ابی الم معدن ایسه حاکمک بازوسنی واکر بنی رسلاندن ایسه
 بیلکنی واکر مقدمیندن یاخود مشایخنن ایسه آوجنک باش برماغی طرفنی اوپر
 اما سائر ناسدن بری اولورسه بعضیسنه ال اویمکه سکر تکده قیام ایلر . وبعضیسنه
 هیچ قیام ایتمز . وبعضیسی اصلا حاکمک حضورینه کیره مزایدی .
 و بو امر او و مشایخنک جمله سنی حاکم شهابی کندی مکتوبنده اخ عزیز دیو تلقیب
 ایلر . لکن اکر امرای بنی ابی الم معدن ایسه (جناب حضرة الاخ العزيز الامیر
 فلان المکرم حفظه الله تعالی اولو مزید الاشواق لمشاهدتکم فی کل خیر و ثابیا کذا
 و کذا) دیو تحریر ایلر . و مکتوب کاغذک نصف طبقه سی اولور . واکر بنی
 رسلاندن ایسه آکا دخی بو وجهله یازار فقط کاغذک ربع طبقه یازوب انشای
 کتابنده دخی و ثابیا لفظنی اسقاط ایلر . و امضا محلنده اخ و بلکه محب محصل
 دیو تعیر ایدر . مشایخه دخی بنو رسلانه یازدینی کی یازار فقط اولندن جناب
 لفظنی اسقاط ایدر . و نصارادن قاطع متنده متمکن اولان بنو بلیله و دیر القمرده
 اولان بنی ابی شاکره و کافه جبلده بولنان بعض متحیز کیمسه لره حضرة عزیزنا
 یازوب فقط حفظه الله یرینه سالمه الله و لمشاهدتکم یرینه لرؤیاکم استعمال ایلر .
 و دیر القمر اهالیسیله کندو قرای خاصه سی اولان قریه لر اهالیسنه و سائر محللرک
 مشاهیرینه یالکز عزیزنا و سائر ناسه اعزرا المحیین دیو تحریر ایدر ایدی .
 و امر او و مشایخنن بری بر قباحث ایشلرسه حاکمک امریله حبس و ضرب و قتل
 اولنه میوب مجازاتی یالکز مال و عقاری مصادره و یاخود نفی و تغریب کی بر صورتله
 اولمق و بویله متهم ایکن حاکمک یانسه کلد کلرنده رتبه لر نجه ایجاب ایدن رسوم
 احترامیه نک کافه سنی حاکم اجرا ایتمک و بو بایده غضب یوللو یازدینی مکتوبنده
 دخی القاب و عنوانلرینه اصلا خلل کتور میوب فقط محبتله دلالت ایدن الفاظی
 ترک ایلمک و سائر وقده مکتوبی خار جندن مهر له مک عادت ایکن بویله تکدیر نامه
 یازدینی صورتده مهرینی صحیفه نک یوزینه باصمق اصول قدیمه لرندندر .
 و بو مقاطعات اصحابی کندی مقاطعه لرنده متصرف اولوب امر و نهیلرینی انفاذ
 ایدر لر . و خراج و ویر کولرینی جمع ایله بر مقدار معینی حاکمه ویر لر . و باقیسی
 کندو لرنده قالور . فقط رعایادن برینک دعواسی ظهور و اصولی وجهله صاحب
 مقاطعه یه مراجعت ایدوبده عدل اوزره فصل ایتمزسه حاکمه واروب شکایت
 ایتدکده طرف حاکمدن بر کره تحریر اولنور . وینه احقاق حق ایتموبده
 تکرار شکایت وقوع بولورسه بر مباشر تعیین وارسال اولنوب و کذا اهالی ایله
 اصحاب مقاطعات بیننده منازعه ظهورنده دخی اول امرده بر کره طرف حاکمدن

تجیرات و ثانیاً مباشر کوندریلوب مباشر اوراده اقامت ایستدیکئی مدتجه کرک کندوسنک و کرک آتک مصارفی مدعی علیه طرفندن تسویه اولندقدن بشقه خدمت مباشریه اولق اوزره بر مقدار آچه دخی آلیوریلوب . و احباب مقاطعات اگرچه حبس و ضربه مآذون اولوب انجق عظام امورک اجراسی حاکم عمومی به مفوض اولدیغندن قتل ماده سی کبی مهم موادک اجراسی حاکم طرفندن مأمور و منصوب اولان عمالک معرفتیه اولق لازم کلور که هر مقطعه ده ینه اول مقطعه احبابندن اولق شرطیه بری حاکم طرفندن مقطعه مدیر نصب اولنوب اکاعامل دینلور . و اول خاندانک سائر رجالی دخی اهالی سائر کبی انک زیر حکم و اداره سنده بولنور . و فقط دیرالقمر و ملحقائی اولان قرای خاصه ده حاکمک حکمی طوغریدن طوغری به جاری اولوب ایستدیکئی عزل و نصب ایلر ایدی .

اشته جبل حکومتی قدیمی اشبو مقاطعات سبعة بی حاوی اولان شوف سنجاغندن عبارت ایدی . انجق وقت وقت بوکاپک چوق مقطعه لر علاوه اولنش و برارالق بعضیلری ینه آیرلشیدی . چونکه جبل مذکور برطاقم جبال متسلسله دن عبارت اولوب بعض قطعهری برارالق صیدا یا خود شام و الیرلی طرفلرندن اداره اولنش و برارالق دخی اداره جبل تحتنده بولنمشدر .

امرای شهابیه وقتنده داخل حکومت جبل اولوب قلمش اولان مقطعه لر جانب غریبده اقلیم خروب و اقلیم نفاق و اقلیم جزین و جانب قبلیده جبل ریحان ایله بقاع و جانب شرقیده کسروان و فتوح و بلاد جلیل و بلاد بترون و جبه المنیطره و جبه بشری و کوره و زاویه مقطعه لریدر . جانب غربی به مشایخ جنبلاطیه متصرف اولوب اما جانب قبلیده و جانب شرقیدن بلاد جلیل و بترونده طوغریدن طوغری به حاکم شهابینک حکومتی جاری اوله رق طرفندن مأمور لر نصب و ارسال ایلردی . اما کسروانده مشایخ بنو الخازن و جبه المنیطره ده مشایخ بنو حماده و کوره فوقاده بنو العازار و زاویه ده مشایخ بنو الظاهر تصرف و حکومت ایدرلردی .

لکن صکره لری جانب شرقینک بو نظامی بوزیلوب و خصوصیه بنو حماده مشایخنک مقطعه لری بتون بتون اللرندن کیدوب حاکم شهابی طرفندن اداره اولمغه باشلامشیدی .

بو مشایخک کافه سی بلاد شوف مشایخی درجه سنده اولوب فقط بنو حماده امرای لمعین درجه سنده در . و بنو العازار سائر مشایخدن بر درجه دوندر بولردن بشقه کسروانده بی جیش و بقاعده بی حیمور مشایخی وار ایسه ده بریره حکم و تصرفلری یوق ایدی . بونلرک ایچندن مشایخ بی حیمور سنی و بنو حماده شیعی

اولوب باقیسی نصارادر . وجیل بتونده اگراد ایوبیه نسبت ادعا ایدر برقوم
 اولوب وقبیلہ اصحاب ثروت و حکومت ایتمشار صکره حاللری منقلب و دیگر کون
 اولوب عوام ناسک اگ ادنی درجه سنه تنزل برله زراعت کبی ایشلرله مشغول
 بولتمشار و بعضلری تسله مجبور اولمشلردر . لکن غندلرنده حب شرف حسب
 اثری باقی اولغله عامه دن قیز الوب و یرمز لر و بریمی تسله مجبور اولسه عامه دن
 استعطاق و سؤاله تنزل ایتیموب امرا و مشایخ معتبره دن تسئل ایدر . و امارت لقبه
 زیاده حرصاری اولوب هر تقدربی وایه و محتاج قالسه لرده ینه امیر دیو چاغرلنلر سه
 جواب و یرمز لر . و امیر عنوانندن غیر ی برتعبیر ایله سلام و یرلسه سلام المنزلر .
 و بونلر حالا رأس نحاش نام قریده بولنوب طول مدت ذل و مسکنتلری حسیبله
 لقب قدیملری منسی اوله رق امراء رأس نحاش دیو مشهور اولمشلردر .

جهت غریبه ده جزین مقدمینی دخی بوقیلدن اوله رق و قبیلہ اصحاب رفعت و شان
 اولوب مؤخر آ مرتبه و منزلت لردن دوشملر یله بولندقلری قریه کندولرینه لقب
 اوله رق جزین مقدمینی دیو معروف اولمشلردر . و ذکر اولنان امرای رأس
 نحاش سنی اولوب اما بونلر شیعه نك متاوله دینلان فرقه سندن اوله رق بنی علی
 صغیره نسبت اولنورلر . بنی علی صغیر خاندانی مشایخ بنی متوالدن اولوب صیدا
 ایالتک برقطعه مستقله سی اولان بلاد بشاره اصحابی ایدیلر که زبرده بیان اولنه جنی
 و جهله انلرک خاتمانلرینی جزار احمد پاشا یاقوب بتورمشدر .

امرای شهابیه نك مقر امارت لری دیر القمر اولوب انحق کثیرا ما بیرونده دخی
 اوتورلر دی . و جبده سطوت و استقلال لری برکال اولدینی وقتلرده پک چوق
 آثار حسنه یه و خقله رفق و ملامت اوزره حسن معامله یه موفق اولدقلرندن
 ناس دخی انلره میل ایتکله یوز الی سنه یی متجاوز جبده بالاستقلال حکم
 و تصرف لری جاری اولوب فقط صیدا و الیرینه سالیانه اوله رق یوز اوتوز کیسه
 اچقه مال میری و یرر لر . و بعضا صیدا ایالتده بعض عارضلر ظهور یله شام و الیسنه
 ایفای رسم تبعیت ایدر لر ایدی . لکن داخلی اداره لرنده مستقل اولملریله و الیر
 مداخله ایده میوب حتی و الیرک خوفدن فرار و التجا ایدن لری حاکم جبل صحابت
 و صیانت ایتک اصول مرعیه لردن اولمغین و الیرلر استرداد ایده مزدی . خصوصات
 سائر لرنده دخی بو وجهله امتیاز لری و ار ایدی . و چونکه جبل حاکمی اوته دن پرو
 اولحوالیده بولنان حکام عشائرک مرجعی اولمق حسیبله اطرافده بولنان امرا
 و مشایخ کافه اشبوظائفه شهابیه سرفرو ایدوب و بیوکلردن بریمی انلره قارشو
 طور میوب اراده لرینه موافقت و خصوصیله بلاد بشاره و حاصیا و راشیا دینلان

وادی التیم و بعلبک مشایخی ایله مشایخ الفنیه حاکم جبل اولان امیر شهابی یه کمال تعظیم ایله عظیم امورده بهر حال اکا مراجعت ایده کلمشدر .

طاقه شهابیه فی الاصل اهل اسلام اولوب سلسله نسلبری اصحاب کرامه منتهی اولور . فقط صکره لری ایچلرندن بعضیلری تنصر ایلمشدر . چونکه جبل لبنان اهل اسلام ایله یهود پک آز اولوب اکثری درزی و نصارادر . و درزیلره نسبتله دخی نصارا دها زیاده ایسه ده درزیلر جبلک اک جسور و شجاع طائفه سی اوله رق اکثری مسلح اولوب وقایع خریبده اکثریامتاوله انرله دخی برابر بولنه کدیکندن و کثرت نفوسجه جبلده هر طائفه غالب اولان مارونیلرده تقریباً التیده بر مسلح چیقارسه متاوله ده درتده بر و درزیلرک ربغندن زیاده سی مسلح بولدیغندن و امرا و مشایخ اکثری درزی اولوب و اهالی جبل بیننده ایسه چندان منافرت دینه و مذهبه اولیوب اتحاد و اختلافلری عصیت اوزرینه مبتنی اولدیغندن اوتهدنبرو درزیلر طوائف سائره یه غالب کله رک جبلده نفوذ و اداره درزی خاندانلرنده قالمشیدی . فقط خرستیان پاپاسلرینک دخی خرستیانلر ایچنده معنوی نفوذلری جاری ایدی . امرای شهابیه جبلده کسب استقلال ایتک ایچون بو خاندانلرک کسر نفوذلرینه تشبث ایدوب ایچق لدی الاقتضا کثرت نفوسجه غالب اولان خرستیانلری کندولرینه معاون ایتک اوزره پاپاسلری کندو طرفلرینه جبل ایدرک بو صورتله بعضیلری دخی تنصر ایتمشدر . فقط بو حرکتلری اهالی جبل بیننده بعض مرتبه منافرت دینه افکاری براغوب بو ایسه قریب العهدده جبلک ایکی قائممقاملغه منقسم اولسنه و حکومت شهابیه نک زوال بولسنه سبب اولمغله الحاله هده جبل لبنان ایکی قائممقاملق اولوب بری درزی قائممقاملغیدرکه لوای شوف و جبل درزی دینلوب سالف الذکر مقاطعات سبعة یعنی شوف مقاطعه لر یه خروب و تفاح و جزین . مقاطعه لرندن عبارتدر . و دیگرلری نصارا قائممقاملغیدرکه لوای جیل و جبل نصاری دینلوب بلاد جیل و کسروان و فتوح و سائر مقاطعات شرقیه یی حاویدر . و اشبو ایکی سنجاقدن دخی حکومت شهابیه مرتفع اولمشدر . و بوخلالده بقاع دخی شام ایالتله الحاق اولمشدر . و دیر القمر ایکی قائممقاملقدن خارج براغیلهرق صیدا و الیسی طرفندن بر قائممقام ایله اداره اولمقده در . الحاصل جبل لبنانده مراتبه زیاده رعایت اولنه رق فقر و فاقه سببیه شرف حسب و نسلبری ضایع اولیوب و بر کیمسه کسب غنا و ثروت ایتمکله انلرجه تحصیل مرتبه ایده میوب هر کسک حیثیت و منزلت اصلیه سی محافظه اولنه کدیکی حالده امرای شهابیه جبلده کی اسکی خاندانلری امحا ایدرک توسع حقوق حکومت سوداسنه دوشوب کندو حکومت موروثه لرینی ضایع ایتمشدر .

لواء نصاراده دخی برمقدار درزی موجود ایسهده کترتلی لوای شوفده در .
 و بو قائم مقاملارک ایکسی دخی شمدی اون ایکشر مقاطعهیه تقسیم اولوب
 و مجموعنک سطحی تربعا یوز الی ساعت اولوب طقوز یوز بو قدر قصبات وقرا
 و مزارعی حاویدر . مزرعه بش التي خانه دن عبارت اولان کچوک قریه لره
 دینلور . و کافه اهالیسی ایکوز اون یدی بیک نفوسه بالغ اولوب التي بیک
 بشیوزی سنی و اونبر بیک بشیوزی متاوله دیو معروف اولان شیعی و اوتوز بیکی
 درزی و یوز یکرمی بر بیکی مارونی و قرق یدی بیکی روم و ملکی و بیک قدری
 یهودیدر . انجق بو قائم مقاملارک خارجنده و شام طرفلرنده دخی یوز اوتوز
 طقوز بیک نفوس مقداری مارونی و یکرمی سکر بیک قدر درزی و درت بیک بشیوز
 متاوله موجود اولوب بونلر دخی فی الاصل جبل لبنان اهالیسندن اولملریله کافه
 اهالیء جبل اوچیوز بو قدر بیک نفوسه بالغ اولور . و بو حساب اوزره
 مارونیلرک کافه سی ایکوز التمش بیک اولوب ایچلرندن قرق ایکی بیک مسلح
 چیقار و متاوله اون التي بیکه بالغ اولوب درت بیک مسلحلی بونلور و درزیلر
 الی سکر بیک اولوب اون یدی بیکی مسلحدرکه ربغدن زیاده سی سلاح طوتار
 دیمک اولوب بر ملتده بو قدر چوق مسلح حقیقه من .

درزیلرک اکثری چقنجی اولوب ایچلرنده اصحاب صنایع نادر بونلور . اما
 طوائف سائر اکثریا صنایع و تجارت ایله مشغول اولورلر . و درزی نسانک
 حسن و جماللری طوائف سائریه نسبتله دوندر .

جبل لبنانک جودت و لطافت آب و هواسی انکار اولنمز . اهالیسی دخی کثرت
 اوزره اغدیء متنوعه اکل ایتدکلرندن دائما وجودلری صحت اوزره در . مارونیلر
 قتولک مذهبنده اولوب هجرت نبویه دن اوچیوز طقسان سته مقدم اولحوالیده
 تلقین دین عیسوی ایتمش اولان مارون نام راهبه منسوبدرلر . ملکی دخی روم
 قتولکی دیمکدر . درزیلر ظاهرده مسلمانلق دعواسنده بونلور حالبوکه کافه
 عقاید اسلامییه و بلکه بالجمله ادیانی منکر اولملریله انلرک عادات و عقایدلری
 بوجه آتی مستقلا و مفصلا بیان اولنور .

* درزیلرک عادات و عقایدی *

درزیلرک حمیت و نخوتلری غالب و صبر و تحمللری زیاده اولوب لسانلری غشیاتدن
 حفظ ایله غضب حالنده دخی بر برینه فنا سوز سویلمزلر . و عهد و مواتیقه
 زیاده رعایت و دوست اتخاذایتدکلری کیمسه لره افراط اوزره صداقت ایدوب انلرک
 اوغورنده نفسلری خطر و تهلمکهیه القا ایتمکدن اجتناب ایلمزلر .

و کثیرا ما بین الطوائف برکونه عداوت و قوعیله و قایع عظیمه به سبب اولوب حتی غالب و مظفر اولان فرقه دیگر طرفی ترک وطن ایتمکه مجبور ایستدیکی چوقدر . بویله معرکه لرده هر فرقه بی اصدقا و طرفدار لرندن بر جماعت تصحب ایدرک یکدیگرک اوغورینه کندولرینی مهالکه القا ایدرلر . و بویله ایکی طائفه بیننده حاصل اولان صحابت عصبیه خلفا عن سلف موروث اولوب و بوکا اختلاف دین و مذهب دخی مانع اولیوب نصارا و درزیلر بیننده دخی عصبیتجه اتحاد موجود اولدینی صورتده یکدیگر حقنده ایفای لازمه تعصب و تصحب ایلرلر . فقط بویله عداوت حالنده دخی مروقی الدن بر اقیوب مجرد مردانه غلبه ایله اخذنار ایلر و غدردن اجتناب ایدرلر .

نته کم درزیلردن بری دشمنک خانه سنه اوغرایوب زوجه سنی بر ایشله مشغول بولغله اکا معاونت قیدنده ایکن قوجه سی کلد کده عاده بردوستی کبی سلام و یروب و طعام کتوروب یدر مش و عودتسنده دخی تشییع ایدوب انجق حین وداعده بزیننه اسکی حالمز اوزره یز یعنی عداوت باقیدر دیمش اولدینی مرویدر .

کذلک عرقوبده بنی غضبان ایله طائفه حسینیه بیننده عداوت اولدیغندن حسینیه غالب کلهرک بنی غضبان خانه لرنده طوره میوب اطرافه فرار ایلمش ایدی . بر مدت مرورنده بحسب التصادف حسینیه دن بری قریه دن بعید بر محله چفت سوررکن بنی غضبانن ایکی کشی ناکاه چیمه کلوب اوزرینه هجوم ایستکلرنده هان سکر دوب فرار ایدرکن ایغی دیوار اوزرینه موضوع بر بیوک طاشه طقونه رق طاش کندی اوزرینه دوشوب انی حرکتدن ایقومغله درحل ایکیس بردن صیچرایوب یانسه کلدکلری کبی بیچاره حیاندن قطع امید ایتمش انلر ایسه یتشوب طاشی قالد رمشلر . و شمدی سنی قتله بزجه بر مباحات اولمز لکن بوندن صکره کندیکی بزدن صاقن دیوب صالیورمشلر .

ویسه بو قیلدن اولمق اوزره نقل اولنورکه درزیلردن ابراهیم نکده نامنده بری کندی زوجه سی حقنده بعض مرتبه اشتباه ایتمکله استکناه حال ضمننده بر اخشام اوستی ایتم وار دیرقره کیده جکم دیو آتیه بینوب کیمش و حتی یولده برقوناغه اینوب کیجه یه دک اوراده مکث واقامتدن صکره عودت ایتمش و خانه سنه یقین بر محله اینوب آتی بر اغاچه بند ایله سسسزجه خانه سنه کلد کده قپوکلیدی اولدینی حالده ایچروده سس و سوز ایتمش اولسلیله زوجه سنه سس ایتمش ایسه ده زوجه سی قپویی آچق شویله طورسون جواب دخی ویره مامش اولدیغندن ابراهیم هان قپویی کوکسلیوب زور ایله ایچرو کیردکده چونکه مرقوم ابراهیم غایت شجیع و مهیب برکشی اولدیغندن زنیاره سیم جانله نه بیاجغنی

شاشیرمش ایکن خوفنی تسکین ایچون ائندن طوتوب سلامتله کیت ولکن بو حالی کتم ایت که اگر شیوع بولورسه قتلکه سبب اولور دیمش . و بوحالده زوجه سی دخی جانندن نا امید ایکن گویا هیچ برشی اولماش کبی اکا دخی برشی دیموب و بر بد معامله ایتوب فقط بر مدت مرورنده بر بشقه شیئی بهانه ایدرک و حقیقت حالی کیمسه یه سز دیر میه رک تطلیق ایتشدر .

بومقوله شیر درزیرک عنده آداب و ادبیات قیلندن اولوب احکام شرعیه ایچون قاضیلری واردر که معاملاتده شریعت اسلامییه اوزره حکم ایدرلر . فقط عبادات و نکاح و طلاق کبی بعض موادده کندولرینه مخصوص اصوللری واردر . کیفیت ازدواجلری بو وجهله در که بری بر قیزی المق ایستد کده ابتدا قیزک خانه سنه بر واسطه یعنی کوریجی کوندروب قیزک فاملیاسی اکر قیزی ویره جک اولورلر ایسه همان بر پارچه طاتلو کتوروب برابر یرلر که بوکا نعمانیه دینلور . و نعمانیه اکل اولندقدمه مرقوم اول قیزه نامزد اولمش اولور . بناء علیه کوریجی اورادن عودتله مرقوم زوجه خبر ویردکده اودخی کندی قومسندن براز کیمسه لری کوندروب مهر معین اوزره سند یازدقلرنده قیز انک زوجه سی اولمش اولوب هر نه وقت ایسترسه قیزی جلب و احضار ایلر . و اکر بونک اوزرینه قیز موافقت ایتیه جک اولورسه همان آنی تطلیق ایدوب دیکریله تزوج ایدر . و اکر اودخی بویله مخالفت ایدرسه آنی دخی بومنوال اوزره ترک ایدوب تا بر موافقت ایدنی بولنجه بوسایق اوزره کیدر . و عندلرنده ایکی قارینک جعی جائز اولیوب برینی تطلیق ایتدیکجه دیکرینی اله مز . و قاریلری پک جزئی شسیله بوش اولوب مثلاً قاری بریره کیتمک ایچون استیدان ایستد کده یالکنز کیت دیوبده کیت و عودت ایت دیمسه بوش اولور . و آینلرنجه مطلقه نک ردی جائز اولیوب ولو که بر بشقه سنه واروبده بوشاتمش اولسه بیله بر دخی اسکی قوجه سنه وارمهز .

بعض معاملاتده دخی شریعت اسلامییه مخالف عادتلری واردر . مثلاً اصوللرنجه بر آدم کافه اموالی اولادندن برینه وصیت ایدوبده سائرینی محروم ایده بیلور . فقط بو دخی کندو النک امکیله قرانلمش اموال اولدیغی صورتده اولوب چونکه آبا و اجدادندن انتقال ایتمش اولان مال کندو قرانجی اولماق حسیله خاندانه عائد اوله رق انده اصول و فروع مساوی اولدیغسندن ورته انی تقسیم ایتمه که مستحقدر دیرلر . و قاری پدرینک خانه سندن بر شیئه وارث اوله مامق درزی خاندانلرینک اصول قدیمه لرندن اولوب بو عادت سائر سرایت ایدرک جبلده بولنان طوائف سائر ده دخی جاری اولمشدر .

در زبیرك معتقدات باطله لری بو وجهله دركه مصرده حكومت ایدن ملوك فاطمیه دن
 حاكم بامرہ نك الوهیتته قائل اولوب اكا عبادت ایدر لر .
 حاكم بامرہ اوائل قرن خامسده ظهور ایدن منصور عیسی بن عبد العزیز
 بن عبد المعز الفاطمی دركه علم نجوم و رمل و طلسماته رغبت ایتدیکندن در زبیر
 دخی اكا اقتداء بو علومك تحصیلله مشغول اولوب علوم سائرہ ایله چندان تقید
 ایتمز لر .

و چونكه ملوك فاطمیه روافضدن اولملریله حاكم بامرہ دخی فی الاصل رافضی
 اولوب لقبی حاكم بامر الله ایدی . الوهیت دعواسی ایتمكه کندوسنی حاكم بامرہ
 دیو تلقیب ایلدی . و منبر لده بسم الله الرحمن الرحیم یرینه بسم الحاکم المحی المیت
 دیو او قسمنی خطبایه امر ایتدی . و بر طاقم شرع و عقله صیغمز و بر یرینه او یمز
 اطوار و حرکاتی نهایت کندوسنك قتلنه سبب اولوب انحق کیفیت قتلده مورخین
 اختلاف ایتملر در . اما در زبیر کویا که حاکم بامرہ بر کیجه منفرداً قصبه الحلوان
 دینلان برکه زرقایه واروب اورادن سایه عروج ایلدی دیو زعم ایدر لر .
 صحیحی بودر که حاکم بامرہ نك بیاض حاره رکوب ایله کزوب طولاشمق معتادی
 اولوب بر کون بو وجهله مصر دن خروج ایله برکه الزرقا ناحیه سنه متوجه
 اولدقده اهل اسلام دن مترصد فرصت اولان بر قاق کشی بغته اوزرینه هجوم
 و کندوسنی قتل ایله بر قویویه طرح و القا ایتملر . و اثواب لری دوکمه لری
 ایلکلی اولدینی حالده خارینك یاننده براغوب کیتملر و شهره کلوب اهل اسلامه
 منتظر اولدق لری وقعنه نك وقوعنی خبر ویرمشر اما حاکمک اتباع و معتقد لری که
 بطانیون تسمیه اولنور لر حاکمک عودتی تأخر ایلدکده ایز یله کیدوب اثواب
 و حمار نندن بشقه بر اثر کور مدکلر نندن سایه عروج ایلدی زعمنده بولنملر در .

حاکمک اک ابتدا دعواسنی تصدیق ایدن شیخ محمد در زیدر که حاکمک الوهیننی
 اعلان ایتدکده اوزرینه عوام ناس هجوم ایله قتل ایتملر در . حاکم اول امرده
 بوندن اغماض ایتمش ایسه ده بر مدت صکره قاتل لری قتل ایلمشدر . اشته درزی
 اسمی بوندن مأخوذدر . بعده حمزه بن علی ظهور ایله ناسی حاکمک عبادتنه
 دعوت واجابت ایدن لر ایله بیله مصرده کیز لوجه معبد لر پیدا ایدوب حاکم بامرہ یه
 نهانی عبادت ایتمکه مباشرت ایتملر در . در زبیر حاکمی اله اتخاذا ایتدک لری مثللو اشبو
 حمزه بن علی بی دخی انک پیغمبری مثابه سنده اعتقاد ایدر ک اکا هادی المستجبین
 و حجة القاسم دیوب زیاده احترام ایدر لر . اما محمد درزی بی سومیوب خود
 بخود ناسی دعوتیه ایتدار ایله حمزه نك اوکنه کچوبده انک منصبنی غضب ایتک

ایسته مشیدی دیو طعن ایدر لر . نته کم درز یلرک الغایه والنصیحه نام رساله لرینی مطالعه ایله معلوم اولور .

برمنوال محرر حمزه نك اتباعی حاكمك الوهیتنی اعتقاد ایله اكا عبادت و پرستش ایتمک اوزره مصرده کیزلو معبدلر یامش لر ایدی . انجق اهل اسلام غالب ومظفر اوله رق انلری مصر دن طرد و تبعید ایتمکله اقطار شامیه یه فرار ایدوب و برازی دیار حلبده واقع جبل اعلایه و برازی حورانہ نازل اولوب بعده تفرق ایدرک برمقداری وادی تيمه و برمقداری جبل شوفه کلدی لر . و کیتدیجه تکثر ایدوب شو مقداره بالغ اولدی لر که درزی دینلان طائفه اشته بونلرک انساب و ذریتیدر . بونلر ظاهر ازی اسلامده بولنور لر ایسه انبیایی انکار و کرک اهل اسلام و کرک یهود و نصار احقنده طعن و تشنیع ایدر لر . و دیانت حتمه توحید حاکم دن عبارت اوله رق ادیان سائر منسوخدر دیر لر . و عندلر نده صوم ایله صلوات یرینه صدق لسان و حفظ اخوان فرض اولوب انجق کرک صداقته و کرک صیانتہ رعایتلری کندو ملتیرینه مخصوص اولوب سائر حقنده بونلرک اجراسنی تجویز ایتمز لر و اگر چه قرآن کریمی او قور لر ایسه ده عقل و شرعه مناقض تاویلات ایله کندو معتقدات باطله لرینه کوره خاطر و خیاله کیمز معنالر و یر لر . و چونکه بعض فلاسفه یه تبعاً عالمک قدمنه ذهابله تقمیص تعبیر ایدرک تناسخه قائل اولوب جسده قیص دیر لر . و میتک حین وفاتنده روحی برمولوده انتقال ایلر دیو اعتقاد ایدوب فلان و قنده فلان ایکن فلان قابله کیرمش دیو بینلرنده برطاقم مصللر سویلر لر و هویت الهیه دخی هر عصرده بر قابله حلول ایله چوق کره بو عالمده ظهور ایدوب نهایت حاکمه تجلی ایلدی . و ظهور و بطون متحد اولدیغدن بر زمان معز و بر زمان عزیز و بر زمان حاکم اولق انک وحدانیتہ منافی اولمز دیو حاکم بامرہ دن اول پدر وجدنده دخی تجلی ایتمشدر زعمیله (کل یوم هو فی شان) آیت کریمه سنه هر عصرده بر صورتده بولنور دیو معنی و یر لر . و امام و مقتدر لری اولان حمزه دخی هر عصرده بر قابله بولنوب بر زمان مسیح حق و بر زمان سلیمان بن داود و بر زمان شعیب و فیثاغورث حکیم اولمشدر . و نبی کریم دخی اودر . و عصر محمدینک حمزه سی سلمان فارسیدر . و قرآن حقیقت حالده سلمان فارسی یه وحی اولغله انک کلامی اولوب محمد آندن اخذ ایلمشدر دیو زعم ایدر لر حتی (یا بنی اقم الصلوة و امر بالعرف و وانه عن المنکر) آیت کریمه سی لقمانک کندی اوغله خطاباً ایتدیکی وصیتنه دائر ایکن سلمانک محمد خطاییدر . و اوغل تعبیری حق تعلیمه مبنیدر دیر لر . لکن بو مقوله عقائد باطله لر ی بینلرنده اسرار

قیلندن اولوق اوزره کتمنه پک زیاده اعتنا ایدوب بیکنه یه کشف راز ایتدکلرندن
 بشقه پک زیاده امنیت و اعتمادلری اولدغجه کندو ملتیرینه بیله آچلمز لر . بناء علیه
 کندولری بی ایکی فرقه اعتبار ایدوب و بر فرقه سنه عقال و دیگرینه جهال دیوب
 بووجهله نسلرینی دخی عاقلات و جاهلات دیو ایکی قسمه تقسیم ایدر لر . وعاقله یه
 جویده و جاهله یه غیر جویده دیر لر و عقال دخی ایکی طبقه یه تقسیم اولنوب بری
 خاصه درکه حقیله موثوق و معتمد اولوب دیننه تمامله تحصیل معرفت ایتش
 اولنر در . و دیگر ی عامه درکه حقه سنه حسن ظن اولنوب بعض مرتبه دیانت
 درزیه یه کسب و قوف ایتش اولغله مجتهد مقامنده در . اما عامه جهالی کندو
 دین و آییننه اصلا معلوماتی اولیوب یالکنز درزی اسمی تحتنده بولنمقدن بشقه
 حظ و حصه لری یوقدر . و عقال هر زرده بولنسه لر عبادتکاه اولوق اوزره
 خلوتخانه لر اتخا ذ دیوب شویله که دائره ایچنده دائره لر انشا و جمعه کیجه لر نده
 هر طبقه نك طاقمی اجتماع برله طیش دائره ده جمعیت و بر مقدار مواظ و نصابحه
 دائر شیار قرائت اولندقدن صکره قوری اوزوم کبی بر پارچه طاتلو ینوب طبقه
 عامه خروج و عودت ایتدکنده صکره طبقه خاصه رجالی ایچ دائره یه دخول ایله
 قپولری قپار لر و بساط سفره بحث و محاوره یی مبسوط مصطبه شرک و الحاد
 و سر پوش سرائر دین ضلالت آیینلرین بر برینه فتح و کشاد ایدر لر . عقلاک
 برده طبقه اتقیاسی واردر که متزهین دیر لر پک صیقی ورع و عبادت اوزره
 بولنور لر . شویله که بعضیلری اولنجه تزوج ایتمز . و بعضیلر جمیع ایام حیاتنده
 ات یمیز . و بعضیلر هر کون صائم اولور . ینلرنده معروف و معتبر اولان شیخ
 حسین که جبل شوفده شیخ عقال ایدی . اصلا یمیش یمیز ایتش . فقط هر کونه
 یمیش ظهورنده ابتدا بر کره طادوب سنه آتیه یه دک بردخی اغزبینه قویمز ایتش .
 اصحابندن بعضیلر بوخصوصه کندویه اعتراض ایتدکلرنده اگر هیچ طاتمسم
 شاید که بکا کبر کلور دیو جواب و یرمش اولدینی مرویدر . و کافه عقال او ان جهلنده هر
 نقدر مسکراته مبتلا اولسه و سفهادن بولنسه سلاک عقاله داخل اولدقدن صکره مسکرات
 ایچمزلر و غشیات سویلمز لر . اکل و شر بده اسراف ایلمز لر . زیرا عندلرنده
 اسراف اخلاق موحدینه عظیم نقیصه و یرر . و حکام و امرانک مالنی حرام
 اعتقاد ایدوب حاکمک و خدمه سنک خانه لر نده اکل طعام ایتمز لر . حتی مال
 حاکمه النان بر حیوانه تحمیل ایله نقل اولنان شیئی بیله یمیز لر . و متزهین طبقه سنک
 رجالی زیاده احتیاط ایدوب عقالدن بشقه سنک خانه سنده بیوب ایچمزلر . فقط
 کافه سی تجار مالنی قنی جهندن کلور سه کلسون استحلال ایدوب بناء علیه شبهه لو
 ایتیه یی دقلرنده تجاره واروب تبدیل ایدر لر .

برمنوال مشروح درزیرك عقاید و آیینلری بینلرنده مکتوم طوتیه کلمش اولمسیله تفصیل دیانتلری نامعلوم ایکن بیک ایکوز الی برسنه سنده مصر سرعسکری بولان ابراهیم پاشا وادی التیمده انلری اوردیغی وقت عساکر مصریه درزی معبدلری نیب و غارت ایدوب خصوصیه اولوقت بنوشه ابدن حاکم جبل بولتان امیر بشیرک مصر لولر ایله برابر بولتان عسکرلری برچوق درزی کتابلری اخذ و اغتنام ایتمش اولمسیله بو کتابلر اطراف علله منتشر اولوب کافه سی عربی العبارة اولوق خسیلیه بعضیلری فرانسز و انگلیز لسانلرینه ترجمه اولمش و بولنردن اخذ ایله دیانت درزیانه دائر مؤخرًا عربی العبارة بعض رساله لر دخی تالیف قلمش ایسه ده درزیرك کتم اسرار خصوصنده اولان دقت و اعتنالیینه مبنی مراملری رموز و کنایات ایله تحریر ایلدکلرندن و اساس دیانتلری شریعت ظاهره و باطنیه بی ابطال اوزرینه مبنی اولمسیله عقاید باطله لری مباحث علم کلام ایله غلات متصوفه نك بعض مقالاتنه و اصحاب رفض و الحادك و خصوصیه غلات شیعه دن اسماعیلیه فرقه سنك تاویلاتنه اعتراض سیاقنده مبنی علی الحکایه کبی سویلدکلرندن حقیقت دیانتلری بکده اطرافیه میدانه چیقاریله مامشدر .

مذکور اسماعلیه فرقه سنك رئیس لری علی قول عبدالله بن میمون القداح و علی قول حمدان قرمط اولمغله قرامطه و قرآنک ظاهری نی انکار ایله باطنیه قائل اولمسیله باطنیه تسمیه اولمشلردر . و کذا سبعیه دخی دینلور . زیرا نطقا بالشرایع یعنی رسل یدیدر . دیرلر که آدم و نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد علیهم السلام ایله امام محمد مهدیدر . و بولنرک هر ایکسی بیننده شرایی متمم اولور یدی امام اثبات ایدرلر . و زعملرنجه هر عصرده یدی مدار اقتدا و اهتدا موجود اولوب اولکیسی غایه ادله دین اولان امام عصردر . ایکنجیسی امامک علمنی حامل اولان مجتدر . او پنجیسی مجتدرن اخذ علم ایدن کیمسه درکه ذومصه دیرلر . درنجیسی دعوتجیلرک اکبریدر که مؤمن دینکلری هوا دارلرینک درجتی ترتیب ایدر . بشنجیسی طالبیندن عهد الوبده انلری امامک جماعته ادخل ایتمه مآذون اولاندر . التنجیسی مکبدرکه مذهب لرنجه درجه سی عالی ایسه ده هنوز مآذون بالدعوه اولمیوب فقط آوجیلرک کلبری کبی دعوتجی بی طالبه دلالت ایلر . یدنجیسی دعوتجی یه تبعیت و انابتله امامک جماعته دخالت ایدن طالب منیدر .

اشته اسماعیلیه نك اساس اعتقادلری بو مقوله خرافات صرفه اولوب بونک اوزرینه برچوق تاویلات باطله بنا ایدرلر . مثلا اب دست امامه مجتدرن عبارتدر . و تیم امامک غیابنده مآذوندن اخذ انابتدر دیرلر . درزیرلر دخی بو مقوله موادی

موضوع بحث ایدرک کرک حق و کرک باطل کافه سنی چوریدوب بر ملت و بختله
بکره مز صورتله طریق شرک و ضلالتله ذاهب اولدقلرندن عقاید باطله لرینه فی الجمله
وقوف کسب ایتمک بومثللو اهل بدعتک اوهام فاسده لرینی بیلمکه متوققدر . علم
کلامه اولدقجه سابقه معارفه وانتسابم درکار اولدیفنی حالده درزیلرک دخی کرک
کندو کتابلرندن بعضیلری و کرک انلره دائر یازلمش اولان بعض رسائل مطالعه
کنار فقیرانهم اولمغله استنباط ایده بیلدیکم مرتبه اعتقاد لرینک بروجه آتی بعض
مرتبه تفصیلاتنه مبادرت اولنمق مناسب کورلمشدر .

درزیلر کندو عقاید باطله لرینی حساب جل و اشکال حروف کبی بر طاقم اوهام
و خرافات اوزرینه بنا ایده کلشدر در . مثلاً حمزه نك اصحاب و تقبا و اعوان و انصاری
(۱۶۴) اولوب صدق کله سی دخی بحساب الجمل عدد مذکوره مطابق اولدیغندن
صدق ماده سنی بویله سین ایله یازوب صادق و اسدق دیرلر . و برده اهل بیت
محمدی بی یعنی کافه اولاد و زوجات نبویه بی دال مهمله ایله حروف کذب تسمیه
ایدرلر که بحساب الجمل (۲۶) اولوب اکا خلفای راشدینک عددی علاوه ایله
حاصل اولان (۳۰) عددی صادق بحساب الجمل مطابق اولدیفنی (۹۰) عددندن
طرح اولندقدده باقی (۶۰) اولور که سین حرفنه مطابق کلور . زعملرنجه اشته
بو حساب دخی صدق صادق یازلمسنی ایجاب ایلر .

و بر منوال سابق تناسخه قائل اولوب کندولرینک اولیا اعتقاد ایلدکلی کبار
عقالدن بری فوت اولدقدده روحی چین طرفنه کیدوب اوراده برقاله حول ایدرمش
و بوسیدن ورای جبل چینده کندولرینک کویا پک چوق ویلری وار ایتمش
زعمنده بولورلر . و اشبو عالم انسدن مقدم عالم جن و عالم بن کبی بر طاقم عالم لراثبات
ایدرلر . و حاکم بامرہ دن مقدم یتیمش دور کنار ایدوب هر دور درت ملیون
طقوز یوز بیک سنه اولمغله آفرینشدن عصر حاکمه قدر او چپوز قرق اوچ ملیون
سنه کچمشدر . و حاکم دوری دور قیامتدر دیوب داخل چیندن یا جوج
و ماجوجک ظهورینه منتظر اولورلر . و یا جوج و ماجوجه احترام ایدوب دیرلر که
بو قوم کرام ایکی بچق ملیون عسکرله مکه یه کلورلر . فرداسی علی الصبح حاکم
بامرہ انلره بیت شریفک رکن یمانسدن تجلی ایلر و الله کی سیف مذهب ایله ناسی
تهدید ایدوب صکره سیفی حمزه نك الله و برز . اودخی کلب ایله خنزیری قتل
ایدوب بعده کعبه بی هدم ایله کافه جهان و ارضک حکومتی منحصر آ درزیلره اعطا
ایلر و بقیه ناس رعایا حکمنده استخدام اولورلر . شویله که او وقت ناس درت فرقه
اولوب اولکیسی موحدیندر که عقال دروز اولوب انلر سلاطین و وزرا و حکام

نیای کورلی
ذوالکعبه
۳۴۳,۰۰۰,۰۰

اولورلر . ایکنجیسی اهل ظاهر در که اهل اسلام ایله یهوددر . اوچنجیسی اهل باطندر که نساری ایله شیعهدر . دردنجیسی مرتدیندر که جهال دروزدر . وجزیه موحد عد اولنان عقال دروزدن بشقه طوائف سائره نك النرینه تمغا اورر وجزیه وضع ایدر . ودها بونک کبی حقارتلر ایلر . اما درزیلرک عقالی بر منوال مشروح اصحاب سلطنت و ثروت و یسار و جهالی سائر طوائقن زیاده و شدید عذاب و مشقتله دوچار اولورلر . زیرا انلر اهل ایمان ایکن طریق توحیده سلوک ایتماملردر دیرلر . کلب ایله خنزیردن مرادلری ناطق ایله اساسدر که صورت افاده لرینه نظرأ بونلر ایکی مظهریتدن عبارت وزعملرنجه شیطان ابلیسدن بشقه اوله رق ناطق ابلیسک و اساس شیطانک حالدر دیرلر . وناطق ابتدا آمده ظهور ایدوب صکره نوحه و صکره ابراهیمه و صکره موسایه و صکره عیسیایه و صکره محمدیه و صکره سعید بن احمد المهدی یه انتقال ایتدی دیوب اشبو مهدی بی دخی پیغمبران اولو العزم صره سنده تعداد ایدرلر . ویدیسنه دخی ناطق تعیر ایدوب بونلرک هر برینک عصرنده بر اساس اثبات ایتمایله اساس دخی بو وجهله ابتدا شیت بن آمده ظهور ایتدی که آدمک اساسدر . واندن سامه و صکره اسماعیلایه و صکره هارونه و صکره شعونه و صکره علی بن ابی طالبه و عصر سعیده قداچه انتقال ایلدی دیرلر .

وزعملرنجه ناطق صاحب شریعت ظاهره و اساس صاحب شریعت باطنه دیمک اولوب حاکم بامرہ ظهورنده ایکی شریعتی دخی نسخ ایتمکله انلرک یرینه کندوسنک توحید و عبادتی قائم اولدی دیو اعتقاد ایتمایله اصطلاحلرنجه اهل ظاهر اولان سنیلره منکر و کافر و اهل باطن اولان شیعیلره مشرک تعیر ایدرلر . بو وجهله کافه تکالیف ظاهریه و باطنیه منسوخ اولوب مثلاً اصحاب رفض و الحادک اعتقاد باطللرنجه صلات یعنی نماز حضرت علی ایله اکا محب و تابع اولنلر بیننده برصله و رابطه محبتدن عبارت اوله رق عهد مألوف دیمک اولور که بوکا واصل اولنلر شیخینک محبتدن بری اولملری لازم کلور و (ان الصلوة تنهی عن الفحشاء و المنکر) آیت کریمه سنده فحشا ایله منکر دن مراد ابو بکر ایله عمر در دیرلر . و کذا زکات تولى ایله تبریدن عبارت اولوب تولى حضرت علی یه و اولادینه محبت و تبری ابو بکر و عمر و عثمانه و انلرک متبعلری اولان سائر اصحابه بغض و عداوتدر دیرلر . اشته متاوله نك اساس اعتقادلری بو عقیده فاسده در . اما درزیلر صلات و زکات شرعیه بی انکار ایتمکلری کبی روافضک بو مقوله عقاید کاسده لرینی دخی انکار ایدوب حاکم بامرہ شریعت ظاهره و باطنیه نسخ ایتمکله صلات حقیقه کندوسنک الوهیتی تصدیق برله اکا عبادت

و تعظیمدن عبارتدر وزکات دخی ایکی معنادن یعنی ظاهر و باطندن قلبی تطهیر
ایتمک و الحاصل کافه عقاید قدیمه دن کچمکدر دیو زعم ایدرلر . حاصلی انصوص
قرآنیله یله ثابت اولان کافه تکالیف دینییه بی انکار ایستکلری مثللو اصحاب رقص
والحادک کفریات و بدعتلری و ادیان سائره بی انکار ایدرلر . و هر برندن خارج
وجهه سندن اشنع صورته برکریوه شرک و الحاده کیدرلر . نتکم نقض خفی نام
رساله لرینی مطالعه ایله معلوم اولور .

و حضرت آدمک نبی کریم اولدیغنی اعتقاد ایدرلر . انجق تناسخه قائل اولملریله
طبراقدن خلق اولدیغنی انکار ایله آدم اوچدر و اوچنک دخی سائر ناس کی اناسی
و باباسی واردر و اولکیسی آدم صفادرکه اشته نبی کریم اولان آدم بودر . و ایکنجیسی
آدم عاصی و اوچنجیسی آدم ناسی اولوب بونلر دخی آدم صفانک خلیفه لریدر .
و بونلردن بشقه اصحاب و نقباسی و دعوتجیلری اولوب اشته ملائکه کرام بونلردن
عبارتدر . و آدمه ضد اولان ابلیس اولوب شیطان دخی ابلیسک اصحابنددر دیوب
حضرت آدم حقیقده اولان آیات قرآنیه نك جمله سنه کندو اعتقاد باطللری اوزره
خاطر و خیاله کلنک معطل ویرلر و دیرلرکه آدم صفابوندن اولکی دورلرده دعوت
توحید خدمتی ایتمشیدی که اولوقت دها هنوز آدم دیوتلقیب اولنما مشیدی و ظهوری
عالم جن دورنده ایدی که انلر عدمه عبادت ایدرلردی . و اولوقت حاکم بامرهنک
بشریتی حسیله یعنی قالب بشرده بولتمسی حیثیتیه اسمی باری ایدی . اشته اهل
فرسک باری خدا تعیری بوندن مأخوذدر . و بوادمک اصل مولدی بلاد هندده
آدمینیه دینلان مدینه اولوب اسمی شطنیل و پدیرینک اسمی دانیل ایدی . و ظاهرأ
طیب اجسام اولوب حقیقده علوم توحیدیه ایله طیب ارواح ایدی . بو حالده
بلده سندن چیقوب بلادیمندن صرنه نام بلده یه کلدی . صرنه عربجه معجزه دیمکدر .
بلده مذکورده داخل اولدقده اهالیسنی مشرک کورمکله انلری توحید باری یه
دعوت ایلدی انلرک دخی برفرقه سی اجابت ایدرک موحد اولوب و برفرقه سی
مشرک قالب اولب مملکت ایکی فرقه اولغله شطنیل حکیم موحدینه (بینوا عن المشرکین)
یعنی مشرکیندن باین و ایراغ اولک دید یکنه و انلر دخی امرینه امتثالاً مشرکیندن
تباعد ایتملریله بوایکی فرقه بیننده بینونت ظهوره کلدیکنه مبنی کندولرینه بن دینلرک
بن دوری ظهور ایلدی و جن عالمنده ابلیس دخی ناسی توحید باری یه دعوت
ایدوب کندو اسمی حارث و باباسنک اسمی ترماح ایدی . و فی الاصل اصفهانلی
اولوب اودخی صرنه بلده سنده ساکن اولوردی . و قتا که باری شطنیل حکیمی
بروجه مشروح دعوت توحید مأ موریتیه میدانه چیقاردیسه ملائکه یه یعنی توحید

روح اولوب ایله الله

باری دعوتجاریتہ خطاب ایدوب شطنیلہ سجدہ یعنی سرفرو واطاعت ایتملرینی
امر ایلدی انلر دخی بو امره امتثال ایله شطنیک اصحاب وارکان معیتی و حدود
و نقبای دعوتی اولدیله . الا اصفهانلی حارث بن ترماع کندوسنک خدمت
دعوتده قدمندن بختله بی نار خالصدن یعنی صرف علم حقایقه نور دعوتدن خالق
ایلدک و شطنیلی تراب مثابه سنده اولان مشاوره دن خلق ایلدک یعنی اصحاب و اتباعیله
مذاکره دن میدانه چیقاردک دیوب استکبار و امره امثالدن ابا و استنکاف ایتمکندن
عین جنت مثابه سنده اولان دائره دعوتدن اخراج و جمله حدود وارکان توحیددن
اسقاط اولندی . اما شطنیل بو وجهله حدود وارکان و نقبای ترتیب و تکمیل
ایله دعوت توحیده مبادرت ایتمکندن کندوسنه آدم دینلدی که ارکان دعوتک
امامی دیمکدر . و چونکه بودعوته اجابت ایدن مستجیبین آدمله تبشیر اولدقلرندن
بشر تسمیه اولدیله . وانلرک توحیدی قبول ایتملریله آدم دخی امر دینده
انلرک باباسی اولمش اولدیغندن ابوالبشر دینلدی . و زوجہ سی حوی دخی
مؤمنینی لبن علم حقیقی ایله ارضاع و تربیه ایلدیکندن ام البشر اولدی . و آدم
اصحاب وارکانی اولان دعوتجاریتہ اطرافه نشرایله امر دعوته مباشرت ایتمکندن
اصفهانلی حارث انک ضدیتنه قیام ایتمکله ابلیس دینلوب بو صورتله مملکت ایکی فرقه
اولق لازم کلدی . و آدم کندی اتباعنک ابلیسدن وانک قومی اولان جندن
تبری ایتملرینی امر ایتمکله انلر دخی بر برینه ملاقی اولدقلرنده (احرر و حزبه)
یعنی ابلیسی وانک قومی ترک ایدوب انلردن تبعادیت دیرلر ایدی . بو جهتله
صرنه بلده سنه حجر تسمیه اولمشدر . و آدمک شریعتی صرف شریعت لطفه
توحیدیه اولوب اندن صکره پک چوق شرایع تکلیفیه ظهور ایتمشدر . و نهایت
بو عصرک آدمی اولان حمزه بن احمد الصفا ظهور ایلدی که انک شریعتی دخی
بو وجهله ساده دعوت توحیددن عبارت اولغله (کما بدأنا اول خلق نعیده) مفادنجہ
امر دعوت اسکی حاله عودت ایتمش اولدی . اشته آدم صفا اشبو شطنیلدر که
بر منوال محرر دعوتله مأمور اولدقلده کندوسنک اصحاب و نقبای اون ایکی
اولوب جمله سی انک حدود شریعتی و ملائکه دعوتی ایدیلر . بونلرک
برنجیسی بصره لی اخنوخ و ایکنجیسی سر منا بلده سنندن شرح نام ذات
ایدی که شیت تسمیه اولمشدر . و ایکسی دخی بو آدمک خلیفه لریدر . اما ایکنجی
آدم که قرآنده (عسی ربه) دیو مذکوردر . اشته بو اخنوخدر . و اوچنجی
آدم که قرآنده (فنیس و لم نجدله عزما) دیو مذکوردر . شیت دیو مسمی اولان
سالف الذکر شرخدر که آدم صفا اصحاب و نقبای ایچندن بو ایکسی بالانتخاب

امر دعوتده كندى مقامه اقامه ايش اولديغندن ايكي سنه دخى آدم دينا مشدر .
وايكسى دخى جنت دعوتده اسكان ايدوب انجق اخوخك ترتيده تقدمى
حسييله مذكر و شرخ مؤنث مثابه سنده اولمشدر . و باريدن بشقه سنه عبادت ايتمامك
واماملرى اولان شطينلك خلافه كيتمامك اوزره شيتدن مجددا عهد التمش واخوخه
دخى لسانا وصيت اولمش ايدى . و بارى اخوخه محطاب ايدوب كرك سن
و كرك ارقداشك اولان شيت جنت دعوتده ساكن و ثابت و دلسير خوان فضائل
و مراتب اولكز فقط بوشجره يه ياقلاشما يكز كه يعنى شطينلك مرتبه و رفتنى ادعا يه
قالقشما يكز كه ظالميندن يعنى تقض عهد ايدن لردن اولمش اولورسكز ديمشيكن انلرى
شيطان اغفال ايله رتبه لرندن دوشوردى . شويلاه كه شيطان ابليس طرفندن ماذون
بالدعوه اولوب اسمى هبل ايدى . و حيه دخى اخوخك دعوتچيارندن انيل نام
كسه ايدى . و طولوس دخى كذلك اخوخ طرفندن ماذون بالدعوه اولوب اسمى
طابوخ ايدى . و هبل دائما انيل و طابوخه كلوب كيدردي . بر كون اخوخ
اقديمزله قرنداشى شيته كندو خير لرينه دائر بر نصيحتم وارد رنى يانته قويسه كزديو
انيل و طابوخه رحا ايتمكه انلر دخى هبلى اخوخ ايله شيت حضورينه كتورديلر .
اخوخ هبلى كوريجك ظنمه كفر و نفاقدن و ابليسسه معاونتدن ارتق واز چكدك
ديدكده هبل (لا وحق البار) مجرد سزه نصيحت ايجون كلمه كه ايشنديكمه كوره
مولانا البار امامت اخوخكدر و شرخ دخى انك خليفه سيدر . دير ايش بو
صورتده شطيل سزه غدر ايش اوله يور . غرضم مجرد سزه خير خانه بو
قضيه يي اخطاردر ديدى . اخوخ دخى شيطانك سوزينه الدانغله امامته قالقيشوب
شيتى خليفه نصب ايلدى . اودخى عهدي او تودوب قبول ايتدى . و اخوخ حقى
اوليلان بر رتبه يي ادا و شيت دخى دعواسنى تصديق ايتمكه اخوخ هبلك سوزينه
الدانوب امامنه عاصى اولدى . ديو بين المستجيبين ندا اولندى و عيبرى ميدانه
چيقمغله ايكي سى دخى اظهار ندامت ايدرك خيلى بكا ايتدكردن صكره ينه شطينلك
وساطت شفاعتيله جرملرني بارى عفو ايدوب حال سابقلرني اعاده ايلدى . اشته
(فتاى آدم من ربه كات فتاب عليه) آيتده كات بش حرفدن عبارت اولوب
شطيل دخى بش حرف اولغله اكا اشارتدر ديوزعم ايدر لر .

و عالم انس ديديكمز اشبو دور آدمدر . جناب بارى بو دورك خلقنه لطف
و مرحمت ايدكش اولوب تا كه انلر نيتلرني تغيير ايله شر كه ميل ايتديلر ايسه
اولوقت اودخى نعم و الطافنى انلردن اخذ و نزع ايلدى و كندو شريعتلرينك خلافى
بر شريعت ايله انلره نوحى اظهار و ارسال ايتدى كه انلرى عبادت عدم ايله توحيد

ضمنه دعوت ایدوب ایمان ایدنلره ظافر وایتمانلره کافر دیدی و او دخی ارکان
 و تقبا نصبنده آدم صفایه تشبه ایدوب اون ایکی اصحاب و خلفاسی و ارایدی و اساسی
 سام ایدی بعده ابراهیم بن آزر ظهور ایتدی آزرک اسمی اخنوخدر که اوغلی
 ابراهیم ظهور ایدوب کندو شریعتیه شریعت نوحی تغییر و دعوتنه اسماعیلی اساس
 نصب و تعیین ایلدی و انک دخی اون ایکی حدود و ارکان دعوتی و او توز دعوتنجیسی
 وار ایدی که خلقی عبادت عدم ایله توحید ضمنه و اطاعت ابراهیمه دعوت
 ایدرلردی . و قبول ایدنلره مؤمن و ایمانلره کافر دیو تسمیه ایلدی . بعده
 موسی ظهور ایله شریعت ابراهیمی تغییر ایلدی . و هارونی اساس نصب ایتدی .
 و انک دخی اون ایکی اصحابی اولوب خلقی غائب غیر معروفک عبادتنه و موسانک
 اطاعتنه دعوت ایدرلر ایدی . بعده عیسی ظهور و شریعت موسایی تغییر ایله
 شمعونی اساس نصب ایتدی . و انک دخی اون ایکی اصحابی وار ایدی که
 حواریوندر . انلر دخی خلقی عبادت عدم و توحید ضمنه عیسانک اطاعتنه و حجة
 القائم اولان و الد کلینک ولد معنویسی ایدوکی اعتقادینه دعوت ایدرلردی .
 لکن اکثری انک کلام و رموزنی فهم ایده مدکلرندن قبول ایدنلره مؤمن و ایمانلره
 کافر تسمیه ایلدی . صکره محمد بن عبد الله سیف ایله ظهور ایدوب کافه شرایی
 نسخ ایله اصحابنه جزیه وضع و علی بی اساس نصب ایلدی . و انک دخی اون ایکی
 ارکان شریعتی وار ایدی که خلقای اربعه ایله سائر کبار اصحاب کزیندر . و بونلردن
 بریسی دخی معاویه اولوب ترتیبده عثماندن صکره ایدی . و علی اساس اولدقده
 انی عزل ایلدی . لکن معاویه دخی سنک نصیکندن اقدم بی حضرت محمد نصب
 ایلدی دیو معارضه یه قیام ایله عثماندن صکره دعوی خلافت ایتمشدر . و شریعت
 محمدیه بی قبول ایدنلره مؤمن و مسلم دینلوب ایمانلره دخی کافر و شقی تسمیه
 اولنه رقی اسیر و جزیه کذار قیلنمشلردر . حالبوکه سیف ایله قیام ایدوبده کافه
 ادیبانی ابطال ایتک حجة القائم و صاحب القیامه اولان ذاته مخصوص اوله رقی شرایع
 تکلیفیه اصحابی یکدیگری اقرار ایله اتباعنی غدردن و قایه ایلمک لازم کلور بومقوله
 حالات متناقضه لرندن حقیقته شیء واحد و صورتده مختلف اولدقلری حالد
 کافه لفظقا صاحب قیامته تشبه و تقلید ایتمش اولدقلری معلوم اولور . و بوندن
 صکره/ دخی برناطق ظهور ایتدی که سعید مهدی اولوب اساسی قداح ایدی
 و انکله عصرلر تمام اولوب دور قیامت ظهور ایلدی و (یوم یدع الداع الی شیء
 نکر) آیتنده اولان شیء نکرده مراد بو دورده دعوت اولنان عبادت حاکمدرکه
 انی بالجمله لفظقا و اساس و اصحاب و اتباعی انکار ایدرلر دیوب بو آیته دخی آیات سائر

۱۶/۱۰

کبی کندو زعم باطلرینه کوره بویله اساس و مساسی یوق بر معنی ویرمشلردر .
اشته درزیرلک خلاصه عقاید باطله لری بومونوال اوزره اولوب عقاید مر قومه
بر طاق ترهات عجیبه و اساطیر غریبه اوله رق ذره جه شعور و ادعائی اولنر بونلرک
باطلانی جزم ایده جکلرندن جرح و ابطالرینه حاجت کورلمز . فقط بونلرک حال
خسران مألری (من یضلل الله فانه من هاد) آیت کریمه سنه تطبیقاً ملاحظه
اولتورسه الطاف ازلیه الهیه دن نائل اولدیغمز نعمت دین مبین محمدی ایچون کمال
خلوص بال ایله (الحمد لله علی دین الاسلام) دیو فریضه تشکرک اداسنه و خاتم
الانیا علیه اکمل التحایا حضر تیرینه صلوات زاکیه و آل و اصحاب و اتباعنه تسلیات
وترضیه اهداسنه اشتیاق جدید حاصل اولور .

و کتب عقایدده بعض مذاهب باطله یی بسط ایله جرح و ابطالنه ابتدار اولنسی
جهت بطلانی بیلنوبده اجتناب اولنق مقصدینه مبنی اولوب اما بویله اصلی فصلی یوق
عقایدک بطلانی بدیهی اولمقدن ناشی بونلرک بسط و بیانی مجرد غرأئیدن اولنق
و اصحابنک پک بیهودیره ورطه ضلال و خسرانده قالدقلرینی اصحاب بصیرته عرض
و اخطار ایله برقات دها تشکر الطاف الهیه به مجبور ایلمک اوزره نقل و روایت
اولندیغندن برالشام طرفنده آیین درزیانه یقین و دها غریب برده مذهب نصیری
اولغله بومقامده انک دخی احوالا بیانی مناسب کورلمشدر .

*** نصیریلرک کیفیت دیانتلری ***

نصیریلر برالشامده لاذقیه و طرابلس و حوالیسندنه کی جبلرده ساکن اولورلر .
و دمشق ایله صالحیه ده دخی بولنورلر . بونلر دخی باطنیه دن برفرقه اولوب درزیرلر
کبی تقیه ایدرلر . یعنی مذهب و دیانتلرینی ستر ایله زی اسلامده کورینورلر .
و بونلرک دخی عقال و جهالی اولوب تناسخه قائل اولملریله اگرچه درزیرله
بکررلر . لکن عقیده لرینک تفرعات و تفاسیلنه کیریشلدیکی حلدیه بیلنرنده کلی
فرق بولنور . شوویه که درزیرلرک عفتی اولوب زنادن اجتناب ایدرلر . اما
نصیریلر زنا بی مباح اعتقاد ایدرلر . و برمرأه نک ایمانی کندو مذهبداشیرینه
قریان و سفاحی اباحه ایتسیله کامل اولور . فقط عقال نصیریه دن اولملری شرط
اولدیغندن بیکانه و جهالدن اجتناب ایلمسی لازم کلور دیرلر .

و نصیریه متعدد فرقه لره منقسم اولدیغندن بعضیلری نسایی حیوانات سائره

بجاء ایندی
ایقتی
و اولو

درجه سنده اعتقاد ایدوب نفس ناطقه دن مجرد اولملرینه وانلر مثاب و معاقب اولیوب موتله بتون بتون فنا بولملرینه قائل اولورلر .

ودرذیلر ارواح انسانیه نك یالکز انسانه و بلکه قنئی ملتنن ایسه یه اول ملتنن برقلبه انتقال ایتمسه قائل اولوب روح درزی یه درزی یه و مسلم مسلمه وهکذا هر قنئی دینده ایسه یه اودیندن برجسده انتقال ایلر . ومثلا بردرزی تنصر ایتمسه و یاخود سنی اولسه و بو حال اوزره وفات ایلسه البته والده سی زنا ایتمشدر . زیرا حاکمک ظهور یله قیو قپاندی و ایمان ایدن ایتدی وقلان قالدی وامل منقطع اولدی وارتق کسه کسه نك دیننه کیرمکه وجه قالدی دیرلر .

اما نصیریلر ارواح انسانیه نك بهایم وحشراته و بلکه معدنیاته حولئی دخی اعتقاد ایدرلر وزعملرنجه مدار تفاوت میتک اتقا و عصیانده اولان حال و شانی اولوب مهماننواز و غربا پرور اولان کسه لرك ارواحی مرتبه سنه کوره اجساد بشریه یه حلول ایدر . مثلا ابرارک طبقه علیاسندن ایسه اولاد ملوک و سلاطینه واکر مادونی اولان طبقه دن ایسه اکا کوره انلرك مادونه واکر یک شیرر ایسه حیئ و فاندک کلب و خنزیر مثللو حیوانات اولادندن قغیسنک میلادی تصادف ایدر ایسه انک جسدینه انتقال ایدر . وحتی اکر یک بیوک عذابه مستحق اولمش ایسه آتشدنه یا تمق ایچون تیمور کبی بعض معاندنه حلول ایلر . فقط روحک بودوری مجازات ایله تربیه ایچون اولغین کسب صفوت ایدنجیه دک بویله تکرر ایدر و نهایت کماله کلدکده کوکده برییلدز اولور دیرلر .

والوهیت و نبوت حقنده اولان زعم باطللری برملنک اعتقادینه بکزه مز شوبله که الوهیت هابیله واندن شیتنه حلول ایتدی و آدم نبی کریم ایدی صکره الوهیت اسمعیله و نبوت ابراهیمه انتقال ایتدی وبعده نبوت موسایه واندن عیسایه واندن حضرت محمد بن عبد اللهه انتقال ایتدیکی مثللو الوهیت دخی هارونه واندن بین النصاری بطرس دیومعروف اولان شمعونه واندن علی بن ابی طالبه انتقال ایدوب تا که آسمانی حله یه بورینوبده آسمانه صعود ایله شمسده جایگیر اولنجیه دک انده استقرار ایتدیکنه و حالا شمسده ایدوکنه ذهاب ایله سواده کی کواکب کبار عقال نصیریه نك ارواحیدر دیو اعتقاد ایتدکلیرینه بناء وقت طلوع و غروبده شمسه سجده وکواکبه احترام ایدرلر . ودعالرنده حاجتلیری کواکب زاهره حرمتنه علی اغلادن ایسترلر . و اصحاب کرامدن مقداد بن ابی الاسوده رب الناس دیوب علی محمدی و اودخی سلمانی و اودخی مقدادی و مقداد سائر عبادی خلق ایلدی دیرلر و جوامع و کنائس کبی معابد

مخصوصه لری اولماغله هر وقت خانه لرنده اجتماع ایدوب وعقال و مشایخ کله رک
بر مقدار قصص و خرافات و اخبار او قویوب بوکا بیرام دیرلر و بومقوله بیرام
جمعیتری ایچون بهر حال خانه لرنده برر محل محفوظ مخصوص لری اولوب اکا اجنبی
داخل و واقف اوله مز و اگر قضا را کیره جک اولسه بهر حال انی کیزلوجه
اتلاف ایله غائب ایتمک سعی ایدرلر و عید میلاد و رأس سنه کبی کندولرینه
مخصوص بیرام کونلری دخی واردر . واک بیوک بیراملری نیسانک دردنجی
کونیدرکه نبروز دیرلر .

والحاصل جهات عدیده ایله درزیزله بکزه دکلری مثللو شمس ایله کوا کبه
پرستش ایتملریله مجوسه دخی بکززلر و بطرسه تعظیم و جمعیت دینه لرنده شرابی
استعمال و شربی استجلال ایتمک و نصارا ایله برابر بیرام ایلمک کبی شیلرله دخی
نصاریه بکززلر و حضرت علی به وائمه اثنی عشره تعظیم ایتملریله رواقضه بکززلر
و حقیقت حالده جمله سنه مغایر اولوب اطوار کافه ملدن خارجدرلر حفظنا الله
من شرور عقائدهم .

* طاهر عمرک کیفیت ظهوری و جزارک برالشامده ظهور نام و شانی *
* و برالشامک بعض وقایع حریه سی *

شیخ طاهر عمرک برالشامده کسب نفوذ و استقلال ایتمی بووجهه منقولدرکه
زیدان نام کسه مدینه دن صفد دیارینه کش و عمر نامنده اولان اوغلندن اشبو
طاهر عمر تولد ایتدکده طاهر تسمیه اولنوب عربک عادتی اولدیغی اوزره اوغلك
اسمی بابایه مضاف قلنه کلدیکندن طاهر عمر دینامشدر . فقط طای معجمه ایله
طاهر اسمی اولطرف اهالیسنه مخصوص اولدیغندن مجال سائرده غلط اوله رق
طای مهمله ایله طاهر عمر دیو مشهور اولشدر . معن اوغللرینک انقراضندن
صکره صفد دیاری بنوشهاب الله کچمکله طاهر عمر ابتدا انلرک طرفندن حاکم
نصب اولنش اولوب انجق کوندن کونه کسب ثروت و اقتدار ایدرک عکه و صیدا
ویافه و حیف و رمله و نابلس و صفد ممالکنه کافه متصرف اولشدر . کندوسنک
مقری عکه اولوب اوغللرندن هربری برر ناحیه ده حکومت ایلردی . و صیدا
و صفد طرفلری اوغلی شیخ علی ظاهرک یدنده اولوب بلاد بشاره اصحابی اولان
مشایخ بنی متوال انک امری التده ایدی .

برمنوال سابق علی بك دولته عصیان ایتدكده طاهر عمر دخی اكا اتباع ایلمش اولدیغندن مؤخرآ علی بك مغلوباً مصردن خر وچنده اكا دخالت ایدرك عكیه كلكده تکرار مصری ضبط ایتك اوزره روسیه لولردن استمداد ایدرك اولوقت آق دكرده بولنان روسیه دونماسنی دخی عكیه جلب ایتمشیدی . بو ائشاده ایسه طاهر عمر اوغللریله بنوشهاب بیننده عداوت واقع اولوب شام طرفدن دخی طاهر عمر اوزرینه عسکر سوق اولدیغندن علی بك كرك معیتنده بولنان عساکر مصریه بی و كرك جلب ایتمش اولدیغنی روسیه دونماسنی طاهر عمره اغانه ایچون برو طرفه سوق ایتكکه مجبور اولمشیدی .

اتفصیل حال بو منوال اوزره درکه بالاده بیان ایتدیكمز وجهله جزار مصردن فرار ایله درسعادته كلكدن صكره حلبه واندن شامه كیدوب مدار تعیش بوله مدیغندن (۱۸۴) سنه سنده بیروته واندن دیرالقمره كلوب اولوقت بنو شهابدن جبل درز حاکمی بولنان امیر یوسف کندوسنه زیاده احترام ایتكکه برمدت انك یاننده اقامت ایتدكدن صكره شامه عودت ایدوب برمدت دخی اوراده برآقچه سز سفالت چككدن صكره برارلق ارمنی قیافته کیرهك تبدیلاً مصره كیدوب اوچ کیچه قدر خانه سنده بیتوت ایتدكدن صكره خانه سنده کی مالنی الوب تکرار شامه كلیشیدی .

(۱۸۵) سنه سی خلاننده شامه اقامت اوزره ایکن برمنوال سابق درزیر ایله طاهر عمرک اوغللری اره سنده ظهور ایدن عداوت فرصت اتخاذا اولنه رق مصرلی وکیل عثمان پاشا شام جانی سرعسگری نصب اولنوب درزیرله بالاتفاق صیدانك طاهر عمردن استخلاصنه مأمور قلمغین عثمان پاشا دخی عساکر و فیره جمعه سابقا قدس متسلمی خلیل پاشایی باشوغ نصب و تعیین و یانه جزار احمد بکی دخی ترفیق ایلوب صیدا اوزرینه ارسال ایتكکه شامدن حرکت ایدوب صیدا قربنده درزی عساکریله برلشهرک صیدا اوزرینه متهی عزیمت اولمش ایدی . طاهر عمرک اوغلی شیخ علی طاهر دخی کندو عسکرینی و اوئشاده علی بکله برابر مصردن كلكش اولان عساکر مصریه بی الوب مقابله به چیقمغله صیدا قربنده سهیل الغازیه نام محله تقابل فریقین وقوعنده اشقیبا طرفی غالب كلكین درزیر طاغه و دولت عسگری شامه رجعت ایتمش . بوخلالده روسیه دونماسی دخی علی الغضله بیروت پیشكاهنه كلوب لئکر انداز اولمش ایدی که برمنوال مشروح علی بك تکرار مصری ضبط ایتك اوزره عكیه جلب ایتمش اولدیغنی روسیه دونماسنی صیدانك محافظه سی ضمننده اولحوالی به سوق واجرا ایتمش

ایکن بروجہ محرر عساکر شامیہ ایله درزیلر مغلوب اولدقده روسیہ دونمائی
هرکس او یقوده ایکن علی الصباح بیروت ایسکله سنه کلوب ودونمادن براز
عساکر طشره چیقوب بعض خان و خانہ لری یغما ایتدکن صکره ینه کیلره
عودت ایتلدر .

یکرمی درت سنه امیر جبل اولوب کندو اختیار یله حکومتی امیر یوسف ترک ایدن
عمی امیر منصور دخی بو ائناده بیروتده اقامت اوزره بولتوب روسیہ دونمائی
بویله بقته بیروت پیشگاهنه کلیجک بنوشه ابدن بعضی لری استصحاب ایدرک
بیروتدن فرارا یلمشیدی . فقط طاهر عمر له ینلرنده حقوق قدیمه و مودت مستدیمه
اولق حسبله و دونما امرالنه یکرمی بشیک ریال و یروب اطماع واقاع ایتسیله
دونمائی اعاده ایتدیر مشدر . لکن امیر یوسف دونمائی کلوبده بو وجهه ضرره
بادی اولدیغی عثمان پاشایه انها و بیروتک محافظه سیچون بر مقدار عسکر له جزار
احمد بکک بیروته ارسال اولمسنی استدعا ایتش اولدیغدن عثمان پاشا دخی بر مقدار
مغربی عسکر لر یله کتخداسنی و جزاری بیروته ارسال ایتدکده چونکه بیروت
اولوقت بنوشهاب النده اولغله امیر یوسف بیروت قلعه سنی جزاره تسلیم و سپارس
ایدوب و قلعه محافظ لری و سائر مأمورینی جلیله جزارک امرینه اطاعت ایتلرینی
امر و تنبیه ایلوب کندوسی بو ائناده بلاد جیلده عصیان ایتش اولان مشایخ بی
حماده بی تادیب ایلک اوزره جزار ایله برابر کش اولان مغربلری استصحابه
اول طرفه حرکت ایتمشیدی . اتمام مصلحتله بیروته عودتسنده جزارک و کتخدا
بکک بیروته اقامت لرینه حاجت قالدیغندن کتخدا بک شامه عودت ایده جک
اولدقده امیر یوسف جزارک بیروت محافظه سنده ابقائی خصوصنی عموجه سی امیر
منصور ایله مذاکره ایدوب امیر منصور جزارک طور و مشوارینی بیکنه میه رک
بوکا بک امنیت جائز اولمز و برکرة بیروته یرلشورسه صکره عزل و اخراج
ایده مزسین دیو جزارک دخی شامه ارسال اولمسنی تنسیب و توصیه ایتش ایسه ده
امیر یوسف عموجه سنک بولصیحتنی دکله میوب ینه جزاری بیروت محافظه سننده
ابقا ایتکله کتخدا شامه عودت ایلدکده دخی جزار بیروت محافظه سننده قلوب
ینه مالک زمام امور مملکت اولمشدر .

انجق بو ائناده جزارک نامی ینه میدانه چیقوب بر منوال سابق ابوالذهبه ینلرنده
واقع اولان ماجرا دن طولایی ابوالذهب اولحو الیده انک وجودینی ایستمدیکندن
(۱۸۶) سنه سی خلاننده امیر یوسفه خفیا بر مکتوب یازوب جزارک مصرده
ایکن واقع اولان خیاناتدن بختله انی قتل ایدوبده باشنی مصره کوندردیکی حالده

کندوسنه اکیوز بیک ریال وعد ایتش ایدی . لکن بوخلالده جزار دولت
علیهنک نظر نده دخی معروفیت کسب ایتش اولدیغندن دولت علیهنک تکدیر
و عتابندن خوف ایلرم دیواعتدار ضمنده امیر یوسف طرفندن ابوالذبه جوا بنامه
تحریر اولمشدر .

بوندن صکره جزار بیروت قلعه سنک منهدم اولان یرلرینی تعمیر واحکامه
تثبت ایدوب بو باده اولان حرص وانهما کنی امیر یوسف کور یجک شبهه یه
ذاهب اولوب شو یله که قلعهنک امر استحکاماتی ختام بولدینی حالده جزاری
بورادن چی تارمق مشکل اولور ملاحظه سیله قلعهنک امر تعمیرینی ترک ایله شامه
کیتسون قلعهنک محافظه سنی بن دولت علیه یه متعهد اولورم دیو جزاره تحریر
واشعار ایتش ایسه ده جزار اصفا ایتوب اولکیدن زیاده قلعهنک استحکاماته
اهتمام کوستردکن بشقه جبل اهالیسنک مسلح اوله رق قلعه یه کیرمسی منع
ویساع ایتدیکندن امیر یوسف عسا کر ایله بیروت اوزرینه حرکت ایلدیکی
جزارک معلومی اولدوقده امیر یوسفه خبر کوندروب کندوسی یالکز بعض
اتباعیله وامیر یوسف دخی بعض مشایخ ایله کلوب بر محله ملاقات برله قطع
ماده مخاصمه اولمسی طلب ایتمکه امیر یوسف دخی اولوجهله کلوب جماعت
قلیه ایله بیروت قربنده جزار ایله ملاقات ایتدکر نده جزار امیر یوسفی درلو
کلمات دسیسه کارانه ایله اقتاع ایدوب قرق کون مهل المش واندن صکره بیرونی
ترک ایله شامه کیتمک اوزره بیلرنده مقاوله اولندیغنه بناء امیر یوسف جبله
عودت ایلمش ایدی . جزار دخی بیروته کلوب و کیجه یی کوندوزه قاتوب قرق
کون طرفنده قلعهنک کافه لوازمات ومهماتی اکیال ایتدکن صکره بوجه مقاوله
شامه رجعت ایتسی ایچون امیر یوسف طرفندن کلان خبره مخالفت اظهارندن
بشقه قلعهده کی مغربیلر وقت وقت چیقوب خار جده کی بلاد و قرانی یغما ایتمکه
باشلایلر . بونک اوزرینه امیر یوسف عسا کر کلیه ایله کلوب بیرونی برأ محاصره
ایتدکن بشقه طاهر عمره مراجعت ایدوب انک واسطه سیله اولوقت قبرس
جانبنده بولنان روسیه دونماسنی جلب ایدوب بیروتک جزاردن استخلاصنده
التیوز کیسه آچه دونما قوماندانه وعد ایتمکن روسیه دونماسی دخی بحرأ بیرونی
دو کمکه باشلادی . درت آی قدر برأ و بحرأ بیروت محاصره اولنوب نهایت
ذخیره دن اثر قالماغله جزار ویره ایله قلعه یی تسلیم ایتمکه مجبور اولغین بو باده
اودخی طاهر عمری توسط ایدرک کندویه و آدملرینه بر ضرر ایرشدر یلامک
شرطیله قلعه یی طاهر عمرک طرفندن کلان آدمه و اودخی امیر یوسفه تسلیم

ایتدکن صکره جزار آدملیله عکبه کله کده طاهر عمر کندوسنه زیاده رعایت ایدوب و حیوانات و مواشی و یروب معزراً شامه ایصال ایلدی . لکن جزار شامه وصولده طاهر عمرک حیواناتی ضیط ایله رد و اعاده دن استنکاف ایتمشدر . و امیر یوسف پیروته داخل اولدقده اهالی بی التیوز کیسه آچه تجریم ایدوب بروجه مقاوله دونما قومندانته تسلیم ایلمشدر .

طاهر عمرله امیر یوسفک بیننده برمدتدنبرو درکار اولان عداوت بووجهه مبدل محبت اولمش و بوخلالده طاهر عمر استغفای قصور داعیه سنه دوشوب شام و ایلسی عثمان پاشا دخی صیدا ایالتک بیک کیسه آچه بقایاسنی و یردکن صکره هر سنه دردر یوز الیشر کیسه مال مقطوعنی و یرمک شرطیله جرمنی دولت علیهیه عفو ایتدیره جکنی تعهد ایتمش و حتی بواننده سلطان مصطفی حضرت تارینک وفاتنه مبنی اطرافه نشر اولتان اعلانات صره سنده شام و ایلسی طرفندن امیر یوسفه کوندریلان تجریراتده طاهر عمرک دولت علیهیه عرض اقتیاد ایتدیکی و کندوسی دخی کیفیتی طرف دولت علیهیه انها ایله عفو ایتدرمکی تعهد ایلدیکی مندرج بولنمشدر . و طاهر عمر دخی در سعاده ارسال ایلدیکی مکتوبنده وکیل عثمان پاشانک اول حوالییه سرعسکر نصب اولدینی و قته دک میانه ده برودت باقی و مستمر اولمش ایسه ده حالا مندفع و برطرف اولدینی بیانیله استغفای قصوره مبادرت ایلمش و کیفیت برمنوال محرر عثمان پاشا طرفندن در سعاده انها و اشعار اولندقدده طرف دولت علیه دن دخی انهاسی قبول قلمغله هر طرف برلشهرک اقطار شامیه ده حسن وفاق حصولیله غائله برطرف اولمش ایدی .

لکن بو محبت و اتحاد چوق سور میوب عثمان پاشا ایله امیر یوسف بیننده عداوت ظهورینه مبنی عثمان پاشا اون بش بیکی متجاوز عسا کرله شامدن خروج ایدوب بقاعده نصب خیام ایتمکله طرفیندن محاربهیه قیام اولندقدده امیر یوسف بی متوالک شیخ المشایخی اولان شیخ ناصیف نصاردن استعانه ایلمش اولدیغنه مبنی شیخ ناصیف در حال عسا کر یله بقاع حوالیسنه کش اولدینی حوادتی عثمان پاشایه واصل اولدقدده کیجه لین شامه فرار ایتمکله در زیلر کلوب چادرلری و طوپلری اخذ و غارت ایتمشدر . اشته بوسیدن عثمان پاشانک وزارتی رفعله خطه شام عظم زاده محمد پاشایه احاله بیورلمشدر .

احوال عراق

بغداد شهری خلفای عباسیه نك بنا کرده سی و پایتخت حکومتاری اوله رق قدیمی منشأ شقاق و نفاق اولان دیار عراقك مرکز اداره سی بولندیغی حالده حوزة حکومت دولت علیه یه داخل اولدقدنصکره کردستان طرفی بغداد والیلکنک تحت نظارتنده بولنه رق امراسنک عزل و نصبی اکر چه بغداد والیرینک بیوردیسیله اوله کلور دیسه ده او جاقلق اوله رق معدود خاندانلره منحصر اولوب خصوصیه بابان خاندانی زیاده زور و قوت اصحابندن اولمیرلیه بابان سنجاغنه متصرف اولدقلرندن بشقه اکثریا کردستانک سائر طرفلرنده دخی نفوذ و حکومتاری جاری اوله رق کاه کاه بر برلری علیه نه اعمال سیف و سنان و بعضا دخی بغداد والیرینه اظهار عصیان و پکده باشلری صیقی یه کلورسه ایران طرفه عطف عنان ایده کلدکلرندن بوحوالی فتنه و اختلالدن خالی اولمز . و برطرفدن دخی طوائف عربان تک طور میوب اراق اراق عصیان ایده کلدکلرندن بصره حوالیسی دخی دغدغه و غائله دن رها بولمز ایدو کندن و مقرر سلطنت سنیه اولان در سعادتیه بعید بولندیغندن بغداد ایالتک اداره سنده اوتهدنبرو مشکلات کوریلوردی .

فاتح همدان دیو مشهور اولان حسن پاشانک اوغلی احمد پاشا مدت مدیده بوراسنک حسن اداره سنه موفق اولوب بیک یوز التمش تاریخنده وفات ایله کده متوالیا کوندلرش اولان والیر و زرانک متحیز و متشخصلرندن ایکن بریسی اداره یه موفق اوله مدیغندن او طرفه پرورش بولش و بغدادک داخل و خارجه و قوف و معلومات کسب ایلمش اولان ذواتدن برینه احاله سی لازم کملکه فی الاصل احمد پاشانک کوله لرندن اولوب مدت مدیده کتخدالق خدمتده بولنش و بعده دامادی اولش اولان میر میراندن سلیمان پاشا عهده سنه (۱۱۶۳) سنه سنه رتبه وزارتله بغداد ایالتی توجیه بیوردیقه برچوق کوله لر اشترا وانلره جندیله و سلحشورلق تعلیم و کرك دائره سی کدکلرنده و کرك سائر مصالح مهمه ده انلری استخدام ایله اولحوالیده بولنان خاندانلرک سدباب نفوذ خود سرانلرینه قیام ایدرک کرك طوائف عربانه و کرك امرای اکراده کوز آچدر میوب حتی کیچه یاریلرنده الغار و شبیخون ایتمک معنادی اولدیغندن بین العربان ابولیه دیومعرف اولمشیدی . اون ایکی سنه قدر بغدادک ضبط و ربطنه مقتدر و موفق اولش ایسه ده نمالیکه زیاده اعتبار ایتمیله بغدادده کوله من او جاغنک ظهورینه برقبو آچمش اولدی .

شویله که یتیمش بش سنه سنده وفات ایله یکی خبری در سعاده واصل اولیجق در حال بغداد ایالتی رقه والیسی بولنان سعدالدین پاشایه توجیه اولتمش ایسه ده متعاقباً بغداد دن عرض و محضر کلوب سلیمان پاشانک بغداد ده تشخص و تعیین ایتیمش اولان سابق ولاحق یدی عدد کتخدالردن برینک بغداد والیکنه تعیین بیورلمسی انها واستدعا اولتمش اولمسلیله ایچلردن علی کتخدا بالانتخاب عهدده سنه رتبه وزارتله بغداد ایالتی توجیه قلمشیدی . اودخی دکرلی وتمدوح الصفات برذات اوله رق برمدت حسن اداره ایاته موفق اولمش ایسه ده حسد و رقابت داعیه سیله دیگر کتخدالر بغداد یماقلرینی و بعض بیغزانی علی پاشا علیهنه تحریکه مباردت و اودخی ماده بی حس ایدیجک اشقیانک تأدینه مسارعت ایتیمکه کتخدالر آتش قته بی اشعال و ایچلردن عمر کتخدانک باشنه اجتماع برله نهایت (۱۷۷) سنه سنده علی پاشایی قتل و اعدام و کویا علی پاشا فی الاصل قزلباش اولدیغندن بغدادی عجمه و یره جک ایدی در سعاده تحریه ایتدار اولنسه شایده که تأخیر مصلحته سبب اولور ملاحظه سنه مبنی همان قتل ایله غائله سی دفع اولنسی و عمر کتخدا دخی عاقل ورشید و اداره مملکته قادر در دیو دولت علیه نه انها و اعلام ایتلم یله ایجاب وقت و حال اوزره ضروری استدعالرینه موافقت اولنه رق عمر کتخدا عهدده سنه رتبه وزارتله بغداد ایالتی توجیه اولنوب اشته بو وجهله کتخدالرک نائل مرام اولملری انلری بر کوله من اوجاغی شکنه قویغله ارتق امرای مصریه به تقلید ایدرک ایستدکرنی اجرا به قالشقدقرینه مبنی بوندن صکره بغداد ده دخی ممالک غائله لری ظهوره باشلامشدر . والیر دخی انلرک متحیرلرینی کندویه داماد و کتخدا ایدرک زمام امور مملکتی انلره تسلیم ایده کلدکلردن رفته رفته بغدادک حل و عقد اموری انلرک اله کچمشدر .

اشته عمر پاشا بو وجهله بغداد والیکنه نائل اولوب انجق حد ذاتنده بهادر و ضبط و ربطه قادر برذات اولدیغندن و ایتدالری طریق عصیانه سلوک ایدن بعض عشاری تأدیپ و ترهیب ایله یکدن هر کس شدت وصولتندن هر اسان ولرزان اوله رق اکثر ایامی آسایش اوزره مرور ایلمش اولوب حتی سکسان ایکی سنه سی سفرنده هر طرفک آسایشی منسلب اولمشیکن بغداد ده بر کونه راحتسزلق حس اولنمیوب صحیحا دار السلام دیمکه شایان ایدی .

لکن سکسان اتی سنه سنده ظهور کلان طاعون ایله حالی دیگر کون اولوب شویله که مدت قلیله ظرفنده نفوس کثیره دیار آخرته کیتمش و پک چوق کیمسه لر بونک دهشتندن آخر دیاره فرار و رحلت ایتیمش اولمسلیله بیجه خانهلر قانوب بیجه خانانلر سونمش و شهر شیرین بغداد بر خرابه زاره دونمش ایدی .

التي آى صكره بو آتش بلا منطقي ومنقطع وخلقك خوف وخشيتي زائل و مندفع
 اوله رق هر كس يرلو يرينه عودت و بغداد في الجملة كسب صورت عمارت ايلديسه ده
 اسكي حاله كلكم وقته محتاج اولدقن بشقه ايش باشنده بولنان يرار ومداخل ومخارج
 مملكتي بيلور مجرب الاطوار كيمسه لر قالمديغدن عمر پاشا عربان واكراددن برطام
 ناداني استفاده مجبور اولمغله ايشلر نااهل اللرينه كچرك مملكت بروجهله سامان
 وانتظام كسب ايده ميوب مصالح مهمه يوزي اوسته قالمق لازم كلكين مترقب فرصت
 اولان عربان وعشائر طرف طرف باش قالدرمغه باشلامش لر ايدى .
 بوخلالده بابان امراسى بيننده رونما اولان مجادله لردن طولايي كردستان جهتي
 دخي حال اغتشاش واختلالده ايدى .

* احوال ايران زمين *

بالاده بيان اولنديغي وجهه نادر شاه بر مدت جهانگيرلكه آتوب طوتدقن صكره
 قتل اولمغله خانلردن بعضيلري يرينه شاه اولديلر ايسه ده بريسي باش ايده ميوب
 چونكه نادر شاه عسكريدن اولديغي حالده جهانگيرلكه خروج ايدوبده شاه ايران
 اولسي بتون عجم خانلري بو سوداي خامه دوشورمش اولديغدن هر بري داعيه
 استقلاله دوشوب كيميبي شاهلق هوسيله وكيميبي صفويه دن وياخود نادريه دن
 بر شهزاده بي ايران نخته اجلاس ايمك ادعاسيله ممالك ايرانده طرف طرف فته
 واختلاللر چيقارديلر .

فقط ايجلرنده زندگريمخان عدل وسخاوت يولني طوتوب ايران خالقني جلب ايله
 جمعيتي تكثير وسائرلرينه غلبه ايدرك ممالك ايراندن فارس وعراق عجم قطعه لرني
 وخراسان ديارينك اكثر محللريني تسخير ايتدى . واكرچه آذربايجان قطعه سي
 مستقل خانلر انده ايسه ده انلر دخي كريمخان صورت انقياد كوستروب هدايا
 وارسالات ايله خدمت ايدرلر ايدى .

بو صورته كريمخان ممالك ايرانده بالاستقلال حكمران اولدى . انجق شاهلق
 ادعاسي ايتيوب راه ورسم مذهب اماميه به رعايت ايدرك كندويه شاه وكيلى
 ديونام ويردى .

چونكه روايت اولنديغنه كوره شيراز حواليسنده متوطن قونار كوچر اكراددن
 اوله رق غلات شيعه دن غرابيه مذهبه سالك زنديه عشيرتدن قرق تاربخلرنده نادر
 شاهك كرها الديني نفرلردن بري دخي اشبو كريم خان اولمغله بر مدت نادر
 شاهه و صكره دخي نادر شاهك برادر زاده سي اولان عادل شاهه وسائرلرينه

عسکرک ایدرک اون باشلیق ومؤخرآ بیکباشلیق رتبه سنی احراز ایتدکن صکره
 التمش بش تاریخلرنده عجمک اختلااتی فرصت اتخا ذیله کندو کندویه خانلق
 پایه سی ویره رک وسائرینه غلبه ایدرک تخمیناً یمش اوچ خلاننده اول طرفلرده
 مرجع کل اولوب بالاستقلال حکمران ایران اولمش ایدی . لکن کندینک اصالتی
 اولیوب ایرانلو ایسه بویله فرومایه نك شاهلغندن ممنون اوله میه جقلری جهتله
 شاهلق ادا ایتسه انجام کاری سائر شاهلق ادا ایدوبده باشه چقاره میانر کبی فنا
 اوله جغنی ملاحظه ایتدیکندن و نادر شاه بوقدر قوت و قدرت کسب ایتمشکن عاقبتی
 فنیاه منجر اولدینی کندویه بر بیوک عبرت اولدیغندن شاهلق عنوانندن فراغت
 ایدرک ایران وکیلی نامیله کسب استقلال ایتدیکندن صکره شیرازی مقر حکومت
 اتخا ذیوب ایرانده اصحاب تعین اولان خانلرک اولاد و اقا برندن معتبر و معتنا
 کفیللر الهرق کندولرینه منصب و ایالت توجیه ایده کلدیکندن حکومتیه قوت
 واستحکام ویرمش و بو صورتله کرک کندوسی و کرک اخلاقی قرق سنه یی متجاوز
 ایرانده حکومت ایلمشلردرکه بونلره زندیه دینلور .

لور و بختیاری و کوران و لک و کرد طائفه لرینک جمله سی بر اصلدن متشعب
 اولدقلری حالده هر بری متعدد عشیرتله منقسم اولمشلردر . بونلر ایرانک
 قدیم یرلورلی اولدقلری حالده وقایع جسمیه قدیمه ایجاب و الجاسیله طاغله
 چکیله رک شیراز الکاننده واقع هر مز دیارندن تاملاطیه و مرعش جوارینه دک
 یا بلمشلر . و کندولرینی جهالت و بدویت استیلا ایتدکن ناشی اصل و نسبلرینی
 فراموش ایلمشلر ایسه ده بعض اصول و عادات قدیمه ده اتحاد و اتفاقلری کندولرینه
 بر قوم اولدقلرینی حس ایتدرمکله طبیعی یکدیگرک غیرتی کودرلر .

ایشته کریم خانک قبیله سی اولان زند عشیرتی دخی بوقبائل اگراددن برشعبه
 اوله رق کریم خان قباجه بر کرد قوجه سی اولدینی حالده نادر شاهک زوال
 دولتیه ایرانک هر ج و مرج اولدینی ائنده جالس تخت ایران اولسنه کندوسی
 متعجب و متحیر ایکن ایش بیلور برکسنه اولدیغندن ممالک ایرانده کسب استقلال
 ایدوب طوائف مر قومه ایسه اتحاد قومیت غیرتی کوده رک و ایچلرندن بویله
 حکمدار ظهور ایتسیله حصه دار فخر و مباهات اوله رق کافه سی کریم خان
 طرفه مائل و منجذب اولدقلرندن ممالک محروسه مضافاتندن اولان کردستانک
 امر محافظه سی قوه جسمیه یه موقوف قالب بوکا نظارت ایده جک بغدادک اداره سی
 ایسه بر وجه بالا مختل و مشوش اولیجق اول حوالی بر حال مخاطره یه دوچار
 اولمشیدی .

کریم خانک ایران حکمدارلنی طرف دولت علیه دن دخی تصدیق اولمشیدی .

حتی شهریار زمان عبد الحمید خان حضرت تلیرتک ابتدای جلوس لرند کندی سونه نامه رس ار سالیله جلوس هایون بشارتی حاوی نامه هایون کوند رلمشیدی . وعجمک اختلالاتی حسبله خانان ایران بر بریله اوغراشدقلری ائنده اهالیء ایران بیزار اولوب آذربایجان اهالیسی طرف دولت علیه دن طلب حمایه ایدرک ایرانک بعض محللری تک ضبطه بالدفعات تشویق وترغیب اولمش واولوقت ادنی همتله ایرانک پک چوق محللری ضمیمه ممالک محروسه قینه بیلور ایکن نادر شاه زماننده ایرانلور ایله پایسلان عهدنامهیه رعایت اولته رق خلافتیه حرکتدن احتراز اولندیغدن وممالک محروسه تک وسعتی کافی کورندیکندن ممالک ایرانیه تعرض اولنماش وسرحد نشین اولان وزرا وامرایه دخی عهدک خلاقی وحقوق همجوارییه منافی حرکتیه بولنملری تنیه اولنمش ایدی . بناء علی ذلک کریم خان دخی طرف دولت علیه دن امین ایدی . لکن صکره لری کردستان ایشلرندن طولایی دولتین بیننه برودت کبرمشدر .

* بابان او جاقلغنی *

پوزدر قضا سنده فقیه احمد نامنده بریسی اساس اوله رق بابان او جاقلغنی میدانه چیقارمش و اوغلی ماودو شهر بازار ودها سائر اول حوالی قضا لرینی ضبط ایلمش اولوب انک اوغلی سلیمان بکه (۱۰۸۰) تاریخنده قره چولان سنجاغی نامیهله اول یرلرک حکومتی ویرلمش ایدی . اشبو سلیمان بک اردوی هایون ایله برابر عودته بو طرفه کلوب ادرنده وفات اتمکله متصرف اولدیغی محللرک برازی اوغلی بکر بکه و باقیسی اسکی متصرفلری اولان زنکنه عشرتنده قالوب برمدت صکره ایران سفری ائناسنده اردلان یعنی سنه وصوغوق بولاق اراضیسی انضمامیهله قره چولان سنجاغی سلیمان بک دیگر اوغلی خانک پاشایه ویرلمش واندن صکره برادری خالد پاشا وانک اوغلی سلیمان پاشا حکومتیه کچوب بونک وقتنده کوی وحریر سنجاغی دخی قره چولانه الحاق اولنمشیدی . بو بویکی سنک زمانلرنده نادر شاه اول طرفه فیض بولدقجه خالد پاشانک برادر زاده لرندن سلیم بک نامنده بری ایرانیان طرفدن اول حوالیه تسلیم اولنمش ایسه ده سنجاغک متصرفلری صره سنده صاییه مز و ایرانلو زوریهلله دها براق کشتی لجام ادارهیه ال اوزاتاق ایستمش ایسه ده انلرک حکومتلری تاریخجه هیچ تصدیق ایدلمز . سلیمان پاشادن صکره متصرفلق برادرلری اولان محمد واحد و محمود پاشا لرینلرنده دوران ایدوب هر بری بالناوبه سنجاغه متصرف اولمشلردر .

اشبو بابان خاندانندن متصرفلغه ملازم بولنانلر اکثراً کندولرینه طرفدار پیدا ایتمک ایچون بغدادده اقامت ایدوب بعضا دخی ایچلرندن بعضیسی لمصلحه متصرفه قارشو جلب و تألیف اولنه کلدیکندن دائماً بغدادده بو خاندانه مخصوص برقوناق بولنوردی . بو خاندانن هر قغیبسی متصرف اولسه یرینه ملازم بولنان بهرحال اکا رقیب اوله رق بری دولتعلیه یه مخلص کینورسه طرف آخر ایرانیه میال اوله کیشدر .

بوصورتله احمد و محمود پاشالار بالاتحاد بغداد والیسنه منقاد اولوب بیوک برادرلری اولان محمد پاشایسه ایرانیه استناد ایلدیکندن بینلرنده حادث اولان جنک وجدال برچوق غائله لره ونهایت جلد آتیده بیان اولنه جغی اوزره ایران سفرینه بادی اولمشدر .

بعده محمد پاشا بغدادده واحمد پاشا بالعکس ایرانه مائل اولوب بوندن دخی نیجه غائله لر ظهور ایدرک نهایت بابان متصرفلغی محمود پاشاده قرار قیلمش و بیگ یوز طقسان یدی سنه سنه قدر محمود پاشا متصرفلغده قالمشدر .

اندن صکره احمد پاشانک اوغللری ابراهیم پاشا و خالد پاشا و صکره محمود پاشانک اوغللری عثمان پاشا و عبد الرحمن پاشا و انلردن صکره ابراهیم پاشانک اوغلی سلیمان پاشا و خالد پاشانک اوغلی محمد پاشا صره سیله سنجاغه متصرف اولمشدر .

بابان امراسنک بینلرنده کی رقابت و کشاکشدن دائماً ایرانلو استفاده ایده کلوب بغداد ولایتی غوائلدن خالی قالمش ونهایت بو اوجاق الغایله بابان امراسی متفرق اولمشدر . زمانمزده اسملری مسموع و معلوم اولان سلیمان پاشا و محمود پاشا و عزیز بک مومی الیه عبد الرحمن پاشانک اوغللریدر . و سلیمان پاشانک اوغللری اولان احمد پاشا و عبد الله پاشا و قادر بک و محمد بک الآن بر حیاتدرلر .

بو سنجاغک مرکزی قره چولان ایکن مؤخر آ مومی الیه ابراهیم پاشانک مجددا تأسیس و انشایتدیکی سلیمانیه قصبه سی مرکز لوا اولمشدر . تفصیلی جلد نالنده کله جکدر

خاتمه

(۱۱۸۸) سنه سنده دولتعلیه نک فهرست احوالی و دول سائره ایله اولان مناسباتی فصول سابقه ده بیان اولنان منوال اوزره اولوب اندن صکره ظهوره کلان وقایع دولتعلیه بمنه تعالی بوندن صکره کی جلدلرده بیان اولنه جقدر .

* درون کتابده موعود اولان صور اوراق *

(۱)

(واصف افندی طرفدن جمع ایله دیکي وقایع جریده لرینک تقدیمه دائر تحریر)
(وتقدیم اولنان تقریرلرک صورتلری)

معروض قوللریدرکه

ایکیوز سکر سنهسی اواخرنندن اون اوچ سنهسی رمضاننه کلنجه مقدا نوری بکک التی جلدده یازدینی وقایع موضوع فن تاریخ اوزره مجدداً قلمه النوب مناسبت کلدکجه فوائد ملکیه درج وحکمت عملیه کیسه سنندن تقد بضاعه خرج اولنوب مأموریت چا کرانه مدن بو کونه کلنجه مرأت کائناده صور تنهای حدود اولان وقایع دیوانیه وحوادث یومیه ضم والحاق اولنوب جلوس هایون میامن مقرون هایوندن الی یومنا هذا شیرازه بند ظهور اولان وقایعک جملهسی قلم عاجزانه مله آرایش لوحه سطور وبوعبدکتره باعث فخر نامحصور اولوب ذکر اولنان اجزای جدیده مقدا نقش حریر تحریر ایلدیکم جلد اوله ثانی اولمق اوزره تذهیب وتجلید وعتیق وقایعک ایکی جلدی مقدا عرض اولنمش اولمغله باقی درت جلد ایله حضور مکارم محصور حضرت شهنشاهی به رفع اولنمق ایچون تقدیم پیشگاه آصفانه لری قلندی . چا کر قدیملری فن انشا وتالیف لفظ ومعناده راجل وبلکه اعی من باقل اولوب سبک کلام وافاده مرآمده من غیر اختیار واقع اولان قصورم دامن عفو ایله مستور وآثار عاجزانه من عین رضا ایله منظور بیورلمق باینده امر وفرمان من له اللطف والاحسان حضرت ترینگدر .

* تقریر دیگر *

بیک ایکیوز اون بش سنهسی محرمدن اون التی سنهسی صفراخیری غایتته دک دولت علیه ابدی الاستمرارده واقع اولان حوادث واحوال قلم عبدکثیب البال ایله تفصیل واجمال اولنوب کعبه الاقبال ارباب آمال اولان حضور مواهب محصور حضرت شهنشاهی به عرض وتقدیم اولنمق ایچون مرفوع پیشگاه معالی اتصالی قلندی شمعی به دک حق عاجزانه مله جلوه کر مجلای ظهور اولان عنایت بیغایت اولیای نعماستعطاف مروءت واحسانه یوز قومیوب چا کر کمتلرین

مستغرق لجه ادب و حیا ایتدیکی بدیهیاتدن اجلی ایسه دخی مکارم و الطاف اولیای نعمادن اظهار صورت غنا رسم عبودیتدن خارج بر معنی اولوب علی الخصوص بر مقتضای تقدیر سجائی دوچار اولدیغم قضاء ناکهائی هر حالده بوبنده ناتوانی مستحق رأفت و شفقت خسروائی ایدوب خانه بر دوشلق منزلتدن رهیاب اولمق ایچون اولاد و عیال ستر اولنه جق قدر بر محل بناسنه مدارا بهر سال اجزای وقایع عرضنده میری طرفدن احسان اولبان عطیه هایونه بر مقدار ضم و علاوه اولمق رأی زرین اصابتقرین آصفالرینه موافق کاور ایسه امر و فرمان .

* تقریر دیگر *

دولت علیه ابدی الاستمرارده صرف روزگار ایله سرزده ظهور اولان حوادث یومیه و رسوم دیوانیه قلم شکسته رقم فقیر ایله نقش حریر تحریر قلوب سنهده بر کره عرض حضور لامع النور خدیوانه قنور ایدی اون اتی سنه سی صفرندن اون یدی سنه سی صفرینه کلنجه برسنه ظرفنده مشیمه عالمدن تولد ایدن کیفیات ایله کالدقت و تحریر ایله جمع و تنظیم و بودفعه عتبه کردون مرتبه شاهانه به رفع اولمق ایچون پیشگاه آصفانه لرینه تقدیم اولندی . سابق اوزره اجزای مذکور نك عرضنه اراده مشیرانه لری تعلق ایلر ایسه امر و فرمان .

منقبت زیب شه جم مسند کمترین بنده و اصف احمد

نومرو

(۲)

* تیمور لنگک فرانسه قرالی التنجی قارلوسه مکتوبی *

امیر تیمور کورکان زید عمره

صد هزار سلام و آرزومندی ازین محب خود (ملک رهدی فرانسه) (۱) قبول فرماید باجهان آرزومندی بسیار بعد از تبلیغ ادعیه برأی عالی آن امیر کبیرا نموده میشود که فری فرانسسکس تعلیم ده بدین طرف رسید و مکاتیب ملکان را اوردونیک نامی و عظمت و بزرگواری آن امیر کبیرا عرضه کرد عظیم شادمان شدید و نیز تقریر

(کردکه)

کرده بالشکرا نبوه روان شدیاری باری تعالی دشمنان مارا و شمارا قهر و زبون
 کر دمن بعد (فری جوان مارحسیا سلطانیه) بخدمت فرستاده شدوی بخدمت تقریر
 کند هر چه واقع شده اکنون توقع ازان امیر کبیر داریم که دائما مکاتیب هایون
 فرستاده شود و سلامتی آن امیر کبیر باز نماید تا تسلی خاطر حاصل آید دیگر می باید که
 بازرگانان شمارا بدین طرف فرستاده شود که ایچنانکه ایشانرا معزز و مکرم سازیم
 نیز بازرگانان مابدان طرف رجوع سازند ایشانرا نیز معزز و مکرم سازند و برایشان
 کسی زور و زیادتی نکند زیرا دنیا بازرگانان آبادانست زیاده چه ابراز تمام دولت
 باد در کامرانی بسیار سال و السلام تحریرا فی غرة محرم المکرم سنه خمس و ثمانمائه
 الهجرية (۱) رهدی فرانسه یعنی (روه دو فرانسه) که فرانسه قرالی دیکدر .

* مکتوب مذکورک صورت ترجمه سی *

امیر کبیر تیمور کورکان زید عمره

بوجنبک یوز بیک سلام و خیر خواهلغنی و دنیالر قدر چوق خلوصی فرانسه
 قرالی قبول بیورسون ادعیه تبلیغندن صکره سز امیر کبیرک رأی عالیلرینه عرض
 اولتور که فرری فرانسسقوس نام واعظ راهب طرفزه کلدی و ملوک مکتوبلری
 کتوردی و سز امیر کبیرک ابو ادینی وعظمت شانی بزه بیلدردی چوق مسرور
 اولدق شودخی بیان اولتور که لشکرانبوه ایله کیدوب یاورى باری تعالی ایله بزم
 وسزک دشمنلرمنزى مضمحل ایلدم بوند نصکره سلطانیه شهرینک مرخصه سی
 فرری جوانی حضور کزه کوندردم هر نه که واقع اولدیسسه عرض و تقریر ایدر
 شمدی سز امیر کبیردن رجا ایدرمکه دائما نامه هایونلریکزر ارسال قلوب بزه خبر
 سلامت وعافیتکزر اعلام اولنه تا که خاطر اسوده لکی حصوله کاه و شودخی
 لازمدرکه سزک بازرگانلریکزر بزم طرفزه کوندریلوب نصل که انلری معزز و مکرم
 طوتار ایسه ک بزم بازرگانلریکزر دخی اولطرفه کیده لر وانلریده معزز و مطیب ایلیه
 سز اوزرلرینه کسنه نک زجر و تعدیسی اولیه زیرا دنیا بازرگانلرله ابادان اولور باقی
 نه دیه لم نیجه سنه لر دولت و کامرانیده اوله سز و السلام .

(۳)

* سلطان سلیمان طرفندن فرانسه قرالی فرانسجقویه ارسال بیورلش *
* اولان نامه همایون صورتی *

هو العلی الغنی المعطی المعین

حضرت عزت جلت قدرته وعلت کلمته نك عنایتی ومهر سپهر نبوت اختی برج
قتوت پیشوای زمرة انبیا مقتدای فرقة اصفیا محمد مصطفی نك صلی الله تعالی علیه
وسلم معجزات کثیرة البرکاتی ودرت یارینک که ابو بکر وعمر وعثمان وعلی در
رضوان الله تعالی علیهم اجمعین انلرک وجمع اولیاء اللهم ارواح مقدسه لری
مرافقتی ایله بن که سلطان سلاطین وبرهان الخواقین تاج بخش خسروان روی
زمین ظل الله فی الارضین آق دکزک وقره دکزک وروم ایلینک وانا طولینک
وقرمانک ورومک وولایت ذوات قدریه نك و دیار بکرک وکردستانک وآذربایجانک
ومعجمک وشامک وحلبک ومصرک ومکنک ومدینه نك وقدسک وکلما دیار عربک
ویمنک ودخی نیجه مملکتلرک کی آبی کرام واجداد عظام انار الله براهینهم قوت
قاهره لریله فتح ایلدکری وجناب جلالت مأم دخی تیغ آتشبار وشمشیر ظفر
نکارم ایله فتح ایلدوکم نیجه دیارک سلطانی وپادشاهی سلطان بایزید خان اوغلی
سلطان سلیم خان اوغلی سلطان سلیمان خانم سنکه فرانجه ولایتک قرالی
فرانسجقوسن درکاه سلاطین پناهمه یرار آدمک فرانقان ایله مکتوب کوندروب
وبعض اغز خبری دخی اصمیریوب مملکتکزه دشمن مستولی اولوب الا آن حبسده
ایدوکیزی اعلام ایدوب خلاصکر خصوصنده بوجانیدن عنایت مدد استدا
ایلمشسز هر نکه دیمش ایسکر بنوم پایه سریر عالم مصیرمه عرض اولنوب علی
سبیل التفصیل علم شریفم محیط اولوب تمام معلوم اولدی امدی پادشاهلر ضناق
وحبس اولنفاق عجب دکدر . کواکوزی خوش طوتوب آزرده خاطر اولیه سز
اولیه اولسه بزم آبی کرام واجداد عظامنر نور الله مراقدهم دائما دفع دشمن
وفتح ممالک ایچون سفردن خالی اولیوب بز دخی انلرک طریقنه سالک اولوب
هر زمانده مملکتلر وصعب وحصین قلعهلر فتح ایلیوب کیجه وکوندوز آتمز اگر لیش
وقلیجمز قوشانلمشدر . حق سبحانه وتعالی خیرلر میسر ایلیوب مشیت وارادتی
نیه متعلق اولش ایسه وجوده کله باقی احوال واخبار نه ایسه مذکور آدمکزدن
استطاق اولنوب معلومکز اوله شویله بیله سز تحریرانی اوائل شهر آخر الربیعین
لسنة اثنتین وثلاثین وتسعمائة .

مقام دارالسلطنة العلیه
قسطنطنیه المحمیه المجرسه

(سلطان)

(۴)

* سلطان سلیمان عصر نده ابراهیم پاشا طرفندن دیوان عالیده *
* فرانسه ایلیچیسنه ایراد اولنان نطق رسمیدر *

اشبو دیوان عالیده هر کون وکلای دولت علیه ایله مجتمع اولدیغمزك حکمتی شوکتلو قدرتلو پادشاه عالمنه اقدامك طرف شاهانه لرندن مأموراً مخصوص امور معظمه ملکیه لرینی مذاکره و مشاوره ایتمك قضیه سنه مبنیدر . هر کس دیوان عالییه شرفیاب قدوم و دخول اولدقجه اغراض و علل مخصوصه سنی ترك برله ذهن و خاطرینه تبادر ایدن خلاصه فکر و تدبیرینی شروط سربسیت و حق کوییه رعایت ایدرک بیان و افاده ایدرز . بودفعه صدق و حقتک انیس حقیقی و قرین صحیحی اولان سربسیت ایله جنابکنزه هر نه افاده ایدرک مغبر الخاطر اولیه جغکنزی مأمول ایدرز . متبوعکنز اولان فرانسه قرالی سلطنت سنیه ایله عقد اتفاق ایده لیدنبرو فرانسه ماتنی حقدنه درکار اولان حسن توجه شاهانه نك اقتضاسندن ناشی اعداکنزك مضرت و زوالنی التزام و بنیان دولتکنزی تقویه و استحکام ضمننده قوت قاهره سلطنت سنیهیه منوط و متوقف اولان جمیع اسباب و وسائل هممکاری بیدریغ و مأمول و متمناکنز اولان مساعی جمیله مبذول و مسؤلاتکنز توسیع بیورلمقده طرف دولت علیه دن قطعاً تجویز قصور اولنمامشیکن فرانسه طرفندن ظهور ایدن مدعا طریق حق و انصافدن بعید و عرض و ناموسه دخی منافی و آیین دوستی و اتحادك فسخنی موجب اولور اطوار کستاخانه کنزه نظراً بلکه مراسم حیا و ادبه دخی محل اولدیغنی بزدن گیری سزی سومیان اغیار دیه بیلور . متفق اولان ایکی دولت خلوص طویت و صدق نیت ایله طرفینه راجع اولان مهالك و مضاره و مشاق و مصارفه مشارك اوله رق اتفاق بقاسنه سعی ایتمك کر کدر . والا مقابله بالمثل قاعده سنه رعایت و اعانتده بر طرفدن قصور اولتور ایسه اتفاق طبیعیتیه مانعی و منفسخ اولور . سز فرانسه لو دوستلر سز ایسه دولت علیه برتهلکه و اضطراره دوچار اولدقجه دائماً تغافل و تسامح و ملتکنز برجنك و مخاطرهیه کر قنار اولور ایسه اظهار کمال تیقظ و طلب اعانتده تعجیل و ابرام ایدرک وقتاً من الاوقات معاونت لایقه ایله دولت علیهیه مددرس اولیوب همان ساده و عدلر و بی فائده سفارتلر ایله دوستلق اظهار ایده کلور سز . آلمانیایمپراطوری و اسپانیای قرالی اولان قارلوس دولت علیه علیه ممالک غربیه نك

بالجمله عساکرینی آوستریا و مجارستانه جلب و جمع و جزیره موره بلادی اوزرینه و طونس محاصره سنه سوق و تسلیط ایتمشکن مشترک اولان دشمنمیزک آشغالنه متعلق قننی اثر محبت و اعانتکنز ظهور ایندی . اگرچه دوستلغه منافی بوکونه و قویعافته اولان قصور و مسامحه کزدن صرف انظار مروءت ایدرک عفو ایله معامله ایتمک ملتزمز اولوب انحق اول ایامده مضایقه واضطراب حاملزه رقت و شفقت ایتمکمز و دشمنک اول هنکامده اظهار ایلدیکی حقارت و اهانتدن اصلا متأثر اولماکمز شوویه طورسون دشمنمیزه تبریک یولو عرض خلوص دخی ایتمکمز نیجه تحمل ایده بیلورز . ایستالیاه کچمک و سزه اعانت و خدمت ایتمک مأموریتیله سرعسکرمنز اولونیایه دک قطع مسافه و سوق عساکر اسلامیه ایتمشکن ایستالیاه سواحلنده عساکرمیزه معین اوله جق طرفدارلردن و تقاضاخانه و وعد و خبر ویردیکمز دوستلردن هیچ بریسی کورنمندی و طرف کزدن دخی یکدمده بالاتفاق ایستالیاه لاجل الاشغال تعیین عسکر ایتمک مقتضای شروط دوستیدن ایکن سزلردن بر حرکت رومنا اولیوب شوویه که بزلر هر تقدیر مقدما و مؤخرأ رأی و تدبیر کزدن و اعانت و همتمکزدن مستغنی اولدق ایسهده سزلر نه بزه و نه کندیکمز یرایه جق طوره بولنوب دائماً اولوک و دوستلق ایتمک فرصتی فوت ایده کلدیکنز .

وندیک جمهوری سلطنت سنیه نیک کرک قوت قاهره سنی و کرک شعار وفاداری و خلوصنی کرکی کبی بالفعل تجربه ایدوب سزلر دشمن مشترکمز ایله عقد متارکه و ممالک محروسه حقهده مضمحل اولان سوء قصدینی بلا رویه ترویج ایدرایکن بزلرینه بالذات آخرک توسط و اعانه سی حلول ایتمکسزین دشمنمیزدن اخذ انتقام ایلدک طرف کزدن برامداد ظهور ایتمکسزین بزلر اعدامیزک صولتی دفعه موفق و خیرالدین پاشانک همتیله دشمنک قوت بحریه سنی تارومار و اسپانیا قورصانلرینی محو و ازاله و ممالک کمزی بعد الاستخلاص مجدداً ممالک متعدده دخی فتح و تسخیره دسترس اولدق معلومکنز اولسونکه بوقتو حادثه سزک مدخل و همتمکمز اولماق حسبیله سزه عرض منت و تشکر ایتمیز . معافیله دولتین بیننده مربوط اولان دوستلغه حرمة فیما بعد ماضی بی تذکیر ایتمک روا کورمیز و آثار خلوص و محبتمیزی سزه اثبات ایتمک آرزوسنده یز . لکن قوت نیک بخت و طالعه بتون بتون اعتماد و اعتنا ایتمک کارعاقبت اندیش اولمادیغندن مقتضای وقت و حاله و مهالک محتمله یه و موسم هوایه نظر و ملاحظه ایدرز . سز دوستمز درعلیه یه بودفعه پک کچ کلوب بزدن مطلوب ایلدیکمز دونمائی بوموسمده روی دریاده اخراج و اعمال ایندرسک جسارت قیلندندر موسم صیف گذار ایدوب روزقاسم

تقرب ایتمکه تهیز و اخراج دونمایه وقت و امکان مساعده ایتز خصوصا بعید
ومدید اولان سفر دریا ایله مألوف اولیان نفرات علل وامراضه مبتلا
اوله کلدکاری محتاج بیان دکدر . اغستوسده خیرالدین پاشانک دوچار اولدینی
قضا وستطلنی بوموسمده دریاده کشت و کذار ایتمک خطا اولدیغنه دلیل
کافی دکیدر .

اولقدر سربسیت و خلوص ایله جنابکزه افاده مافی الضمیر ایلدیکمدن
کوجنمیه جککزی مأمول ایدرم باقی عرض ایلدیککز مسئولات و تکلیفاتکز
خصوصی اراده شاهانه به تعلیق اولنوب نه کونه امر و فرمان پادشاهی ظهور
ایدر ایسه جنابکزه افاده اولنور .

(۵)

* قپودان دریا پیاله بکه صحرای ترچاندن ارسال بیورلمش *

* اولان امر شریف صورتیدر *

افتخار الامراء الکرام مختار الکبراء الفخام ذی القدر والاحترام المحتص بعنایه
الملك العلام کلیولی سنجانغی بکی وقپودانم پیاله دام عزه توقع رفیع هایون
واصل اولیجق معلوم اوله که بوندن اقدام حکم هایونم کوندریلوب عنایت حقله
بودغه دریاه چیقمق امر اولنان دوتما کیلرینه سردار تعیین اولندک لوازم
ومهماتک تدارک ایدوب کیلری احضار ایله سز و طورغود دام عزه بیله
بیورلمشدر . حسن اتفاق واتحاد ایلوب دولت هایون سعادت پیوندمه متعلق
اولان اموره بذل مقدر ایله سز دیو بیورلمش ایدی اول امر شریفم کیرو
مقرر قینوب دریاه چیقمق امر اولنان التمش قطعه کیلره باش وبوغ تعیین
اولندیغک اجلدن کیلری معجلا اتمامه ایرشدیروب کورکیلرین تدارک ایدوب
لوازم ومهماتن تعجیلا کورمک ایچون دستور مکرم مشیر مفخم نظام العالم
وزیرم ابراهیم پاشا ادام الله اقباله ودفترداره حکم شریفم کوندریلوب ویکیچریلم
اغاسنه تعیین اولنان قوللرومی ویره سین دیو امر کوندریلوب دریاه سنکله بیله
تعیین اولنان قوجه ایلی ومدللو بکلرینه دخی احکام شریفه کوندردلی اوبله
اولسه بیوردمکه درکاه معلا چاوشلرندن محمود زید قدره واریحق اصلا تأخیر
وتراخی ایتیموب سنکله چیقه جق التمش کیلری کیجه وکوندز اوزرینه اولوب
اتمامه ایرشدیروب کورکیلرین تکمیل ایلوب تعیین اولنان یکیچری قوللرومی
الوب وسنجانق بکلرین دخی سنجانغی عسکر یله کمی به الوب وقتی وموسمی ایله

دریابه چیقوب مناسب اولان محاده فرانجه پادشاهینک دوتمارلیله جمع اولوب دولت هایونه متعلق اولان مصالحه حسن اتحاد ایله مباشرت ایله سین بوخصوص موجب اهتمامدر اهل ایتیموب کیملری معجلا اتمامه ایرشدیروب مقدم چیقارمق باینده دقیقه فوت ایتیمه سز مشار ایله قولم طورغود دام عنزه دریانک جمله احوال وامورینه واقفدر انکله مشاوره دن خالی اولیبوب حسن زندکانی وکمال اتحاد ایدوب یکندل ویکجهت اولوب شویله که لازمه غیرتدر ظهوره کتوروب سوء تدایر ایله عرض وناموس سلطنته مغایر وضع اولماق باینده انواع مساعیء جمیله ظهوره کتوره سز وکوکلو لوند کیملری دخی بیله کتمک بیورلمشدر مشارالیه قولم زید قدره انلرک احواله واقفدر انک معرفتی ایله کوکلو رئیسلمری دخی بیله الوب هر برینه اول وجه کورودکی اوزره استمالت ایدوب پکسمات لازم اولانه پکسمات ووروب انک معرفتی و مشاوره سیله دولت هایونه متعلق مصالحه ودین یولنه استخدام ایلیوب عنایت حقله یوز آققلرین تحصیل ایتمه که سی جمیل ایلیه سز هر کمی به عادت اوزره یکریمی نفر الانجی قویوب وانلردن غیری غلطه عنز بلرندن دخی یراقلری و یساقلری ایله اوتوز نفر عنزب تعیین ایدوب کیملره یرلشدیروب بیله الوب کیدوب استخدام ایلیه سز وترسانه محافظه سیچون واندن قلان اون قطعه کیملر مهمنه دخی کفایت مقداری آدم ایلیه سز شویله بیله سز علامت شریفه مه اعتماد قله سز تحریراً فی اواخر شهر ربیع الآخر سنه اثنین وستین وتسعمائه بیورد بریه ترجان

(۶)

* پروت وقعه سی اوزرینه بالظه جی محمد پاشا طرفندن *

* یازیلان بیورلدی صورتیدر *

باعث تحریر کتاب صحت نصاب بودرکه بتوفیق الله الملک العلام عساکر اسلام نصرت انجام ایله پروت کنارنده ماسقو چاری بالجمله عسکریله مخاصمه ومقاتله ایله تصدیق اولندقدن بلطفه الکریم وفضله العمیم مصالحه به مراجعت ایدوب وچار مرقوم طرفندن صلحه طالب اولدقلرند صلح وصلاحک قیود وشروطی بووجه اوزره معقود ومربوط اولمشدرکه ازاق قلعه سی ینه کالاول اراضی وسائر تمانیله طرف دولت علیه به تسلیم اولنه وطیغان وقانکه وصهار دماغنده یکی قلعه سی کلیت ایله هدم اولنه رق وقانکه نک ایچنده طوپ وجهه خانه سی بالکلیه دولت علیه طرفنه تسلیم اولنه وفیما بعد محل مرقوم طرفنده قلعه بنا اولنماق اوزره ولهویه واکا تابع برایش وپورتقال وقریم خانی اولان سعادتلو

(دولتکرای)

دولتکرای خان حضرتلری طرفنه تابع قزاقلره چار مرقوم طرفندن من بعد
مداخله اولمیب اوتهدنبرو نیجه ایسه بتون اول یرلردن ال چکوب وبعد ایوم
قره دن ممالک محروسه یه تجارت ایله کلوب کیدن بازگانلردن ماعدا استانبولده
ایلچی نامنده طرفلردن کمنه اقامت ایتیب بوندن اقدام وحالا اولان مسلمان
اسیرلری هر نه مقدار ایسه کیرو دولت علیه طرفنه تسلیم اولنق اوزره واسوچ
قرالی دولت علیه نك زیر جناح عنایتنه التجا ایتکله بعد ایوم اسوچ قرالنک کندو
مملکتته امن وسلامت ایله کیتمنه قطعاً طرفلردن ممانعت وتعرض اولمیب
مابینلرندنه توفیق ورضا واتحاد بولنور ایسه مصالحه ایلیهلر و فیما بعد دولت علیه
طرفندن دخی ممالک محروسه یه منسوب اولان رعایا وسائرلینه بردرلو تعدی
وتجاوز اولنماق شروط وعهودی ایله سبقت ایدن کستاخانه حرکتلردن اغماض
عین بیورلق شوکتو عنایتلو عظمتلو افدمز پادشاهمزه کمال فضل وکرم
ملوکانه لرندن رجا اولنور . منوال مشروح اوزره آستانه سعادتده انشاء الله تعالی
عهد وميثاق بغلنمق و طرفنه صورت ویرلمک اوزره وکالت مطلقه حسیله اشبو
تمسک تحریر اولنوب طرفلرینه ویرلمشدر و چار مرقوم طرفندن تمسک النوب
ویرلدکنصکره عسکرلری طوغری یوللریله مملکتته کیتمنه کرک عساکر
منصوره وکرک طوائف تاتار وسائرلردن بر فرد ممانعت ومداخله ایتیب
وذکر اولنان ماده لر تسلیم اولنوب طرفندن عهدنامه لر النوب ویرلدکن صکره
چار مرقوم طرفندن مامورا رهن اولنق اوزره اردوی هایون نصرتمقرونه
کلان چارک محرم اسراری قدوة اعیان الملة المسيحية قپارون قانچایر پترو شافروف
وشرمت اوغلنک اوغلی جنرال میخائل اولدبورسی ختمت عواقبهم بالخیر اتمام
خدمت ایلدکن صکره بلا تأخیر مملکتلرینه کیتلرینه دولت علیه طرفندن اذن
ورخصت ویرلمک اوزره اشبو محله شرح ویرلدی تحریرا فی ایوم السادس
من جمادی الآخرة لسنة ثلث وعشرين ومائة والالف

بیورلدیء صحرای
خوش یکدی

(۷)

* چیچک آشینسه دائر مادام مؤننه کونک انکلتره یه یازدینی *

* مکتوبک ترجمه سی *

علل وامراض بچنده سزه برشی سویلیه یکه بالذات بوراده بولنمقلغکزی آرزو
وتمی ایتدیرر بزم بینمزده غایت وخیم العاقبه وعمومی اولان چیچک عتای بوراده

آشی تعیر اولنور برایش اختراعيله بتون بتون ضررسز برشی اولمشدر بوراده برطاقم قادینلر وارکه بونی صنعت اتخاذا ایدوب یازک شدتلی صیجاقلری کچدکدن صکره کوز فصلنده ایلول آینه اجرا ایدرلر . شویله که نیجه آدملر احبابنه خبر کوندروب آشیلانمق استرمیسین دیو استفسار ایدرلر . وجمیت ایدوب تفرجه کیدرلر تمام اون بش اون التی کشتی بریره اجتماع ایتدکلرنده براختیار قاری برجوز قبوغی ایچنده اک ایوچیچک چیقارمش اولنلردن برینک نیچیچی جراحتی کتوروب قنی طمرکدن آشیلانمق استرسین دیو هرکسدن سؤال ایدر واکا کوره اول طمری دلرکه آچسی انحق برطرمق آچسی قدر اوله بیلور اورایه اکنه نك آله بیلدیکی قدر جراحت القا ایدر واوزرینه بریارم جوز قبوغی قیادر وبوصورتله درت بش طمر آچر روملر اکثریا متعصب اولدقلرندن برالکلرینک اورته سندن و برر قوللرندن و برر کوکسلرندن آچدیروب خاج واری آشیلانمقی اعتیاد ایتمشدر اما بو آشیلرک بر پارچه اثری قالدیغندن صوکی بک فنا اوله بور . بوجهتله متعصب اولینلر دیزلرندن و یاخود قوللرینک کورنمز یرلرندن آشیلادیزلر . کرک چوجقلر و کرک سائرلری آشیلاندقدنصکره اخشامه قدر اوینایوب اکنورلر و اخشامدنصکره کندولرینی حمی الوب ایکی کون ونادراً اوچ کون قدر یتاقده طورمغه مجبور اولورلر یوزلرنده یکرمی اوتوز قدر چیچک چیقدیغی نادر اولوب انلرک دخی اصلا لکسی قالمز وسکز کون ظرفنده برؤتام کلور . چیچکلر تمام اولدقلری وقت آشی اوریلان یرلردن برصولی ماده آقار هیچ شبهه ایتمکه تخفیف مرضه بونک چوق مدخلی واردر نیجه بیک کشیلر هر سنه بو عملیاتی اجرا ایتدیربورلر . فرانسه ایلیچیسى دیورکه بزلرده اکلنجه ایچون ایلیجه لره کیدلیدیکی کبی بوراده دخی هرکس چیچک چیقارمقی برتفرج اتخاذا ایده بور . آشیلانوبده تلف اولان هیچ یوقدر و بوتجر بهلرک نتیجه سندن بکانه درجه لرده امنیت کلش اولدینی کندی سوکیلی چوجوجاغمه یایدیره جغم دیدیکمله سزک دخی معلوم و محزومکنز اولور .

(۸)

* روسیه چاری پترونک وصیتنامه سی *

برنجی بند عسکری دائماً حربه الشدیروب جنک آور طومتق ایچون روسیه ملتک بر محاربه متادیه حالنده بولنسی فقط امور مالیه نك اصلاحی ضمنده برارالق عسکره میدان استراحت کوستریلور ایسه ده ینه متعاقباً اردولرک تنظیميله آن بان

هجومه وقت مساعد کوزدلسی وشوصورتله روسیه نك تزاید قوت وتوسیع منافعی
ضمننده وقت صلح وآسایشی حربہ وامر حربی صلحہ بروسیہ قویہ اتخاذ ایلمیسی .

ایکنجی بند هنگام محاربه ده اوروپانك الك معلوماتی بولنان ملل واقوامی
میانندن ضابطان عسکریه نك وانسای صلحده دخی ارباب علم ومعارفك جلب
ودعوتنه هرکونه اسباب ممکنه نك صرف واجراسیله ممالک سائر نك منافع
ومحسناتندن روسیه ملتی استفاده ایتدیر مملکه برابر کندو مملکتنه مخصوص
اولان محسناتندن دخی نسنه ضایع ایتدیر ممالک صورتلرینه اعتنا اولنمیسی .

اوپنجی بند اوروپاده جریان ایدن کافه امور ومصالحه واختلاف ومنازعاتی
وخصوصیله شدت تقریبی سببیله بلا واسطه استفاده اولنه بیلان آلمانیا ممالکی
وقوعاتنه فرصت دوشدیکه مداخله ووضوح ید ایلمیسی .

دردنجی بند له ممالکنه اختلالات داخلیه ومحاسده دائمی القاسیله تفرقه
ایصال اولنمق وکبار متی آنچه قوتیه جلب ایتک وحکومت مجلسلرنده کسب
نفوذ ایدوب قرال انتخابی خصوصنه مداخله ایده بیلمک ایچون رشوت اصولی
قوللانمق وروسیه طرفداری اولنلری انتخاب واجلاسه دسترس اولندقدن صکره
دخی حمایت وصحابتلر ایچون درون ممالکه روسیه عساکرینی ادخال ایله بتون
بتون تمکن واقامته وسیله وفرصت دوشنجهیه قدر اورالرده عساکر مذکورہ یی
مدت مدیده اقامه یه سعی اولنمق وبوحالده همجوار بولنان دولتلر طرفندن مخالفت
کوسترلکده بونلرک موقتاً اسکانلر ایچون له ممالکنی مقاسمه ایدرک صکره دول
سائر یه ویریلان حصه لری کیرو المنه فرصت کوزدلمک خصوصلری .

بشنجی بند اسوجلونک ممالکندن ممکن اوله بیلیدیکی مرتبه زیاده یرضبط
اولنوب استکمال مغلوبیتته بر بهانه تدارک ایچون روسیه دولتی علیهنه ابتدا
اسوجلونک اعلان حرب ایله هجوم ایلمنی ایجاب ایتدیر مکه سعی وبونک ایچون
اسوجلوی دانیمارقه لودن ودانیمارقه لوی اسوجلودن تبرید وتبعید ایله بینلرنده
مایه اختلاف ورقاتنک دوام وبقای سببانه صرف مساعی واهتمام اولنمیسی .

التنجی بند روسیه خاندان ایمراطوریه سنک دائماً آلمانیا حکمداران خاناندانی
میانندن قیز الوب فامیلیاچه تکثیر روابط ازدواج واتحاد واشتراك منافع ایلملری
وبوصورتله آلمانیا دروننده اجرای نفوذ ایدرک ذاتاً ممالک مذکورہ نك دخی
کندی نفع ومصلتحمزه ربط اولنمیسی .

یدنجی بند انکثره دولتی امور بحریه سنده بزه الك زیاده محتاج اولدینی مثللو

بزم قوهٔ بحریه مزك تزايدينه دخی دولت مشارالیهانك بك چوق فائده سی
 اوله بیله جکندن امر تجارتده اتفاقی سائرله ترجیح ایله ممالکمز محصولندن
 کراسته وسائر اشیاك انکلتريه بیعیله التونلرینی درون ممالکمزه جلب ایلمک
 و طرفین تجار و کمیجیلری میانده روابط و مناسبات متادیه پیدا ایدرک بو وسیله
 ایله ممالکمزده تجارت و سیر سفاین ماده لری توسیع اولنمی .
 سکرنجی بند شمالاً بحر بالطقک و جنوباً بحر سیاهک سواحلنه کون بکون
 روسیه لولرک یا یلملری .

طقوزنجی بند استانبوله و هندستانه ممکن اوله بیلدیکی مرتبه تقرب اولنوب
 استانبوله حکم ایدن بتون جهانک حکمدار صحیحی اوله بیله جکی قضیهٔ مسلمه سنه
 بنهٔ گاه دولت عثمانیه و گاه ایران دولتنه محاربات متادیه احداث اولنهرق قره
 دکزده ترسانه لر پیدا اولنمی ایچون رفته رفته بحر مذکوروی و کذلک مقصدک
 حسن حصولنه الزم بر موقع اولمی حسیله بحر بالطنی دخی ضبط و بصره
 کورفرینه قدر کیدیله بیلیمک ضمنده ایران دولتنک زوال و انحطاطنی تعجیل
 ایله ممکن اولدینی خالده ممالک شرقیه نك اسکی تجارتنی بر الشام طریقله اعاده
 ایدرک جهانک انباری مثابه سنده اولان هندستانه قدر کیدلمی و بو چاره ایله
 ارتق انکلتريه نك التونلرندن استغنا حاصل ایدلمی .

اوننجی بند اوستریا دولتنک اتفاق و اتحادینی استحصال ایله ابقاسنه اهتمام
 اولنوب دولت مشارالیهانك ایلروده آلمانیا ممالکی اوزرنده حکمدارلق اجراسنه
 دائر اولان افکارینی ظاهرده ترویج ایدرک ال التندن علیهنده سائر حکمدارانک
 عروق محاسده لرینک تحریکنه سی و هر برلرینی روسیه دولتنده استمداد
 واستعانه یه تحریک ایله ایلروده ممالک مذکوریه حکم ایتمکلمزی منتج اوله جق
 صورتده برنوع حمایت اجرا اولنمی .

اون برنجی بند ترکیری روم ایلی قطعه سندن طرد و تبعیده اوستریا خاندانی
 تحریص ایدوب استانبولک ضبطنده دخی یا علیهنده اوروپانک اسکی دولتلری حربا
 تسلیط اولنقی و یا خود التان برلردن کندوسنه بر حصه جق کوسترلک صورتلریله
 حسد و رقابتی تسکین اولنهرق صکره بونک دخی التندن نزع اولنمی .

اون ایکنجی بند یاپانک حکومت روحانیه سنی منکر و مجارستانده و ممالک عثمانیه ده
 وله ممالکنکک جاذب جنوبیسنده منتشر اولوب روم مذهبنده بولسان خرسیتیانلرک
 جمله سنی اطرافزده جلب ایله کندولره روسیه دولتی مرجع و معین اتخاذا ایتدیریلوب
 بولنره علی العموم برنوع نفوذ و حکومت رهبانیه اجراسیچون اول باول مذهبجه

بر ریاست احدائه چالیشلمسی و بو طریق ایله دشمنلر یزک هر بری ولایتلر ند
غیر تکش و معاون بر چوق دوستلر قزانلمسی .

اون اوچنجی بند بوصولر ایله اسوجلو پریشان و ایرانلو مغلوب و لهلو محکوم
اولوب ممالک عثمانیه دخی ضبط اولدوقده اردولر یز بریره جمع اولنه رق قره دکر
ایله بحر بالطق دخی قوه بحر یه مز ایله محافظه اولنه جغندن اشته اولوقت بتون
دنیاک حکمدار لغنی بینمزده تقسیم ایتمک صورتی ابتدا فرانسه دولتنه و بعده
اوستریا دولتنه منفردا وغایت خفی اوله رق عرض و تکلیف اولتمق و بوصولی
ایکیسندن بری بهمه حال قبول ایده جکنندن هر بر لرینک حرص و استکباری
بر خوشجه بسلیله رک صورت مذکور ه پی قبول ایدن ایتمه جک اولانک تنکیلی
ایچون علیهنده اعمال اولتمق و چونکه روسیه دولتی بتون بتون ممالک شرقیه پی
حصراً ضبط ایتمش بولندیغی مثللو اوروپانک قطعاً عظما سنی دخی هنوز ید تصرفه
چکور مش بولنه جغندن شو ایکی دولتن میدانده قالدق اولان هر قغیسی ایسه
انی دخی بالا خره سهولته قهر و تنکیل ایده بیله جکی .

اون دردنجی بند فرض محال اوله رق دولتیندن هیچ بری روسیه دولتنک
اشبو تکلیفی شاید قبول ایتمدکاری تقدیرده دخی بینلر ند نزاع و اختلاف
احدائه صرف افکار اولتمق مقتضایدن اوله رق شو صورتک استحصالیله بر لر ایله
ایکیسنی دخی اتعاب ایلدکن صکره اشته اولوقت روسیه دولتی بر فرصت قطعیه
کوزمه دوب همان مجتمع اولان اردولری اول بول آلمانیا اوزرینه سوق ایله
اولحوالی به هجوم ایتمسلیله برابر بر طرفدن دخی اناطولینک اقوام متنوعه سندن مرکب
لشکر فراوان ایله مملو بحر از اقدن و بحر منجمد شمالیده کائن ارخانکل لیماندن
اخراج ایده جکی ایکی طاقم کلیتو کمی قافله سنی بحر سیاه و بحر بالطقدن مرتبه
دوئالری رفاقیله اق دکر و بحر محیط شمالیدن اعزام و امرار ایدرک فرانسه
سواحلی سیل کبی باصه جفی صروده آلمانیا دخی هنوز بو حاله کرفیار اولش
بولنور و بوا یکی ممالک واسعه بو وجهله مغلوب و منهزم اوله جغندن اوروپانک قطعاً
باقیه سی بالسهوله و بلا محاربه کزدنداده اتقیاد اوله جفی نتایج طبیعی دن اولغله اشته
بو طریق ایله بتون اوروپا قطعیه سی فتح و تسخیر اولتمق قابل اولور .

* قنارجیه عهد نامه سی *

برنجی ماده ایکی دولت بیننده سبت ایدن هر درلو معادات و محاصمه شمیدن

الی الابد محو وازاله اولنوب كرك آلات حزییه و كرك سائر تقریب ایله طرفیندن عمل وتبادر واجرا اولنان ضرر و تعدیات نسیان مؤیدی ایله فراموش اولنوب بوباید و جوه ایله و اصلا بروقتده اخذ انتقام اولنیه دشمنك یرینه برآ و مجرأ مؤبد وقوی و تغیردن منزه مصالحه یه رعایت و حراست اولنه كرك طرف هایونمدن و كرك اخلاف امجادم طرفلرندن و كذلك روسیه پادشاهی مشارالیها و اخلافی ینلرنده تمهید اولنان اتفاق ایله صافی و مؤبد و تغیردن بری موالات حفظ و حراست اولنوب اشبو ماده لر کمال دقت و اهتمام ایله اجرا و معتبر قلنهلر و ایکی دولت و املاک و ممالکی و رعایا و اهالی طرفین میانه لرنده اشبو موالات ماده سی بویله رعایت اولنه که فیما بعد جانیندن برینك علیه سرأ و علانیه بردرلو عمل بغض و اضرار اولنیه و تجرید اولنان موالات و مصافات مقتضاسنجه بلا استثنا ایکی طرفه هر نه کونه تهمت ایدن جمله رعایا لرك طرفیندن نسیانسیا جرایملری کلیاً عفو اولنوب چكدری و سائر محبس لرده بولنانلری آزاد و سیل لری تخلیه و منقی و مكث ایتدیریلان کسانه عودته رخصت و یریلوب مقدما کامیاب اولدقلری هر درلو پایه و اموال لری مصالحه ندسکره رد و ارجاع اولنوب و سائر لریکه هر نه عقوبته مستحق اولدیلر ایسادی حقلرینه اصلا برعلت و بهانه ایله تعرض و زیان و ضرر و تأدیب اولنیه لر و آخر لر طرفین مز بورونه بردرلو ضرر و زیان و تعرض اولنق تجویز اولنوب اضرار و تعرضلرینه قصد ایدنلر تأدیب اولنهلر و مرسوموندن هر بری زیر حمایت و محافظه قوانین و ولایتلرینك عادت لری اوزره سائر هم ولایتلرینه قیاسا معاشرت ایدهلر .

ایکنجی ماده اشبو عهدنامه مباره که نك انعقاد و تصدیق نامه لرك مبادله سند نسکره ایکی دولتك رعایا سندن بعضیلری آخر بر تهمت و عدم اطاعت و یا خود خیانت ایدوب دولتینك برینه اختفا و یا خود التجا قصدنده اولور ایسه دولت علیه مده دین اسلامی قبول و روسیه دولتنده تنصر ایدنلردن ماعدا اصلا بر بهانه ایله قبول و حمایت اولنوب در عقب رد و یا خود هیچ اولمز ایسه التجا ایلدکلری دولتك مالکندن طرد اولنهلر که بومثللو یرامز لرك سببی ایله ایکی دولت ینسه مورث برودت و یا خود باعث بحث عبث اولور اصلا بر معنی واقع اولیه كذلك طرفین رعایا سندن اولوب كرك اهل اسلام و كرك خرسیتیان زمره سندن برکسنه بردرلو تقصیرات ایدوب هر نه ملاحظه ایله بر دولتدن اول ردولته التجا ایدرلر ایسه بومثللولر طلب اولندقجه بلا تأخیر رد اولنهلر .

اوجنجی ماده قریم و بوجاق و قوبان و یديسان و جانبویلق و یدیکجکول قبائل و طوائف تاتار و بالجمله بای حال بلا استثنا دولتین طرفیندن سر بسیت و بغیر تعلق

مستقل وجوهله اجنبی بردولته تابع اولماق اوزره اعتراف وقبول اولنلر وطوائف
 تاتار باجمله رأی و اتفاقلریله آل جنکیز صویندن انتخاب و نصب اولنان کندو خانلری
 مستقل اولان تخت حکومتلرنده اولمقله و برزمانده دول اخراذن بردولته و هیچ
 بر ماده یه محاسبه و یرمامک شرطیله عتیق قانون و عادتلری اوزره مرقوملره حکم
 و کرک خان مومی الیهک انتخاب و نصبی خصوصنده و کرک امور مخصوصه و رودینه
 و امور دولترینه دائر بردولو دولت علیه مزله روسیه دولتی مداخله الیمیوب
 حکومت خارجییه و دولترینه دائر مستقل دولت سائر مستقل دول کندو کندوله
 مملکتلرینی تحکیم ایدرلر کبی و جناب یاریدن غیری کمنسه یه تابع اولماق اوزره
 طائفة مرقومه اعتراف و قبول و لکن مذهبلری اهل اسلامدن اولوب ذات معدلت
 سمات شهریارانه م امام المؤمنین و خلیفة الموحیدین اولدیغنه بناء طائفة مرقومه
 عقد اولنان سربسیت دولت و مملکتلرینه خلل کتورمیه رک امور مذهبلرینی
 طرف هایونم خلقنه شریعت اسلامیة مقتضاسنجه تنظیم ایده لر . و روسیه دولته
 تخصیص اولنان کرش و یکی قلعه اراضیسی و لیمانلرندن ماعدا قریم و قوبان جانبیلرنده
 واقع استیلا اولنان قصبه و قلاع و مساکن و اراضی و بردا و قونسکی و وی و اوزی
 صوبی نهرلرینک آق صو و طورله نهرلرینک ییتنده اولان جمیع اراضی له مملکتی
 حدودینه و ارنجه طوائف مرقومه یه استرداد و اوزی قلعه سی قدیمی الکاسی ایله
 کالاول دولت علیه مک تحت تصرفنده باقی قاله و صالحه عهد نامه سنک تکمیل
 مبادل سند نصکره ممالک تاتاریه دن روسیه دولتی جمله عسکرینی اخراج ایلمه سنه
 تعهد ایده قریم جزیره سنک و قوبان و طمان جزیره سنده واقع قلاع و قصبه
 و مساکن و سائرلری حقه ده جزئی و کلی هر درلو استحقاقدن دولت علیه مزک
 کذلک کف یدینه تعهد ایده و محل مرقومه فیما بعد محافظ عسکری و یاخود بشقه
 عسکر ارسال ایلمیه ممالک مذکورہ بی طوائف تاتاره بووجه اوزره دولت علیه مز
 استرداد ایدوب و کمنسه یه تابع اولمقسزین حکومت دولترینه روسیه دولتی
 مرقوملرک حقیقه مستقلاً تحت حکومتلرنده و سربسیت مطلقه وجه معمول به
 اوزره ایلدیکی کبی کذلک دولت علیه مز تعهد ایده که قصبه و قلاع و اراضی و مسکن
 مذکورلرنده فیما بعد محافظ عسکری و یاخود بشقه بر نوع عسکر بشقه سبکان
 و یاخود عسکر زمهره سندن هر نه اسمده و نه کونه ایسه بعث و تسیر الیمیوب جمله
 طوائف مرقومه یه روسیه دولتی طرفندن ترک اولنان سربسیتی و کمنسه یه تابع
 اولمقسزین استقلاللری اوزره دولت علیه مز دخی ترک ایده .
 دردنچی ماده جمله دوله مخصوص اولان استحقاق اصلیمی مقتضاسنجه کندو

مملکتده مناسب کوره جک نظامی اجرا ایتک هر دولتہ جائز اولمغله ایکی دولتہ رخصت کامله نامحصوره ویریلورکه کندو مملکتلرنده وحدودلرنده مناسب کوردکلری برلرده قلاع وشهرلر وقصبات وابنيه ومساکن بنا وعتیق قلاع وشهر وقصبات وسائرلری تعمیر وتجدید ایده لر .

بشنجی ماده اشبو مصالحه مبارکه نك انعقادیه تجدید موالات ومصافات همجواری میسر اولدقدنصکره روسیه دولتی جانبندن پایه ثانیه یعنی انویساتو تعیر اولنوب اورته ایلیجیسی ویاخود مرخص ایلیجیسی نصبی ایله دولت علیه مزده علی الدوام بر روسیه ایلیجیسی اقامت ایدوب زیاده معتبر اولان دولك ایلیچیلری حقدنه ایفا اولنان مراسم اعتبار ورعایت مومی ایله روسیه ایلیجیسنك رتبه سنه دخی دولت علیه مز جانبندن ایفا اولنه عموماً رسم عامه وقوعنده المان امپراطورینك ایلیجیسی پایه رفیعہ ویاخود صغیره ده اولدیغی تقدیرده درعقب ندرلانك بیوك ایلیجیسندن صکره تعقب ایلیه ندرلانك بیوك ایلیجیسی بولنمز ایسه ونديك بیوك ایلیجیسندن صکره تعقب ایلیه .

دولت روسیه ایلیجیسنك بالفعل خدمتده بولنالردن برکسنه سرقه وتهمت عظیمه ویاخود شایسته تعزیر بر فعل ناشایسته ایتدکدن صکره بعد التقریر اشپای مسروقه ایلیچی طرفندن بیان اولنه جق وجه اوزره تماماً استرداد اولنه وحال سکرنده دین محمدی بی قبول ایتک سوداسنده اولنلر دین محمدیده قبول اولنوب رفع سکرندن صکره حال اصلیلرینه رجعت ایدوب عقللری باشلرینه کلدکدن صکره اقرار واعترافلری ایلیچی طرفندن کوندریله جک آدمک مواجهه سنده دخی وبعض بیغرض مسلمانلرک قارشوسنده بیان ایتدیریلوب بویه قبول اولنلر .

یدنجی ماده دولت علیه مز تعهد ایدرکه خرسیتان دیاتبنك حقه وکنیسالرینه قویاً صیانت ایده وروسیه دولتنك ایلیچیلرینه رخصت ویره که هر احتیاجده کرک اون دردنجی ماده ده ذکر اولنوب محروسه قسطنطنیه ده بیان اولنان کنیسای مذکوره وکرک خدمه سنك صیانتته ابراز تفهیمات متنوعه ایلیه وایلیچیء مومی الیهک برکونه عرضی دولت علیه مک دوست صافی وهمجواری اولان دولتہ متعلق آدم معتمدی طرفندن عرض وتبلیغ اولمغله دولت علیه مز طرفندن قبول ایلملریخی دولت علیه مز تعهد ایدر .

سکزنجی ماده روسیه دولتنك کرک رهابین زمره سندن وکرک سائر رعایاسندن اولنلره تماماً رخصت ویریه که قدس شریف وشایسته زیارت اولان سائر محللره سیاحت ایده لر بوکونه بولجی وسياحلر دن کرک قدس شریفده وکرک سائر محللرده

انهای طریقده دخی بردرلو جزیه و خراج و ویرکو اصلا بر تکلیف طلب اولنیه
سائر دولک رعایالرینه و یریلان فرمانلر و یول امرلری مرسمونه دخی وجه لایقی
اوزره ادا اولنه و مادامکه دولت علیه مز اراضیسنده اقامت ایده لر کندولرینه
بردرلو دخل و تعرض اولنیوب قوت احکام شریعت مقتضاسنجه تماماً حمایت و صیانت
اولنه لر .

طقوزنجی ماده محروسه قسطنطینییه ده مقیم روسیه ایلیچیلرینک خدمتنده بولنان
ترجانلر هر نه ملندن اولور ایسه دولت امورینه خدمت ایلدکلرینه بناء خدمتلی
ایکی دولته راجع اولغله کمال مروت ایله معامله و اعتبار اولنلر و مخدوملری طرفندن
کندولرینه سپارش اولنان مواد ایچون شایسته مؤاخذه اولوق جائز اولیه .
اوننجی ماده اشبو مصالحه مبارکه امضا اولنوب طرفین عسکرینک سردارلری
طرفلرندن لازم اولان تنبیهات اقتضایدن محلله ایصال اولننجه اول اراقده اگر
برایمجلده بردرلو فعل مخصوصه حدوث ایدر ایسه ایراث تعرض اولنوق اوزره عد
اولنیوب بو تقریب ایله واقع اوله جق فتوحات و استیلارلر دخی معدوم الظهور اولوق
اوزره معتبر طوتمیوب بویله واقعه دن برکسنه فائده مند اولیه .

اون برنجی ماده منفعت دولتین ایچون ممالکنی ترشح ایدن جمله دریالرنده ایکی
دولته متعلق کمی و تجار سفاینه بغیر ممانعت سربسیت اوزره کشت و کذار ایلملری
عقد و تمهید اولنوب واسکله لرینه و هر محله مطلقاً سائر دولتلرک اجرا ایتدکلری
تجار تدرنده کامیاب اولدقلری وجه اوزره اشبو روسیه کیلاری و تجار سفاینه دخی
دولت علیه م جانبندن رخصت و یریه قره دکزدن آق دکزه و آق دکزدن قره
دکزه و عامه سواحل و قییلرینک لیمانلرنده مار الذکر دریالر اتصالنده اولان ممر
و بوغازلرنده مکث ایده لر و اشبو ماده یه دائر بالاده ایضاح اولندیغی اوزره دولت
علیه مزک ممالکننده امر تجارته دائر بعینه فرانجه و انکلتزه مثللو دوست احب اولوب
زیاده مساعده بیوریلان مسالمت و معافیاتیه تجار مباح مثللو برآ تجارت ایتمک
روسیه دولتک رعایالرینه دولت علیه مز جانبندن رخصت و یریلوب برمنوال محرر
نهر طونه ده دخی کشت و کذار ایده لر کرک امر تجار و کرک روسیه تجارینک
حقیقه اشبو ماده ده لفظ بلفظ تحریر اولندیغی کبی هر درلو احتیاج ظهورنده
مار الذکر ایکی ملتک و سائرلرک شر وطاری مرعی و معتبر طوتیه ملل مز بورون
و یردکلری رسومات مشاکه سنی و عینی ادا ایتدکلرندن صکره روسیه تاجرلری
هر درلو امتعه مقوله سنی نقل و اخراج ایدوب قره دکز و سائر دریالرک سواحل
و لیمانلرینه و محروسه قسطنطینییه و ارمله لری جائز اوله وجه مشروح اوزره بلا

استثنا عموماً صورلرینک امر تجارت و سیر سفائن ماده سنی طرفین رعایا لرینه تجویز برله کندو تاجر لرینه ایکی دولت جانبندن رخصت و یریلورکه رؤیت مصالح و اداره تجارت لرینه لازم اولان مدتده طرفین ممالکنده اقامت ایده لر بو باده طرفیندن تعهد اولنورکه دوست اولان سائر دولتلرک رعایا لرینه ارزانی قلنان سر بسیت و مسالمت روسیه تجارینه دخی ارزانی قلنه و حراست نظام ماده سی جمله کیفیتده مواد الزمندن اولمغله روسیه دولتی طرفندن لازم کوریه جک عامه مواقعده قونسولسر و قونسولوس و کیلرینک تعییننه دولت علیه من جانبندن رخصت و یریلوب دوست اولان سائر دولتک قونسولوسلری اعتبار اولدقلری کبی مرقوملر دخی معتبر طوتیلر و اشبو قونسولوس و قونسولوس و کیلرینه رخصت و یریلکه براتلو تعبیر اولنور برات پادشاهانم ایله مسلم ترجمانلر معیتلرنده طوتوب انکلتره و فرانچیه و سائر مملتک خدمتلرنده بولنان امثاللری کامیاب اولدقلری معافیانه بونلر دخی نائل و کامیاب اوله لر و روسیه دولتک دوست احبی اولان مملک امتیازات و معافیاتی ایله برآ و بجرأ روسیه ممالکنده تجارت ایتکه و رسوم معتاده بی ادا ایتدکنضکره دولت علیه رعایا لرینه روسیه دولتی جانبندن رخصت و یریلوب و سیر دریا ائساننده قضایه دوچار اولان سفاینه طرفیندن و جوهله اعانت و بوکونه قضا لر ظهورنده دوست احب اولان مملک حقند اجرا اولنان مظاهرت ایله معاونت اولته لر کندولرینه لازم اولان اشیا نرخ جاری ایله کندولرینه ایویریه .

اون ایکنجی ماده افریقهلر یعنی طرابلس غرب و تونس و جرائر غرب او جاقلریله روسیه دولتی عقد شرائط تجارتیه رغبت ایتدکلی حالده دولت علیه من تعهد ایدرکه دولت روسیه نیک بوکونه رغبتی پذیرای حصولنه کندی اعتبار و رخصتی بذل و شامل ایده عهدات مرسومه حفظ و حراست اولنلق امرنده دخی مار الذکر او جاقلرک حقنده دولت علیه من ضامن اوله .

اون اوچنچی ماده جمله سندات و مکاتب عامده و هر خصوصه تماماً روسیه لولرک ایمپراطور یجه سی لقب معتبرینه دائر دولت علیه من جانبندن ترکی لسان ایله تماماً روسیه لولرک پادشاهی تعیری استعمال اولته .

اون دردنجی ماده دول سائر یه قیاسا کلیسای مخصوصه دن ماعدا غلطه طرفنده بک اوغلی نام محله نیک یولنده طریق عامده روسیه دولتی برکنیسا بنا ایتدیرمک جائز اوله اشبو کنیسا کلیسای عوام اولوب دوسوغرفه کنیساسی تعیریه تسمیه والی الابد روسیه دولتک ایلیچیسای صیانتده اولوب هر درلو تعرض و مداخله دن امین و بری و حراست اولته .

اون بشنجی ماده ایکی دولتک حدودلری تعیین و تحدید اواندقلری نظام
 مقتضاسنجہ طرفین رعایالرینے موجب مباحثہ باعث نزاع جسیم اولہ حق بر ماده
 اولدیغی اگرچه ملاحظہ دن بعید اولیوب لکن عوارض غیر مأمور دن ظهوری
 محتمل اولان اسباب مضرت و زیانلرک دفعنه ایکی دولت بالاتفاق قرار ویرمشردرکہ
 بوکونه نسنه لرک ظهورنده رأس حدودده اولان حاکم ظهوره کلان ماده پی
 تفتیش ویا خود مخصوصا تعیین اولان مأمورلرک معرفتیه تفحص ایدلر بوکونه
 مأمورلر کرکی کبی ماده پی تفتیش ایتدکن صکره بلا تأخیر حق اولان شخصک حقنی
 احقاق ایدلر و پاک تعهد اولنورکہ اشبو عهد نامہ مبارکہ انعقادیه مجدد اتمهید
 اولنان موالات و حسن نظام ماده سی بوکونه تضایانک ظهوریه اصلا تغییر اولنیه
 اون التجی ماده جمله بوجاق مملکتی اقرمان وکلی و اسمعیل قلعه لرلیه سائر
 قصبات و قری درونلرندہ موجود بولنان عامہ اشیا ایله روسیه دولتی طرفدن
 دولت علیہمه رد اولنوب و بندر قلعه سنی دخی دولت علیہمه رد ایدر و کذلک
 افلاق و بغداد مملکتلرنی جمله قلاع و شهرلر و قصبات و قرالری درونلرندہ
 موجود بولنان جمله اشیا لرلیه کذلک دولت علیہمه رد ایدر دولت علیہم دخی
 آتی الیان شرائط ایله ممالک مرقومہ پی قبول ایدوب اشبو شرائطی تماماً وکاملاً
 حفظ و حراست ایلمسنی و عد معمول به ایله تعهد ایلیه (اولا) اشبو یکی
 و یوده لقلرک اهالیسی هر نه پایه و کیفیات و حال و اسم و عیاندن ایسهلر بلا استنا
 حقنرندہ تماماً وکاملاً نسیا منسیا عفو اولنوب هر درلو تمہتری و یا خود دولت
 علیہمک امورینہ مخالف حرکت ایلدکلرینہ اسناد و مظنه اولنان جمله اعماللری
 الی الابد فراموش اولنوب اولکی ماده نک مضمونی اوزره منصب و پایه لری
 و املاک سابقہ لری مجدد ا حاللری تکمیل اولنوب اشبو محاربه دن مقدم مالک
 اولدقلری املاکلرینہ اعاده اولنلر (ثانیا) کالاول خرستیان دیاتی و جوهله
 سربسیت اولوب اجر اسنه بر درلو ممانعت اولنمیوب کینسارلرک مجدد ا بناسنه
 و عتیقلرینک تعمیرینہ ممانعت اولنیه (ثالثا) از قدیم مناسترلرینہ و سائر شخصه
 متعلق اولوب بعدہ بغیر حق کندولردن اخذ اولنوب ابرائیل و خوتین و سائر
 یرلرک دائره سنندہ موجود بولنان اراضی و املاک کہ الآن رعایا اسمیلہ تسمیه
 اولنور مرسومونه استرداد اولنلر (رابعا) راهین زمره سنه مناسب اولان
 امتیاز ایله اعتبار اولنه (خامسا) ترک وطن ایدوب آخر محللره و ارمق رغبتندہ
 اولان خاندانلر اشیا لرلیه نقل ایتمک سربسیت اوزره مآذون اوله لر و اشبو خاندانلره کندو
 مصالحنک تنظیمیچون وقت کافیلری اولتی ایچون سربسیت اوزره وطنلردن نقل
 ایلملرینہ بر سنه مدت امهال اولنوب اشبو مدت مهلت تصدیقنامه مبارکہ نک مبادلہ سی

تاریخندن معدود و محسوب اولنه (سادسا) عتیق محاسبه لر ایچون هر نه کونه ایسه
 کرک نفود آچه و کرک سائر طریق ایله بر نسه تحصیل اولنیه (سابعا) اشبو
 محاربه نك تماماً مدتی ایچون بر درلو تکلیف و یا خود آخر بر درلو طلب اولنمیوب
 محاربه امتدادنده یازده اولدقلری مضرات و تخریبات متعدد لرینه نظر آ مرسومونه
 بوند نصکره دخی ایکی سنه لك مهلت و یریلوب اشبو مهلت مبادله تصدیقنامه هایون
 تاریخندن عد اولنه (نامنا) اشبو مهلت مرور ایتدیکنند نصکره دولت علیه من
 تعهد ایدرکه جزیه لرینك آچه سنی تعیینه مروت کلیه ایله معامله و حیز امکان رتبه سنده
 سخاوت جلیله سنی حراست ایده ایکی سنه ده بر کره مبعوث لرینك و ساطیله جزیه لری
 ادا اولنه و تعیین اولنان اشبو جزیه لرینك تماماً آداسندن صکره اصلا بر پاشا و یا خود
 حاکم و هر کیم اولور ایسه اولسون مرسومانه اصلا بر وقده تعرض ایتمیوب آخر
 بر درلو و یرکو و یا خود تکلیف هر نه کونه اسم و بهانه ایله کندولرندن طلب
 اولنمیوب جد امجد سلطان محمد خان رابع زمان سعادت لرنده متمتع اولدقلری
 امتیازات ایله کامیاب اوله لر (تاسعا) ملك امور لرینی رؤیت ایدن قوکتخدالرینك
 یرنده اشبو و یوده لقلرک بکلرینه دخی رخصت و یریه که دولت علیه ده هر برینك
 طرفدن روم مذهبنده خرستیان اولوق اوزره مصلحت کدارلر تعیین ایله لرکه
 اشبو مملکته متوقف اولان مصالحنی رؤیت ایدلر دولت علیه م جانبندن دخی
 حق لرینه کال مروت ایله معامله اولنوب حال عاجزانه لرنده قواعد ملل استحقاقه
 مستحق اولوب یعنی هر درلو تعرضدن امین و بری اولوق اوزره اعتبار اوله لر
 (عاشرا) دولت علیه جانبندن روسیه امپراطور لنگنک ایلیچلرینه رخصت و موافقت
 و یریلورکه اشبو ایکی و یوده لقلرک اقتضاسنه کوره صیانت و مساعدده اولنلرینه
 مذاکره ایدلر دولتینه لایق اولان اعتبار دوستانه مقتضاسنجه ایلیچلرینك عرض
 ایتدکلری گمانلرینه رعایت ایلمسته دولت علیه تعهد ایدر .

اون یدنجی ماده الان روسیه دولتک زیر ضبطنده بولنان اق دکر اطه لرینی
 روسیه دولتی دولت علیه مزه استرداد ایدر دولت علیه م دخی تعهد ایدرکه اولکی
 ماده سنده مصرح اولان هر درلو قباحتلرک و دولت علیه مک امورینه مخالف اولوق
 مظنه سیله اجرا اولنان عامه افعالک نسیا منسیا عفو کلی ایله محو و عفو اولنوق ماده سنی
 جزائر مذکوره نك اهالیسی حقنده دخی کال استقامت ایله رعایت ایدر (ثانیاً)
 خرستیان دیانتیه اصلا ادنی بر تعرض ایله ایصال تضییق اولنمیوب کلیسالرک تعمیر
 و تجدیدینه و جوهله ممانعت اولنیه مار الذکر کلیسالرینه خدمت ایدن اشخاص
 اصلا بر تقریب ایله تعرض و مداخله اولنیه (ثالثاً) اشبو محاربه سببیه کندولرینه

ایراٹ اولٹان تکدیرات و تخریبات سببی ایله روسیه دولتک زیر حکومتده بولندقلری تاریخدن و بوند نصکره ایکی سنه مدتنه د کین اشبو جزائر مرقومه نك دولت علیه مه استردادی تاریخدن عد اولمق کر کدر . دولت علیه جانبدن جزائر مذکوره اها لیسندن اصلا بر درلو رسم سنوی تحصیل اولنیه (رابعاً) ترک وطن ایدوب آخر محلره وارمق رغبتده اولئر تماما مال و اشیارلیله نقل ایتمک دولت علیه جانبدن مرقومونه رخصت و یریلوب و تنظیم مصالحلریله وقت کافی اولمق ایچون اشبو تصدیقنامه مبارکه نك مبادله اوله جق تاریخدن بر سنه مهلت مدتی کندولرینه امهال اولنه (خامساً) روسیه دونمسانک عود و رجعتده که ان شاء الله تعالی اشبو تصدیقنامه مبارکه نك مبادله سندن صکره اوچ آی مدتده واقع اولمق کر کدر . بر سنه یه احتیاجی واقع اولور ایسه دولت علیه جانبدن وسع و امکان مرتبه سنده مظاهرت اولنه .

اون سکرنجی ماده اوزی صوبی بوغازنده واقع قاپرون حصاری نهر من بورك صول طرفی ساحلنده کفایت ایده جک اراضی ایله و آق صوایله اوزی صوبی بیننده واقع صحرای خالیه نك و معارضه دن عاری مستقلا علی الدوام روسیه دولتک تحت تصرفده قاله .

اون طقوزنجی ماده قریم جزیره سنده واقع بیکی قلعه قلعه سی و کرش و لیمانلری درونلرنده موجود بولنان ایله و اراضیلریله بحر سیاهدن باشلیوب طولاً کرش عتیق حدودلرینه واره رق بوخاجه نام محله و ارنجه و بوخاجه محلندن خط مستقیم ایله بالادن ازاق دکزینه و ارنجه معارضه دن عاری مستقلا علی الدوام روسیه دولتک تحت تصرفده قاله .

یکرمنجی ماده میلاد عیسانک بیک یدی یوز سنه سی یعنی تاریخ هجرت نبوینک بیک اوچ سنه سی تولستوی نام حاکی ایله آجو محافظی حسن باشا بیننده عقد تمهید اولنان سندات مفهومنده بیان اولندیغی اوزره ازاق قلعه سی اولکی حدودیله الی الابد روسیه دولته تخصیص اولنه .

یکرمی برنجی ماده ایکی قبارطه لر یعنی بیوک قبارطه و کوچک قبارطه تار تار طاقه سیله واقع جواریتلرندن ناشی قریم خانلریله تعلقلری اولغله روسیه دولته تخصیص اولمقلری ماده سی قریم خانلرینک و مشورتک و تاتار باشلرینک اراده سنه احاله اولنه .

یکرمی ایکنجی ماده ایکی دولت بیننده انعقادی و قوعوبولان جمله عهدنامه و شرائط سابقه یی و بلغراد قلعه سنده واقع عهدنامه یی و اند نصکره وجوده کلان عامه شرائطی

محو و ازاله والی الابد فراموش ایتک ایکی دولت میانه سنده بالاتفاق قرار ویریلوب شوپله که مرسوم عهد داتک حقه فیما بعد بردرلو داعیه مقوله سنی بنا ایتیهلر ولکن میلاد حضرت عیسانک بیک یدی یوز سنه سنده تولستو نام حاکمی ایله آچو قلعه سنک حسن پاشا نام محافظی اولکه سی حدودی وقوبان سنورینک تعیین و تحدیدینه دائر واقع شرائط اشبو استنادن بری اولوب کالاول بلا تغییر قاله .

یکرمی اوچنجی ماده کورجی و مکریل حوالی سنده واقع بغداد جق و کوتانسی و شهر بان قلعه لریکه روسیه عسکری طرفندن ضبط اولمشلدر . قدیمدنبرو متعلق اولدقلری اصل صاحبزینه متوقف اولمق اوزره روسیه دولتی طرفندن قبول اولنوب شوپله که اگر تحقیقات قدیمدن برو یاخود مدت مدیده دن مقدم دولت علیه قلاع مذکوره په مالک اولمش ایسه ده دولت علیه مه راجع اولمق اوزره قبول اولنوب اشبو تصدیقنامه مبارکه نک مبادله سند نصرکه وقت معهودده روسیه عسکری قلعه مذکوره بی تخلیه ایلیه دولت علیه دخی کندو طرفندن تعهد ایدرکه اولکی ماده نک مضمونی مقتضاسنجه حوالی مزبورده ده اشبو محاربه امتدادنده دولت علیه مک علیه هر نه منوال اوزره حرکت ایتمش اولنلری نسیا منسیا عقو ایلیه ووجه معمول به اوزره والی الابد اوغلان وقر ویرکوسندن وهر کونه جزیه سائر طلبندن ابا وکف ید ایدر . اوتهدنبرو متعلقلری اولنلردن ماعدا طوائف مذکوره اراسنده کندو رعایای اولمق اوزره فرد واحدک حقه داعیه ایتماکه دولت علیه تعهد ایدر . و کورجی و مکریل طرفندن اوتهدنبرو ضبط اولنلر اراضی وسائر مستحکم یرلری تکرار مرسومونک حکومت و محافظه مطلقه لرینه ترک ایله . و دیانت مناسرت و کیسالتی حقه بردرلو تعرض و تضییق ایتیموب عتیق اولنلرک تعمیرینه و جدیدلرک بناسنه ممانعت اولنیمه . و چلدیر پاشاسی وسائر سرکرده و ضابطان طرفندن بردرلو داعیه تحتده امواللرینی اضاعت ایله تعرض اولنلرینی دولت علیه منع ایلیه و طوائف مزبورده دولت علیه مک رعایاسندن اولمغله روسیه دولتی اصلا مرسومونه مداخله ایتیموب تعرض ایلمیه .

یکرمی دردنجی ماده بعد الامضا و تصدیق المواد در عقب نهر طونه نک صاغ طرفنده موجود بولنان جمله روسیه عسکری عودت و رجعته متوجه اولوب امضاء تاریخندن برآی ظرفنده طونه نک صول قیسنه مرور ایدر و عسکر مزبور تماما طونه نک صول قیسنه کچد کد نصرکه حرسوه حصاری بوشالدریوب عسکر اسلامه تسلیم اولنه و بعده افلاق و بوجاق مملکتلرینک تخلیه سنه بردن آن واحده مبادرت اولنوب اشبو تخلیه ماده سنه ایکی آی مهلت تعیین اولنور و جمله روسیه

عسکری مملکتین مزبور تیندن چکادکلر ندنصرکر بر طرفدن یر کوکی قلعه سنی
 وبعده ابرائی و طرف دیگر دن اسمعیل قصبه سنی و کلی واقکرمان قلعه لر یله
 روسیه عسکری ترک ایدوب عسا کر سائر لرینه ملحق اولمغه متوجه اولدقدنصرکره
 عسا کر اسلامییه قلاع مذکوره بی ترک ایده لر اشبو ایکی مملکتک تماما تخلیه سنه
 اوچ آی مدت توقیت اولنور بالاده ذکر اولنان کیفیتدنصرکره روسیه عسکری
 بغدادن مملکتی ترک ایدوب نهر طورله نک صول طرفنه مرور ایده جکدر
 بوتقریب ایله مارالذکر مواضع و ممالکک تخلیه سی ایکی دولتک مسالت و مصالحه
 مؤیده لرینک امضاسندنصرکره بش آی طرفنده واقع اولوب جمله روسیه عسکری
 نهر طورله نک صول قییسنه مرور ایلدکده اول زمان خوتین و بسدر قلعه لر ی
 عسا کر اسلامییه تسلیم اولنور انجق مجرد بوشروط ایله که ینه وقت مز بورده
 قلمرون حصار ی تصریح اولنان اراضیسی مصالحه مؤیده نک اون سکرنجی ماده سنده
 ایضاح اولدینی اوزره آق صو ایله اوزی صوی بیئنده واقع صحرای خالیه نک
 زاویه سیله الی الابد معارضه دن بر ی روسیه دولتته تسلیم اولنه واق دکز اطه لر ی نه
 دائر روسیه دوئماسنک مصالحی و تنظیبات درونیه لر ی نه قابل اولدینی سرعته
 جزائر مذکوره اول حوالیده بولنان روسیه عسکری طرفدن کالاول معارضه دن
 بر ی دولت علیه مک ضبطه رد اولنه لر چونکه بعد مسافه سببی ایله قابل دکدر که
 توقیت وقت اولنه و دولت علیه تمهد ایدر که دوست بر دولت اولدینی جهتله
 دوئمای مذکوره نک استعجال عزیمتی ملاحظه سیله دولت علیه ایضی لوازمه
 اعانت ایدوب وسع و امکان مرتبه ده اقتضا ایدن سنه لر ی و یریلوب اولبایده دولت
 علیه مه رد اولنان مملکتلرده مادامکه روسیه عسکری موجود بولنور ایسه اشبو
 مملکتلرک حکومتی و نظامی روسیه لونک ضبطنده بولدینی اوزره قلوب جمله روسیه
 عسکرینک کلیاخر و جلری وقتنه د کین دولت علیه جانندن ممالک مذکوره نک حکومتنه
 مداخله اولمیه و بو مملکتلرده بولنان روسیه عسکرینک اقتطاف مأکولات و تدارک
 لوازم سائر سنه آلآن عمل اولدینی اوزره کذلک تماما خر و جلر ی نه د کین عمل
 اولنه و روسیه عسکرینک باش سرعسکری بو بایده مخصوصا تعیین اولنان دولت
 علیه مک مأمور لر ی نه ممالک مز بوره نک هر بر ی تخلیه اولدینی خبر ایتدکجه دولت
 علیه مک رد اولنان اشبو قلعه لر ه ایق باصمیوب بالنفس دولت علیه دخی رد اولنان
 اشبو مملکتلرنده کندو حکومتی ادخال ایتمه قلاع و قصبایده موجود اولان
 روسیه لونک ذخیره و مهماتی مراد لر ی اوزره روسیه عسکری طرفدن تخلیه
 اولنوب دولت علیه مه رد اولنان قلعه لر ده مجرد بوائنده موجود بولنان دولت

عليه طو بلرني ترك ايدە لر و دولت عليه مه رد اولنان عامه و لايتترك اهالي سي
هر نه جنس و حال كيفيتدن ايسه لركه روسيه دولتك خدمتده مستخدم اولش لردر
عقد اولنان مهلت سنويه ده اهل و عيال و اموال لري برله روسيه عسكري ايله معاً
چكيلوب نقل ايتك رغبتده اولنلر منع اولنميوب شروط مذكوره مقتضاسنجه
كرك اولزمان و كرك تماماً برسنه مدتده و جوهله منع اولنماسنه دولت عليه م
تعهد ايدر .

يكرمي بشنجي ماده كرك اناث و كرك ذكور جنسندن اولان بالجه اسراي
مخاربه و ساثر اسيرلر هر نه پايه و رتبه دن ايسه لر ايكي دولتك اراضيلرنده بولندجه
روسيه دولتده كندو ارادتلر يله تنصر ايدن مسلمين و دولت عليه مده حسن
ارادتلر يله دين محمدي يي قبول ايدن خريستيانلردن ماعدا بالجه اشبو عهد نامه
مباركه نك تصديقنامه لري مبادله سندن نصكره درعقب و اصلا بردرلو بهانه ايله
طرفيندن بلا عوض و بغير ثمن آزاد و استرداد و تسليم اولنه لر كذلك گرفتار بند
استرقاق اولان بالجه خريستيانلر يعني لهلو و بغدادلو و افلاقو و مورهلو و اهالي
جزائر و كورجهر و ساثر بالجه و بلا استثنا بلا ثمن و غير عوض آزاد اولنه لر كذلك
اشبو مصالحه مباركه نك انعقادند نصكره بر تقريبات ايله گرفتار بند استرقاق اولان
روسيه رعايالري دولت عليه مده بولندجه رد و تسليم اولنه لر و كذلك دولت عليه مك
رعايالري حقتده بعينه بومعامله متشابهه اوزره حركت ايتك روسيه تعهد ايدر .
يكرمي التنجي ماده اشبو ماده لر امضا اولنديني خبري قريمه و اوزي به رسیده
اولديني كبي درعقب قريمه اولان روسيه سرعسكري اوزي محافظيله مخبره
ايدوب اشبو امضاء تاريخدن ايكي آي ظرفنده معتمد آدملر كوندريه رك قلوبون
حصاريني مارالذکر اون سكرنجي ماده ده تصريح اولنان سحرالر ايله تسليم و تسليم
قبول ايدە لر . و اشبو معتمد آدملري ملاقاتلري كونندن ايكي آي ظرفنده مارالذکر
ماده يي تكميل ايدە لر . شويله كه باي حال اشبو عهدنامه امضا اولنديني كوندن
درت آي مدتده و قابل ايسه مدت اقلده ماده مشروح ختام پذير اولوب كلياً اجرا
اولنه و مأموريتلري تكميل اولنديني صدر اعظم جانبينه و فلد مارشال طرفنه بلا
تاخير اخبار ايدە لر .

يكرمي يدنجي ماده بومصالحه مباركه يي و موالات و مصافاتي بين الدولتين زياده
تأكيد ايله تمهيد و تقويه ضمنتده طرفين رضاسيله توقيت اولنه جق ميقاتده اشبو
مصالحه خيريه يي تصديقا تصديقنامه لر ايله فوق العاده بيوك ايلچيلر بعث و تسخير
وايكي ايلچيلر رأس حدودده معامله متشابهه ايله مقابله اولنوب دولت عليه مك

عندنده زیاده معتبر اولان اوروپا دولتک ایلچیلری حقلرنده رعایت اولنان رسم
 معتاد اوزره مومی الیها دخی مرعی قلوب دلالت صفوت جانبین اولوق اوزره
 ایلچیان مومی الیها وساطتیه شان دولترینه لایق هدایا ارسال اولنه .
 یکریمی سکننجی ماده دولت علیهم مرخصلری مومی الیها توقیعی رسمی احمد
 ورئیس الکتاب ابراهیم منیب دام مجدها ودولت روسیه نك لغونتا جنرالی پرنج
 ربین ختمت عواقبه بالخیر طرفلرندن اشبو مصالحه مؤبدنه نك ماده لری امضا
 اولندقدنصکره صدر اعظم وروسیه دولتک فلد مارشالک تنیهانی ایصالیله برآ
 وجرآ کلیتلو وسائر یرلرده واقع عساکر جانبین میانه لرنده هر درلو معامله
 خصمانه منع اولنوق لازم کملکه درعقب صدر اعظم و جنرال فلد مارشال جانبلرندن
 آق دکز وقره دکز وقریم قرشوسنده واقع دو تنمایه ومواضع سائره محاربه یه
 اولاقلر کوندریلورکه بعد انعقاد المصلحه هر یرده معادات ومقاتلات دفع اولنه .
 وبرکونه اولاقلر صدر اعظمک و جنرال فلد مارشالک تنیهنامه لریله مصون ومأمون
 اوله لرکه روسیه اولاغی روسیه سرعسکری طرفه تسابق ایدر ایسه اشبو روسیه
 سرعسکری نك وساطتیه صدر اعظمک تنیهنامه سنی دولت علیهم سرعسکری نه تسیر
 ایلیه و صدر اعظمک اولاغی تبادر وتقدم ایدر ایسه سرعسکر دولت علیه
 وساطتیه فلد مارشالک تنیهنامه سنی روسیه سرعسکری نه بعث وتسییر ایلیه وعقد
 اولنان مصالحه مبارکه نك عقود وعهودی تمهیدی کرک طرفهایون خسروانه مدن
 وکرک روسیه پادشاهی مشارالیه طرفندن صدر اعظم و دولت روسیه فلدمارشالی
 پتروکوته رومانچوفه تفویض واحاله اولنغله عهد نامه ده مستور اولان مصالحه
 مؤبدنه نك جمله ماده لری ایکسینک حضور ومواجهه لرنده عقد اولنوش کبی صدر
 اعظم و فلد مارشال جانبلرندن دولتین طرفلرندن کندولره و یریلان رخصت
 کامله مقتضاسنجه مواد مذکوریه امضا وخاتملریله تصدیق ایدوب اشبو مواد
 مفهومنده عقد وتمهید و وعد اولنان ماده لر قویاً و بلا تغییر مرعی ودقته اجرا
 اولنوب خلافتنه اصلاً برنسنه عمل اولنمیب فرد واحده دخی ایتدیرلیه وبعینه
 مطابق المعنی صورتلری امضا وخاتملریله تقریر وتصدیق اولنوب صدر اعظمک
 سندی ترکی واطلیان لسانیه فلد مارشالک سندی روسیه واطلیان لسانیه دولتین
 جانبلرندن کندولره و یریلان رخصتنامه لر دخی مرخصلر طرفلرندن ودولت
 علیهم جانبندن اولوق اوزره فلد مارشاله ایصال وموادک امضاسندنصکره بش کون
 ویاخود قابل اولور ایسه مدت اقلده دخی مبادله اولنوب صدر اعظمک سنداتی
 تسلیم ایتدکاری آنده فلد مارشال قونته رومانچوفک سندلرینی اخذ ایده لر .

خاتمه

ایمدی فیابعد مواد مرقومه اوزره تجدید و تمهید اولنان صلح و صلاح رافع الحرب
والکفاح مقرر و معتبر طوتیلوب شیمه کریمه شهر یاران صداقت معناد وقاعده
مرعیه تاجداران وفا اعتیاد اوزره عهد و میثاق و تماماً تصدیق ایدرزکه کرک ذکر
اولنان یکریمی سکر موادک شروط و قیودینه و صلح و صلاحک موایق و عهدینه
و کرک دیگر ایکی قطعه اعطا اولنان نشان هایوننده محرر و مسطور مادیتیک شروطلرینه
کال رعایت اولنوب مادامکه اولجانبدن دخی مرخصلری طرفندن تأیید و تصدیق
اولنان موادک خلافته وضع و حرکت صادر اولیه طرف هایون پادشاهانه مزدن
واخلاف نصف اتصافزدن وکلای عالیمقام و میرمیران صاحب الاحتشام و امراء
ذوی الاحترام و عموماً عساکر نصرت ارتسامنز و باجمله عبودیتیز ایله شرفیاب
اولان طوائف خدامدن بر فرد خلافته متعلق وضع و حرکت ایلمیه .

(تمت)

خاتمه عهد نامه ده مذکور ایکی ماده دن بریسی مصارف حربیه تضمینیدر که
دولتعلیه اوچ تقسیط ایله بهر سنه بشریک کیسه آنچه ویرمک اوزره اوچ سنه
ظرفنده روسیه لویه اون بشیک کیسه آنچه تأدیه ایتمکی تعهد ایتمشیدی .
ایکنجیسی آق دکنز آطه لرینک سرعت تخلیه سیدر که ذکر اولنان عهد نامه نک
اون یدنجی ماده سننده آق دکرده بولنان روسیه دونماسنک اوچ آی مدته
چکلمسی مشروط ایسه ده ممکن مرتبه بر آن اقدام حرکت ایتمسی روسیه دولتی
تعهد ایلمشیدی .

(۹)

* فنارلی بکار زماننده ایالت بغدادنک دفتر مصارفاتی *

غروش	
جزیه	۵۰۰۰۰۰
پیرام هدیه سی	۰۶۰۰۰۰
در سعاده هدایای خفیه	۲۵۰۰۰۰
مقام صدارته تقدمه	۰۱۴۰۰۰
قریم خاننک مأمور مقیمه	۰۰۹۲۰۰